Godoni Vu'a Maiu'ina

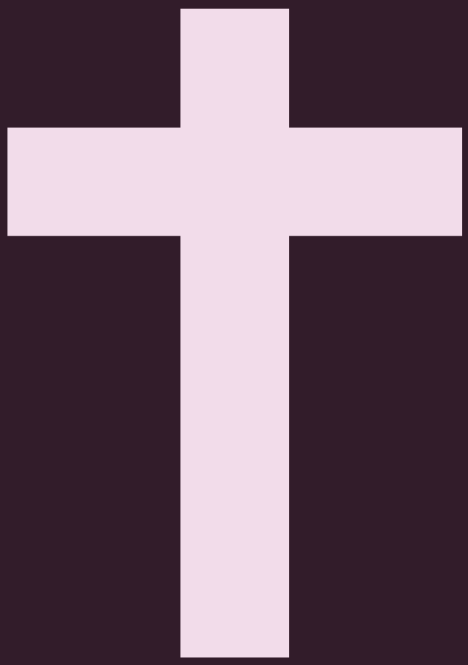

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Godoni Vu'a Maiu'ina

The New Testament in the Ese Language, also known as the Managalasi Language, of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

copyright © 1975, 1999 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Managalasi (Ese or Managalasi)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Dec 2025 from source files dated 12 Dec 2025

729c2a8f-9ea3-55ca-9318-793c2828d776

Contents

FRT 1
Matiu 3
Maka 60
Ruku 92
Joni 149
Akisi 189
Romani 239
1 Koritia 262
2 Koritia 285
Karesia 299
Epasasi 307
Piripai 315
Korasia 321
1 Tesaronia 326
2 Tesaronia 331
1 Timoti 334
2 Timoti 340
Taitasi 345
Pairimani 348
Hipuru 350
Jemisi 367
1 Pita 373
2 Pita 379
1 Joni 383
2 Joni 389
3 Joni 390
Juta 391
Revaresiani 393
Read the New Testament 418

Godoni Vu'a Maiu'ina

The New Testament in the Ese (Managalasi) language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Mangalasi long Niugini

Godoni Vuˈa Maiuˈina
The New Testament in the Ese (Managalasi) language of Papua New Guinea
[mcq]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1975, 1999, Bible League International

Print publishers, 1999 by South Park Press and Wycliffe Bible Translators

Web version
2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators Inc.* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.** Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Pukijija Vaji Namujihuni Iha

Puka Iha[tab]Iha Tu'ua[tab]Heha

Matiu

Jesu Keriso Oni Amuhijijina
(Ruku 3:23-38)

1 Hehakaho Jesu Keriso oni amuhija vejajina. Jesuho Teviti 'ee Eparahami puni amuja.
2 Eparahamiho Aisiki oni oma. Aisikiho Jekapi oni oma. Jekapiho Jutaho 'ee 'u'uhwaha 'aho'ijihipuni oma.
3 Jutaho Jera upuni oma kaivo puni ohijaho Tema. 'Enakaivo Peresiho Hesarani oni oma kaivo Hesaraniho Rama oni oma.
4 'Enakaivo Ramaho Amenatapu oni oma. Amenatapuho Nasioni oni oma. Nasioniho Saramani oni oma.
5 Saramaniho Poasi oni ome 'ee Rehapiho Poasi oni oha. Poasiho Opeti oni oma. 'Ene Rutiho huni oha Opetiho Jesi oni oma.
6 Jesiho Kini Teviti oni oma. Tevitiho Saramani oni oma. Huni oha marako'a Uraia oni napara.
7 'Enakaivo Saramaniho Rehapoami oni oma. 'Ene Rehapoamiho Apaija oni oma. 'Ene Apaijaho Aisa oni oma.
8 'Ene Aisaho Jihosapati oni oma. 'Ene Jihosapatiho Jorami oni oma. 'Ene Joramiho Usaia oni oma.
9 Usaiaho Jotami oni oma. 'Ene Jotamiho Ehasi oni oma. 'Ene Ehasiho Hesakaia oni oma.
10 'Ene Hesakaiaho Manase oni oma. 'Ene Manaseho Emani oni oma. 'Ene Emaniho Josaia oni oma.
11 'Ene Josaiaho Jekanaiane 'ee 'u'uhwaha puni oma. Ijihuni vea kaji aneja rene pu 'eke Paparania tipurai va'ara.
12 'Ene ijí Paparania pu tipurai 'eka va'ari túna'ijaho Jekanaiaho Sieritieri oni oma renana. 'Ejume Sieritieriho Jerupaparu oni oma.
13 Jerupaparuho Apaiuti oni oma. Apaiutiho Iraiakimi oni oma. 'Ene Iraiakimiho Aisori oni oma.
14 'Ene Aisoriho Setaka oni oma. 'Ene Setakaho Ekimi oni oma. 'Ene Ekimiho Eriuti oni oma.
15 'Ene Eriutiho Eriesa oni oma. 'Ene Eriesaho Mateni oni oma. 'Ene Mateniho Jekapi oni oma.
16 'Ene Jekapiho Josapi ka'ene Meri oni paruijihuni oma. 'Ena'omo Merira Jesu ka'ene Kerisona 'wavujaho nahenana.
17 'Enakaivo ea ka'ene Eparahami oniji rena roe Teviti oniji 'e'unajaho amuja iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara. 'Ejumakame Teviti oniji rena roe Juapo aneja vene Paparani tipurai hijaji 'e'unajaho amuja kú'o ija iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara. 'Ene vukú'o ijí Juapo Paparania aneja vene tipurai hijaji rena roe Jesu Kerisora roani veiji 'e'unaji 'u'o amuja iropu ropu no'ona no'ona ijá hijara.

Jesu Keriso Nahejajina
(Ruku 2:1-7)

18 Ikaho Jesu Keriso 'unama ichá'ina ka'ene nahejajina. Meri ka'ene Jesuni ohijaho Josapira mwamuna kaivo pu mai'o pa'wa'ara'eme Godoni 'Aveni vejume hu hari'i nenana.
19 'Enakaivo hu mwavi'inijaho Josapina kaivo Josapiho hu niho'o 'unama arira 'uraha onuna'omo Meri juhunijihuna'e masuani ranama va'iro vwihanana.

20 Hu hine ijí vwihanani vea kajino Natohwi jihuni ona oji'ini roe navahi ijá 'wama Josapi ka'ene Teviti oni harihakera a Meri aheve oni napara rehunijaho paju'amana. Ijí hu hari'i nena kajaho Godoni 'Aveni vejume hari'i nenana.
21 'Ena'omo hu naheja kamareje ara Huni ihijaho 'imareje Jesuna 'wa'amana kaivo Hura ehwahaka mapokijihi puni siseijaho ni'ajihe pa'arehuna 'wamana.
22 Ike iviamaa raka ka'ene renukaho nitama Natohwi jihuni poropetijara 'waramajara rene ika'ina 'waramana.
23 Heha! 'Asúri hari'i nenareje hariha nahe'amajaho Huni iha 'imareje Imanueruna 'wahuna. Ijihuni maijaho Godi nú pu'úmo hinu 'wa'avara 'iamana.
24 'Ejume Josapi tatama 'urine Natohwi jihuni ona oji'ini 'waramaja venarena napara kajaho ahemana.
25 'Enakaivo hu napara kaji'i pa'uraha o'eme hu hina apena va'o va'o huni hariha amura kajaho nahejumakavi'i hu iha 'ime Jesuna 'wamana.

2

Vwiha Mamaa Vwihaji'inapo Roajina

1 Vea ka'ene Jesu Petirihemi Juta vaji nahejari veijaho Herotiho Kinia rena hinana. 'E'eme ea hami hami vwihaji'ina vea ajimuja'i hijurepo Jerusaremi roara.
2 Pu aporama ijá 'iava Jua puni Kinia ichí nahejare? Nú Huni china kama'i vea ajimuja'i kamareja ijihuna'e nú Hu oja mahare'e ka'i rou.
3 Vea ka'ene Kinia Heroti ijí henajaho oja hwa'usunahana. 'Ejume Jerusaremi ora ka'ene hu hu'úmo hijajija 'u'o oja hwa'usunahara.
4 'Ejumakame Herotira 'waravume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipi pu'úmo ahuma roume hu pu aporama ijá 'iama 'Ú ichihi Keriso nahehune? 'iamana.
5 'Ejume pu hu ijá 'wava Poropetijara heha 'ahi venajaho Petirihemi Jutia vajina 'wavara.
6 Ja Petirihemi ora ka'ene Jutia puni kwaa vaji hijujija ja niho'o túchamaa parehuna kaivo joni ei pini mai'o 'ajohi'ina ni'ima'ura renareje Isureri ora 'ajohahuna 'iamana.
7 Heroti ea ka'ene hami hami vwihaji'iniji nesi aporame ijá 'iama Vea rakijiano ike chinakaho ajimane? 'iamana.
8 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Ja va'e Petirihemi ike Harihakaho samu va'o kamare ona ranave nuni roe na 'u'o vu'e Hu oja mahuma 'iamana.
9 'Ejume pu kini huni vu'a hejume parajume va'eme china ka'ene vea ajimuja'i ajima roajaho ajima roe asitaha ruva'e ijí Hariha 'u'ua kajara hinani huriji naminana.
10 'Ejumakame pu ijí china kaji kamareja pu niho'o mari'uma paravara.
11 'Ene pu va'e ijí ni'úha kaji aruvi'i kavajaho Hariha 'u'ua kajaho oaha Meri'i hinana. 'Ejumakame pu nitupari same oja Hu mahara. 'Ene pu puni tuja usee swara korutia 'ee senisia 'ee 'werua vajahara.
12 'Ejume Godira navahi 'waravume pu kú'o pa'uname Herotira hinujaho va'i kaivo pu 'unama ani va'e puni ari va'ara.

Juhahe Ijipiti Va'ajina

13 'E'eme Natohwi jihuni ona oji'ini roe Josapi navahi ijá 'wama A iviamaa 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha aheme aseha Ijipiti va'amana. 'Enareje ijí hi'eje Nara kú'o 'warava henareje iji'a 'unama ro'amana. Ijihuni maijaho Herotira Hariha 'u'ua kaji 'ana'i 'ahau'ukamare'e sa'iro venukúnina 'wamana.
14 'Ejume ijí na'ia kajiano hu 'urine Hariha 'u'ua kajaho apene 'ee oaha aheme Ijipiti va'ana.
15 'Enarena pu ijino Ijipiti hi'eme Heroti kwamana. 'Ejumakame Natohwijara nitama poropeti ijá 'waramana

Nuni Hariha Ijipiti vaji Nara Hu 'umejuta 'iamana.

Herotira Musia Tisamajina

16 'E'eme Heroti hina ajihana ea hami hami vwihaji'inijija hua pisiviara'e henarena niho'o ajivume ea 'aho'a irechamie ijá 'iama Va'e Petirihemi kasima ka'ene mai'o juara no'ohe'i papa'areji'inijihi 'aniha 'iavume va'ara. Ea ka'ene hua pisimiajipo 'waravume henaja'ina'e va'ara.
17 Ikaho nitama poropeti Jeramaiara 'waramajara roe nimai renana. Hu ika'ina 'waramana.
18 'Ejume pu Rama vaji he'eju'e virisia veji'i niramarume 'ee eahura ni'ima'ura ve'eju'e Recheru harihwapumu venana vo ea 'ahopo hu oja somahuna areria pana 'wamana.

Ijipiti Rena 'Unama Roajina

19 'E'ejume iji'a Heroti kwavumakavi'i Natohwi jihuni ona oji'inijara roe ijí Ijipiti Josapi navahi ijá 'wama
20 Ea ka'ene ike Hariha 'u'uake 'ana'i venajaho nikwamanakúne a kú'o 'urine Hariha 'u'uakaho apene 'ee oaha aheme 'unama Isureri va'amana 'wamana.
21 'Ejume hu 'urine ijí Hariha 'u'ua kajaho apene oaha aheme Isureri va'ara.
22 'Enakaivo Akireasira Heroti ka'ene huni omijihuni tinia apene Jutia 'ajohuma henarena Josapiho jumana. 'Ejume Godira navahi ijá 'wama Karari va'a 'wavume hu ijí Karari va'ana.
23 'Enarena hu va'e ara iha Nasareti hinana. Hu ijá venajihuni maijaho poropetiepo raka ka'ene 'waravajija nimai re'avarono avanana. Pu ika'ina 'waravara Hu Nasareti ora 'wahuna 'iavara.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Maka 1:1-8)

1 Ijí vea kajino Joni Papitisita Jutia puni nechi'i riri ea Godoni vu'a najaha roana.
2 Hu ijá 'waramana Ta'aroha joni sisea amairie arira renama. Godoni arijihuni 'unama niroe tu'u renukúnina 'iamana.
3 Poropeti Aisea 'wavujara Hu rone ika'ina 'waramana
Hu nechi'i riri namine ijá 'umenu Natohwi jihuni 'unama amairie Huni 'unamijija arira re'avara 'umenu 'wamana.
4 'Enakaivo Joni oni atehijija kameru huni sapasi vejara'omo hu ijí same 'ee huni 'aha mu'oi charia apúsame 'ee huni 'irumijaho pújúha 'ee aneura rihiji'i inuna.
5 'E'eme ijihuni vea kajino ea ka'ene Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee eaka mapoka ka'ene Jotani rori hiju kajija ni'aha kwino huni roara.
6 'Enareja pu puni sisea vwihane nahama Godi 'wara'i kaivo aremamaa arevaji-huna'e hu pu Jotani 'unirame toi samana.
7 'E'eme Hu kivume Parasia 'ee Sajusia hura toi sama'amarono rouma kimarena hu pu ijá 'iama Ja tapara ka'ene sisesa jihipuni harihija joni eha sisea ni'ima'ura ka'ene túna'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki roajivare?
8 'Ina rukina re'avara. Joni 'unama sahasijaho ta'arohareje niare'i kaivo ea maiu'ina re'avara.
9 Ja vwiha ika'ina pavwiha'avara. Nú Eparahami oni harihija'omo nú areri rena hiju paro'avara kaivo Godira areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihuna'e nú areri rena hiju paro'avara.
10 Iviamai taupa icha aneji namuna'omo icha kajija 'ina maa pare'avajaho 'umareje 'uhue veni ato'aruhuna.

11 Na ja toa vaji samaume 'urijajihuni maijaho ja joni sisea vwihane temukavume
nahama Godi 'wara'ika'i aremama arevaji najaharejo ijihuna'e toa vaji samauta kaivo
Ea ka'ene nuni túna'i roujara Godoni 'Avena 'ee haruriji'i samahuna. Na Hu Hu'úmo
areria pana 'ee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
12 'Enakaivo icha ka'ene 'witia aruma sirikuvujaho Huni ija tahi namuna'omo
Hura 'witia mutuuri ruhijijino mutuareje maijaho niana'ika'i siseijijahija vena ka'ene
pautaruti sa'ika'i namujiano ato'aruhuna.

Jesu Toi Vaji Apúsamajina
(Maka 1:9-11; Ruku 3:21-22)

13 Jesuho Karari rene roe Jotani Jonira apene toi apúsama'amarono roana.
14 'Enakaivo Joni rarene ijá 'wama Ara na toi apúsami'amajaho areri re'ena. 'Ú nara
A toa vaji apúsama'urono roane? 'wamana.
15 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Nú iviamaa ijá vehunijihuni maijaho ijá
vejakame 'unama arimai rene mamai re'amarono ava'eja 'wamana. 'Ejume Joniho
Huni ira hene avamana.
16 'E'eme Jesuho toi apúsavume 'uriji'i kavume kahi akúpi 'ahi vwicha re'eme Godoni
'Avena maraho'ora puna'i jaima 'ariha roe Huni haha 'ahi ajimana.
17 'E'eme ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na oja
mahujina. Na Hunijihuna'e niho'o teamanimu 'iamana.

4

Jesu Vena Kamajina
(Maka 1:12-13; Ruku 4:1-13)

1 'E'eme Godoni 'Aveni vejume Jesuho va'e nechi'i hi'eje 'avena sisei roe vena
ka'amarono va'ana. 'Enakaivo Jesu ijí 'aura arema
2 hi'eme na'ia mapoka (40) pa'are'eme matumana.
3 'E'eme 'avena sisei roe ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho veje munakaho
puretia renama 'wamana.
4 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni ira vaji ijá 'waramana
Ea puretiapo reje majama hihuna pana kaivo ira ka'ene Godira 'waramujara reje
majama hihuna 'wamana.
5 'Ejumakame 'avena sisea kajara Hua ahema ajima va'e Temiporu atahuri rana-
mana.
6 'Enarena hu ijá 'wama Areri Godoni ira vaji 'waramaja'ina'e A Godoni Hariha
re'amajaho mwamapene kami mwe'i 'onava kavuma.
Godoni ona oji'inijipo A iji 'unarama apena 'ariha va'e kami ranamaakame muna A
paninama kavuma 'wame 'wamana.
7 'Ejumakame Jesura ijá 'wama Godoni ira vaji kú'o ika'ina 'waramana. A oni Godi
paapene vena ka'amana 'wamana.
8 'Ejume kú'o 'avena sisea kajara Jesuho ahema va'e huri'a ka'ene niho'o jopatu'uriji
ajima va'e kahi huri nami'i kaivo kwaa araka mapokakija 'ee puni mamaijaho nahana.
9 'Enarena 'avena sisea Jesu ijá 'wama A nitupari same nuana vetie na oja
mi'amajaho ike uneunechaka mapokakija ni'aha kwino nara A vaja'eju 'wamana.
10 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho ijá 'wama 'Avena sisea karera! Karori va'a!
Godoni ira vaji 'warumajaho
Natohwa ka'ene oni Godijiru oja mahe Hunaru vena'amana 'wamana.
11 'Ejume 'avena siseijaho Jesu rana'ika'i va'eme ona oji'inapo roe Hu ni'ajahara.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina
(Maka 1:14-15; Ruku 4:14-15)

12 'Enakaivo Jesuho hejume Joniho tipurai ranavuma heji'i Hu Karari va'ana.
13 'Enarena Hu va'e Nasareti are'ika'i va'e Kapeniami hinana. Ijí ara kajaho soha rorina. Ara kajaho Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavuri vajina.
14 Ijaho Poropeti Aisea oni vaji 'waramajara roe nimai nimai renu. Hu ika'ina'e 'waramana.
15 Ara ka'ene Sepurani 'wame 'ee Napatarai 'wavujija soha rori Jotani ona kara'i Karari ka'ene Jenitaruepo hijujina.
16 Ea ka'ene ijí nutuvi'ini hijujija hanaji'ina ni'ima'ura kavara. 'Ene ea ka'ene nutuvi'inaka nikwamasahuja'ina rena hijujihi hanaji'ina kajara hananiu 'wamana.
17 Vea kajiano Jesuho aneja vene vu'a 'waramarena ijá 'iama Ta'arohe joni sisea vwihane teamukave aremamai are'i kaivo ea maiu'ina reha! Ijihuni maijaho Godoni ara niroe rori roa paranukúnina 'iamana.

Jesura Huni Tisaiporu Amura 'Umenajina
(Maka 1:16-20; Ruku 5:1-11)

18 'Enarena Jesuho Karari soha rora kaji kahi va'i kivume ea iha Saimani ka'ene Pitana 'wavuji'o huni 'u'ua ka'ene Enituruna 'wavuji'o hine úa vesamapene roara. Ijihuni maijaho pu úa vesavi'ina.
19 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Nuni roajivakame jara 'úa vesavu kaja'ina'e Na ja najahe ja ea ahera'avara 'iamana.
20 'Ejume pu ni'aha kwino puni namea irecha 'o'i kaivo pu pu'úmo va'ara.
21 'Ejume pu va'i kivume vu ea 'aho'a Sepati oni harihija Jemisina 'wavuji'o Joni ka'ene huni 'u'uiji'i emahwa pu'úmo puni sisima vaji hine puni namea hwearikara. 'Ejume Hu pu 'umenaana.
22 'Ejume pu ni'aha kwino puni sisima raname 'ee omaha rana'i kaivo pu pu'úmo va'ara.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina
(Ruku 6:17-19)

23 'Enarena Jesura va'e Karari vaja kaji 'uraha oji'i puni Sinakoku vaji Godoni arijihuni vu'a mai maiu'ina najahana. 'Eji'i eaka mapokijihi atama ani ani'ina ka'ene rena'e 'ee 'uniravajija vejume sonahiara.
24 'Ejumakame Huni pinani 'urina va'e Siria vaji va'uma henarene eaka mapokijipo hahapo hianame 'ee hahapo siseranie 'ee ea ka'ene 'avena sisei ajima'e 'ee ea ka'ene mwe'i 'arihe simavi'i name 'ee ea ka'ene irima'ina 'eka Huni roume Hura vejume maranie 'ee sonahiara.
25 'Ejumakame ijihuna'e ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatihara. Ara ka'ene Hu tamatihajaho Karari ora 'ee Jerusaremi ora 'ee Jutia ora 'ee ara ka'ene Jotani toa one kara'i hijujija 'ee Tikaparasi hijujija ni'aha kwinu Hua tamatiha ojara.

5

Huri'a 'Ahi Najaha 'Waramajina

1 Hu kimajaho ea mapoka mapoka Hua 'ararihae ojuma kimarena va'e huri'i ajime hi'eme Huni tisaiporua Huni roara.

Temara Nimaijina
(Ruku 6:20-23)

2 'Ejume Hu ijí aneja vene pu najaha ijá 'iama
3 Ea ka'ene puni 'avena pivusahujija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a puna renu.

4 'Ene ea ka'ene temuka'ika'i pasonahii'inijija ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho pu
niho'o oja sonahihuna.
5 'Ene ea ka'ene masuani hiji'inijija teamanava. Ijihuni maijaho mwe'a kakaho pumai
rehuna.
6 'Ene ea ka'ene 'unama mai matuname 'ee toa puna'i huanavujija ivi'a teamanava.
Ijihuni maijaho pu niho'o sonahihuna.
7 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a numiravujija teamanava. Ijihuni maijaho Godira pu 'u'o
numirahuna.
8 'Ene ea ka'ene puni oja ariramaa rejajija teamanava. Ijihuna'e pu Godi kahuna.
9 'Ene ea ka'ene ea 'aho'a venau'e pu pu'úmo matauvi'inijija teamanava. Ijihuni
maijaho Godira pu Huni harihija 'i'ena.
10 'Ene ea ka'ene 'unama ariramaa 'uraha o'eju'e ea 'ahopo sise'i 'ahiujija pu
teamanava. Ijihuni maijaho Godoni arijaho puna renukúne.
11 Nunijihuna'e erapo ja ira sisea 'warame 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'warame ijá
veja ki'avajaho ja teamana'avara.
12 Ja niho'o teamaname 'ee mari'u'avara. Ijihuni maijaho joni eha natohwa kahino
akúpa 'ahi namu. Ea 'aho'a nimarako poropetia ka'ene hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja
'u'o sise'i 'ahihuna.

Hanaji'ina 'Ee Misa
(Maka 9:50; Ruku 14:34-35)

13 Ja areri mwe'a kehuni misa. 'Enakaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa
ichá'ina'e veje kú'o vwea reja'e? Misa ija'inijija vwea pa'ana'omo usekujukame
emaapo momori tautiura.
14 Ja mwe'a kehuni hanaji'ina ara huri'a 'ahi vejujija niho'o vaja panavura.
15 'Ene emaapo naheha 'ejujaho pu pa'eka va'e si'uara vaja irechavura kaivo samai
irechavura. 'Eju'e ea ka'ene sea vaji hijujija hananiura.
16 Ija'ina'e joni hanaji'inijara ea mapoka puni una'i hanani'amana. 'Ejakame pu
kive maaru vejakame pu joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinuji ta'arohuna.

Varapa Tamaniji Rone Najahajina

17 Ja niho'o ika'ina pavwiha'avara. Nara roukaho varapa tamana 'ee poropetia ho'o
veje pa'are'amarono routa ro'ava. Na pu ato'aruma'i rohuna pana kaivo ijihipuni
maiji ve'i 'ahiume routa.
18 Na nimai nimai ja 'waravu ike akúpa mwe'akaho ni'aha kwino ijá pa'arehuna.
'Enakaivo unenu'u pina ma'uparitumaa ho ma'u'ua Godoni Iri jihuni vaji navujaho
niho'o papa'arehuna kaivo ijá na'eje uneunechaka mapokijija roe areri rehuna.
19 Ea irara ike varapa tamana ma'u'ua 'ene 'ee ea 'aho'a najahe pu 'u'o ija'ina'e
ve'avajaho hu Godoni ara niho'o ma'u'ua 'iahuna. 'Enakaivo ea irara hene vene ea
tamana kaji naja'avajaho hu Godoni ara ea natohwa 'wahuna.
20 Na nimai nimai ja 'waravu jara 'unama arira ka'ene ojujara niho'o arimai
parenareje Sikuraipi 'ee Parasi paasita'amajaho ja niho'o Godoni ara pavahuna.

Ajinavuri Vu'a Najahajina

21 Nitama sahu jona 'waramajaho ja nihejara. Ea pa'ana'e kwa'amana. Ea irara ea
'anaa kwa'amajaho 'otua vehuna.
22 Na niho'o nimaa nimai ja 'waravu. Ei pini napuraha 'ajime 'ee se'amajaho ea
kajaho 'otua vetihuna. 'Ee ea irara vweaha húmata pa'ana 'wa'amajaho hu 'u'o 'otua
ni'inijino vehuna. 'Ee ea irara a 'vwiha pa'ana 'wa'amajaho hu veni vahuna arerina.
23 'E'eje a swara Godi ma'iro veji'i a vweuna sise'i 'ahaaji vwiha'amajaho
24 swara kajaho ijá rana'ika'i vukú'o 'unama va'e vweune'i 'wame amairiareja'e iji'a
roe Godi swara ma'amana.

25 'Ene ei pini a 'otua apenaare 'otua veta'iro veja ka'amajaho ja no'o 'unamu toi vai'i
a hu hu'úmo vu'a 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina
natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa
kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranama ve'ejakúne 'wamana.
26 Na nimaa nimai a 'waravu a ijí tipurai hinuva'o monia túchamaa ijaho maharene
ro 'e'uhuna.

Napasina Paruina Turamauri Vu'a Najahajina

27 Ika'ina 'waramajaho a nihenana. A niho'o ea pipuni napara patura'amana
'úmana.
28 'Enakaivo Na ika'ina 'waravu. Ei pini napara kame huni oja vaji itu'amajaho hu
areri ijí napara kajaho nituramana rehuna.
29 'Ene oni nia mana'inijara vena'e a sisea ve'amajaho nia kuha kajaho tajahena
pi'onave va'amana. Ijihuni maijaho oni haha kwisu kajara veje oni haha kajaho
maho'o veni vahuna sisea.
30 'Ene oni ija mana'inijara veje a sisea ve'amajaho ijí ija kajaho 'uhua pi'onave
va'amana. Ijihuni maijaho oni ija 'uhua apene pi'ona'amajiana vo oni haha maho'o
veni vaji vahuna.

Parua Napara Ranaravura'e Najahajina
(Matiu 19:9; Maka 10:11-12; Ruku 16:18)

31 'Ene vu pina ijá 'warumana. Ei pini huni napara rana'amajaho hu niranamani
heha vena mahuna 'warumana.
32 'Enakaivo Na nimai a 'waravu. Ea pipuni napara'e parui pini ahemo'amajaho
paruaha kajara areri naparaha kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni
napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho hu sisea vehuna. 'Ee ea irara
napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

Ichutoa Pikivuji Najahajina

33 'Ene pinijaho nitama emaapo 'waruvajaho ja niheji'ina.
A raka nahama 'waramajaho patu'amana kaivo Natohwi jihuni una'i nahama
'wara'amajaho ve'amana 'úmara.
34 Na nimai a 'waravu. A ika'ina pa'wara'amana Ichutoa pikiva hejuma
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ruha'omo Godi ijí hinukúne
pa'wara'amana.
35 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana. Mwe'a ikena'omo nimai 'waravu
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho ike mwe'akaho Godira Huni mumora ijihuni toi
irechamuna. 'Ene vukú'o ika'ina pa'wa'amana Jerusaremina'omo nimai 'waravu
pa'wa'amana. Ijihuni maijaho Jerusaremi Kini Natohwi jihuni arakúne ija'ina
pa'wara'amana.
36 'Enakúne a ika'ina pa'wara'amana Nuni húmata ikena'omo nimaa nimai 'waravu
pa'ia'amana. Ijihuni maijaho a niho'o oni húmata kaji veje sajasa'ina rene 'ee aja
rehuna niho'o areria pana.
37 Ijaho 'avena siseijarahara a venau'e ira kajaho 'waramukúne ija'ina
pa'wara'amana kaivo manimaa 'iame 'ee pana 'i'amana.

Eha Vetiaravuji Najahajina
(Ruku 6:29-30)

38 Nitama vu'a ka'ene rena roajaho ika'ina 'waruvara. Ei pini ea pina'e 'anae nia
kuha su'amajaho eha 'u'o 'anae nia kuha su'amana. 'Ee ei pini ea pina'e 'anae ea
pipuni upaja hija'usa'amajaho hu 'u'o 'anae upaja hija'usa'amana.
39 'Enakaivo na ja 'waravu. Ei pini sise'i 'ahi'iro veja ka'amajaho a eha paveti'amana
kaivo hu a noanu tahijiha ka'amajaho a vu ta'arohe ropuna'i mahe 'ani'amana.

40 'Ene ei pini oni setia apeˈiroreje ˈotui vetaˈamajaho oni tapuka ˈuˈo tajahene maˈamana.
41 'Ene ei pini ja noˈo maˈuako ˈaha josu vaˈavarono ˈejahaˈamajaho ja noˈo vaˈareje nihoˈo hura ˈwaramajaho asima vaˈe jopatuˈura vaˈavara.
42 'Ene ei pini a unenuˈu pina hu maˈamarono ˈwarava heˈamajaho maˈamana. 'Ene ei pini oni unenuˈu pina apena venareje vukúˈo maˈiro ˈwarava heˈamajaho maˈamana.

Oni Naka Oja Mihunijina
(Ruku 6:27-28, 32-36)

43 'Ene ja nihejara nitama vuˈa kaˈene ˈwaravara. A ehuanaru oja miˈi kaivo oni nakijihija senaˈamana ˈúvara.
44 'Enakaivo Na ijá ˈiavo Ja joni naka oja miˈavara. 'Ene ea ˈahopo ja siseˈi ˈahia kiˈavajaho puni siporua ˈonaˈavara.
45 'Enareje ja joni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinujihuni harihija reˈavara. Hu Huni vea veju'e ea kaˈene siseijihipuna rine ˈee maijihipuna ˈuˈo rinuna. 'Ene Hu veju'e neha pine ea maijihipuna marane ea sisea vejiˈini jihipuna ˈuˈo maranuna.
46 'Ene ja ea kaˈene oja ja mihujiru oja miˈavajaho ja eha iraka apehune? Ea kaˈene takisia apejiˈinijija ˈuˈo ijaˈina vejura.
47 'Ene ja vwehu jonaru ˈajoravujaˈinaˈe ˈú ja ea ˈahoˈa ijaˈinaˈe asitahe ˈajoravure? ˈÚ Jenitarua ˈuˈo ijaˈina pavejure?
48 Ijihunaˈe joni Omi kahi akúpa ˈahi ariramaa hinujihunaˈe ja ˈuˈo ariramaa hiˈavara.

6

Vajihiˈina Rehuna Najahajina

1 Ja hami vwihaˈavara ea ˈahopuni nia ˈahi pu kiˈavarono ja joni ˈunama kaˈene arimaiji veˈava. Ja ijá veˈavajaho joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujaho ja eha pamihuna.
2 Ja ura ea uneunecha paˈamaiji swara vajiˈirono veˈavajaho ja ea mapoka niˈi niˈi kiˈavaroreje nipia apena hwasiˈava. Ijihuni maijaho ea kaˈene iraˈasinijipo Sinakoku vaja ˈee maˈahi riri kaji ani ani vejakame ea ˈahopo pu taˈaroraˈavarono ijaˈina vejura. Na nihoˈo nimaa nimai ja ˈwaravu. Pu puni eha niapejara.
3 'Enakúne ja ea swara vajiˈi veˈavajaho paveje joni manaˈinijara raka kaˈene venujaho joni aniˈinijaho kaˈamana.
4 'Enakúne ja ea uneunecha paˈamaiji swara vajiˈiro veˈavajaho hemi vajihakame joni Oma kaˈene hemi kimujara eha vajiˈamana.

Siporu ˈOhuna Najahajina
(Ruku 11:2-4)

5 'Enakúne ja siporua ˈoˈi veˈavajaho ja ea kaˈene iraˈasinijipo vejujaˈinaˈe paveˈavara. Pu nihoˈo Sinikoku vaja ˈee maˈaha riri namine siporua ˈojura. Ruha kaˈene ea mapoka niˈi niˈi kihuni tinijiano namine ojura. Na nihoˈo nimaa ja ˈwaravu pu puni eha niapejara.
6 'Enakúne ja siporua ˈoˈiro veˈavajaho vaˈe joni sei vaji vaˈe vwicha kuˈi kaivo joni Omijihuni siporua ˈoˈavara. Ijihuni maijaho ja ijí ruha hemi siporua ˈoju'e kimujara Hu joni eha mihuna.
7 'Enakúne ja siporua ˈoˈavajaho ja hine vuˈa nikwinuˈina kaji hura hara paˈojiˈi naˈavara. Jenitaruepo Hu henarena rojiˈi vuˈa nikwinuˈina kaji apena hura hara ˈojiˈi navura.
8 Ja ijí ea kajipo vejujaˈinaˈe paveˈavara. Ijihuni maijaho ja raka pivusahareˈe Amo jariˈiro vejujija ja maiˈo pajariviˈini Hu nihena kimuna.

9-13 'Enakúne siporua ika'ina 'o'avara. Amo akúpi 'ahi hino ese. Oni iha niho'o nimaa
nimai'omo A veje nú Oni iha ta'aroraha. A roa nú 'ajohua hina. 'Ene oni ura
ijara akúpa 'ahi venuja'ina'e mwe'a 'u'o ija'ina'e venama. 'Iruma iviasi areri
ihuniji vajúha. Ea nú sise'i 'ahúu'e nú vwihana 'arevuja'ina'e nú 'u'o A sise'i
'ahaukúne A vwihana 'arema. Nú niho'o sisea vwihanare'e oja 'urinukúne
A 'ajohue ni'ajúhe nú sisea paveja. A 'ajohu'ina. A ajira rukina. Oni iha
ni'ima'ura. A majama ija'ina. Amo ese. Nijina.
14 Ijihuna'e ja ea 'ahopuni sisea vwihana are'avajaho joni Oma ka'ene akúpa 'ahi
hinujara jona 'u'o vwihana arehuna.
15 'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihana are'avajaho joni Omiji 'u'o joni sisea
pavwihania arehuna.

'Aura Arehuna Najahajina

16 'Enakúne jara 'aura are'avajaho era ki'avarono ura nia paajurasahe o'avara. Areri
ea ka'ene ira'asinijipo vejuja'ina'e pave'avara. 'Eju'ukame eaka mapokijipo kima
henareje pu 'aura arevara ro'avarono avajura. Na niho'o nimai ja 'waravu. Pu puni
eha niapejara.
17 'Enakúne ja 'aura are'avajaho joni ura nia some tuvaria pijahe matausahe o'avara.
18 'Ejakame jara 'aura ka'ene arevajaho ea hena ki'avara. 'Ejakame joni Amo ka'ene
uneunecha mapoka hemi kimujara eha samai vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina
(Ruku 12:32-34)

19 'Ene uneunecha ka'ene mamaijija ikaho mwe'a paahuma irechama hi'avara.
Ijihuni maijaho soapo ine 'ee kapurapo 'uhusame 'ee ea ka'ene nesa apeji'inijipo nesi
tirasame aruma va'e nesi 'ekahuna.
20 'Enakúne joni uneunecha maa kajija kahino akúpa 'ahi ahume irechava na'avara.
'Ejakame soa 'ee kapura pa'uhusame 'ee ea nesa pa'ekahuna.
21 'Ejakame joni uneunecha mamaa kajipo ruha ka'ene navu kajino joni oja 'u'o ijí
nahuna.

Haha Huni Hanaji'ina
(Ruku 11:33-36)

22 'Enakaivo joni niijaho areri joni hahaka mapoka kajihi hananii'ina. 'Ena'omo joni
nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho hanana paranu.
23 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija niho'o nutuma namu.
'Ejakame ijí hanaji'ina ka'ene joni vaji namujara nutu'amajaho niho'o ni'ima'ura
nutuhuna.

Godine 'Ee Kukua
(Ruku 16:13; 12:22-31)

24 Ea kwinu'wi huni mama'ina no'ohe'i rehuna niho'o areri pana. Hu ea pina oja
ma'i kaivo ea pina sise'i 'ahahuna. 'Ene ea pina niho'o ura rena para'i kaivo ea pina
ka'amajaho sema parahuna. Godi oja mahe 'ee monia oja 'u'o ahuma mahuna areria
pana.
25 Ijihuna'e Na ja 'waravukúne jara ichá'ina ka'ene hihunijaho pavwiha'avara. Ja
ika'ina pavwiha'avara nú 'iruma 'ee toa iraki i'eja pa'wa'avara. 'Enakaivo nú 'iruma
'ee toa iraki i'eja pavwiha'avara. 'Ú 'irumijara ni'ina kaivo hiijaho pana raka? 'Ee
atehijipo ni'ina kaivo hahijaho pana raka?
26 'Enakúne ikaho vwihaha. Uka ka'ene jaijasaha oju kivujija pu niho'o puni 'ina
pa'one 'ee puni 'iruma pa'eke rira kwino ahuma irechavura kaivo joni Oma ka'ene
kahi akúpa 'ahi hinujara 'iruma vajihu. 'Enakaivo ja Godoni una'ijaho uka niho'o
asitaha parajara.

27 A ea irara hine vwihananavi'i temuka ape'amajaho 'ú ijí temuka kajara veje oni
hia vea pina kú'o huri ranave hiva'ena?
28 Ja rakijihuna'e ateharu vwihajo? Ike vwihaha! Sinara ka'ene nechi 'urijajija ma
opuipo 'urijura kaivo pu opu'ina paharura vene 'ee opu'ina majikaria pamarasahura.
29 'Enakaivo na nimaa nimaa ja 'waravu. Saramani oni pinana ichutoi namajaho
huni haha sarira 'enana kaivo ijí hura sarira ka'ene 'enajaho areri sinara puni nia
vaja'e kimujaho paasimana.
30 Ike sinarakija iviasi rena navu. 'Ena'omo niari uhakivi'i 'ekareje veni jae rehuna.
Sinara ka'ene nia vaja ija'ina kivujija Godira veju'e niija'ina rejura. 'Enakaivo Godira
veju'e sinara marasahu kaja'ina'e 'ú Hu areri jona ija'ina pave'ena? Ea ka'ene joni
nimairoa ma'u'umai kihije?
31 'Enakúne ja hine ichá'ina'e hihuni 'unamiji saravujaho are'avara. Nú iraki i'eja?
'Ee toa iraki i'eja? 'Ene ateha iraki samo'eja? 'Ene atehaka apús*a*hunij*a*ho ichihi rena
rohunijaho pavwiha'avara.
32 Ike uneunecha kijahija Jenitaruepo vwihana vejura. 'Enakaivo joni Oma ka'ene
kahi akúp*a* 'ahi hinujara uneunechaka mapoka ka'ene ja pivusahujija nihe paranuna.
33 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene ariramaiji
saravakame iji'a uneunecha ka'ene mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.
34 Niari raka ka'ene rehunijaho pavwiha'avara. Ijihuni maijaho niara huni ahijijaho
niarahuna. Vea kwinu kwinu puni ahija 'oi'oi navu.

7

Ea 'Aho'a Namahujina
(Ruku 6:37-38, 41-42)

1 Ja niho'o ea 'aho'a panamahakame pu ja 'u'o panamahuna.
2 Ijihuna'e Godira 'unama ka'ene jara ea 'aho'a namahu kaja'ina'e Godi ja 'u'o
ija'ina'e namahuna. 'Eje jara ichá'ina ka'ene ea vaji'avajaho ija'ina'e Godi ja vajihuna.
3 A rakijihuna'e vweu puni nia vaji taura ka'ene namujaho kama 'wara'i kaivo oni
nia vaji natohwaka namujaho marako pakama amairio?
4 A raka vene oni nia titi taura ka'ene namu kaha'ajaho papi'ona'i kaivo napuru
puni nia vaji taura ka'ene namujaho kama 'waramo?
5 'Enakúne ira'asinakere maraku'a oni nia vaji taura ka'ene namu kaha'ajaho
pi'ona'i kaivo iji'a napuru puni nia titi taura kajaho ape pi'ona'amana.
6 'Ene ja uneunecha ka'ene ariramaijija 'ua pavaji'avara. Ijihuni maijaho pu
ta'arohareje mwatumi'ejakúne pavaji'avara. 'Ene joni uneunecha mamaijijahija
maha pavaji'avara. Ijihuni maijaho pu ma'eka tauti'ejakúne pavaji'avara.

Jarime Sarame 'Ana'ana'avara
(Ruku 11:9-13)

7 'Enakúne ja Godoni siporua 'one jarima apena va'akame Hu ja vajihuna. 'Ene ja
sarama apena va'avajaho ja kihuna. 'Ene ja vwicha 'ana'anaa apena va'avajaho Hu
tirasahuna.
8 'Ene ea irara siporua 'one jarima apene va'amajaho hu ijihuni mai 'ekahuna. 'Eje
ea irara 'unama kaji sarama apene va'amajaho hu piunahuna. 'Eje ea irara vwicha
kaji 'ana'anaa apena va'amajaho vwicha tatiranamahuna.
9 Ea irara harihuni puretia'e 'wara'ipisa hu muni maha'e?
10 'Ene hu kija jarira'ipisa hu tapari maha'e?
11 'Enakaivo ja ea siseakija joni harihija uneunecha mamairu vajihura'e re'avajaho
'ú joni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinuji jari'avajaho Hu uneunecha mamairu pavajihuna
raka?

12 'Ene ja ura ea 'ahopo jona vena'avarono ura renauja'ina'e ja ura rena'eje ea
'ahopuna vena'avara. Ikehuni maijaho varapa tamana 'ee poropetiepo najuhara.

Vwicha Ma'u'uijina
(Ruku 13:22-30)

13 'Enakúne vwicha ka'ene ira mwahatitijino vaha. Ijihuni maijaho vwicha ka'ene
natohwijaho 'unama ni'ima'ura ka'ene veni va'ujina. 'Eju'e ea mapoka'e ijihuna
kajino va'ura.
14 'Enakaivo vwicha ma'u'ua kajaho 'unama ka'ene majama hihunijina 'ee kik-
isima'ura'omo ea kwinu kwino piunavura.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-44)

15 'Enakúne poropetia ira'ata najahi'inijija hami ki'avara. Pu joni roujaho sipia puni
atehi same rohuna. 'Enakaivo puni vajijaho niho'o 'ua ne'a sa'ina.
16 'Ena'omo puni 'inijino samai kihuna. 'Ú ea 'wija ajina 'ahi 'ekure? 'Ene ea mitota
vaji matakina nitehure?
17 'Enajihuna'e icha ka'ene maijija 'ina maa rejura. 'Eju'e icha ka'ene siseijija 'ina
sisea rejura.
18 'Eju'e icha ka'ene maijija 'ina sisea pareju'e icha ka'ene siseijija 'ina maa parejura.
19 'Ene icha ka'ene 'ina maa parejujija 'uma veni jaura.
20 'Ene puni 'inijino samai kihuna.

Na A Pahena Pakavura
(Ruku 13:25-27)

21 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Na Natohwe Natohweru 'wivujija Godoni ara
pavahuna kaivo ea ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara raka ka'ene Hu ura
renujiru ve'avajipo vahuna.
22 'Ena'omo ijihuni vea kajara ro'eja'e iji'a ea mapoka Na ika'ina 'warihuna Natohwe
Natohwe 'ú nú Oni ihi vu'a 'waravure? 'Ene Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea ajima'inijija
siomahure? 'Ene uneunecha mapoka ea areri pavehuna nú vejure? 'wihuna.
23 'Ejakame Na ika'ina samamai pu 'warahuna Na niho'o ja pakivurakúne usema
va'aha ea sisea veji'inakije!

Ea No'o Ara Vejajina
(Ruku 6:46-49)

24 'Ena'omo ea irara ike Nuni vu'ake hene ve'amajaho hu areri ea ka'ene vwiha
mamai vwihaji'inijara ara'e muna 'ahi vena hinuja'ina.
25 'Ena'omo nehi pine sai hirame 'ee puri hiramujaho ara kajaho ninavume
patira'usahuna. Ijihuni maijaho ara kajaho muna 'ahi vejajihuna'e patira'usunahana.
26 'Enakaivo ea irara Nuni vu'a henareje pave'amajaho hu areri ea ka'ene hami
pavwihaji'ina ka'ene huni ara ajara 'ahi venaja'ina.
27 'Enajihuna'e neha pine sai hirame puuri 'e'une ara kajaho 'anaume 'onajaho
maijihi niho'o ani'ina tira'usunaha 'onana 'iamana.

Jesuni Harurijina

28 Ijí vu'a kaji Jesura 'warame pa'arejume ea mapoka mapoka ijí Hura najaha kaji
hejajaho oja hwa'usunahara.
29 Ijihuni maijaho Hu niho'o haruriji'i pu najahana areri Sikuraipiepo najahuja'ina
pana.

8

Jesura Ea Vejume Maranajina
(Maka 1:40-45; Ruku 5:12-16)

1 'Enarena Hu kahi huri'i rena roe ari'eme ea niho'o mapoka mapoka Hu 'arariha va'ara.
2 'E'eme ea pina reporosia rukini roe Huni una'i nitupari same ijá 'wama Natohwe A ura rena'amajaho venie na maraniama 'wamana.
3 'Ejume Hu ija ea ka'ene reporosia rukina kajihuni haha 'ahi ija rana'i kaivo ijá 'wama Na ura reniuna'omo maranahuna 'wavume reporosia kajaho ni'aha kwino pa'arenana.
4 'Enakaivo va'e oni haha Pirisiti nahe 'ee Mosisira nitama najaha ja'ina'e swasa veje ea mapoka oni reporosia pa'arenajaho hena ka'avara 'wamana.

Jesura Romu Puni Natohwi Jihuni Pwea Vejume Maranajina
(Ruku 7:1-10)

5 'E'ikaivo Hu va'e Kapeniami 'e'u'eme sorutia puni namiki kajara roe Hua piuname ni'aja'amarono 'waramana.
6 'Ene hu ijá 'wama Natohwe nuni pwea pina atami ni'ima'uri 'unavu'e niho'o areri pavarime 'ee haha natohwa hi'eju'e namu 'wamana.
7 'Ejume Jesura ijá wama Nara vu'areje veje marahuna 'wamana.
8 'Ejume sorutia namikia kajara eha vena ijá 'wama Natohwe na ea sisea ijihuna'e Ara nuni sei vuhunijaho niho'o areri panakúne ma iri 'wara'eje nuni pwea kajaho maranama.
9 Na sorutia kaivo na ea ka'ene na 'ajohi'ini jihipuni harina. 'Ene na 'u'o sorutia puni natohwa'omo nara ea pina va'a 'wavujaho hu va'una. 'Ene vukú'o ea pina roa 'wavujaho hu rouna. 'Ene na nuni pwea'e a ike vena 'wavujaho hu venuna 'wamana.
10 'Ejume Jesuho ijí henarena teama'eme ea ka'ene Hua 'arariha va'ajija ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ike Isureri opuni vajakino ei pini ija'ina nimaa rohuna niho'o areri pa'ana kavu 'iamana.
11 Ikaho vwiha'avara. Ea niho'o mapoka mapoka vea'e ajimuja'i rena roe 'ee vea va'onuja'i rena roavajipo Godoni ara ka'ene Eparahami ho Aisiki ho 'ee Jekapi ho ijano ruha ka'ene hijujaho pu pu'úmo ahuma hihuna.
12 'Enakaivo ea iki mwe'i hi'avajija samai ato'aruma'e nutuvi'inijino va'e nira-marume upaja ja'i'uji'i nahuna 'iamana.
13 'Ejume Jesura sorutia puni namikia kaji ijá 'wama Raka ka'ene a nimai ronujara veje oni pwea mara'enakúne va'a 'wamana. 'Ejume ijí huni pwea ni'aha kwinu sonanana.

Jesura Ea Mapoka Vejume Maraniajina
(Maka 1:29-34; Ruku 4:38-41)

14 'E'eme Jesuho Pita oni sei vai'i kavume Pita oni jura paranahijaho atama ni'ima'uri 'uname haha ohoa re'eme namana.
15 'Ejume Hura iji 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu huni atama ka'ene haha ohoa kajaho pa'arejume hu 'urine mataume 'iruma amairia vajihume ijara.
16 'E'eme ijihuni nusireijino ea ka'ene 'avena siseapo ajima'inijija aherame 'eka Jesuni roume Hura 'avena sisea kajija 'waravi'i sioma ato'arumana. 'Ene ea ka'ene atama 'uniravi'inijija venaume puni atama pa'arenaana.
17 Nitama Godira poropetia Aisea oni vaji 'waramajaho nimaa nimaa renu.
Hura núni atama ani ani'ina 'ee haha hiana 'ekana 'úmana.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina
(Ruku 9:57-62)

18 'Enarena Jesura eaka mapoka ka'ene Huni rori hija kaji kimarena Hu toa ropuna'i va'iro 'waramana.
19 'Ejume Sikuraipi pini ijá 'wama Najuhu'ine na A hu'úmo A ichihichihi va'amajaho na vuhuna 'wamana.
20 'Ejume Jesura ijá 'wama Achimina mwe'i vaji ahejura 'ene uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene Huni húmata ranave siheria vehuna pa'ana 'wamana.
21 'Ejume Huni tisaiporu pini ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
22 'Enakaivo Jesura ijá 'wama Na 'ararihia ro'i kaivo ea ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje opu apena va'e ranava 'wamana.

Jesura Puura'e 'Waravume Ajuaranajina
(Maka 4:35-41; Ruku 8:22-25)

23 'E'ikaivo Hu va'e sisima vaji ajivume Huni tisaiporu pu pu'úmo va'ara.
24 'E'eme soha kajaho niho'o ajira amenarena sisima kajaho sisera'i venana kaivo Jesuho nenana.
25 'Ejumakamarena Huni tisaiporuepo 'urina va'e sai'i ijá 'wava 'Urina! Núni Natohwe nú kwamasa'i vejukúne 'wavara.
26 'Ejume Hu ijá 'iama Nimairoa ma'u'u maikije ja rakijihuna'e juvo? 'i'i kaivo iji'a 'urina 'waravume puura ka'ene hirame 'ee soha ka'ene amenajaho maho'o pa'arenana.
27 'Ejumakame pu oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Hu ea iraka sa'ina'omo Hu 'waravume puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

Jesura Ea No'ohe'i 'Avena Siseopo Ajima'ina'e Vejume Maraniana
(Maka 5:1-20; Ruku 8:26-39)

28 'E'ejume sisima kajaho roe toa ropuna'i Katarini roi'i kivume ea no'ohe'i 'avena sisei ajimaukame pu va'e euchi hinone pu niho'o ajisima'ora 'ee ani ani vejukame ea 'unama kajihuna kajaho paojura'omo Hu va'e ijihi piunimana.
29 'Ejume ea kajipo ajira emaavaji'i ijá 'wava Godoni Harihe A raka nú vetú'ena? Vea ka'ene Ara núa ruruhunijaho mai'o paro'eme A nú ruru'irono roane? 'wavara.
30 'Enakaivo ijiha kajakaru maha mapoka namijara.
31 'Ejumakame 'avena sisea kajipo Jesu jarime ijá 'wava A ura nú sioma ato'arumuhuna'e re'amajaho ato'arumu'e nú va'e maha kahehi ajima 'wavara.
32 'Ejume Jesura ijá 'iama Va'ajiha 'iavume pu ni'aha kwinu ariha va'e mahaka mapoka kajija ajimaume pu ni'aha kwinu va'e rarahi arihe toi imwasamiara.
33 'Ejumakame ea ka'ene ijí maha kaji 'ajohi'inijipo ninukujaha va'e ari useme ijí maha kajihipuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene no'ohe'i 'avena sisei ajima'ini jihipuni vu'a 'u'o 'waravara.
34 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kaji'urijipo ni'aha kwinu niana roe ijí Jesuho kamareja 'ejahae ijí puni kwaa kajaho are'i kaivo 'urine ani va'amarono 'waravara.

9

Jesura Ea Haha Ajuaraji'ina Vejume Maranajina
(Maka 2:1-12; Ruku 5:17-26)

1 'Ejumakame Jesuho va'e sisima vaji ajime va'e toa one kara'i Huni ari va'ana.
2 'E'ejume ea 'ahopo ea pina atami 'unamarena huni 'ata niho'o ajuaranana'omo pu huni suhiji'i apene Jesuni roume Hu kimajaho pu niho'o nimaa nimaa rojuma kimarena Hu ijí ea kajaho ijá 'wama Nuni harihe oja pahiana'amana. Oni sisea nipa'arenukúne 'wamana.

3 'Ejumakame Sikuraipiepo ijí 'wamapene oji'i ijá 'wava Hu hine Godi mataha 'waramu 'wavara.
4 'Ejume pu raka ka'ene vwihaja kaji Jesura kimarena Hu pu ijá 'iama Ja raka vene hine 'unama sisea ani ani vwihajo?
5 'Ú 'unama ichá'inijara samaumaa'e a oni sisea niparanu 'wa'eju ho a 'urine namina va'a 'wa'ejo?
6 'Enakaivo jara ijí hena ka'avarono ijihuna'e Ema Puni Harihijara iki mwe'i roe sisea vwihana arehuni haruriji'i roana 'i'i kaivo ea ka'ene 'ata ajuaraji'ina kajaho ijá 'wama 'Úrine oni suha apene ari va'a 'wamana.
7 'Ejume hu 'urine huni sei va'ana.
8 'Ejumakame ea mapoka ijí Godoni harura kaji kamareja Godi ta'arohara. Ijihuni maijaho Godira harura kajaho emaa vajihana.

Jesura Matiu 'Umenajina
(Maka 2:13-17; Ruku 5:27-32)

9 'E'eme Jesuho ijí ara kaji rene va'i kavume ea pina ka'ene huni iha Matiuna 'wavujaho takisia apejuri seijino hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama Na 'ararihie roa 'wamana. 'Ejume hu 'urina 'arariahae Hu hu'úmo va'ana.
10 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo sei vaji hi'eme ea mapoka ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea ka'ene sisea veji'inijija roe pu pu'úmo ahuma 'iruma ijara.
11 'E'eme Parasiepo kamareja pu Huni tisaiporu aporame ika 'iava Irakijihuna'e joni Najahi'inakaho ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma iji'i hino? 'iavara.
12 'Ejume Hu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'uniravi'inijija juketa pasaravura. 'Enakaivo ea ka'ene atama 'uniravi'inijipo pupusu saravura.
13 Ja ma va'ajimareje Godoni ira vaji ika'inaka 'waramaji sama ka'avara. Na emaapo temukivu kaivo Na swasa vehuna senimu. Ijihuni maijaho Na ea mamaa'e 'eka'i rohuna pana kaivo ea sisea punijihuna'e Na routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rone Apovajina
(Maka 2:18-22; Ruku 5:33-39)

14 'E'ejume Joni oni tisaiporu Jesuni roe ijá 'wava Irakijihuna'e núa 'ee Parasia 'aura arevu kaivo Oni tisaiporu 'aura paarevo? 'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama 'Ú ei pini napasi ne'i 'aha'eje hu ehwa pu'úmo hi'ipisa ijihuna'e chora hija raka? Niho'o pana. 'Enakaivo ea ka'ene ijí napasi nena kaji apena va'e hu kú'o pu pu'úmo pahija kamareje iji'a pu 'aura arehuna.
16 'Ene ea 'aho'a ateha sahasapo napavujaho pu ateha maiu'ina puni pwina pa'eke suhura. Ijihuni maijaho ijí suhakavi'i ijí ni'ajahe ni'ima'ura napa'amarono pasuhura.
17 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napama arihuna. 'Eje hanuha sisa sahasa kaji 'u'o siserahuna. 'Enakaivo hanuha sisa maiu'ina vaji 'wainia maiu'ina veri'amajaho marahuna 'iamana.

Ea Ni'ina Huni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina
(Maka 5:21-43; Ruku 8:40-56)

18 'E'eme Jua puni 'ajohi'ina natohwijaho roarene Huni una'i nitupari savi'i ijá 'wama Nuni 'apaja iviamajai kwamanakúne roe Oni ija huni haha 'ahi ranave 'urinama 'wamana.
19 'Ejume Jesuho 'urine hu hu'úmo va'ume Huni tisaiporu 'u'o pu pu'úmo va'ara.
20 'E'eme napara pina 'aa vuravi'ina juara iropu ropu no'ohe'i pa'arenana'omo Jesuho vai'i paka'eme hu túna'i rou va'o ija joranajaho va'e Huni ateha uri vwemana.
21 Ijihuni maijaho hu huhusu ijá rona Na Huni ateha ura kaji vwe'ujaho na marani'ena ronarena ijihuna'e vwemana.

22 'Ejume Jesura aroma napara kajaho kavi'i ijá 'wama Nuni 'apajakera oja pahiana'amana. Ijihuni maijaho ara nimai ronajara veju'e maranaukúnina 'wamana. 'Ejume napara kajaho ni'aha kwinu maranana.
23 'Ejumakavi'i Jesuho iji'a va'e ea natohwa kajihuni sei vai'i kivume ea mapoka hine hurisia hwasihe 'ee hine iruno'a apeji'i kúrúhwa ani rejara.
24 'E'eme Hu ijí va ajime ijá 'iama Ariha va'aha! Ike napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu 'iamana. 'Ejume ea mapoka Hu ijahara.
25 'Ejumakivi'i eaka mapoka kajaho vejume ma'ahi va'eme Hu ijí aruma va'ajino ijí napaisea kajihuni iji 'unamapene 'urijume hu 'urinana.
26 'Ejumakame ijihuni pinana kajara renapene arara kajiano va'ana.

Jesura Ea No'o Nia Pa'ana Vejume Maraniajina

27 'E'eme Jesuho ijí ara kajaho are'i kaivo va'eme ea no'ohe'i nia supavi'inapo Hua 'ararihai'i ijá 'umeja Teviti oni harihakera nú numiruma 'umejara.
28 'Ejume Jesuho va'e sei aji'eme ea ka'ene nia supavi'ina kajija no'ohe'i ijí va'ume Jesura ijá 'iama Nara ike veje maranihunijaho ja nimai rojo? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe nú nimai roju 'wavara.
29 'Ejume Hu puni nia 'aha kajino ija 'uniravi'i ijá 'iama Jara nimai rojujara venau'e maraniu 'iamana.
30 'E'eme puni nia ni'aha kwino jaraume niriara. 'Ejume Jesura ira kisi ijá 'iama Ja ea 'aho'a pa'wara'avara 'iamana.
31 'Enakaivo pu no'o va'ajimareja ea mapoka 'waramapena ojumakame Jesuni vu'a kajaho rausahapene va'ana.

Jesura Ira Pa'anae Vejume Maranajina

32 'Ejume pu va'eme ea pina ira pa'ana 'avena siseapo ajivura'omo pu apene Huni roara.
33 'Ejumakame 'avena sisea kajaho 'e'una va'eme ea kajaho ira 'waravumakame ea mapoka ijí kamareja oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Nú ea ika'ina Isureri opuni vaja pakivura 'wavara.
34 'Ejumakame Parasi ijá 'wava 'Avena siseijihipuni natohwijara ni'ajahu'e 'avena sisea ato'arumau 'wavara.

Jesura Ea Numirame Puamu Venajina

35 'E'eme Jesuho va'e ara mama'ina 'ee ara ma'u'umaa ijino puni Sinakoku ka'ene namijujino Godoni vu'a mai maiu'ina ka'ene Huni ara rona 'waramaji najahana. 'Eji'i ea ka'ene atama 'uniravi'ina 'ee unenu'u 'aho'a ani'ina renaujija vejume sonahiara.
36 'Eji'i Hu kimajaho ea mapoka ijí ani rejara kaivo pu majikari areri sipiepo sipia 'ajohai'ina pa'a ojuja'ina'e vejume Hu niho'o temumana.
37 'Ejumakame Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Juara mapoka'e tuma navu kaivo ea ka'ene juara sahunijaho kwinu kwinuna.
38 'Enajihuna'e juara savuri Natohwiji jarivakame Hura ea ka'ene juara sahunijaho irechami'amana 'iamana.

10

Apasorua Iropuropu No'u Pijihajina
(Maka 3:13-19; Ruku 6:12-16)

1 'Ejume Hu Huni tisaiporu iropu ropu no'o 'umenaume Huni roumakivi'i pura 'avena sisea ato'aruma'e 'ee atama veje sonahie ea ka'ene haha siserani'ina amairia Huni harurijaho mihana.

2 Ijí Huni tisaiporu iropu ropu noˈoheˈi kajihipuni ihijaho ikihina. Saimani kaˈene
Pitana ˈwavujine ˈee huni ˈuˈua Eniturune ˈee Jemisina ˈwavujaho Sepati oni hariha
ˈee huni ˈuˈua Jonina ˈwavujaho
3 ˈee Piripu ho ˈee Pataramiu ho Tomasi ho Matiu kaˈene takisia apejiˈinijaho ˈee
Jemisi kaˈene Apiasi oni harihijaho ˈee Tariasiho
4 ˈee Saimani Kenani orijaho ˈee Jutasi Isikariatika kaˈene Jesu nahamahajina.

Apasoru Iropuropu Noˈo Irechamiume Usema Vaˈajina (Maka 6:7-13; Ruku 9:1-6)

5 Ike iropu ropu noˈoheˈi Jesura irechamiana. ˈEˈikaivo ijá ˈiama Ja Jenitaru puna
pavaˈe ˈee Sameria opuni ara vaja pavaˈavara.
6 ˈEnakaivo arira vaˈe Isureri opuni sipia kaˈene pivusahu jihipuni vaˈavara.
7 ˈEnareje vaˈe najahareje ijá ˈwaraˈavara Godoni arijihuni ˈunama niturana
roanaˈomo maiˈo piunahuna ˈiavara.
8 ˈEnakaivo ea kaˈene atama ˈuniraviˈinijija veje sonahie ˈee ea kaˈene kwa-
masahiˈinijija veje ˈurine ˈee ea kaˈene reporosia rukinijija venaˈe reporosia
paˈarenaˈe ˈee ˈavena sisea ea ajimaˈinijija siomaˈavara. Ja maapejarakúne
mavajiˈavara.
9 ˈEnakaivo ja ijí vaˈi veˈavajaho korutia ho siriva ho kapa monijaho pina joni tuja
vaja nihoˈo panaˈavara.
10 ˈEne joni tuja paˈeke ateha noˈo paˈeke ˈee joni mumora hwana paˈeke ˈee pijuha
paˈekavara. Ijihuni maijaho ea irara ea ˈahoˈa niˈajihujaho ijí ea kaˈene pu niˈajihu
kajipo ˈiruma pu vajihuna.
11 ˈEnakúne ja vaˈe taunuina ho ari useˈavajaho hami aporama henu vaˈo ea
mamaijihi puˈúmo hinu vaˈo vaˈavara.
12 ˈEne ja vaˈe sei ajiviˈi ea kaˈene sea kaji hijujija ˈajoraˈavara.
13 ˈEjiˈi kive pu ja ˈajorava kiˈavajaho pu puˈúmo matauˈavara kaivo pu paˈajorava
kiˈavajaho pu puˈúmo pamatauˈavara.
14 ˈEˈeje ara kajiˈu puna ho ei pini joni vuˈa pahene pataaroraha kaˈavajaho joni
mumora hari saina kaˈene namujaho taireˈi kaivo vaˈavara.
15 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ˈwaravu vea kaˈene ˈotua veˈavari veijaho eakijahija
nihoˈo sisea aniˈina renahuna. Kwaa kaˈene Satami Kamora renajaho asimareje nihoˈo
aniˈina rehuna.

Siseˈi ˈAhihuna Kaˈene Roujina (Maka 13:9-13; Ruku 21:12-17)

16 ˈEnakúne hami heha. Na ja irechamiujaho areri sipiaˈe ˈua neˈa puni vaji
irechamiu jaˈinaˈe irechamiu. ˈEne ja raka veˈiro veˈavajaho maraku ˈa vwihana areri
taparapo vejujaˈinaˈe veˈavara. ˈEnakúne ja marahuˈorapo ajuarasaha ojujaˈinaˈe
oˈavara.
17 ˈEne hami kiˈavara. Erapo ja ˈeke namahareje ˈeka vaˈe kanisoru puni nini vaˈe
ˈee pu ja ˈekaˈe puni Sinakoku vaji hijihahuna.
18 ˈEne Nuni hahijihunaˈe pu ja ˈekaˈe ea mamaˈina kaˈene kwaa ara ˈajohiˈini
jihipuni unaˈi vaˈe ˈee kamatia epuni una ˈuˈo vahuna. ˈEnakúne ja Nuni vuˈakaho
pu ˈwarame ˈee Jenitaru ˈwaraˈavara.
19 ˈEˈeje pu ja ˈekaˈe namaˈirono vaˈa kiˈavajaho ja pajumareje ikaˈina vwihaˈavara.
Na vina vuˈa icháˈinaˈe ˈwaraˈejo? paroˈamana. Ijihuni maijaho vea kaˈene ara ˈwaraˈi
veˈamajino raka kaˈene ara ˈwarahunijaho vajahe ˈwarahuna.
20 ˈEnajihunaˈe ijí vuˈa kajaho a pana kaivo Amo oni ˈAvenijara oni vaji ˈwarahuna.
21 ˈEnareˈe ei pini huni poka ˈotu vetiakame erapo apene ˈanaa kwahuna. ˈEje omahi
huni hariha ijaˈina ˈahahuna. ˈEjakame kasihwapo emahwaha namahe ˈanie tirahuna.

22 'Enakaivo Nuni hahijihuna'e ea ja senahuna. 'Ene ea irara 'ata kairane hi'eje
mwe'akaho pa'are'amajara marana parahuna.
23 'Enakúne ari pini ja ruaraha ki'avajaho marako'a juhaha va'e ari pini va'avara.
'Enakaivo Na nimai ja 'waravu ja joni kaukara ka'ene ike Isureri opuni ara kwaa
vajakino vejujaho mai'o pave para'eje Na Ema Puni Harihijaho kú'o 'unama rohuna.
24 'Ene tisaiporu ijaho huni tisa paasimana 'ee pweijaho huni natohwa paasimuna.
25 'Enakaivo tisaiporu ijara huni tisa ijí vare'ina'e re'ipisa areri reje 'ee pweijara
huni natohwiji vare'ina'e re'ipisa areri reja'a. 'Enakaivo pu ijí sea anesura kajaho
Pierisiparu 'wa'avajaho pu ijí sea kaji hijujija 'u'o ni'aha kwino sisea 'wava'a.

Irá Juhahunijina?
(Ruku 12:2-7)

26 'Enajihuna'e ja ea 'aho'a pajuha'avara. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka
ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i sama hirahuna. 'Ene ea mapoka
ni'i ni'i hemi navujaho hena kihuna.
27 Vu'a ka'ene sei vaji Nara ja masuani 'waravukaho ja samaumai 'wara'avara. 'Ene
vu'a ka'ene Na atai koravu'e ja hejukaho ja ma'aha riri namine 'wara'avara.
28 'Enakaivo ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja paju'avara. Pu joni 'avenijaho
pa'anaa kwahuna. 'Enakaivo Godira haha 'ee 'avena iji'i 'aniareje ato'aruma'e vena
vaji va'ajime rehunakúne ijí ju'avara.
29 'Ene ea uka 'u'umai no'o 'wani toia 'imejura. 'Ena'avo joni Omijara ijí uka 'u'ua
kajara mwe'i 'onujaho Hu kama henuna.
30 'Ene ijí joni húmata 'ahi sapasa icharo namujaho Hu nihena kimuna.
31 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka 'u'ua mapoka kajaho asitahara.

Keriso Rone 'Warahuna ho Pataarohuna
(Ruku 12:8-9)

32 'Ena'omo ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Na 'u'o ea
kaji rone kahino akúpa 'ahi Nuni Omijihuni una'i nahama 'warahuna.
33 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho Na 'u'o ea kajaho kahi
akúpi 'ahi Nuni Omijihuni una'ijaho hemahuna.

Matauhuna Pana Kaivo Ahaahunijina
(Ruku 12:51-53; 14:26-27)

34 'Enakúne ja ika'ina pavwiha'avara. Na iki mwe'i matauvi'ina paapena routa kaivo
Na ea so'wi ahaa'i routa.
35 Nara roujihuni maijaho Na veje harihwapo omahwaha chichahie 'ee 'apajahi oaha
chichahae 'ee hariahoni naparijara sasaha chichaha'amarono routa.
36 'Enakaivo emahuni nakijaho huni kachi'ipo rehuna.
37 'Eje ea irara omaha oaha ijihi oja miha para'i kaivo Na oja pamihujaho Nuni
tisaiporua areri parehuna. 'Ene ea irara hu huni hariha 'apahija ijihi oja mi'i kaivo
Na oja hami pamihujaho Nuni ea areri parehuna.
38 'Ene ea irara huni korosia paapene Na 'ararihi'amajaho hu Nuni ea areri
parehuna.
39 'Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara
huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a maa maiu'ini jihuna'e ranamajaho hu huni hia
'onanahuna.

Eha Huni vu'a
(Maka 9:41)

40 Ea irara ja hami 'ahiujaho pu Na 'u'o hami 'ahiu. 'Ene ea ka'ene Na hami 'ahiujaho
pu Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o hami 'ahau.

41 Ei pini ka'eje poropeti pini roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha Huni
poropeti mi'amaja'ina'e ea kajaho eha areri mahuna. 'Ena'omo ei pini ka'eje ea
ariramaa roa kamareje hu 'ajoha'amajaho Godira eha ea ariramaa mi'ama ja'ina'e
ea kajaho eha areri mahuna.
42 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Nuni tisaiporu ijihuna'e ea ma'u'umaakihi toa
huanava kimareje toa 'e mi'avajaho ea kajaho eha maa paasihuna 'iamana.

11

Ea Joni Papitisita Oni Rena Roara
(Ruku 7:18-35)

1 'Enarena Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'ohe'i kajipo raka ka'ene vehunijaho
'waravume pa'arejume Hu ijí rene va'e puni ari najahe vu'a 'wara'irono va'ana.
2 'E'eme Joni tipurai hiji'i Kerisora raka ka'ene venajaho henarena hu huni
tisaiporua no'o irechamiume Huni roara.
3 'Enareja pu Hu apoma ijá 'wava 'Ú A ea ka'ene rohunaka 'waruvajina ho nú ea
pina sa'eja? 'wavara.
4 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja iviamaa 'unama va'ajimareje ja raka ka'ene hena
kavajaho Joni 'waraha.
5 Ea ka'ene nia supama'inijija nia niriu'e ea ka'ene irima'inijija 'urahe matauma
oju'e ea ka'ene reporosia rukina pa'arenau'e ea ka'ene ataa pa'ajija heju'e ea ka'ene
kwamasahi'inijija ni'urine mai'o hiju. 'Eju'e Godoni vu'a mai maiu'inijaho ea ka'ene
pivusahi'iniji najahu.
6 'Ena'omo ea irara Nuni hahijihuna'e paju'amajaho niho'o hu merajahi'ina
'iamana.
7 'Ejume Joni oni pwehijijija va'eme Jesura eaka mapoka kajihi Joni rona
'waramarena ijá 'iama Ja va'e nechi'a riri va'ajaho ja iraka kavare? Ja vi hwa'oha
raka'e hwasisi'i ninamarena varivi'i navumakame ja ijí ka'i va'ara raka?
8 Ja ijino va'ajaho ja raka'e ka'i va'are? 'Ú ei pini ateha ka'ene mavarasa'inijino
apúsavumakame ja ka'i va'ara raka? Heha! Ea ka'ene ateha mamai savujaho kini huni
sei hijura
9 kaivo ijí jara raka ka'ene ka'i va'a kajaho 'wariva hejuma. Ja poropeti ka'i va'are?
I'a Na ijaho ja ni'waravume hejara. Hura poropeti 'aho'akija asitahu.
10 Ikaho nitama ea kaji Godoni ira vaji rona 'waramajina.
Heha! Na Nuni vu'a 'waravi'ina ranave Oni una'i vu'akame hu Oni 'unama
amairiahuna 'úmana.
11 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu Joni Papitisita eaka mapoka ka'ene mwe'a
kakino hijujaho hura asitahana. 'Enakaivo Godoni ehija ma'u'umaijipo Joni asivu.
12 'Enakaivo veaka Joni Papitisita aneja vene ea najahaji rena roe iviamaa 'e'unukino
renareja ea mapoka Godoni ara pi'ona'iroreja harura ni'ina veju kaivo ea ka'ene
ajisinijipo niho'o Godoni ara kajaho harura vene ape'i veju.
13 'Enakaivo nitama Godoni poropeti 'ee ea ka'ene Godoni tamana vaji 'warama
apena rou va'o roe iviamaa Jonira roani veakino 'e'unakena.
14 'Enakúne ja ura ijí hena nimai ro'i 'ahi'amajaho Joniho Iraijana. Hu ea ka'ene
rohuna 'waruvajina.
15 Ea irara areri ataa jaraa'e he'i ve'amajaho ataa apúsame henama.
16 Ea ka'ene iviasi hijukija Na iraki apene manura veti'ejo? Ijihuni maijaho pu areri
sesamaapo maketi hine sesamaa 'aho'a'e 'umenai hijuja'ina'e veju.
17 Nú jona'e hurisia hwasihihura kaivo ja pajavavura. 'Ene nú virisi vejura kaivo ja
paniramaruvura 'umejara.

18 'Enakaivo Jonira roarena 'aura areme 'iruma paine 'ee toa paijumakame ea
mapoka ijá 'wava Hu 'avena siseapo ajivu'e avanu 'wavara.
19 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho Hu 'iruma ine 'ee toa inana. 'Enajihuna'e
pu ika'ina 'wavu Kaha! Hu 'iruma arisi isa'ora 'ee Hu arisi toa sisea isa'ora Hu ea
ka'ene takisia apeji'inijihija 'ee ea ka'ene sisea veji'inijihi puni napura. 'Enakaivo
ea ka'ene vwiha mamaa rukinijija pura ichá'ina ka'ene vejujara najahujaho pu hena
kavi'ina 'iamana.

Ara Ka'ene Panimaa Roji'inijina
(Ruku 10:13-15)

20 'Ejumakame kwaa ara 'aho'a uneunecha ka'ene ea areri pavehunijija venana
kaivo ea mapoka puni sisea paarevumakame Hu pu 'uraraharena ijá 'iama
21 Ja ea ka'ene Koresini hine 'ee Petasaita hijujija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho
Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimai roju kajihuna'e ja eha
sisea apehuna. Na Taia 'ee Sairani ija'ina'e ve'ipisa pu niho'o maraku'a puni sisea
niaremamaa areva'a.
22 'Ena'omo na nimai ja 'waravu. Vea ka'ene Godira mwe'akaki 'otua venuni veijaho
kwaa iha Taia 'ee Sairani ijija jara eha ka'ene ni'ima'ura ape'avaja'ina'e papehuna.
23 'Enakaivo 'ú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino 'eka kahino Godoni ari
va'iro avajo? Ja niho'o kwa ka'ene veni renuni kwaijino vahuna. Ijihuni maijaho Nara
uneunecha ka'ene ea areri pavejuraka joni vaji veju'ukame ja panimai rojuke Satami
ija'ina ve'ipisa ijí ara kajaho iviasa ijí nava'a.
24 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravo. Vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijaho Satami
opo eha ma'uako mihuna kaivo ja niho'o eha ni'ima'ura mihuna 'iamana.

Nuni Roe Ojuta Hweha
(Ruku 10:21-22)

25 'E'ikaivo ijihuni vea kajino Jesura eha vene ijá 'wama Amo ka'ene akúpa mwe'a
ijihuni Natohwiji'o Na teimani 'wavujihuni maijaho Ara uneunechakija ea ka'ene
vwiha mamaa vwihaji'inijija 'ee hena kavi'ini jihipuni una'a pavejume samaa renana
kaivo kasimaaru najahana.
26 Nimai Amo A ija'ina venajara teamanamu.
27 'Enakaivo uneunecha mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Ijihuna'e eaka
mapokijija Godoni Harihijaho hami pakama pahejura kaivo Amora huhusu hami hena
kamuna. 'Eju'e eaka mapokijija Amoho hami pakama pahejura kaivo Hariahi huhusu
hami hena kamuna. 'Enakaivo Hariahi ea irá ura renajiru Omaha'e nahume hu 'u'o
Omaha hena kamuna 'wamana.
28 'Ene Hu pu ijá 'iama Ja ea ka'ene ahija apene oja vaja sirua pa'arenaujija Nuni
roajive Nara vena'e joni ahija pa'areje ojuta hwena hiha.
29 'Ene Nuni 'unama ka'ene kisima'urijaho jona'e apene Nuni 'unamiji kama heha.
Ijihuni maijaho Na matauvi'ina 'ee masuani hiji'ina. 'Ene veje joni oja masuani
sonama namama.
30 Ijihuni hahi Nuni 'unamijaho samaumaa. 'Ene Nuni ahijijaho nimaa nimai nasina
'iamana.

12

Sapati Rona Aposaravajina
(Maka 2:23-28; Ruku 6:1-5)

1 'E'eme ijihuni túna'i Sapati veijino Huni tisaiporu pu'úmo konesa juari 'uraha
va'eme pu matunavume konesa 'eka ijara.
2 'Ejume Parasiepo kame Jesu ijá 'wava Jua puni varapijaho Sapatia juasi'i 'iruma
pa'ekura kaivo Oni tisaiporu hine 'iruma 'eka iju 'wavara.

3 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú ja Godoni ira vaja pataha kavure? Na'ia pini Tevitira
pwehwa pu'úmo matunavumakame vejajaho ja patahare?
4 Pu ijí Temiporu kajino va'e arumareja ijí puretia ka'ene ea mapoka paijura ka'ene
hu pwehwa pu'úmo 'eke ijajaho pirisitiapo pupuso ijura'e ja patahare?
5 'Ene Mosisi oni tamanijara ea ka'ene Godoni kaukara 'ajohi'inijihi rona
'waramajaho ja pataha hejara raka? Pu ijí tamana Sapatia vea kajaho pu Temiporu
vaji pirisitia varapi 'waramaja'ina pavejura kaivo pu sisea pavejara.
6 'Enakaivo na nimai ja 'waravu Ea ka'ene ike Temiporua asima paranajaho iviamaa
ikeho naminu.
7 'Ena'omo jara ijí Godoni ira vaji raka ka'ene 'warama kajihuni maiji hena ka'ipisa
Na ema kime temukavujara ura renu kaivo jara Nuni swasa vejujaho Na ura parenia'a.
'Enakaivo ja ea ka'ene sisea pavejajihi puna'i sisea paveja'a.
8 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho ijí Sapatia kajihuni Natohwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Maka 3:1-6; Ruku 6:6-11)

9 'Enarena Jesuho ijí ruha kajaho are'i kaivo sinakoku naminujino va'ana.
10 'Enakaivo ijino ea pina ija u'uraji'ina hinuna'omo ea 'ahopo Jesu nama'i
'ahiumakame Hu apome ijá 'wava 'Ú ea 'aho'a'e Sapatia vei vena'e marani'amajaho
arerina'aho pane? 'wavara.
11 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Ú joni ei pini sipia rukina re'ira'omo Sapati kajino ma'oa
vaji 'o'ipisa ja pa'ena apene 'ajiva raka?
12 Nú emaakipo sipia asitahara'omo nú Sapati kakino 'unama mai ve'avajaho areri
rehuna 'iamana.
13 'E'ikaivo ea ka'ene ija sisea kajaho ijá 'wama Ija ahasirima 'wavume hu ija
ahasirimajaho huni ija kajaho ni'aha kwino maranarena ija ropuna ijí vare'i renana.
14 'Ejumakame ijí Parasia kajipo va'e ahuma hine ichá'ina'e Jesu 'anahuniji 'wavi'i
hijara.

Godira Iji Pijihani Pweijina

15 'Ejumakamarena Jesuho ijí henarena Hu ijí sea kajaho are'i kaivo ariha va'ume
ea niho'o mapoka'e Hu 'arariha va'ume Hura ea ka'ene atama rukinijija vejume
maraniara.
16 'Ejumakame Hura raka ka'ene vena kajaho ea 'aho'a pa'wara'avarono Hu pu
'waramana.
17 'Enakaivo raka ka'ene nitama Godoni ira vaji poropeti Aiseara 'waramajaho nimai
renana.
18 Godira ijá 'warumana
Ikaho Nuni pwea ka'ene Nara iji pijahujina. Na Hu oja mahu. 'Ene Na Hu niho'o
kavujaho teamanima paranuna'omo Na Nuni 'Avena Hu samahuna. 'Ejakame
Hura Jenitaru 'otua arira vetihuna.
19 'Ene Hu ea pa'urarahune 'ee Hu ira ajira ea pa'ananajihune 'ee Huni ira ma'aha rira
majikari pahehuna.
20 'Enakaivo hwa'ohapo irasahe navujaho Hu paveje tu'usunaha arihuna. 'Ene vena
ka'ene utahu va'o ma'uaku'wi renujaho Hu paveje utahuna. Ijihuni maijaho Hura
veje ariramaa rene asitaha parahuna.
21 'Ejukame Jenitaru Huni ihijihuni vajijino maranihuniji nimai roji'i hiju 'úmana.

Jesune 'Ee Pierisiparu
(Maka 3:20-30; Ruku 11:14-23)

22 'Enakaivo ea 'ahopo ea ka'ene 'avena sise'i ajimarena ira pa'warame 'ee nia
paniri'inijaho ahema apene Jesuni roume Hura vejume ea kajaho nia nirie ira
'waramana.

23 'Ejumakamareja eaka mapoka kajija oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava 'Ú Hu Teviti
Oni Hariha pana raka? 'wavara.
24 'Ejumakame Parasiapo ijí henareja ijá 'wava Hura 'avena sisea pasioma kaivo
Pierisiparu ka'ene 'avena siseijihipuni natohwijara siomau 'wavara.
25 'Ejume Jesura puni vwihaiji kimarena Hu pu ijá 'iama Ara 'ahosupo riri ahaame
ara'ipisa niho'o 'aha josu pahija'a. 'Eje kwaa 'ahosupo riri ahaame pu hina 'arahi'i
hi'ipisa niho'o pa'areja'a.
26 'Ena'omo Setanira 'urine 'ori'ini riri aha'ipisa hu ichá'ina'e areri namija'e?
27 'Enavo jara vwihajujaho Nara 'avena sisea ka'ene siomahujaho Pierisiparura
reju'e siomahu 'wavu kaivo irahuni harurijara rejakame joni harihija 'avena sisea
kajaho sioma'eja? Ijihuni hahi joni harihija kajipo ja nahamahuna.
28 'Enajihuna'e Na Godoni 'Avenijara veje 'avena sisea siomaujaho Godoni arijaho
nikino joni vaji roana.
29 Ichá'ine ea pina va'e ea ka'ene harusini jihuni sea ajime Huni 'iruma 'eka va'ena?
Hu maijaho maraku'a ea ajisina kajaho kamomapi nina'i kaivo iji'a huni 'iruma kajaho
nesi 'eka va'amana.

Sisea Ka'ene Niho'o Pavwihana Arehunijina

30 Ea ka'ene Na hu'úmo parenujaho hu Nuni pwina pana. 'Ene ea na hu'úmo parene
ea nianaujaho hu veju'e pu jirijiri va ranavura.
31 'Enakaivo Na nimaa nimai ja 'waravu. Ea ka'ene sisea vene 'ee ea rona'avajaho
Hu vwihania arehuna. 'Enavo Godoni 'Aveniji rona'avajaho Hu niho'o pavwihane
arehuna.
32 'Ene ea irahipo Ema Puni Harihijihuna'i ira sisea 'wa'avajaho puni sisea vwihanie
arehuna kaivo Godoni 'Aveni jihuna'i sisea 'wa'avajaho Hu niho'o puni sisea iviamaa
pavwihanie areme 'ee vea ka'ene pu kwamasa'avari túna'ijaho pavwihanie arehuna.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Ruku 6:43-45)

33 'Enakaivo icha maijara mamai re'amajaho huni 'ina 'u'o mavarasa'ina rehuna.
'Ene icha kajara sisea re'amajaho huni 'inijaho niho'o sisea rehuna. Icha'ina punijino
icha irakijija kima hehuna.
34 'Enakaivo ja iviamaa hijujija tapara sisesa ijina. 'Ena'omo ja ichá'ina'e unenu'u
pina ka'ene maijaho 'wahune? Irijija raka ka'ene oja vaji rarejujiru 'wavura.
35 'Enakaivo ea ka'ene puni oja vaja ariramaaru navujija vwiha maaru vwihana
'waravura. 'Eju'e ea ka'ene puni oja vaja sisearu navujija sisearu 'waravura.
36 'Enavo Na ja 'waravu. Ira sisea mapoka ka'ene emaapo majikarino 'wavukija vea
ka'ene Godira mwe'akaki 'otua ve'amani veijino ijaho aporuhuna.
37 'Enakaivo ijí ira ka'ene ara 'waramu kajara rejakame Godi ja ea arira 'i'ena 'ee
joni ira kajara rejakame Godi ja namahuna 'iamana.
38 'Ejumakame ijí Sikuraipia 'ee Parasi ijipo Jesu ijá 'wava Najuhi'ine nú ura Ara
unenu'u pina ka'ene ea areri paveji'iniji veja kava 'wavara.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'iro Mi'imi'ivajina
(Maka 8:11-12; Ruku 11:29-32)

39 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene niho'o sisea ani ani veji'inakije Nara ea
areri pavejuri uneunechiji naja'urono 'warivu. Na unenu'u pina ea areri pavejujaho
panajahuna vo poropeti Jona renajiru najahuna.
40 Ijí ea ka'ene Jonana 'wavu kajaho na'ia no'opisune vea no'opisu ijano kija
natohwa huni tei vaji namana'omo Ema Puni Harihiji 'u'o ija'ina na'ia no'opisune
vea no'opisu ijano mwe'i vaji nahuna.

41 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Niniva orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hene nimai ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani Eijaho nimaa iki joni vaji hinu.
42 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani Eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

'Avena Sisei Kú'o 'Unama Rohunijina
(Ruku 11:24-26)

43 Vea ka'ene 'avena sisea emahuni haha 'ahi hinujara ru'e'unujaho hu va'e kwaa toa pa'ajino va'e ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
44 'Enare'e hu ijá rohuna Na kú'o 'unama va'e ruha ka'ene nara hijujino va'uma. Hu 'unama vai'i kavu'e ruha kajaho ea pahiju kaivo túa 'anae amairiana.
45 'Enareje hu va'e napuhwaha 'avena sisea 'aho'a iropu no'o ajisinijija aherama roe ijí hihuna. 'Ena'avo maraku'ijaho eakaho sise'i hinana vo iviamaa hami sisemai hina parahuna. 'Enajihuna'e ja ea ka'ene siseaka iviamaa hijukija ija'ina renahuna 'iamana.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhija
(Maka 3:31-35; Ruku 8:19-21)

46 Jesuho mai'o hine eka mapoka kajihi vu'a 'warama apena va'eme oaha 'ee 'u'uhwaha ma'ahi namiji'i Hu vu'a 'wara'irono savara.
47 'Ejumakame ea pini henarena Jesu ijá 'wama Ike hena ohuna 'ee 'u'uhuana ma'ahi namine A vu'a 'wara'i veju 'wamana.
48 'Ejumakame Jesura hu eha vene ijá 'wama Nuni oha irane? 'Ee Nuni 'u'uhija irahije?
49 'wa'i kaivo Hu Huni tisaiporu iji pijihi'i ijá 'iama Ike kima! Nuni ohija 'ee 'u'uhija ikena.
50 Ea ka'ene Nuni Oma akúpa 'ahi hinujara ura renujiru venujaho Nuni vwee 'ee ma'ine 'ee oha 'iamana.

13

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Maka 4:1-9; Ruku 8:4-8)

1 Ijí veaka nikwinu'ina kajiano Jesuho ijí sea kajaho are'i kaivo va'e soha rori hinana.
2 'E'eme niho'o ea mapoka rarena jihuna'e Hu va'e sisima vaji ajima asuma hinana. 'E'ejume ea mapoka ijí soha rori namijara.
3 'Ejumakivi'i Hu sisima vaji namine uneunechaka mapokijija hai najahana. 'Enarena ijá 'iama Ea pina va'e 'ina 'o'iro va'ana.
4 'E'eme 'ina 'aho'a 'unamu 'ahi arihume ukapo ro ijara.
5 'Ejume 'ina 'aho'a muna 'ahi mwe'a ma'uako namaji arihajija marako'a riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna 'aha mwe'a ma'uako namana.
6 'E'eme vei 'e'una rena ijaho chinuma jojora pa'ana'omo 'anie sarasahara.
7 'Ina 'aho'a ija sisei vaji arihajija riame ajivara kaivo ija sisea ka'ene oma rukina kajipo raorihume siserasahe 'ina parejara.
8 'Enakaivo 'ina 'aho'a mwe'a mai 'ojajaho riame marasahe 'ina 'aho'a mapoka (30) rejume 'aho'a mapoka mapoka (60) rejume 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100) rejara.
9 'Enakúne irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsame he'amana 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Maka 4:10-12; Ruku 8:9-10)

10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo roe Jesu apome ijá 'wava A iraka vene pu vu'a
'waramujaho haaru 'waramo? 'wavara.
11 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja Huni arijihuni hemijaho najahume ja nihena kavara
kaivo pu mai'o pahene pakavi'ina.
12 Ea pina hu 'aho'a na'eje 'aho'a 'u'o 'ekuna. 'Eje ea pina huna poku pana'avajaho
maho'o 'etujahuna.
13 'Enakaivo Nara haa ka'ene 'waravujihuni maijaho ikena. Pu kavu kaivo ijihuni
maijaho pakavu. 'Ene pu heju kaivo ijihuni maijaho pahene pakavu.
14 Nitama poropetia ka'ene Aiseana 'wavujara Godoni ira vaji pu rona 'waramajaho
nimai renu.
Ja hehuna kaivo ijihuni maijaho pahehuna. 'Ene ja kahuna kaivo ijihuni maijaho
pakahuna.
15 Ijihuni maijaho ea kehipuni ojijaho niho'o kisina rejara. 'Ene puni ataijaho
tanumajihuna'e pu hami paheju. 'Ene puni niijaho tanurihu'e pu pakivu.
Ijihuni maijaho pu vejuro'i puni nia 'ee ataa jarae 'ee puni oja jarae hene veje
pu ta'arohakame Nara veje pu sonahihuna 'wamana.
16 'Enakaivo joni nia merajihukame niriara. Ijihuna'e ja kihuna. 'Ene joni ataa
jaraajihuna'e ja heju.
17 'Enakúne hami vwihanana'avara. Poropetia 'ee ea arira mapoka'e ura jara
uneunechaka kima hejujihi kima he'i 'ahiara kaivo pu pakima pahejara.

Jesura 'Ina 'Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Maka 4:13-20; Ruku 8:11-15)

18 'Enakúne 'ina huni haijihuni maijaho he'avara.
19 'Ina ka'ene 'unamu toi arihajihuni maijaho ikena. Pu Godoni arijihuni vu'a hejura
kaivo ijihuni mai pahejura. 'Avena siseijara roare'e Godoni ira ka'ene puni oja vaji
namujaho 'etujiha 'ato'arumuna.
20 'Enakaivo 'ina ka'ene muna 'ahi arihajija ea hu Godoni vu'a iviamaa kakaro
henujaho hu niho'o teama'eju'e 'ekuna.
21 'Enakaivo 'inijaho niho'o oja vaja chinuma pasamana'omo Godoni iriji nimai
rojujihuni hahi unenu'u pini sisea puni haha 'ahi renaujaho pu marako rana 'o'uju'e
ani va'una.
22 'Ene 'ina ka'ene ija sisea vaji arihajaho ea hu Godoni vu'a henu kaivo uneunecha
ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee monia 'ekahuni 'unamijara pisiviu'e Godoni
vu'a kajaho veurahu'e maa parenuna.
23 'Enakaivo 'ina ka'ene mwe'a mai arihajija ea hu Godoni irakaho hene 'eka
venuna. Ea 'aho'a niho'o mapoka mapoka (100) reju'e ea 'aho'a niho'o mapoka (60)
reju'e ea 'aho'a mapoka (30) rejura 'iamana.

Ija 'Ee 'Witi Puni Haijina

24 Vukú'o Jesura haa pina 'waramarena ijá 'iama Godoni arijihuni maijaho areri ei
pini 'ina ka'ene mamaiji 'eka va'e 'onuja'ina.
25 'Enakaivo ea mapoka noturana'eme huni naki pini 'ina sisea 'eka roe 'witia vaja
kajiano ato'aruma va'ana.
26 'E'eme ijí 'witia kajaho ritati 'anae maa re'eme iji'a ijihuni vaji ija sisea kajihuni
'ina 'u'o 'urina samaahiramana.
27 'Ejumakame ea kajihuni pwehipo roe ea kajaho ijá 'wava Natohwe! A 'ina maaru
juasi'a kajaho 'onana kaivo 'ú ija siseakaho ichá rene roe ijaho 'urijare? 'wavara.
28 'Ejume hura ijá 'iama Nuni nakapo raki 'eka roe 'ojara 'iamana. 'Ejume pu hu
apome ijá 'wava 'Ena'omo núra va'e ija sisea kajaho jahekuhuna ura renau 'wavara.

29 Hu eha vene ijá 'iama Oo ja iviamaa ija sisea kaji jaheju roji'i 'witia kaji
jahe'avarono pajahe'eja.
30 'Enakúne maka'eje 'ina kajaho ajive ija sisea kaji 'u'o ajimuva'o 'ina kajaho
tuvakavi'i iji'a nara ea 'aho'a 'ekakame ijipo ija sisea kajaho jaheji'i useakame 'eka
va'e veni jahuna kaivo 'witia kajija tairevi'i irechahuna 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Maka 4:30-32; Ruku 13:18-19)

31 'E'ikaivo Jesura vukú'o haa pina ijá 'iama Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina.
'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana.
32 'Inakaho niho'o ma'u'umaa. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha natohwa'e reju'e
ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isiti Huni Haa
(Ruku 13:20-21)

33 'Ene vukú'o Jesuho haa pina 'waramana. 'Enarena ijá 'iama Godoni arijaho
areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina
'iamana.

Jesu Hai 'Eki'i Vu'a 'Waramana
(Maka 4:33-34)

34 Jesura uneunechaka mapokijija ea mapoka haaru 'waramana. 'Enakaivo Hu ea
kajija vu'a pina niho'o ma maha pa'waramana.
35 Hura ija'ina venajihuni maijaho nitama poropeti raka ka'ene 'waramajara nimai
nimai re'amarono avanana. Ika'ina 'waramana
Na vu'a 'waravuri veijaho haaru 'warahuna. 'Ene Nara vu'a ka'ene 'wara'ujaho
nitama akúpa mwe'a mai'o paveji'ini hemi ea pahena pakivajihija'e 'warahuna
'iamana.

Jesura Ija Huni Haiji Nahama 'Waramana

36 'Enarena Jesuho ea mapokijija irechami'i kaivo sei vaji va'umakame Huni
tisaiporu va'e apome ijá 'wava 'Ina ka'ene juasi'i 'o'eme ija siseiji'i 'urijajihuni maiji
'waruma 'wavara.
37 'Ejume Hu ijá 'iama Ea ka'ene 'ina maa 'ona 'onujaho Emaa Puni Harihijina.
38 'Enakaivo juasi'ijaho ike mwe'akena. 'Ene 'ina ka'ene mamaijija ea ka'ene Godoni
eijihina. 'Enakaivo ija siseijaho 'avena siseijihuni ehijijihina.
39 'Enakaivo naka ka'ene roe ija sisea 'onajaho 'avena siseijina. 'Ene 'ina kajara
tuame areri re'amajaho mwe'akara pa'arehuni urijina. 'Ene juara kajaho ona
oji'inapo sahuna.
40 'Ena'omo ija sisea nianae veni jauja'ina mwe'akara pa'are'amani veijino ija'ina'e
jahuna.
41 Emaa Puni Harihijara Huni ona oji'ina irechamie ijipo mwe'a kakino ea ka'ene
emaa venau'e sisea vejujihija 'ee sisea veji'ina kajija nianae 'ekahuna.
42 'Ejakame 'eke ato'aruma'e vena ka'ene niho'o ani'ina vajijino renareje nira-
marume kuchikuchivi'i upaja chanichanivi'i nahuna.
43 'E'eje Godoni eijija puni Omijihuni ari vea puna'i risa'eje hihuna. 'Enakúne ea
ka'ene ataa rukinijija ataa apúsame heha.

Kukua Ka'ene Hemi Navujihuni Haijina

44 Godoni arijaho areri monia'e ea 'ahopo juasi'i apúrinanavu'e namuja'ina.
'Ena'omo ei pini va'e kamarena vukú'o apene ani apúrinana'i kaivo hu niho'o
teama'eju'e va'e huni uneunecha mapokijijahija ea 'aho'a'e 'imena ranavume hu
monia kajino apena va'e juara kajaho 'imenana.

Perua Huni Haa

45 'Ene kú'o Godoni arijaho areri ea ka'ene perua saramuja'ina.
46 'Enuva'o kwinu'wi kamare'e va'e huni uneunecha mapokijija ea 'aho'a 'imena ranavume hu monia kajino apene perua kajaho 'imenana.

Namea Huni Haa
47 'Ene Godoni arijaho areri namea'e soha vaji 'onamare'e kija ani ani'ina siri-ravuja'ina.
48 'Enare'e namea kajaho itu'o'ujukavi'i unama tairia roe rori rana'i kaivo kija ka'ene mamaijija nianae katija vena use'i kaivo siseijija ato'aruvara.
49 'Ena'omo vea ka'ene mwe'akara pa'are'amani veijino Godoni ona oji'inapo roajimareje ea sisea ka'ene Godoni eijihipuni vaji hijujija ahaahuna.
50 'Ene 'eka va'e vena ka'ene renujino ato'aruve ijí renareje kuchikuchime 'ee niramarume upaja chanichanivi'i nahuna 'iamana.

Vu'a Sahasa 'Ee Maiu'ina Nimaa Nimaijina
51 'E'ikaivo Jesura pu aporama ijá 'iama Ja ike uneunecha ka'ene Nara 'waravukehi puni maijaho ja niheju 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú niheju 'wavara.
52 'Enajihuni hahi Sikuraipia ka'ene Godoni arijihuni tisaiporua rejajija areri aachia anesura'omo ijí puni aachi'a vaja kajino uneunecha maiu'ina 'ee sahasa 'eka rouna 'iamana.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Maka 6:1-6; Ruku 4:16-30)
53 'Ejume Hu haa kajaho 'waravume pa'arejume ijí ruha kajaho are'i kaivo 'urina va'ana.
54 'Enarena Hu va'e Huni ari 'e'une ijino puni Sinakoku vaji pu najahumakame Hura vu'a ka'ene 'waramaji ea henareja niho'o oja hwa'usunahara. 'Ejuma kamareja pu ijá 'wava 'Ú ike vu'a anejakaho Hu ichihi apenane? Hura uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene venajaho ichihi apenane? 'wavara.
55 'Ú Hu kapinita ijihuni Hariha pana raka? 'Ene Meriho Huni oha pana raka? 'Ene Jemisi ho Josapi ho Saimani ho Juta ho ijá Huni 'u'uhija pana raka?
56 'Ene Huni ma'ipija mapoka'e iki hijura raka? 'Ú ea ikaho ichihicha harura kajaho apenane?
57 'wa'i kaivo pu Hu pataarohara. 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Poropetijaho eaka mapoka ka'ene kwaka mapokakino hijujija Huni ira hena ta'arohuna kaivo ea ka'ene Huni ara anemai hijujipo hena pataarohura 'iamana.
58 'Ejume Huni arijino uneunecha ka'ene ea areri pavejura ka'ene ijí mapoka pavenajihuni maijaho pu panimai rojumakame ijihuna'e avanana.

14

Joni Papitisita Kwamajina
(Maka 6:14-29; Ruku 9:7-9)
1 'E'eme vea kajino ea ka'ene Karari ara kwaa 'ajohi'ina ka'ene Herotina 'wavujaho Jesuni pinana henana.
2 'Enarena hu huni pwehwaha Jesu rona ijá 'iama Ijaho Joni Papitisita kwa-mana'omo kú'o 'urina jihuna'e Huni harura ni'ima'ura rene 'ee emaa areri pavehuna venu 'iamana.
3 Herotira Joniho kamoma ranavume tipurai hinana. Hu ija'ina ka'ene ve-najihuni maijaho Herotiasiho Piripu ka'ene Heroti oni 'u'uijihuni napara'omo ijí 'waravumakame tipurai ranamana.
4 Ijihuni maijaho Jonira Heroti ijá 'wama Ara hu 'wahajaho niho'o 'unama maa pana 'wamana.

5 'Ejumakame Herotira Joni 'anaa kwa'amarono ura renana kaivo hu eaka mapok-
ijihija'e juhamana. Ijihuni maijaho pu ea mapokijija Joniho poropeti rojujihuna'e
pa'anaara.
6 'Enakaivo vea ka'ene Heroti nahejari veijara rejuma kamarena Herotiasi
oni 'apajijara eaka mapokijihi puni una'i javavumakame Heroti niho'o teamama
paranana.
7 'Ejumakame Herotira ijí napara kajaho nahama 'waramarena ijá 'wama Na ura a
iraki ura rena'amajaho nahama 'warivakame na ma'uta 'wamana.
8 'Ejume oahi 'apajaha nimarako 'warama jihuna'e hu ijá 'wama Iviamajai Joni
Papitisita oni húmatiji tevua 'ahi ranama miha 'wamana.
9 'Enakaivo Herotiho ijí henarena temumana kaivo hura ea mapoka puni una'i
nahama 'warama jihuna'e apena roe ma'avarono 'waramana.
10 'Ejume hu ea irechamiume va'e Joni oni húmata'e tipura ari vaji 'uhuara.
11 'Enareja pu 'uhue tevua 'ahi raname apena roe napara kaji mahume hura apena
va'e oaha mahana.
12 'Ejume huni tisaiporuepo roe huni hahijaho apena va'e kwanana'i kaivo va'e
Jesuho 'waravara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

13 'Ejumakame Jesuho ijí vu'a kaji henarena Hu kwaa kajaho are'i kaivo sisima 'ahi
huhusumano kwaa ea pa'ajino va'ana. 'Ejumakame ea mapoka ijí henareja pu Hu
'arariha va'ara.
14 'Ejumakame Hu sisima vaji rena arihi'i eaka mapoka kaji kimarena oja tura'i
'ahaana. 'Ejumakame Hu puni ea ka'ene atami 'uniravi'inijija vejume sonahiara.
15 'E'eme ijihuni nusireijino Huni tisaiporuepo roe Hu ijá 'wava Vea nipa'arena
paranukúne eakija irechamie pu ari va'e puni 'iruma opuipo 'imeja 'wavara.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Pu pavahunakúne jara 'iruma vajihakame pu ija 'iamana.
17 'Ejume pu Hu ijá 'wava Núra 'iruma ka'ene irechama hijujaho puretia iropune 'ee
kija no'ohe'ineruna 'wavara.
18 'Ejume Jesura ijá 'iama 'Eka Nuni roha 'iamana.
19 'Ejume Hura eaka mapoka kajija 'waravume mwe'i hijasavara. 'E'eme Hu puretia
iropune 'ee kija no'o 'eke kahi ichutoi niri'i Godi teimani 'wavi'i tuchame Huni
tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajija vajihara.
20 'Ejumakame ea mapoka kajija ijume tú'ama parajumakame Huni tisaiporuepo ijí
pwina ka'ene irechavajaho 'ekareja katija iropu ropu no'ohe'i vejume itusahara.
21 Vea kajino parua ka'ene 'iruma kaji ijajija niho'o mapoka mapoka (5,000) kaivo
napara 'ee kasima patahara.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Maka 6:45-52; Joni 6:15-21)

22 'E'eme Jesuho eaka mapoka kajihi irechamia va'avaro ijí hi'i kaivo Huni tisaiporu
irechamiume pu sisima 'ahi ajime toa ropuna'i urana va'ara.
23 'E'eme Hu eaka mapoka kajija irechamiume va'eme Hu Huhusu va'e huri'i ajime
hine siporua 'o'i va'ana. 'Enarena vea nutui venajaho Jesuho ijino Huhusu hinana.
24 'E'ejume ijihuni vea kajakaro sisimaijaho va'u va'ume toa rira karohi areri pava'i
kaivo ijí apene karohi kahi ruva'eme puuri hiramarena niho'o sisera'i venana.
25 Ijá renajihuni veijaho nitunituha'omo Jesuho puni ro'i 'ahaume toa 'aha kajino
mumori roana.
26 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ka'eme Hu toa 'aha kajino mumori rouma pu
kamareja oja hwa'usahume ijá 'wava 'Avena sisei rou kavu 'wamareja pu niho'o juma
emaavaravara.

27 'Ejume ni'aha kwino Jesura pu ijá 'iama Naranakúne juvujaho areha 'iamana.
28 'Ejumakame Pitara ijá 'umena Natohwe ijaho nimaae Arana re'amajaho 'warive na toa 'ahakino vu'uma 'umenana.
29 'Ejume Jesura ijá 'wama Ijinakúne roa 'wamana. 'Ejume Pitaho ni'aha kwino sisima vaja kaji rene arihe toa 'aha kajino Jesuni va'ana.
30 'Enarena va'e Huni rori vai'i puura ka'ene hiramaji kamarena jumajaho ni'aha kwino ijí toa vaji tusama 'onana. 'Enarena hu ijá 'umena Natohwe ni'ajiha 'umenana.
31 'Ejume Jesura ni'aha kwino ija joranajaho 'unavi'i ijá 'wama A ma'uako nimaa ronana kaivo irakijihuna'e ara nimaa ronajaho aremane?
32 'Ene pu no'o sisima vaji aji'eme puura ka'ene hiramajaho aremana.
33 'Ejumakame ea ka'ene sisima vaji hijajipo Hu oja mahi'i ijá 'wava A nimaa'e Godoni Hariha 'wavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maraniajina (Maka 6:53-56)

34 'E'ikaivo pu sua va'e kara'i Jenesarati usevara.
35 'Ejume parua mapoka ara kajiupo Hua hena kamareja 'ona vejume ara rora kajino atakina mapoka ka'ene hijujaho aherama Huni roara.
36 'Enareja Hu pu maki'eje Huni ateha urijino 'unave atama sonahi'amarono pu jariravara. 'Enareja ea irahipo Huni ateha kaji 'unavajaho atama puna maho'o sonahiara.

15

Emahwapuni Tamana Najahajina (Maka 7:1-13)

1 'E'eme Parasi 'ee Sikuraipi Jerusaremi rena roajime Jesu apoma ijá 'wavara.
2 Irakijihuna'e Oni tisaiporu núni tamana 'iruma i'i vejujaho ija some ijura kaivo pu núni tamana kaji pataarohe ija paso'i kaivo 'iruma maijo? 'wavara.
3 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja irakijihuna'e Godoni ira pataaro'i
Noinkaivo ja joni tamana vejo?
4 'Ejume Godira ika'ina 'warumana. Ja omahu jona 'ee ohu jopuna ira hene ve'avara. 'Enakaivo ea ka'ene oahona 'ee omahoni ira pataaro'amajaho 'anaa kwa'amana 'úmana.
5 'Enakaivo jara ika'ina 'wavura Ea irara omaha 'ee oaha ika 'wamujaho nuni unenu'u pina ka'ene nara a ni'ajahune sa'inijaho na Godi nimahuta
6 'wamujara veju'e omaha 'ee oaha puni hura pavenu jihuna'e Godoni irijaho tauvo joni tamaneru vejura.
7 'Enakaivo ja niho'o ea ira'asima'ura. Poropeti Aisea ja ronarena ika'ina 'waramana.
8 Ea kijahija iraru Nuni iha ta'arohura kaivo puni oja pamihura.
9 'E'avajihuna'e pu majikari oja mihura. 'Ene pura najahujaho ema puni tamaneru najahura 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina (Maka 7:14-23)

10 'E'ikaivo Hu ea mapoka 'waramarena ijá 'iama Hami ataa apúsame hene veha.
11 Uneunecha ka'ene ema puni ira vaji va'e kamaa 'arihujipo vena'e pu sisea rehuna pana kaivo emaapuni ira titi iki kahi ajima roe 'waramujara reju'e pu sisea rejura 'iamana.
12 'Ejumakame Huni tisaiporu Huni roe apoma ijá 'wava Parasiepo Ara vu'a ka'ene 'waramu kaji henare'e oja ajinamujaho A vi heno? 'wavara.

13 'Ejumakame Jesura eha vena ijá 'iama Uneunecha ka'ene Nuni Oma ka'ene akúpa 'ahi hinujara pavenajijahija niho'o túna'i jahena ato'aruve parahuna.
14 Makiha! Pu nia supavi'inapo nia supavi'ina aherama va'u. 'Ena'omo ea nia supavi'ina pini ei nia supavi'ini pini ahema va'amajaho pu no'o va'e ma'oi arihuna 'iamana.
15 'Ejume Pitara eha vene Hu ijá 'wama Ike haa kehuni maiji 'waruve heja 'wamana.
16 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja 'u'o niho'o mai'o pahejo?
17 Ja niki'eju'e uneunecha ka'ene iri titi va'ujaho va'e tea vaji va'are'e va'e kama'i usevure?
18 'Enakaivo uneunecha ka'ene kamino oja vaji rena roe ira titi usemujara veju'e ea sisea renuna.
19 Ijí oja vaja kajino rena rou kajara veju'e sisea vwihane 'ee ea 'aniu kwamasahe 'ee 'uasa vene ea 'ahopuni napara turame 'ee nesa apene ira'ata vene 'ee ira sisea karokaha 'wavura.
20 Ijipo venaukame ea sisea rejura. 'Enakaivo ija paso'i kaivo ja 'iruma iju kajara reje ea sisea vehuna niho'o pa'amaa 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina (Maka 7:24-30)

21 'E'ikaivo iji'a Jesuho ara kajaho are'i kaivo 'urine va'e Taia 'ee Sairani va'ana.
22 'Ejumakame napara pina Kenani ora'omo roe Jesu ijá 'wama Natohwa ka'ene Teviti oni Hariha karera numirima! Ijihuni maijaho 'avena sisei nuni 'apaja ajime apene sise'i 'ahaunakúne 'wamana.
23 'Enakaivo Jesuho niho'o eha pina pa'waramana. 'E'eme Huni tisaipuru roe 'ejahae ijá 'wava Hu roe núni túna'akino 'umena apene onukúne 'warave va'ama 'wavara.
24 'Ejume Hu eha vene pu ijá 'iama Na ranamiume iki roujihuni maijaho Na Jua punijihuna'e routa 'iamana.
25 'E'eme ijí napara kajaho ni'aha kwino roe Huni mumora rora kajino nitupari savi'i ijá 'wama Natohwe ni'ajiha 'wamana.
26 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Nú kasima puni puretia pa'eke 'ua puni ato'aruvura 'wamana.
27 'Ejume napara kajara ijá 'wama Natohwe nimaa'e 'ua 'u'o emahwapo 'iruma i'eju'e sahurapo arihujaho ijura 'wamana.
28 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Naparakera ara raka ka'ene nimaa ronujihuna'e a raka ka'ene ura renaujaho mara'enakúnina 'wavume ni'aha kwino huni 'apaja kajaho maranana.

Jesu Ea Mapoka Venaume Maraniajina

29 'Ejumakavi'i Jesuho ijí Karari soha rora kaji va'e huri'a 'ahi asuma hinana.
30 'E'eme ea mapoka mapoka ea puna ka'ene mumora sisea 'ee nia supavi'ina 'ata 'ajoasahi'ina ira pa'ana 'ee 'aho'a kajihi pu'úmo 'eka roe Jesuni mumora rori useume Hura vejume maraniara.
31 'Ejumakame ea mapoka niho'o oja hwa'usahara. Ijihuni maijaho pu ka'eme ea ka'ene mumora siserani'ina maraniume nia supama'ina niriume ira pa'ana ira 'waravumakame ijihuna'e pu Isureri opuni Godiji ta'arohara.

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina (Maka 8:1-10)

32 'E'ejume Jesura Huni tisaiporu 'umenaume pu Huni roume ijá 'iama Na niho'o natohwa temukimu jihuni maijaho ea kakija ikino nú pu'úmo unenu'u pina pai'i kaivo mahi'eme na'ia no'opisu pa'arenana'omo Na pu irechamie matuna'eje vahunijaho

Na ura pareniu. Ijihuni maijaho pu puni ari useˈiroreje vaˈeje nihoˈo matuname nii hwerave ohuna ˈiamana.
33 ˈEjume Huni tisaiporupo Hu ijá ˈwava ˈÚ nú nechi rirakaho ˈiruma ichihi areri eaka mapokakipo ije areri renahunijaho ˈekaˈeja? ˈwavara.
34 ˈEjume Jesura ijá ˈiama Núni puretia icharu navo? ˈiavume pu ijá ˈwava Iropu noˈona. ˈEne kija maˈuˈumaa makwinu kwinu navu ˈwavara.
35 ˈEjume Jesura eaka mapoka kajija ˈwaravume mweˈi hijasavara.
36 ˈEjumakiviˈi Hu puretia iropu noˈone ˈee kija kajihi puˈúmo Godi teimani ˈwaˈikaˈi tuachame Huni tisaiporu vajihume pura ˈeke eaka mapoka kajija vajihara.
37 ˈEjume pu ijume túˈama paraˈeme pwinaˈa kaˈene navajija Huni tisaiporupo katija iropu noˈo ˈeke vejume ituˈusahara.
38 ˈEnakaivo parua kaˈene ˈiruma kaji ijajija ea nihoˈo mapoka mapoka (4,000) ijara kaivo napara ˈee kasima patahara.
39 Iji ˈa Jesura eaka mapoka kajija irechamiume vaˈeme Hu sisima ˈahi ˈajime Makatani vaˈana.

16

Ea Areri Pavejuji Veja Kaˈi ˈAhiume Miˈimiˈivajina (Maka 8:11-13; Ruku 12:54-56)

1 Parasi ˈee Sajusiapo roareja Jesu vena kaˈi ˈahiume Hura kahi akúpi ˈahi uneunecha kaˈene ea areri pavejujihi veˈamarono ˈwaravara.
2 ˈEjume Hu eha vene pu ijá ˈiama Ja vea nusireˈejuˈe vea kaˈene apirauji ronareˈe iviamaa vea maraˈena rojura.
3 ˈEnakaivo vu súˈu súˈuhijaho ja ijá ˈwavure Vea nituˈejuˈe vea ˈaaˈejuˈe nutumujaho neha puuriji ˈiˈeˈuhuna ˈwavura. Ijihuni maijaho ja ijí vea mwapuna kajihi kimareˈe ja ijaho ˈwavura. ˈEnakaivo iviamaakaho ja vea mwapuna kaˈene joni vaji iviamaa renujaho pakame paheju raka?
4 Ea sisea ˈuasa veji ˈinapo uneunecha kaˈene ea areri paveji ˈinijija najaˈavarono ˈwaravura. ˈEnakaivo unenuˈu pina najahuna pana kaivo Jonara raka kaˈene renajiru ˈwaraˈikai vaˈana.

Parasia ˈEe Sajusia Puni Isitia (Maka 8:14-21)

5 ˈEˈeme Huni tisaiporua karaˈi toa ropunaˈi vaˈara kaivo pu runamiume puretia paˈekara.
6 ˈEnaˈomo Jesura Huni tisaiporua ijá ˈiama Hami kiˈavara! Parasi ˈee Sajusia ijihipuni isitia arumaˈenakúne hami kiˈavara ˈiamana.
7 ˈEjume pu piraˈarame ijá ˈwava Ijihuni maijaho núra puretia paˈeka roajina ˈwavara.
8 ˈEjumakame Jesura pura piraˈaravume henarene ijá ˈiama Joni nimaaroa maˈuˈua. Ja irakijihunaˈe nú puretia paˈana ˈwame nakaravo?
9 Ja majaa pahene pavwihajo? Puretia iropune ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho ˈee katija icharo itusahajaho pavwihajo?
10 ˈEne vukúˈo puretia iropu noˈone ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho ˈee katija icharo itusahajaho pavwihajo?
11 Ja ichá venareja Nara puretia parone ˈwaravujaho pahejare? ˈEnakaivo ja Parasia ˈee Sajusia ijihipuni isitia hami kiˈavarono ronarejo ˈwaravuta ˈiamana.
12 ˈEjumakame pu ijiˈa hena kavara. Hu ijí puretia parone ˈwaramana vo ea Parasia ˈee Sajusia ijipo najahuji rona ˈwaramana.

Pitara Jesu Rona ˈWaramajina (Maka 8:27-30; Ruku 9:18-20)

13 'Enareja Jesuho 'urina Sesaria Piripai roarena Hu ijino Huni tisaiporu aporavi'i
ijá 'iama Ea mapokakija Ema Puni Harihijaho irane 'wavure? 'iavume pu ijá 'wava
14 Ea 'aho'a Joni Papitisita 'wavume 'ee ea 'aho'a Iraijane 'ee ea 'aho'a Jeramaia 'ee
ea 'aho'a poropetia pinina 'wavara.
15 'Ejume Hu ijá 'iama Ja Na ea irane 'wi'eja? 'iamana.
16 Saimani Pitara eha vene ijá 'wama A Kerisona. A Godi ka'ene mai'o hiji'inijihuni
Hariha 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Saimani ka'ene Pajona oni hariha karera
nimerajahajaho aana. Ijihuni maijaho emaa haha 'ee 'aa rukini jipuhipo a panajahara
kaivo Nuni Oma ka'ene akúpi 'ahi hinujara a najahana.
18 'Ena'omo Na kú'o pina 'waravu. A Pitana. 'Ena'omo ike muna anesina toakino
Nuni sosia vehuna. 'Eje vena huni harurijaho paniname 'ee paasitahuna.
19 Nara Godoni ara huni kiijaho vajahuna. 'Ejakame ara iki mwe'i kamo'amajaho
akúpa 'aha 'u'o kamohuna. 'Ene ara iki mwe'i rasa'amajaho akúpa 'aha 'u'o rasahuna
'wamana.
20 Hu Kerisona kaivo tisaiporua ea pa'wara'avarono 'waramana.

Jesura Ahija Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina
(Maka 8:31–9:1; Ruku 9:22-27)

21 'Enarena ijihuni vea kaji rene Jesu Kerisoho uneunecha mapoka ka'ene Hu
Jerusaremi va'akame ea mama'ina pirisiti mama'ina Sikuraipi uneunecha ani ani
vene hu sise'i 'aha'e 'anaa kwamareje na'ia no'opisu pa'areje 'urihuna Huni tisaiporu
najahana.
22 'Ejumakame Pitara Hu ahema apene va'e karaa rori hine 'urarahe ijá 'wama
Natohwe niho'o pana! Niho'o ija'ina parenahuna 'wamana.
23 'Ejumakame Jesura ta'arohe Pita ijá 'wama Setanikera túna'i rova'a 'wamana. A
Na apene tanu'urihu ja'ina'e venu. A oni vwihijaho niho'o Godoni urija'ina pana kaivo
emaa puni vwihija'ina vwihanu 'wamana.

Tisaiporu Rehuni 'Unamijaho Niho'o Kisina

24 'Enarena Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Ei pini Nuni túna'i roi ve'amajaho hu
huni oja maka'i kaivo huni korosia apene Na 'ararihi'amana.
25 'Enakaivo ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea
irara huni hiiji Nunijihuna'e hi'amajaho huni hia 'unanahuna.
26 'Enakaivo ei pini uneunecha ka'ene mwe'a kakehunijaho huna rerana'eje hia
nimaa nimai iji asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?
27 Ema Puni Harihijara ro'amajaho Amoni hanaji'ina 'ee Huni ona oji'ina pu'úmo
rohuna. 'Ene ea kwinu kwino pura iraka ka'ene vejujaho eha ija'ina apehuna.
28 Emaa Puni Hariha Hura 'ajohuni kwaijaho ea ka'ene ike namiju kijahija mai'o
pakwamasa'eje roe kahuna 'iamana.

17

Ta'aroha Ani'ina Renajina
(Maka 9:2-13; Ruku 9:28-36)

1 Na'ia iropu kwinu pa'are'eme Jesura Pitane 'ee Jemisine 'ee huni 'u'ua Joni ijá
pupusu aherame huri'a jopatu'ura 'ahi ajima va'ara.
2 'Enareja pu hine Jesu ka'eme puni una'i Huni haha ta'arohe niho'o ani'ina re'eme
Huni nia urijaho niho'o hanane vea puna'i ri'eme Huni atehijija niho'o sajasa'ina rene
hanajara.
3 'Ejume pu ki'eme Mosisi'o Iraija'o Jesui pu'úmo hina vu'a 'wavara.

4 'Ejumakame Pitara Jesu ijá 'wama Natohwe niho'o mamaa venareja nú iki roara'omo A ura rena'amajaho nú ikakaro ara pina Ona'e vene 'ee pina Mosisi ona'e vene 'ee pina Iraija ona'e vejava 'wa'eme
5 ni'aha kwino 'imitia hanaji'ina puni hura kajaho sa'eme 'imitia vaja kajino ira roe ijá 'wama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na niho'o ura renia paraju'e oja mahi'inijinakúne ja Huni ira hami he'avara 'iamana.
6 'Ejumakame tisaiporu ira kaji henareja niho'o tea junama parajume pu puni urania mwe'i aruhara.
7 'Ejumakame Jesura puni roe ija 'uniravi'i ijá 'iama Juvujaho are'i kaivo 'uriha 'iamana.
8 'Ejume pu 'urine nia ahasirima niriajaho ea 'aho'a pakivara kaivo Jesu huhuso kavara.
9 'Enareja pu huri'a kaji rene ariha roi'i Jesura pu ijá 'iama Jara iviamajai raka ka'ene kavakaho niho'o ja ea pina pa'wara'avara. 'E'eje Emaa Puni Harihijara kwamareje kú'o 'urija kama'e iji'a nahama 'wara'avara 'iamana.
10 'Ejumakame Huni tisaiporuepo Jesu apoma ijá 'wava Irakijihuna'e Sikuraipi Iraijara maraku'a rohuna 'úvare? 'wavara.
11 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Iraijara maraku'a urana roe uneunechaka mapokijija amairihuna.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa'e 'waravu Iraijana 'wavujaho nimarako roana. 'Ejume pu hu pahena pakavara kaivo pu apene raka ka'ene pu ura renau ja'ina'e 'ahaara. 'Ena'omo ija'ina'e Emaa Puni Hariha 'u'o pura puni ijijino sise'i 'ahahuna 'iamana.
13 'Ejumakame Huni tisaiporuepo hejajaho Hu Joni Papitisita rona 'waramana.

Jesura Sesama 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Maka 9:14-29; Ruku 9:37-43a)

14 'Enareja pu iji'a roe ea mapoka hijajino roume ea pini roe Huni una'i nitupari savi'i ijá 'wama
15 Natohwe nuni hariha numima. Ijihuni maijaho hu na'ia mapoka húmata siseraju'e nanamare'e 'one veni rene 'ee toi 'onuna.
16 'Eju'e na apene Oni tisaiporue puni routa kaivo pu pavejume maranana 'wamana.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'iama Ike panimaa roji'ina ka'ene sisemakije Na na'ia icharo ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene na'ia icharo Na ja najahapena va'ejo? Ahema iki Nuni roha 'iamana.
18 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'urarahume ariha va'eme ni'aha kwino ijakaru kasimaa kajaho maranana.
19 'E'ejume Huni tisaiporuapo hemi roajimareja ijá 'wava Irakijihuna'e nú 'avena sisea areri pasiomaho? 'wavara.
20 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ijihuni maijaho ja hamia panimaa rojujihuna'e areria parenau. 'Enakaivo Na nimaa ja 'waravu joni nimaa roijaho areri kwava 'ina sa'ina'e re'amajaho ja 'warave huri'a karaho tajahena va'e kamakaru namina 'wa'avajaho huri'a kajaho tajahene kamakaru vahuna. 'Ene unenu'u pina jonuna'a kisina parehuna.
21 'Enakaivo 'avena sisea ikakajija pava usevura kaivo 'aura areme siporua 'ojujari reju'e va usevura.

Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina (Maka 9:31-32; Ruku 9:43-45)

22 'Ene pu Karari ahuma hijumakivi'i Jesura ijá 'iama Emaa Puni Harihijaho emaa puni ija tahi vahuna nitu'u renu.
23 'Eje pu 'anaa kwamareje na'ia no'opisu vaji namareje kú'o 'urihuna 'iavume pu niho'o temukavara.

Temiporu Huni Takisi

24 'Ejume pu vaˈe Kapeniami useˈeme ea kaˈene Temiporu takisia apejiˈinijipo roe
Pita apome ijá 'wava 'Ú joni Najahiˈina kajaho Temiporu takisi venuna raka? 'wavara.
'Ejume Pitara eha vene 'Iˈa 'wamana.
25 'Ene hu ijiˈa sei ajima roajaho Jesura marakoˈa ira 'warame ijá 'wama 'Ú Saimani
a ichá vwihano? Mweˈa kehuni kinijihija ea irahipo puni takisia venahure? 'Ú puni
takisia ehwapo venahura ho ea 'ahopo venahure? 'wamana.
26 'Ejume Pitara eha vene ijá 'wama Ea 'ahopuna 'wamana. 'Ejume Jesura eha vene
ijá 'wama Ijihuni hahi ehwaha takisia pavenahura.
27 'Enakaivo vejuroˈi pu ajinaˈejakúne vaˈe sohi kimai oname kija amura kaˈene
eˈama jihuni ira jaraˈamajaho monia tita apene Nuna 'ee onajiˈi takisia veˈamana
'wamana.

18

Irara Natohwane?
(Maka 9:33-37; Ruku 9:46-48)

1 'Enareja ijihuni vea kajino Huni tisaiporuepo roe Jesu apoma ijá 'wava Godoni
arijino ea natohwijaho irane 'wavara.
2 'Ejumakame Jesura kasimaa pina 'umejume Huni roumakame Hu apenapi puni
unaˈi ranavume naminana.
3 'Ene ijá 'iama Na nimai ja 'waravu ja pataˈarohe roe kasima saˈina pareˈavajaho ja
Godoni ara nihoˈo pakahuna.
4 Ea irara masuani ajuarane areri ike kasima kaˈina renujara Godoni arijaho ea
niˈina.
5 'Enakaivo ea irara Nuni iha 'ahi kasima ikaˈinaˈe hami apenujaho hu Na apeniuna.

Sisea Veˈavarono Vena Kivujina
(Maka 9:42-48; Ruku 17:1-2)

6 'Enakaivo kasimakipo Na nimai roˈeje ei pini veje amaaresume taˈarohe ani ro
vaˈamajaho maijaho ja muna kaˈene natohwijino apene huni uroa 'ahi vevahamareje
piˈonave vaˈe sohi vaji 'oˈamajaho ja mamai vehuna.
7 'Enakaivo iki mweˈi sisea namujihunaˈe ijihuni eha namu kaivo ike mweˈa kehuni
eijipo vejuˈe ea 'ahoˈa sisea vejuraˈomo ea kajihipuni eha kaˈene mihunijaho namu.
8 'Enakaivo oni ijina ho mumori venaˈe a sisea veˈamajaho ijaho 'uhua atoˈaruve
vaˈamana. Maijaho a núpúviˈi onareje majama hihuna apehuna. 'Enakaivo a ija
mumora noˈo noˈo reˈamajaho a vaˈe vena kaˈene pautaruti saviˈinijino rehuna.
9 'Ene oni niijara venaˈe sisea veˈamajaho tajahene apena 'onave vaˈamana.
'Enaˈavo maijaho a nia kwinu apene majama hihuni kwaijaho vaˈe marahuna kaivo
nia noˈo reˈamajaho vena kaˈene majama rejiˈi namujino piˈonamahuna.

Sipia Ranama Savajihuni Haijina
(Ruku 15:3-7)

10 'Enakúne ja hami vwihaha. Kasima ikaˈina nihoˈo pasenaˈavara. Na nimaa nimaa
ja 'waravu. Puni ona ojiˈina kaˈene kahi akúpa 'ahi hijujipo naˈia mapokaˈe Nuni
Omijihuni unaˈi vaˈa roura.
11 'Enakaivo Ema Puni Harihijara roajaho ea kaˈene pivusaha ojuji niˈajiˈi roana.
12 'Enaˈomo ja ichá'ina vwihajo? Ei pini huni sipia mapoka mapoka (100)
namiˈiraˈomo kwino pakaˈipisa hu ichá vejaˈe? 'Ú hu 'ahoˈa kaˈene (99) ijija huriˈi
irechamiˈi kaivo vaˈe kwinuˈwi sava raka?
13 Na nihoˈo nimaa ja 'waravu hu (99) ijí kiˈamajaho teamavaˈa kaivo kwisuˈwi
pivunonaji piunaˈamajaho nihoˈo teamama parahuna.

14 Areri ijaˈinaˈe joni Oma kaˈene kahi akúpa ˈahi hinujaho kasimapo kwinuˈwi ani ro vaˈe pivuhuna ura parenu.

Ea Pini Sisea Veˈamajaho

15 ˈEnakúne oni ei pini a siseˈi ˈahaa kaˈamajaho aˈasu hemi vaˈe hu huˈúmo ˈwama amairiˈamana. ˈEje hu oni ira heˈamajaho mamaa vehuna.
16 ˈEnakaivo hu oni ira paheja kaˈamajaho a ea noˈona ho noˈopisu raki aherama pu puˈúmo vaˈamana. ˈEˈirakúne hu ja ichá ˈahiˈamajaho pura kama heˈavara.
17 ˈEnakúne hu joni ira paheja kaˈavajaho jara sosi nahama ˈwaraˈavara. ˈEje hu ijí paheja kaˈavajaho ijiˈa makaˈeje Jenitaru rene ˈee takisi apejiˈina reˈamana.

Vehuna ˈAho Pavehuna

18 ˈEnakaivo Na nimaa nimaa ja ˈwaravu uneunecha kaˈene jara iki mweˈi kamoˈavajaho akúpa ˈaha ˈuˈo kamohuna. ˈEne jara iki mweˈi rasaˈavajaho akúpa ˈaha ˈuˈo rasahuna.
19 ˈEna vukúˈo na pina ˈwaraˈi veju. ˈEne ja ea noˈo ahume iki mweˈi nimaa veˈi kaivo siporua ˈone unenuˈu pinaˈe jariˈavajaho Nuni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinujara eha vehuna.
20 ˈEne ichihi ichihi ea noˈuna ho noˈopisu Nuni iha ˈahi ahuˈavajaho Na ijino puni vaji hihuna ˈiamana.

Pwei Huni Napura Pavwihana Aremajihuni Haijina

21 ˈEˈeme Pitara Jesuni roe ijá ˈwama Natohwe nuni vwei na siseˈi ˈahiˈamajaho ˈaha icharu na vwihana areˈejo? ˈAha iropu noˈo vwihana areˈejo? ˈwavume
22 Jesura ijá ˈwama Na ˈaha iropu noˈoheˈina paˈwavu kaivo ˈaha mapoka mapoka (70 x 7) vwihana areˈamana.
23 Ikehuni hahi Godoni arijaho areri kini pini huni pwehipunaˈi huni monia hura vajihaji piuhiˈamajaˈina.
24 ˈEjumakame vea kaˈene hu pwehwaha piuhiani veijaho ea pina monia mapoka mapoka (K10,000,000) pukini maˈekana.
25 ˈEnaˈomo huni monia eha vajahuna areri parejukame huni natohwijara pikinaviˈi ijá ˈwama Na a oni napara ˈee sesahuana ˈee uneunecha ona kaˈene navujaho ijá ˈeka vaˈe nuni monia eha ˈimena ˈekahuna ˈwamana.
26 ˈEjumakame huni pwea huni unaˈi aruha arihe jarime ijá ˈwama Natohwe a ˈajiˈeje nara uneunecha mapoka eha venahuma ˈwamana.
27 ˈEjakame huni natohwijaho nihoˈo ijara teamuma parajume monia pukini venajaho vwihana areˈi kaivo makavuma vaˈana.
28 ˈEnarena pwea kajaho ˈeˈuna vaˈe huni napura pwea pina kaˈene hununaˈi monia (K20) pukini naminajaho piuname uroi ˈena apene musaviˈi ijá ˈwama Ara nuni monia kaˈene pukini vene inajihuni ehiji vajiha ˈwamana.
29 ˈEjumakame pwea kajara huni unaˈi ˈone naviˈi jarime ijá ˈwama A na ajiha na ijiˈa eha vajahuna ˈwamana.
30 ˈEnakaivo hu huni ira paheˈi kaivo apene tipura ranavume ijí monia kajihuni ehiji vajahumakaviˈi ijiˈa ranamana.
31 ˈEjakame pwea pwina ijipo hura venaji kamareja pu nihoˈo temukavume vaˈe puni natohwa iraka kaˈene renajaho nahama ˈwaravara.
32 ˈEjumakame hu pwea kajaho ˈumejume ijí roume ijá ˈwama A nihoˈo pwea sisea. Nuni chimua kaˈene onunaˈi namajaho na vwihanaˈe arevuta. Ijihuni maijaho a na jaririvumakame na vwihanae areˈikaˈi makavume
Noina vaˈana.
33 ˈEnaˈomo na a numiravu jaˈinaˈe a oni napura numiˈipisa areri rejaˈa?
34 ˈEˈikaivo ea natohwijaho ajivume huni pwea kajaho apena vaˈe tipurai raname monia kajihuni ehijaho vajihakamaˈe ijiˈa ranahuna.

35 'Ena'omo a vweupuni sisea pavwihana are'amajaho Nuni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara a 'u'o pavwihanae arehuna 'wamana.

19

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Maka 10:1-12)

1 Jesura vu'a kajaho 'waravume pa'arejume Hu iji'a Karari are'i kaivo 'urine Jotani one kara'i Jutia va'ana.
2 'Ejume ea niho'o mapoka mapoka Hu tamatiha va'umakame Hu ijino venaume maraniara.
3 'Ejumakame Parasiepo Jesu vena kamareja pu Hu ijá 'wava 'Ú ea pina huni napara varapa pa'a mají rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.
4 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja nitama ea ka'ene parua napara aneja venajaho ja pataha kavare? 'iamana.
5 'Ene Hu vukú'o ijá 'iama Ijihuna'e ea omaha oaha rana'i kaivo hu napara 'wa'amani veijaho no'o naparahe'i nikwinu'ina rehuna.
6 'Enajihuni hahi pu majaa no'ohe'i pana kaivo haha nikwinu'ina rejara. 'Ena'omo Godira raka ka'ene ahuma venaume nikwisu'ina rejajija veje ea paturiamae ani irechami'avara 'iamana.
7 'Ejume pu Jesu ijá 'wava Irakijihuna'e Mosisiho huni tamana vaji ei pini huni napara ranave pa'are'amajaho paruaha kajara asura venapi ma'i kaivo ranave ani va'amana 'úma 'waramane? 'wavara.
8 'Ejume Jesura ijá 'iama Ijihuni maijaho joni ojijija kisima'ura ijihuna'e Mosisiho ijihuna'e 'waramana kaivo nitama anejijaho 'unama ija'ina pana.
9 'Enakaivo Na ja 'waravu. Ea pipuni napara parui pini ahemo'amajaho parua kajara areri napara kajaho ranahuna. 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara napara pina 'wa'amajaho sisea vehuna 'iamana.
10 'Ejume Huni tisaiporuepo ijá 'wava Parua naparahe'o puni hia ija'ina re'amajaho maijaho napara pasame parua paveja'a 'wavara.
11 'Enakaivo Jesura pu ijá 'iama Ike vu'akaho eaka mapokakija pana kaivo ea ka'ene Godira Huni harura pu mihajipo pupuso vu'a kajaho hena kahuna.
12 'Enakaivo ea ani ani'ina niho'o napara pasavura. Ijihuni maijaho ea 'aho'a ohwapo nahenauji rene nija'ina rejura. 'Eju'e ea 'aho'a emaapo tanuvu'e napara pasavura. 'Eju'e ea 'aho'a Godoni 'unamiji vwihanare'e pu maopuipo puni ura ijine napara pasa'i 'ahiu'e pasavura. 'Enakúne ei pini ike vu'ake he'iro ve'amajaho hami he'amana 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Maka 10:13-16; Ruku 18:15-17)

13 'Enakaivo ea 'aho'apo kasima aherame 'eka roume Jesura Huni ija puni húmata 'ahi irechamihe siporua 'ona'avarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija 'urarahara.
14 'Enakaivo Jesura ijá 'iama Kasima kajija maki'eje Nuni roajiva kaivo ja patanu'uriha. Ijihuni maijaho kasima ika'ina Godoni arijihuna 'iamana.
15 'Enarena Hu Huni ija puni húmata 'ahi irechamarena Hu iji'a va'ana.

Ea Ka'ene Uneunecha Rukima'urijina
(Maka 10:17-31; Ruku 18:18-30)

16 'E'eme ei pini roe Jesu ijá 'wama Najuhi'ine na unenu'u pina maa ichá'ina'e venareje majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.

17 'Ejume Jesura ijá 'wama A iraka vene unenu'u pina ka'ene maijaho aporimo? Godira nikwinu'wi mamaana. 'Enakúne a ura majama hihuniji ape'i ve'amajaho a Godoni tamaneru ve'amana 'wamana.
18 'Ejume hu Jesu ijá 'wama Godoni tamana ichihunichi ve'ejo? 'wavume Jesura ijá 'wama A ea pa'anae kwa'amana. Ea 'ahopuni napara paturi'amana. 'Ee nesa paape'amana. 'Ee a ea ira'atijino panama'amana.
19 'Ene emahuapuni hura ve'amana. Oni ea ka'ene oni rori hijujija oja mi'amana. Areri ara oni haharu oja mahuja'ina'e mi'amana 'wamana.
20 'Ejume ea kajara ijá 'wama Na ike tamanakija nani ijá vesihura kaivo vu 'aho'a na raka vehune? 'wamana.
21 'Ejume Jesura ijá 'wama A niho'o ariramaa kajara ura rena para'amajaho va'e oni uneunecha ka'ene navujija ni'aha kwino 'eke 'imé raname oni monia 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha. Ija'ina ve'amajaho oni uneunecha mapoka kahino akúpa 'ahi navakivi'i iji'a túna'i Na 'ararihie ro'amana 'wamana.
22 'Ejumakame ea kajaho hu ijí henarena hu niho'o temuma para'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha niho'o mapoka rukini jihuna'e avanana.
23 'E'eme Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu ea ka'ene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni 'unami vahunijaho niho'o kisina 'iamana.
24 'Ene Na vukú'o ja 'wara'i veju. Maha nitirua huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha rukima'urijara Godoni ari vahunijaho kikisima'ura 'iamana.
25 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí vu'a kaji henareja pu niho'o oja hwa'usaha'eme pu Hu ijá 'wava Ea irara areri Godoni ea re'ena? 'wavara.
26 'Ejumakame Hu pu niimaru kivi'i ijá 'iama Eaka mapokakipo ija'ina vehuna niho'o areria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna 'iamana.
27 'Ejumakame Pitara eha vene ijá 'wama Nú uneunecha ka'ene mapokijija Onijihuna'e niare'i kaivo nú A 'arariha ojara'omo nú iraka 'ekahune? 'wamana.
28 'Ejume Jesura pu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Vea ka'ene mwe'a maiu'ina ve'avari veijino Ema Puni Harihijara Huni ruha hanaji'ina ka'ene asuma hi'amajino ja ea ka'ene nú pu'úmo ojukija ruha iropu ropu no'ohe'i ijí asuma hinareje Isureri opuni ituha iropu ropu no'o navujija 'otua vetihuna.
29 'Ejakame ea ka'ene Nuni ihijihuni hahi puni ara irechame puni 'u'ua poka irechame 'ee ma'ipija irechame oha oma irechamie 'ee puni mwe'a irechame hariha irechamiu ijija pu niho'o eha mai mapoka mapoka 'ekahuna 'ee majama hihuna apehuna.
30 'Enakaivo ea ka'ene iviamaa urana va'ujija túna'i rehuna kaivo ea ka'ene masuani túna'i va'ujija urasahuna.

20

Aja'ina Juari Kaukara Vejujina

1 'Enakaivo ijí Godoni arijihuni 'unamijaho areri ei pini kwai huni ajina juara na'ira'omo hu nina'i arihe pwehwaha aherame ijino kaukara ve'iro va'uja'ina.
2 'Ejukame hu teamama para'eju'e pwehwaha ijá 'iama Ja kaukara iviasi ve'avajaho monia tita vajihuna 'iamana. 'Ejume pu kaukara ve'i va'ajivara.
3 'Ejumakame hu sú'u sú'u vea ajiru naminu kamino nami'eme va'i kimajaho maketia kwai ea 'aho'a onekajaho pave'i kaivo maijino namimaravuma kimana.
4 'Ejumakame hu pu ijá 'iama Ja 'u'o va'e aja 'ina juasi'i kaukara vejakame na ja eha areri renahuna vaji'uta 'iavume pu va'ara.
5 'E'eme hu vea 'u'arirakano naminajaho nijaa venana'omo vukú'o vea hareha 'aha karo karu naminaji 'u'o ijá venana.

6 'Enarena vukú'o vea ni'o'irono ve'eme vai'i kivume ea 'aho'a niiji ruha kajino namina ojara. 'Ejuma kimarena hu pu ijá 'iama Ja iraka vene roe ma'uraha ikino namina ojo? 'iamana.
7 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijihuni maijaho ea pina nú kaukara pamúhu'e avaju 'wavara. 'Ejume hu pu ijá 'iama Ijinakúne ja 'u'o va'ajime juasi'a kajino kaukara veha 'iamana.
8 'E'eme vea nusirevume ea ka'ene juara anesurijara roe namikia 'waravume hura ea ka'ene kaukara veji'inijija 'umenaume niana roumakivi'i ea ka'ene túchamai roajivajino maraku'a eha vajiharena'e iji'a ea ka'ene urasaha roajaho vajihana.
9 Ea ka'ene nusire mai aneja vene kaukara vejajija eha monia tita apejara.
10 'Ejumakame ea ka'ene nimarako roe vejajipo vwihajajaho pu monia ni'ina ape'eja rojara kaivo pu 'u'o eha nija'ina monia tita vajihana.
11 'Ejumakame pu ijí puni monia kajaho 'ekareja iji'a ea ka'ene juara anesurijaho chichahaara.
12 'Enakaivo ea ka'ene túchamai roajija vea ma'uako kaukara vejara kaivo nú ea ka'ene nimaraku roajivajija vea ni'ina 'e'une 'anúe kaukara harura vejara kaivo eha ka'ene nú múha kaja'ina'e pu mihana 'wavara.
13 'Ejume ijí ea ka'ene juara anesurijara ea kwino ijá 'wama Ea nune ike hena na ja pasise'i 'ahiu kaivo nú ja pu'úmo nimaraku 'wavajaho ja monia tita iviasi kaukara vehuna avacharavara.
14 'Enakúne joni eha 'ekareje joni ari va'avara. Nara eaka túchamai roaji eha areri ja mihu kaja'ina'e vaji'ujaho nara nuni ura ijino nija'ina vaji'ejukúne pavwiha'avara vo va'aji'avara.
15 'Ú nuni monijaho nara ura reniuja'ina'e vehuna arerine? Na mamaa kaivo ja na kivujaho sisea kivo?
16 'Enajihuna'e ea ka'ene urasahujija túna'i reje 'ee ea ka'ene túna'i rejujija urasahuna 'iamana.

Jesura Kwahuni Vu'a No'opisuji Rona 'Waramajina (Maka 10:32-34; Ruku 18:31-34)

17 'E'ikaivo Jesuho Jerusaremi va'i 'ahaume Hu Huni tisaiporu iropu ropu no'o ijá aherama ro vai'i ijá 'iama
18 Hami heha nú iviamaaja kahino Jerusaremi va'akame pirisiti mama'ina Sikuraipia mama'inijipo Emaa Puni Harihijaho apene namahe 'anae kwa'amarono vehuna.
19 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie 'ee hijahe 'ee icha 'ahi raname nerui 'anahuna. 'Ejakame na'ia no'opisu pa'are'eje vukú'o 'urihuna 'iamana.

Oahi Jarima 'Waravajina (Maka 10:35-45)

20 'Ejumakame Sepati oni harihija no'ohe'i jihipuni ohijara harihwaha no'ohe'i aherame roe Jesuni una'i nuana vetie unenu'u pina Hu jarimana.
21 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A iraki ura renao? 'wamana. 'Ejume napara kajara ijá 'wama Vea ka'ene Ara ea mapokakehi 'ajoha'amani veijino ike nuni harihijakija pina Oni ija mana'inija'i asumahije 'ee vu pina Oni ija ana'inija'i asuma hihuniji nahama 'warima 'wamana.
22 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja niho'o raka ka'ene jara jaririvu kajihuni maijaho pahene pakavi'i maiji avaju 'iamana. 'Eji'i Hu 'ijá 'iama 'Ú ja Nara kapusia ka'ene mai'o ihunijaho ja areri ija'ina i'eja 'iavume pu ijá 'wava 'I'a nú areri i'eja 'wavara.
23 'Ejume Jesura ijá 'iama Ja nimaa Nuni kapusia vaja areri i'eja kaivo mai'o ea ka'ene Nuni ija mana'inija'i asuma hine 'ee ana'inija'i asuma hihunijaho Na ijija

areri ijá pavajihuna. Ijí ruha kaˈene Nuni Omijara amairiujaho ea irahijaˈe iji pijiha jihipunaˈe amairiahana ˈiamana.
24 ˈEjumakame Huni tisaiporu ˈahoˈa kaˈene iropu ropu ijija ijí vuˈa kaji henareja pu ijí ˈuˈuaheˈo pokaheˈo punaˈi nihoˈo ajinavara.
25 Ijihunaˈe Jesura pu ˈumenaume nianae Huni roume Hu ijá ˈiama Ja nihena kivura. Jenitaru puni ˈajohaˈina mamaˈina ˈahoˈijija vu ajisina ˈahopo ˈajoahaura.
26 ˈEnakaivo ijí ˈunama kaˈene ijáˈinijija joni vaja kajaho panahuna. ˈEnakaivo ea irara ura joni vaji natohwa reˈi veˈamajaho hu joni pwea reˈamana.
27 ˈEne ijí joni vaji ei pini ˈuraˈi veˈamajaho hu joni pwea reˈamana.
28 Ema Puni Harihijara roujaho ea mapoka Huni pwea pareˈavarono roana kaivo Hu puni pwea reˈi ˈahaume roana. Hu Huni hia ea mapokaˈe mihana. Areri ema ˈimenaana ˈiamana.

Jesura Ea NoˈoheˈiNia PaˈanaVejume Maraniajina
(Maka 10:46-52; Ruku 18:35-43)

29 ˈEjume Jesu ijí Jeriko rene vaˈeme ea mapoka puaˈe ˈararihie vaˈara.
30 ˈEˈejume ea noˈoheˈi nia supamaˈinapo ˈunamu toi hiˈeme Jesuho vaˈe puni rori vaˈuma henareja pu Hu jarime ijá ˈwava Natohwe Teviti oni Harihakera nú numiruma ˈwavara.
31 ˈEjumakame eaka mapoka kajipo pu ˈurarahe ijá ˈiava Iunoˈa areha ˈiavara. ˈEjumakame ea kajipo noˈo ira ajira ijá ˈumeja Natohwe Teviti oni Harihakera numiruma ˈumejara.
32 ˈEjumakame Jesu areme ijá namijiˈi pu ˈumenae ijá ˈiama Ja ura Na joni raka venaˈejo? ˈiamana.
33 ˈEjume pura ijá ˈwava Natohwe nú ura Ara nuni nia venuhe niriˈirono ˈwaravu ˈwavara.
34 ˈEjumakame Jesura pu numiramarena Huni ija puni nia ˈahi irechamihume puni nia maraniume pu Jesui puˈúmo vaˈara.

21

TemarajiˈiJerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 ˈEnareja pu vaˈe Jerusaremi rori Petapeje Arivi huriˈi ˈuseviˈi Jesuho Huni tisaiporua noˈoheˈi irechamiume vaˈara.
2 Hu pu ijá ˈiama Ja noˈo vaˈe ara ropunaˈi va ˈuseviˈi kave tonikia kaˈene iˈivananave ˈuˈuijiˈi namija kaˈavaji aherame Nuni roˈavara.
3 ˈEˈeje ea ˈahopo unenuˈu pina ja ˈwarava heˈavajaho ijá ˈwaraˈavara Natohwijara ura rejukame nú roe ikaho apeju ˈiˈi kaivo apejakame pu ja mihuna ˈiamana.
4 Ijí Hura ijá venajihuni maijaho nitama poropeti vuˈa kaˈene ˈwaramajara nimaa nimaa reˈamarono avanana.
5 Ja Saiani oni ˈapajiji ijá ˈwaraˈavara. Joni Kinia joni rou. Hu masuani tonikia ˈahi hiˈejuˈe rou. Hu ijí tonikia ˈuˈua kaˈene kúchini ˈahi hiˈejuˈe rou ˈiamana.
6 ˈEjumakame tisaiporua kajija vaˈe raka kaˈene Jesura ˈwaramajaho ijá vejara.
7 ˈEnareja pu vaˈe tonikijaho ahema roumakame ˈuˈua hunijaho ijí hu huˈúmo roana. ˈEjume pu ijí huni ˈahi ateha risaremahume Jesuho ajima ijihuni ˈahi hinana.
8 ˈEˈeme ea mapoka puni atehi jahena Huni unaˈi ˈunama toi risarema apena vaˈume ˈee ea ˈahoˈa icha anumi ˈuhue ˈeke ˈunama toi Hura ijihuni ˈahi vaˈamaroreja risarevara.
9 ˈEjiˈi ea mapoka kaˈene Huni unaˈi vaˈe ˈee túnaˈi vaˈajipo ira ajira mwasiriviˈi ijá ˈumeja

Teviti oni Hariha ta'aroha Natohwi jihuni iha 'ahi ea ka'ene roujaho merajaho. Hu ta'arohe Huni iha 'unama apene ichu toi ahasiriha 'umejara.

10 'E'eme Jesuho va'e ijí Jerusaremi va'uma kamareja ea mapoka kajipo oja hwa'usunaha'eme ijá 'wava Ikaho ea irarane 'wavara.

11 'Ejumakame eaka mapoka kajipo ijá 'wava Eakaho Jesu ka'ene poropetia Nasareti Karari vaji rena roana 'wavara.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Maka 11:15-19; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

12 'E'eme Jesura va'e ijí Temiporu kajino arumarena ea ka'ene ijí arume 'imearavajaho arukunie 'ee 'ararihie 'ee pura 'aijua ka'ene hine monia senisu vene 'ee hine uka 'imearava kajaho 'unirame 'eka arohume 'useusahara.

13 'Ejumakivi'i Hu pu ijá 'iama Godoni ira heha 'ahi ika'ina 'warumana. Nuni seijaho nikwinu siporuaru 'ohuni sea 'wavura kaivo jara iviamajai apena veju'e nesa apejuri sea renu 'iamana.

14 'E'ejume ea ka'ene nia supavi'ina 'ee ea ka'ene irima'inijipo ijí Temiporu vaja kajino Huni roumakame Hura vejume maraniana.

15 'Ejumakame pirisitia mama'inijija Sikuraipia ijí Hura uneka mamai ka'ene venaji ki'eme sesamai ka'ene ijí Temiporua vaja kajino hijajipo mwasirivi'i ijá 'umeja Teviti oni Hariha ta'aroha 'umejara. 'Ejume pu niho'o ajinavara.

16 'Ejumakame pu Jesu ijá 'wava 'Ú ijí pura ira ka'ene 'waravu kajaho A niheno? 'wavara. 'Ejume Jesura ijá 'iama 'I'a ija'ina'omo ja vina nitama Godoni ira vaji ika'ina 'warumajaho kasima 'ee musia ijihipu irijaho ja raka kame pura Natohwiji ta'arohunijaho ja pataha kavara raka? 'iamana.

17 'E'ikaivo Hu pu irechami'i kaivo ara kajaho areme Petani va'e hinana.

Jesura Mataka Sirimajina
(Maka 11:12-14, 20-24)

18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Hu vukú'o 'unama ari natohwi va'eme 'unamutoi matumana.

19 'E'eme roi kavume matakijaho 'unamu rori namijuma kamarena maa rena namu ro'i kaivo vai'i kamajaho 'ina pa'ana kamarena ijá 'wama A niho'o vukú'uha maa pare'ena 'wavume ni'aha kwino saranana.

20 'Ejumakame Huni tisaiporuepo ijí mataka kaji ka'eme sarajumakame oja hwa'usunaha'eme aposarama ijá 'wava Ichá vene ike matakakaho iviamaa Huni iri 'ahi sarano? 'wavara.

21 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa nimaa'e ja 'waravu Ja 'unama nikwinu nimaa ro'avajaho ja areri ike iviamaa matakake renaja'ineru pavehuna kaivo jara huri'ake ika'ina 'warave hu tajaheuna 'urina va'e sohi 'ona 'wave ijá rehuna.

22 'Ene ja niho'o nimaa nimai ro'i kaivo unenu'u 'aho'a Godi jari'avajaho ja 'ekahuna 'iamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Maka 11:27-33; Ruku 20:1-8)

23 Hu va'e Temiporu vaji hine ea naja'eme pirisiti mama'ina 'ee Jua puni emakinepo roe Jesu apoma ijá 'wava A harura irakijara reju'e uneunechakija veno? 'Ú ea irara harurakaho mahu'e avano? 'wavara.

24 'Ejume Jesura ijá 'iama Na 'u'o ja aporave ja ijihuni maa 'wari'avaji'a Na 'u'o harura ka'ene raki reju'e Na vejujaho 'warahuna.

25 'Ú Joni Papitisita kahi akúpi 'ahi rena roana ho ema puni rena roane? 'iamana. 'Ejumakame pu hine 'wama apene puni vaja kaji 'oji'i ijá 'wava Nú akúpi 'ahi rena

roana 'waʼavajaho Hu ijá 'úhune ja rakijihunaʼe ijí Jonira raka kaʼene 'waramajaho panimai rojo? 'úʼena.
26 'Ene nú emaapuni rena roana 'waʼavajaho nú eaka mapokijihi juhavu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo hena kavajaho hu poropetia vwihajara 'wavara.
27 'Enareja pu Jesu ijá 'wava Nú puruva renu 'wavara. 'Ejume Jesura ijá 'iama 'EnaʼomoNa harura iraki apene uneunechakaho vejujaho paʼwarahuna.

Hariha NoʼoheʼiPuni Haijina

28 'Ú ja ichá vwihajo? Ea pina huni harihija noʼoheʼinaʼomo hu pokijihuni vaʼe ijá 'wama Harihavuro! A iviasa vaʼe ajina juari kaukara veʼamana 'wamana.
29 'Ejume Hu ijá 'wama Na vahuna 'wamana kaivo hu pavaʼana.
30 'Ejume hu vukúʼo vaʼe 'uʼuijihuni vaʼe vuʼaka nikwinuʼina kajaho 'waramana. 'Ejume Hu ijá 'wama Na pavahuna 'waʼi kaivo hu ijiʼa areme túna'i vaʼana.
31 'Enakaivo ea iraka saʼinijara omahoni ira hene venane? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava 'UʼuijaranaNa 'wavara. 'Ejume Jesura ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ea kaʼene takisia apejiʼina 'ee ea kaʼene 'uasa vejiʼinijipo asitahe urasahe Godoni ara vahuna.
32 Joni roe 'unama kaʼene arimaiji ja najahana kaivo ja panimai roʼeme ea kaʼene takisia apejiʼina 'ee ea kaʼene 'uasa vejiʼinijipo nimaa rojara. 'Enakaivo ja túna'iijaho kavara vo ja joni oja pataarohe panimai rojara 'iamana.

AjaʼinaJuara 'AjohiʼinijihiPuni Haa
(Maka 12:1-12; Ruku 20:9-19)

33 'EʼikaivovukúʼoJesura ijá 'iama haa pinake heha. Ea pina mweʼa anesura ajina juara mene ajina 'one ijikano uja pimena raname 'ee vera iramapi tauhuhe 'ee 'wainia tautahuni ruha 'ume amairie 'ee ijí juasiʼa kajino namine aiha vehuni tinia vene ijí juara kajaho ea kaʼene moni juara vejiʼini jihipuni ija tahi ranaʼi kaivo hu kwaa jopatuʼuri vaʼana.
34 'Enaʼomoveakaʼeneajina marasahuni vea niturajumakaviʼi hu huni pwehija irechamiume ijí ea kaʼene juasiʼa 'ajohu kajihipuni ajina 'ekaʼi vaʼara.
35 'Ejumakame ea kaʼene juara kaji 'ajohujipo pwea pina hijahe pina 'anaume kwavume pina muni one hijahume kwamana.
36 'Ejume hu kúʼo pwehwaha 'ahoʼa 'uʼo irechamiume vaʼume vukúʼo marako ahia kajaʼinaʼe 'aniume kwamasahara.
37 'Ejumakamaʼeijiʼatúna'i hu huni hariha pina ranavume vaʼeme hu ijá rona Pu nuni hariha kehuni hura veʼeja ronana.
38 'Ejumakame ea kaʼene ijí juara kaji 'ajohajipo hariha kaji kamareja pu kosarama ika 'wava Eakara roareje omahoni uneunecha mapoka 'ekaʼenakúne roe 'anaa kwamama. 'Ejakame huni aachikaho núna renama 'wavara.
39 'Enareja pu hu apene piʼonavume samai vaʼumakaviʼi 'anauma kwamana.
40 'Enaʼomoijíjuaraanesurakajararoʼamajahoeakaʼenejuarakaji 'ajohujija ichá 'ahihune? 'iamana.
41 Pu Hu ijá 'wava Hu pu nihoʼo eha sisea niʼimaʼura mihe 'anie tirahakiviʼi vu juara kajaho ea 'ahoʼaʼe mihe 'ajohe hiʼiraʼomo vea kaʼene ahaja ihuni veijara roakaviʼi pura 'iruma eiria vajahuna 'wavara.
42 VukúʼoJesura pu ijá 'iama 'Ú ja nitama Godoni ira vaji 'waramajaho pataha kavure? Hu ikaʼina 'waramana.
Ijí muna kaʼene ara vejiʼinapo piʼonava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwaʼe rena naminu. 'EnajihunaʼeNatohwijara uneunecha kaʼene mamaijija vejuʼe roe samaahiravuʼe nú kivo? 'iamana.

43 Ijihunaˈe Na nimai ja ˈwaravu. Godira Huni ara kaˈene ikino joni vaji namujaho
apene ea ˈahoˈa mihe pu hami ˈajohakame ˈina rehuna.
44 ˈEˈeje ei pini ˈone muna ˈaha kajino ninaˈamajaho hu nihoˈo puˈusahe maˈuˈumai
rehuna kaivo muna kajara ˈone emai ˈahi ninaˈamajaho ea kajaho nihoˈo puˈusahe túa
rehuna ˈiamana.
45 ˈEjumakame pirisitia mamaˈinijija ˈee Parasia Jesuni haa kaji hejajaho pua rona
ˈwaravuma hejara.
46 ˈEnareja pu ˈunama same Jesu ˈanaˈi ˈahiara kaivo ea mapoka kajipo vwihajujaho
Hu poropetia rojujihunaˈe jumareja makavara.

22

Napasinejari ˈIruma Ijuri Haa
(Ruku 14:15-24)

1 ˈEˈejume vukúˈo Jesura eha vene haa ˈwaramarena ijá ˈiama
2 Godoni arijaho areri kinia natohwijara hariahi napasineˈi vejuˈe ˈiruma vei
venujaˈina.
3 ˈEnarena hu huni pwehija irechamiume pura ˈona apene ara ˈahosupuni vaˈe
ˈwarave pura roe ˈiruma kajaho iˈavarono ˈwaravume vaˈe ˈwaravara kaivo pu
uchaˈasahe paroara.
4 ˈEjume hu vukúˈo huni pwehija ˈahoˈa irechamie ijá ˈiama Vaˈe ea kaˈene nara
ˈumenaujija ika ˈwaraˈavara. Núni ˈiruma amairie ˈee maha amene ˈee hanuha ˈeka
roe amairie uneunechaka mapokijija niareri rena hijukúne roajiha iˈavara ˈiamana.
5 ˈEjume ijí huni pwehija kajipo vaˈe ˈwaravara kaivo pu uchaˈasahe ea pwinaˈa puni
juasiˈi vaˈume ea pwinaˈa puni moni kaukara vejara.
6 ˈEjumakiviˈi ea ˈahoˈijipo ijí pwehija kajija ˈeke hijihaˈe ˈee ˈaniuma kwamasahara.
7 ˈEjumakame kinia natohwa kajaho henajaho ijara ajivume hu huni amia irechami-
ume pura roe ea kajija ˈanii raname ˈee puni ara kwaa kajaho veni jaume reranamana.
8 ˈEjume hu pwehwaha ijá ˈiama Ike napasi nejari ˈirumakaho niamairia irechavara
kaivo ea kaˈene ˈwaravajija paroara ˈiamana.
9 ˈEnakúne iviamajai ma ˈunamaka mapokakino vaˈajimareje eaka mapokijihi
piuniˈavajaho ˈwarave pura roe ike napasi nejuri ˈirumakaho iˈavara ˈiamana.
10 ˈEjumakame pwehwaha kajijahija ˈunamutoi vaˈe ea kaˈene piuniva kajaho
aherama roe ahumu vaˈume ea sisea ea mai ijiˈi aherama roume napasi nejuri sea
kajaho hijume ituˈoˈunana.
11 ˈEˈejume kinia natohwa kajara vaˈe ijí vaji arume kiˈiro vaiˈi kamajaho ea kwino
ijí ateha maa paapúsamana kamana.
12 ˈEjumakame kinia kajara ea kajaho ijá ˈwama Ea nune a ichá vene napasi nejuri
ateha paapúsaˈikaˈi roane? ˈwavume ea kajaho huni vwiha paˈarenana.
13 ˈEjumakame kinijara pwehwaha ˈwaravume pura eakaho apene ija mumora
kamome apene piˈonavume maˈahi nutuma namajino vaˈarena nirame ˈee upaja
chanichaniviˈi namana.
14 ˈEnajihunaˈe Godira ea mapoka ˈumenau kaivo ea makwinu kwinu iji pijihana
ˈiamana.

Sisa Oni Takisia Vejuji Rone Apovajihuni Vuˈa
(Maka 12:13-17; Ruku 20:20-26)

15 ˈEjumakame Parasi ijí henareja vaˈe kanisorua puˈúmo ahuma hine ˈunama
icháˈina venareje Jesura ˈwarama kajihuni ˈahi pataˈaroˈi kaivo tanuˈuraˈirono ˈunama
savara.
16 ˈEnareje pu puni pwehija ˈee Heroti oni pwehijijihi puˈúmo irechamiume Jesuni
vaˈareja pu ijá ˈwava Najuhiˈine nú nihena kavu A vuˈa nimaaru ˈwaramuna.

'Ene Godoni 'unama ka'ene aririjiru ea mapoka najahuna. 'Ene A ea kwinuru pavwihanuna. 'Ene eaka mapokijija ira nikwinu 'waramuna.
17 'Enakúne Ara vwihana 'waruva heja A vwihanujaho nú ea iha Sisa oni takisia ve'eja ho pane 'wavara.
18 'Ejumakame pura Jesu pisivi'iro vejajaho Hu nikima henarena ijá 'iama Ea ka'ene ira'asinakije ja raka vena Na vena kivo?
19 Iviamajai monia ka'ene takisia apejujaho najiha kavume 'iavume pu oma kwinu nahara.
20 'Ejumakame Hura pu aporama ijá 'iama Ikaho irahuni ihe 'ee ikaho irahuni pikisa'e 'iamana.
21 'Ejume pu Hu ijá 'wava Ikaho Sisa ona 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Ijinakúne Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha kaivo Godoni uneunechijaho Godi vajaha 'iamana.
22 'Ejumakame pu ijí henareja oja hwa'usuna-haume pu Hu raname ani va'ara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Maka 12:18-27; Ruku 20:27-40)

23 'E'eme veaka nikwinu'ina kajino Sajusia ka'ene kwamasahi'inijija kú'o pa'urihuna rojura'omo hu Huni roe Hu apovara.
24 'Ene Najuhi'ina Mosisi oni tamana vaji 'warumajaho ei pini napasi nenareje naparaha hariha panahe'eje hu kwa'amajaho huni 'u'uijara napara kajaho ahemareje huni hariha nahesamahuna 'waramana.
25 'Ena'omo nuni vajakino nú ea iropu no'ohe'ina'omo pokijara marako napara 'wahumakame naparaha hariha panahe'eme hu kwamana. 'Ejume vu ijihuni ni'ajahijara napara kajaho ahemana.
26 'Enarena vu ijí pokijihuni nijahijara 'u'o ahevume kame ijá vene apena va'e túchamai 'u'uijihuni usevara.
27 'E'eme iji'a napara kaji 'u'o kwamana.
28 'Ena'omo vea ka'ene vukú'o ea kwamasahi'inijipo 'uri'avari veijaho hu irahuni napara re'ena? Eaka mapoka kajihi puni napara renana 'wavara.
29 'Ejumakame Jesura eha vene ijá 'iama Ja hami pa'waravu. 'Ee Godoni irijaho pahena pakavu. 'Ee ja Godoni harura pakavura'omo ja hine ira sisea 'waravu.
30 Ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimara'avajaho vukú'o panapasi nehuna kaivo niareri ona oji'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi hijujipo hijuja'ina'e hihuna.
31 'Ú ja Godoni ira vaji ea ka'ene kwamasahi'inijipo 'urimarahuna ka'ene Godira ika'ina 'warumajaho ja pataha kavare? 'iamana.
32 Hu ijá 'iama Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia. Na kwamasahi'ini jihipuni Godi pana kaivo Na majama hiji'inijihipuni Godi 'úmana 'iamana.
33 'Ejumakame ea mapoka ijí Hura najaha kaji henareja pu oja hwa'usunahara.

Varapa Natohwijina
(Maka 12:28-34; Ruku 10:25-28)

34 'Ejume Parasiepo hejajaho Jesura Sajusia puni vu'a tanuvuma henareja pu ni'aha kwino nianaa roe huni rori ahuvara.
35 'E'eme puni vaja kajino Jua puni 'otua 'ajohi'inijara Jesu vena ka'i 'ahaume apoma ijá 'wama
36 Najuhi'ine Mosisi oni tamana irakijara tamanaka mapokijaho asitaha paranane 'wamana.
37 'Ejume Hu ijá 'wama Niho'o ni'ima'urijaho Godi ka'ene joni Natohwiji joni oja maho'o ni'aha kwino mahe 'ee joni vwiha maho'o ni'aha kwino mahe joni haruriji'i maho'o ni'aha kwino Hu mahuna.
38 Tamana ijara kwino ni'inane 'ee ijara kwino urana namu.

39 'Enakaivo vu tamana pina ka'ene ijihuni rorijaho niareri ija'ina jara joni haha'e
vwihajuja'ina ea ka'ene joni rori hijujija oja mi'avara.
40 Ike tamana no'ohe'ikipo tamanaka mapokijija 'ee poropetia puni vu'ijaho
'uninamie navu 'wamana.

Keriso Rone Apovajina
(Maka 12:35-37; Ruku 20:41-44)

41 'E'ikaivo Parasia kajija ahuvumakivi'i Jesura ika'ina'e aporamana
42 'Ú ja Kerisoho ichá'ina vwihajo 'ee Hu irahuni Hariha rojo? 'iavume pu Hu ijá
'wava Teviti oni Hariha 'wavara.
43 'Ejume Hu pu ijá 'iama 'Ene 'unama irakijino Godoni 'Aveni vejume Tevitiho Hu
Natohwiji'o 'wamane? 'iamana.
44 'Ejume Natohwijara ijá 'wamana
Nuni Natohwe Nuni mana'inika'i asuma hija kamareje Nara oni nana'eji'ina oni
mumora hari irechamahuna 'wamana.
45 'Ú 'unama ichá'inijino Tevitiho Hu rone nuni Natohwe 'wamana re'amajaho Hu
'unama ichá'iniji Huni Hariha renane? 'iamana.
46 'Ejume ea pina niho'o Jesuni vu'a kajaho areri eha pa'waravara. Ijihuni vea kaji
rene ijí kahi ijaho Hu juhamareja vukú'o túna'a unenu'u pina paapovara.

23

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina
(Maka 12:38-39; Ruku 11:43, 46; 20:45-46)

1 'Ejume Jesura ea mapoka 'ee Huni tisaiporua ijihi pu'úmo ijá 'iama
2 Sikuraipia 'ee Parasia vwihajujaho pu Mosisi oni tamana nihena kama paraji'ina
rojura.
3 Ja pura raka ka'ene 'waravujija vejurakúne pura 'unama ka'ene vejujijahija
pave'avara. Ijihuni maijaho pu manajahura vo ijihipuni maijijahija pu pavejura.
4 Pu uneunecha ka'ene ahisinijijahija iramare'e 'eka 'urine ea 'ahopuni sireha 'ahi
nahuchamihura kaivo ijí pura ma'uaku'wi 'unama ni'ajihe 'unira 'urihuna niho'o
pavejura.
5 Uneunecha ka'ene pura vejujijahija emaapo ki'avarore'e pu ijá vejura. Pu era
ki'avarore'e túkua ka'ene Godoni ira ijihuni vaji navi'inijaho 'eke 'ee ateha ani'iniji
same 'urahojura.
6 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijaho pu ura eaka mapoki jihipuni una'i hi'irono ura
rena parahuna. 'Ene pu Sinakoku ijikano eaka mapokijipo ki'avarore'e 'una'i kama
hijura.
7 'Ene pu maketia vaji emaapo pu 'ajorahuna'e ura renaura. 'Ee emaapo najahi'ina
i'eje ohuna ura renaura.
8 'Enakaivo ja paveje ea 'aho'a ja najahi'ina 'i'avara. Ijihuni maijaho joni Na-
jahi'inijaho kwinu'wina. 'Enakaivo ja Huni vwehija.
9 'Enakúne ja mwe'akino ea pina'e nuni Ome 'wa'ava. Ijihuni maijaho joni Oma
kwinu'wi kahino akúpa 'ahi hino.
10 'Enakúne ja paveje ea 'aho'a ja rone núni mama'inijihije 'i'ava. Ijihuni maijaho
joni Natohwijaho kwinu'wi Kerisona.
11 'Enakaivo joni ei pini hu ura natohwa re'i 'aha'amajaho hu joni pwea rehuna.
12 Ea irara ori'ini huni pinana ahasiri'amajaho Godira vetie hu ajuarana ohuna.
'Enakaivo ea irara ori'ini ajuarana o'amajaho Godira vetie huni pinana 'urihuna.

Jesura Pu Aroaroti Namijuji Rone Namahajina.
(Maka 12:40; Ruku 11:29-42, 44, 52; 20:47)

13 'Enakaivo Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'unama ka'ene Godoni ari vahuniji jara hina tanu'urihu. Jara Godoni ara kajaho pava'i 'ahiu'e ea 'ahopo pava'avarore'e ja ijihuna'e tanu'urihura.
14 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja amuna pisivisavi'i puni aachia nesi 'eke 'ee ea pisivisame siporua jojora 'ojura. Ijihuna'e ja niho'o ni'ima'ura'e namahuna.
15 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakija joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja soha 'aha 'ee mwe'a 'aha va'ajimare'e are ea kwisu apeje ta'arohe jaa'ina renama ronare'e va'ura. 'Enakaivo vea ka'ene hu roe jaa'ina renujaho ja hu veju'e hura eha ka'ene veni va'e apehunijaho joni ehijaho asimareje kehi apehuna.
16 Joni eha sisea namu. Nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukera. Ja ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ja ea irara Temiporu huni korutia 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu raka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.
17 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Korutijarana ho Temiporu ka'ene rejume korutia kaji akuamahuna renane?
18 'Ene ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikivajaho unenu'u pina pana. 'Enakaivo ea irara 'aijua 'ahi swasa ka'ene namuji 'urahi'i ichutoa piki'amajaho hu iraka ka'ene 'waramajaho 'arariha'e vehuna.
19 Nanamie nia supavi'inakije irakijarahara niho'o ni'ima'ure? Swasijarana ho 'aijua ka'ene vejume swasa kaji akuamahuna renajarane?
20 Ijihuna'e ea irara swasa vejuri 'aijua 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu swasa vejuri 'aijua 'ee uneunecha ka'ene ijihuni 'ahi navuji 'urihi'i ichutoa pikima avanu.
21 'Ene ea irara Temiporu 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Temiporu 'ee Godi ka'ene vaji hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.
22 'Ene ea irara akúpi 'urahi'i ichutoa pikimujaho hu Godira hinuni tinia 'ee Godi ka'ene ijihuni toi hinujihuni ihi 'urahi'i ichutoa pikima avanu.
23 Sikuraipi 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja joni taisi ka'ene Godi vajahajaho senisia suraka paareha 'ee imaria vajahura kaivo ja varapa mama'ina ka'ene arira vwihane numisarame 'ee nimai rojuji ja pavejura. Ja ikihi maho'o vehune sa'ina vo ja pavejura.
24 Ja nia supavi'ina ka'ene ea 'aho'a aherame va'ukije ja kuta ma'u'umaijaho kima sirira ato'aruvu vo maha ka'ene natohwijaho i'úsavura.
25 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja joni kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo vajijaho nesa ani rene sisea itunavujara itusaha navu.
26 Parasia nia supavi'inakije marako'a kapusia 'ee tevua vajiji sovakame hura 'u'o mara'amana.
27 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja niho'o areri eucha sa'ina'omo hura kaha'ajaho 'eke sinara 'one amairia nirisame meruma amairia niho'o mavarasa'imaa rena navu kaivo kame vaja kamaho ea 'ata niho'o chire 'wame 'ee sakaha niho'o amajara'eju'e navuja'ina.
28 'Enajihuna'e ja 'u'o areri ija'ina. Ea 'ahopuni una'ijaho ja ea arira kaivo joni vajijaho ira'ata mama'ina 'ee sisea ani rena navu.

Jesura Puni Eha Sisea Ichá'iniji Nahama 'Waramajina (Ruku 11:47-51)

29 Sikuraipia 'ee Parasia ka'ene ira'asinakije joni eha sisea namu. Ijihuni maijaho ja poropeti kwamasaha jihipuni arijijahija vene amairie mavarasa'ina venu va'u'e irechavu'e navu.

30 'Ene ja ijá 'wavure Nú vea ka'ene emahunupo hijari veijino hi'ipisa nú poropetia pa'ania'a 'wavura.
31 'Enakaivo poropetia kaji 'ania jijahija sahu jopo avajara 'wivu hejujihuna'e ja areri joni sahipu vare'ina.
32 'Ene pura sisea ka'ene vejajihuni pwinijaho jara veje itu'o'umama.
33 'Ene ja niho'o tapare 'ee tapara kajihipuni 'u'uhija. 'Ú ja veni vahuni 'unamijaho ichá'ina asima va'eja?
34 'Ena'omo na nimaa nimaa ja 'waravu. Nara poropetia 'ee ea ka'ene vwiha arira vwihaji'ina 'ee Sikuraipia irechamiu'e joni roajivu. 'Enakaivo ja ea 'aho'a 'anie kwamasahune 'ee ea 'aho'a nerui icha 'ahi 'anie kwamasahuna. 'Ee ea 'aho'a joni Sinakoku ajivajijahija ja hijihae 'ee ara ara kaji sarame ruarahuna.
35 Joni ehijijipo ea arira ka'ene iki mwe'i hijajihi 'ania jihipuni 'aa joni 'ahi ariha jihuna'e ja eha apehuna. Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Sakaraia ka'ene Perakaia oni harihijihuni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua riramo'oa kaji 'anaaji ro 'e'unana.
36 Na nimaa nimaa ja 'waravo. Uneunechakija roe ea ka'ene iviamaija hiju jihipuni haha 'ahi rehuna.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina
(Ruku 13:31-35)

37 Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara Poropetia ka'ene Na irechamiume joni vu'ajijahija 'aniume kwamasahare 'ee ea 'aho'aka maijijahija muni 'aniume kwamasahara. Na'iaka mapokakikano Na ura ja nianaa roe rira kwinu irechami'irono areri 'u'orapo 'u'uhwaha'e nianaa roe puni sarapariji irechame ahuma hijuja'ina'e ve'iro vejujaho ja niho'o ura parenaura.
38 Heha! Joni seijaho jona'e ranavu'e ira'arama namu.
39 Na ja 'waravu. Ja iviasi rene ikikahia pakimu va'o iji'a ijá 'wahune ea ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajahu 'wahuna 'iamana.

24

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Maka 13:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesuho Temiporui vaji rene ro 'e'une va'eme Huni tisaiporuepo roajime Temiporua kaji kama 'waravara.
2 'Enakaivo Jesu pu eha vene ijá 'iama Ike uneunecha mapoka kija nikivo? Na nimaa nimaa'e ja 'waravu. Ike araka kehuni toi ja kivu kijahija ni'aha kwino tira'usahe arira na'eja vo muna pina niho'o pihuna toa pamakave nahuna 'iamana.

Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Maka 13:3-13; Ruku 21:7-19)

3 'E'ikaivo pu va'e Arivi huri'i hi'eme Huni tisaiporu pupusu roe Hu ijá 'wava Vea vecha ijá kajaho re'ena? Mwe'akara pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a iraki rejakame nú kamareje A ivi'a ro'iro venu 'wa'eje A ro'ena 'wavara.
4 'Ejume Jesura pu eha vene ijá 'iama Ja hami kivakame ea 'aho'a ja papisimisa'avara.
5 Ea ani ani'ina mapoka Nuni iha 'ahi roajimareje ja pisimia Na Kerisonakúne Nuni roha 'i'i kaivo ja aherama 'unama ani vahuna.
6 'Enakúne ja he'eje kwaa araka mapokakija ajira vene 'ee ijí ajira vehuni pinana kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho re'eja vo ijaho mai'o ura paru'e'unukúne patea juna'avara.

7 Ijihuni maijaho kwaa ara mamaˈini jipuhipo vu ara mamaˈina ˈahoˈijihi puˈúmo
ajira veje ara ˈahosupo vu ara ˈahosu puˈúmo ajira vehuna. ˈEne ora vea rene ˈee mwe
varivura rohuna.
8 ˈEnaˈomo ikipuhipo aneja reˈavajaho areri napapo hariha naheˈiro haha
hejujaˈinaˈe rehuna.
9 ˈEnajihunaˈe ea ˈahopo ja ˈeka siseˈi ˈahie ˈee ˈanie kwamasahuna. Ijihunaˈe kwaa
araka mapoka kijahija Nuni ihijihuni hahi ja nihoˈo senama paranihuna.
10 ˈEnareje eaka mapoka kaˈene Nuni ˈunama ˈurahojujijahija ijaho areˈi kaivo
taˈarohe ani vahuna. ˈEne ea ˈahoˈa ea ˈaho puˈúmo sena vetiarahune ˈee siseˈi
vetiarahuna.
11 ˈEne poropetia iraˈasipo mapoka roajimareje ijipuhipo najahakamaˈe ea mapoka
pisimisame ˈunama ani vahuna.
12 ˈEne sisea nihoˈo niˈimaˈura rena paraˈama jihunaˈe erapo oja ˈekaravujaho roe
paˈarehuna.
13 ˈEnakaivo ea kaˈene Nuni ˈunami jihunijikano kirasaha hiˈavajipo pu nihoˈo
maranihuna.
14 ˈEˈeje ijí Godoni arijihuni vuˈa maa maiuˈiniji kwaka mapoka kakino najahapene
ohuna. ˈEjakame kwaaka mapokakino ea kaˈene hijujijahija ijaho hina kaˈejaˈe ijiˈa
mweˈakara paˈarehuni urijaho rohuna.

Sisea Niˈimaˈuri Rehuni Veijina
(Maka 13:14-23; Ruku 21:20-24)

15 ˈEa irara ike taˈamajaho hami heˈamana. Poropeti Tanerura ˈwarama jaˈinaˈe vei
pini nihoˈo sisemai pakaviˈinijara akuavuri tiniji namija kaˈavajaho
16 ea kaˈene Jutia hijujijahija niˈaha kwinu juhahareje huriˈi va ranaˈavara.
17 ˈEje ea kaˈene ˈahutoi hiˈavajija paariha vaˈe puni sea vaja kukua ˈekaˈavara.
18 ˈEje vu ea kaˈene juasiˈi ˈurahoˈamajaho paˈunama roe huni ateha ˈekaˈamana.
19 ˈEnakaivo vea kajara nituˈamani veijaho naparaka hariˈinijija ˈee hariha musa
ijiˈinijijahija nihoˈo sisesei hihuna.
20 Vea kaˈene ijaˈinijija siporua ˈojakame jara juhahunijaho sapatia ˈee neha rija
pareˈamana.
21 Ijihuni vea kajino sisemai kaˈene rehunijaho nitama mweˈa akúpa vejume
hinapena roajino sisea ijaˈina parenajara rehuna. ˈEnareje ijiˈa túnaˈa vu ijaˈina
parehuna.
22 Natohwijara vea kaji patuˈua veˈamajaho ea pina areri maiˈo pahihuna. Ea kaˈene
Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tuˈua rehuna.
23 Ei pini ja ijá ˈiˈamajaho Keka! Keriso ikena karena ˈiˈamajaho ja nihoˈo panimaa
roˈavara.
24 Túnaˈi ea ˈahopo iraˈatijino na Kerisona ˈiave vu ea ˈahopo iraˈatijino na poropeti
ˈiahuna. Pu ijaˈina venareje uneunecha mapoka veje ea mapoka oja hianava kiviˈi
pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea kaˈene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri
parehuna.
25 Hami heha! Maiˈo raka kaˈene rehunijaho Na niˈwaravuta.
26 ˈEnajihunaˈe ea ˈahopo ika ˈiava heˈavajaho Hu karohu nechiˈina ˈiava heˈavajaho
nihoˈo pava kaˈavara. ˈEne kare sea vajina ˈiava heˈavajaho nihoˈo panimai roˈavara.
27 ˈEnakaivo vea kaˈene Ema Puni Harihijara roˈamani veijaho aresi vei ajimujaˈi
piˈime vaˈe vea ˈonujaˈi ˈeˈunujaˈinaˈe rehuna.
28 Unenuˈu pini kwama naˈamajaho púrúha ijá emoˈeja.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Maka 13:24-27; Ruku 21:25-28)

29 Sisemai reˈavari túna'i niˈaha kwinu vea naˈive masapa pahanahuna. China jaheˈusahe ariha akúpa puni harurijihija ˈunirama usihuna.
30 ˈEˈeje ijá reˈeje ijihuna vaja kajino Ema Puni Harihijihuni aacha kaˈeje ijí ˈimitia vaja kajino harura niˈimaˈura hanajiˈiniji'i roakame eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujijahija pu kamareje nihoˈo niramaruma parahuna.
31 ˈEˈeje Hura Huni ona ojiˈina irechamiakame ijipuhipo tauja hwasihakame Huni ehijaka mapoka kaˈene kwaka mapokakino hijujijahija niˈaha kwinu nianae aherame roe rira kwinu rohuna.

Matakijara Najahujina
(Maka 13:28-31; Ruku 21:29-33)

32 ˈEnajihunaˈe Na iviamajai tavoˈa puniji apúsamareˈe haa ˈwaraˈejukúne hami heˈavara. Ijí tavoˈa kajara ˈanaareˈe vukúˈo nahenareˈe sisira apúsamujaho ja nihena kivujaho vei mai maraˈi venu ˈwavura.
33 ˈEnaˈomo ja uneunecha kajipo aneja vene reje kiˈavajaho Hu iviamaa ijí vwicha jiami namine roi venu roˈavara.
34 Na nimaa nimaaˈe ja ˈwaravu. Ea kaˈene iviamajai maiˈo hijukijahija pakwa-masaˈeje ikaho rehunaˈe ˈwaravu.
35 Ike akúpa mweˈa ijaho niˈaha kwinu paˈarehuna vo ike Nuni irijija nihoˈo papaˈarehuna.

Ei Pini Vea ho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Maka 13:32-37; Ruku 17:26-30, 34-36)

36 Ijarahara rehuni veijaho eaka mapoka kijahija pahena pakavuˈe ona ojiˈina kaˈene akúpi ˈahi hijujijahija ˈuˈo pahena pakavuˈe Harihiji ˈuˈo pahena pakamu kaivo Omijara Huhusu hena kamu.
37 Vea kaˈene Ema Puni Harihijara roˈi veˈamani veijaho areri Noara hinani veijaˈinaˈe rehuna.
38 Vea kaˈene toa kajarahara paituˈoˈunani veijaho pu hine ahaja inareja javamareja toa sisea inareja napara pina ˈwaha raname pina ˈwaha raname pina ˈwaha raname apene vaˈo vaˈume vaˈe vea kaˈene Noara sisima vaji ajimaji ˈeˈujara.
39 Pu pahena pakaˈeme toi ituˈoˈune imwasamia jaˈinaˈe Emaa Puni Harihijara roˈamajaho ijaˈina rehuna.
40 Vea kaˈene Hura roˈamani veijaho ea noˈoheˈi puni juasiˈi hine kaukara veˈira ˈomo ea pina apeˈi kaivo pinijaho makahuna.
41 ˈEje napara noˈoheˈi sei vaji pu hine kaukara puna veˈiraˈomo ea pina apeˈi vo pinijaho makahuna.
42 Ijihuni hahi vea kaˈene joni Natohwijara rohunijaho ja pakame pahejiˈinakúne amairiarame areri rena parajiˈi hiha.
43 ˈEnakaivo ja niheju. Sea anesurijara heˈeje nesa apejiˈinijara vea irakiji roe nesa apeˈi roˈipisa hu ˈajohe tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apejaˈa.
44 Ijihuni hahi amairiarame nirisame areri rena paraˈeje ˈajaha hiˈavara. Vea muka kaˈene ja paˈana rone matauvajino Ema Puni Harihijaho rohuna.

Pwea Kaˈene Uchaha Paˈajiˈo Uchaha Rukinijiˈo Puni Vuˈa?
(Ruku 12:41-48)

45 ˈÚ pwea irara paseviˈine ˈee vwiha hami vwihajiˈine huni natohwijara huni sea ˈajohe ˈee ˈiruma vea ˈahi areri vajihunaˈe ranamane?
46 Vea kaˈene huni natohwijara roiˈi kave huni pwea kaukara vejiˈi hiˈamajaho hu merajahuna.
47 Na nimaa nimaaˈe a ˈwaravu. Hu huni kukua mapoka kajija mahoˈo huni ija tahi ranave hura ˈajohuna.

48 'Enakaivo ea ka'ene pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu Nuni natohwijaho paro'eju'e 'aha jora renu ro'ika'i
49 aneja vene hu huni napuhija hijiha'e hu 'iruma maina hine 'ee toa sisea iji'inijihi pu'úmo toa inonana.
50 'Ene vea ka'ene pwea kajihuni natohwijara ro'amani veijaho hu pakame pa'ajo'eje rohuna. Vea ka'ene Hura rohunijaho pakame paheji'ina.
51 'Enareje hura eha mahareje ranave ea ka'ene ira'asinijipo tinia ka'ene nira-marume 'ee upaja ja'i'uji'i hijuri tinijino vahuna.

25

'Asúra Iropuropu Puni Haa

1 Godoni arijaho areri ika'ina manura vehuna. 'Asúra ea iropu ropu puni naheha 'eke napasiniji piuna'irono va'ara.
2 'Asúra iropu niho'o vwiha pa'ane 'ee iropu vwiha arira vwihaji'ina.
3 'Asúra ka'ene vwiha pa'ajija puni naheha 'ekara kaivo pu puni karesinia pa'ekara.
4 'Enakaivo ea ka'ene vwiha aririjija pu puni naheha 'eke 'ee puni karesinia 'eka va'ajivara.
5 'Ejume napasineji'ina kajaho paroume pu ajaha hinuva'o ninanavume ariha notuara.
6 'E'eme na'ia riramo'oi emaavajara. Heha! Ea ka'ene napasinijaho ikehunakúne usema roe hu kame 'ajoho 'umejara.
7 'Ejume 'asúra mapoka kajija 'urimarame puni naheha amairiara.
8 'Ejume 'asúra ka'ene vwiha pa'ajipo 'urina 'asúra ka'ene vwiha rukinijija ijá 'iava Are'i kaivo joni karesinia 'aho'a 'usé vajúha. Ijihuni maijaho núni naheha uta'irono vejukúna 'iavara.
9 'Enakaivo 'asúra ka'ene vwiha mamaijipo ijá 'iava Pana. Ijihuni maijaho núra ja userimihuna areri panakúne va'e sitovai ojono jona 'imeha 'iavara.
10 'Enakaivo pu 'ime'irono va'eme napasina kajaho roana. 'Ejume 'asúra ka'ene amairiarame 'ajoha hijajija pu pu'úmo ijí napasinejuri ni'úhi vaji sora ka'ene vejajino va'eme vwicha kuvara.
11 Josu pare'eme 'asúra 'aho'ijija 'u'o 'unama roara. Natohwe! natohwe! Vwicha tirasamúha! 'umejara.
12 'Enakaivo hu eha vene ijá 'iama Na nimaa nimaae ja 'waravu. Na niho'o ja pakivura 'iamana.
13 Hami 'ajohe nia niri'i hiha! Ijihuni maijaho ja mai'o vea vechana ho vea muka irakijaho pahena pakavi'inakúne 'iamana.

Pwea No'opisu Puni Haa
(Ruku 19:11-27)

14 'Ene kú'o areri ei pini kwa ari pini va'i 'ahaume pwehwaha 'umenaume roumakivi'i huni kukua pura 'ajo'avarono vajihaja'ina.
15 Hu ea pina monia K5,000 vajahe 'ee ea pina monia K2,000 vajahe 'ee ea pina monia K1,000 vajahana. Ea kwinu kwino pura kaukara ka'ene areri vehuni ja'ina'e vajihana.
16 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajaho ni'aha kwino 'ekava'e kaukara vene monia kú'o K5,000 huri venana.
17 'Ejume 'unama nikwinu'ina kajino ea ka'ene monia K2,000 'ekajaho monia kú'o huri K2,000 venana.
18 'Enakaivo ea ka'ene monia K1,000 'ekajaho hu 'ekava'e mwe'a 'ume iji vaji huni natohwi jihuni monijaho rijume navara.
19 'Aha jora'e pa'are'eme ijí pwea kajihi puni natohwijaho monia kajihi puni 'unamiji roe pu pu'úmo piuhiha amairiana.

20 'Ejume ea ka'ene monia K5,000 'ekajara roe monia kú'o K5,000 ka'ene hura venajaho 'eka roe ijá 'wama Natohwe a monia K5,000 vajihana kaivo na huri monia kú'o K5,000 vejuta 'wamana.
21 'Ejumakame huni natohwijara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera a nuni kukua ma'u'uakaho areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma 'wamana.
22 'E'ejume vukú'o ea ka'ene monia K2,000 vajahajara roe ijá 'wama Natohwe kima. A na monia K2,000 vajihana kaivo na kú'o K2,000 huri vejuta 'wamana.
23 'Ejume huni natohwa kajara ijá 'wama Mamaa'e venana. A nuni pwea mamaa ka'ene vene ihajinanavi'inakera. A nuni kukua ma'u'umaakaho areri venajihuna'e na ranamae nuni kukua mama'ina 'ajohihe ijihuni húmata re'ena. 'Enakúne oni natohwi jihuni temara vaji ro aruma 'wamana.
24 'E'ejume ea ka'ene monia K1,000 vajahajara roe ijá 'wama Natohwe na nihene kavujaho a ea kisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna 'ee a oni ija pa'onajaho a menuna.
25 'Enajihuna'e na tea junivume monia K1,000 ka'ene a vajihajaho na apena va'e mwe'a 'ume apúrinanavuta'omo ike onakúne apena 'wamana.
26 'Ejume huni natohwijara eha vene ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene uchavi'ina ka'ene ea siseakera a nikime henuja'ina'e na juara ka'ene ea 'ahopo savujaho nara ahaja 'uvure 'ee ea 'ahopo juara ka'ene 'ojujaho nara mejura.
27 A monia kajaho 'eka va'e panikai irechave namareje monia 'aho'a huri veja'a. 'E'ira'omo na roareje maho'o ijá 'eku'u 'wamana.
28 Ijihuni hahi ijí monia K1,000 kajaho apene ea ka'ene monia K10,000 venaji vajahana.
29 'Enajihuna'e ea irahipo kukua rukinijaho mapoka huri vajihuna. 'Enakaivo ea irara kukua pa'ana'e re'amajaho huni kukua icharu navujaho 'etujahuna.
30 'Ejakame ijí pwea sisea kajaho pi'onave va'e ruha ka'ene nutuvi'iniji va'e nirame 'ee upaja ja'iuji'i hihuna.

Túchamaa Huni 'Otua

31 'Enakaivo vea ka'ene Emaa Puni Harihijara Huni haruriji'i 'ee ona oji'ina ariramaa maho'o ijihi pu'úmo ro'amajaho Hu roe Huni ruha hanaji'ina 'ahi asuma hihuna.
32 'E'eje eaka mapoka ijijahija ni'aha kwinu nianaa roe Huni una'a kaji roakivi'i Hura 'eka 'ahaume ea 'aho'a ani irechame ea 'aho'a ani irechahuna areri ea ka'ene sipi 'ajohi'ini jipuhipo sipia 'eke ani irechame 'ee kotia ijija 'eke ani irechavu ja'ina'e vehuna.
33 'Ejakamareje ijí sipi ijijahija Huni ija mana'inija'i irechamie 'ee kotia ijijahija Huni ija ana'inija'i irechamihuna.
34 'E'eje Kinijara ijí ea ka'ene Huni mana'inija'i hi'avajijahija ijá 'warahuna Roajiha Núni Omijara ja merajiharena nitama ike mwe'akaho mai'o pareji'ini joni kwaa ka'ene amairihaji apeha.
35 Ijihuni maijaho Na matuni'eme jara Na 'iruma vajihara. 'Ene Na toa huani'eme jara Na toa 'e vajihara. 'Ene Na joni ea suja'e vo jara Na apeniara.
36 'Ene Na ateha pa'areniajaho jara ateha samihara. 'Ene Na atama navujaho jara ro kivara. 'Ene Na tipurai hijuti veijaho ja roe Na kivara 'iamana.
37 'Ejakamareje ea maijipuhipo Hu ijá 'warahuna Natohwe A vecha matunavume nú A 'iruma vajahare? 'Ene A vecha toa huanavume nú A toa 'e mahare?
38 'Enareja A vecha núni ea suja rejumakame nú A 'ajoahare? 'Ene A vecha ateha paranaume nú A ateha vajahare?

39 'Ene A vecha tipura hijume nú vu'e A kavare? 'Ene A vecha atama 'unaravume nú vu'e A kavare? 'wavara.
40 'Ejakame Kinijara pu eha vene ijá 'ihune Na nimaa nimaa ja 'waravo. Ikejahija ja Núni ehijijihi vajihara vo ja nimaa pu pavajihara kaivo Na vajihara 'iahuna 'iamana.
41 'Ejakame vu Hu ta'arohe Huni ija ana'inija'iji rone ijá 'iahuna Núni nina kakaho are'i kaivo ani va'ajiha. 'Enareje va'e vena ka'ene 'avena siseijaho 'ee huni ona oji'inijihi puna'e vena ranavu'ukame namujino va'ajiha.
42 Ijihuni maijaho vea ka'ene Na matunimani veijaho ja 'iruma na pavajihare 'ee Na toa huanimani veijaho ja Na toa pae mihara.
43 'Ene Na ateha pa'areniajaho ja Na ateha pamihara. Na suja'e rejujaho ja Na paaherivara. Na atama 'unirimani veijaho ja paroe na kivara. Na tipura hijuti veijaho ja paro Na kivara 'iamana.
44 'Ejakame pu Hu ijá 'warahuna Natohwe A vea vecha toa huaname 'ee matuname 'ee suja renane 'ee ateha pa'arenane 'ee atama 'unaramane 'ee tipura hijumakame nú A pani'ajahare? 'wahuna.
45 'Ejumakame Hura pu ijá 'iahuna Na nimaa nimaa'e ja 'waravo. Jara Nuni ehija ka'ene pani'ajihajija ja Na'e pani'ajihe avajara 'iahuna.
46 'Ejakame pu va'ajime va'a vena ka'ene majama reji'i namujino vahuna. 'Enakaivo vu ea ka'ene ariramaa ijijahija va'e majama hihuna 'iamana.

26

Jesu 'Ana'iro Nesi Kosarama Ojajina
(Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 'Ejumakame Jesura Huni tisaiporua vu'a ka'ene 'waramajaho pa'arejumakavi'i Hu ijá 'iama
2 Ja nihena kavu. Na'ia no'ohe'i pa'are'eje Pasova vea re'amajino Ema Puni Harihijaho pu apenareje icha 'ahi nerui 'anahuna 'iamana.
3 'E'eme pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijija va'e pirisitia natohwa ka'ene Kaiapasina 'wavujara hinujino ahuma hijara.
4 'Enareja pu ahuma hine hemi vu'a 'wama pirahe Jesu ichá'ina'e nesi apena 'anaa kwahuniji 'wavara.
5 'Enakaivo pu ijá 'wava Oo nú ike ahaja ijuri veakino ijá ve'avajaho eaka mapokakipo 'ara'eja 'wavara.

Jesu Petani Senisi 'Onahajina
(Maka 14:3-9; Joni 12:1-8)

6 'Enakaivo Jesuho Peteni va'e Saimani ka'ene reporosia rukinijihuni sei hinana.
7 'E'eme napari pini huni roe kavapwa ka'ene muni vejara'omo ijihuni vaji senisia ka'ene monia ni'ima'ura 'imehunijaho apena roe Jesuho 'iruma iji'i hi'eme hu Huni húmata 'ahi usetiana.
8 'Ejumakame Huni tisaiporua ijí kamareja ajina'eme ijá 'wava Irakijihuna'e ike senisiakaho manisamo?
9 Ike senisiakaho apena va'e ea 'ahopuni moni aneja ni'ima'ura 'imenareje ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajiha'a 'wavara.
10 'Ejumakame Jesura ijá 'iama Ja iraka vene naparakaho 'uraraho? Hu niho'o unenu'u pina mamaa Nununa'i vene avanu.
11 'Enakaivo ja ea ka'ene uneunecha pa'ajijahija na'iaka mapokakaho ja pu'úmo hihuna kaivo Na ikaho ja pu'úmo majama pahihuna.
12 Ike hura senisia ka'ene Nuni haha 'ahi usetiakaho Nuni haha ka'ene kwananahuniji amairia avanana.

13 'Enakaivo Na nimaa nimaa ja 'waravu Mwe'i kwaaka mapokakino ike Godoni vu'ake ichihi chihi naja'avajaho ike naparakara raka ka'ene Nuna'e venukaho pu 'wavi'i hu vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Maka 14:10-11; Ruku 22:3-6)

14 'E'eme ijí pu ea iropu ropu no'ohe'ina vaja kajino ea pina huni iha Jutasi Isikariatina 'wavujara pirisitia mama'inijihi puni va'ana.
15 'Enarena ijá 'iama Nara Hu najahe nahama ja 'wara'ujaho ja raka na vaji'eja? 'iamana. 'Ejume pu ni'aha kwino monia siriva mapoka (30) tahe vajahara.
16 Ijihuni vea hu aneja venarena Hua'e nahamahuni 'unamijaho samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Inajina
(Maka 14:12-21; Ruku 22:7-13, 21-23; Joni 13:21-30)

17 'E'eme puretia isitia paajihuni vea amurijino Huni tisaiporuepo roe Jesu ijá 'wava 'Ú A ura nú ichihichano Pasova veijino ihunijaho Ona'e amairia'eja? 'wavara.
18 'Ejume Hura pu ijá 'iama Ja ara natohwiji va'ajimareje ea pina piuna'avajaho ijá 'wara'avara Núni Najahi'inijara ijá 'warumane Vea niroe tu'u rejukame Pasova veakaho oni sei Nuni tisaiporu pu'úmo vehuna 'úmana 'wa'avara.
19 'Ejume Huni tisaiporua kajija Jesura 'warama kaja venareja pu Pasova amairiara.
20 'Ena'omo vea nusire'eme Hu Huni tisaiporua iropu ropu no'ohe'ijihi pu'úmo 'aijua rori hijasama hijara.
21 'Ene hine 'iruma iji'i Hu ijá 'iama Na nimaa nimaa ja 'waravu Joni vajakino ei pini Na nahamihuna 'iamana.
22 'Ejumakame mapokijija niho'o temukama para'eme 'urine ea kwinu kwinu Hu apome ijá 'wava 'Wi! Natohwe Na pane? 'wavara.
23 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Na hu'úmo huni ija tevui vaji apúsamukara Na nahamihuna.
24 Ijí Emaa Puni Hariha kajaho areri nitama Godoni Ira vaji Hua'e rone 'warama ja'ina'e vahuna kaivo ea ka'ene ijí Hu nahama ea 'aho'a 'waramajaho vi eha niho'o sisea ape'ena. Maijaho ike ea ka'ene Emaa Puni Hariha nahamahuna kajaho panahe'ipisa mamaa'e veja'a 'iamana.
25 'Ejumakame Jutasi ka'ene Hu nahamahuna kajara eha vene ijá 'wama 'Wi! Najuhi'ine na pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Ara orono 'waramana 'wamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Maka 14:22-26; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

26 Ijí pu hine i'eme Jesura puretia kajaho apenarena Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i iji'a túchamaa Huni tisaiporua vajihi'i ijá 'iama Ikaho Nuni hahakúne 'eke iha 'iamana.
27 'Enarena vukú'o kapusia ka'ene toa rukinijaho apene Godoni siporua 'one teamani 'wa'ika'i pu vajihi'i ijá 'iama Ja maho'o ikaho iha!
28 Ijihuni maijaho ikaho Nuni 'aa ka'ene eaka mapoki jihipuni siseijihuna'e 'arihakame puni sisea pa'arehunaka nimaa vena 'waramajina 'iamana.
29 'Enakaivo ike heha! Na vukú'o ike aja'ina riha kakaho ja pu'úmo paahume hina ihuna vo va'e vea ka'ene jara Nuni Omijihuni ari ro'avaji'a vukú'o ja pu'úmo maiu'ina'e ahuma ihuna 'iamana.
30 'E'eme pu javaa vene pa'arejume usema Arivi huri'i va'ara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

31 'Ejumakame Jesura pu ijá 'iama Ja iviasi na'iakino Nuni hahi ja juhahuna. Ijihuni maijaho nitama Godoni ira vaji ika'ina 'warumana.

Nara ea ka'ene sipia 'ajohi'ina kajaho 'anaakame ijí sipia kajijahija juhaha jirijiri va rana'eja 'úmana.
32 'Enakaivo Na kwamareje vukú'o 'uri'uti veijaho Na urane kami Karari va'eju 'iamana.
33 'Ejumakame Pitara eha vene Hu ijá 'wama Eaka mapokakija pu Oni hahi kame ni'aha kwinu varanahuna vo na niho'o A papataarora'eju 'wamana.
34 'E'eme Jesura Pita ijá 'wama Na nimaa nimaa a 'waravu. Iviasi na'iakikano iji'a 'u'ora 'ume'avarono a 'aha no'opisu Na hemi'ena 'wamana.
35 'Ejume Pitara ijá 'wama Na A Hu'úmo kwahuna vo na pahema'eju 'wamana. 'Ejume Huni tisaiporu 'u'o maho'o ija'ina 'wavara.

Jesura Ketasimani Siporua 'Onajina
(Maka 14:32-42; Ruku 22:39-46)

36 'Ene Jesuho Huni tisaiporu aherama roarena roe kwaa iha Ketasimani pu ijá 'iama Ja ikano hi'eje Na va'e karohi siporua 'ojuma 'iamana.
37 'E'eme Jesura Pita aheme 'ee Sepati oni harihijaho no'ohe'i aherame pu pu'úmo va'ejume Hu niho'o temumarena oja tura'i 'ahaa paranana.
38 'Ejume Hu pu ijá 'iama Nuni ojakaho niho'o temukimare'e oja sui 'ahiukúne ja ika mai'o hine 'aiha veji'i hiha 'iamana.
39 'E'eme Hu ma'uaku'wi kahakaru vanamarena'a iji'a mwe'i 'one siporua 'one ijá 'wama Amo ike kapusia ikaho maka'eje asitiha ruva'ama kaivo ikaho Nuni ura pana 'avo Oni urijara renama 'wamana.
40 'Ejume Hu kú'o 'unama Huni tisaiporu puni vai'i kivume pu nejuma kimarena Hu Pita ijá 'wama 'Ena'omo ja vea muka kwinu Na hu'úmo mai'o hine 'aiha pave'eja?
41 'Ene 'aiha veji'i siporua 'oha. 'E'irakúne ja siseijihuni harurijaho pava'e aru'avara. Joni 'avenijaho ura rena paranu kaivo joni hahijaho niho'o ajuarana paranu 'iamana.
42 'Enarena Hu kú'o pu irechami'i kaivo siporua 'o'i va'arena siporua 'one ijá 'wama Amo ike kapusia ikaho maka'eje asitiha ruva'ama vo pa'ana re'amajaho Na ihuna. 'Enakúne Oni ura ijara renama 'wamana.
43 'Ejumakame Hu kú'o 'unama roi'i kimajaho pu niho'o nia vahima parajume notuara.
44 'Ejumakame Hu pu maki'i kaivo Hu 'aha no'opisuji siporua 'o'i 'unama va'arena Hura kú'o nisú'u 'warama kaja'ina'e vukú'o 'waramana.
45 Hu kú'o 'unama roarena Huni tisaiporua ijá 'iama 'Ú ja mai'o hina notue 'ee ojuta hwejo? Iviamaa vea muka nituranu. Ema Puni Harihijaho emaapo nahamahareje ea sisea puni ija tahi ranahuna.
46 'Ee 'urija nú va'a. Ea ka'ene Na nahamihunijaho nikara'i rou.

Jesu Kamovajina
(Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

47 'Ejumakame Hu ijá 'wara'ejume Jutasi ka'ene Huni tisaiporua pinijaho ea mapoka juha hajaa so'wa 'eki'inijija emaapuni ea mama'ina 'ee pirisitia mama'inapo irechamiume roajivara.
48 'Ejume Jutasira nimarako ika'ina 'waramana. Nara va'areje ea ka'ene Hu 'ajovi'i ura mina veja ki'avaji ape'avara 'iamana.
49 'Ena'omo hu ajiru Jesuni nini 'e'unarena Jesu ijá 'wama Ese Najuhu'ine 'wa'i kaivo ura mina venana.
50 'Ejumakavi'i Jesura ijá 'wama Ea nuna a iraka ve'irono roaji vena 'wa'eme eaka mapoka kajipo usevajino Jesuho ijija 'unavara.
51 'E'eme Jesuni tisaiporua pini ija jora rova kajikano so'wa apene 'anaumakame pirisitia natohwi jihuni pweijaho 'ataa 'uhusahana.

52 Jesu ijá 'wama Oni so'wa huni ruhi ranama. Ijihuni maijaho ea irahipo so'wa
'ekujaho pu so'wa 'aha kajino kwamasahuna.
53 A mai'o Na pakimuna'e kavu! Nara Nuni Omiji 'ume'ipisa Hu Huni ona oji'ina
iviamaa 72,000 asisame irechavakame Nuni roa'a.
54 Ija'ina ve'ipisa Godoni ira vaji nitama 'waramajaho iviamaa ija'ina pareja vo
ika'ina rehuna 'waramana.
55 'Ejume ijihuni vea kajino Jesura eaka mapoka kaji ijá 'iama Na ea nesa
apeji'ina'omo ja juha so'wa 'ee hajaa vena Na apeni'iro roare? Na na'iaka mapoka
kame Temiporu vaji hine ja najahura vo ja Na paapeniura 'iamana.
56 Ija'ina'e rejumakame nitama Godoni Ira vaji raka ka'ene 'waramajaho nimaa
nimaa'e renuna 'iamana. 'E'ejume Huni tisaiporua mapokijija Hu raname juhahe
varanavara.

Jesu Aheme Kanisoru 'Ee Kaiapasi Oni Roajina
(Maka 14:53-65; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

57 'E'eme ijí ea ka'ene Jesu apeja kajipuhipo Jesu apena va'e pirisitia natohwa ka'ene
Kaiapasina 'wavujihuni sei va'ara. 'E'eme Sikuraipia 'ee emakinijija ijino pu pu'úmo
ahuma hijara.
58 'Enakaivo Pita hu ijino Huni túna'i makameri roi 'ararihaa va'e pirisitia natohwi
jihuni apirunijino va'ana. 'Ene aruma va'e hirisima ka'ene hijajija kimarena ijihipuni
vaji hiji'i ki'eje pu ichá veje ki'i 'ahaume roe ijí hinana.
59 'Ejumakame ijí pirisitia mama'ina 'ee kanisorua maho'o kajipo vu'a ira'ata
'ekarene Jesu namahareje apena va'e 'anaa kwa'amarono saravara.
60 'Enakaivo ijí ira'ata mapoka nipiunivara vo ijí pura vu'a ka'ene 'wamareje Jesu
namahunijaho areri niho'o parenana. 'Enakaivo ijihuni túna'i ea no'ohe'i usema
roara.
61 'E'eme ijí ea kajipo ijá 'iava Ike Ea ikarahara ijá 'warumana Godoni Temiporukaho
Nara veje tirausahakame vukú'o veje na'ia no'opisu vajijino ni'aha kwinu 'urinareje
nami'ena 'úmana 'wavara.
62 'Ejumakame ijí pirisitia natohwijara 'urina nami'i kaivo ijá 'wama 'Ú A eha
pa'waru'ena? 'Ú ea ikija iraka'e hine A ronahe ikaho 'waruvo? 'wame 'wamana.
63 'Enakaivo Jesuho niho'o ira pa'waramana. 'Ejumakame pirisitia natohwa kajara
ijá 'wama Godi ka'ene mai'o hiji'inijinakúne 'waruma. A Keriso ka'ene Godoni Harihiji
re'amajaho 'waruma 'wamana.
64 'Ejumakame Jesu ijá 'wama A ni'warimu kajina. Ema Puni Harihijaho ka'eje ija
mana'ini harurija'i asuma hine 'ee 'imitia vaji akúpa 'ahi rena rohuna 'wamana.
65 'Ejumakame ijí pirisitia natohwa kajara huni ateha kajija 'unirame puachavi'i ijá
'umena Ea kakaho hine Godi matahooo nú niho'o ei pina Hu panamahu kaivo Hura
Godi matahajaho ja nihejara.
66 'Ena'omo ja ichá'ina'e vwihajo? 'Ejume pu eha vene ijá 'wava Hu kwahuna
'wavara.
67 'Ejumakame pu Hu cheri niuri 'otie 'ee haisi 'anae 'ee ea 'ahopo nonu tahijahara.
68 'Eji'i pu Hu sivaa ijá 'wava A Kerisonakúne ivi'a raka ka'ene renuji 'warume 'ee
ea irahipo A 'anaujaho 'waruve heja 'wavara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Maka 14:66-72; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 19-24)

69 Ijá ve'eme Pitaho ijí ara rori hi'eme napara pwea pini roarena hu ijá 'wama A 'u'o
Jesu ka'ene Karari oriji'i 'urahonuna 'wamana.
70 'Enakaivo hu puni una'a kajino hema ijá 'iama Ara raka ka'ene rone 'warimujaho
na niho'o puruva retiu 'wamana.

71 'E'eme Pita hu iji'a kami vwicha jiami va'eme vu napara pwea pini kamarena ijí ea ka'ene vwicha jiami namijaji ijá 'iama Ike ea kakaho Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'urahonuna 'iamana.
72 'Ejumakame Pitara kú'o hemarena ichutoa pikivi'i ijá 'iama Na niho'o ea kajaho pahena pakavura 'iamana.
73 Ijihuni túna'a kajakaru ea ka'ene ijí manamija kajipo roareja Pita ijá 'wava Nima'e a 'u'o puni ea pina. Ijihuni maijaho ara ira ka'ene 'warumujara samaa renu 'wavara.
74 'Ejume hu aneja vene ira sisea 'waravi'i ichutoa pikime ijá 'iama Ea ikaho na niho'o pahena pakavi'ina 'i'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.
75 'E'eme iji'a Pita Jesura ira ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora mai'o 'ume'i ve'eje a Na 'aha no'opisu hemi'ena. 'Ejume hu va 'e'une nirame niho'o oja tura'i 'ahaana.

27

Jesu Aheme Pairati Oni Roajina
(Maka 15:1-5; Ruku 23:1-2; Joni 18:28-32)

1 Ijihuni sú'uhijino pirisitia mama'ina 'ee 'emapuni mama'ina mapoka'e ahuma Jesu ichá'ina'e venareje 'anaa kwahuniji pira'arame hina 'wavara.
2 'Enareja pu Hu kamomareja ahema va'e kwaa ara kaji 'ajohi'ina ka'ene Pairati mahara.

Jutasira Kwamajina
(Akisi 1:18-19)

3 'Ejumakame Jutasi ka'ene nahamahajaho ki'eme pu Jesu sisea namahe 'ee sise'i 'ahaumakime hu niho'o temuma parajume ijí monia siriva (30) ka'ene hu 'ekajaho vukú'o 'uname 'eka roe pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'inijihi vajihana.
4 'Ene ijá 'iama Na niho'o Ea kajaho 'aa sisea pa'amaa'e na Hu nahamahuta 'iamana. 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho núni rake? A'asu ijaho kama 'wavara.
5 'Ejume hu monia kajaho ijí Temiporu vaja kajino ato'aru'i kaivo va 'e'una va'e jasi kwamana.
6 'Enakaivo pirisitia mama'ina kajipo monia kajaho nianai'i ijá 'wava Varapijara 'waramujaho ike moniakaho nú Temiporu moni iji'i paahuma irechahuna. Ijihuni maijaho monia kakaho emaapuni 'aa 'imejara 'wavara.
7 'Ejume pu 'wama pirahe monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imenareja apiopuni eucha'e vejara.
8 Ijihuni hahi mwe'a sisa kajaho 'Aa Mwe'a 'wama roe iviasi usevu.
9 'Ejumakame poropetia Jeramaiara 'waramajaho nimaa renana. Hu ika'ina 'waramana 'Ene Isureri opo Huni haha 'imehuni aneja monia siriva 30 ranavara.
10 Pu monia kajaho 'eke ea ka'ene si'uara veji'ini jihuni mwe'a 'imejara. Natohwijara naji'eme na 'waravuta. Godira na 'warimana 'iamana.

Pairatira Jesu Apomajina
(Maka 15:2-5; Ruku 23:3-5; Joni 18:33-38)

11 'E'eme Jesuho ijí kwaa ara 'ajohi'ina kajihuni una'i namijume hura apome ijá 'wama 'Ú A Jua puni kinie? 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama A ni'warimu kajina 'wamana.
12 'Enakaivo pirisitia mama'ina 'ee ema puni mama'inijihi pu'úmo Hua'e namahajaho Hu ira pa'waramana.
13 'Ejumakame Pairatira Hu ijá 'wama Uneunecha raka raka pu A namahujaho A nihino? 'wamana.
14 'Enakaivo Hu niho'o ira pina ma'uaku'wi pa'waravumakame ijí kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajaho niho'o puruva rena paranana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Maka 15:6-15; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

15 'Ene vea ka'ene ahaja ijuri veijino ara kwaa 'ajohi'ina ni'inijihuni tamana'omo ea
ka'ene tipurai hijujaho ea mapoka kajipo ea ira ura renauji ranavu'e samai va'una.
16 'Enakaivo ea pina huni iha Parapasiho niho'o sisemaa ea mapoka nihena kavi'ina
hu tipura hinana.
17 'Ena'omo vea kajino ea mapoka mapoka roe ahuvumakivi'i Pairatira pu ijá 'iama
Na ea irá ranave va 'e'u'ena? Parapasina ho Jesu ka'ene Kerisone 'wavujine? 'iamana.
18 Pu Jesu 'otua vetihuni jihuni maijaho Pairati nihena kamana. Ea mapoka Jesu ura
renajihuna'e pu sena vena avajara.
19 'E'eme Pairatiho ruha ka'ene 'otua venajino asuma hi'eme naparahi ona vene
ijá 'wama Ea ka'ene ariramaa kajihuna'i majihi'a unenu'u pina pave'amana. Ijihuni
maijaho ivisi na'i kakino na navahi Hua'e kamarejo pivujuta 'wamana.
20 'Enakaivo pirisitia mama'inijija 'ee puni ea mama'ina ijipuhipo eaka mapoka
kajijahija 'ejahie 'warave Parapasi rana'ika'i Jesu 'anaa kwa'amarono 'waravara.
21 'Enarena iji'a vukú'o kwaa kajihuni natohwijara eha vene ijá 'iama Ea iraka
sa'iniji na ranave va'ena? 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava Parapasina 'wavara.
22 'Ejume Pairatira pu ijá 'iama 'Ena'omo Jesu ka'ene Kerisona 'wavujaho na Hu ichá
ve'ejo? 'iamana. 'Ejume pura maho'o hu ijá 'wava Icha 'ahi 'anaa! 'wavara.
23 'Ejume hu ijá 'iama Irakijihuna'e? Hu sisea iraka venane? 'iamana. 'Enakaivo pu
niho'o ijí 'umejajaho pasonananamie Icha 'ahi 'anaa 'umejara.
24 'Ejumakame Pairatira kimajaho pu puni vwiha ijaho ani'ina pavwihajara vo
nikwinu'wi vwihaji'i 'ara'iro vejuma kimarena hu toi 'ene apene puni una'i ija sovi'i
ijá 'iama Ea kakaho niho'o sisea ma'uaku'wi pavenana'omo ja Hu 'ana'avajaho Huni
'aa ijaho nuni ahija panakúne ja ojono kaha 'iamana.
25 'Ejume pu ea maho'o eha vene ijá 'wava Nijinakúne makave Huni 'aa núni haha
'ahi arihe 'ee sesahu núpuni haha 'ahi ariha 'wavara.
26 'E'ejume hu Parapasi ranavume va'eme hura 'waravume Jesu apene hijahe 'ee
apene ranavume icha 'ahi 'ana'avarono va'ana.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Maka 15:16-20; Joni 19:2-3)

27 'E'ejume ea kwaa ara 'ajohi'ina natohwa kajihuni sorutia kajipo Jesuho ahema
kamati puni ni'úhi va'e aru'eme sorutia maho'o Hua'e 'outihara.
28 'Enareja pu Huni ateha kajijahija 'unirama jahe'i kaivo ateha amapu'ura ka'ene
kwaa ara 'ajohi'ini jipuhipo savujikano apene apúsamahara.
29 'Ee 'wija ka'ene ehima piranavaji apenapi húmata 'ahi apúsamahe 'ee pijuha ija
mana'inija'i mahuma 'unama namijumakavi'i pu nitupari satie nuana veti'i matahe
ta'arohe ijá 'wava Ese! Jua Puni Kinie 'wavara.
30 'Ene ijá veji'i pu Hu cheri 'otie 'ee pijuha kajino apene 'uitejara.
31 Pu Hu matahume pa'arejume iji'a ateha ka'ene jopatu'uraka apúsamaha kajaho
'unama apene tasioma'i kaivo ijí Huni ateha ka'ene Hu marako'a samajaho samahe
iji'a icha 'ahi 'ana'iro apene va'ara.

Jesu Korosi 'Ahi 'Anaajina
(Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

32 'Ejumakame pu vai'i 'unamutoi ea pina Saimani Sairini orijaho piunamareja
'ejahaume hura korosia ka'ene Jesu 'anahuna kajaho tapana va'ana.
33 'Ejumakame pu Hu apena va'e kwaa iha Korukata 'wavujino va'ara. Ijí Korukata
'wavujihuni maijaho Húmata 'Ata 'wavura.

34 'Ejumakame pu ijino ajina riha kisina'e icha maritaji'i ahume amairiu va'ume Jesu mahume Hu ma'uako ina henarena pataarorahana.
35 'Ejumakame pu iji'a ichi 'ahi 'anaara.
'Ene Huni ateha pipi vene 'ekara 'úmana.
36 Ijá vejuma parajumakavi'i pu asuma hine 'aiha veji'i hijara.
37 Pu Hu namaha jihuni maijaho Huni húmata huri icha 'aha kajino asura venareja ika'ina 'waravara. Ikaho Jesu ka'ene Jua puni Kinijina 'wavara.
38 'Enareja vea nikwinu'ina kajino ea no'ohe'i nesa apeji'ina Jesuni mana'inaja'i 'anae 'ee pina ana'inija'iji 'anaara.
39 'Ejumakame ea ka'ene ijí rora kaji ro va'ajijahija Hu kame nuana achiachihi'i ira sisea kajino Hu 'waravara.
40 'Eji'i ijá 'wava 'Ú A ike Jua puni vu'a 'wavuri sea kakaho veje tira'usahakavi'i na'ia no'opisu vajijikano veje kú'o 'urine nami'ena 'iame ijá 'warumana. 'Enakúne A Godoni Hariha re'amajaho ivi'a orono ni'ajarame korosia 'aha kajino rene ariha roa kava 'wavara.
41 'Ejumakame 'unama nikwisu'ina kajino pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaapuni ea mama'ina 'u'o matahi'i ijá 'wava
42 Hu areri ea 'aho'a ni'aji'ena vo Hu ori'ini ni'ajarahuna niho'o areria pa'amaa. Hu nimai Isureri Puni Kini ijí re'amajaho maka'eje ijí korosi 'aha kaji ariha roakame nú iji'a kamareja Hu nimaa roja.
43 Hu Godi nimaa ronunakúne are'eje Hu ura re'amajaho Hura ni'ajahe ijí rena ariha roa kava. Ijihuni maijaho Hu ijá 'úmune Na Godoni Hariha 'úmuna 'wavara.
44 'Ejume ea nesa rukina ka'ene Hu hu'úmo 'ania kajipo pu 'u'o ira sisea ani ani Hu 'waravara.

Jesura Kwamajina
(Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

45 'E'eme ve'iri'a kajino mwe'a kakaho ni'aha kwino nutuma na'ima namana. 'E'eme na'ima nama apena va'u va'ume va'e vea tahunaname hareha 'aha karakaro naminuji 'e'unana.
46 Vea hareha 'aha karakaro ariha va'e nami'eme Jesura ira ajira ijá 'umena Irai Irai rama sapakatani 'umenana. Ijaho Nuni Godi Nuni Godi A Rakijihuna'e Na Pataaroriho? 'wama avanana.
47 'Ejumakame ea ka'ene Huni rori namija kajipo ijí hinareja ijá 'wava Ooo ea kajaho Iraija 'umenu 'wavara.
48 'Ejumakame ea kwinu'wi ninuma va'arena icha ka'ene 'oasuna ijihuni toi amairi'inijaho apena roe ajina riha kisina vaji apúsame 'enapene Hura i'amarono apena mahana.
49 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Are'eje Iraijara roareje Hu ni'ajahe kava 'wavara.
50 'Ejumakame Jesuho ira ajira 'ume'i kaivo iji'a kwamana.
51 Ijá ve'eme ni'aha kwinu Temiporu vaji ateha ka'ene rira mu'oijano pu uranavujaho ni'aha kwinu kahe huriji rene ro va'e kame hariji 'onarene rira kaja pucha'usaharena ronu ronu ro va'ara. 'E'eme mwevarivuri roarena muna kakija ni'aha kwinu mutuusahe ronu ronu va'ara.
52 'E'eme euchi jara'eme Godoni ea nimaa nimaa ka'ene kwamasahajija 'urijara.
53 Vea ka'ene Hura kwama 'urinani veiji ea ka'ene nitama kwamasahajija ijí pu pu'úmo 'urinareja akuavuri ari ea mapoka puni una'i va'ume kivara.
54 'Ejumakame amia natohwa 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo Jesu 'ajoha namijajipo mwevarivura 'ee uneunecha 'aho'a ka'ene rejajija kimareja tea junavume ijá 'wava Nimaa! Ikaho Godoni Hariha 'wavara.

55 'E'eme napara mapoka ka'ene Karari Jesu ni'ajahura ka'ene Hu 'ararihaa roajija
kamakaru hinareja kavi'i hijara.
56 'Ene napara 'aho'a ka'ene ijihipuni vaji hijajijahija Meri Matarini 'ee Meri ka'ene
Jemisiho 'ee Josapiho puni ohijaho 'ee Sepati oni harihiji jihipuni ohijaho ijá hijara.

Jesu Kwananavajina
(Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

57 'Ea pina kukua rukima'ura Josapina hu 'u'o Jesuni tisaiporua'omo Arimatia rene
nusire'eme roana.
58 Ea ikara hu Pairati oni va'e Jesuni haha ape'iro jarimana. 'Ejume Pairatira hu
mahuna 'wamana.
59 'Ejumakame Josapira va'e ateha ka'ene maiu'imaijino apene Jesuni haha kajaho
mwamana.
60 'Enarena Hu apena va'e Huni muna ara maiu'ina ka'ene amairiajikano haha
kajaho rana'ika'i hu muna ni'ima'ura tahuma apena va'e ira kajikahi kuna'ika'i hu
iji'a va'ana.
61 'E'eme napara ka'ene Meri Matarini 'ee vu Meri pinijaho ijano eucha ropuna'ija'i
hijara.

Sorutiapo Mutita 'Ajohajina

62 Pura Pasova amairiaravari sú'uhwijino pirisitia mama'ina 'ee Parasia Pairati
pu'úmo va'e rira kwinu ahuvara.
63 'Enareja pu Pairati ijá 'wava Natohwe nú ivi'a vwihaju. Hu pakwa'ika'i mai'o
hinani veijino pisivisavi'inakara ijá 'úmane Na'ia no'opisu pa'are'eje Na kú'o 'uri'eju
'úmana 'wavara.
64 'Enajihuna'e 'warave ea 'aho'a irechamiakame va'ajimareje ijí eucha kajaho
hami 'ajohe tanuma paraha. 'E'eje va'e na'ia no'opisu paramama. Vejuro'i
Huni tisaiporuepo roe Hu nesi apena va'i kaivo pu ea ijá 'warahuna Hu kwama-
jaho ni'urinana 'iavakame Hura iviamaa pisimisamakara marako'a pisimúsumajaho
asisama para'ena 'wavara.
65 'Ejumakame Pairatira pu ijá 'iama Joni ea 'ajoha'ina ijí hiju. Ja ichá'ina vehunijaho
nivwihaju. Va'e tanume kuma pijuha para'avara.
66 'Ejumakame pu va'e eucha kajaho niho'o tanume kuma kisima'ura vene 'ee ea ijí
'ajoha namihuna irechamie muna tanuvume paranana.

28

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Maka 16:1-10; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 'Ejume Sapati pa'arejume Hurapoki sú'u sú'u vea nitu'eju'e Meri Matarini'o vu
Meri ka'ene napara pina iji'i pu no'o va'e ijí eucha kaji ka'i 'ahiume roara.
2 'E'eme mwe'a varivura niho'o ni'ima'ura ro'eme Natohwi jihuni ona oji'ini kahi
akúpa 'ahi rena roarena muna kajaho tahumapene rori rova'ika'i ijihuni toi asuma
hinana.
3 'E'eme ijí Huni hahijara hananajaho areri veapo pi'ivu kivuja'ina'e rene 'ee huni
atehijaho niho'o sajasa'imai renana.
4 'Ejumakame ea ka'ene ijí 'ajoha namijajija niho'o simarame tea junama para'eme
areri kwamasahu ja'ina'e renaara.
5 'Ejumakame ona oji'ina kajara eha vene napara kajija ijá 'iama Juvujaho areha. Na
nihena kivu. Ja Jesu ka'ene pura icha 'ahi 'anaaji ka'i 'ahiume roajivara.
6 'Enakaivo Hu niho'o ikaho pahinu. Hu nimaraku'a ja 'waravume hejaja'ina'e Hu
ni'urinana. 'Enakúne roe Hura tinia ka'ene namajaho kaha.

7 'Enareje marako va'ajime Huni tisaiporua ijá 'iha Hu kwamajaho ni'urinana. Heha! Hu urana Karari va'una'omo ja ijí Hu kahuna. Heha! Na ja 'waravu 'iamana.
8 'Ejumakame pu euchi rene tea juname 'ee teamanama para'eme oharoharu ninukujaha va'e Huni tisaiporua 'wara'i va'ara.
9 'Ene heha! Jesuho 'e'uru piunime 'ajoramana. 'Ejume pu Huni mumora 'uname Hu oja mahara.
10 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Ja niho'o paju'i kaivo ninukujaha va'e Nuni vwehija 'waravakame pu kami Karari vu'e Na kiha 'iamana.

Sorutiapo Rakaka Renaji 'Waravajina

11 'Ejume pu mai'o va'eme 'unamutoi vai'i ni'aha kwinu kivume ea ka'ene eucha 'ajoha namijajija roe ari pirisitia mama'ina iraka ka'ene renajaho ho'o 'waravara.
12 'Ejumakame pu roe emaapuni ea mama'ina ahuma hine vu'a 'wame monia ni'ima'ura sorutia ka'ene 'ajoha kaji vajihara.
13 'Ene ja ika'ina 'wara'avara. Huni tisaiporuepo na'ii nú notui paki'eme roe Hu nesi apena va'ara 'i'avara.
14 'Enareje ijí vu'a kajara rena apena va'e kwaa ara 'ajohi'ina natohwi jihuni atahuri aru'amajaho núra hu hami 'warama amairiakame jonuna'a unenu'u pina pare'enakúnina 'iavara.
15 'Ejumakame monia kajija 'eke pura 'warava ja'ina'e vejara. 'Ene ike vu'akaho ra'usaha apenaji Jua puni vaja kajaho 'ona apena rou va'o iviamaa iki 'e'unu.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina
(Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

16 'E'ejume ijí tisaiporu kajija ea iropu ropu kwinu ijá va'e kami Karari huri'a ka'ene Hura pu ijí va'avarono 'waramajino va'ajivara.
17 'Ejumakame pu ijí Hu kamareja pu Hu oja mahara. 'Enakaivo 'aho'a pu ma'uaku panimai rojara.
18 'Ejumakame Jesura puni roarena Hu pu ijá 'iama Harura ka'ene mwe'akaki namuna 'ee kahi akúpi 'ahi namuna ijaho ni'aha kwinu Na mihana.
19 'Enakúne kwaka mapokakino va'ajimareje najahakame Nuni tisaiporu re'avara. 'Ene Amo Hariha 'Avena ijihipuni ihi 'ahi 'unirama toi sama'avara.
20 'Ene pu najahakame iraka ka'ene Nara ja 'waravujija pu ija kisi apena ve'avara. Parunami'avara. Na ja pu'úmo na'ia mapoka mapoka hina apena va'u va'u va'e mwe'a pa'are'amani uriji 'e'uhuna 'iamana.

Maka

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Ruku 3:1-18; Joni 1:19-28)

1 Jesu Keriso ka'ene Godoni Harihijihuni vu'a maijihuni aneja.
2 Poropetia Aisea nitama ika'ina'e heha vaji venana.
Heha! Na Nuni 'ona oji'ina oni una'i ranave hu oni 'unama amairihuna.
3 Hu nechi'i namine ajira 'ume'ena Ja Natohwijara rohunijihuna'e Huni 'unama amairie arira'e renama 'umehuna.
4 Joni Papitisita nechi'i 'waravume ea puni sisea vwihane temukavume areva jihuna'e Joni pu 'unirame toa vaji samaume 'urijara.
5 'Ene ea mapoka Jutia ora 'ee Jerusaremi ora va'e toa iha Jotani puni sisea nahama 'waravume Jonira 'unirama toi samaume 'urijara.
6 'E'eme Joni kameru sapasi ateha vene 'ee huni sisijino charia vejara'omo ijí same aneura riha 'ee pújúharu inuna.
7 Jonira najahe ijá 'iama Ea pina ka'ene nuni tú́na'i roujaho Hu niho'o natohu kaivo na natohwa pana. 'Enajihuna'e na Huni mumora hwana aja rasahuna areri pareniu.
8 Na ja toi vaji samauta kaivo Hu ja Godoni 'Avenijino samahuna 'iamana.

Jesu Toi Apúsame 'Ee Vena Kamajina
(Matiu 3:13–4:11; Ruku 3:21-22; 4:1-13)

9 Ijí vea kajino Jesuho Nasareti Karari vaji rene roume Jotani Jonira 'unama toa vaji apúsamana.
10 Hu ni'aha kwino toa vaji rene 'uriji'i kavume akúpa jara'eme Godoni 'Avena marahu'ora puna'i ariha Huni roana.
11 'E'eme ira kahi akúpa 'ahi rena roe ijá 'wama A Nuni Hariha'omo Na A oja mahu. 'Ene Na A kavujaho niho'o teamanimu 'wamana.
12 'Ejume ni'aha kwino Godoni 'Aveni 'ejahae Jesuho nechi ahema va'ana.
13 Hu na'ia mapoka (40) nechi'i hi'eme Setanira roe Hu vena kamana. Hu hanuha nea pu'úmo hi'eme 'ona oji'inapo roe Hu 'ajoahara.

Jesura Najahe 'Ee Tisaiporua Amura Aheramajina
(Matiu 4:12-22; Ruku 4:14-15; 5:1-11)

14 Joniho tipura vaji hi'eme Jesuho Karari roe Godoni vu'a 'waramana.
15 Hu ijá 'iama Vea niapejume ja 'ajoha'inijaho Godi niranavume roana. Joni sisea vwihane are'i kaivo Godoni vu'a mamaa nimai ro'avara 'iamana.
16 'Ejume Jesu Karari rori vai'i kavume Saimaniho 'ee huni 'u'ua Enituru'o úa vesavi'ina'omo puni namea soha vaji 'oname hijara.
17 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Na 'ararihie roe Nara ja najahe jara kija'e 'ekuja'ina'e ea ahera'ejakúna 'iamana.
18 Pu ni'aha kwino namea puna irecha'i kaivo 'urina Hua'e 'ararihae va'ara.
19 'Ejume Hu toa kajihuni rora kaji vai'i kivume Jepati huni harihija Jemisi huni 'u'ua Joni sisima 'ahi hine puni namea turamana'omo pu ijí hine hwearikara.
20 Hu pu ni'aha kwino 'umenaume oma puna Jepatiho sisima vaji pwehwa pu'úmo irechami'i kaivo pu Hu 'arariha va'ara.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina
(Ruku 4:31-37)

21 'Ejume pu va'e Kapeniami usevajaho Sapatia vea'omo Jesuho aruma va'e Sinakoku vaji hine najahana.

22 Hu pu najahume pu hene oja hwaˈusahara. Ijihuni maijaho Hu nihoˈo haruriji'i pu najahana. Areri Sikuraipiepo najahu jaˈina pana.
23 ˈEˈeme ijí Sinakoku vaji ea ˈavena sisei ajiviˈini ˈurine chiriviˈi ijá ˈwama
24 Jesu Nasareti orikera ˈú A iraka vetúˈena? ˈÚ A núɑˈe ruaru ˈahaume roane? A ea iraho na nikavu. A Godoni arira maijina ˈwamana.
25 Jesura hu ˈurarahe ijá ˈwama Irunoˈa areˈi kaivo ariha vaˈa ˈwamana.
26 ˈEjume ˈavena sisea kajara ea kajaho ˈanaa piˈonavume mweˈi nama kuchikuchivuma kaviˈi ˈavena sisea kajaho eruhiˈi ro ˈeˈume vaˈana.
27 ˈEjume ea mapoka oja hwaˈusahaume ˈurina piraˈarame ijá ˈwava Ikaho irake? ˈUnama maiuˈina harusinaˈe najuhu. Hu he parajiˈina ijihuni hahi ˈavena sisea ˈuˈo ˈwaravuˈe pu Huni ira hena veju ˈwavara.
28 Hu ijá venajihuni vuijaho Karari vaja marako he parajara.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina (Matiu 8:14-17; Ruku 4:38-41)

29 ˈEjume pu Sinakoku areˈikaˈi Saimaniˈo Enituru puni sei Jemisiˈo Joni puˈúmo vaˈara.
30 ˈEˈeme Saimani oni jura paranahijaho atama ˈuname haha ohoa reˈeme namajaho Hu ˈwaravume henana.
31 Hu iji ˈunama apena ˈurijume atama niˈaha kwinu paˈareˈeme hu ˈurine mataume ˈiruma amairia vajihume ijara.
32 Ijí nusirea kajino pu aneja vene atakina ˈee ea kaˈene ˈavena sisesapo ajimaˈina mapokaˈe aherame Jesuni roara.
33 ˈEˈeme ijí nusirea kajino ea kaˈene ara kajino hijujija ijí vwichajiama kajaho nihoˈo rarene namana.
34 Jesura vejume ea kaˈene atama naviˈinijaho atama puna niˈaha kwino paˈarejara. Hu ea kaˈene ˈavena siseapo ajimaˈinijija venaume niˈaha kwino vaˈara. Hu ˈavena sisesa ˈwaravume ira paˈwaraˈi ariha vaˈara. Ijihuni maijaho pu Jesu kamareja arihara.

Jesura Karari Vaji Najahajina (Ruku 4:42-44)

35 Jesuho súˈu vea maiˈo aharasama kamino Huhusu ˈurine vaˈe ruha pini ea paˈajino siporua ˈonana.
36 ˈEˈeme Saimaniho napuhwa puˈúmo Hu sama ojara.
37 ˈEnuvaˈo pu Hu piuname ijá ˈwava Ea mapokaˈe A sarama oju ˈwavara.
38 Jesu ijá ˈiama Roe nú vaˈe ara ˈahoˈa mapoka kaˈene ikehuni rori navuji ˈuˈo Na ira najahuma. Ijihuni maijaho Na ijihunaˈe routa ˈiamana.
39 ˈEjume Hu Karari araka mapoka kajino Sinakoku vaji vuˈa najahe ˈee ˈavena siseapo ea ajimaˈiniji sioma atoˈarumana.

Jesura Ea Vejume Maranajina (Matiu 8:1-4; Ruku 5:12-16)

40 ˈEjume ea reporosia rukini roe Jesuni unaˈi nitupari saviˈi ijá ˈwama A ura renaˈamajaho venie na haha maaˈe reniama ˈwamana.
41 Jesuho nihoˈo natohwaˈe temuˈeme ija hahi ˈahi ranaviˈi ijá ˈwama Na ura reniunaˈomo oni hahakaho maranaˈena ˈwamana.
42 Niˈaha kwinu ijí reporosia kajaho paˈareˈeme huni haha maranana.
43 ˈEjume Jesu ajira ijá ˈwama A viheno! A nihoˈo ea pina paˈwaraˈamana!
44 ˈEnakaivo vaˈe oni haha pirisiti nahe ˈee Mosisira nitama kaˈene najaha jaˈinaˈe swasa veje ea mapoka oni reporosia paˈarenajaho hena kaˈavara ˈwamana.
45 ˈEnakaivo Hu vaˈe ea mapoka ˈwarama ape onajihunaˈe Jesu araka mapoka kajaho paˈurahonana kaivo Hu nechiˈi rori hiˈeme ea mapoka nianaapene Huni roara.

2

Jesura Ea Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 9:1-8; Ruku 5:17-26)

1 Ma vea icharu pa'are'eme Jesu kú'o 'uname Kapeniami ari roajaho hejara.
2 'Ejume ea mapoka'e Huni vwichia kajaho ruha itu'ona pa'are'eme Jesuho pu hine ira najahana.
3 'Ejume ea ka'ene irivi'inijaho ea no'ona no'ona ijipo kima apena roara.
4 'Ejume pura 'unama ka'ene apene va'e aruhuna areri parejumakame pu apene kahi ata huri tita napamareja ea irivi'ina kajaho kichiji'i ijino apúsavume arihana.
5 Pu Jesu nimaa roja kaji Hu kimarena irivi'ina kajaho ijá 'wama Nuni harihe oni sisea vwihanae arevu'e pa'arenu 'wamana.
6 'Ejume Sikuraipia 'aho'a pu pu'úmo hijajipo henareja oja vaji vwihaji'i ijá roja.
7 Hu ea ikaho iraka vene ija'ina 'warumo? Hu Godi mataha avanu kaivo Godira Huhusu sisea vwihanúa arehuna rojara.
8 Jesuho pura raka ka'ene vwihajujaho Hu nimarako Huni 'avena vaji henarena ijá 'iama Ja iraka vene oja ija'ina vwihajo? 'iamana.
9 Na ichá'ina'e irivi'inakaho 'wara'ejo? Na huni sisea vwihana are'eju ho Na 'wave 'urina huni kicha apene va'ena?
10 'Enakaivo Ema Puni Harihijaho iki mwe'i emaapuni sisea vwihania arehuni harura apenana.
11 Hu irivi'inijaho ijá 'wama Na a 'waravu. 'Urine oni suha apene ari va'a 'wamana.
12 'Ejume pu ka'eme hu 'urina huni suha apena va'ume ea mapoka kame oja hwa'usahume pu Godi ta'aroha ijá 'wava Nú unenu'u pina ija'ina pakivuri renu 'wavara.

Jesura Rivai 'Umenajina
(Matiu 9:9-13; Ruku 5:27-32)

13 Hu kú'o soha rori va'eme ea mapoka Huni roume Hu hine najahana.
14 Hu ro vai'i kavume Aripiasi oni hariha Rivaiho takisia'e vejuri sei vaji hijume Jesu ijá 'wama A Na 'ararihie roa 'wavume hu 'urine Hu 'ararihae va'ana.
15 Jesuho tisaiporuepo pu'úmo Rivai oni sei 'iruma i'irono hi'eme takisia apeji'ina 'ee ea sisesa mapoka roe pu pu'úmo 'iruma ine 'ee Hu 'ararihaara.
16 Vea ka'ene Sikuraipi Parasi ijipo ka'eme Hu takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijume pu Huni tisaiporu ijija aporame ijá 'iava Hu iraka vene ea niho'o takisia apeji'ina 'ee ea sisea veji'inijihi pu'úmo 'iruma ino? 'iavara.
17 Jesu ijí henarena ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajaho pu juketa paura renaura kaivo ea ka'ene atama rukinijipo juketa ura renaura. 'Enajihuna'e Na ea mamaa ijihipuna'e parouta kaivo ea sisei jihipuna'e routa 'iamana.

'Aura Arevuji Rona Apovajina
(Matiu 9:14-17; Ruku 5:33-39)

18 Na'ia pina Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura aremareja hi'eme ea 'ahopo roe Jesuho ijá 'wava Irakijihuna'e Joniho 'ee Parasi puni tisaiporu ijija 'aura are'eju'e oni tisaiporu ijija 'iruma paarevure? 'wavara.
19 Jesu eha vene ijá 'iama 'Unama irakijino parua ka'ene napara samajaho sora save na'eje ea ka'ene ijí i'irono roavajaho 'iruma 'aura areme hi'eja? Parua kajara ijí hi'amajaho pu areri 'iruma 'aura pa'arehuna.
20 'Enakaivo túna'i parua kajaho apena va'e pa'are'eje iji'a pu 'iruma 'aura arehuna 'iamana.
21 Hu ijá 'iama Ei pini huni ateha sahasa napa'amajaho hu maiu'ina pa'uhua anehuna. Hu maiu'ini ane'amajaho ateha kú'o napamareje tita natohwa rehuna.

22 'Enakaivo ei pini 'wainia maiu'ina hanuha sisa sahasa vaji paverimuna. Hu ija'ina'e ve'amajaho napamareje 'wainia kajaho arihuna. Ijihuni hahi 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.

Sapati Rona Apovajina
(Matiu 12:1-8; Ruku 6:1-5)

23 Jesuho Sapati veijino konesa juari 'uraha va'eme tisaiporuhwapo konesa tuvara.
24 'Ejume Parasiapo Jesu ijá 'wava Ike kiha! Pu iraka vene Jua puni varapi Sapati vei pavehuna ka'ene 'waravajaho vejo? 'wavara.
25 Hu ijá 'iama 'Ú Tevitira pwehwa pu'úmo vea ka'ene matuvume iraka ka'ene venajaho ja vi taha kavare?
26 Apaiatara pirisitia rena hinani veijino Tevitiho pwehwa pu'úmo matuvumakame Godoni sei vaji varapa'omo pirisitiepo pupusu ijura'e 'eka ijajaho ja vi hejare? 'iamana.
27 Sapatijaho ema puna'e venana. 'Enakaivo emaijaho Sapati huna pana.
28 Ijihuni hahi Emaa Puni Harihijaho 'u'o Sapati huni Natohwa.

3

Ea Ija Ajuaravi'iniji Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Ruku 6:6-11)

1 Jesu Sinakoku kú'o vai'i kavume ea ka'ene ija ajuaraji'inijaho ijí hinana.
2 'Ejume pu Jesu Sapati vei iraka veja ka'i 'ahiume Hu ea ija ajuaraji'inijaho veje mara'ena 'aho pamara'ena ronareja hina kanavara. Jesu veje maraja kamareje pu nama 'ahiume avajara.
3 Jesu ea ija ajuaraji'inijaho ijá 'wama A 'urina namina roa 'wamana.
4 Jesu pu ijá 'iama 'Ú nú Sapati uneunecha mamaa vehuna ho sisea vehune? Ea ni'ajihuna ho ea 'anie kwamasa'eja 'iavume pu varirareasahe mahina nii ma kame ira pa'waravara.
5 Jesu pu kimajaho Hu oja ajimana kaivo pu Jesu pata'arohajara Hu temumana. 'Ejume Jesu ea ija ajuaraji'iniji ijá 'wama Oni ija ahasirima 'wavume hu ahasirivume maranana.
6 Parasi ijipo Heroti oni kanisoruepo pu'úmo marako'a ma'ahi va'ajime ahuma hina Pu ichá'ina Jesu 'anaa kwahuna'e 'wavara.

Ea Mapoka Karari Soha Rori Ani Renavajina

7 Jesu tisaiporuhwa pu'úmo sohi va'eme ea mapoka Karari ora 'ee Jutia ora Hu 'ararihaara.
8 Ea mapoka Jerusaremi ora Itumea ora Jotani ona kara'i hijura 'ee Taia Saitoni orapo Jesura raka ka'ene venaji hejajaho pu ka'iro roara.
9 Jesu tisaiporuhwaha ijá 'iama Va'ajime sisima kame apena roe ranave na'eje emaapo Na mwavahinami'avajaho Na ijí ajime vahuna 'iamana.
10 Hu ea mapoka veju'e marania jihuni hahi ea puni haha siseijipo Jesu iji 'una'i 'ahiume tacharavara.
11 'Avena siseapo vea ka'ene Jesu kavujaho mwe'i arihi'i A Godoni Hariha 'umejura.
12 'Ejume Jesu pu ira kisi 'waravume Hu ea irana parone 'warahuna 'waramana.

Jesura Ea Iropuropu No'o Pijihajina
(Matiu 10:1-4; Ruku 6:12-16)

13 'Ejume Jesu va kahi huri'a 'ahi va'iro vai'i ea ka'ene Hu ura rejajija 'waravume pu 'urine pu pu'úmo va'ara.
14 'Ejume Hu ea iropu ropu no'o iji pijihe pu pu'úmo 'urahojujija Hu irechamie ea najaha apenohuna.

15 'Ene Hu harura mihe pu 'avena sisea siomahuna.
16 Hu ea iropu ropu no'o 'eka irechamia kajihipuni iha Saimani iha pina Pita 'iamarena
17 Jemisi'o Joni'o Sepati oni harihija Jesu pu ea no'ona kaivo iha nikwinu'ina kaji Poanejisi ahuma 'uriha 'waramana. Ihaka Poanejisina 'wavujihuni maijaho Akúpi 'Anúu Harihija 'wavura.
18 Enituru ho Piripu ho Pataramiu ho Matiu ho Tomasi ho Jemisi ho Aripiasi oni hariha'o Tariasi ho Saimani ho Kenani ora
19 Jutasi Isikariati Jesu niho'o nahamahajina.

Jesune 'Ee Pierisiparu
(Matiu 12:22-32; Ruku 11:14-23; 12:10)

20 'Ejume pu va'e sei 'iruma i'iro ve'eme ea mapoka mapoka kú'o ani rejume pu 'iruma paijara.
21 Ea mapoka 'wamapenonu va'ume ijá 'wava Jesu nanamukúne 'wavajihuna'e Huni ehijijipo va'e ahe'iro va'ara.
22 'Ejume Sikuraipijipo Jerusaremi rena roajivi'i ira'atiji ijá 'iava 'Avena sisea Pierisiparu ka'ene 'avena sisea 'ajoha'inijara Jesu ajivi'ina'omo 'avena sisea kajara Jesu ni'ajahu'ukame ea 'avena sisea ajima'inijija siokunia ato'arumauna 'iavara.
23 Jesu pu 'umenaume Huni roume Hu haa 'warama ijá 'iama Ichái'ina'e Setaniho Setani sioku'ena?
24 Ara ahaama hina 'arahi'i hi'ipisa areri pa'areja'a.
25 Kachi'inapo 'urai'i hi'ipisa pu ahaame hija'a.
26 'Eje Setani oni pwehija 'avena sisea'omo pu pu'úmo 'arahi'i hi'ipisa pu ahaama hinareje pa'areja'a.
27 'Ene ea roe ea ajisima'ori jihuni sei ajima kukua 'eka'iro ro'ipisa hu marako ajisina kajaho kamo'i kaivo ijia huni kukua 'etujaha'a.
28 Heha! Na nimaa ja 'waravu. Na emaa puni sisea mapoka'e vwihanie arehuna. 'Ee sisea niho'o mapoka ani ani'ina ea rona'avajaho Godi vwihanie arehuna.
29 'Enakaivo Godi oni 'Aveniji rona'avajaho Hu pavwihana arehuna kaivo majama eha sisei mahuna 'iamana.
30 Hu ija'ina'e 'warama jihuni maijaho pu ijá 'wava Jesuho 'avena sisei ajivi'ina 'wavara.

Jesuni Oha 'Ee 'U'uhwapo Roajina
(Matiu 12:46-50; Ruku 8:19-21)

31 'E'ejume oaha 'u'uhwa pu'úmo roe ma'ahi nami'i kaivo Hu ro'amarono 'umejara.
32 Ea ka'ene Jesuni rori namijajipo Jesu ijá 'wava Hena! Ohona 'u'uhuana roe ma'ahi A saravu 'wavara.
33 Jesu pu ijá 'iama Nuni ohija 'ee 'u'uhija irahije? 'iamana.
34 Hu 'urina ea ka'ene Huni rori hija kaji kimapenoji'i ijá 'iama Ike kiha! Nuni oha 'u'uhija ikena.
35 Ea irahipo Godoni ira hena veji'inijija Nuni 'u'uhije 'ee Nuni ma'ipija 'ee Nuni oha 'iamana.

4

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Ruku 8:4-8)

1 'Ejume Jesu kú'o va'e soha rori ea najahana. 'E'eme ea mapoka rouma kimarena Hu sisima 'ahi ajima soha toi va hi'eme ea mapoka soha rori hijara.
2 'Ene Hu uneunecha mapoka hai najahe ika'ina'e 'iamana.
3 Heha! Ei pini 'ina 'eka 'o'iro va'ana.

4 ˈEˈeme ikaˈinaˈe renana. ˈIna ˈahoˈa ˈunama ahi arihume ukapo ro ijara.
5 ˈEjume ˈina ˈahoˈa muna ˈahi mweˈa maˈuako namaji arihajija marako riavara kaivo chinuma jojora parejara. Ijihuni maijaho muna ˈaha mweˈa maˈuako namana.
6 ˈEˈeme vei ˈeˈunarena ijaho chinuma jojora paˈanaˈomo ˈanae sarajara.
7 ˈIna ˈahoˈa ija sisea vaji arihajija riama ajivara kaivo ija sisea kaˈene oma rukina kajipo raorihume siserane ˈina parejara.
8 ˈEnakaivo ˈina ˈahoˈa mweˈa mai arihajaho riama marasahe ˈina ˈahoˈa mapoka (30) rejume ˈahoˈa mapoka mapoka (60) rejume ˈahoˈa nihoˈo mapoka mapoka (100) rejara.
9 Hu ijá ˈiama Ea irara areri heˈiro veˈamajaho hu ataa apúsaˈamana ˈiamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Ruku 8:9-10)

10 Hu tisaiporuhwaha ˈee ea ˈahoˈa puˈúmo hiˈeme pu apoma ijá ˈwava Haa ijihuni maa irake ˈwavara.
11 Hu ijá ˈiama Godoni hema ijihuni maijaho Hu ja mihu kaivo ea ˈahoˈa pu haaru heju kaivo ijihuni maa paheju.
12 Ijihunaˈe pu kaˈavajaho pu kahuna kaivo pu maa pavwihajura. Hehunijaho pu hejura kaivo ijihuni maijaho pahejura. Pu ijihuni maiji heˈipisa Godi pu vwihanie arevaˈa ˈiamana.

Jesura ˈIna ˈOjiˈinijihuni Haiji Nahama ˈWaramajina
(Matiu 13:18-23; Ruku 8:11-15)

13 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ ja haa kajaho pahejo? Ja haa kaji paheˈavajaho ˈú ja icháˈina haa ˈahoˈa heˈeja?
14 Heha! ˈIna kaˈene ei ˈonajaho Godoni Ira.
15 ˈIna kaˈene ˈunama toi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira hejuˈukiviˈi Godoni Ira puni oja vaji navujaho marako Setanira ˈetujihuna.
16 ˈIna kaˈene muna ˈahi arihajihuni maijaho ea Godoni Ira marako hene tea-manavura.
17 ˈEnakaivo puni vaja chinuma pasama jihunaˈe marako paˈarenuna. Ijihuni maijaho Godoni Irijihuni hahi ea ˈahopo siseˈi ˈahiura ho hami pahiˈavajaho marako arevura.
18 ˈIna kaˈene ijí oma rukini vaji arihajaho ea Godoni Ira hehuna kaivo
19 karokaha vehuniji vwihanune ˈee monia icháˈinaˈe ˈekahuna ijí vwihanuna ˈee uneunecha mapoka kima ura rena paraˈavajara oja vaja rareje Godoni Ira puni oja vaji marako paˈarenuna.
20 ˈIna kaˈene mweˈi mai ˈojajaho areri ea Godoni Ira hena pu ˈeka oja vaji irechame veju. Ea pina hami (30) venune ˈee ea pina hami hami (60) venune ˈee ea pina nihoˈo hami hami (100) venuna ˈiamana.

Naheha Siˈuara Hari Namajina
(Ruku 8:16-18)

21 Hu pina ijá ˈiama Ea naheha enujaho ˈú hu siˈuari vahanamune? ˈO suha hari ranamune? Pana hu samaumai ranavuˈe hananuna.
22 Uneunecha kaˈene pakiˈeju vaji navujijahija túnaˈi samaumaa rehuna. Uneunecha ˈahoˈa a vahanamiuˈe navuraˈomo túnaˈi samaumaa rehuna.
23 Ea irara areri heˈiro veˈamajaho ataa apúsama heˈamana ˈiamana.
24 ˈEne Hu pina ijá ˈiama Ja raka kaˈene heˈavajaho vwihaˈavara. A ˈunama icháˈinaˈe ea ˈahiˈama jaˈinaˈe nikwinuˈina kajaˈinaˈe a ˈuˈo hurahara ijaˈinaˈe ˈahahuna.
25 Ea pina hu ˈahoˈa naˈavajaho ˈahoˈa ˈuˈo ˈekuna. ˈEje ea pina huna poku panaˈavajaho mahoˈo ˈetujahuna ˈiamana.

ˈIni Riama Ajimajihuni Haa

26 Hu pina ijá 'iama Godoni arijihuni 'unamijaho areri ikaʼina. Ei juasiʼi soa samujaʼina.
27 Ea hu soa samareʼe hu ro 'urahonujaho matauma onuna kaivo 'unamaka marajujaho hu pahena pakamuna kaivo hu nena 'urina vaʼejuʼe 'urine marasahura.
28 'Eʼejuʼe riama ajima aʼa rasamareʼe túnaʼi 'ina rejura.
29 'Enareʼe tuma marasahukiviʼi ijí mena ijura. Ijihuni maijaho juara savuri veijara roana 'iamana.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32, 34; Ruku 13:18-19)

30 'Ejume Hu pina ijá 'iama 'Ú Godoni 'unama ichá'ina najahune? 'Ú haa iraki areri Godoni arijihuni 'unamijaho najuhune?
31 Godoni 'unamijaho areri kwava 'ina punaʼi maʼuʼumaaʼomo mweʼi 'ahi 'ojura.
32 'Enakaivo 'ina kají mweʼi vaji 'onavujaho riama icha niʼimaʼura renuna. Anuama ataukaviʼi uka roe ajime nesa vene icha'a vaja kaji hijura 'iamana.
33 Hu Godoni vuʼa mapoka hai emaapo hehuni jaʼinaʼe Hu 'waramuna.
34 Hu ea haaru 'waramuna kaivo tisaiporuhwa puʼúmo hine haa kajihuni maijaho najahuna.

Jesura Puuraʼe 'Waravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Ruku 8:22-25)

35 Veaka nikwinuʼina kajihuni nusirei Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Nú karoʼi toa ropunaʼi vaʼukúna 'iamana.
36 'Ejume pu ea mapoka toa rori irechamiʼi kaivo pu Hu aheme sisima 'ahi ajime toi ropunaʼi vaʼiro vaiʼi kivajaho sisima 'ahoʼa pu puʼúmo vaʼara.
37 Pu vaʼeme puura niʼimaʼura hirame toa amenarena sisima kajaho toa ituʼoʼiro veʼeme
38 Hu sisima vipunaʼijaʼi ohaha vene neʼeme tisaiporuhwapo saa ijá 'wava Najuhiʼinikera A pavwihanúʼeje nú kwamasaʼeje? 'wavara.
39 'Ejume Hu 'urine ira ajiraʼe puura 'ee toa kajaho areha 'iamana. 'Ejume niʼaha kwinu Huni ira 'ahi areme 'ee soha mamaa rena namana.
40 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja rakijihunaʼe juvo? 'Ú ja panimaa rojo? 'iamana.
41 'Enakaivo pu nihoʼo tea junama parajume pu 'wamapenojiʼi ijá 'wava Ea iranaʼomo veju'e puura 'ee soha Huni ira hejare? 'wavara.

5

Jesura Ema 'Avena Sisei Rosaviʼina Siomahajina
(Matiu 8:28-34; Ruku 8:26-39)

1 'Ejume pu soha sue ropunaʼi kwaa iha Kerasinisi usevara.
2 Hu sisima vaji ariha roʼeme ea kaʼene 'avena sisei ajiviʼinijaho euchi hinunaʼomo roe piunamana.
3 Ea kajaho euchi hinunaʼomo ea hu nihoʼo senia areri pakamovura.
4 Naʼia mapokaʼe ea kajaho anikuroa 'ee senia kamovujaho hu turama useunaʼomo ei pini hua 'ajoahuna areri pana.
5 Hu naʼia veiriʼa euchia 'ee huriʼa vaji emaavajiʼi muna 'eke huni haha puaviʼi hinuna.
6 'Ejume hu kahakaro namijiʼi Jesu kamarena ninuma roe Huni unaʼi nitupari samana.
7 Hu ira ajira emaavajiʼi ijá 'wama Jesu Godi nihoʼo Natohwi jihuni Hariha A iraka na vetiʼena? Na jarirama 'waravukúne A na pasiseʼi 'ahiʼamana 'wamana.
8 'Avena siseijara 'warama jihuni maijaho Jesura 'avena siseakera eakaho ranaʼi kaivo 'eʼuna 'wamajihunaʼe 'waramana.

9 'Ejume Hu ijá 'wama Oni iha irane? 'wamana. Hu eha vena ijá 'wama Nuni iha Rijani. Ijihuni maijaho nú 'avena mapoka 'wamana.
10 Hu hina mi'imi'ivi'i Hu kwaa pina pairechamúe va'a 'wamana.
11 Maha mapoka kahe 'iruma iji'i huri'a hari hiju.
12 'Ejume pu mi'imi'ivi'i Hu ijá 'wava A irechamúe nú va'e maha kahehi puni vaji va'a 'wavara.
13 'Ejume Jesu pu irechamiume 'avena sisesa kajija ariha va'e maha ajimaume maha mapoka mapoka (2,000) ni'aha kwinu 'urina ninukujaha va'e rarahi arihe soha vaji niname imwasamiume kwamasahara.
14 Emaa ka'ene maha 'ajohi'inijija kimareja juhaha ninuma va'e ari ora'e 'waramapenojume ea mapoka raka ka'ene renaji ki'i 'ahiume roara.
15 Pu Jesuni roi kavume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'inijaho ateha iruhe húmata mara'eme masuani hijuma pu kamareja niho'o tea junamana.
16 Ea ka'ene kavajipo 'avena sisei ajivi'ini jihuni vu'a 'ee maha puni vu'a ni'aha kwino ari ora 'waravara.
17 'Ejume ari ora kajipo aneja vene 'ejahae ijá 'wava A núni kwaa are'i kaivo va'a 'wavara.
18 'Ejume Hu 'urina sisima ajima va'iro vejumakavi'i ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara Hu hu'úmo va'irono 'waramana.
19 Hu tanurahe pava'amarono 'waramana. 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ehuapuni va'e raka ka'ene Godira vetae ni'ajahajaho ijá ehuana 'wara'amana 'wamana.
20 'Ejume hu 'urina va'e Tikaparasi Jesura raka ka'ene hua'e vetiajaho ijá najahume pu ea maho'o hena oja niho'o hwa'usahara.

Jairasi Oni 'Apaja 'Ee Napari Jesuni Ateha 'Unamajina (Matiu 9:18-26; Ruku 8:40-56)

21 Sisima 'aha kajino Jesu kú'o sue toa ropuna'i va'eme ea mapoka toa rora kajino nianaa roara.
22 Jairasi Sinakoku kaukara 'ajohi'ina pina'omo roe Jesu kame nitupari satiana.
23 'Ene niho'o 'ejahae ijá 'wama Nuni 'apaja niho'o kwa'iro venu. A huni roe ija 'unave maraje hinama 'wamana.
24 'Ejume Jesu hu hu'úmo va'eme ea mapoka roajime 'unama tanu'urahara.
25 Napara pina juara iropu ropu no'o 'ai vuaravu'e hinuna.
26 'Ejukamare'e hu juketapo na'ia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka 'úsia 'imenuna kaivo venahujaho pamarane 'ee niho'o siserana paranuna.
27 Ijá ve'eme napara kajaho hiji'i hejume ea 'ahopo Jesura raka ka'ene venuji 'wavuma henarena 'urina ea vaja kajino 'uraha ruva'uvaume Jesuni túna'i namiji'i Huni ateha 'unamana.
28 Hu ijá rona Na Huni atehake 'una'ujaho sonahi'ena ronana.
29 'E'ikaivo hu ateha Huna kajaho uri 'unama kajino ni'aha kwino 'aa huna kajaho pa'arenana. 'Ejume napara kajaho henajaho huni haha vaja sonanana.
30 Ijá ve'eme Jesuni harura ma'uako pa'arejuma henarena Jesu ta'arohe nia niriapenoji'i aporama ijá 'iama Irara Nuni ateha 'unamane? 'iamana.
31 'Ejume tisaiporu epo ijá 'wava Ea mapoka ani reja kajihipuni vaji A nami-nana'omo pura 'unaravara. 'Enakaivo A raka vena Irara 'unirimana 'úmo? 'wavara.
32 Jesu kú'o nirie napara ka'ene ateha 'unamajaho samapenonana.
33 Ijá ve'eme ijí napara kajaho henajaho huni haha nisonavuma henarena juma simavi'i ni'aha kwino Jesuni una'i oji'i nahama Jesu 'waramana.
34 Hu napara kajaho ijá 'wama Naparakera a iraka ka'ene nimaa rona ijarahara vejume a maranaana. A sonahaanakúna teamana'eje va'a 'wamana.

35 Hu hina vuˈa ˈwaraˈeme ea ˈahoˈa Sinakoku natohwijihuni sei rena roe ijá ˈwava ˈApajuna nikwamana kaivo rakijihunaˈe Najahiˈina ˈwaraviˈi hino? ˈwavara.
36 ˈEnakaivo ea kajipuhipo vuˈaka ˈwaravajaho Jesu henarena Hu Sinakoku natohwa ijá ˈwama A patea junamana kaivo nimaa roˈamana ˈwamana.
37 ˈEjume Jesu ea mapoka ruravume hijumakiviˈi Pita ho Jemisi ho ˈee ˈuˈua huna Joninaˈomo ijihi puˈúmo vaˈara.
38 ˈEjume pu vaˈe Sinakoku natohwi jihuni sei useviˈi hejume pu niramaruma piraname nihoˈo natohwa temukavara.
39 ˈEjume Hu ijí sei vaji ajima vaˈarena ijá ˈiama Ja raka venareˈe niramaruvo? Napaiseakaho pakwamana kaivo hu nenu ˈiamana.
40 ˈEjume pu ijahume Hu pu maˈahi irechamiuma vaˈara. ˈEjume Jesu Huni tisaiporu noˈopisune oaha omaha aherame napaisea kajara namajino vaˈara.
41 Jesu napaisea ija ˈunaviˈi Arameka opuni iri ijá ˈwama Tarita Kumi ˈwamana. Tarita Kumi ijihuni maijaho napaiseakera ˈurina!
42 ˈEjume niˈaha kwinu napaisea kajaho ˈurina ˈurahonana. Napaisea kajaho juara iropu ropu noˈo paˈarenana. Ijá vejuma kamarena ea kaˈene ijí hijajaho nihoˈo natohwa oja hwaˈusahara.
43 Jesu pu ajira ijá ˈiama Ja ike Nara vejukaho ea ˈahoˈa paˈwaraˈavara kaivo napaiseakaho ˈiruma iˈimaha ˈiamana.

6

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina
(Matiu 13:53-58; Ruku 4:16-30)

1 Hu kwaa kajaho arema ˈurine Huni kwaa anejijino tisaiporuhwa puˈúmo vaˈara.
2 Sapati veijino Hu vaˈe Sinakoku ea najahana. Ea mapoka sea kajaho ani reˈeme Hu ˈwaramaji pu henareja oja hwaˈusahara. Pu ijá ˈwava Hura ˈwaramu kajaho ichi apenane? Hu ichi kamane? Irara Hu nahane? ˈEne ijí unekajihuni harura Hu icháˈina veno?
3 ˈÚ Hu kapinita? ˈÚ Hu Meri oni Harihe? ˈÚ Jemisi ˈee Josisi ˈee Jutasi ˈee Saimani Huni ˈuˈuhije? ˈÚ Huni maˈipija iki hijo? ˈwavara. ˈEnajihunaˈe pu Jesu pataarohara.
4 Jesu pu ijá ˈiama Ea kaˈene poropeti ijihuni araneji hijujija ˈee huni kachiˈina huni amuhija ˈee huni kwai ea kaˈene hijujija huni hura pavejura ˈiamana.
5 Kwaa kajaho Huni harura panajahana kaivo ea kwinu kwino atama navajaho Hu niˈaha kwino ija puni haha ˈahi irechavume maraniara.
6 Pu Jesu kamareja panimaa rojajaho Hu nihoˈo puruva renana. Túnaˈi Jesu vaˈe arara kajino ea mapoka najahapene onana.

Jesura Tisaiporua Irechamiume Usema Vaˈajina
(Matiu 10:5-15; Ruku 9:1-6)

7 Jesu Huni tisaiporu iropu ropu noˈo ˈwaravume roumakiviˈi irechamiume kwaaka mapokakino ea najahapene oˈirono noˈo noˈo vaˈiro vejumakiviˈi Hu Huni harura tisaiporu mihe ˈee ˈavena sisea siomahuni harura ˈuˈo mihana.
8 Hu najaharena ijá ˈiama Ja uneunecha mapoka paˈekaˈavara kaivo pijuharu ˈekaˈavara. ˈIruma paˈeke suvaikia paˈeke monia tuja vaji paˈekaˈavara.
9 ˈEnakaivo siripasieru same ˈee ateha noˈo paˈekaˈavara ˈiamana.
10 Hu pu ijá ˈiama Ja ara pini useme sea pini ajiˈavajaho sea kaji hinuvaˈo ara kaji areˈirono areˈavara.
11 Ja ara pini vaˈe pu ja pataarorahe joni vuˈa paheˈi ˈahie veja kiˈavajaho nijinakúne joni mumora hari túa taireve ariha kimareje ea mapoka hene kimareje ijá ˈwahune Ea kajija puni vuˈa paheju kamareˈe avaju ˈwahuna ˈiamana.

12 'Ejume pu va'ajime ea najahe pu sisea are'avarono najaho'i va'ara.
13 Pu 'u'o 'avena sisea ajivi'inijaho 'avena siomahe 'ee ea atama navi'inijaho 'werui 'onahuma sonahiara.

Joni Papitisitara Kwamajina (Matiu 14:1-12; Ruku 9:7-9)

14 Kini Heroti Jesu oni pinana ni'ima'ura rena onajaho hinarena hu ijá 'iama Joni Papitisita kwamana'e hura 'urinana'omo ike harurakaho huni vaji renu 'iamana.
15 'Ejume ea 'aho'a Hu Iraijana 'wavura. 'Ee ea 'aho'a Hu poropeti pina 'wavura.
16 'Enakaivo Heroti hu henarena ijá 'iama Joni ka'ene nara uroa ahatumahujara vukú'o 'urinana 'iamana.
17 Herotiasi oni hahi Herotira huni iri 'waravume Joni kamome tipurai ranamana. Herotiasiho 'u'uaha Piripu oni napara'e 'wahana.
18 Ijihuni hahi Jonira Heroti ijá 'wama Ara oni 'u'uijihuni napara ka'ene Herotiasi 'wahajaho areri parenu.
19 'Enajihuna'e Herotiasi Joni'i sena venana. 'Ene hu 'anae kwahuna ura renana kaivo hu areri parenana.
20 Herotiho Joni juhamana. Ijihuni maijaho hu henajaho hu ea niho'o mamaa 'ee arira ijihuna'e hu Joni 'ajoahana. Heroti Jonira iraka ka'ene 'waramujaho hu ura he'i 'ahauna kaivo hu hene niho'o natohwa'e haha henuna.
21 'Ene Herotiasira vea ka'ene ura renaja'ini nitu'eme Heroti nahejari vea rejume hu 'iruma niho'o mapoka mapoka vene irecha'eme ea kwaa 'ajohi'inijijahija 'ee Heroti oni namikia 'ee Karari opuni ea mama'ina Heroti oni roara.
22 'Ejume Herotiasi oni 'apaja roe javavume Herotiho ea ka'ene Heroti oni roajijahija kame niho'o ura rena paranana. 'Ejume Heroti napara kajaho ijá 'wama A iraki ura rena'amajaho na ijí mahuna 'wamana.
23 Heroti nahama 'warama ijá 'wama Godira na kimuna'omo a iraka ura rena'amajaho na nuni ara kwaa pwinana'a maho'o a ma'eju 'wamana.
24 'Ejume napara kajara oahoni va'e ijá 'wama Na iraka hu 'warahune? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama A Joni Papitisita oni húmata 'uhua miha 'wa'amana 'wamana.
25 Napara kajara vea panisa'ika'i ninuma va'e Heroti ijá 'wama Joni Papitisita oni húmata tevua 'ahi ranamareje apena ro mi'amana 'wamana.
26 'Ejume Heroti niho'o natohwa temumana. 'Enakaivo hu ea mapoka puni una'i nahama 'warama jihuna'e hu napara kajaho papataarohana vo venana.
27 'Ene ni'aha kwinu Hu huni pwea ranama ijá 'wama Va'e Joni oni húmata 'uhue apena roa 'wamana. 'Ejume pwea kajara va'e tipura ara vaji Joni oni húmata 'uhuana.
28 Hu tevua 'ahi apena roe napara kaji mahume napara kajara apena va'e oaha mahana.
29 Joni oni tisaiporu epo henareja roe huni haha apena va'e kwananavara.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina (Matiu 14:13-21; Ruku 9:10-17; Joni 6:1-14)

30 Apasorua kú'o nianae roajime pura raka ka'ene vene 'ee najahajaho Jesu 'waravara.
31 Hu pu ijá 'iama Ja roajive nú kwaa pina ea pahijujino ma'uako siheria veja. Ijihuni maijaho ea mapoka roi va'uma kimareja pu 'iruma ihuni vea parenana.
32 Pu sisima 'ahi ajime kwaa ka'ene ea pahiji'inijino va'ara.
33 Pu va'aji'eme ea niho'o mapoka kimareja Jesu sisima 'ahi va'ume pu mumori ninukujaha arara kaji roe useme hi'eme Jesu roume piunavara.
34 Jesu roe 'e'uji'i kimajaho niho'o temume oja tura'i 'ahaana. Ijihuni maijaho pu sipi 'ajohi'ina pa'anepo hina ojuja'ina'e vejara. 'Ejumakame Hu iji'a uneunecha mapoka najahana.

35 Vea ˈoˈiro vaˈeme Huni tisaiporuepo Jesuni rori vaˈareja ijá ˈwava Kwaa ikaho ea paˈana kaivo vea iviamaa nipaˈareˈi venukúna
36 Ea mapoka irechamie ara arakino vaˈajime uneunecha ˈimena ija ˈwavara.
37 Jesu eha vene ijá ˈiama Jara pu uneunecha vajiˈavara ˈiamana. Pu ijá ˈwava ˈÚ nú vaˈe monia mapoka mapoka (200 kina) puretia ˈimenareje pu vajihe iˈeje ˈwavara.
38 Jesu aporama ijá ˈiama Joni puretia icharo navo? Vaˈa kiha ˈiamana. Pu saramapene onu vaˈume ijiˈa ijá ˈwava Iropune ˈee kija noˈona ˈwavara.
39 Jesu ˈwaravume ea mapoka vaˈe karasi ˈahi niku niku hijasavara.
40 Nia ˈahoˈa ea mapokaˈe (100) hijume nia ˈahoˈa ea mapoka (50) hinape ojara.
41 Jesu puretia iropune ˈee kija noˈo ˈeke akúpi ˈahi nia nirii Godoni siporua ˈojiˈi merajahana. ˈEjume puretia tuachame Huni tisaiporu vajihume pu ˈeke ea kajaho vajihapene ojara. ˈEne kija kaji ˈuˈo ijaˈina venana.
42 ˈEjume pu ijume tea hianavara.
43 ˈEjume puretia ˈee kija pwina kaˈene navajaho nianae katija iropu ropu noˈo vejume itusahara.
44 Parua kaˈene puretia kaji ijajijahija ea mapoka (5,000).

Jesura Toa ˈAhi Namina Vaˈajina
(Matiu 14:22-33; Joni 6:15-21)

45 Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Ja marako sisima vaˈajimareje kami toi ropunaˈi ara iha Petasaita vaˈeje Na ea irechamiˈi kaivo vuˈejukúna ˈiamana.
46 Hu ea ˈajorame irechamiuma vaˈumakiviˈi va kahi huriˈi hine siporua ˈonana.
47 Vea nusireˈejuˈe sisima soha riri naˈejuˈe Jesu Huhusu kari amari hinana.
48 Hu kimajaho sisima veje vahuni ˈunamijaho pu puruva renana. ˈEjume asiasia ijiki ninaˈeje ijikari vahunijaho areri parenana. Nitunituhi puni roˈi ˈahaume Hu toi ˈahi roana. ˈEnarena Hu pakiviˈi asitahu jaˈina venana.
49 Vea kaˈene pu kavume Hu soha ˈahi namina roajaho pu vwihajajaho ˈavena sisea raka ˈwaˈikaˈi emaavajara.
50 Pu ea mapoka Hu kame nihoˈo tea junava jihunaˈe Hu marako ijá ˈiama Naranakúne masuani hiˈi kaivo juvujaho areha ˈiamana.
51 ˈEjume Hu roe ijí sisima vaji ajiˈeme asiasia kaˈene hwasihajaho paˈarejume pu oja nihoˈo hwaˈusahaˈeme hina vwihajara.
52 Puni oja kaisini jihunaˈe Hura puretia kaˈene tuachama vajiha jihuni maijaho pu nihoˈo pahena pakavara.

Jesura Kenesareti Atama Rukina Vejume Maranajina
(Matiu 14:34-36)

53 Pu toa ropunaˈi vaˈe Kenesareti useme sisima puna anika vena hijara.
54 Pu sisima vaji rena rarihumakiviˈi ea mapoka kajija marako Hu samai kavara.
55 ˈEjume niˈaha kwino arara kajino ninukujaha vaˈajime atakina kichame Jesura hinujihija kichijiˈi irechavara. Kwaaka mapoka kajino Hu vaˈujaho pu nijaimaru vejura.
56 ˈEjume Hura ara mamaˈina maˈuˈumai ara rora kajino ea atakina ˈeka roe maketi tinia irechaviˈi Huni ateha uri ˈunahuniji jarima ˈwaravara. ˈEjume ea mapoka Hu ateha uriji ˈunavajaho sonahiara.

7

Emahwapuni Tamana Najahajina
(Matiu 15:1-9)

1 Parasi ˈee Sikuraipi ijihi puˈúmo ahuma Jerusaremi rena Jesuni roara.
2 ˈEjume Huni tisaiporu kivume ija pasoˈi kaivo hina ˈiruma ijara.

3 Parasi 'ee Jua mapoka emahwapuni tamana'omo pu ija so'avajiana kaivo paso'avajija 'iruma paijura.
4 Pu vea ka'ene maketi rena roujaho pu 'iruma paijura kaivo ija somare'e iji'a ijura. 'Ene pu sahwapuni tamana ijí venare'e puni tevua some si'uara some 'ee kapusia some ijá vejura.
5 Parasi 'ee Sikuraipiepo Jesu apome ijá 'wava Rakijihuna'e tisaipuruhuana ema tamapo vejuja'ina pavejure? Pu 'iruma i'i vejujaho ija paso'i kaivo maijura 'wavara.
6 Hu eha vena ijá 'iama Ja niho'o ira'asima'ura Aisea nitama heha 'ahi ja rona ija'ina 'waramana. Aisea ijá 'iama
Ea kijahija iraru hohovura kaivo oja punijaho ani va'ura.
7 Pu mairiji Na ta'arorihura kaivo pu Nuni tamana ura pave'i 'ahiura 'iamana.
8 Pu vwihajujaho emaa puni tamanijaho Godoni tamana 'wa'i kaivo ijí ea najahura 'iamana.
9 'Ene Hu pu pina ijá 'iama Ja Godoni tamanijaho ani rana'i kaivo joni tamanijino ea najahura.
10 Mosisi nitama ijá 'iama Ohune'o omune'o puni hura veti'amana. Ea irara oahe'o omahe'o siripa'amajaho hu 'anaa kwa'amana 'iamana.
11 'Enakaivo ja ani najaha ijá 'wava Ea pini unenu'u pina na'eje Godoni katua i'i kaivo omahe'o oahe'o pani'ajihareje mi'amajaho ja ijaho mamaa 'wahuna 'iavara.
12 Ja ija'ina 'warava jihuna'e ja hu ruha pa'aremahu'e omahe'o oahe'o puni unenua 'aho'a pavenu.
13 Ja ija'ina najahujaho Godoni ira 'uhu'i kaivo joni tamana ranavu. Uneunecha mapoka iviamaa ja vejuja'ina 'iamana.

Uneunecha Ka'ene Veju'e Emahuni Kara Siseranujina (Matiu 15:10-20)

14 Hu kú'o ea mapoka 'umenaume Huni rouma ijá 'iama Nuni vu'a hena vwiha'avara.
15 Ea uneunecha samai rena vaji va'ujipo veju'e hu siserahuna pana kaivo huni vaji rena roa usevujara veju'e hu sisea renuna.
16 Ea irara areri he'iro ve'amajaho ataa apúsa'amana 'iamana.
17 Jesu eaka mapoka kajaho irechami'i kaivo sei vaji va'ume tisaiporuepo haa ijihuni maijaho apovara.
18 Hu aporama ijá 'iama 'Ú ja 'u'o pahejo? 'Ú ja pahena pakavujaho ea uneunecha samai rena vaji va'ujipo veju'e hu siserahuna pane?
19 Ijihuni maijaho 'iruma ijujaho oja vaja pava'una kaivo tei vaji va'una. 'Ena'omo túna'i va'e tiheju'e pa'arenuna. 'Enajihuna'e 'iruma mapoka niho'o mamaa 'iamana
20 Hu ijá 'iama Irakijara emaapuni vaji rena roa usevujara veju'e hu sisea renuna.
21 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka sisea oja vaji navujihuna'e ijí sisea vwiha'eju'e oja 'urinau'ukamare'e napara turame 'asúra aheramone ea 'ania kwa-masahe
22 nesa apene ea pipuni uneunecha ki'eje ituname uneunecha sisea vene pisivie majikari karokaha vehuna vwihanune nia sisea kime jarika orahone ira'atiji namahe ira'ata vene jarika rene 'uraha ojura.
23 'Ene ike mapoka sisea kaji oja vaji rena roa usevujara veju'e ea sisea rejura 'iamana.

Sairopinisia Naparijihuni Nimai Roijina (Matiu 15:21-28)

24 Jesu kwaa kajaho are'i kaivo Taia opuni kwai va'ana. Hu ijí va'e sei pini ajime Hu ura ea paka'avarono venana kaivo ijí tanuhuni 'unama pa'ana.

25 'E'eme patetapa'a napara pipuni 'apaja 'u'ua 'avena sisei ajivi'ina'omo Jesu henarena Huni una'i mwe'i 'onana.
26 Napara kajaho Jenitaru Sairopinisia ora. Hu jarima ijá 'wama Nuni 'apaja 'avena sisea ajivi'inakúne A 'avena sisea tasioma pi'onamaha 'wamana.
27 'Ene Hu ijá 'wama Marako sesamai 'iruma vajihe pu ine tú'avara. Sesamaa puni 'iruma pwina 'eka va'e 'ua vajihuna niho'o areria pa'ana 'wamana.
28 Napara kajara Hu eha vene ijá 'wama I'a. Natohwe 'Ua 'u'o teporu hara sesamaa puni 'iruma túa ijura 'wamana.
29 Hu ijá 'wama A ijá 'warima jihuna'e oni 'apaja 'avena sisea ariha va'ana 'wamana.
30 Napara kajaho huni sei va'i kavume 'apajaha 'avena sisea ka'ene ajimajaho ariha va'eme mamaa nenana.

Jesura Ataa 'Ee Ira Pa'ana'e Vejume Maranajina

31 Jesu kú'o 'urine kwaa iha Taia are'i kaivo Saitani 'e'une va'e Karari Tikaparasi vaji va'ana.
32 'Ejume ea 'ahopo ea ira hami pa'waravi'iniji'o ataa pa'areji'iniji'o aherame Jesuni va'ara. Pu 'ejahae ijá 'wava Oni ija huni húmata 'ahi ranama 'wavara.
33 'Ejume Jesura ea mapoka kajija irechami'i kaivo ahema 'urina va'e ani hiji'i Huni ijijino ea kajihuni ataa vajijino ronu ronu irechame 'ee kú'o Huni cheriji 'ene ea kajihuni mitari 'ahi tanihana.
34 'E'ika'i Hu nia akúpi 'ahi nirie siporua 'oji'i ijá 'wama Epata 'wamana. Epata ijihuni maijaho jara'usaha.
35 'E'eme ni'aha kwino huni ataa mitara jaraume marajume ira hami 'waramana.
36 'Ejume Hu ira kisina ijá 'iama Nara iraka ka'ene vejujaho ja ea pa'wara'avara. Hu 'waramajaho pu ira tuma'i kaivo kehi kehi 'waravara.
37 Pu oja niho'o hwa'usaha'eme ijá 'wava Hu uneunecha mapoka mapoka hami ve paranu. 'Ene Hu ea ataa pa'ana venau'e vu'a hene 'ee ira pa'waravi'inijija venau'e ira 'waravu 'wavara.

8

Jesura Ea Mapoka (4,000) Túasamahajina
(Matiu 15:32-39)

1 Kú'o ijipini ea mapoka va'e ahuma hijara kaivo pura 'iruma ka'ene ihunijaho pa'ana. 'Ejume Jesu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ijá 'iama
2 Ea ka'ene nú pu'úmo hijukaho hi'eme na'ia no'opisu pa'arejara kaivo 'iruma ka'ene pu ihunijaho pa'ajihuna'e Na punijihuna'e temuka apeju.
3 Ea 'aho'a kwaa jojori rena roajihuni hahi Na irechamie va'avajaho pu va'e vwamu toi matunave kwamasa'eja 'iamana.
4 Tisaiporuepo Jesu eha vena ijá 'wava Kwaakaho 'iruma pa'ane 'imejuri tinia pa'ajihuna'e nú ichihi 'iruma 'eke eakaho areri vajihe i'eja 'wavara.
5 Jesu aporame ijá 'iama Puretia icharo navo? 'iavume pu ijá 'wava Iropu no'o navu 'wavara.
6 Hu ea mapoka kajaho 'waravume mwe'i hijasavara. Hu puretia iropu no'o 'eke siporua 'one teimani 'wa'i kaivo iji'a tuachame Huni tisaiporua vajihume pu 'eke ea mapoka kajaho ijá vajihapenojara.
7 'Ejume kija kwinu kwino navara'omo Hu 'eke ijí 'u'o siporua 'ona teimani 'wa'i kaivo 'waravume 'eke ea mapoka vajihara.
8 'Ejume ea mapoka kajaho ina tea hianavumakivi'i puretia paiji'inijaho 'eka katija iropu no'o vejume itu'o'ujume irechavara.
9 'Enakaivo ea mapoka mapoka (4,000) ijara'omo irechamiume va'ara.

10 'Ejumakavi'i Hu tisaiporuhwa pu'úmo sisima 'ahi ajime Taramanuta opuni kwai va'ara.

Ea Areri Pavejuji Veje Ka'i 'Ahiume Mi'imi'ivajina (Matiu 16:1-4)

11 Parasiapo roajime Jesui ninakarame vena ka'i 'ahiume ijá 'wava A aacha pina akúpi 'ahi najuha kavava 'wavara.
12 Jesu oja areri pare'eme ijá 'iama Ea iviamaa urijakihija rakijihuna'e aacha pina veje ka'i 'ahiu'e 'warivu? Na nimaa nimaa ja 'waravu Na aacha pina niho'o ea ka'ene iviamaa urijakihija panajahuna 'iamana.
13 Hu pu irechami'ika'i 'urine sisima ajime toa ropuna'i va'ana.

Parasi 'Ee Heroti Oni Isitijina (Matiu 16:5-12)

14 'Ejume tisaiporu harava runami'eme pa'eki kaivo kwinu'wi apena sisima vaji ranama roara.
15 Jesu pu nahama 'warama ijá 'iama Ja hami hena kaha. Parasi puni isitia 'ee Heroti oni isitia hami ki'avara.
16 Pu 'urine pira'arame apenoji'i ijá 'wava Hu ija'ina 'warumu ijihuni maijaho nú puretia pa'ana rone 'warumu 'wavara.
17 Pura 'wava kaji Jesu henarena aporama ijá 'iama Ja irakijihuna'e nú puretia pa'ana 'wame pira'aravo? Na 'waravujaho 'ú ja pahejo? 'Ú ja hami pavwihajo? 'Ú joni oja majaa kaisina rena navo?
18 Ja nia rukina vo pakivo? Ja ataa rukina vo pahejo? Ja ira ka'ene kivajaho pavwihajo?
19 Vea ka'ene Na puretia iropu tuachavumakame ea mapoka mapoka (5,000) ijajaho ja vi vwihajo? Ea puretia ijuma tua'eme puretia pwinana'a ka'ene navajaho katija icharo vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu ropu no'ona 'wavara.
20 Vea ka'ene Na puretia iropu no'o tuachame vajihume ea mapoka mapoka (4,000) ijajaho katija icharo pwinana vejume itusahare? 'iamana. 'Ejume pu eha vena ijá 'wava Iropu no'ona 'wavara.
21 'Ejume Hu ijá 'iama Ja majama pavwihaju 'iamana.

Jesura Petasaita Ora Nia Pa'aji Vejume Maranajina

22 Pu Petasaitai ro'eme ea 'ahopo ea pina nia supavi'inijaho apena roe 'ejahae Huni iji 'una'amarono 'waravara.
23 'Ejume Jesu huni ija 'unavume apene ari uri va'ana. Hu cheri nia 'ahi pisoti'i kaivo ija nia 'ahi ranama ijá 'wama A uneunecha vikimo 'wamana.
24 Hu nia ahasirime nirie ijá 'wama Na ea kivujaho icha puna'i 'urahoju 'wamana.
25 Jesu kú'o Huni ija ea kajihuni nia 'ahi irechavume hu nia niriajaho marane ea nia hami kimana.
26 'Ejume Hu huni sei va'umakavi'i ijá 'wama A ara vaja pavahuna 'wamana.

Pitara Jesu Rona 'Waramajina (Matiu 16:13-20; Ruku 9:18-21)

27 Jesu Huni tisaiporu pu'úmo va'e ara iha Sesaria Piripai va'iro vai'i Jesu Huni tisaiporu aporama ijá 'iama Ea pu vwihajujaho Na rarane 'wavure? 'iamana.
28 Pu eha vena ijá 'wava Ea 'ahopo vwihajujaho A Joni Papitisita 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A Iraija 'wavu'e 'ahopo vwihajujaho A poropeti pina rojura 'wavara.
29 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Enakaivo ja vwihajujaho Na rarane? 'iamana. 'Ejume Pita ijá 'wama A Kerisona 'wamana.
30 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja ijaho ea pa'wa'avara 'iamana.

Jesura Ahia Apene ʻEe Kwahuniji Rona ʻWaramajina
(Matiu 16:21-28; Ruku 9:22-27)

31 Jesu Huni tisaiporu najaha ijá ʻiama Ea maiʻo Emaa Puni Harihijaho ʻunama sisesa ani aniʻina ʻahahuna. ʻEne emakina ʻee pirisiti ʻee Sikuraipijipo pataarohuna. ʻEne pu Hu ʻanae kwahuna kaivo naʻia noʻopisu paʻareʻeje kúʻo ʻurihuna ʻiamana.
32 Hu samaumai najahumakame Pita Jesu ahema ro vaʻe ʻurarahana.
33 Hu taʻarohe Pita túchaha*ʻ*ikaʻi Huni tisaiporu kiviʻi Pita ʻuraraha ijá ʻwama Setani, Nuni túna*ʻ*i ruvaʻa! Oni vwihijaho Godoni vwiha pana kaivo ema puni vwiha ʻwamana.
34 Jesu ea mapoka ʻumenaume roe Huni tisaiporu puʻúmo Huni nini ahuma hijumakiviʻi Jesu ijá ʻiama Ja ea pini Nuni túna*ʻ*i roʻi veʻamajaho huni ojijihuni urijaho makaʻikaʻi huni korosi tapane Nuni túna*ʻ*i ʻararihie roʻama.
35 Ea irara huni hiiji ori niʻajaraʻamajaho huni hiijaho ranahuna. ʻEne ea irara huni hiiji Nunijihunaʻe Godoni vuʻa maa maiuʻini jihunaʻe ranamajaho hu huni hia ʻunanahuna.
36 Ei pini uneunecha kaʻene mweʻa kakehunijaho huna rerenaʻeje hia nimaa nimaiji asinaʻipisa hu mamaa iraka apejaʻe?
37 ʻEne ea iraka vejujihunaʻe majama hihuna asinahune?
38 Ea mapoka kaʻene iviamaa iki hijukija Godi pataarohe ʻee sisea ʻunama ani ani vejiʻi hiju. Ea irara Nunijihunaʻe Na pataarorihe ʻee Nuni ira pataaroʻamajaho vea kaʻene Ema Puni Harihijara ʻona ojiʻina arimaa ʻee Amoni hanajiʻiniji'i roʻamajaho hu ʻuʻo pataarohuna.

9

1 Jesu ijá ʻiama Na nimaa nimaa ʻwaravu. Ea ʻahoʻa ike namijukija pu marakoʻa Godira haruriji'i ʻajohaʻi roa kamarejaʻe túna*ʻ*i kwamasahuna ʻiamana.

Taʻarohe Aniʻina Renajina
(Matiu 17:1-13; Ruku 9:28-36)

2 Vea iropu kwino paʻareʻeme Jesura Pitane Jemisine Jonine ijá aherama vaʻe huriʻi ajima vaʻume pu Huni haha kavajaho taʻarohe aniʻina renana.
3 Huni atehijija ahaniha sajasaʻimaa rejara. Ei pini mweʻi súhui sovuʻe rejujaʻina paʻana.
4 Ijaʻina reʻeme Iraijaʻo Mosisiʻo Jesu puʻúmo hina vuʻa ʻwavara.
5 Pita ʻurina Jesu ijá ʻwama Najuhiʻine mamaa vene nú ja puʻúmo hiju. Nú joni sosura ara venahuna. Pina Ona vene pina Mosisi ona vene pina Iraija ona vehuna ʻwamana.
6 Pu tea junava jihunaʻe hu puruva reʻeme ijaʻina ʻwaramana.
7 ʻImitia satuʻuriʻeme ira ʻimiti vaji ijá ʻiama Ikaho Nuni Hariha Na Hu oja mahu. ʻEnajihunaʻe Huni ira heʻavara ʻiamana.
8 Niʻaha kwinu ijá reʻeme nia niriapenojajaho ea ʻahoʻa pakiʻeme Jesu Huhusu kavara.
9 Pu huriʻi rene ariha roiʻi Jesu ijá ʻiama Ja iraka kaʻene kavajaho ea paʻwaraʻavara kaivo Ema Puni Harihijara kwamareje kúʻo ʻuriʻeje ijiʻa ʻwaraʻavara.
10 Hura ʻwaramajaho pu hena puni vaji irechavara kaivo pu hina kwama ʻurihuni jihuni maijaho irake ʻwamareje pu piraʻaraviʻi hijara.
11 Pu Jesu apoma ijá ʻwava Irakijihunaʻe Sikuraipiepo ʻwaravajaho Iraija marako rohuna ʻwavara.
12 Jesu ijá ʻiama Nimaa Iraija nimarako roareʻe ʻunama arira amairiu. Irakijihunaʻe nitama Godoni heha ʻahi venarena ijá ʻiama
Ema Puni Harihijaho siseʻi ʻahaareje Hu nihoʻo ura parenahuna ʻiamana.
13 ʻEnakaivo Na ja ʻwaravu Iraija niroana kaivo pu iraka siseʻi ʻahaʻi vejajaho pu vejaraʻomo heha ʻahi ijaʻina namu ʻiamana.

Jesura Paruisea Kaˈene ˈAvena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina (Matiu 17:14-21; Ruku 9:37-43)

14 Jesu ˈurina tisaiporuhwa puni roarena ruˈeˈujiˈi ea mapoka ahuma hiˈeme kivume Sikuraipijijahija hina Jesuni tisaiporu epuˈúmo ninakaraviˈi hijara.
15 ˈEˈeme ea mapoka kajijahija Jesu kame tatoviˈi ninuma vaˈe ija apena ˈajovara.
16 Jesura Sikuraipijija aporama ijá ˈiama Ja raka pu puˈúmo ninakaraviˈi hijo? ˈiamana.
17 ˈEjume ea mapoka puni vaja kajino ei pini ijá ˈwama Najuhiˈina na nuni hariha Oni apena roujihuni maijaho ˈavena sisea ajimarena ira paˈarena jihunaˈe apena routa.
18 Ichihi chihi ˈavena sisea kajara ajimujaho ˈunamapena mweˈi ranavuˈe irasapa ani rene upaja niiˈi haha tanuka apeˈasahe haha kaisimaˈura renuna. Na Oni tisaiporujija ˈwarave ˈavena sisea ˈararihihunijaho areri parenu ˈwamana.
19 Jesu ijá ˈiama Ja iviama ike ˈurina hijukija nihoˈo panimaa rojiˈina. ˈÚ Na naˈia icharu ja puˈúmo hijo? Na naˈia icharo masuani ja puˈúmo hina apena route? Sesamaa kajaho ahema Nuni roha ˈiamana.
20 ˈEjume pu sesamaa kajaho aheme Huni roume ˈavena kajara Jesu kamarena sesamaa kajaho apena piˈonavume mweˈi ˈona kuchikuchiviˈi ira sapa ani renana.
21 Jesu omaha apoma ijá ˈwama Naˈia icharo ijaˈina renane? ˈwamana. Omahi ijá ˈwama Nitamatama sesamuˈuru nijaˈina renana.
22 Naˈia mapokaˈe ˈavena sisea kajarahara ˈunama piˈonavuˈe veni rene ˈee toi ˈona kwaˈamarono venuna. A areri rene ˈee temukaˈamajaho niˈajúhe veje maraˈamana ˈwamana.
23 Jesu hu ijá ˈwama A nimaa roˈamajaho arerina. Ea irara nimaa roˈamajaho uneunecha ani aniˈina hununaa areri rehuna ˈwamana.
24 ˈEjume sesamaa kajihuni omijara ˈurina ijá ˈwama Na nimaa rojukúne na nimaa parojujaho niˈajiˈamana ˈwamana.
25 Jesu kiˈeme ea mapoka kaˈene hina vuˈa heja kajipuhipo nianaa apene ronuronu roajivuma kiviˈi Jesu ˈavena sisea kajaho ˈurarahiˈi ijá ˈwama ˈAvena sisea kaˈene ira paˈa ataa paˈakera ariha vaˈamana kaivo a túnaˈi kúˈo paˈunama roˈamana ˈwamana.
26 ˈEjume ˈavena sisea kajaho kúˈo emaavajiˈi sesamaa kajaho apene piˈonamana. Ijiˈa ijá venarena areˈi kaivo hu vaˈana. Sesamaa kajaho kwamujaˈina rejume ea mapoka ijá ˈwava Hu nikwamana ˈwavara.
27 Jesu sesamaa kajaho iji ˈunamapena ˈurijume ˈurina naminana.
28 ˈEjume Jesu sei vaˈe tisaiporuhwa puˈúmo pupusu hijiˈi pu Hu ijá ˈwava Irakijihunaˈe ˈavena sisea kajaho nú areri patasiomahare? ˈwavara.
29 Jesu eha vene ijá ˈiama ˈAvena sisea ijaˈina siomahunijaho ˈunama nikwinuˈwi siporui reje siomahuna ˈiamana.

Jesura Kwama ˈUrihuniji Rona ˈWaramajina

30 Pu kwaa kajaho areˈi kaivo ˈurina Karari vaji usema vaˈara. Kwaa kaˈene Hura hinuji erapo kame hehunijaho Hu ura parenana.
31 Ijihuni maijaho Hu tisaipuruhwaha najaharena

Noinijá ˈiama Emaa Puni Harihijaho ea ˈahopo apene ea ˈahoˈa mihe pu Hu ˈanaa kwamareje vea noˈopisu mweˈi vaji namareje kúˈo ˈurihuna ˈiamana.
32 ˈEnakaivo Hu pu ˈwarama jihuni maijaho pahenareja pu Hu apohunijaho junavume paapovara.

Irara Natohwane? (Matiu 18:1-5; Ruku 9:46-48)

33 Pu ˈurine Kapeniami vaˈajime Hu sei vaji hiˈi kaivo Hu pu aporama ijá ˈiama Ja vwama toi roajaho iraka ˈwamapena roare? ˈiamana.

34 'Enakaivo pu eha pa'warava jihuni maijaho pu 'unama toi pira'aramareja Irara
natohwana 'wavajihuna'e eha pa'wavara.
35 'Ejume Jesu asuma hi'i kaivo tisaiporuhwaha iropu ropu no'o 'umenauma
roumakivi'i ijá 'iama Ea irara amura re'i ve'amajaho hu túchamai rehune 'ee 'eka
mapoki jihipuni pwea rehuna 'iamana.
36 Jesu sesamaa pina 'waravume puni una'i namijumakavi'i Hu ija haha 'unavi'i ijá
'iama
37 Ea irara sesamaa ija'ina Nuni iha 'ahi ni'aja'amajaho hu Na ni'ajihe avahuna. Ea
irara Na apeni'amajaho hu nimaa Godi ka'ene ranamiume Na roaji ape'ena 'iamana.

Ea Irara Nú Pu'úmo Paninakaramujaho Hu Núna
(Ruku 9:49-50)

38 Joni Jesu ijá 'wama Najuhi'ine nú ea pina kavume hu Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea
siomahume kavara. Hu núni pwina pa'ajihuna'e nú hu roturahara.
39 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Ja hu parotura'avara. Ea irara Nuni ihi 'urahi'i mamaa
ve'amajaho hu túna'i Nununa'i sisea pa'wara'ena.
40 Ea irara nú pu'úmo paninakaramujaho hu núni ea.
41 Ea irara a Keriso onijihuna'e kapusi toa 'e ma'amajaho Na nimaa nimaa 'waravu
hu huni ea paasinahuna.

Sisea Ve'avarono Vena Kivujina
(Matiu 18:6-9; Ruku 17:1-2)

42 Sesamaa pini Na nimaa ro'eje ei pini sisei veje hu nimaa ro'amaji are'amajaho
maijaho ja aji apene muna ahisima'uri huni oroi vevahame soha vaji pi'onave o'ipisa
ja mamaa veja'a.
43 Oni iji veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a 'uhuna'amana. Maijaho a ija rona
kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo ija no'ohe'i re'amajaho veni renuni kwaa
ka'ene vena pa'utarotisavi'ini ijino va'ena.
44 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
45 Oni mumori veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho 'uhuna'amana. Maijaho a
mumora kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo mumora no'ohe'i re'amajaho veni
renuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
46 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
47 Oni nii veje a Godoni 'unama pataaro'amajaho a oni nia 'anae supa'amana.
Maijaho a nia kwinu apene hia mamaa apehuna kaivo nia no'ohe'i re'amajaho veni
rehuni kwaa ka'ene vena pa'utarotisavi'ina ijino va'ena.
48 Ara kajaho hucha pakwamasahi'ine 'ee vena pa'utarotisavi'ina.
49 Godi ea mapoka veni vena kihuna.
50 Misa mamaa kaivo misa kajihuni vweijara pa'are'ipisa 'ú nú ichá'ina veje kú'o
vwea reja'e? Emaa misa puna'i vwea rukina re'avajaho ja joni oja hami 'ajohe 'unama
maa vejajihuna'e ja ea mapoka pu'úmo hami hihuna.

10

Jesura Parua Napara Ranaravuji Najahajina
(Matiu 19:1-12; Ruku 16:18)

1 Jesu kwaa kajaho are'i kaivo 'urina Jotani 'ona kara'i Jutia va'ana. Ea mapoka kú'o
nianaa Huni roume Hu najahu ja'ina'e najahana.
2 'Ejume Parasipo Jesuni roe vena ka'i 'ahiume apoma ijá 'wava Ei pini napara huna
rana'ipisa areri reja'e? 'wavara.
3 Hu eha vene aporame ijá 'iama Mosisi hu ja raka vehuna 'waramane? 'iamana.
4 Pu ijá 'wava

Mosisira 'warumajaho ea napara ranahuna asura ve ma'i kaivo ranave vahuna'e 'warumana 'wavara.
5 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Hu nitama heha 'ahi ija'ina 'warama jihuni maijaho joni oja kisima'uri jihuna'e hu venana.
6 'Enakaivo nitama anejijaho Godira uneunecha mapoka vene 'ee parua vene 'ee napara venana.
7-8 Ijihuni hahi parui napara 'wa'amajaho opwaha irechami'i kaivo pu no'o nikwino rehuna.
9 Godi raka ka'ene ihenamiajaho ea pina patura'amana 'iamana.
10 Pu kú'o sei vaji va'ajimareja huni tisaiporu ijí vu'a kajaho apovara.
11 'Ejume Hu ijá 'iama Parua irara huni napara rana'i kaivo napara pini 'wa'amajaho hu huni napara ka'ene amuriji niho'o sise'i 'ahaa avahuna.
12 Napara irara huni parua rana'i kaivo parua pina ve'amajaho hu niho'o sise'i 'ahaa avahuna 'iamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Ruku 18:15-17)

13 'Ejume ea 'aho'a sesamaa 'eka Jesuni roume Hu iji 'unirame meraji'iro venana kaivo tisaiporuepo ea kajija 'urarahara.
14 Jesu kimarena niho'o sevuma ijá 'iama Sesamaa paroturi'avara kaivo maki'eje Nuni ro'avara. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ea ka'ene sesamaa puna'i vejujihipuni ara.
15 Na nimaa ja 'waravo. Ea irara Godoni ariji sesamaa puna'i paape'amajaho hu ijaho pavahuna 'iamana.
16 'Enarena Hu sesamaa kajaho mwachame Huni ija puni haha 'ahi irechavi'i merajihana.

Ea Uneunecha Rukima'urijina
(Matiu 19:16-30; Ruku 18:18-30)

17 Jesu va'i 'ahauma va'eme ea pina ninuma roajino Huni una'i nitupari sa'i kaivo apoma ijá 'wama Najuhi'ina Mamaa'e na ichá'ina'e vene majama hihunijaho ape'ejo? 'wamana.
18 Jesu ijá 'wama Irakijihuna'e a Na mamaa 'wimo? Eaka mapokakaho mamaa pana kaivo nikwino Godira mamaa.
19 A Godoni tamana nihenuna. A ea pa'anaa kwa'amana 'ee a napara patura'amana. A nesa paape'amana. A ea pina panama'amana. Ohuna omuna ijihipuni hura ve'amana 'wamana.
20 'Ejume hu ijá 'wama Najuhi'ine na nitama sesamu'uru rene tamana kajaho hami venapena routa 'wamana.
21 'Enakaivo Jesu hu kamajaho Hu oja mahe ijá 'wama A unenu'u pina kwino mai'o areri pa'ana. A va'e oni uneunecha mapoka 'eke 'imenareja'e monia ona 'eke ea uneunecha pa'aji vajihakame oni eha maa akúpi 'ahi na'eje roe Na 'ararihi'amana 'wamana.
22 Hu ijí henajaho niho'o temume oja tura'i 'aha'eme va'ana. Ijihuni maijaho hu uneunecha mapoka rukina.
23 'E'eme Jesu niriapenoji'i Huni tisaiporua kima ijá 'iama Ea ka'ene uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.
24 Jesu 'waravume Huni tisaiporua hena oja hwa'usahana. 'Ejume Jesu kú'o eha vene pu ijá 'iama Sesahu Nune ea pu nimaa rohuna kaivo pu uneunecha mapoka rukina re'avajihuna'e pu Godoni ari vahuna kisina rehuna.
25 Maha nitirua titi aru'ipisa areri reja'a kaivo ea hu nimaa rohuna kaivo hu uneunecha mapoka rukina re'amajihuna'e hu Godoni ari vahuna kisina rehuna 'iamana.

26 Pu ijí henareja oja nihoˈo hianaˈeme ijá ˈwava ˈÚ Godi ea irá niˈajaˈena? ˈwavara.
27 Jesu pu kiviˈi ijá ˈiama Emapo areri vehuna paˈana kaivo Godiho arerina. Godira areri uneunecha ve paranuna ˈiamana.
28 Pita Hu ijá ˈwama Ike hena nú uneunecha mapoka irechaˈi kaivo A ˈararihae roara ˈwamana.
29 Jesu ijá ˈiama Na nimaa ja ˈwaravo. Nuna ˈee Godoni vuˈijihunaˈe ei pini huni mweˈa ara omaha oaha pokaha ˈuˈuaha maˈinaha sesahwaha irechamiˈamajaho
30 hu túnaˈi areri mweˈa mapoka mapoka ara mapoka mapoka oma mapoka mapoka oha mapoka mapoka poka mapoka mapoka ˈuˈua mapoka mapoka maˈina mapoka mapoka sesamaa mapoka mapoka rehuna. Ea hu siseˈi ˈahaˈeja kaivo hu Godoni ari vaˈe majama hihuna.
31 ˈEnakaivo ea irahipo urasaˈavajaho pu túchamai rehuna kaivo ea irahipo túchamai reˈavajaho pu urasahuna ˈwamana.

Jesura Kwahuni Vuˈa Noˈopisuji Rona ˈWaramajina (Matiu 20:17-19; Ruku 18:31-34)

32 Pu Jerusaremi vaˈiro vaˈeme Jesu urana vaˈeme Huni tisaiporu túnaˈi vaˈajimareja oja hianamana. ˈEe ea kaˈene pu ˈararihia vaˈajaho tea junamana. ˈEne Hu kúˈo ea iropu ropu noˈo aherame ani ro vaˈe iraka kaˈene Hua rehunijaho ˈwaramana.
33 Hu ijá ˈiama Ja heha! Nú Jerusaremi vaˈajive ea ˈahopo Ema Puni Harihijaho apene pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipi ijihi mihe pu apena ˈanae kwahuna ˈwaˈikaˈi pu Jenitaru mihuna.
34 Pu Hu matahe chera pisotie hisi hijahe ˈanae kwahuna kaivo vea noˈopisu mweˈi vaji namareje ijiˈa kúˈo ˈurihuna ˈiamana.

Jemisiˈo Joniˈo Jarima ˈWaravajina (Matiu 20:20-28)

35 ˈEjume Jemisiˈo Joniˈo Sepati oni harihijaˈomo ijí pu roajime Jesu ijá ˈwava Najuhiˈina nú unenuˈu pina rakaˈe A ˈwaraˈavajaho A veˈamana ˈwavara.
36 ˈEjume Hu ijá ˈiama Ja ura iraka Na jona venaˈejo? ˈiamana.
37 Pu ijá ˈwava Naˈia pini a ea mapoka ˈajohaˈamajino nú ea pina Oni ija manaˈinijaˈi hije ˈee ei pini anaˈinijaˈi hiˈejakúne ˈwavara.
38 ˈEnakaivo Jesu pu ijá ˈiama Oneka kaˈene ja Na ˈwarivu kajihuni maijaho ja paheju. ˈÚ ja areri Na kapusi toa kaˈene ihunijaho iˈeja? ˈEne Na toa apúsamie ˈuriujaˈinaˈe ja ˈuˈo toi samae ˈuriˈeja? ˈiamana.
39 Pu ijá ˈwava Nú arerina ˈwavara. Jesu ijá ˈiama Nara kapusi toa kaˈene ihunijaho ja nimaa ihuna. ˈEne ˈuˈo Na toi apúsamie ˈurihuni jaˈinaˈe ja nimaa toi samae ˈurihuna.
40 ˈEnakaivo ea pina Nuni manaˈini hije ˈee ea pina Nuni anaˈini hihunaka ˈwarivujaho Nara vajihuna pana kaivo emaa punaˈe iji pijiha amairie irechavu navu ˈiamana.
41 ˈEjume ea iropu ropu ijí henareja pu Jemisi Joni punaˈi sena vena ˈurarahara.
42 ˈEjume Jesu ˈumenaume pu rouma ijá ˈiama Ja niheju. Jenitaru ea mamaˈina rejajaho pu majikari ˈajoahura. Puni ea mamaˈina ˈwaravuˈe ea mapoka puni ira hena vejura.
43 ˈEnakaivo ja ijaˈina pana kaivo ea irara ura joni natohwa reˈi veˈamajaho hu joni pwea reˈamana.
44 Ea irara uraˈi veˈamajaho hu ea mapoka puni pwea reˈamana.
45 Ema Puni Harihijara roajaho ea mapoka Huni pwea pareˈavarono roana kaivo Hu puni pwea reˈi ˈahauma roana. Hu Huni hia ea mapokaˈe mihana. Areri emaa ˈimenaana ˈiamana.

Jesura Patimeasi Kaˈene Nia Supaviˈiniji Vejume Maranajina
(Matiu 20:29-34; Ruku 18:35-43)

46 ˈEjume pu Jeriko ro ˈeˈune usema vaˈiro vaiˈi Jesuho Huni tisaiporu ˈee ea mapoka ˈee Patimeasi nia supaviˈina kaˈene Timiasi oni harihaˈomo vwama rori jariraviˈi hinana.
47 Hu hejume Jesu Nasareti oraˈomo roume hu ijí heˈikaˈi ijá ˈumena A Teviti Oni Hariha A na temukaˈamana ˈumenana.
48 Pu hu ijá ˈumeja Irunoˈa ˈarema ˈumejara kaivo hu nihoˈo pasonananaviˈi ijá ˈumena Teviti Oni HarihaˈomoA na numiriˈamana ˈumenana.
49 Jesu henarena masuani namijiˈi ijá ˈiama ˈUmeje roˈama ˈiamana. ˈEjume pu ea nia supaviˈina kajaho ijá ˈumeja Teamanaˈeje ˈurina Hu a ˈumenaukúne ˈumejara.
50 ˈEjume hu marako huni ateha irecha ˈoˈi kaivo ˈurina Jesuni roana.
51 Jesu hu apoma ijá ˈwama A ura rakaˈe Na vetaˈejo? ˈwamana. ˈEjume ea nia supaviˈinijara ijá ˈwama Najuhiˈina A veje na kúˈo nia niriuma ˈwamana.
52 Jesu hu ijá ˈwama A nimaa ronajara vejuˈe maranaukúna vaˈa ˈwamana. ˈEˈeme niˈaha kwino huni nia marajume hu Jesuˈi vaˈana.

11

Nihoˈo Temarajiˈi Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Ruku 19:28-40; Joni 12:12-19)

1 Pu Jerusaremi rori roe Petapejeˈo Petaniˈo puni rori huriˈa Arivi useme Jesu Huni tisaiporu noˈoheˈi irechamiuma vaˈumakiviˈi Hu ijá ˈiama
2 Ja vaˈe ara pina kamaˈaji useviˈi kave tonikia ˈuˈua ea ijihuni toi pahijiˈina kaˈeje aji iˈivananave namija kaˈavajinakúne rasamapene roˈavara.
3 ˈEˈeje ea pina ja aporamareje ijá ˈiava Ja rakijihunaˈe tonikia ˈuˈua apejo? ˈiˈamajaho ja ijá ˈwaˈavara Nú apena vaˈe núni Natohwijara unenuˈu pina venarejaˈe ijiˈa kúˈo marako ranave roˈena ˈwaˈavara ˈiamana.
4 ˈEjume pu noˈo vaiˈi kavume tonikia ˈuˈua vwicha rori iˈivananava jaho kamareja rasavara.
5 ˈEˈeme ea ˈahoˈa kaˈene namija kajipo ijá ˈiava Ja noˈo raka vene tonikia ˈuˈua kajaho rasavo? ˈiavara.
6 ˈEjume Jesura raka kaˈene ˈwaramajaho pu ijá ˈwaravume pu makiˈeme pu noˈo apena vaˈara.
7 ˈEjume pu tonikia ˈuˈua apene Jesuni roume pu puni atehiji tonikia ˈahi irechame Jesu ijihuni ˈahi hinana.
8 ˈEˈeme ea mapoka kajipuhipo puni ateha ˈee icha tuame ˈunama kajino tahitavara.
9 Ea mapoka urasaha vaˈume ea ˈahoˈa túnaˈi vaˈa kajipuhipo mwasiriviˈi ijá ˈumeja Hosana A Godoni iha ˈahi roajihunaˈe Hu A merajahu.
10 Nuni oma Tevitira kwaa ara ˈajohuna kaˈene rohunijaho Godi merajaho Hosana nihoˈo ichutoa mai hinu ˈumejara.
11 Jesu roe Jerusaremi Temiporu ajimarena vea nipaˈarena jihunaˈe maniriapenonu vaˈume ˈurine Huni tisaiporua iropu ropu noˈo aherama Petani vaˈara.

Jesura Mataka'e Sirimajina
(Matiu 21:18-19)

12-13 ˈEnaˈomo súˈo Petani rena ˈunama roajiˈeme ˈunama toi Hu matumana. Hu niriˈi kamajaho mataka kamarena Hu vwihanajaho ˈina ijí navu roˈi kaivo vaiˈi kamajaho ˈina pakiˈeme aˈaru rena namana. Ijihuni maijaho mataka kajara ˈina rehuni vea pana.
14 ˈEjume Hu icha kajaho ijá ˈwama Ea kúˈo oni ˈina paihuna ˈwamana. Hu ijá ˈwaravume Huni tisaiporu hejara.

Jesura Temiporu Vaji Vaˈe Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Ruku 19:45-48; Joni 2:13-22)

15 Pu Jerusaremi vaˈajimareja Jesu Temiporu aruma vaiˈi kivume ea mapoka
hina ˈiruma ˈimejiˈi hijumakiviˈi Hu vaˈaji ea monia senisu vejiˈini jihipuni ˈaiju
ˈunama pitaˈarohe ea uka ˈimejiˈinijijahija ˈee ea mapoka arukunie ˈararihiume pitapa
juhahara.
16 Hu ea ˈahoˈa Temiporu vaja uneunecha ˈahoˈa paˈeke roe aruma vahunaˈe Hu
tanumana.
17 Hu ea mapoka najahiˈi ijá ˈiama Godira heha vaji ijá ˈúma Nuni seijaho eaka
mapokijihipo Nuni siporua ˈohuni sea kaivo ja vejume seakaho nesapejuri sea renana
ˈúmana ˈiamana.
18 ˈEjume Sikuraipia ˈee pirisitia mamaˈinapo Jesu ˈanaa kwahuni ˈunamiji savara.
Pu Jesu ˈanaa kwahuna kaivo ea mapoka Hu najahuˈe Huni túnaˈi vaˈujihunaˈe pu Hu
juhavara.
19 Vea nusireˈeme pu Jerusaremi arema vaˈara.

Matakijara Najuhajina
(Matiu 21:20-22)

20 Súˈu ˈurine vaiˈi kavume mataka sarana paranana.
21 ˈEjume Pita kama vwihana ijá ˈwama Najuhiˈine kare kama. Mataka kaˈene Ara
sirimajaho nihoˈo saranana ˈwamana.
22 Jesu ijá ˈiama Ja Godi nimaa roˈavara.
23 Nimaa Na ja ˈwaravu Ea irara huriˈa kare ijá ˈwaˈamajaho ˈauma vaˈe sohi ˈona
ˈwaˈi kaivo huni oja vaja papuruva retiˈi kaivo nimaa roˈamajaho iraka kaˈene hura
ˈwaramujaho rehuna.
24 Ijihuni hahi Na ja ˈwaravu Iraka ja siporua ˈona ˈwaravajaho nimaa rojiˈi nú niˈeku
rojakamareje ja ˈekaˈavara.
25 Vea kaˈene a ˈurina siporua ˈoˈamajaho ara ea ˈahoa siseˈi ˈahiajaho vwihania
arevakame oni Oma kaˈene akúpi ˈahi hinujaho oni sisea vwihana areˈamana.
26 ˈEnakaivo erapo ja siseˈi ˈahie ja puni sisea pavwihana areˈavajaho joni Oma
kaˈene akúpi ˈahi hinuji ˈuˈo joni sisea pavwihania arehuna ˈiamana.

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Ruku 20:1-8)

27 ˈEjume pu kúˈo ˈuname Jerusaremi roajime Jesu Temiporu vaji ˈuraho ˈeme pirisiti
mamaˈina ˈee Sikuraipi ˈee emaipo niˈaha kwino Huni roajivara.
28 Pu Hu apoma ijá ˈwava Irara ˈwaravume ijaˈina venane ˈee Irara harura mahume
A ijaˈina venane? ˈwaravara.
29 Jesu pu eha ijá ˈiama Na ja aporaˈejukúna ja eha ˈwarivakame ijiˈa Na harura
irakijino vejujaho Na ja ˈwarahuna.
30 Irara ˈwaravume Joniho ea toi samauma ˈurijare? Godira ˈwaramana ˈaho ei pini
ˈwaramane? Ja eha ˈwariha ˈiamana.
31 Pu hina ira kukari ijá ˈwava Nú akúpi ˈahi rena roana ˈwaˈavajaho Hu ijá ˈúhune
Irakijihunaˈe ja hu panimaa vetiare? ˈúˈena.
32 ˈEnakaivo nú ema puni rena roana ˈwaˈeja vo pu ea mapokaˈe juhavara. Ijihuni
maijaho ea mapokaˈe vwihajujaho Joniho nimaaˈe poropetia.
33 ˈEne pu eha vene Jesuho ijá ˈwava Nú puruva retúu ˈwavara. ˈEjume Jesura pu
ijá ˈiama Ijinaˈomo Na ˈuˈo harura iraki apene uneunechake vejujaho paˈwaraˈeju
ˈiamana.

12

Aja Juara ˈAjohiˈinijihi Puni Haa
(Matiu 21:33-46; Ruku 20:9-19)

1 Hu aneja vene pu haa ˈwarame ijá ˈiama Ei pini juara menarena ajina ˈone vera irame núˈúha vene hu ea ˈahoˈa irechamiume juara kajaho ˈajoha hiˈeme hu kwaa pini vaˈana.
2 ˈIruma kajara maranani veijino huni pwea ranavume vaˈe ajina ˈekaˈi vaˈana.
3 ˈEjume ea kaˈene juara kaji ˈajohujipo ˈurina ˈanau vaˈo piranavume maisu vaˈana.
4 Vu kúˈo huni pwea pina ranavume vaˈume ea kaˈene juara kaji ˈajoha kajipo muni ˈeka huni húmati ˈahi ˈanaume hijaˈaravumakaviˈi pu apena siseˈi ˈahau vaˈume piranavume vaˈana.
5 Hu pina ranavume pu ˈanauma kwamana. ˈEjume hu vu kúˈo pwehwaha ˈahoˈa irechamiume vaˈume pu ˈahoˈa hijihaˈe ˈee ˈahoˈa ˈaniuma kwamasahara.
6 ˈEˈeme hu ea kwino ranave vahuna hinana. Huni hariha kaˈene nihoˈo oja mahiˈinijina. Hu túchamaijaho raname ijá ˈiama Pu nuni hariha kehuni hura veˈeja ˈiamana.
7 ˈEnakaivo ea kaˈene juara kaji ˈajohujipo ˈwamapenojiˈi ijá ˈwava Ea kaˈene kahe rou kahehunakúne roe ˈanae kwaˈeje núni aachiaˈe reˈena ˈwavara.
8 ˈEjume pu hu ˈanauma kwavume piˈonavume vera hanaˈi vaˈana.
9 ˈEjumakame juara anesura kajaho icháˈina veˈena? Hu roe ea kaˈene huni juara ˈajohiˈina kajija ˈanie kwamasaˈeje hu ea ˈahoˈa juara kajaho mihuna.
10 Ja nihejara Godoni heha vaji ijá ˈiama
Ea kaˈene ara vejiˈinijipo kuteja kaˈene piˈonavajara ara kajihuni kúrúti kuteja kaji rena naminana.
11 Ikaho Natohwi jihuni rena roajihunaˈe nú kivujaho mavarasaˈina rejura ˈiamana.
12 Hura haa kaˈene puaˈe ronarena ˈwaramaji ˈwaramana. Pu ura henareja Hua apeˈirono savara kaivo pu emaaˈe juhamareja arema vaˈara.

Takisia Vejuji Rone Apovajina
(Matiu 22:15-22; Ruku 20:20-26)

13 Pu Parasi ˈee Heroti oni pwehijijihi puˈúmo irechamiume vaˈe Jesu ˈwaraviˈi pisiviˈi ˈahiuma vaˈara.
14 Pu vaˈajimareja ijá ˈwava Najuhiˈine nú niheju A nimaa nimaa. A eakaho natohwa ˈee eakaho maˈuˈua ijaˈina paronu jihunaˈe A ea mapoka areri kwinuˈwi kaivo A Godoni ˈunamaru arira najuhuna. Nú unenuˈu pina aporavu. ˈÚ nú Sisa takisi vajaˈavajaho areri reˈena ˈaho pane?
15 ˈÚ nú veˈeja ˈaho nú paveˈeja? ˈwavara. ˈEnakaivo Hu henajaho pu iraˈata vejuma henarena ijá ˈiama Ja rakijihunaˈe Na vena kivo? Monia oma kwino miha Na kavuma ˈiamana.
16 ˈEjume pu mahume Hu moni kama ijá ˈiama Ikaho irahuni pikisaˈe ˈee asuri namo? ˈiamana. ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Sisa ona ˈwavara.
17 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Sisa oni uneunechijaho Sisa vajaha ˈee Godoni uneunechijaho Godi vajaha ˈiavume pu ijí hene oja hwaˈusunahana.

Kwamasahe ˈUrihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Ruku 20:27-40)

18 ˈEne Sajusi ˈahopo ea kaˈene kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurijujaho panimaa rojura. Jesu apoma ijá ˈwava
19 Najuhiˈine Mosisira vuˈa pina heha ˈahi vena ijá ˈúma Ei pini napara ˈwahe naparahijaho amuja paveˈeje hu kwaˈamajaho ˈuˈuahi aheva kamareje ijara pokahoni hariha nahehuna ˈúmana.

20 Nitama ea pipuni hariha iropune noˈonaˈomo pokijara napara ˈwahana kaivo huni napara amuja paveˈeme hu kwamana.
21 ˈEjume huni nijahijara ahevume amuja paveˈeme hu ˈuˈo kwamana.
22 ˈEjume ijihuni nijahijara ahevume amuja paveˈeme hu ˈuˈo kwamana. Ijaˈina vena apena vaˈo vaˈume túchamai jara ahevume amuja paveˈeme parua kajaho kwavume napari ijí ˈuˈo kwamana.
23 Vea kaˈene ea mapoka kwamasahajipo kúˈo ˈuriˈavajaho hu irahuni napara reˈena? Ijihuni maijaho ea iropune noˈo hu ˈwahara ˈwavara.
24 Jesura eha vena ijá ˈiama Ja pahejujihunaˈe Godoni ira pahene ˈee Godoni harura ˈuˈo paheju.
25 Vea kaˈene kwamasahiˈina kajipo kúˈo ˈuriˈavajaho napara pasahuna kaivo areri Godoni ˈona ojiˈinapo akúpa ˈahi hijujaˈinaˈe hihuna.
26 Ea kaˈene kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni jihuni vuˈa kaˈene Mosisi oni heha vaji vejajaho patahara raka? Vuˈa kaˈene icha renani vaji Godira Mosisi ijá ˈwama Na Eparahami oni Godi ˈee Aisiki oni Godi ˈee Jekapi oni Godi ˈwamana.
27 Hu Godi kaˈene kwaviˈinijaho pana kaivo Hu Godi kaˈene maiˈo hijiˈini jihipuna. Ja vuˈa iraˈata ˈwavura ˈiamana.

Varapa Natohwijina
(Matiu 22:34-40; Ruku 10:25-28)

28 Sikuraipi kwino ro hiˈeme ea mapoka kajipo vuˈa kaˈene Jesu ˈwaravajaho hu henana. ˈEˈeme Jesu pu eha hami ˈwaravume hu Jesu aporama ijá ˈwama Godoni tamana mapokijaho ichara natohwe? ˈwamana.
29 Jesu eha vene ijá ˈwama Godoni tamana natohwijaho ikena. Isureri ora ja hami heha. Núni Godijaho Natohwe ˈee nikwinuˈwina.
30 Joni Natohwa Godiho ˈaveniji ˈi mahoˈo oja mahe ˈee vwihajiˈi mahoˈo oja mahe ˈee haruriji ˈi mahoˈo oja mahe ˈee ojiji ˈi mahoˈo oja maˈavara.
31 Ikaho ijihuni nijahijina. Ja ojono oja maˈaravu jaˈinaˈe joni rori ea kaˈene hijujija ˈuˈo oja miˈavara. Tamana ˈahoˈa ike noˈoheˈi ikija paasitahara ˈwamana
32 ˈEjume Sikuraipijara Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine ijaho nimaa nimaa ˈwarimu. Oni vuˈa ariramaa. Godi kwinuna kaivo pina pana Hu Huhusuna.
33 ˈEjume ja Hu ojiji ˈi mahoˈo oja mahe ˈee joni vwihajiˈi mahoˈo oja mahe ˈee haruriji ˈi mahoˈo oja mahe ˈee ea kaˈene oni rori hijujija oja mihe areri ja ojono oja maˈaravu jaˈina. Ijipo swasa kaˈene ˈeka roe swasa vejujaho mahoˈo asitahana ˈwamana.
34 Jesu kamajaho hu eha arira vene Huni vuˈa arira hejuma kamarena Hu ijá ˈwama A kwaa jora pahinu kaivo a Godoni ara rori hinu ˈwamana. ˈEjume ijá rene ea ˈahoˈa kúˈo paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Ruku 20:41-44)

35 ˈEnakaivo Jesu Temiporu vaji hina najaha ijá ˈiama Rakijihunaˈe Sikuraipi Kerisoho Teviti oni Hariha ˈwavure? ˈwavara.
36 Teviti oriˈini Godoni ˈAvena vaji ika ˈwaramana
Natohwijara nuni Natohwiji ijá ˈwama A Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje Na Oni nanaˈejiˈina Oni mumora hari irechavuma ˈwamana.
37 Tevitira huhusu Hu Natohwa ˈiamana. ˈEnaˈomo ˈunama ichá ˈinijino Hu Teviti oni Harihe? ˈiamana. Hu ˈwaravume ea mapoka hena teamanavara.

Jesura Varapa Tamana Najahiˈiniji Jujuvua ˈWaramajina
(Matiu 23:1-36; Ruku 20:45-47)

38 Jesu najahiˈi ijá ˈiama Ja Sikuraipi hami kiˈavara. Pu ura emaapo kime puni hura
vene ˈajoraˈavarono ateha jojora same maketi vaˈe ˈurahojura.
39 ˈEne pu ura Sinakoku vaji unaˈi asuma hiˈi ˈahie ˈee erapo ahaja ijuri veijino tinia
mamaˈinijino hihuna ura renaura.
40 Pu amuna pisimisame puni ara ˈeke ˈee emaapo kiˈavarono siporua jojora
ˈojuraˈomo ea ijá kajija túnaˈi nihoˈo eha sisemaa ˈekahuna ˈiamana.

Amunijihuni Swarijina
(Ruku 21:1-4)

41 Jesu vaˈe katua savuri tevua rori ijí hina ea mapokapo monia kaˈene savaji kiviˈi
hiˈeme ea kaˈene monia puna ani rejiˈina kajipo puni monia mapoka ˈeka roe savara.
42 ˈEˈeme amuna kaˈene uneunecha paˈamaa kaivo monia sahura oma noˈo
maˈuˈumai areri monia toia oma noˈo erusamana.
43 ˈEjume Jesu Huni tisaiporu ˈumenaume pu Huni roume Hu ijá ˈiama Nimaa Na ja
ˈwaravu amuna kajarahara uneunecha paˈamai monia eaka mapoka kajipo roe katua
kaˈene savajaho asita ranamana.
44 Ea pu monia mapoka vajahajihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara
kaivo amuna kajaho uneunecha paˈajihunaˈe huna kaˈene areri navuji samana
ˈiamana.

13

Jesura Temiporui Tiraˈusahuna ˈWaramajina
(Matiu 24:1-2; Ruku 21:5-6)

1 Jesu Temiporu rena va ˈeˈuˈeme Huni tisaiporu kwinu ijá ˈwama Najuhiˈine ike
kiama! Muna ikijahija ˈee sea ikijahija nihoˈo mavarasaˈina ˈwamana.
2 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Sea kaˈene kimukaho túnaˈi tiraˈusaha paraˈeje kutejaru
namiˈeja ˈwamana.

Ahia ˈEe Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Ruku 21:7-19)

3 Jesu vaˈe huriˈa Arivi Temiporu ropunaˈijaˈi Pitaho Jemisiho Joniho Enituruho ijá
pu puˈúmo hijiˈi hemi apoma ijá ˈwava
4 Vea raki uneunechakija ijaˈina reˈeja? A aacha pina najuˈirakúne nú ijí kaˈavajaho
sisea kaˈene rehunaka ˈwarumajaho nituˈu renu ˈwaˈejakúninaa ˈwavara.
5-6 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja hami kiˈavara. Ea ˈahopo pisimia veˈejakúne ˈee ea ˈahopo
Nuni ihiji ˈurahiˈi Na Jesuna iˈi kaivo ea mapoka pisimihuna.
7 Vea kaˈene ja ajira vehuna hene ˈee erapo ajira vehuni pinana ˈwarava heˈavajaho
oja pahianaˈavara. Ajira rena vuˈa ani ani reˈena kaivo maiˈo ˈurijaho paroa tuˈu
rehuna.
8 Kwakwa mapokakija maiˈo araˈeja ˈee ararakija maiˈo araˈeja. Ara kwaa ˈahoˈa
mwevarivura roe ˈee ora vea reˈena. Ike uneunechakija ea hianahuni jihuni aneja.
9 ˈEnakaivo ja ojono hami ˈajoˈavara. Ijihuni maijaho pu ˈeka vaˈe hirisima puni
nini vaˈe ˈee Sinakoku majikari hijihahuna. Ja Nuni eijihunaˈe pu ja kamatia kaˈene
ˈajohiˈini jihipuni nini ˈeka vaˈakiviˈi raka kaˈene ja kima hejujaho pu najahuna.
10 ˈEnakúne Godoni vuˈa maiuˈina kwaa ara mapokakino najaˈavara.
11 Pu ja ˈeke ˈotua veˈiro vaˈavajaho ja vaˈe uné raka kaˈene ˈwarahuniji
pavwihaˈavara. ˈEnakaivo ja ˈotua veˈiro veˈeje vuˈa pina vwihaˈavajaho ja pavwi-
hahuna kaivo Godoni ˈAveni vajiˈenakúne ˈwaraˈavara.
12 Popwapo ˈwarave erapo ˈuˈuhwaha ˈanie kwamasahe omahwapo ˈwarave erapo
sesahwaha ˈanie kwamasahe sesahwapo ˈwarave erapo opwaha ˈanie kwamasahuna.
13 Ja Nuni eijihunaˈe ea mapoka ja nihoˈo kiˈavajaho senahuna. ˈEnakaivo ea irara
ija kisi ˈunama vaˈe uri ˈeˈuˈamajaho hu marahuna.

Sisei Niˈimaˈuri Rehuni Vejiˈina
(Matiu 24:15-28; Ruku 21:20-24)

14 Vei pini Sinakoku niho'o sisemaa pakaviˈinijara tinia kaˈene panamihunijine namija kaˈavajaho ea kaˈene Jutia hiˈavajaho vekaji niˈaha kwino juhaha huriˈi 'ahi vaˈavara. Ijihuni hahi ea irara ike taˈamajaho hami vwihaˈavara.
15 Ei pini atahuri hiˈamajaho hu paariha vaˈe sei vaji uneunecha paˈekaˈamana kaivo aseha vaˈamana.
16 Ei pini juasiˈi hiˈamaji 'uˈo paˈunama vaˈe ari huni ateha 'ekaˈamana kaivo aseˈamana.
17 'Enakaivo vea kaji ea kaˈene hariˈina 'ee hariha musa ijiˈinijija nihoˈo pivusahuna.
18 'Enakaivo siporua 'oˈirakúne siseakaho atuata veijaho pareˈamana.
19 Vea kajino sisemaa kaˈene rehunijaho nitama Godira mweˈa 'ee akúpa vejume hinapena roajino sisea ijaˈina parenajara rehuna. 'Enareje ijiˈa túnaˈa kúˈo ijaˈina parehuna.
20 Natohwijara vea kaji patuˈua veˈamajaho ei pina maiˈo pahihuna. Ea kaˈene Hura iji pijihajihi puni hahi Hu veje vea kajaho tuˈu rehuna.
21 Ei pini ja ijá 'iˈamajaho Keka! Keriso ikena karena 'iˈamajaho ja nihoˈo panimaa roˈavara.
22 Túnaˈi ea 'ahopo iraˈatijino na Kerisona 'iave vu ea 'ahopo iraˈatijino na poropeti 'iahuna. Pu ijaˈina venareje aacha mapoka veje ea mapoka oja hianava kiviˈi pisivie ea mapoka nimaa rohuna. Pu ea kaˈene Hura iji pijihajihija pisivihuna vo areri parehuna.
23 Hami heha! Maiˈo raka kaˈene rehunijaho Na niˈwaravuta.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Ruku 21:25-28)

24 Sisemaa kajaho paˈareˈeje vea naˈive 'ee masapa pahanahuna.
25 China jaheusunahe arihe akúpa puni harurijihija 'unirama usihuna.
26 'Eˈeje pu Emaa Puni Hariha kaˈeje Hu 'imitia vaji harura niˈimaˈura nihoˈo hanana paraˈeje rohuna.
27 Ijaˈina veˈeje Hu Huni 'ona ojiˈinijihija irechamia kamareje pu roe ea kaˈene Hura iji pijihajihija arara mapokijaho akúpa 'aha mweˈa vaja ichihichihi hijujija eparahuna.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 11:20-26; Ruku 21:29-33)

28 Na ja haa 'waravu. Ja tavoˈa naheju'e kivujaho vea maraˈi venu 'wavura.
29 Ijihunaˈe vea kaˈene ike uneunechakipo reja kiˈavajaho Hu niroe vwicha jiami rou roha.
30 Na nimaa ja 'waravu. Eaka kijahija mahoˈo pakwamasaˈeje uneunecha ikijahija rehuna.
31 Akúpa mweˈijaho paˈarehuna kaivo Nuni Irijaho papaˈareˈena.

Ei Pini Veaho Vea Mukiji Hena Kahuna Pana
(Matiu 24:36-44)

32 Vea vecha rehunijaho ea pahena pakavuˈe Godoni 'ona ojiˈinijija pahena pakavuˈe Godoni Harihiji 'uˈo pahena pakamu kaivo Amora vea kajaho Huhusuma hena kamuna.
33 Heha! Vea kajaho ja pahena pakaviˈini jihunaˈe hina 'ajihiˈi kaˈavara.
34 Vea kajaho areri ei pini epuni ari vaˈi kaivo huni ara raname huni pwehija irechamiuˈe kaukara raka raka kaˈene vehunijaho najahe 'ee vwicha 'ajohiˈina hami nia niriˈi 'ajohunaˈe 'waramana.
35 Nia hami niriˈi hiˈavara. Ijihuni maijaho sea anesurijara 'unama rohunijaho nusireina ho naˈia ririna ho 'uˈora 'umenujina ho vea nituˈeje rohuna.
36 Vejuroˈi ja neˈeje hu roe tatatia veˈena.

37 Na ja 'waravu ja'ina'e ea mapoka 'u'o 'waravo. Hami nia niri'i hi'avara.

14

Jesu 'Anai Hemi Kosarama Ojajina
(Matiu 26:1-5; Ruku 22:1-2; Joni 11:45-53)

1 Vea no'o pa'are'eje Pasova 'ee puretia isitia pa'aji ijihipuni vea re'amarono pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipi jihipo 'unama ichá'ina Jesu pisimie 'anaa kwahuniji savara.
2 Pu ijá 'wava Nú iviamaa vea natohwa ikaho pave'eja. Vejuro'i ea mapokapo sena vene 'araha ve'avarono pave'eja 'wavara.

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Joni 12:1-8)

3 Vea ka'ene Jesu Petani Saimani ka'ene reporosia rukini jihuni sei ojuta hwene hijara. 'E'eme napara pini kavapwa senisia rukina monia ni'ina 'imenana'omo apena roe jarae Jesuni húmata 'ahi usetiana.
4 Ea 'aho'a ka'ene ijí hijajipo ijí kamareja niho'o ajinavume ijá 'wava Irakijihuna'e senisiakaho nisamo?
5 Nú monia maha húmata no'opisu 'imene ea ka'ene 'iruma pa'ajihi ni'ajihuna sa'ina'e avanu 'wame 'urarahara.
6 'Enakaivo Jesu ijá 'iama Makaha! Ja ichá vena hu 'ururaho? Hu Nununa'i mamaa venana.
7 Ea uneunecha pa'ajijahija ja pu'úmo majama iki hihuna'omo ja ura pununa'i mamaa ve'i ve'avajaho ve'avara. 'Enakaivo Na ja pu'úmo majama pahi'eju.
8 Naparakaho unenu'u pina hu areri renajaho hu nivenana. Nara kwahuniji hu Nuni haha amairihana.
9 Na niho'o nimaa nimaa ja 'waravu. Kwaaka mapokakino Godoni vu'a maa maiu'ina ichihichihi 'wa'avajaho ijí napara kajara venaji 'u'o pu 'wame vwihahuna 'iamana.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Ruku 22:3-6)

10 Iji'a Jutasi Isikariati ka'ene ea iropu ropu no'o ijihipuni ea pina'omo va'e pirisiti mama'ina kajihi pu'úmo 'wame nimaa vene Jesuho nahame mihunijaho 'waramana.
11 'Ejume pirisiti mama'ina kajija ijí hejajaho niho'o teamanama parajumakame monia hu vaja'iro nahama 'waravume hu aneja vene Jesu pu mihuni 'unama samana.

Jesura Pwehwa Pu'úmo Pasova 'Iruma Ijajina
(Matiu 26:17-25; Ruku 22:7-14, 23-24; Joni 13:21-30)

12 Puretia isitia pa'ajihuni vea rejumakavi'i pu Pasova sipi 'u'ua 'anae Godoni swasa ve'eme Huni tisaiporu Jesu ijá 'wava Nú ichihi va'e Pasova 'iruma amairiakame A i'ena 'wavara.
13 Hu tisaiporu no'ohe'i irechamie ijá 'iama Va ari natohwi use'eje ei pini toata apena ro piuniva ka'avajaho pu pu'úmo sea ka'ene hu va'amajino 'arariha va'avara.
14 'Enareje sea ka'ene hura aji'amajihuni sea anesurijaho apome ijá 'waha Najuhi'ini aporame 'waravarono 'warumana'omo 'waravu. Ea suja puni ruha ka'ene Nara Nuni tisaiporu pu'úmo Pasova 'iruma ihunijaho ichine? 'wame apo'avara.
15 'Eje sea anesuri ruha natohwa ka'ene ichuto uneunecha areri rene navi'iniji najahakame ja ijí 'iruma amairiara'avara 'iamana.
16 'Ejume Huni tisaiporu ara natohwi va'e Jesura 'warama kaja'ina rejume ka-marena 'iruma kajaho amairiaravara.
17 Nusiremai Jesuho Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu'úmo sea kají va'ara.
18 Pu ahuma ojuta hwene 'iruma iji'i Jesu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu ja ei pini Na nahamihuna Na hu'úmo 'iruma inu 'iamana.

19 'Ejume pu temuka'eme aposarame ijá 'wava Ei pini narane 'iavume ei pini narane 'iavume 'wamapene ojara.
20 Hu ijá 'iama Ja ea iropu ropu no'okipo ea kwino Na nahamihuna. Ea ka'ene puretia apene Na hu'úmo tevua vaji apúsama inu karahara Na nahami'ena.
21 Emaa Puni Harihijaho kwahuna. Areri Godoni ira vaji 'warama ja'ina'e kaivo ea ka'ene Na nahamihunijaho eha sisea apehuna. Maijaho oaha hu panaheja'a 'iamana.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Ruku 22:14-20; 1 Koritia 11:23-25)

22 Pu 'iruma iji'i hi'eme Jesu puretia apene Godoni siporua 'ona teamani 'wa'i kaivo tuama Huni tisaiporu vajihi'i ijá 'iama Ikaho areri Nuni hahakúne 'eka iha 'iamana.
23 'Ene Hu kapusi apene kú'o Godoni siporua 'one teamani 'wa'i kaivo vajihume pu ijumakivi'i ijá 'iama
24 Ikaho areri Godira nitama nahama 'waramana'omo Nuni 'aa ka'ene ea mapokijihi puna'e arihunijina.
25 Na niho'o nimaa nimaa 'waravu. Na ajina riha kú'o paihuna kaivo Na Godoni ara va'areja'e kú'o maiu'ina ihuna 'iamana.
26 Pu javaa vejuma parajume pu Arivi huri'i va'ara.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina
(Matiu 26:31-35; Ruku 22:31-34; Joni 13:36-38)

27 'Ejume Jesu ijá 'iama Ja Nunijihuna'e oja hene ranamie vahuna areri Godoni iri vaji 'warama ja'ina'e
Nara sipia 'ajohi'ina 'anae 'ee sipia juhaha ani ani va'eja 'iamana.
28 'Enakaivo Na kwama vea no'opisu namareja'e iji'a Na kú'o 'urina Karari marako va'eje ja iji'a vuhuna 'iamana.
29 'Ejume Pita 'urina Jesu ijá 'wama Ea mapoka ranamaa va'avajaho na mai'o A paranamaa vahuna 'wamana.
30 'Ejume Jesu Pita ijá 'wama Na a nimaa nimaa 'waravu. Iviasi na'ii a 'aha no'opisu hemareje Na pakimuna i'eje 'u'ora 'aha no'ohe'i 'umehuna 'wamana.
31 'Ejume Pita oja 'urina para'ejume ira ajira ijá 'wama Na A hu'úmo kwahuna re'ujaho na A pahemahuna 'wamana. Pitara 'warama ja'ina'e tisaiporu 'u'o maho'o ija'ina 'waravara.

Jesura Ketasimani Siporua 'Onajina
(Matiu 26:36-46; Ruku 22:39-46)

32 Pu Ketasimani va'ajimareja Jesu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja iki hi'eje Na siporua 'ojuma 'iamana.
33 'E'ikaivo Jesu Pita ho Jemisi ho 'ee Joni ijá aherama va'eme Jesu oja pa'are'eme niho'o temuma paranana.
34 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na temukimu. Nuni oja turame kwa'i 'ahiu. 'Enakúne iki Na 'ajiha niri'i hi'avara 'iamana.
35 Hu kahá irechami'i kaivo mwe'i one siporua 'ona ijá 'wama Oni ura re'amajaho veje Na vea mukakaho asinavuma 'wamana.
36 Hu ijí siporua 'one ijá 'wama Amo Amo A uneunecha mapoka areri veji'ina. 'Enakúne veje ike kapusia ka'ene Nununai namuji ape va'a. 'Ene Nuni ura ijaho pana kaivo oni ura ijara renama 'wamana.
37 Hu siporua 'one 'unama roi'i kimajaho pu notuma kime Hu Pita ijá 'wama Saimani a neji'i hino? A vea muka ma'uako areri niri'i hi'ena ho pane?
38 Ja niri'i siporua 'oji'i hi'irakúne vwiha sisesa pairisami'amana. 'Avenijaho ura rena paranu kaivo hahijaho ajuaranu 'iamana.
39 Hu kú'o 'unama va'e siporua marako 'onaja'ina'e 'onana.

40 Hu kúˈo ˈunama roe kimajaho pu majama hine notuiˈi navara. Ijihuni maijaho puni nia nihoˈo vahima paranana. ˈEjume pu eha iraka ˈwarahuna puruva renana.
41 ˈEjume Hu ˈaha noˈopisuji ˈunama roe kime ijá ˈiama Ja siheria vena notuu raka? Vea muka niroa apenana. Emaa Puni Hariha ei pini nahamahe ea siseijihi mihuna.
42 ˈUrija nú vaˈava. Ea kaˈene Na nahamahunijaho nirou ˈiamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Ruku 22:47-53; Joni 18:3-12)

43 Jesu ijá ˈwaraˈejuˈe pirisiti mamaˈina Sikuraipi ˈee emakinepo ˈwaravume Jutasi ea iropu ropu noˈo ijihipuni ea pinaˈomo hura ea mapoka aherame soˈwa hajaa vene roara.
44 Ea kaˈene Hu nahamahunijaho hu pu maraku ˈwaramana. Ea kaˈene na ura mina veja kaˈavajaho ijinakúne apena vaˈi kaivo hami ˈajoˈavara ˈiamana.
45 ˈEjume Jutasi vea panisaˈikaˈi vaˈe Jesuni nini vaˈi kaivo ijá ˈwama Najuhiˈine ˈwaˈi kaivo ura mina venana.
46 ˈEjumakaviˈi pu ijiji ˈunama apejara.
47 Ijá veˈeme ea kaˈene ija naminajara niˈaha kwino huni haha ˈahi soˈwa mavana apene ˈanaume sosia ˈajohiˈina niˈinijihuni pwea ataa ˈuhuˈusunahana.
48 Jesu ijá ˈiama ˈÚ ja ea nesa apejiˈina apeˈiro ˈahiume soˈwa hajaa vena roare?
49 Naˈia mapokaˈe Na ja puˈúmo Temiporu vaji hina najahujaho ja Na paˈunirivara. ˈEnakaivo iviamaa iraka kaˈene renukaho Godoni ira vaji ˈwaramajara renu ˈiamana.
50 ˈEjume Huni tisaiporu Hu ranaˈikaˈi juhaha vaˈara.
51-52 Kivasa pina ateharu raananame haha maisu Jesu ˈararihae vaˈume pu hu ˈuˈo aharu ˈonavume huni ateha tajaheˈune ˈoˈeme maisu aseha vaˈana.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Unaˈi Roajina
(Matiu 26:57-68; Ruku 22:54-55, 63-71; Joni 18:13-14, 19-24)

53 ˈEjume pu Jesu apena vaˈe pirisiti niˈini jihuni vaˈumakiviˈi pirisiti mamaˈina ˈee Sikuraipija ˈee emainijihi puˈúmo nianaa ijí roara.
54 ˈEˈeme Pitaho Jesu túnaˈi ˈararihia vaˈe pirisiti niˈini jihuni sei vaˈana. ˈEne hu pirisiti kajihuni pwehijijihi puˈúmo vena iruha hinana.
55 Pirisiti mamaˈina kanisoru epo puˈúmo ea irahipo Jesu namaha kamareje apena ˈanaˈi ˈahiume ijihuni ˈunama savajaho papiunavara.
56 Ea mapoka ira ˈatijino namahara kaivo puni vuˈa ani ani renarena nimaa parejara.
57 Ea ˈahoˈa ˈurina namijiˈi Jesu iraˈatijino namaha ijá ˈwava
58 Nú hejuma Hu ijá ˈwaramana Temiporukaho emaapo vejaraˈomo Na veje tiraˈusunaˈiraˈomo naˈia noˈopisu paˈareˈeje Na pina veje maˈori rena namiˈena ˈwavara.
59 ˈEnakaivo puni vuˈa ani ani renarena nimaa parejara.
60 ˈEjume pirisiti niˈinijara Jesu apoma ijá ˈwama ˈÚ A ea pina eha paˈwaramo? A iraka sisea vejume pu kavaraˈomo ˈwaravo? ˈwamana.
61 ˈEnakaivo Jesu masuani hiˈi kaivo ira paˈwaravume pirisiti niˈinijara kúˈo apoma ijá ˈwama ˈÚ A Keriso kaˈene Nimerajaha jihuni Harihe? ˈwamana.
62 Jesu ijá ˈwama Iˈa Na ijina. Ema Puni Harihijaho kaˈeje harura rukimaˈuri jihuni manaˈinijaˈi asuma hiˈeje ichutoi ˈimitijiˈi rena rohuna.
63 ˈEjume pirisiti niˈinijaho ijí henarena Huni ateha isokujiˈi ijá ˈiama Ja pakiˈeje ea ˈahoˈa kúˈo vuˈa ˈahoˈa ˈeka roava.
64 Ja nihejare Jesu Godi mataha avanana. Ja ichá vwihajo? ˈiamana. Pu mahoˈo namahe Hu kwahuna ˈwavara.
65 ˈEjume ea ˈahoˈa Hu cheri ˈotie ˈee urania hwamahe haisi ˈanaiˈi ijá ˈwava Irahipo ˈanaukúne ˈwaruva heja ˈwavara. ˈEjiˈi sorutiapo ninu tahijahara.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-75; Ruku 22:56-62; Joni 18:15-18, 25-27)

66 Pita majaa ara hari nami'ejume pirisiti ni'inijihuni pweijaho napara'omo roana.
67 'Enarena hu kamajaho Pitaho ijí vena iruhi'i hijumakame niho'o nia hami kavi'i ijá 'wama Ea ikere a 'u'o Jesu ka'ene Nasareti oriji'i 'uraha oji'ina 'wamana.
68 'Enakaivo Pitaho niho'o hema parana ijá 'wama Pana! A uneka ka'ene 'warimu kajaho na niho'o pahejura 'wa'ika'i samai va'ana.
69 Napara kajara Pita kamarena hu ea 'aho'a ka'ene ijá namijajija kú'o ijá 'iama Ea ikaho Jesuni ea 'iamana.
70 'Enakaivo Pita kú'o hemana. 'Ejume ma'uako hinareje ea pina Pita oni rori naminajara ijá 'wama A nimaa nimaa puni ea pina. 'Ene a 'u'o nimaa nimaa Karari ora 'wamana.
71 'Enakaivo hu sirikaravi'i ichutoa pikime 'urarahi'i ijá 'wama Na niho'o ea ka'ene ja rona 'warivu kajaho pakavura 'iamana.
72 'E'eme ijakaru 'u'ora 'aha no'o 'umenana. 'E'eme iji'a Pitaho Jesura vu'a ka'ene 'waramajaho vwihanana. 'U'ora mai'o 'aha no'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna i'ena 'wamajaho vwihanarena niho'o ni'ima'ura niramana.

15

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Ruku 23:1-5; Joni 18:28-38)

1 Sú'u sú'u vea mai'o ahara sa'eme pirisiti mama'ina 'ee emaina 'ee Sikuraipia 'ee kanisorua maho'o pu pu'úmo hina vu'a 'wame areri renareja pu Jesu kamome apene Pairati mahara.
2 'Ejume Pairati Hu apoma ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana. Hu eha vene ijá 'wama A ni'waramu kajina 'wamana.
3 'Ejume pirisiti mama'inapo aneja vene sisemaija Jesu namahara.
4 'Ejume Pairati kú'o apoma ijá 'wama Ea mapoka A namahu kaivo 'ú A eha pu pa'waramo? 'wamana.
5 'Enakaivo Jesu vu'a pina eha pa'waravumakame Pairati niho'o vwiha pa'arenana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Ruku 23:13-25; Joni 18:39–19:16)

6 Jua puni tamana'omo sora ijuri vea rejukavi'i tipurea irá ea mapoka'e ura renaujaho ranavu'e samai va'una.
7 Nimarako kamati pu'úmo Parapasi 'arahareja ea 'aniuma kwamasahume tipura hijara.
8 Eaka mapokijipo roe rora kaji nami'i kaivo ijá 'umeja Pairati a nitama venuja'ina'e iviamaa 'u'o ija'ina vena 'umejara.
9 'Ejume Pairati eha vena ijá 'iama Ja ura na Jua puni Kiniji rana'ejo? 'iamana.
10 Pairati henajaho pirisiti mama'ina Jesuna'i senama parania jihuna'e hu mahara.
11 'Enakaivo pirisiti mama'ina vejume ea mapoka Pairatira Parapasi ranahuna'e 'waravara.
12 'Ejume Pairati kú'o eha vena ijá 'iama Ja ea ka'ene Jua puni Kinia 'úvukaho na Hu ichá ve'ejo 'iamana.
13 Pu ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa 'umejara.
14 'Ejume Pairati ijá 'iama Rakijihuna'e? Hu iraka sisea venane? 'iamana. 'Enakaivo pu niho'o ajira ijá 'umeja Icha 'ahi nerui 'anaa! 'umejara.
15 Pairatira ea mapoka teamana'amarono Parapasi ranavuma va'ana. Hu 'waravume pwehwapo Jesu hijahe 'ee hirisima mihume pu apena va'e korosia 'ahi 'anahuna.

Sorutiapo Jesu Sipana Asutiajina
(Matiu 27:27-31; Joni 19:2-3)

16 'Ejume sorutiapo Jesu apena va'e ea natohwijihuni sei rana'i kaivo sorutia mapoka
'umenaume nianaa roara.
17 'Enareja iji'a pu ateha jopatu'uma'ura kaivo avi'ina niho'o mavarasa'ina
apúsamahe 'wija ehima apene húmata 'ahi apúsamahara.
18 'Ejume pu 'ijahareja 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara.
19 Pu puapi 'uhua apene húmata 'ahi 'anae cheri 'otie Huni una'i nitupari same
nuana vetiara.
20 Pu Jesu matahareja iji'a ateha avi'ina jopatu'uma'ura kajaho tasioma'i kaivo Huni
ateha sahasa samahara. Ijá venareja iji'a Jesu apena va'e icha 'ahi nerui 'ana'iro
va'ara.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Ruku 23:26-43; Joni 19:17-27)

21 Saimani Sairini ora hu Arekisanita'o Rupasi'o puni oma'omo nechi'i rena roe
vwama rori namijuma kamareja sorutia kajipo hu 'ejahae Jesuni korosia tapana va'a
'wavara.
22 'Enareja pu Jesu apena va'e Korukata va'ara. Korukata 'wavajihuni maijaho
Húmata Ata 'wavura.
23 'Ejume pu ajina riha kisini 'úsiji'i ahuma amairiareja Jesu mahara kaivo Hu
painana.
24 Iji'a pu Hu korosia 'ahi 'anaareja Huni ateha 'eke pipi vejume ea ani ani 'ekara.
25 Sú'u vea ajima ro'eme pu Jesu korosia 'ahi 'anaara.
26 Pu korosiaka Hu 'anaari 'ahi huriji asura ika'ina vejara Ikaho Jua Puni Kinia
'wavara.
27 Ea no'o ea 'anie nesa apeju jihuna'e Jesu pu'úmo korosia 'ahi pina Huni ana'inija'i
'anae pina Huni mana'inija'i 'anaara.
28 Nitama Godoni irijara 'waramarena Hu ea sisea pu'úmo icha 'ahi 'ana'eja
'iamajara roe nimaa renana.
29 Ea kajija korosia aneja kaji ruvai'i matahe nuana achihe ijahi'i ijá 'wava Eeee! Ara
Temiporu veje au'ira'omo na'ia no'opisu pa'are'eje A 'warave ara kajaho kú'o ve'ena
'úmanakúna 'wavara.
30 Orono korosi 'aha kaji ni'ajarame ariha roe kava 'wavara.
31 'Unama nikwinu'ina kajino pirisiti mama'ina 'ee Sikuraipiepo Hu matahareja ijá
'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e Hu ori'ina areri pani'ajaramu 'wavara.
32 A nimaa Keriso Isureri opuni Kiniakúna A iviamaa orono ariha roa kamareje
nú A nimaa roja 'wavara. Ea ka'ene korosia 'ahi pu pu'úmo 'aniajija 'u'o Jesu sivaa
'waravara.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Ruku 23:44-49; Joni 19:28-30)

33 Vei riri kwaaka mapoka kajaho na'ima namapena va'o va'ume nusirei vea tiria
koroku apenana.
34 'E'eme nusirei vea tiria korokuijino Jesura ajira ijá 'umena Eroi Eroi rama
sapakatani 'umenana. Jesu ija'ina 'warama jihuni maijaho Nuni Godi Nuni Godi iraki
jihuna'e A Na pataaroriho?
35 Hura 'umena kaji ea ka'ene rori namija kajipo henareja ijá 'wava Heha! Hu Iraija
'umenu 'wavara.
36 Ea kwino ninuma va'e 'oasuni apene icha 'ahi vevaha'ika'i ajina riha kikisima'ura
vaji apúsame i'amarono apena ma'iro ve'ika'i hu ijá 'iama Ja mare'e Iraijara ro 'unaa
mwe'i ranava kava 'wavara.
37 'E'eme Jesu niho'o ajira 'ume'i kaivo kwamana.

38 Temiporu vaji ateha ka'ene uranavujaho rira mu'oi kahi huri rene isome va'e
kami tihi 'e'une no'ohe'i rejara.
39 Sorutia puni namikii Jesuni una'i namiji'i kavume Jesu oja suavuma kamarena hu
ijá 'iama Niho'o nimaa nimaa Ea ikaho Godoni Hariha 'iamana.
40 Napara 'aho'a 'u'o Karari namiji'i kavara. Ijihipuni vajijaho Meri Matarini
Saromine 'ee napara pina Meri ka'ene Josisi huni 'u'ua Jemisi puni oha'omo napara
kajihi pu'úmo namijara.
41 Vea ka'ene Jesura Karari hinajaho napara kajija Hu 'ararihae one 'ee Huni ira hene
vene 'ee ni'ajahura. 'Ee napara 'aho'a mapoka ka'ene pu pu'úmo Jerusaremi roajija
'u'o ijí namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Ruku 23:50-56; Joni 19:38-42)

42 Sapati vea re'avarono amairiara'eme nusiremana.
43 Josapi ka'ene Aramatia ora kanisorua pina ea mapoka hu hena kavura'omo hu
Godoni arijara rohuniji 'ajaha hiji'ina'omo hu roe pajuvi'i Pairati oni va'e Jesuni hahiji
ape'i 'waramana.
44 Pairati Hura marako kwamaji henarena niho'o puruva renana. 'Ejume sorutia
puni namikia apoma 'waramana 'Ú Jesuho nikwamana ho pane? 'wamana.
45 'Ejume namikia kajara Jesu nikwamana 'wavume Pairati henarena Josapi
'waravume hu apena va'e kwanana'iro va'ana.
46 'Ejume Josapi va'e ateha 'imene roe hu Jesu korosi 'ahi apene ateha kaji mwame
apene va'e muna ara ka'ene mai'o 'uhuajihuni vaji rana'ika'i muna tahuma apene ira
tanunanamana.
47 Napara pina huni iha Meri ka'ene Matarini 'ee pina Meri ka'ene Josisi oni oha'omo
pu no'o Jesuni ruha ka'ene ranavajaho hami kavara.

16

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Matiu 28:1-8; Ruku 24:1-12; Joni 20:1-10)

1 Sapati vea nipa'are'eme Meri Matarini 'ee Meri ka'ene Jemisi oni oha 'ee Saromi
ijipo senisia amua rukina 'imene Jesuni haha 'ona'iro 'ahiume va'ara.
2 Hurapoka niho'o sú'u sú'umai pu muna ari ea ranavaji ro 'e'u'eme vea ajimana.
3 Pu vai'i ijá 'wava Muna ka'ene vwicha kunavajaho irara tahuma apena ruva'ena?
'wavara.
4 'Enakaivo pu vai'i kavajaho muna ni'ima' ura kajaho nitatiraha ruva'ara.
5 'Ejume pu va'e muna ara kajihuni vaji aruma vai'i kavajaho kivasa pina ateha
jopatu'ura saja sa'ina apúsame mana'inija'i asuma hijume pu kama tatavara.
6 'Ejume hu pu ijá 'iama Juvujaho areha. 'Ú ja Jesu Nasareti ora ka'ene pu korosi
'ahi 'anauma kwamaji savo? Hu kú'o 'urinana. Hura namajaho ikena kaivo Hu ikaho
pahinu.
7 'Enakúne va'e Huni tisaiporua 'ee Pita ho ijá 'waraha. Hu ja ni'warama ja'ina'e Hu
Karari urana va'ukúne ja ijí Hu piunaha iha 'iamana.
8 Pu muna ari vaji rene juhaha useme va'ajime simarame 'ee oja hwa'usahaume ea
ira pa'warava jihuni maijaho pu tea junavara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:9-10; Joni 20:11-18)

9 Jesura Hurapoki sú'u sú'u 'urinajaho Meri Matarini ka'ene 'avena sisea iropu no'o
siomahaji huni una'i marako samaahiramana.

10 'Ejume hu va'e ea ka'ene Hu Hu'úmo ojura ka'ene niramaruvi'i chora'e hijajihi
'waramana.
11 Hu kú'o 'urina hinuji kama roe 'waramaji hejajaho pu panimaa rojara.

Jesura 'Unamutoi Ea No'ohe'i Puni Una'i Samahiramajina
(Ruku 24:13-35)

12 Ijihuni túna'i ea no'ohe'i rori va'iro va'eme Hu 'unamutoi haha ani'ina apúsarame
roe pu piunime pu pu'úmo va'ara.
13 Pu 'uname va'e napuhwaha 'aho'ijija 'waravara kaivo pu 'u'o niho'o panimaa
rojara.

Jesura Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Ruku 24:36-49; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

14 'Ene ijihuni túna'i ea iropu ropu kwinu hina 'iruma i'eme Hu puni roume pu
kavumakivi'i Hu pu 'uraraha jihuni maijaho Hu 'urina hinaji ea mapoka Hu kama
'waravara kaivo puni oja kisima'ura rejumakame pu panimaa rojajihuna'e avanana.
15 Hu ijá 'iama Ja kwaaka mapokaki va'ajime eaka mapokakihi Godoni vu'a maa
maiu'ina 'wara'avara.
16 Ea irara nimaa roje toi apúsave 'uri'amajaho hu majama hihuna. 'Enakaivo ea
irara panimaa ro'amajaho hu 'otua vene eha sisea apehuna.
17 Ea irahipo nimaa ro'avajaho aachakipo najahuna. Eje pu Nuni ihi 'ahi 'avena
sisesa siomahe 'ee ira maiu'ina 'wahuna.
18 'Ene pu tapara iji 'unirame 'ee toa atama rukina i'avajaho pu sisea parena'a. 'Ene
ea atama rukina pu iji 'unira'avajaho maranihuna 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Ruku 24:50-53; Akisi 1:9-11)

19 Jesu ka'ene Natohwijara pu 'waravuma pa'arejume Jesu apejume akúpa 'ahi va'e
Hu Godoni ija mana'inija'i asuma hinana.
20 'Ejume pu kwaaka mapoka kino ea mapoka naja'eme Natohwijara pu pu'úmo va'e
pu ni'ajihe vejume pu aacha ani ani'ina najahumakame Huni ira nimaa renana.

Ruku

Vuʻa Anejijihina

1 Ea niʻina Tiapirasi ese. Ea mapokaʻe uneunecha mapoka kaʻene núni vajakino
nimaa renajaho heha ʻahi nivejara.
2 Nú raka kaʻene pu ʻwaravaji pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene nitama aneji ea
ʻahopo puni nii kiʻeme rejaji ʻwaravaraʻomo pu heha ʻahi vejare ʻee raka kaʻene vuʻa
ʻwaraviʻinijipo ʻwaravaji pu heha ʻahi vena apena roara.
3 Na vwihajujaho mamaijaho na heha ʻahi uneunecha iraka kaʻene kahi aneji rene
vena apene roaji veʻipisana ronareʻe veju. Ijihuni maijaho ijí iraka nimaa kaʻene
rejajija na hami hami kime hejuta.
4 Na ike vuʻakaho onaʻe vejujihuni maijaho pu raka maa kaʻene a najahaji he
parahuni jihunaʻe veju.

Joni Papitisita Nahehuna Nahama ʻWaravajina

5 Vea kaʻene Herotira Jutia opuni kinia renani veijino pirisitia pina Jakaraiasi
ʻwavujaho hu Apaijara pirisitia kaʻene renajaʻinaʻe renana. ʻEnakaivo huni napari-
jaho Eroni oni amuja. Huni ihijaho Irisapetina.
6 Pu Godoni unaʻi nihoʻo arira ʻurahe ojure ʻee Natohwi jihuni tamanijara ʻwaramu
jaʻinaʻe ojura.
7 Pu noʻo amuja paʻana. Ijihuni maijaho Irisapetiho amuja paveji'inaʻe renana ʻee
pu noʻo ni ema paranahaʻe rejara.
8 Naʻii pini Jakaraiasi huni ehi puʻúmo kaukara vehuni vei rejume pirisitiepo Godoni
unaʻi vejujaʻinaʻe venana.
9 Pirisitia puni tamanaʻomo pu pipia vene hu iji pijaha jihunaʻe hu Temiporu vaji
vaʻe Natohwi jihuni inisenisia jaana.
10 Vea kaʻene inisenisi jaari veijaho ea mapoka kaʻene samai hijajija hine siporua
ʻojara.
11 ʻEʻeme Natohwi jihuni ʻona ojiʻina huni roe inisenisia jauri ʻaijua rori manaʻinijaʻi
naminana.
12 Vea kaʻene Jakaraiasi hua kamajaho nihoʻo tea juma paranana.
13 ʻEnakaivo ʻona ojiʻina kajara ijá ʻwama Jakaraiasi tea junamujaho arema. Godiho
oni siporua henanaʻomo oni napara Irisapetiho oni hariha nahehuna. ʻEnajihunaʻe a
huni iha Joni ʻiʻamana ʻwamana.
14 Vea kaʻene hu nahe'amajaho a nihoʻo teamaname mariʻuhuna ʻee ea mapoka
teamanahuna.
15 Hu nihoʻo Godoni rori ea niʻimaʻura mavarasaʻinaʻe ʻurihuna. Hu nihoʻo ʻwainia
ʻee toa kikisina paihuna. Hu nahe'avari anejijino rene Godoni ʻAveni samahe tinia
apena parahuna.
16 Hura kúʻo Isureri oni harihija aherama taʻarohe Godi kaʻene puni Natohwi jihuni
rohuna.
17 ʻEnajihunaʻe hura Iraija oni oja ʻee harura ijí same Huni unaʻi vahuna. ʻEne
emahwa puni ojijija taʻarohe harihwaha ʻee ea kaʻene vuataa paheji'inijija veje ea
arira maa rehuna. ʻEe ea aherame veje Natohwi jihuni ʻunama amairiarahuna
ʻwamana.
18 ʻEjume Jakaraiasira ʻona ojiʻina kajaho ijá ʻwama Na ikaho ichá'inaʻe hena kaʻejo?
Na ni emamaa ʻee nuni napara ʻuʻo ni paranamaa renu ʻwamana.
19 ʻEjume ʻona ojiʻinijara eha vena ijá ʻwama Na Kepireruna. Na Godoni rori
namijuraʻomo Hura ranamiume na aaʻe vuʻa maiuʻina mamaake ʻwaraʻi routa.

20 'Enakúne hena! Vea ka'ene nuni vu'ijara nimaa rena roe 'e'u'amajaho nimaa re'ena kaivo a nuni vu'a panimaa ronujihuna'e a iviamaa ira pa'wara'ika'i hi'eje vea ka'ene hariha nahe'amajino ira 'warahuna.
21 'E'eme ea mapoka Jakaraiasi Temiporu vaji 'ajaha hijajaho 'aha jopatu'uma'ura re'eju'e hu iraka vene marako parou ronareja vwihajara.
22 'Enakaivo vea ka'ene hu ro'e'unajaho hu ira areri pa'waramana. 'Ejume pu marako ka'ika'i ijá 'wava Hu visoni Temiporu vaji kamare'e ijihuna'e avanu 'wavara. Hu ira pu pa'wara'ika'i ijaru 'waravi'i hinana.
23 Huni kaukara parajumakame kú'o 'unama huni sei va'ana.
24 Ijihuni túna'ijino na'ii pini huni napara Irisapetiho hari'i nena searu hi'eme masapa iropu pa'arejara.
25 'Ejume hu ijá rona Iviamai Natohwijara na túchamai ika'ina vwihaniana. Na hariha panaheju jihuna'e eriri nuni vahi'a apena va'ana ronana.

Jesu Nahehuna Nahama 'Waravajina

26 'Enakaivo ivi'a masapa iropu kwinu pa'are'eme 'ona oji'ina Kepireriho Godira ranavume Karari vaji ara natohwa ka'ene Nasaretina 'wavuji roana.
27 Hu Josapi ka'ene Teviti oni amujijara 'asúra ka'ene 'wahuni jihuni vu'a apena roana. 'Asúra kajihuni ihijaho Merina.
28 'Ejume 'ona oji'inijara huni roe ijá 'wama Esi. A maiji ani'ina'e vwihanaajina. 'Ene Natohwijaho a hu'úmuna 'wamana.
29 Hu vu'a ka'ene 'waramaji henajaho niho'o puruva rene teajuvume huni vwiha vaji ijá rona Iraki reni'amarono 'ajorime 'warimu ronana.
30 'Ejumakame 'ona oji'inijara ijá 'wama Meri tea junamujaho arema! Godiho a maiji ani'ina'e vwihanaana.
31 'Enakúne hena! A hari'i nenareje hariha nahene huni ihijaho 'ime Jesuna 'wa'amana.
32 Hu niho'o Natohwa rene 'ee Hu maho'o Ichuto Maijihuni Hariha 'wahuna. 'Ene Godi ka'ene Natohwijara Teviti oni ruhijaho Hu mahuna.
33 'Eje Hu Jekapi oni amuhi puni Natohwa'e majama rehuna 'ee Hura kwaa ara ka'ene 'ajo'amajaho niho'o majama nahuna 'wamana.
34 'Ejume Merira 'ona oji'iniji ijá 'wama Ijaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho na 'asúra 'wamana.
35 'Ejume 'ona oji'inijara eha vene ijá 'wama Godoni 'Aveni samahuna. 'Ee harura ka'ene maho'o Ichuto Maijihunijara raorahuna. Ijihuni hahi Hariha ka'ene arira maiji nahe'amajaho Godoni Hariha 'wahuna.
36 'Enakúne hena! Oni vwina ka'ene Irisapetiho amuja pa'ana 'wavura vo hu iviamaa niparanaha reji'i hari'i nena hi'eju'e masapa iropu kwinu pa'arenu.
37 Ijihuni maijaho unenu'u pini Godi oni una'i kisina pa'ana 'wamana.
38 'Ejume Merira ijá 'wama Na niheju. Na Natohwi jihuni pweakúne ara iraka ka'ene 'warimu ja'ina'e veje reniama 'wamana. 'E'eme ona'oji'inijaho iji'a ranama va'ana.

Merira Irisapeti Ka'i Va'ajina

39 Ijí vea kajino Meriho marako 'urine ara natohwa Juta vaji kwaa ka'ene huri'a rukiniji va'ana.
40 Hu Jakaraiasi oni sei va'e arume Irisapeti 'ajomana.
41 Vea ka'ene Merira 'ajomaji Irisapeti he'eme hariha huni tea vaja kají pipijuku'eme Godoni 'Aveni Irisapeti oni vaja ruha apenana.
42 'Ejume hu ira ajira'e ijá 'wama A napapuni vajijino niho'o merajaha paranana. 'Ee Hariha ka'ene oni hahi vaji hinujaho nimerajahana.
43 'Ú irakijihuna'e nuni Natohwi jihuni ohakaho na uvani'i roane?

44 Ike hena! A 'ajorivume na he'eme harihaka nuni tea vaji hinujaho teamavume pipijukumana.
45 Natohwijara raka ka'ene hua'e rone 'waramajara roe nimai rehuniji hu nimaa ronajihuna'e merajahana 'wamana.

Merira Godi Ta'arohe Javaa Venajina

46 'Ejume Meri ijá 'wama Nuni oja Natohwiji ta'arohu.
47 Nuni 'avenijaho Godi ka'ene na ni'ajiha jihuna'i temaranu.
48 Ijihuni maijaho huni pweijara masuani ajuarana hinajihuna'e Hu huni hura venana. Heha! Iviasi rene amuja amuja na rone merajihana 'wahuna.
49 Ijihuni maijaho Natohwijara uneunecha mapoka mama'ina nuna'e venana. 'Ene Huni ihijaho niho'o aririjina 'wavura.
50 Ijihuni maijaho amuja amuja kwinu kwinu irahipo Huni hura vejujaho Hu numirama apena rouna.
51 Hu Huni iji uneunecha mama'ina vene 'ee ea ka'ene kehi kehi oji'ini jihipuni oja vwiha veju'e ani ani va'ura.
52 Hura ea mama'ina veju'e puni ruha mama'inijija pa'arejura 'ee Hu ea ka'ene masuani hiji'inijihi 'unirame ahasirimauna.
53 Hu ea ka'ene matunavi'inijija uneunecha mamaa areri vajihuna. 'Ene ea ka'ene uneunecha ani reji'inijija irechamiu'e ija maisu va'ajivura.
54 Hu huni pwea Isureri ni'ajahuna. 'Ene Hura pu numiramuji vwiha'amarono ni'ajahuna.
55 'Ene opunúna'e Eparahamiho 'ee huni sesahwahiji 'warama ja'ina'e majama 'waramu 'wamana.
56 'Ene Meriho masapa no'opisu hinarena kú'o 'unama huni ari va'ana.

Joni Papitisita Nahejajina

57 Ivi'a Irisapetira hariha nahehuni vea roume hu hariha nahenana.
58 'Ejume huni amuja ea ka'ene huni rori hijura 'ee huni vwea vwina Natohwijara hu numimarena venaji henareja pu pu'úmo temarasahara.
59 'Enarena vea oma iropu no'opisu para'eme pu hariha kajaho sisa 'uhua'irono apena roara. 'Enareja pu omahoni iha Jakaraiasi 'i'i 'ahiume vejara.
60 'Enakaivo huni ohijara ijá 'iama Pana. Huni iha Jonina 'wa'eja 'iamana.
61 'Ejume pu hu ijá 'wava Ijaho oni vwea vwina pina iha ija'ina 'uraha 'wahuna pana 'wavara.
62 'Ejume pu huni omijaho ijaru ijá 'wava A iha irá 'ihuna ura renao? 'wavara.
63 Jakaraiasi heha 'waravume mahume hu ika'ina venamana. Huni iha Joni venana. 'Ejumakame pu ea mapoka niho'o oja hwa'usahara.
64 Ijihia kajakaro rena Jakaraia oni ira ka'ene pa'arenajaho ira 'warame 'ee Godi ta'arohana.
65 'Ejumakame ea ka'ene rora rora kají hijujija niho'o tea junama paranana. 'E'eme Jutia huri'a vaja kajaho raka ka'ene renaji 'wamapenojara.
66 Ea ka'ene ijí hejajija pira'arame ijá 'wava Sesamaakaho ichá'ina'e re'ena? Ijihuni maijaho Natohwijara Hu 'ajohau 'wavara.

Jakaraiasira Túna'i Rehuniji 'Waramajina

67 Huni oma Jakaraiasiho Godoni 'Aveni tinia apejume raka ka'ene iji'a rehunijaho ika'ina 'waramana.
68 Natohwa ka'ene Isureri opuni Godi ijí ta'aroha. Hu ehwaha'e uvanie 'ee kú'o 'unama 'imenae 'eka'i roana.
69 Huni pwea Teviti oni amuja vajijino núni Ni'ajúhi'ina Natohwa vejume 'urinana.
70 Ikaho Hura nitama iraka ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni vaji 'waruvara.

71 Hu núni naka 'ee ea ka'ene nú kúme senavi'inijihi puni vaji ni'ajú'i roana.
72 Ijihuni maijaho Hu opunúna numirame 'ee Hura nahama 'waramaji vwihanuna.
73 Hu nimaa nimaa núni oma Eparahami nahama 'waramana.
74 'Ene Hu núni nakapuni vaji Hu nú ni'ajúhuna nahama 'warumana. 'Ejakame nú pajuhavi'i Huni kaukara vehuna.
75 'Ene Huni una'i arimaa 'ee nimaa nimaa núra hi'avari veijaho hina vena apene vahuna.
76 'Ene harihakere a poropetia ka'ene maho'o Ichuto Maijihuna 'wahuna. Ijihuni maijaho a urana va'e Natohwi jihuni 'unamiji amairiahuna.
77 A Huni ehija ka'ene Hura ni'ajihuniji najahakame puni sisea vwihane arehuniji kama hehuna.
78 Ijihuni hahi Godi ka'ene swasi ma'urijara nú numirume vea kahi ichutoi ranave rina roe hananúhuna.
79 'Ene ea ka'ene nutuvi'ini hijujija 'ee ea ka'ene nikwamasa'iro vejujihija hananihuna. 'Ene Hu núni mumora 'ajohuakame nú matauma hihuni 'unamiji vahuna 'iamana.
80 'Ejume hariha 'u'ua kajaho emarena ajime 'ee huni vwiha 'u'o emarena paranana. 'E'eme hu nechi'eru hinonu va'u iji'a amura Isureri puni una'i sama hiramana.

2

Petirihemi Jesu Nahejajina
(Matiu 1:18-25)

1 Ijí vea kajino kamati Sisa Aukasitasira 'waravume ea ka'ene hura kwaa ara ka'ene 'ajohaujija iha ta'irono ea mapoka nianae va'avarono 'waramana.
2 Vea ka'ene Kwiriniasi Siria opuni 'ajohai'ina renani vajijino iha amura'e aneja vene tahara.
3 Ea mapoka puni aranejijino iha ve'irono va'ara.
4 'Ejume Josapi 'u'o Nasareti Karari vaji rene Jutia ara natohwa Petirihemi ka'ene Teviti oni araneji va'ana. Ijí hu va'ajihuni maijaho hu Teviti oni amuji jihuna'e va'ana.
5 Pu no'o Meri ka'ene hura 'wahuna'e nahama 'waravara ka'ene hari'i nenaji'i puni iha ve'irono va'ara.
6 'Ene pu ijí hijari vea kajino hura hariha nahehuni vea niroa apenana.
7 'Ejumakame hu ijí huni Hariha ka'ene amurijaho nahenana. 'Enareja hu apena ateha hwame 'ee hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavume hinana. Ijihuni maijaho pura ruha ka'ene hihunijaho pa'ajihuna'e avajara.

Sipia 'Ajohi'ina 'Ee 'Ona Oji'inijihina

8 'Ejumakame ea ka'ene sipia 'ajohi'ina 'aho'a kwaa kajino vea kajihuni na'iijino puni sipia'e 'ajohi'i hijara.
9 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe puni una'i nami'eme Natohwi jihuni hanaji'inijara pura namija kajaho hanana apene tauhuhana. 'Ejume pu niho'o natohwa'e tea junama paraniana.
10 Ona'oji'inijara ijá iama Juvujaho are'ika'i heha! Na joni vu'a maiu'ina mamaa'e apena routa. 'Ee ijara veje ja 'ee ea mapoka ka'ene kwaa araka mapoka kakino hijukija teamanama parahuna.
11 Ike iviasi na'iakino Teviti oni ara natohwijino joni Ni'ajihi'ina nahejara. Hu Keriso ka'ene Natohwijina.
12 Jara ijí hena kahunijaho ja vai'i kave pu atehi apene Hariha 'u'ua kajaho hwame hanupo 'iruma ijuri ruhi ranavu'e hinuna'omo ja ijí kahuna 'iamana.
13 Ijá ve'eme ni'aha kwino 'ona oji'ina kajaho 'ee 'ona oji'ina 'aho'a mapoka mapoka kahi akúpi 'ahi Godi ta'arohe javaa vejara.

14 Pu javaa ikaˈina vejara
Godi kaˈene nihoˈo Ichuto Maiji huni pinana ˈurinu. ˈEne ea kaˈene Godira iki mweˈi
kime teamanamujihi matauviˈinijaho mihu ˈwame taˈarohara.
15 Onaˈojiˈinijijaakúpa ˈahi vaˈumakiviˈi sipia ˈajohiˈinijipo ijá ˈwava Roe ma ariraˈe
Petirihemi vaˈe ike unekaka rejuˈukame Natohwijara roe nú ˈwarumuke kava ˈwavara.
16 ˈEjume pu marako vaiˈi kivume Meri ho Josapi ho Hariha ˈuˈua kajaho ijano ijí
hanuhapo ˈiruma ijuri ruha kajino hijara.
17 Vea kaˈene sipia ˈajohiˈini jipuhipu Hariha ˈuˈua kaji kavajaho raka kaˈene Hariha
ˈuˈua kaji rona ˈwaravajaho pu ˈwaravara.
18 Ea mapokaˈe sipia ˈajohiˈinijipo vuˈa kaji ˈwaravume hejajaho nihoˈo oja
hwaˈusunahara.
19 ˈEnakaivo Merira ijí henarena huni oja vaji vwihananama apena vaˈana.
20 Sipia ˈajohiˈina kajija ˈunama vaiˈi uneka kaˈene pu kame hejaji Godi taˈarohe
Huni pinana ˈunama ahasirivara.

Jesu Temiporui Iha ˈIavajina

21 NaˈiairopunoˈopisupaˈarejumeijiˈasisaˈuhuˈavaronoihaˈiameJesunaˈwavara.
Hu ijiˈa maiˈo tei vaji munaˈamarono onaˈojiˈinijara iha kajaho mahana.

Jesu Temiporui Godoni Ija Tahi Ranavajina

22 Vea kajara apejume JosapiˈoMeriˈoMosisi oni tamani iraka kaˈene ˈwaramaji
vene ˈee hariha ara hinajaho paˈareˈeme pu Sesamaijaho isinara iramahe Jerusaremi
Natohwiji maˈi ˈahiume vaˈara.
23 Ikaho Natohwi jihuni tamana vaji ikaˈina ˈwarumana. Hariha kaˈene amurijihi
nahenaˈavajija Godi vajahuna ˈúmana.
24 ˈEne Natohwi jihuni tamana vaji ˈwarama jaˈinaˈe marahuˈora noˈoheˈina ˈaho
unea noˈoheˈi ˈeka vaˈe swasa vejura.
25 Heha! Ea pina huni ihijaho Simionina hu Jerusaremi vaji hinuna. Hu ea arira
ˈee huni kaukara oja mahiˈinaˈomo hu Isureri opuni Mesaia ˈajaha hinuna. ˈEnaˈomo
Godoni ˈAvena hu samahana.
26 ˈEjume Godoni ˈAvenijara hu nahama ˈwaramajaho hu pakwaˈikaˈi hiˈeje Natohwi
jihuni Kerisora roa kahuna ˈwavume hinana.
27 Hu ˈAveni vaji Temiporu roana. Vea kaˈene emahwapo Hariha Jesu aheme roajaho
varapa tamana veˈi roara.
28 Simioni Hariha kajaho tapane apene huni ija ˈahi ranaˈikaˈi Godi teimani
ˈwamana.
29 Hu ikaˈina ˈwaramana Natohwe iviamaa Ara Oni ira vaji nahama ˈwarumajaho
renu. ˈEnakúne A Oni pwea veje matauma vaˈama.
30-31 Ara Oni Niˈajúhiˈinakaˈeneeamapokakihipuniunaˈiamairiaramajahonanuni
niakino kavu.
32 Hu ira kaˈene Jenitaru hananie najahunijina ˈee Hu Oni ehija Isureri opuni
HananiˈinijinaˈwamanaHu ira kaˈene Jenitaru hananie najahunijina ˈee Hu Oni ehija Isureri opuni
Hananiˈinijina ˈwamana.
33 Emahwapo vuˈa kaˈene Hua rone ˈwaravaji hejajaho oja hwaˈusahara.
34 Simionira pu merajihe ˈee Meri Huni ohijaho ijá ˈwama Hena! Ike Harihakaho
Isureri opuna pijahana. Hu Isureri ora ˈahoˈa veje arihe ˈahoˈa ajihuna. ˈEne Hu
aachaˈomo ea mapoka ijí kame Hu ninahuna.
35 ˈEje ja temukaˈamajaho areri soˈwa ˈusa rukina joni oja ˈahi naminau jaˈinaˈe
rehuna. Ijihuni maijaho oja vaji hema vwiha roe samaumaa rehuna ˈwamana.
36 Napara poropeti Ana Panueri oni ˈapaja ˈee Asa oni amuja. Hu paranamaa
paruaheˈi hinajaho juara iropu noˈo paˈarenana.
37 ˈEˈeme hu amuna hinajaho juara mapoka mapoka (84) paˈarenana. Hu nihoˈo
Temiporu paranamuna ˈee veiriˈa naˈia rira ˈaura areme ˈee siporua ˈonuna.

38 Nijihijakura hu roe Godi teimani 'wamana 'ee ea ka'ene Jerusaremi puni
Ni'ajihi'ina 'ajoha hijajihi majaa Hu rone 'waramana.

'Unama Nasareti Roajina

39 'Ejume pu Natohwi jihuni tamanijara 'waramajaho ve paranareja vukú'o 'unama
Karari puni ara natohwa Nasareti va'ara.
40 'E'eme Sesamaa kajaho haruriji'i emarena ajime 'ee Huni vwiha 'u'o emarene 'ee
Godoni maiji vwihanii'inijaho Hu hu'úmo majama namana.

Jesu Paruisea'e Jerusaremi Temiporu Vaji Hinajina

41 Juara kwinu kwino pa'are'eju'e emahwaha Jerusaremi Pasova sora i'i va'ura.
42 Vea ka'ene Hu juara iropu ropu no'o renajino pu kú'o tamanijara ve'avarono
'waramu ja'ina'e sora i'iro kahi va'ara.
43 Pura na'ia icharu hihuni veijaho nipa'arejume pu kú'o 'unama ari puni va'eme
Jesuho Jerusaremi hinana kaivo Huni emahwahijija ijaho pahena pakavara.
44 Pu vwihajajaho Hu ea mapoka kajihipuni vaji va'u ronareja pu 'urina kwaa jora'e
na'ia kwino va'areja ijí pakamareja aneja vene puni napuhija 'ee vwea vwina puni
vaja kajino savara.
45 Pu Hu pakamareja kú'o 'unama Jerusaremi sama va'ara.
46 Vea no'opisu pa'are'eme pu Hu Temiporu vaji najahi'inijipo najahaji hene 'ee
aporavi'i hi'eme piunavara.
47 Ea mapoka Hura eha mavarasa'ina ka'ene 'waramaji hejajaho pu niho'o oja
hwa'usunahara.
48 Pu ijí kame hejajaho pu 'u'o oja hwa'usunahara. 'Ee oahi ijá 'wama Hariha nuna
A iraka vene 'unama ika'ina 'ahúane? Nú omune'i niho'o oja hianu'eme Aa'e sarame
apenojara 'wamana.
49 Hu pu ijá 'iama 'Ú ja raka vena Na sarivo? 'Ú Na Oma Nunijihuni sei hihunijaho
ja pahejo? 'iamana.
50 'Enakaivo Hura raka ka'ene 'warama jihuni maijaho pu pahejara.
51 'Ejume Jesuho pu pu'úmo 'uname Nasareti va'ana. 'Enarena Hu emahwapuni ira
hene venana. Oahi raka ka'ene hena kamajaho oja vaji vwihaji'i hinonana.
52 'Ejume Jesuho 'urine emakina rene 'ee vwiha vaji emarene 'ee Godiho 'ee emaa
Hu ura rejura.

3

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Joni 1:19-28)

1 Sisa ka'ene Taipiriasina 'wavujara natohwa rena hinajaho juara iropu ropu'a
mumora rona kwinu rejume Ponachasi Pairati Jutia puni natohwa rejume 'ee Herotira
Karari ora 'ajohau'e 'ee huni 'u'ua ka'ene Piripura Ituria 'ee Tekonaitasi 'ajohau'e 'ee
Raiseniasira Apirini ora 'ajohauna.
2 'Ejume Anasi'o Kaiapasi'o pirisitia mama'ina rejari vea kajino Godoni vu'a Joni
ka'ene Jakaraiasi oni harihaka nechi'i hinonu jihuni roana.
3 'Eju'e hu Jotani rori ara ka'ene hijuji roe emaapo puni sisea vwihana are'eje toi
samahuni vu'a 'waramana.
4 Poropetia Aiseara ika'ina huni heha vaji venana.
Ea pina nechi'i hine 'ume'ena Natohwi jihuni 'unama amairie 'ee veje arira renama.
5 Isoha same 'ee huri'a veje amara reja 'ee 'unama ka'ene 'ajovi'inijaho veje arira reja.
'Unama ka'ene 'onajivi'inijaho amara renama.
6 'Eje ea mapoka Godi oni ni'ajúhi'inijaho kavava 'úmana.

7 Ea mapoka huni roajivakame hura 'unirame toi vaji samaˈe 'uriˈavarono roajivajihi ijá 'iama Ja tapara kaˈene siseijihipuni harihija. Joni eha sisea niˈimaˈura kaˈene túna'i roujaho irara ja 'waravukame ja juhame iki roajivare?
8 'Ina rukina reˈavara! Joni 'unama sahasijaho taˈarohareje niareˈi kaivo ea maiuˈina reˈavara Ja vwiha ikaˈina pavwihaˈavara. Eparahami núni omaˈomo nú areri rena hiju paroˈavara kaivo Godira areri veje ike muna ikihipo Eparahami oni harihija rehuna. Ijihunaˈe nú areri rena hiju paroˈavara.
9 Iviamai taupa icha aneji namunaˈomo icha kajija 'ina maa pareˈavajaho 'umareje 'uhue veni atoˈaruhuna 'iamana.
10 'Ejume ea mapoka kajipo apoma ijá 'wava 'Enaˈomo nú ichá'inaˈe veˈeja? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene pu ijá 'iama Ea irara setia noˈoheˈi reˈamajaho ea pina kaˈene paˈaji pina maˈamane 'ee ea irara 'iruma rukinaˈe reˈamajaho 'uˈo ijá veˈamana 'iamana.
12 'Ejume ea kaˈene takisia apeji'ina 'uˈo hu 'unirame toi samaˈavarono roaraˈomo ijipo apoma ijá 'wava Najahi'ine nú ichá veˈeja 'wavara.
13 Hu ijá 'iama Ja takisiaˈe apeˈavajaho icharu 'ekaˈavarono 'waravajiru 'ekaˈavara 'iamana.
14 'Ejume sorutia 'ahopo apoma ijá 'wava 'Enakaivo núa. 'Ú nú ichá'inaˈe veˈeja? 'wavara. Hu ijá 'iama Ea 'ahopuni monia pamajikari 'ejahie 'etuji'avara. 'Ee ea pina pamajikari namaˈavara. 'Ee joni anejijaho teamanaˈavara 'iamana.
15 Ea mapoka kajija 'ajohe vwihaji'i hijuraˈomo pu Joni kavari veijaho puni oja vaji ijá roja Vejuroˈi Kerisora reˈama rojara.
16 'Ene Joni eha vene ijá 'iama Na ja toa vaji samauta kaivo Ea kaˈene nuni túna'i roujara samahunijaho Godoni 'Avena 'ee haruriji'i samahuna. Na Hu Hu'úmo areria pana 'ee nara Huni mumora hwana jahenahuna areria pana.
17 'Enakaivo soa Huni ija tahi namunaˈomo Hura 'witia mutuuri ruhijino mutuareje maijaho nianaˈikaˈi siseijijahija vena kaˈene pautaruti saˈikaˈi namujiano atoˈaruhuna 'iamana.
18 Naˈia mapokaˈe hu vuˈa maa maiuˈina ea najahe 'ee vuˈa 'ahoˈa aniˈina niˈajihe najahana.
19 'Enakaivo hu ea natohwa kaˈene Heroti 'uraraha 'waramana. Ijihuni maijaho hu Herotiasi huni 'uˈuijihuni napara turame 'ee uneunecha sisea mapokaˈe Heroti venajihunaˈe 'uraraha 'waramana.
20 Hu kúˈo sisea pina kaˈene huri venajaho Joni apene tipurai ranamajina.

Jesu Toi Apúsavajina
(Matiu 3:13-17; Maka 1:9-11)

21 'Enakaivo ea mapokaˈe toa vaji samauma paraˈeme ijiˈa Jesu 'uˈo toa vaji apúsavume 'urinana. Hu hine siporua 'oˈeme akúpi 'ahi vwicha jaraana.
22 'Eˈeme Godoni 'Avena areri marahuˈora punaˈi jaima ariha roe huni haha 'ahi ajimana. 'Eˈeme ira akúpa 'ahi rene roe ijá 'wama A Nuni Hariha kaˈene Na oja mahujina. Na A nihoˈo teamanimu 'wamana.

Jesuni Amuhijijina
(Matiu 1:1-17)

23 Jesuho juara mapoka mapoka (30) paˈareˈeme ijiˈa Hu Huni kaukara aneja venana.
Ea mapoka Jesuho Josapi oni Hariha 'wavura. Josapi oni oma Iraina Irai oni oma Matatina
24 Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Merikaina Merikai oni oma Jenaina Jenai oni oma Josapina Josapi oni oma Matataiasina
25 Matataiasi oni oma Emasina Emasi oni oma Nehamina Nehami oni oma Esirina Esiri oni oma Nekaina Nekai oni oma Meatana

26 Meata oni oma Marataiasina Marataiasi oni oma Semainina Semaini oni oma Josekina Joseki oni oma Jutana Juta oni oma Joananina
27 Joanani oni oma Resana Resa oni oma Jerapaparina Jerapapari oni oma Setiarina Setiari oni oma Nerina Neri oni oma Merikaina
28 Merikai oni oma Atina Ati oni oma Kosamina Kosami oni oma Erimatamina Erimatami oni oma Erina Eri oni oma Josuana
29 Josua oni oma Eriesana Eriesa oni oma Jorimina Jorimi oni oma Matatina Matati oni oma Rivaina Rivai oni oma Simianina
30 Simiani oni oma Jutana Juta oni oma Josapina Josapi oni oma Jonamina Jonami oni oma Iraiakimina Iraiakimi oni oma Mereana
31 Merea oni oma Menana Mena oni oma Matatana Matata oni oma Netanina Netani oni oma Tevitina Teviti oni oma Jesina
32 Jesi oni oma Operina Operi oni oma Poasina Poasi oni oma Sarimonina Sarimoni oni oma Nasionina Nasioni oni oma Aminatapuna
33 Aminatapu oni oma Ataminina Atamini oni oma Ramana Rama oni oma Hesiranina Hesirani oni oma Peresina Peresi oni oma Jutana Juta oni oma Jekapina
34 Jekapi oni oma Aisikina Aisiki oni oma Eparahamina Eparahami oni oma Terana Tera oni oma Nehorina Nehori oni oma Serukina
35 Seruki oni oma Reuna Reu oni oma Perekina Pereki oni oma Hiparuna Hiparu oni oma Sirana Sira oni oma Kenanina
36 Kenani oni oma Aripakasarina Aripakasari oni oma Semina Semi oni oma Noana Noa oni oma Ramekina Rameki oni oma Metusarana
37 Metusara oni oma Inakina Inaki oni oma Jeratina Jerati oni oma Mahararina Maharari oni oma Kenanina Kenani oni oma Inosina
38 Inosi oni oma Setina Seti oni oma Atamuna Atamu Godoni hariha.

4

Jesu Vena Kamajina
(Matiu 4:1-11; Maka 1:12-13)

1 Jesuho Jotani rene Godoni 'Aveni ruha apena para'eme 'Avena kajara aheme nechi'i va'ana.
2 Hu ijino na'ia mapoka mapoka (40) hi'eme Setani Hu vena kamana. Hu vea kajija 'iruma painajihuna'e Hu matuma paranana.
3 'Ejume Setanijara Hu ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho muna ike veje puretia rejakame ina 'wamana.
4 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara ija 'úma Ema mai'o puretieru reje hihuna pana 'úmana 'wamana.
5 'Ejume hu Jesu ahema va'e huri'a 'ahi namine kwaa ara mapoka kajaho ni'aha kwinu nahana.
6 'Ene Setanira Hu ijá 'wama Na harura 'ee kwaa ara mapokakaho vajahuna. Ikaho naa'e mihara'omo nara ea ka'ene na ura reni'amaji mahuna.
7 A na oja mi'amajaho ike mapokakaho Ona'e rehuna 'wamana.
8 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Irijara a Natohwa ka'ene oni Godi ijiru oja mahe Hunaru vena'amana 'wamana.
9 'Ejume hu Hu ahema va'e Jerusaremi Temiporu 'ahi ranavume namijumakavi'i ijá 'wama A Godoni Hariha re'amajaho iki kami mwama pi'onama 'wamana.
10 Godoni Ira vaji 'waramajaho
Hura Huni 'ona oji'ina irechamie pu A 'ajohahuna 'wamana.
11 Pura puni iji 'ahi'enae A Oni mumora muna 'aha pa'anaarahuna 'úmana 'wamana.
Noin
12 Jesura eha vene ijá 'wama Godoni Ira vaji ijá 'úma
A Oni Godi Natohwijaho pavena ka'amana 'úmana 'wamana.

Noin
13 Setaniho Jesuho 'unama ani ani vena kamajaho iji'a are'i kaivo ma'uaku ranama ruva'ana.

Jesura Huni Kaukara Karari Vaji Aneja 'Emajina (Matiu 4:12-17; Maka 1:14-15)

14 'Ejume Jesuho kú'o 'unama Godoni 'Aveni jihuni haruriji'i Karari va'ana. 'Ejume Huni pinanijaho 'urijume kwaa ara mapoka kajaho he parajara.
15 'Ene Hu aneja vene puni Sinakoku vaji najahume ea mapoka'e Hu ta'arohara.

Jesu Nasareti Vaji Pataarohajina (Matiu 13:53-58; Maka 6:1-6)

16 'Enarena Hu 'uname Nasareti Huni araneji Hura emakina'e renajino va'ana. Sapati hu nivenu ja'ina'e Sinakoku vaji Hu heha ta'iro 'urinana.
17 Heha ka'ene poropetia Aisea onijaho Huni ijatahi ranavume Hu rasame ika'ina kama tahana.
18 Natohwi jihuni 'Avenijaho Na hu'úmo hinu. Hura Na ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vu'a ka'ene mamaiji naja'urono ranamiana. Ea ka'ene i'ivani'inijihi rasamie 'ee ea ka'ene nia supavi'iniji veje niri'avarono routa. 'Ene ea ka'ene sisei hiji'inijihi ni'ajihe hanasina ape'avarono routa.
19 Juara ka'ene Natohwijara ni'ajihuniji 'wara'i routa 'úmana 'iamana.
20 'Ejume heha tahuhe ea ka'ene naminaji ma'ika'i asuma hinana. 'E'eme ea mapoka ka'ene Sinakoku vaji hija kajija nia tajahena apene Hua'e mahara.
21 'Ejume Hu aneja vene ika'ina 'waramana Joni atai he'eme heha ka'ene Na tahujaho iviamaa nimaa renu 'iamana.
22 Ea mapoka ka'ene ijí hijajaho niho'o oja hianame 'ee vu'a ka'ene Huni iri vaji rena roe arihume hejajaho niho'o teamanavara. 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú eakaho Josapi oni Harihijine? 'wavara.
23 Hu pu ijá 'iama Na niheju. Ja Na areri juketakúne orono veje maranaama 'wihuna. Ja Na ijá 'wihune Ara Kapeniami uneka ka'ene vejume nú pinana ka'ene hejuji ikine oni ari veja kava 'wihuna 'iamana.
24 Na nimaa nimaa 'waravu ea ka'ene poropetia huni ara vajijaho hami paapene 'ajovura.
25 Na ja nimaa 'waravo. Nimai Iraija oni veijaho amuna mapoka'e Isureri vaji ani re'eme juara no'opisune masapa iropu kwinu neha papi'eme kwaa ara kajaho ora vea re'eme matuna hijara.
26 'Enavo Iraijaho mai'o amuna mapoka ijí hijara kaivo hu puna pava'ana kaivo hu Saitoni vaji ara iha Sarepatina 'wavujino amuna kwinu'wi ijí hinuna'omo ijí ni'aja'iro va'ana.
27 Poropetia Iraisa oni veijaho ea mapoka reporosia rukina Isureri vaji hijura vo niho'o ea pina marahuna pana kaivo Nemani ka'ene Siria orijiru huhusu maranana 'iamana.
28 Ea ka'ene Sinakoku vaji hija kajipo ijí hejajaho pu niho'o ajinamana.
29 Pu 'urimarame Hu tairie apene ma'ahi 'useme aheme va'e huri'a ka'ene puni ara ijihuni toi vejari 'ahi rarahi apúsa'i 'ahiume vejara.
30 'Enakaivo Hu puni rira kajino ro 'e'une va'ana.

Ea 'Avena Sisei Rosamajina (Maka 1:21-28)

31 'Ejume Hu Kepeniami Karari vaji va'e Sapati vei ea najahana.
32 Pu Huni vu'a ka'ene niho'o harura rukiniji hejajaho oja hwa'usahara.
33 Ijí Sinakoku vaja kajino ea pina 'avena sisei ajivi'ina hinana'omo hu niho'o ira ajira'e emaavanana.

34 Haee! Jesu kaˈene Nasareti orakere A nú iraka'e vetúˈirono roane? ˈÚ A núaˈe ˈeka ruaru ˈahaume roane? Na A nihena kavu. A Godoni arira maijina ˈwamana.
35 ˈEnakaivo Jesu ˈuraraha ijá ˈwama Iranoˈa areˈi kaivo ema kajaho ranaˈi kaivo ariha vaˈa ˈwamana. ˈEjume ijí ˈavena sisea kajaho hu unenuˈu pina paveˈikaˈi ema kajaho piˈonavume ea mapoka kajihipuni unaˈi ˈojumakaviˈi ro ˈeˈuna vaˈana.
36 Ea mapoka ijí kamareja nihoˈo oja hwaˈusunahara. ˈEjume pu ijá ˈwava Ike vuˈakaho ichá'ine? Harura ˈee ajira rukinaˈomo ike eakara ˈananajihe ˈee pikinakaviˈi ˈavena sisea ˈwaravuˈe usevura ˈwavara.
37 ˈEjume ijí Huni vuˈa kajaho kwaa ara rora rora kajaho marako reˈunana.

Jesura Ea Mapoka Venaume Maraniajina
(Matiu 13:53-58; Maka 1:29-34)

38 ˈEjume Hu ˈurina Sinakoku kajaho areˈikaˈi Saimani oni arijino vaˈana. Saimani oni jura paranahijaho haha ohoa natohwaˈe rejume pu Jesura niˈajaˈamarono huni iha ˈahi ˈona vejara.
39 ˈEjume Hu vaˈe Huni ruha rorijino namiˈi ijí haha ohoa kajaho ˈararihaana. ˈEjume haha ohoa kajaho paˈareˈeme hu ˈurine ˈiruma amairia pu vajihana.
40 Nusirei vea va ˈoˈi veˈeme ea mapoka kaˈene atama ani aniˈina ˈekajija aherame Jesuni roume Hu ea kwinu kwino puni haha ˈahi Huni ija irechavume pu maraniara.
41 ˈEjume ˈavena sisea mapokaˈe Hura vejume useviˈi ijá ˈumejare A Godoni Hariha ˈumejara. ˈEjume Hu ˈararihie vejume pu ira paˈwaravara. Ijihuni maijaho Hu Kerisoho pu nihena kavura.

Jesura Sinakoku Vaji Najahajina
(Maka 1:35-39)

42 Vea nitumajino Hu kwaa kajaho areˈikaˈi vaˈe kwaa kaˈene ea pahijujino vaˈana. ˈEjume ea mapoka kajipo hina samuvaˈo piuname pu ura Hu ˈunanavakame paranamie vaˈamarono vejara.
43 ˈEnakaivo Hu pu ijá ˈiama Na vaˈe ara ˈahoˈa Godoni ara rona ˈwaramaji najahuna. Ijihuni hahi Na ranamiume Na ikaho routa ˈiamana.
44 ˈEnarena Hu majaa Jutia Sinakoku mapoka vaja najahana.

5

Jesura Tisaiporua Amura ˈUmenajina
(Matiu 4:18-22; Maka 1:16-20)

1 Naˈia pini Hu Jenesareti soha rorijino namine vuˈa ˈwaraˈeme ea mapoka Godoni vuˈa kaji heˈi ˈahiume ijí kahi piijaraviˈi roajivara.
2 Hu kivume sisima noˈoheˈi soha rori naˈeme ea kaˈene úa vesaviˈinijija puni namea ˈeke arihe soviˈi hijara.
3 ˈEjume Hu Saimani oni sisima pini vaji ajiˈikaˈi ˈwaravume piijahume maˈuako karokaro soha riri va namana. Hu ijihuni vaji hijiˈi ea mapoka kajija najahana.
4 Hu vuˈa ˈwara paraˈikaˈi Hu Saimani ijá ˈwama Oni sisima piijahe úa riri vaˈe joni namea same kija siriraha ˈwamana.
5 ˈEjume Saimani eha vene ijá ˈwama Natohwe nú iviasi naˈiakaho hine ojuta pahweˈi nú úa kaji vesavara vo nihoˈo kija pina paˈejara kaivo A ˈwarimu jihunaˈe na namea sahuna ˈwamana.
6 Pu puni namea samareja kija nihoˈo mapoka mapoka siriravume namea aneja vene turamana.
7 ˈEjume pu napuhwaha kaˈene sisima pina ˈahi hijajija ˈumenaume pu roe niˈajihara. Pu roajime puni sisima noˈoheˈi vejume itusahe sisima kajija aneja vene tusaˈi vejara.

8 Saimani Pitaho ijí hura uneka kaˈene vena kaji kamarena Jesuni unaˈi nitupari saˈikaˈi ijá ˈwama Natohwe na ea sisea vejiˈinakúne nuni rori roujaho areˈi kaivo ani vaˈa ˈwamana.
9 Ijihuni maijaho Hua ˈee ea ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo hijajipo ijí kija mapoka kaji kivajaho nihoˈo oja hwaˈusahara.
10 Saimani oni napuhija JoniˈoJemisi kaˈene Jepati oni harihija noˈo ˈuˈo oja hwaˈusahara. ˈEjume Jesura Saimani ijá ˈwama Tea junamujaho arema. Iviamaikano rene a emaa sirirahuna ˈwamana.
11 ˈEjumakame pu puni sisima ˈeka roe amari irechame ˈee puni uneunecha mapoka areˈikaˈi Hu ˈararihaa vaˈajivara.

Jesura Ea Vejume Maranajina (Matiu 8:1-4; Maka 1:40-45)

12 Naˈii pini Hu ara pini vaˈeme ea pina reporosia rukina Jesu kamarena Huni unaˈi mweˈi ˈojiˈi jarima ijá ˈwama Natohwe A ura renaˈamajaho veje na maraniama ˈwamana.
13 Jesura ija jorane ˈunaviˈi ijá ˈwama Na ura reniukúne maranaˈama ˈwavume niˈaha kwino ea kajihuni reporosia paˈarenana.
14 Jesura ijá ˈwama Ikaho ea ˈahoˈa paˈwaraˈamana kaivo vaˈe pirisiti nahareje ijiˈa vaˈe Mosisira ˈwarama jaˈinaˈe Godoni swasa veˈamana. ˈEjakame ea mapoka oni reporosia kaˈene paˈarenajaho hena kaˈavara ˈwamana.
15 ˈEnakaivo Huni pinanijaho ara mapoka henareja ea mapokaˈe Huni vuˈa hene ˈee atama puna veje paˈareˈamaro roajivara.
16 ˈEnakaivo Hu naˈia ˈahoˈa vaˈe ea pahijuri kwai siporua ˈonuna.

Jesura Ea Ija Ajuaraviˈina Vejume Maranajina (Matiu 9:1-8; Maka 2:1-12)

17 Naˈia pini Hu hine najaˈeme ijihuni vaja kajino Parasia ˈee ea kaˈene tamana najahiˈinijija ijí hijara. Pu ara kwinu kwino Karari vaja ˈee Jutia vaja ˈee Jerusaremi vaji rena roe ijí hijara. ˈEjume Natohwi jihuni harurijaho ijí vea kajaho Jesura eaˈe veje maraniˈamarono namana.
18 ˈEˈeme ea ˈahopo ea pina haha ajuaraviˈina apene kime Jesuni unaˈi ranaˈi ˈahiume apene sei roajivara.
19 ˈEnakaivo ea mapokaˈe ituˈona namajihuna pura huaˈe apena vahuna ˈunama paˈarenana. ˈEnajihunaˈe pu ea kajaho apene atahuri vaˈe tita napame ea kajaho huni kicha ˈahi naˈeme apúsavume ˈonu vaˈo Jesuni unaˈi ea rira kajino namana.
20 Hu icháˈinaˈe pu nimaa rojuji kimarena ema kaji ijá ˈwama Napura nunakera Oni sisea Na vwihana arevu ˈwamana.
21 Parasia ˈee Sikuraipia pu aposarame ijá ˈwava Ikaho ea iranaˈomo Hu Godi matahareˈe avano? Ea irara sisea vwihane arehune? Godira Huhusuna ˈwavara.
22 Jesuho pura iraka kaˈene aposaravajaho nikimarena ijá ˈiama ˈÚ ja iraka vene joni oja vaja aposaravo?
23 Na icháˈinaˈe ˈwaraˈejo? Na huni sisea vwihana areˈeju ho Na ˈwave ˈurina vaˈena? ˈiamana.
24 ˈEnakaivo jara Ema Puni Harihijihuni harura kaˈene iki mweˈi ea vwihanie arevuji hena kaˈavarono Hu haha ajuaraji'inijaho ijá ˈwama Na a ˈwaravukúne ˈurine oni suha apene ari vaˈa ˈwamana.
25 ˈEjume niˈaha kwino ea kajaho puni una kajino ˈurine iraka kaˈene hura ijihuni toi namajaho apene ari Godiho taˈarohiˈi vaˈana.
26 Pu nihoˈo oja hwaˈusahaume Godi taˈarohe tea junaˈeme ijá ˈwava Nú iviasi uneunecha mavarasaˈina kivara ˈwavara.

Jesura Rivai ˈUmenajina
(Matiu 9:9-13; Maka 2:13-17)

27 Ijihuni túna'ijino Hu vai'i kavu'e ea ka'ene takisia apeji'ina iha Rivaiho takisia apejuri seijino asuma hinana. 'Ejume Hu ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana.
28 Hu huni uneunecha mapoka maki'ika'i 'urine Hu 'ararihaa va'ana.
29 'Enarena Rivaira huni sei 'iruma natohwa Jesuna'e vejume ea ka'ene takisia apeji'inijija 'ee ea 'aho'a mapoka'e pu pu'úmo 'iruma ijara.
30 Parasia 'ee Sikuraipia ijipo aneja vene Huni tisaiporu 'uraraha ijá 'iava Ja iraka vene ea ka'ene takisia apeji'ina 'ee ea sisea pu'úmo 'iruma ijo? 'iavara.
31 Jesura eha vene ijá 'iama Ea ka'ene atama pa'ajija juketaija ura parenaura kaivo ea atakinijipo juketaija ura renaura.
32 Na ea arira maa veji'inijihipuni parouta vo Na ea sisea ka'ene puni sisea vwihane temukavi'ini jihipuni routa 'iamana.

ˈAura Arevuji Rone Apovajina
(Matiu 9:14-17; Maka 2:8-22)

33 Ea 'ahopo Jesuho ijá 'wava Joni oni tisaiporujija na'ia kwinu kwino 'aura areme 'ee siporua 'oju'e Parasi puni tisaiporu ijija 'u'o ija'ina'e vejura kaivo Oni tisaiporu ijija 'iruma toa ma ijí ijura 'wavara.
34 Jesura ijá 'iama Ja vwihajujaho ea ka'ene napasi nejujihipuni 'iruma vejujaho huni napuhija ka'ene ijí ki'iro roajivujijahija 'aura arevura araka?
35 'Enakaivo vea ka'ene napasi neji'ina kajara ijí pu pu'úmo pahi'i kaivo ani va'akama'e pu iji'a 'aura arehuna 'iamana.
36 Hu haa 'waramarena ijá 'iama Ea mai'o ateha maiu'ina isome sahasiji'i pasuhura. 'Enakaivo ija'ina'e ve'avajaho ateha kajija isome ani'ina rehuna.
37 'Ene vukú'o 'wainia maiu'ina 'eke hanuha sisa sahasa vaji veri'avajaho hanuha sisa sahasa kajaho napame 'wainia arihuna.
38 'Enakaivo 'wainia maiu'ina hanuha sisa maiu'ina vaji verivura.
39 Ea 'wainia sahasa ijujaho 'wainia maiu'ina ura parenaura. Pu ijá 'warahuna Sahasijaho arerina 'wahuna 'iamana.

6

Sapatia Rone Apovajina
(Matiu 12:1-8; Maka 2:23-28)

1 Vei pini Sapati veijino Hu konesa juasi'a 'uraha va'eme Huni tisaiporua konesa tuame iji tanihi'i 'inijaho ijara.
2 'E'eme Parasia 'aho'a ijá 'iava 'Ú ja iraka vene varapijara Sapati veijino pave'avarono 'warumajaho vejo? 'iavara.
3 Jesura eha vene ijá 'iama 'Ú ja Tevitira huni ehi pu'úmo matuvumakame iraka ka'ene vejajaho ja pataha hejare?
4 Hu Godoni sei va'e puretia ka'ene Godi vajahajaho 'eke huna i'ika'i 'aho'a ehwaha vajihana. 'Enavo ijaho tamana'omo ea mamaha paijura kaivo pirisitiepo pupusu ijura 'iamana.
5 'Ejume Hu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho Sapati huni Natohwa 'iamana.

Ea Ija Ajuaravi'ina Vejume Maranajina
(Matiu 12:9-14; Maka 3:1-6)

6 Na'ii pini Sapati veijino Hu va'e Sinakoku vaji najahana. Ema pina ijí hinajaho huni ija mana'inijaho 'irivi'ina.
7 Sikuraipi 'ee Parasia Hu ea pina ijí Sapatia vea kajino veje marajakame nama'i 'ahiume nii vevirinavara.

8 'Enakaivo Hu pu raka ka'ene vwihajajaho Hu kimarena ea ka'ene ija irivi'ina kajaho ijá 'wama 'Urine iki una'i roa 'wamana. 'Ejume hu 'urine ijino va'ana.
9 'Enarena Jesura pu ijá 'iama Na ja aporavu Joni tamanijaho Sapati veijaho nú mamaa ve'eja ho sisea ve'eja? Ea ni'aji'eja ho ea 'anae kwa'ena? 'iamana.
10 Hu 'urine nami'i kaivo ea kwinu kwino kima apena vu'u va'ume irivi'inijaho ijá 'wama Oni ija nipima 'wamana. 'Ejume hu ija'ina'e vejume huni ija maranana.
11 Pu niho'o ajinavume pu hine Jesu iraka ka'ene vetihuniji 'wama apenojara.

Jesura Apasorua Iropu Ropu No'o Pijihajina (Matiu 10:1-4; Maka 3:13-19)

12 Vea kajino Hu va'e huri'a 'ahi siporua 'o'i va'ana. Hu na'ia kajaho Godoni siporua hine 'o'eme vea nitumana.
13 Vea nituvumakavi'i Hu Huni tisaiporu 'umenaume rouma ea iropu ropu no'o iji pijiharena iha ihame Apasorua 'iamana.
14-16 Puni ihijaho
Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho
'ee huni 'u'ua Enituruho
'ee Jemisi ho
'ee Joni ho
'ee Piripu ho
'ee Pataramiu ho
'ee Matiu ho
'ee Tomasi ho
'ee Jemisi ka'ene Apiasi oni harihijaho
'ee Saimani ka'ene Seratina 'wavujaho
'ee Jutasi ka'ene Jemisi oni harihijaho
'ee Jutasi Isikariati ka'ene Jesu nahamahunaijina.

Jesura Kaukara Iraka'e Venajina (Matiu 4:23-25)

17 Hu pu pu'úmo ariha roe amari namiji'i kivume Huni tisaiporu niho'o mapoka mapoka kajihija 'ee ea niho'o mapoka mapoka Jutia rori hijura 'ee Jerusaremi rori hijura 'ee ara ka'ene soha rori Taia 'ee Saitani roara.
18 Pu roajime Huni vu'a hene 'ee puni atama veje pa'are'amarono roara. 'Ene ea ka'ene 'avena sisea ajima'inijija 'u'o roume Hu vejume maraniara.
19 'Ejumakame ea mapoka Huni haha 'una'iro vejara. Ijihuni maijaho Huni harura ni'ima'ura Huni vaji rena roe ea mapoka vejume maraniara.

Temara 'Ee Temuka (Matiu 5:1-12)

20 Hu 'arohe Huni tisaiporu kivi'i aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene pivusahujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ivi'a jona'e renu.
21 'Ene ja ea ka'ene iviamaa matunavujaho ivi'a teamanamama. Ijihuni maijaho Godira veje ja tú'ahuna. 'Ene ja ea ka'ene niravujija ivi'a tea manamama. Ijihuni maijaho ja ijasahuna.
22 Ja Emaa Puni Harihijihuni hahi emaapo kima sename 'ee pataarorahe 'ee ira sisea namahe erapo ira sisea 'warame ja 'ararihie vu'a sisea ani ani'ina 'ee joni iha 'urihi'i sisea vwihaja ki'avajaho ja teamanamama.
23 Vea kajaho ja niho'o teamanama para'eje mari'uvi'i ohurikusaha. Ijihuni maijaho joni eha mamaa kahino Godoni ara akúpa 'ahi namu. Puni sahipo nijano poropetia ka'ene marako hijajija sise'i 'ahiaja'ina'e ja 'u'o sise'i 'ahihuna.
24 Ja ea ka'ene iviamaa uneunecha mapoka ani re'eju'e hijujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja iviamaa hami hihunijaho maho'o apeju.

25 Ja ea ka'ene iviamaa túavujaho niho'o sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja matunahuna. Ja iviamaa ea ka'ene hine ijasahujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho ja chora hine niramaruhuna.
26 Ja ea ka'ene iviamaa joni vu'a mamairu 'wavujaho sisea piunahuna. Ijihuni maijaho nitama puni sahipo niareri ija'ina'e poropetia ka'ene ira'asinijija 'ahiara.

Naka Oja Mihunijina
(Matiu 5:38-48; 7:12)

27 'Enakaivo Na ja ea irahipo hejuji Na 'waravu. Joni naka oja mihe 'ee ea irahipo jaa'e senavujija hami 'ahie
28 'ee ea ka'ene jaa'e siripa'avajija merajihe 'ee ea ka'ene ja sise'i 'ahi'ava jihipuni siporua 'o'avara.
29 Ea pini a noa 'ahi tahijaha'e ka'amajaho maka'eje ropuna'a 'u'o 'ana'amana. Ea 'ahopo oni kosetia ape'avajaho maki'ika'i oni setia 'u'o mi'amana.
30 Ea irara uneunecha jarirave ka'amajaho ma'amana. 'Ene oni kukua'e ei pini ape'amajaho kú'o paape'i 'ahae 'wara'amana.
31 Ea 'ahopo jona'e vena'avarono ja ura renuja'ina'e ja ea 'ahopuna vena'avara.
32 Ja ea ka'ene jaa'e oja mihujiru oja mi'avajaho ja maa iraka vejare? Ijihuni maijaho ea sisea 'u'o ea ka'ene pu oja vajihujiru oja mihura.
33 'Ene ja ea ka'ene jaa'e hami 'ahiujiru hami 'ahi'avajaho ja iraka'e maa vejare? Ijihuni maijaho ea ka'ene sisea veji'ina 'u'o ija'ina'e vejura.
34 'Ene ja ea ka'ene eha vajihunijiru uneunecha vaja'avajaho ja iraka maa vejare? Niho'o maa pavenana. Ea ka'ene sisea veji'ina kú'o eha areri 'ekahuna vwihaji'i ea ka'ene sisea veji'inijaho vajihura.
35 'Enakúne joni naka oja mihe 'ee pununa'i hami vene 'ee eha 'ekahuna pavwihaji'i vaji'avara. Ijihuni maijaho ja eha natohwa'e kahi akúpi 'ahi apene 'ee ja Godi ka'ene niho'o Ichuto Maijihuni harihija'e rehuna. Godiho ea ka'ene Hu patea manavi'inijija 'ee ea ka'ene sisea ni'ima'ura veji'inijija hami 'ahiuna.
36 Joni Omijara ea 'aho'a numiramu ja'ina'e ja ea 'aho'a numirahuna.

Ea 'Aho'a Namahujina
(Matiu 7:1-5)

37 Ja ea 'aho'a panama'irakúne Godi ja panamahuna. Ja ea 'aho'a parona'irakúne Godi ja 'u'o parona'amana. Ea 'ahopuni sisea vwihane are'irakúne Godira joni sisea vwihana are'amana.
38 Ja ea vaji'avajaho ja 'u'o vajihuna. Ja hami swara ve'avajaho areri ija'ina'e niho'o nipia nirisame tihitihivajame ajima roe ameurahe arihi'ina'e ja vajihuna. Ja ea 'aho'a'e vajiha ja'ina'e ja 'u'o vajihuna 'iamana.
39 'Enarena Hu haa 'u'o ika'ina'e pu 'waramana. Ea ka'ene nia supavi'inijaho ea pina ka'ene nia supavi'inijaho areri ahema va'ena raka? Pu no'o areri ma'oa paarihuna raka?
40 Sikuru pwea huni najahi'inijaho paasimuna. 'Enakaivo ea irara nahu'e hena kamare'e iji'a huni najahi'ina kajihu vare'ina renuna.
41 A iraka'e vene oni nia vaji taura ni'ima'ura ka'ene navujaho pakama 'wa'i kaivo vweu puni nia vaji taura ma'u'ua ka'ene namujaho kame 'waramo?
42 A 'unama ichá'inijino oni vwea ijá 'wa'ena Vwee veje na oni nia vaji taura ka'ene namujaho 'e'onavuma. 'Enakaivo vu oni nia vaji taura ka'ene namujaho a pakamo? A niho'o ira'asinakúne oni nia titi taura ni'ima'ura ka'ene namujaho marako 'e'ona'i kaivo areri hami niriareje iji'a vweu puni nia titi taura ka'ene namujaho 'wara'amana.

Icha 'Ee Huni 'Ina
(Matiu 7:16-20; 12:33-35)

43 'Enajihunaˈe icha mamaijija maiˈo 'ina sisea parejura. 'Ene icha siseijija maiˈo 'ina mamaa parejura.
44 'Ene icha mapokakipo 'ina kaˈene rejujaho nú icha raka saˈinijija 'ina kaji kima hejura. Ja mataka 'wija 'ahi rena navuˈe ja vaˈe mene roe ijure? Manuˈa mitota 'ahi rena navuˈe ja vaˈe mene ro ijura raka?
45 Ea kaˈene oja mamai ijaho uneunecha mamaa puni oja vaji rena roe ajima arihura. 'Enakaivo ea siseijijahija puni oja vaja sisea kaˈene namujiru roe ajima arihura. Ira vaja kakino raka kaˈene roa ajima arihujija puni oja vaji ichá'ina kaˈene navujipo roe ajima arihura.

Ea Noˈo Ara Vejajina
(Matiu 7:24-27)

46 Ja iraka vene Natohwe Natohwe 'wiˈi kaivo Nara raka kaˈene 'waravujaho pavejo?
47 Ea kaˈene roe Nuni ira hena venujaho hu ea ichá'inijaho Na jaaˈe najahuna.
48 Hu areri ei araˈe venujaˈina. Hu mweˈa 'uma ariha vaˈu vaˈu muna 'ahi aneja vene tukeja kikisina samuna. Neha niˈina pine sai natohwi hiramarena ara kajaho ninamana kaivo nihoˈo pavarimana. Ijihuni maijaho ara kajaho nihoˈo hami hami muna 'ahi rena vejara.
49 'Enakaivo ea kaˈene Nuni ira henareˈe pavenujaho areri ea kaˈene huni ara tukeja hami hami pasamujaˈina. 'Enaˈomo vea kaˈene sai hirame ninamujaho niˈaha kwino 'aumuna. Nihoˈo majikari umatematu 'onana 'iamana.

7

Jesura Romu Puni Natohwi jihuni Pwea Vejume Maranajina
(Matiu 8:5-13)

1 Jesuho ijaho emaa 'waravume paˈarejumakaviˈi 'urine Kapeniami vaˈana.
2 'Eˈeme vea kajikano sorutia natohwijihuni pwea mamaijaho atama 'unama rena kwaˈi 'ahauma venana.
3 Vea kaˈene hu hejume Jesuho rou 'wavuma hejiˈi hu Jua 'ahoˈa irechamiume roe Hu jarime 'warave vuˈe huni pwea kaji veje maraˈamarono irechamiume roara.
4 Pu Jesuni roe jarime ijá 'wava Eakaho nimaa nimaaˈomo Ara hu niˈajaˈipisa A mamaa vejaˈa.
5 Hu ehu núna oja miharena huhuso Sinakoku núna venuhana 'wavara.
6 'Ejume Jesuho aneja vene pu puˈúmo vaˈana. Hu ara rori samatuˈu reˈeme ijí sorutia natohwa kajara napuhwaha 'ahoˈa irechamiume roara. Pura roe Hu ijá 'wava Natohwe haha paahinaˈamana. Ara nuni sei rohuna areria pana.
7 Ijihuni hahi na vwihajujaho na ea siseaˈomo nara Oni vuhuna areria pana. Ara ma iraru 'warave nuni pwea kajaho maranama.
8 Na 'uˈo harura rukinaˈomo sorutia 'ahoˈa nuni harura hari hijura. Nara ea 'ahoˈa ijá 'iavure Vaˈa! 'iavuˈe pu vaˈura. 'Ene pina Roa! 'wavuˈe hu rouna. Na nuni pwea kaˈene kaukara vejiˈinijaho ike vena 'wavujaho hu venuna 'wama 'wamana.
9 Jesura ijí henajaho oja hwaˈusahume aroma ea mapoka kajija ijá 'iama Eakara nimaa ronujaˈinaˈe ike Isureri opuni kwaa vajakaho ea huaˈina papiunavuta 'iamana.
10 Ea kaˈene ona apena roa kajijahija sei 'unama vaiˈi kavajaho huni pwea kaˈene atami 'unamajaho nimaranana.

Jesura Amunijihuni Hariha Vejume 'Urinajina

11 Ijihuni túnaˈijino Jesuho ara iha Naini vaˈeme Huni tisaiporua 'ee ea mapoka pu puˈúmo vaˈajivara.

12 Hu ijí ara kajihuni vwichajiami va ˈeˈuˈeme pu eaˈe kwanaˈi ˈahiume apena roara. Ijí ea kaˈene kwamajaho amuna pipuni hariha kwinunaˈomo ijara kwavume ea mapoka pu puˈúmo roajivara.
13 ˈEjume vea kaˈene Natohwijara hu kamajaho Hu nihoˈo temuvume ijá ˈwama Niramujaho arema ˈwamana.
14 ˈEnarame hu vaˈe ea kaˈene suhi mwaviˈinijaho iji ˈunavume ea kaˈene kima vaˈajaho arema namijara. ˈEjume Hu ijá ˈwama Kivasakera Na ˈwaravukúne ˈurina! ˈwamana.
15 ˈEjume ea kaˈene kwama kajaho kúˈo ˈurine asuma hijiˈi vuˈa ˈwaravume Hu apenapi kúˈo oahaˈe mahana.
16 Ea mapoka nihoˈo tea junavume pu Godiho taˈaroha ijá ˈwava Núni vajakino poropetia niˈimaˈura núni roana ˈee Godiho ehwaha ura vetiˈi roana ˈwavara.
17 ˈEjume ike Huni pinana kajaho ˈwama apene vaˈe Jutia useme ˈee ijí ara rora kajaho he parajara.

Joni Papitisita Oni ˈOna Apena Roara (Matiu 11:2-19)

18 Joni oni tisaiporuepo uneunecha mapoka kaˈene rejume pu kivajaho Joni niˈwara parajara.
19 ˈEjume Jonira huni tisaiporua noˈoheˈi ˈumenaume roume irechamiume Natohwiji apoma heˈi vaˈara. Pu vaˈe ijá ˈwava ˈÚ A ea kaˈene rohunaˈe ˈwaruvajina ho nú ea pinaˈe saˈeja? ˈwavara.
20 Pu roe Jesuho piuname apoma ijá ˈwava Joni Papitisitara irechamúume nú aporaˈi ˈahúume roara. ˈÚ A ea kaˈene Jonira rohunaˈe ˈwarumajina ho nú ea pina ˈajahe hiˈeja? ˈwavara.
21 Vea ijiha kajaho Hu ea mapoka vejume atama sonahie ˈee haha hianaviˈina vejume sonahie ˈavena sisea siomahe ˈee ea mapoka vejume nia niriara.
22 ˈEjume Hu eha vene ijá ˈiama ˈUnama vaˈe uneka kaˈene ja kime ˈee hejajaho Joni ˈwaraˈavara. Ea kaˈene nia supaviˈina nia niriuˈe ˈee irimaˈina namina ojuˈe ˈee ea reporosia rukina maraniuˈe ˈee ataa paˈana vejuˈe maraniuˈe ˈee ea kaˈene kwamasahiˈina vejuˈe ˈurina hijuˈe ˈee Godoni vuˈa mamaa kaˈene ea pivusahiˈina najahuji ˈwaraˈavara.
23 Ea irara Nuni hahijihunaˈe pajuˈamajaho nihoˈo hu merajahiˈina ˈiamana.
24 Joni oni tisaiporu vaˈumakiviˈi Hu Joni ronarena ea mapoka kajija ˈwaramana. Hu ijá ˈiama Vea kaˈene ja nechiˈi vaˈajivajaho ja irakaˈe kaˈi vaˈare? ˈÚ kurika asiasia ˈanae varivarimuji kaˈi vaˈare?
25 Ja ijaho irakaˈe kaˈirono vaˈare? Ea pini uneunecha mamaa sama hija kaˈi ˈahiume vaˈara raka? Heha! Ea kaˈene ijaˈinaˈe hijujija ateha mavarasaˈini same ˈee ara mamaa kaˈene kiniepo hijujino hijura.
26 Ja ijino vaˈajaho irakaˈe kaˈirono vaˈare? ˈÚ poropetia kavare? Kaena. Na ja ˈwaravu. Hu poropetia asitaha hunanuna.
27 Hua ronarena heha vaji ikaˈinaˈe vejara.
Heha! Na nuni ˈona ojiˈina ranave hu mako Oni unaˈi vaˈe Oni ˈunama amairiˈena ˈúmana ˈiamana.
28 Na nihoˈo nimaa nimaa ja ˈwaravu Ea kaˈene napapo nahenaari vajijaho ei pini Joni asihuna areria pana. ˈEnakaivo ea kaˈene iviamajai Godoni ari maˈuˈua renujara nihoˈo Joni asima paranuna ˈiamana.
29 Ea kaˈene takisiaˈe apejiˈina ˈee ea mapoka kajija Godoni ˈunama mamaa aririji hene vejume Jonira ija ˈunirame toa vaji samahana.
30 ˈEnakaivo Parasia ˈee roia Godoni maiji pataarohume Joniho toa pasamana.

31 Jesu ijá 'iama 'Ú Na ea ka'ene iviamaa urijakihija iraki manura vene pu ea ichá'inijaho ki'ejo?
32 Pu areri sesamaapo maketi vaji hine uma'aravi'i hijuja'ina. Pu ijá 'umejure Nú hurisia jona'e hwasihajaho ja pajavavara. Nú virisia vejura kaivo ja paniravura.
33 Joni Papitisita roe 'iruma 'aura areme 'ee toa kisina paijume ja kame ijá 'wava 'Avena sisei ajimana 'wavara.
34 'Ejume Emaa Puni Hariha roe 'iruma ine 'ee toa iju'e ja ijá 'wavo Ea ike kaha. Hu 'iruma huhuso maha puna'i ine 'ee toa kisina mapoka ina nanamuna 'ee ea ka'ene takisia'e apeji'inijija 'ee ea sisesa pu'úmo napura venuna 'wavu.
35 Na nimaa nimaa'e vwihanare'i 'waravu. Ea ka'ene hena vwiha rukinijija pura ichá'ina vejujara najahujaho pu hena kavi'ina 'iamana.

Jesura Saimani Ka'ene Parasi Ijihuni Sei Hinajina

36 'Enakaivo Parasia pini Hu va'e huni sei 'iruma i'amarono 'wamana. 'Ejume Hu Parasi ijihuni sei 'iruma i'i 'ahaume va'e asuma hinana.
37 Ijí ara natohwa vaja kajino napara pina sisea veji'i hinuna. Hu hejume Jesuho roe Parasia kajihuni sei 'iruma inu 'wavume henarena senisia kavapwa rukina apene roana.
38 'Ene roe Jesuni túna'i mumora rora Hunijino namine niravi'i Huni mumora 'aha huni nitua ariha 'aruvume huni húmata sapasa kajikano ijaho ukunahi'i Huni mumora tituhi'i senisia 'onahana.
39 'Ejume Parasia ka'ene Jesuni ona vejume roajara kamarena ijá rona Eakaho poropetia re'ipisa Hu naparakaho irane 'ee ea ichá'inijara Hu 'unamujaho hena kava'a. Ijihuni maijaho hu ea sisea veji'ina ronana.
40 Jesura ijá 'wama Saimani Na ura unenu'u pina a 'wara'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Najahi'ine 'warima 'wamana.
41 Jesura ijá 'wama Ea no'ohe'i ea monia'e vajihi'ini jihuni monia 'ekara. Ea pina monia mapoka (K100) 'ekume 'ee pina monia mapoka (K10) 'ekana.
42 Pu no'o ijí monia kajaho eha areria pavenahume hu pu ni'ajihe 'waravume pu eha pavajahara. 'Ú ea iraka sa'inijara hu oja niho'o natohwa'e mahane? 'wamana.
43 Saimanira eha vene ijá 'wama Na vwihajujaho ea ka'ene monia natohwa'e 'ekajarana 'wamana. 'Ejume Hu ijá 'wama Oni eha ijaho nimaa 'wamana.
44 'Ejume Hu aroma napara kaji kavi'i Saimani ijá 'wama 'Ú a naparakaho nikamo? Na oni sei routa vo a Nuni mumora kehuni toa pamihana kaivo hu huni nitui Nuni mumora some 'ee huni húmata sapasi Nuni mumora sirua ukunana.
45 A Na pa'ajorime ura manura veniana kaivo Na iki rouji rene hu hine Nuni mumora tituhi'i hinana.
46 A senisia paapena Nuni húmatakaho onihana kaivo hu Nuni momora senisi'i 'onihana.
47 Na nimaa nimaa 'waravo Huni sisea mapokijaho niho'o vwihajume pa'arenana. Ijihuna'e hu Na oja natohwa'e mihana. Ea irahuni sisea ma'uako pa'arenajaho hu ma'uaku'wi oja mihuna 'wamana.
48 'Ejume Jesura napara kajaho ijá 'wama Oni sisea vwihane arevu 'wamana.
49 'Ejume ea 'aho'a ka'ene ijí asuma hija kajipo kosarame ijá 'wava Eakaho irana'omo sisea 'u'o vwihane aremo? 'wavara.
50 'Enakaivo Jesura napara kajaho ijá 'wama Ara nimaa ronujara vejume maranaanakúne matauma va'a 'wamana.

8

Napara Ka'ene Jesui Pu'úmo Va'ajina

1 Na'ii pini Hu ara mama'ina 'ee ara ma'u'umaa kajino 'urahe oji'i Godoni vu'a maa
maiu'ina ka'ene Godoni ariji huni vu'a najahana. Huni tisaiporu iropu ropu no'o pu
pu'úmo va'ara.
2 Napara 'aho'a ka'ene 'avena sisea ajimahi'ina 'ee 'aho'a puni atama vejume
marani'inijihi pu'úmo va'ara. Meri ka'ene Matarinina 'wavujihuni haha 'aha kajino
'avena sisea iropu no'o hi'eme siomahana.
3 'Ene Chusa ka'ene Heroti oni kukua 'ajohi'ini jihuni napara Joanaho 'ee Susana 'ee
napara 'aho'a kajipuhipo puni monijikano pu ni'ajihara.

'Ina 'Oji'inijihuni Haa
(Matiu 13:1-9; Maka 4:1-9)

4 Ea mapoka ara 'oi'oi vaji roe Hu ka'i 'ahiu'e roajivume Hu haa ika'ina'e
'waramana.
5 Ea pina huni 'ina 'o'i 'ahaume va'ana. Hu 'ina kajaho ato'aruvume 'aho'a arihe
'unamutoi navume emaapo tautiume 'ee 'aho'a ukapo roe ijara.
6 'Aho'a muna 'ahi arihara 'ee pu riama ajivara kaivo sirua pa'ajihuna'e sarasahara.
7 'Aho'a ija sisea oma rukina vaji arihe riavara kaivo ija kajara 'urine raurihume
pamarasahara.
8 'Enakaivo 'aho'a mwe'a mavarasa'ina 'ahi arihe riame maa mapoka mapoka'e
(100) rejara 'iamana. 'Ee Hu ijá 'iama ja ataa rukina re'avajaho heha 'iamana.

Haa Kajihuni Maijina
(Matiu 13:10-17; Maka 4:10-12)

9 'Ejume Huni tisaiporu apoma ijá 'wava Ike haa ikehuni maijaho iraka'e rona
'warumo? 'wavara.
10 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni ira ka'ene vaji namujaho ja samaumai 'waravu'e ja
hena kavu kaivo ea 'aho'akija hai 'waravu'e ijihuni maijaho pahena pakavu.

Jesura 'Ina Oji'inijihuni Haiji Nahama 'Waramajina
(Matiu 13:18-23; Maka 4:13-20)

11 Ike haa ikehuni maijaho ikena. 'Inijaho Godoni Irakena.
12 'Ina ka'ene 'unamutoi arihajihuni maijaho ea pu Godoni ira heju kaivo 'avena
siseijara roare'e ijí vu'a kajaho oja vaja puna kajino 'etujiha va'una. Vejuro'i pu
Noinnimaa roje Godira pu ni'aji'amarono avanuna.
13 'Ina ka'ene muna 'ahi arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene teamana'eju'e
apejura kaivo ira kajaho mai'o hamia oja vaja puna chinuma pasamuna. Pu ma'uako
nimaa rojura kaivo vea ka'ene sisei puni haha 'ahi renujaho pu marako rana va'ura.
14 'Ina ka'ene ija sisea oma rukina vaji arihajihuni maijaho ea Godoni ira hejura
kaivo puni temuka vwihane 'ee uneunecha 'ee monia'e vwihane 'ee temarijara
rareju'e pataarohura. 'Eju'e puni 'ina renuna vo mai'o patuvura.
15 'Ina ka'ene mwe'a mamai arihajihuni maijaho ea Godoni ira hene puni oja vaji
irechavukame pu hina vena apena va'u va'u'e va'e pu 'ina niho'o maa rejura.

Naheha Si'uara Hari Namajina
(Maka 4:21-25)

16 Ea mai'o ira 'ene si'uara vaji paapúrinanavura 'aho puni suha harijino ranavu'e
namuna kaivo Hu ira kajaho ira'e irechavu'e navujino navukame pu ea ijino kavi'i
roajivura.
17 'Ene unenu'u pina apúrinanavu'e namujaho roe samaahirahuna 'ee unenu'u pini
hemi nave pakahuna kaivo mapoka kajija samaahirave kihuna.
18 'Enakúne hami heha! Ea irara mapoka rukina'e re'amajaho kú'o mapoka huri
vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana'e re'amajaho huna ka'ene ma'uako navujaho
'etujahuna 'ee kukua 'aho'a 'eka'iro vwihaji'i hi'amajaho 'etujahuna.

Jesuni Oha ˈEe ˈUˈuhija
(Matiu 12:46-50; Maka 3:31-35)

19 Huni oha ˈee ˈuˈuhwaha roara kaˈi ea nihoˈo ani rejumakame pu paroe Huni roara.
20 Ea ˈahopo Hu ijá ˈwava Ohuna ˈee ˈuˈuhuana kameho maˈahi Aaˈe kaˈirono ˈúviˈi namiju ˈwavara.
21 Hu eha vene ijá ˈiama Nuni oha ˈee
Noinˈuˈuhija ea kaˈene Godoni ira hene vejiˈinijina ˈiamana.

Jesura Puuraˈe ˈWaravume Ajuaranajina
(Matiu 8:23-27; Maka 4:35-41)

22 Naˈii pini Hu Huni tisaiporu puˈúmo sisima ˈahi ajima ijá ˈiama Roe ja puˈúmo karaˈahuni vaˈa ˈiavume pu aneja vene vaˈara.
23 Pu vaˈajiˈeme Hu ariha vaˈe sisima vaji nenana. ˈEˈeme puura natohwa ijí soha ˈaha kajino hiramarena soha kajara ameurahe sisima vaji ariharena ituˈoˈiro ˈahaume vejumakame pu nihoˈo vahuna areri parenana.
24 ˈEjume pu ˈurina vaˈe Hu sae ijá ˈwava Natohwe! Natohwe! Nú nikwamasaˈi veju ˈwavara. ˈEjume Hu ˈurine puura kajaho ˈurarahume areme ˈee soha kaˈene amenajaho paˈareˈeme soha kajaho nihoˈo mavarasa renana.
25 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama ˈÚ jara nimaa rojujaho ichine ˈiamana kaivo pu nihoˈo oja hwaˈusahe tea junavume aposarame ijá ˈwava ˈÚ ikaho Ea irane? Hu puura ˈee soha ˈuˈo ˈwaravuˈe Huni ira hene veju ˈwavara.

Jesura Ea ˈAvena Siseapo Rosavaji Siomahana
(Matiu 8:28-34; Maka 5:1-20)

26 ˈEnareja pu vaˈe Kekasinisi puni kwai Karari ropunaˈi vaˈara.
27 Hu karino amari varihajaho ara kajiˈura ea pina ˈavena sisei ˈaha jora ajiviˈina piunamana. Hu vwiha paˈa ˈuraha one ˈee ara pahinuna vo vaˈe euchi hinonuna.
28 ˈEnaˈomo vea kaˈene Jesu kamajaho hu ˈona arihe mweˈa ˈahi Huni unaˈi ninaviˈi ira ajira ijá ˈumena Jesu kaˈene Godi nihoˈo Natohwijihuni Harihakera A na ichá'ina ˈahiˈiro ura renao? Na A jariravukúne paruarihe siseˈi ˈahiˈamana ˈumenana.
29 Hu ijaˈina ˈwarama jihuni maijaho Jesura ˈavena sisea kaˈene huni haha vaji hijajaho ˈejahie ariha ˈiamana. Naˈia mapokaˈe ea kajaho jihevuˈukame ea ˈahoˈa hu apene kamome ranavuˈe namuna kaivo hu ˈurine senia kajaho turame irechaˈikaˈi nechiˈi vaˈuna.
30 Jesura apoma ijá ˈwama Oni iha irane ˈwavume hu ijá ˈwama Nuni iha Mapoka ˈwamana. Ijihuni maijaho ˈavena sisea mapokaˈe hua ajivara.
31 Ijí ˈavena sisea kajipo Hu jarimaa ijá ˈwava Paatoˈarumuˈe nú maˈoa vaji vaˈavara ˈwavara.
32 Maha mapokaˈe puni rori hareha ˈaha kajino ˈiruma ine ˈurahojaraˈomo ijí ˈavena sisea kajipo Hu jarimaa ijá ˈwava Nú irechamúe kare maha karehi súmaha ˈwavara. ˈEjume Hu pu irechamiume vaˈara.
33 ˈEjume ˈavena sisea kajija useme maha kajihipuni vaji vaˈume maha kajija hareha ˈaha kajino ninukujaha vaˈe rarahi arihe úi imwasamiume kwamasahara.
34 Ea kaˈene ijí maha ˈajoha hija kajipo uneka kaˈene rena kaji kamareja vaˈajime ea kaˈene ari hijujija ˈwarame ˈee ea kaˈene ijino rori hinojajija ˈuˈo ˈwaravara.
35 Ea mapoka Hura raka kaˈene vejume renaji kaˈi ˈahiume vaˈajivara. ˈEjume pu roiˈi kavuˈe ea kaˈene ˈavena sisei súmahiˈinaka Jesura vejume maranajaho Jesuni mumora rora kajino vwiha irame asuma mavarasaˈinaˈe hijume pu ijí kavajihunaˈe tea junamana.
36 Ea kaˈene ˈavena sisei ajiviˈiniji vejume maranaji kavajipo ea mapokijija ˈwaravara.

37 Kekasinisi ora ea mapoka kajija tea junavume Hu vaˈamarono ˈwaravara. ˈEjume Hu sisima ˈahi ajima toa ropunaˈi ˈunama vaˈana.
38 ˈEjume ea kaˈene Hu vejume ˈavena sisea usevajara Hu huˈúmo vaˈi ˈahaume jarima ijá ˈwama ˈWarive na A huˈúmo vuˈuma ˈwamana kaivo Jesura hu raname ijá ˈwama
39 ˈUnama ari vaˈe Godira iraka kaˈene a vetaaji ea ˈwaraˈamana ˈwamana. ˈEjume ea kajaho ara mamaˈina mapoka vaja kajino vaˈe Jesura iraka kaˈene huaˈe vetiajaho ˈwaramana.

Jairasi Oni ˈApaja ˈEe Napari Jesuni Ateha ˈUnamajina (Matiu 9:18-26; Maka 5:21-43)

40 ˈEˈeme Jesuho toa ˈona karaˈi va ˈeˈujume ea mapoka kaˈene ijí Huaˈe ˈajaha hijajipo Hu ˈajovara.
41-42 ˈEˈeme heha! Ea pina Jairasina ˈwavura. Hu Sinakoku ˈajohiˈina natohwaˈomo roe ijí ˈeˈunana. ˈEne hu mweˈi ˈona arihe Jesuni mumora rori naviˈi jarime ijá ˈwama Nuni ˈapaja juara huni iropu ropu noˈona vo kwaˈi venukúne nuni sei roe veje maranama ˈwamana. Jesuho vaˈejuˈe ea mapoka Huni rora kajaho ani rejara.
43 ˈEˈeme napara pina juara iropu ropu noˈo ˈai vurajukame hu vaˈe juketa puni naˈia mapoka amairiahura kaivo hu pamaranuna. Hu monia mapoka ˈúsia ˈimenuna kaivo venahujaho pamaranuna.
44 Hu ea vaja kajino Huni túnaˈi rou vaˈo Huni ateha ˈunavume huni ˈaa kaˈene vuramajaho niˈaha kwino paˈarenana.
45 Jesura ijá ˈiama Ea irara Na vwenimane? ˈiavume pu ea mapokaˈe hevara. ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe ea mapoka Oni rori ani rejujihunaˈe puruva renu ˈwamana.
46 ˈEnakaivo Jesura ijá ˈiama Oo ea pini Na vwenimana. Ijihuni maijaho Nuni harura va ˈeˈunu ˈiamana.
47 Napara kajaho nikavuma kimareme tatoviˈi roe Jesuni unaˈi ariha ninamana. ˈEjume ijí ea rira kajino nahame irakijihunaˈe Hu vwevumakame ichá'inaˈe niˈaha kwinu maranajaho nahama ˈwaramana.
48 ˈEjume Hu ijá ˈwama Nuni ˈapaje ara nimaa ronujara vejume maranaana. ˈEnakúne matauma vaˈa ˈwamana.
49 Hu ijí hine ˈwaraˈeme ea pina Sinakoku ˈajohiˈini jihuni sei rene ro ijá ˈwama A hine Najuhiˈina apene iha vetiuna arema. Oni ˈapaja nikwamanakúna ˈwamana.
50 ˈEnakaivo Jesura ijí henarena Jairasi ijá ˈwama Jumujaho areˈi kaivo nimaa rojakame oni ˈapaja maraˈena ˈwamana.
51 Pu va ijí usemareja Hu sea vaji vaˈi ˈahaume ea ˈahoˈa tanurihume pu vaja pavaˈara kaˈi Pita ho Jemisi ho Joni ho ˈee huni oma ˈee oaha ijano ˈwaravume vaji vaˈara.
52 Ea kaˈene ijino hijajaho chora hijiˈi niramaruvara. ˈEjume Jesura ea kajija ijá ˈiama Niramaruvujaho areha. Napaiseakaho maiˈo pakwamana kaivo manenukúna ˈiamana.
53 Pu Hu nihoˈo apena ˈijahara. Ijihuni maijaho pu hena kavajaho hu nikwama jihunaˈe pu Hu ˈijahara.
54 ˈEnakaivo Jesura Huni ija kajino ˈunama apene ˈuriji'i ijá ˈumena Napaisekera ˈurina ˈumenana.
55 Huni ˈavena kúˈo ˈunama roume hu niˈaha kwino ˈurijume Jesura ijá ˈiama ˈIruma vajaha ˈiamana.
56 Huni oha ˈee oma nihoˈo oja hianavara kaivo Jesura ea ˈahoˈa iraka kaˈene renajaho paˈwarahunaˈe ˈwaramana.

9

Jesura Tisaiporua Iropu Ropu Noˈo Irechamiume Usema Vaˈajina (Matiu 10:5-15; Maka 6:7-13)

1 Hu Huni tisaiporu ˈumenaume harura kaˈene ˈavena sisea siomahuna ˈee atamaˈe veje sonahihunijaho mihana.
2 ˈEnarena Hu irechamiume pu vaˈe Godoni arijihuni maijaho ea mapokaˈe ea ˈahoˈa najahe ea atama rukiniji veje sonahiˈavarono vaˈajivara.
3 Jesura ijá ˈiama Ja vaˈajiˈavajaho uneunecha paˈeka vaˈavara. Pijuha kaˈene pijumojujaho paˈekaˈavare joni tuja paˈekaˈavare joni ˈiruma paˈekaˈavare joni monia paˈekaˈavare ˈee setia ˈahoˈa paˈekaˈavara.
4 Ja vaˈajiˈeje ea irahipo ja hami ˈajorave kiˈavajaho puni sea kajiru hinuvaˈo ara kajaho areˈi kaivo ˈurine ara pini vaˈavara.
5 ˈEnakaivo ea irahipo ja paˈajorame vuˈakake paheˈavajaho ara kajaho areˈi kaivo joni mumora ˈahi túa kaˈene navujaho taireve ariˈamana. ˈEjakame ijara pu namahuna ˈiamana.
6 Pu arename vaˈajime arara kajino Godoni Ira mamaa kaji najahe ˈee ea atama ˈuniraviˈinijijahija vejume maraniara.

Heroti Puruva Retiajina (Matiu 14:1-12; Maka 6:14-29)

7 Heroti kaˈene ˈajohaˈinijara uneka kaˈene renuji henajaho ea ˈahopo ijá ˈwava Joni kúˈo ˈurinana ˈwavuma henarena hu puruva rejumakame nihoˈo jumana.
8 Ea ˈahoˈa ijá ˈwavare Iraija kúˈo ˈunama roana ˈwavume ˈahoˈa ijá ˈwava Poropeti nitama ˈwaraviˈinijara kúˈo ˈurina roana ˈwavara.
9 Herotira ijá ˈiama Nara Joni oni húmata ahatumahuta kaivo Ea kaˈene iviamaa pinana ˈurijuˈe na hejukaho irarane? ˈiamana. ˈEnarena hu Jesu kaˈi ˈahauˈe niriˈi hinuna.

Jesura Ea Mapoka (5,000) Tuasamahajina (Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Joni 6:1-14)

10 ˈEnarena apasoru ˈunama roe Jesu pura raka kaˈene vejajaho ˈwaravara. ˈEjume Hu pu aherame ara kaˈene Petasaita ˈwavujino pu pusumano vaˈajivara.
11 ˈEjumakame ea mapoka kajipo henareja pu ˈararihia vaˈajivara. Hu pu ˈajorame ˈee aneja vene Godoni arijihuni vuˈa ˈwarame ˈee ea kaˈene venae maranihuna ura renajija vejume maraniara.
12 Vea vaˈoˈirono veˈeme Huni ea iropu ropu noˈo roe ijá ˈwava Ea ikija irechamie arara ijino vaˈe ˈiruma sarame ine ˈee notua. Ijihuni maijaho ike kwaakaho savasakúna ˈwavara.
13 ˈEnakaviˈi Jesura ijá ˈiama Jara ˈiruma vajihe ija ˈiamana. Pu eha vene ijá ˈwava Nú kija noˈone ˈee puretia iropu ijano navu. A ura renaˈamajaho nú vaˈe ˈiruma ˈimene roe ea kija vajihe ija ˈwavara.
14 Parua nihoˈo mapoka mapokaˈe (5,000) hijara. Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama ˈWarave pu nia ani ani ea mapoka (50) ruha pini hije vu ruha pini ea mapoka (50) hina apena vaˈa ˈiamana.
15 Huni tisaiporu Hura ˈwarama jaˈinaˈe vene ˈwaravume pu asuma hijara.
16 Jesura puretia iropune kija noˈo ˈeke akúpi ˈahi nia niriˈi Godiho teamani ˈwaˈi kaivo tuachame Huni tisaiporua vajihume pu ˈeke ea kaji vajihara.
17 Pu ijume túˈamana. ˈEjume pu pwina kaˈene túˈavume irechavajaho tuja iropu ropu noˈo ˈeke vejume ituˈusahara.

Pitara Jesu Rona ˈWaramajina (Matiu 16:13-19; Maka 8:27-29)

18 Na'ii pini Jesuho huhusu Huni tisaiporua pu'úmo hine siporua 'onana. 'Enuva'o Hu pu aporama ijá 'iama Ja vwihajujaho ea mapokakija Na ea irane 'wavure? 'iamana.
19 Pu Hu ijá 'wava Ea 'aho'a A Joni Papitisitana 'wavume ea 'aho'a A Iraijana 'wavu'e ea 'aho'a A poropetia nitama hijajipo kú'o 'urine hinu 'wavura 'wavara.
20 'Enakaivo Hu pu aporama ijá 'iama Ja ichá'ina vwihajo? Ja Na irana rojo 'iamana. Pitara ijá 'wama A Keriso ka'ene Godoni rena roajina 'wamana.

Jesura Ahia Apene 'Ee Kwahuniji Rone 'Waramajina
(Matiu 16:20-28; Maka 8:30–9:1)

21 'Ejume Hu rurame ea pa'wara'avarono 'waramana.
22 Hu pu ijá 'iama Ema Puni Harihijaho ea mama'ina 'ee Sikuraipia epo veje haha ni'ima'ura hiame 'ee pu pataaro'eja. 'Ene pu Hu 'anae kwame na'ia no'opisu namareje kú'o 'urihuna 'iamana.
23 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ea irara Nuni túna'i ro'i ve'amajaho hu huni oja makame mwe'a kakino huni uneunecha mapoka maki'i kaivo hu huni korosia apene Nuni túna'i ro'amana.
24 Ea irara huni hiiji ori ni'ajara'amajaho huni hiijaho ranahuna. 'Ene ea irara huni hiiji Nunijihuna'e Godoni vu'a mai maiu'ini jihuna'e rana'amajaho hu huni hia 'unanahuna.
25 Ei pini uneunecha ka'ene mwe'aka kehunijaho huna rerana'eje hia nimaa nimai ijí asina'ipisa hu maa iraka apeja'e?
26 Ea irara Nunijihuna'e Na pataarorihe 'ee Nuni ira pataaro'amajaho vea ka'ene Emaa Puni Harihijara Huni harura 'ee 'ona oji'ina arira maijihipuni harura 'ee Amoni harura vaji ro'amajaho hu 'u'o pataarohuna.
27 Na nimaa nimaa ja 'waravu. Ea ka'ene ja ike namijukija 'aho'a mai'o pakwa-masa'eje Godoni Ara roe kahuna 'iamana.

Ta'arohe Ani'ina Renajina
(Matiu 17:1-8; Maka 9:2-8)

28 Hura 'waramajaho na'ia iropu no'opisu pa'are'eme Jesura Pita ho Joni ho 'ee Jemisi ho ijano aherame huri'a 'ahi siporua'e 'o'i 'ahaume va'ana.
29 Hu hine siporua'e 'o'eme Huni niura niho'o ta'arohe ani'ina rene 'ee Huni ateha niho'o sajasa'ina'e 'ee hanaji'ina'e renana.
30 Ni'aha kwino ea no'ohe'i pu pu'úmo namine vu'a 'wavara. Ea kajija Iraija'o Mosisi una.
31 Pu niho'o hanana para'eme namine Hu hu'úmo Hura raka ka'ene mai'o Jerusaremi venareje vahunijihuni vu'a 'wavara.
32 Pita ho napuhwa pu'úmo nii vahivume notuara'omo 'urine nia niriuni'eme Huni hanaji'ina 'ee ea no'ohe'i pu pu'úmo namijajija kivara.
33 Ea kajija Hu raname va'eju'e Pitara Jesuho ijá 'wama Natohwe nú mamaa vena ro hijara. Nú ara vene pina One pina Mosisi one pina Iraija ona'e vehuna 'wamana. 'Enakaivo hu nimaa raka ka'ene 'waramajaho pavwihaji'i 'waramana.
34 Hu ijí 'wara'eme 'imiti puni huri saturihume Huni pwehija niho'o tea junamana.
35 'E'eme ijí 'imitia vaja kajino ira rena rouma he'eme ijá 'iama Ikaho Nuni Hariha ka'ene Nara iji pijahujinakúne Huni ira he'avara 'iamana.
36 'E'eme vu'a ka'ene hejajaho pa'are'eme Jesuho Huhusu ijí naminana. Ijihuna'e pu irano'a areme ira parasahareja uneka ka'ene vea kajino pu kavajaho ea 'aho'a pa'waravara.

Jesura Paruisea 'Avena Sisei Rosamaji Vejume Maranajina
(Matiu 17:14-18; Maka 9:14-27)

37 Ijihuni sú'uha kajino huri'a are'i kaivo arihe ro'eme ea mapoka kajipo roe Hu piunavara.

38 Heha! Ea pina ea rira kajino namine ijá 'umena Najuhi'ine na A jariravukúne nuni hariha ike kama. Hu nuni hariha nikwinu'wina.
39 Ike kama! 'Avena sisei kajara ajivu'e emaavaji'i 'unama apene onavu'e mwe'i 'one kuchikuchivi'i ira sapa ani re'eju'e namuna. Hu majamano veju'e hu hiamuna kaivo na'ia kwinu kwino paajima rurahuna.
40 Na Oni tisaiporua jarirame pura veje use'avarono 'waravura kaivo pu areri pavejara 'wamana.
41 Jesura eha vene ijá 'iama Panimaa roji'ina ka'ene ea sisemaakije panimaa rojo? Na na'ia icharu ja pu'úmo hi'ejo? 'Ene Na na'ia icharu ja najaha apene va'ejo? 'iamana. 'E'ikaivo vu iji'a ea kajaho ijá 'wama Oni hariha ikino ahema roa 'wamana.
42 Hu sesamaa kajaho ro'eme 'avena sisea kajara 'anaa pi'onavume mwe'i 'one kuchikuchimana. 'Ejume Jesura 'avena sisea kajaho 'waravume 'ariha va'ume sesamaa kajaho marajumakavi'i omaha mahana.

Jesura Kwahuniji Kú'o Nahama 'Waramajina
(Matiu 17:22-23; Maka 9:30-32)

43 Ea kajipo ijí Godoni harura natohwa kaji kavajaho oja hwa'usahana. Pu ea mapoka ijí Hura uneunechaka mapoka ka'ene venaji kamareja oja hwa'usaha'eme Hu Huni tisaiporua ijá 'iama
44 Nara 'waravujaho niho'o parunami'avara. Emaa Puni Hariha apena ea 'ahopuni ija tahi ranahuna 'iamana.
45 'Enakaivo Hura 'warama jihuni maijaho mai'o pahejara. Pura hehunijaho vaji namujara juvumakame pu pahejara. 'Enakaivo pu tea junavume paapovara.

Irara Natohwane?
(Matiu 18:1-5; Maka 9:33-37)

46 'Enarena Huni tisaiporu puni vaja kajaho ea irara ni'ina 'wamareja hine nakaravara.
47 Jesura pu iraka ka'ene vwihajujaho kimarena sesamaa pina apena roe Huni rori ranavume nami'eme ijá 'iama
48 Ei pini Nunijihuna'e sesamaa ikera'ina hami 'aha'amajaho hu Naa'e hami 'ahihuna. 'Ene ea irara Naa'e hami 'ahi'amajaho Godi ka'ene Naa'e ranamiume rouji 'ajome hami 'ahaa avahuna. Ea irara ma'u'ua rena joni vajakino hi'amajara ea natohwa rehuna 'iamana.

Ea Irara Ja Pu'úmo Paninakaramujaho Jona
(Maka 9:38-40)

49 Jonira eha vena ijá 'wama Natohwe nú ka'eme ea pina Oni ihi 'urahi'i 'avena sisea siomahume nú hu are'amarono 'waravara. Ijihuni maijaho hu nú pu'úmo pa'urahe onuna 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Ja paki'eje tanu'ura'ava. Ijihuni maijaho ea irara ja pu'úmo paninakaramujaho hu ja pu'úmo renuna 'wamana.

Sameria Vaji Ara Pini Jesu Pataarohajina

51 Hura vahuni vea nitura'eme 'urine aneja vene Jerusaremi vahuna vwihaji'i hinana.
52 Hu ijí va'amarono ea nimako irechamiume pu va'e Sameria opuni ari uneunecha 'eke amairi'irono va'ajivara.
53 'Enakaivo ara kaji'urijija pataarohara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi va'ujihuna'e pu pataarohara.
54 'Ejume pu ijí kamareja Huni tisaiporu Jemisi'o Joni'o ijá 'wava Natohwe A ura rena'amajaho nú 'warave vena kahi akúpa 'ahi rena ariha roe pu rena'ena 'wavara.
55 'Ejume Hu aromakivi'i pu 'uraraha ijá 'iama 'Avena iraka sa'inijara avanujaho ja mai'o pahena pakavu?

56 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara roajaho emaa puni hia patiraku'i 'ahaume roana kaivo emaa'e ni'aji'i roana 'iamana. 'Enareja pu ari pini va'ara.

Jesu Pa'arariha'iro 'Unama Savujina (Matiu 8:19-22)

57 'Ejume pu 'unama toi va'eme ea pini Jesu ijá 'wama Kwaa ichihichihi va'amajaho na A hu'úmo vuhuna 'wamana.
58 'Ejume Jesura ijá 'wama Achi'a mwe'i vaji ahejure 'ee uka nesa rukina kaivo Ema Puni Harihijara ruha ka'ene nene 'ee siheria vena hihuna pa'ana 'wamana.
59 'Ejume Hu ei pina ijá 'wama 'Ararihie roa 'wamana. 'Enakaivo hu ijá 'wama Natohwe ijinakúne asinamie na marako va'e nuni oma apene kwananavuma 'wamana.
60 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene kwavi'ina kajaho maka'eje kwamasahuna kajipo apena va'e ranava kaivo a va'e Godoni arijihuni vu'a ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.
61 'Ejume ea pina 'u'o ijá 'wama Natohwe na 'arariha'ejakúne 'wive na va'e kachihu nuna marako'a 'ajorame rouma 'wamana.
62 'Ejume Jesura ijá 'wama Ea irahipo aneja vene juara meji'i hine majamano aroma niriujija niho'o Godoni 'unamijino vahuna areri pana 'wamana.

10

Jesura Ea Mapoka Irechamiume Va'ajina

1 Ijihuni túna'i Natohwijara ea mapoka mapoka (70) iji pijihe ea no'o no'o irechamiume pu urasahe Hura ara 'ee kwaa ka'ene rohunijino va'ajivara.
2 Hu pu ijá 'iama 'Iruma mapoka marana navu kaivo ea ka'ene ijihi 'eke ahuma usehunijaho niho'o kwinu kwinuna. 'Enajihuna'e ja Natohwa ka'ene 'iruma anesuri jihuni siporua 'ojakame Hura ea 'aho'a irechamie ijí 'iruma kaji 'eka ahuma use'avara.
3 Heha! Va'ajiha! Na ja irechamiujaho areri sipia 'u'ua 'uanea puni vaji irechamiu ja'ina'e irechamiu.
4 Ja pausia pa'eke tuja pa'eke mumora hwana pa'eke 'ee ea 'unamutoa pa'ajora'avara.
5 Ja va'ajime ea 'ahopuni sei va'avajaho maraku'a 'ajorame ijá 'i'avara Matauvi'inijaho seikino ja pu'úmo na'amana.
6 Ea ka'ene sea kajino hinujaho matauma hijujaho oja mahi'ina'e re'amajaho ara 'u'o matauma hihuna ka'ene 'ajomajaho makave ijino hu hu'úmo na'amana. 'Enakaivo pa'ana'e re'amajaho oni matauvi'inijaho kú'o apene va'amana.
7 Ijí sea kajino hiji'i 'iruma iraka ka'ene vaji'avajaho i'avara. Ijihuni maijaho ea ka'ene kaukaraa veji'ina puni eha apejura. 'Ene ja paarihe sei pini ajima ariha ajima ariha o'avara kaivo sea nikwinu hi'avara.
8 Ja ari va'eje ea irahipo 'ajorame 'iruma iraka'e joni una'i irechave ki'avajaho i'avara.
9 Atakina ka'ene ara kajino hijujija veje maranie 'ee ea kajija ijá 'waraha Godi oni arijaho joni romai roana 'i'avara.
10 'Enakaivo ja ara pini va'eje pu ja pa'ajorave ki'avajaho va'e ma'aha riri naminareje ijá 'i'avara.
11 Núni mumora hari saina ka'ene amama navujija taireve ari'eje Godoni ara nimaa nimai joni rori roana kaivo ja pataarohu 'i'avara.
12 'Enakaivo Na nimaa nimaa 'waravu. Vea ka'ene 'otua ve'avari veijaho ea kijahija niho'o ni'ina ani'ina rehuna. Kwaa ka'ene Satami 'wavujino renajaho asimareje niho'o ani'ina rehuna.

Ara Ka'ene Panimai Roji'inijihina (Matiu 11:20-24)

13 Ja ea kaˈene Korasini hine ˈee Petasaita hijujija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho
Na joni ari uneunecha ea areri pavejura veju'ukame ja panimaa roju kajihunaˈe ja eha
sisea apehuna. Na Taia ˈee Sairani ijaˈinaˈe veˈipisa pu nihoˈo maraku'a puni sisea
niaremamaa arevaˈa.
14 ˈEnaˈomo na nimai ja ˈwaravu. Vea kaˈene Godira mweˈakaki ˈotua venuni veijaho
kwaa iha Taia ˈee Sairani ijija jara eha kaˈene niˈimaˈura apeˈavajaˈinaˈe paapehuna.
15 ˈEnakaivo ˈú ja Kapeniami orakija ja ma joni haha kakino ˈeka kahino Godoni ari
vaˈiro avajo? Ja nihoˈo kwaa kaˈene veni renuni kwaa ijino (Hetisi) vahuna.
16 Ea irahipo joni ira heˈavajaho pu Nuni ira hene avahuna. Ea irahipo jaaˈe
pataarora'avajaho Naaˈe pataarorihe avahuna. Ea irara Naaˈe pataarori'amajaho hu
Godi kaˈene Naaˈe ranamiume rouji pataarohe avahuna ˈiamana.

Ea Mapoka Ijipo ˈUname Temarasahiˈi Roajina

17 Ea mapoka mapoka (70) kaˈene irechamiume vaˈajija ˈuname mariˈuviˈi ijá ˈwava
Natohwe Oni ihi rejume ˈavena sisesa núni ira nihoˈo hene vejara ˈwavara.
18 ˈEjume Hu ijá ˈiama Na kaˈeme Setani kahino akúpa ˈahi vea punaˈi piˈiˈeme
ˈonana.
19 Ike heha! Nara ja harura mihujihunaˈe ja tapara ˈee suaka sisea kaˈene amari
hiju jihipuni ˈahi namihuna kaivo pu pavenae kwamasahune ˈee naka mapoka kaˈene
hijujija maiˈo ja paruarahihuna.
20 ˈEnakaivo ˈavena siseapo joni ira hene vejajihunaˈe ja patea manaˈavara kaivo
joni iha kaˈene kahi akúpa ˈahi veju'e namujihunaˈe teamanaˈavara ˈiamana.

Jesura Mariˈumajina
(Matiu 11:25-27; 13:16-17)

21 Ijí vea kajino Godoni ˈAvenijara vejume Hu teamaˈeme siporua ˈone ijá ˈwama
Amo kaˈene akúpa mweˈa ijihuni Natohwijiˈo Na teimani ˈwavujihuni maijaho Ara
uneunechakija ea kaˈene hene vwihajiˈinijihija nuhiume vaji navume pu pakavu-
makiviˈi kasimaaru najahana. Amo Oni ura ijaho ijara ura renana. ˈEjumakame A
avanana.
22 ˈEnakaivo uneunecha kaˈene mapokijija Amora Nuni ija tahi irechamana. Iji-
hunaˈe eaka mapokijija Godoni Harihijaho pakama pahejura kaivo Amora hena
kamuna. ˈEjuˈe eaka mapokijija Amoho pakama pahejura kaivo Hariahi kama henuna.
ˈEnakaivo Hariahi ura renujiru Omaha najahuna ˈwamana.
23 ˈEnarame Jesuho aroma Huni tisaiporu kiviˈi hemi ijá ˈiama Nia kaˈene jara kivuke
kihunijija merajihana.
24 ˈEnajihunaˈe nitama poropetia ˈee kinia mapoka pu ura jara kivujaˈinaˈe pu kiˈiro
ˈahiara vo pu nihoˈo areri pakivara. ˈEne pu jara heju kajaˈinaˈe heˈiro ˈahiara vo pu
nihoˈo areri pahejara ˈiamana.

Sameria Ora Ea Mamaijihuni Haa

25 ˈEnakaivo heha! Roia pini roe Hu vena kaˈi ˈahaume ijá ˈwama Najahiˈine na
ichaˈinaˈe vene majama hihuna apeˈejo? ˈwamana.
26 Hu ijá ˈwama Varapa vajijaho iraka'e vejare? A ichaˈina taha kamo? ˈwamana.
27 ˈEjume ijí ea kajara eha vena ijá ˈwama
A oni Natohwa kaˈene Godiho niˈaha kwinu oni oja ˈee oni ˈavena ˈee oni harura ˈee oni
vwihaijaho mahoˈo vajaˈamana. ˈEne ara oni hahaˈe vwihanu jaˈina ea kaˈene
oni rori hijujija oja miˈamana ˈwamana.
28 Hu ijá ˈwama Oni ehijaho nihoˈo nimaikúne ijá venareje a majama hihuna apeˈena
ˈwamana.
29 ˈEnakaivo ea kajara huni ˈunamaˈe amairia ˈahaume Jesuho apoma ijá ˈwama ˈÚ
nuni rori hinujaho irane? ˈwamana.

30 Jesura eha vene ijá 'wama Ea pini Jerusaremi rene Jeriko va'eme anuameji'inapo piunamareja hu apene 'anae 'ee ateha isokunahe 'anauva'o ranavume ijino kwame ojaru 'oji'i namana.
31 Hu ija'ina ve'eme pirisiti pina 'unama kajihuna kajino vai'i kavu'e ea kajaho navu kavi'i rori tatumahe va'ana.
32 'Unama kwinu'ina kajino ea ka'ene Rivai 'wavujaho ijihuna kajino roe ea kajaho kamarena hu 'u'o nii tihi kakavi'i tatumahe rori va'ana.
33 'Enakaivo Sameria ora ea pini 'unama kajihuna kajino roe ea kajaho kame hu niho'o temume oja tura'i 'ahaana.
34 Hu huni va'e 'weru 'ee 'wainia usetie 'ee panesia hwamaharena apene huni tonikia 'ahi raname va'e nú'úha pini raname 'ajoaha hinana.
35 Ijihuni sú'uhijino hu monia oma no'ohe'i sirirame ijí ea ka'ene ara'e 'ajohi'ina kaji vajahana. Hu ijí ea ka'ene ara kaji 'ajohi'iniji ijá 'wama A eakaho 'ajoha hi'amana. 'E'eje na kú'o 'unama roe ara huni hahi oni monia ka'ene ato'aru'amajaho na eha mahuna 'wamana.
36 Iji'a ijá 'wama A vwihanujaho ijí ea no'opisu vaja kajino irara huni romaijahune? 'wamana.
37 'Ene hu ijá 'wama Ea ka'ene hu numimajina 'wamana. 'Ejume Jesura ijá 'wama Va'e ija'ina ve'amana 'wamana.

Jesura Mata'o Meri'o Ki'irono Va'ajina

38 Pu va'ajime va'e ara pini use'eme napara iha Matara 'ajorame huni sei aherame va'ana.
39 Huni 'u'ua iha Merina'omo hu Natohwi jihuni mumora rori asuma hine ataa apúsame Huni vu'a henana.
40 Mataho kaukara mapoka ka'ene hu venajara túkiravume roe Hu ijá 'wama Natohwe nuni 'u'ua kaukara mapokakija maki'eju'e na nanasumano vejujaho A ichá vwihano? A hu 'warave roe na ni'ajihama 'wamana.
41 Natohwijara eha vena hu ijá 'wama Mata Mata a uneunecha niho'o mapoka'e hine vwihanare'e oja hianavu kavu.
42 'Ene uneunecha kwinu kwino mama'ina navu. 'Enakaivo nimaijaho nikwinu'wina. Ijihuna'e Meriho 'unama nimaiji piunamana'omo niho'o paapena ruvahuna.

11

Jesura Siporua 'Ohuna Najahajina
(Matiu 6:9-13; 7:7-11)

1 Na'ia pina Hu kwaa pini hine siporua'e 'onana. Hu 'ojume pa'are'eme Huni tisaiporu pini roe ijá 'wama Natohwe areri Jonira huni tisaiporu najaha ja'ina'e siporua'e 'ohuniji najuha 'wamana.
2 Hu ijá 'iama Ja siporua ika'ina 'o'avara.
Amo Oni iha niho'o nimaa nimaa'omo A roa nú 'ajohua.
3 Vea kwinu kwinu 'iruma ka'ene areri ihuniji vajúha.
4 Núni sisea vwihanúa arema. Ijihuni maijaho nú 'u'o ea 'ahopo sisei 'ahúujaho nú vwihanie arevura. 'Ene paaherume vena kivuri vajijaho va'amana 'iamana.
5 Hu pu ijá 'iama Ja ei pini napura rukina'e re'ira'omo na'ia rira mu'oi va'e ijá 'wava'e napura nune puretia no'opiso vaji'irakúne na túna'i oni puretia eha vajahuna.
6 Ijihuni maijaho nuni napura kwaa jori rene roe iviamaa nuni sei roana kaivo nara unekaka mahuna pa'ajihuna'e 'waravu 'wamana.
7 'E'eje oni napura kajara kahino sea vaji eha vene ijá 'wa'ipisa Siuna arema na vwicha nikume sesahu nu pu'úmo ninejura'omo na pa'urine uneunecha 'eka vajahuna 'wava'a.

8 Na jaaˈe ˈwaravu. Hu paˈurine pureti pamaha kaivo a huni napuri roe pajuˈikaˈi hine jarimujihunihahi hu ˈurine uneunecha mapoka kaˈene hu icháru ura renujaho vajahaˈa.
9 ˈEnajihunaˈe Na jaaˈe ˈwaravu. Ja hine jariˈavajaho vajihuna. Ja hine saraˈavajaho piunihuna. Ja hine ˈanaˈanaˈavajaho tirausahuna.
10 ˈEne ea irara jarimujaho hu ˈekuna. ˈEne ea irara samujaho hu piunimuna. ˈEne ea irara ˈanaˈanaujaho jaraˈusahuna.
11 ˈÚ ja omahwaha harihu jopo roe kijaˈe jarираˈipisa ja taparaˈe vajihaˈe?
12 ˈEnavo pu ˈuˈora kuhaˈe jarираˈipisa ja suaka vajihaˈe?
13 ˈEnakaivo ja ea siseakija joni harihija swara mamai vajiˈavajaho joni Oma kaˈene akúpa ˈahi hinuji jariˈavajaho Hura Huni ˈAvena mihuna ˈiamana.

Jesune ˈEe Pierisiparu
(Matiu 12:22-30; Maka 3:20-27)

14 Hu ˈavena sisea kaˈene ira paˈwaraviˈinijaho ˈwaravume ˈeˈuna vaˈeme ema kajaho aneja vene ira ˈwaramana. ˈEjume ea mapoka kajija nihoˈo oja hwaˈusahara.
15 Ea ˈahoˈa ijá ˈwava Ea ikaho Pierisaparu ˈavena sisea puni natohwijara harura mahuˈe ˈavena sisea ˈwaravuˈe usevu ˈwavara.
16 ˈEjume ea ˈahoˈa Hu vena kaˈi ˈahiume ˈejahae ijá ˈwava Veje aacha pina akúpa ˈahi rene roa kava ˈwavara.
17 ˈEnakaivo Jesura iraka kaˈene pura vwihajajaho nikimarena ijá ˈiama Kwaa ara irahipo irecharame vaˈe nia ani ani hine ˈarahiˈi hiˈipisa paˈarejaˈa. ˈEne ara irahipo ahaama hiˈipisa ariha paˈarejaˈa.
18 ˈEnajihunaˈe Setanira ahaama hiˈipisa huni kwaa arijaho ichá'inaˈe namijaˈe? Ijihuni maijaho ja ijá ˈwavo Na Pierisiparu oni iha ˈahi ˈavena sisea ˈwaravuˈe usevu ˈwavu.
19 ˈEnakaivo ja vwihajujaho Nara Pierisiparu oni iha ˈahi ˈwaravuˈe ˈavena sisea usevu ˈwavu kaivo joni harihija irahuni iha ˈahi ˈwaravuˈe usevure? Ijihuni hahi pura joni ˈotua vehuna.
20 ˈEnakaivo Nara ˈavena sisea kaˈene ˈwaravuˈe usevujaho Godoni ijijara rejuˈe avaujaho Godi oni arijaho ni joni roana.
21 Ea kaˈene harura rukinijara huni ara juha hajaa vene ˈajohujaho huni kukua mamaa navura.
22 ˈEnakaˈi ea ajisina huni ajira asimajara roe ˈanae huni juha hajaa kaˈene hura ˈeke tarera vejiˈi hinujaho ˈetujahe huni kukua vajúsarama ˈekura.
23 ˈEnakaivo ea kaˈene Na huˈúmo parenujaho hu Nuni pwina pana. ˈEne ea Na huˈúmo parene ea nianaujaho hu vejuˈe pu jirijiri varanavura.

ˈAvena Sisei Kúˈo ˈUnama Roajina
(Matiu 12:43-45)

24 Vea kaˈene ˈavena sisea emahuni haha ˈahi hinujara ruˈeˈunujaho hu vaˈe kwaa toa paˈajino vaˈe ojuta hwehuna samujaho pakamuna.
25 ˈEnareˈe hu ijá rohune Na kúˈo ˈunama vaˈe ruha kaˈene nara hijujino vaˈuma. Hu ˈunama vaiˈi kavuˈe ruha kajaho ea pahiju kaivo túa ˈanae amairiana.
26 ˈEnareje hu vaˈe napuhwaha ˈavena sisea ˈahoˈa iropu noˈo ajisinijija aherama roe ijí hihuna. ˈEnaˈavo marakuˈijaho eakaho siseˈi hinana vo iviamaa sisei maa hina parahuna ˈiamana.

Temara Nimaijina

27 Jesuho ijá ˈwarame paˈareˈeme napara pini ea rira kajino ˈurina ira ajira ijá ˈumena Napara kaˈene Aaˈe nahenae ˈee A musa vajahajaho Godi merajahana ˈumenana.

28 'Enakaivo Hu ijá 'wama Ea ka'ene Godoni vu'a hene vejujaho ijihija Godi merajihuna 'wamana.

Emapo Areri Pavejuji Veja Ka'irono Mi'imi'ivajina (Matiu 12:38-42)

29 Ea mapoka kajija Huni rora kajano ani re'eme Hu aneja vene ijá 'iama Ja ea ka'ene iviamaa 'urijakija niho'o sisea. Ja aacha sarama 'warivu kaivo aacha pina pamihuna kaivo Jona oni aachajiruna.
30 Areri Jonara Ninava opuni aacha renaja'ina'e Ema Puni Harihijaho iviamai ea ka'ene hiju jihipuni aacha rehuna.
31 'Ene vukú'o vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino vea va'e 'onu karo'i puni kwinia ka'ene hinujara Godoni una'i ja pu'úmo namine namahuna. Ijihuni maijaho ike kwinia karo'i kwaa jori hinujaho roe Saramanira kora mamaiji 'waravume henana. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Saramani asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.
32 'Enakaivo vea ka'ene Godira 'otua ve'amani veijino ea ka'ene Ninava orijija pu Godoni una'i ja pu'úmo namine ja namahuna. Ijihuni maijaho Jonara najahaji pu hena nimaa ronareja puni sisea arevara. 'Enakúne heha! Ea ka'ene Jona asimani eijaho iviamaa iki joni vaji hinu.

Haha Huni Hanaji'inijina (Matiu 5:15; 6:22-23)

33 Ea pina naheha pa'ene si'uara vaja irechavu'e navura kaivo pu icha ka'ene naheha'e 'unamiuji 'unavu'e ea mapoka kavi'i roa ajivura.
34 Hahijihuni naheha ijaho niijina. 'Ena'omo joni nia kajara marana paranujaho joni hahaka mapokijaho maho'o hanana paranuna. 'Enakaivo joni nia sisera'amajaho joni hahaka mapokijija maho'o nutuma nahuna.
35 Joni haha vaji hanaji'ina ka'ene namujaho paveje nutuvi'ina re'amana.
36 Joni haha mapokijaho hanana na'i kaivo pina panutu'ipisa niho'o natohwa'e hanaja'a areri ja naheha 'ena irechavu'e namare'e hanana paraju ja'ina'e reja'a 'iamana.

Jesura Parasia 'Ee Varapa Tamana Najahi'iniji Namahajina (Matiu 23:1-36; Maka 12:38-40)

37 Hu ijaho 'waravume pa'are'eme Parasia pini va'e huni sei 'iruma i'amarono ona 'waramana. Hu va'e 'aijua rori asuma hine 'iruma i'i 'ahaume venana.
38 'E'eme Parasia Jesu ka'eme Hu Huni ija paso'i ijume kamarena hu niho'o tatamana.
39 'Ejume Natohwi hu ijá 'wama Parasia kapusia 'ee tevua huraru sovura kaivo joni vajijaho niho'o nesa 'ee sisei ani rene navura.
40 Vwiha pa'akije 'ú Godi ka'ene hura venajaho vaja 'u'o pavenane?
41 'Enakaivo joni vaji iraka ka'ene navujaho ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vaji-hakame joni uneunecha mapokakija mamai reja.
42 'Enakaivo Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja taisia ka'ene Godi vajahajaho senisia 'ee siaa ani ani'ina juasi'i navujija vajihura kaivo ja 'unama maijaho pataarohe 'ee Godi oja pamahura. 'Enakaivo ikaho uneka ka'ene ja veji'i ea 'aho'a paasinamihune sa'ina avajura.
43 Ja Parasia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja Sinakoku vaji una'i ikikami hihuni tiniji ura renaura. 'Ene ja maketia vaji emaapo pu ja 'ajorahuna'e ura renaura.
44 Joni eha niho'o sisei namu. Ijihuni maijaho ja areri eucha ka'ene ea savaji pahena paki'i kaivo ijihuni toi 'urahoju ja'ina veju 'wamana.
45 'Ejume roia pini eha vene ijá 'wama Najahi'ine A ija'ina'e 'warumujaho núa'e 'uraruhe avanu? 'wamana.

46 'Enakaivo Hu ijá 'iama Ja roia 'u'o joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja ea ahija mama'ina vaji'i kaivo ni'ajihe iji 'unira 'urihuna pana.
47 Joni eha niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho ja eucha mavarasa'ina poropeti epuna vejura kaivo emahu jopo 'aniume kwamasahara.
48 Joni amuhipo poropetia ka'ene 'aniajaho ja nihena kimare'e pura raka ka'ene veja kajaho nijina 'wavu. Ijihuni maijaho ja hine puni eucha amairie veju.
49 Ijihuni hahi Godira Huni vwiha vajijino ika'ina 'warumana. Nara Nuni poropetia 'ee apasoru irechamie vu'akame ea 'aho'a pu 'anie kwamasahe 'ee ea 'aho'a ru-arahuna.
50 'Enajihuna'e ea ka'ene iviamaa 'urijajipo vea ka'ene mwe'a'e aneja vejajino rene poropetia 'aniajihuni eha apehuna.
51 Eporu ka'ene ea aririjihuni 'aa arihaji rena roe Jakaraia oni 'aa ka'ene Temiporu 'ee swasa vejuri 'aijua rira mu'oa kaji 'anaji ro 'e'unana. Na ja 'waravu. Ijihuni eha ijaho eaka iviamai hijukipo apehuna.
52 Ja roia joni eha sisea niho'o ni'ima'ura namu. Ijihuni maijaho hena kahuni kiijaho ja apena ruva'ara kaivo ja 'u'o pava aruvara. 'Ee ea 'aho'a ka'ene va'e aru'i vejajaho ja tanuvara 'iamana.
53 'E'eme Hu ara kajaho are'i va'ajaho Sikuraipia 'ee Parasia Jesuho niho'o apene 'urarahe uneunecha mapoka'e ani ani'ina apovara.
54 Ijihuni maijaho Hura unenu'u pina sisea 'waravakame Hua'e apena nama'irono avajara.

12

Aroaroti Namijuji Ronarena Jujuvua 'Waramajina (Matiu 10:26-27)

1 Ea mapoka'e Huni rora kajaho ani rene ajime ateji tauta'aravi'i hi'eme Hu Huni tisaiporu amura Peresi rone ijá 'iama Ja hami Parasia puni isitia ki'avara. Ijihuni maijaho pu ira'asina.
2 Uneunecha mapoka ka'ene vaji navu'e ea mapoka pakivura'omo túna'i samahi-rahuna. 'Ene ea mapoka hemi navujaho ni'i ni'i hena kihuna.
3 Vu'a iraka ka'ene nututi jahejajaho ja samaumai 'wara'avara. 'Ene vu'a ka'ene sei vaji koravajaho ja ata huri namine 'ume'avara.

Irá Juhahunijina (Matiu 10:28-31)

4 Ehu nune Na nimaa ja 'waravu. Ike haha huriji erapo 'anaa kwahuniji ja ju'ava. Pu areri ijihuni túna'ijaho unenu pina pavehuna.
5 'Enakaivo ja irá juhahunijaho Na ja 'warahuna. Godi ka'ene areri 'anaa kwavakavi'i pi'onama'e veni vahuniji juha'avara. I'a Na ja 'waravu. Hua'e juha'avara.
6 'Enakaivo 'ú ea uka iropu ma'u'u maa toia no'o 'imejure? 'Ena'avo Godira ijí uka ma'u'u maa kajija hena ki'eju'e hijura.
7 'Ene ijí joni húmata sapasa icharo namujaho Hu nihena kamu. 'Enakúne ja paju'avara. Ijihuni maijaho jara uka ma'u'u maa kajija asitahara.

Keriso Nimai Rone 'Warahuna Ho Pataarohunijina (Matiu 10:19-20, 32-33; 12:32)

8 'Ena'omo Na nimaa ja 'waravu. Ea irara Na ronareje ea mapoka puni una'i 'wara'amajaho Emaa Puni Harihijara 'u'o ea kaji rone kahino akúpa 'ahi Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
9 'Enakaivo ea irara Na hemihareje ea 'aho'a panaja'amajaho ea kaji 'u'o Godoni 'ona oji'ini jihipuni una'ijaho panahama 'warahuna.

10 'Ene ea irahipo Emaa Puni Harihi jihunaˈi ira sisea ˈwaˈavajaho puni sisea vwihanie arehuna kaivo Godoni ˈAveni jihunaˈi sisea ˈwaˈavajaho Hu nihoˈo puni sisea pavwihana arehuna.
11 ˈEˈeje pu ja ˈeka vaˈe Sinakoku ˈajohiˈina ˈee ea mamaˈini jihipuni unaˈi namaˈiro vaˈa kiˈavajaho vuˈa raka kaˈene ˈwarahunijaho oja pahianaˈavara.
12 Ijihuni maijaho ijí vea muka kajino iraka kaˈene jara ˈwarahunijaho Godoni ˈAvenijara najaˈeje ˈwarahuna ˈiamana.

Uneunecha Rukimaˈura Kaˈene Puruva Rejiˈinijihuni Haa

13 Ea pini ijí ea rira kajino ijá ˈwama Najahiˈine nuni poka ˈwave nuni aachia kaˈene nuni omijara irechamaji ahaama nuna vajihama ˈwamana.
14 Hu ijá ˈwama Ea ikera! Ea irara Na joni ˈotuae hehuna iji pijihane? ˈwamana.
15 Hu pu ijá ˈiama ˈUnama ani aniˈina kaˈene nihoˈo ituname urarena parajujija hami ˈajohe kiˈavara. Ijihuni maijaho ema ijihuni hiijaho kukua mapoka kaˈene huni navujipo reje hihuna pana ˈiamana.
16 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramarena pu ijá ˈiama Ea ˈiruma nihoˈo mapoka ani rejiˈini jihuni mweˈi soa savuˈe juara ˈurina paranana.
17 Hu hine hu husumano vwihanu vaˈo ijá rona Nara nuni ˈirumaˈe irechahuni ruha ituˈona paranana'omo na ichá veˈeju ronana.
18 Hu ijá rona Na ikaˈinaˈe veˈeju. Na nuni ara tirasame mamaˈinaˈe vene ijino nuni ˈiruma ˈee kukua ˈahoˈa irechaˈeju ronana.
19 ˈEnarena hu oriˈini ijá rona Na nihoˈo ea teamanima parajiˈina renareje na hiˈeju. Na uneunecha kaˈene juara mapokijino ura renia parahunijaho ˈekuta. ˈEnajihunaˈe masuani hine ˈiruma ine ˈee toa kisina ine teamaniˈeje hiˈeju ronana.
20 ˈEnakaivo Godira ijá ˈwama Ike nihoˈo vwiha paˈakera. A iviasi naˈiakino kwaˈamajaho ea irara ike kukua kaˈene ara irechama hinujaho ˈekaˈena ˈwamana.
21 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene mweˈa kakino uneunecha mapoka rukina renujaho hu Godoni unaˈijino areri uneunecha paˈanaˈe renuna.

Godi Nimaa Vetihunijina
(Matiu 6:25-34)

22 ˈEnarena Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Na ja ˈwaravukúne jara ichá'ina hihunijaho pavwihaˈavare ˈee ikaˈina pavwihaˈavara. Nú ˈiruma iraki iˈeja pavwihaˈavara. ˈEne joni haha ikaˈina pavwihana ˈwahuna.
23 Nú iraki núni haha nuhaˈaraˈeja? paˈwahuna kaivo ijí ˈiruma kajara venuakame majama hihuna pane ˈee ateha kajara venuakame majama hihuna pana.
24 ˈEnakúne ikaho vwihaha. Uka kaˈene jaijasaha oju kare kiha. Pu nihoˈo puni ˈina paˈone ˈee puni ˈiruma paˈeke rira kwino ahuma irechavu kaivo Godira ˈiruma vajihu. ˈEnakaivo jara uka nihoˈo asitaha parajara.
25 Ja ea irahipo hine vwihananaviˈi temuka apeˈavajaho ˈú ijí temuka kajara veje joni hia vea pina kúˈo huri ranave hi vaˈeja?
26 Ja uneunecha maˈuˈumai areri paveˈavajaho ja irakijihunaˈe uneunecha ˈahoˈakija vwihajo?
27 Ike heha sinara kaˈene nechi orijija maˈopuipo ˈurijura kaivo pu opuina harura pavene ˈee opuina majikaria pamarasahura. ˈEnakaivo Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Saramaniho nitama huni haha sarira ˈenana kaivo ijí hura sarira kaˈene ˈenajaho areri sinara huni nia vajaˈe kimujaˈina paasimana.
28 ˈEnaˈomo Godira sinara kaˈene iviasi maiˈo navuraˈomo niari atoˈuve veni rehunijija ˈajohaˈamajaho Hu ichá'inaˈe ja ˈajohahuna vwihajo? Ema kaˈene joni nimairoa maˈuˈumaakije!

29 'Enakúne jara 'unama ka'ene 'iruma 'eka ine 'ee toa ihunijaho pahine sarame
vwiha'avara.
30 Ike uneunecha kijahija ea ka'ene kwaa ara mapokakino hijujija hina saravura.
'Enakaivo joni Oma ka'ene kahi akúpa 'ahi hinujara uneunechaka mapoka ka'ene ja
pivusahujija nihe paranuna.
31 'Enakaivo ja maraku'a Huni ara 'unamiji 'ee Huni 'unama ka'ene arimaiji
saravakame iji'a uneunechaka mwe'akaki jara pivusahujaho Hura vajihuna.

Akúpa 'Ahi Kukua Rukina Rehunijina (Matiu 6:19-21)

32 'Enakúne eakije niho'o patea juna'avara. Ijihuni maijaho joni Omijaho ura rene
teamama para'eju'e Huni arijaho ja mihu.
33 Joni uneunecha 'eke 'imenareje monijaho ea ka'ene 'iruma pa'ajihi vajiha. Ja
ojono tuja ka'ene panapavi'iniji 'eka'avara. 'Ee joni uneunecha kahino akúpa 'ahi
irechave ea panesi eke kapura pa'uhusa'avara.
34 Joni uneunechaka mamaa kajipo na'avari tinijikano joni oja 'ee vwihijaho 'u'o ijí
nahuna.

Pwea 'Aiha Veji'ine 'Ee Amairiaravi'inijina

35 Ja joni kukua same amairiarama parane joni naheha 'ena pijinamie hana'eje hiha.
36 'Ene areri pwehwapo puni natohwijara ea mai'o napasi nejujihipuni sori va'ana'e
ro'amarono 'ajoha hijuja'ina. Hu roe vwicha 'ana'ana'amajaho pu vwicha ni'aha
kwino tirasamahuna.
37 Pwea ka'ene puni natohwijara kú'o 'unama ro'amarono amairiarame 'ajaha
hijujija niho'o teamana'eju'e hiju. Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu huni ateha apúsame
'warave asuma hi'eje hura 'iruma 'eke vajihe ihuna.
38 'Ena'omo Hu na'ia rimai ro'ena 'aho sú'usú'u vea aharasa'amaji ro'amajaho
pwehwaha ka'ene niamairiarame areri rena hijajija teamanahuna.
39 'Enakaivo ja niheju sea anesurijara he'eje nesa apeji'inijara vea muka irakiji roe
nesa ape'iro'ipisa hu tanurahakame hu paroe huni sea ruarahe nesa apeja'a.
40 Ijihuni hahi amairie nirisave areri rena para'eje 'ajaha hi'avara. Vea muka ka'ene
Ema Puni Harihijara rohunijaho ja pakame paheji'inakúne ijá ve'avara 'iamana.

Pwea Ka'ene Uchaha Pa'aji'o Uchaha Rukiniji'o Puni Vu'a (Matiu 24:45-51)

41 Pitara ija 'wama 'Ú Natohwe A núa'e haakaho 'warumu 'uho eaka mapokakihi
'waramo? 'wamana.
42 Natohwijara ijá 'wama 'Ú pwea irara pasevi'ina 'ee vwiha hami vwihaji'ine huni
natohwijara huni pwea 'ajohe 'iruma vea 'ahi areri vajihuna'e ranamane?
43 'Enareje pwea irara kaukaraa kaji hine veji'i hi'eje vea ka'ene huni natohwijara
ro ka'amajaho hu merajahuna.
44 Na nimaa nimai ja 'waravu. Hu ranave huni kukua mapoka kajija maho'o hura
'ajohuna.
45 'Enakaivo pwea siseijaho hu oja vaji ika ronu nuni Natohwijaho paro'eju'e 'aha
jora renu ro'ika'i aneja vena huni pwea parui napari 'anie 'ee 'iruma ma ina hine 'ee
toa sisea ine nana'ena.
46 'Ene Hu hine ijí ve'i kaivo pavwihane pave'eje Huni Natohwijaho ro 'e'uhuna. Vea
muka ka'ene Hura rohunijaho pakame paheji'ina. 'Enareje Hura heha eha mahareje
ranave ea ka'ene ira'asini jihipuni tini ijino vahuna.
47 Pwea ka'ene huni Natohwijara 'waramujaho henareje paamairiarava 'aho huni
natohwijara iraka ka'ene 'waramuji pavenajaho niho'o 'aha mapoka hijahuna.

48 'Enakaivo pwea irara uneka sisea ka'ene hu puruva re'eme venana re'amajaho eha ma'uako apehuna. Ea irahija'e uneunecha mapoka vaji'amajaho hu areri vajiha kaja'ina'e 'ekahuna. Ea irara niho'o mapoka mapoka'e vajihujaho ea kajaho areri vajiha kaja'ina'e mapoka mapoka 'ekahuna.

Jesura Veju'e Ahaavura
(Matiu 10:34-36)

49 Na mwe'akake veni 'ena apena jae re'amarono routa. 'Enakaivo iviamai kakaro re'ipisa areri rena paraja'a.
50 Na vea kisini vaji va aruhuna namu. 'Enajihuna'e ijí hine vwihajujaho nuni oja ahisina'e renuna'omo ijara ro pa'arehuniji kavi'i hiju.
51 Ja vwihajujaho Na matauma hihuniji apene iki mwe'i route? Na nimai ja 'waravu. Matauvi'ina pana kaivo Na ahaama hihuniji apena routa.
52 Iviamaikaka renareje kachi'ina iropu re'avajaho no'opisu 'urine no'ohe'i irechamia va'e no'ohe'i 'urine no'opisu irechamia vai'ina rehuna.
53 Omahi hariaha ninave 'ee hariahi omaha ninave 'ee oahi 'apajaha ninave 'apajahi oaha ninave sasahi sasaha ninahuna. 'Eje pu ahaama hihuna 'iamana.

Veiji Hena Kahuni Vu'a
(Matiu 16:2-3)

54 Hu ea mapoka kajija ijá 'iama Ja 'imitia ka'eju'e vea 'onuja'i savu'e kavujaho ja ni'aha kwino ijá neha pi'i venu 'wa'eju'e neha pinuna.
55 'Enakaivo ja he'eju'e asiasia kama'ahuni rene ikikahi 'anau'e hejujaho vea 'e'ui venu 'wa'eju'e vea 'e'ununa.
56 Ja ira'asinakije! Ja akúpa 'ee mwe'a kimare'e ijihuni maijaho 'waravura kaivo 'ú ja iviamaa iraka ka'ene rejujaho pakivo?

Ea Ka'ene Onuna'i Sena Venuji'i Amairina'amana
(Matiu 5:25-26)

57 Ja irakijihuna'e ojono irakijara nimaijaho pa'eke mina vene kivo?
58 'Ene ei pini a 'otua veta'iro vejakame ja no'o 'unama toi va'avajaho ja hu hu'úmo 'wame amairi'avara. Ijihuni maijaho hu a apena va'e 'otua veji'ina natohwi jihuni ija tahi ranamaa ve'enakúne. 'Ejakame ijí 'otua veji'ina natohwa kajara hirisima mihakame pu apena va'e tipura ranamahuna.
59 Na nimai ja 'waravu. Ja ijí pu pu'úmo pa'wame amairi'avajaho ja ijí tipura kajino hinu va'o 'imeja pa'are'eje ijí roe samai usehuna 'iamana.

13

Joni Sisea Are'avajiana Vo Kwamasahuna

1 Vea kajino ea 'aho'a ijino hijara'omo pu Jesuho ijá 'wava Karari ora 'aho'a hine Godoni swasa'e ve'eme Pairatira 'anie puni 'aa swasa ka'ene pura vejajihuni toi ahumana 'wavara.
2 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ja vwihajujaho Karari ora ikihi puni siseijara vu Karari 'aho'a puni sisea asitaha raka?
3 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna.
4 'Enakaivo ja vwihajujaho ea 'aho'a (18) ka'ene Sairoami ari 'aume 'aniume kwamasaha jihipuni siseijara ea ka'ene Jerusaremi hijujihipuni siseijaho asitahane? 'iamana.
5 'Enakaivo Na ja ijá 'iavo Pana! Ja joni sisea pavwihane ta'arohe nahama 'wara'avajaho ja 'u'o ija'ina'e kwamasahuna 'iamana.

Tavo'a Ka'ene 'Ina Pa'ajina

6 'Enarena Hu haakaho 'waramarena ijá 'iama Ea pina tavo'a huni juasi'i 'onavume naminuna'omo hu va'e maa 'eka amena i'i 'ahau'e va'ujaho mai parenuna.
7 'Ena'omo hu huni juara'e 'ajohi'iniji ijá 'wama Na juara no'opisu 'ina 'eka'irono saravuta kaivo pina paapejuta. Ijihuni hahi mwe'a'e nisamukúne vwina pi'onama 'wamana.
8 'Enakaivo ea ka'ene juara kaji 'ajohi'inijara ijá 'wama Natohwe! Maka'eje juara kwinu namijakame Nara 'úsia aneja kajino irechavakame mara'amana.
9 'Ejakame juara pinijino tavo'akara maa re'amajaho mavarasa'ina'e rehuna kaivo maa pare'amajaho vwi'eju 'wamana 'iamana.

Sapati Jesura Napara Túpa Irivi'ina Vejume Maranaajina

10 Na'ia pina Jua puni Sapatia veijino Jesu Jua puni Sinakoku vaji hine najahana.
11 'E'eme napara pina juara mapoka (18) 'avena sisei vejume huni túpa nivunama navukame arini namina ohuna areria pana.
12 'Ejume vea ka'ene Jesura kamarena 'umejume roume ijá 'wama Napara karere oni atama iviamaa maranau 'wamana.
13 'Enarena Huni ija haha 'ahi ranavume ni'aha kwino huni túpa arira'e rejume Godi ta'arohana.
14 'Ejumakame ea natohwa ka'ene Sinakoku 'ajohi'inijaho Jesura ea vejume Jua puni Sapatia veijino marajumakame ajimana. 'Ejume Hu ea kajihi ijá 'iama Ja na'ia iropu kwinu vajijino kaukaraa vehunakúne ijino roajivakame veje marania'a kaivo Jua puni Sapati veijaho paro ve'avara 'iamana.
15 'Ejume Natohwijara eha vene ijá 'wama Ea ira'asinakera ja ea kwinu kwino Sapati veijino joni toniki 'ee purumakau toa hu'ipisa ja Sapatia vea'omo parasame ahema apene va'e toa maha ija'a raka?
16 'Ena'omo iviamaa ike Eparahami oni 'apajakaho Setani rosavu'e juara mapoka (18) pa'arenajaho hu areri Sapati veakaho paveje mara'ena? 'wamana.
17 'Enaka'i Hura eha ka'ene 'waramajara vejume ea ka'ene Huni nakijija juna-mana kaivo ea mapoka'e Hura uneunecha ka'ene venajihi kimareja teamanavume mari'uvara.

Kwava 'Ina Huni Haa
(Matiu 13:31-32; Maka 4:30-32)

18 'Enajihuna'e Hu ijá 'iama Godoni arijaho icháine? 'Ú Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?
19 Godoni arijaho areri kwava 'ina sa'ina. 'Ena'omo emai apena va'e huni juasi'i 'onamana. 'Ena'omo riamare'e niho'o icha natohwa'e reju'e ukapo roe ijihuni anuama 'ahijino nesa vene hijura 'iamana.

Isitia Huni Haa
(Matiu 13:33)

20 Hu kú'o ijá 'iama Na Godoni arijaho irakijino mina veji'i 'warahune?
21 Ijaho areri napari isitia ka'ene harava 'eke puretia venare'e 'onahukame hwena ajivuja'ina 'iamana.

Vwicha Ma'u'uijina
(Matiu 7:13-14, 21-23)

22 Hu ara mama'ina 'ee ma'u'umaa ijino najahi'i Jerusaremi va'i 'ahaume va'ana.
23 'E'eme ea 'ahopo ijá 'wava Natohwe ea makwinu kwino majama hihuna apehuna raka 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama
24 Na nimai ja 'waravukúne hami hami vena kamareje vwicha ka'ene niho'o ma'uatituijaho va'e aru'avara. Ea mapoka'e aru'i 'ahie vehuna kaivo mai'o areri parenahuna.

25 'Ejume sea anesurijara 'urine vwicha kuna'eje ja ma'ahi namine vwicha 'ana'anae
ijá 'wahune Natohwiji vwicha tirasamúha 'wave anesurijara ijá 'iahune Na ja suja. Ja
ichihi rene roajivajaho na pahena pakivurakúne 'iahuna.
26 'Ejakame ja ijá 'wahune Nú oni una'i 'iruma ine 'ee toa ijura. 'Ee a roe nuni ari
ma'ahi vu'a najuhuna 'wahuna.
27 'Ejakame Hu kú'o ijá 'iahune Ja ichí rene ro'ajaho Na suja. 'Enakúne ike sisea
veji'inikije usema va'ajiha.
28 Ja ruha ka'ene niramarume upaja ja'i'uji'i nahunijino hiji'i Eparahami ho Aisiki
ho Jekapi ho 'ee poropeti ki'eje Godoni ari 'uraha oja kihuna kaivo jajasu ato'aruma'e
usehuna.
29 Ea ka'ene vea ajimuja'i hijura vea 'onuja'i hijura kama'i hijura 'ee kaha'i hijujipo
roe Godoni ari 'iruma ine hihuna.
30 Heha! Ea ka'ene iviamaa túchamai rejujija urasahuna 'ee ea ka'ene urasahujija
túchamai rehuna 'iamana.

Jesura Jerusaremi Oja Mahajina (Matiu 23:37-39)

31 Vea nikwinu'ina kajino Parasia 'aho'a Jesuni roe ijá 'wava A iviamaa ikaho are'i
kaivo kwai pini va'amana. Ijihuni maijaho Herotiho A 'ana'i 'ahaukúna 'wavara.
32 'Ejume Hu ijá 'iama Va'e 'ua nea kajaho ijá 'waraha. Na 'avena sisea siome
ato'aruma'e 'ee atama ani ani'ina'e iviasi ea veju'e maranie 'ee niara 'u'o venareje
nitui Nuni kaukaraa pa'arehuna.
33 'Enakaivo iviasi aneja vene va'ira'omo niari 'unamutoi va'iri nitui va 'e'uhuna.
Ijihuni maijaho poropetia kajaho samaumaa pa'anaahuna kaivo Jerusaremi vaji 'anae
kwahuna.
34 Oo Jerusaremi ore Jerusaremi ore jara poropeti ka'ene irechamiume joni vu'ajija
'aniume kwamasahare 'ee ea 'aho'aka irechamiu'e joni va'ajaho muni 'aniume
kwamasahara. Na'iaka mapoka kikano Na ura joni sesamaa aherame rira kwino
irecha'i 'ahiuna. Areri 'u'orapo 'u'uhwaha'e huni taha vaji irechavu'e ahuma
hijuja'ina'e ve'iro vejujaho ja niho'o ura parenaura.
35 Heha! Joni ara kajaho josu pare'eje ranave savasa rehuna. Na ja 'waravu. Ja
Na niho'o pakimu va'u'e iji'a ja ika'ina 'wahuna. Natohwijihuni iha 'ahi ea ka'ene
roujaho merajaho 'wahuna 'iamana.

14

Sapati Jesura Atakina Vejume Maranajina

1 Sapati vea kwino Jesuho Parasia ea natohwa pipuni sei 'iruma'e i'i 'ahaume va'eme
ea mapoka'e Hu 'ajohareja vevirinavara.
2 'E'eme ea pina ka'ene haha hweji'inijara Huni una'i hinana.
3 Jesura eha vene roia 'ee Parasia ijá 'iama Mosisi oni tamana ea Sapatia vei veje
maranihunijaho areri rehuna 'warumana ho pane? 'iamana.
4 'Enakaivo pu ira pa'waravume Hu ea kajaho vejume marajumakavi'i ranavume
va'ana.
5 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ea pipuni harihina ho purumakaui Sapati vei 'ma'oi
o'ipisa ja ea pina pava'e 'enapi ranava'a raka? 'iamana.
6 'Enakaivo pu ijihuni eha areri pa'waravara.

Masuani Hine 'Ee Ea Hami 'Ahihunijina

7 Vea ka'ene Hu kivume ea ka'ene 'waravume roajipo ruha mamaa ka'ene ea
mama'inapo hijuri ruhiji 'eke hi'irono nirie 'ojuma kimarena Hu aneja vene haa
ika'ina 'waramana.

8 Ea ˈahopo ja napara maiˈo ˈwahajihuni sori vaˈavajaho ruha kaˈene ea mamaˈinapo hijuri ruhijija paˈeke hiˈavara. Ijihuni maijaho ea niˈina pina kaˈene hura ˈwaramajara roˈamajaho a ˈuriˈeje eakara ruhakaho hinama.
9 ˈEa kaˈene ja noˈo ˈwaravuma roajara roareje a ijá ˈwahune Ruhakaho ea ike aremaha ˈwave a nihoˈo junaˈeje va túnaˈi hiˈena.
10 Vea kaˈene ea a ˈwarave vaˈamajaho vaˈe ruha kaˈene túchama ijí apena hiˈamana. ˈEˈirakúne ea kaˈene a ˈwaravume vaˈajara roˈamajaho hu ijá ˈwahune Napura nune kahakaro ruha maa kahi va hina ˈwave ijiˈa ea mapoka kaˈene ˈaijua rori hijujija a kame taˈarorahuna.
11 Ea irara oriˈini huni pinana ahasiriˈamajaho vetie hu ajurana ohuna. ˈEnakaivo ea irara oriˈini ajuarana oˈamajaho vetie huni pinana ˈurihuna.
12 ˈEnarena Hu ea kaˈene huni sei ˈwaravume vaˈajaho ijá ˈwama A ea ˈahoˈaˈe ˈiruma vajiˈi veˈamajaho oni napuhija vwehija amuhija ˈee ea kaˈene ˈiruma ani rejiˈinaka oni rori hijujija vejuroˈi pu a eha vetaˈejakúne paˈwaraˈamana.
13 A ahaja iˈi ˈahae veˈamajaho ea kaˈene uneunecha paˈana iriviˈina nia supaviˈina ˈee atama ˈuniraviˈina ˈumenaˈamana.
14 ˈEˈirakúne a merajaˈamana. Ijihuni maijaho pu oni eha areri pavehuna. Vea kaˈene ea mamaa kaˈene kwamasahajipo ˈuriˈavajino a eha vajahuna ˈwamana.

Sora Niˈimaˈura Ijuri Haa (Matiu 22:1-10)

15 Ea pina ijino pu puˈúmo hinanaˈomo ijara henarena Hu ijá ˈwama Ea irahipo Godoni ari ˈiruma ihunijaho nimerajihane? ˈwamana.
16 ˈEjume Hu ijá ˈwama Ea pini ahajaˈe iˈi ˈahaume ea mapoka ˈumenana.
17 ˈIrumaˈe ihuni veijino ea kaˈene ahaja anesurijara huni pwea ranavume ea kaˈene puni onaˈe vejajihi aheraˈirono vaˈe ijá ˈiama Roha! Uneunecha amairiaravarakúne roajiha ˈiamana.
18 ˈEnakaivo pu ea kajija nihoˈo ˈunama ani aniˈina mapokaˈe saravara. Ea pini pwea kajaho ijá ˈwama Na mweˈa maiuˈinaˈe ˈimejutaˈomo ijí kaˈi ˈahiuˈe vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.
19 ˈEjume pini ijá ˈwama Na purumakaua iropu ˈimejutaˈomo na ijí ˈeka irechama kiˈi vaˈukúne makiˈeje vaˈuma ˈwamana.
20 ˈEjume ei pini ijá ˈwama Na iviamaakano napara ˈwahutaˈomo ijihunaˈe na pavuhuna ˈwamana.
21 ˈEjume pweijaho ˈunama vaˈe huni natohwijaho ijá ˈwaramana. ˈEjume huni natohwijaho ajivume huni pwea ijá ˈwama Marako vaˈe ˈunamutoi ˈee ara mamaˈina puni utorijino ea kaˈene ˈiruma paˈana ˈee iriviˈina ˈee nia supaviˈinijihi aherame roa ˈwamana.
22 ˈEnarena ijí pwea huna kajara ijá ˈwama Ara ˈwarimajaho na nivejuta kaivo ruha mapokaˈe navu ˈwamana.
23 ˈEjume natohwijara ijá ˈwama Vaˈe ˈunamutoa ˈee juara arijino ea kimareje ˈwarave roa kame nuni sea ituˈonama ˈwamana.
24 Na nimaa ˈwaravutaˈomo ea kaˈene nara marako ona vejume paroajija ˈiruma ikehuni sahura paihuna ˈwamana ˈiamana.

Tisaiporu Rehuni ˈAhijijina (Matiu 10:37-38)

25 Ea mapoka Hu tamatihe vaˈeme Hu taˈarohe ijá ˈiama
26 Ea irara Nuni roˈi ˈahae veˈamajaho hu omaha oaha huni napara harihwaha maˈipwaha ˈee huni haha ˈuˈo oriˈina paseˈamajaho hu Nuni tisaiporua areri pare-huna.

27 Ea irara Naˈe ˈararihie sisea piunamareje nihoˈo pakisina rene namiˈamajaho hu Nuni pwea rehunijaho areria pana.
28 Ea irara araˈe veˈi ˈahaujaho ˈú hu marako asuma hine monia icharo ˈimene ˈee monia areri reje ˈimé parahuniji vwihanune?
29 Vejuroˈi hararu veˈikaˈi pavesirihe ea mapoka kama ˈijahareje ijá ˈwahuna
30 Eakaho namiˈune veˈirepunaˈi venana kaivo hu pave paraˈejuˈe namu kaji kaha ˈwahuna.
31 ˈEnaho kini irara kini pinaˈi ˈaraˈi venujaho ˈú hu marako paasuma hine piraˈaramuvaˈo huni ea mapoka (10,000) ijaho ˈee pipuni ea mapoka (20,000) kaˈene hu huˈúmo ˈaraˈiro roujaho hu areri rehunijaho kama henareˈe ijiˈa vaˈune?
32 Hu areri harura pareˈamajaho ea irechave pura vaˈe ea natohwa pina maiˈo kwaa jori roˈeje piuname ruramareje areˈikaˈi mataume hiha ˈihuna.
33 ˈEnajihunaˈe ja ea irara huni uneunecha mapoka kaˈene navujipo paseˈamajaho hu Nuni tisaiporu areri parehuna.

Misa Vwea Paˈajina
(Matiu 5:13; Maka 9:50)

34 Misa nihoˈo mamaa kaivo vea kaˈene ijihuni vwea paˈareˈamajaho ˈú ichá veje vwea vukúˈo reˈena?
35 Ijí misa kajara mweˈa usetie mweˈa marahuna pane ˈee teachaha usetie teamarahuna pana. ˈEnakúne ea irara ataa rukina reˈamajaho ataa apúsame heˈamana ˈiamana.

15

Sipia Raname Savajina
(Matiu 18:12-14)

1 Naˈia kwino ea kaˈene takisia apejiˈina ˈee ea sisea mahoˈo roe Huni rori vuˈa heˈi roara.
2 ˈEjume Parasia ˈee Sikuraipi nihoˈo hine suiˈi ijá ˈwava Ea ikaho ea sisea aherame pu puˈúmo ˈiruma inuna.
3 ˈEjumakame Hu ike haakaho ˈwaramana.
4 ˈEnaˈomo ja icháˈina vwihajo? Ei pini sipia mapoka mapoka (100) namiˈiraˈomo kwinu pakaˈipisa hu ichá vejaˈe? ˈÚ hu ˈahoˈa kaˈene (99) ijija huriˈi irechamiˈi kaivo vaˈe kwinuˈwi savaˈa raka?
5-6 Vea kaˈene hu piunamujaho teamavuˈe apene twaitoi raname rouna. Vea kaˈene ari roujaho napuhwaha ˈee ea kaˈene huni ara rori hijujija ijá ˈiama Na nuni sipia kaˈene ranama savujaho nipiunavutakúne nú puˈúmo mariˈuha ˈiamana.
7 Ea arira kaˈene (99) ijija pana kaivo ea kwinuˈwi huni sisea nahama ˈwarame taˈarohujaho akúpa ˈaha nihoˈo niˈimaˈura mariˈuvura.

Monia Ranama Savajina

8 ˈEnaho napara pina monia siriva iropu ropu naˈiraˈomo oma kwino ˈoˈipisa hu icháˈinaˈe vejaˈe? Hu ira ˈene túa anasaviˈi masuanuˈwi sea vajaka mapoka kajino tinuvaˈo kame apejaˈa.
9 Hu ijí kama apeˈama jihunaˈe huni napuhija ˈee ehwaha ˈumenae roajima ahuma hijakiviˈi hu pu ijá ˈiava Nú puˈúmo mariˈuha! Ijihuni maijaho na nuni monia kwinu ranavujaho na nikame apejuta.
10 ˈUnama nikwinuˈina kajino Na ja ˈwaravu. Ea sisea kwinu huni sisea vwihane temuvume nahama ˈwarama jihunaˈe nihoˈo Godoni onaˈojiˈina puni unaˈi teamarasahe mariˈuvura ˈiamana.

Hariha Ranama Savajina

11 ˈEjume Hu ijá ˈiama Ea pina harihwaha noˈoheˈina.

12 'Enaʻomo 'uʻuijara omaha ijá 'wama Amo nuni aachiʻijaho iviamai vajiha 'wavume omahi aachia punijaho ahaame pwinaʻa 'uʻuaʻe vajahe 'ee pwina pokaʻe vajahana.
13 'Ejume naʻia josua paʻareʻeme 'uʻuijara 'urinajaho huni kukua mapoka kajaho 'eke kwaa jori vaʻe hine huni kukua mapoka kajaho majikarino hine atoʻaruvume paranana.
14 Hu monia mapoka kaʻene hununaʻi navajaho nihoʻo atoʻaruma paranana. 'Eʻeme kwaa ara kajaho ora vea niʻimaʻura rejumakame matunaʻe hijara. 'Ejume hu matupunaʻe pivunanamana.
15 'Ejume hu vaʻe aea pihuni kaukaraʻe veʻi 'ahaume 'waravume hu ranavume vaʻe huni maha mapoka 'ajohaʻi vaʻana.
16 'Ejume hu ijí asuna kaʻene mahaʻe vajihaji kimajaho nihoʻo mamaaʻe rejume iʻi 'ahaana. Ijihuni maijaho ea hu 'iruma ihuna pavajahara.
17 'Ejumakame hu hine vwihanu vaʻo ijá rona Ea kaʻene nuni omijihuni kaukaraʻe vejujija 'iruma mapokaʻe iʻejuʻe na iviamai ike matupunaʻe kwaʻi 'ahiuʻe veju.
18 'Enaʻomo na iviamaa 'urina vaʻe amoho ijá 'wahune Amo na Godiho siseʻi 'ahaʻe 'ee A siseʻi 'ahauta.
19 'Enakúne na oni hariha paʻwiʻamana kaivo ara ea kaʻene oni kaukaraʻe vejujihi 'ahiu jaʻinaʻe 'ahiʻamana 'wahuna ronana.
20 'Enarena hu 'urine omahoni 'unama vaʻana. Hu maiʻo kwaa jori roʻeme omahi kamarena natohwaʻe temuvume ariha ninuma vaʻe hariaha aharu 'oname ura mina vene nirisamana.
21 'Ejume hariahi ijá 'wama Amo na Godiho siseʻi 'ahae 'ee a siseʻi 'ahauta. 'Enaʻomo na oni hariha 'wihunijaho maiʻo areri parenu 'wamana.
22 'Enakaʻi omahi pwehwaha ijá 'iama Mamako vaʻe ateha mavarasaʻinijino apena roe apúsamaha. 'Ene rinia apena roe arinamahe 'ee mumora hwana hwanamaha.
23 'Enareje purumakau 'uʻua poma parajiʻinijino 'anae ijiʻi temarasaha.
24 Ijihuni maijaho hariha nunakaho nikwamana kaivo 'urina roana 'ee hu niranavuma vaʻe paranana vo vukúʻo piunavuta 'iamana. 'Ejume pu aneja vene ahaja ijiʻi nihoʻo temarasaha parajara.
25 Pu hine 'irumaʻe iʻeme hariha kaʻene pokijaho juasiʻi 'urahonana. 'Enaʻomo hu 'uname ara rori roiʻi chaja irumuna kaʻene javavajaho henana.
26 'Ejume hu pwea pina 'umejume roume apoma ijá 'wama Kahaho irakaʻe vejo? 'wamana.
27 'Ejume pwea kajara ijá 'wama Oni 'uʻuijara unenuʻu pina pareʻeme 'unama roajihunaʻe omuni purumakau 'uʻua poma parajiʻina 'anae inareʻe ijihunaʻe iranoʻa apeju 'wamana.
28 'Ejumakame hariaha pokijaho nihoʻo ajima parajume sei vahuna ura parejume omahi ariha roe pokijara vaʻe sea vaji ajiʻamarono 'ejahaana.
29 'Ejume hu omaha eha vene ijá 'wama Na juara mapokaʻe ikino a huʻúmo hine oni pwea punaʻi kaukaraa vejura. 'Ene maiʻo naʻia kwinu a papataararorahuta. 'Enakaivo a irakaʻe na mihane? A nihoʻo kotia kwinuʻwi pamihume na napuhu nú puʻúmo 'iruma vene ijuta.
30 'Enakaivo ike oni hariha kajaho ara kukua kaʻene vajahajaho 'eka vaʻe paranahaʻe saraviʻi atoʻaruma parane kúʻo 'unama rouʻe a purumakau 'uʻua poviʻinakaho hunaʻe 'anaana 'wamana.
31 'Enakaivo omahi ijá 'wama Nuni harihe a ikino nú puʻúmo hinujihunaʻe uneunecha mapokakija nunijaho ona.
32 'Enakaivo nú iviamaa 'iruma ine teamanuhuni jihuni maijaho oni 'uʻuijaho nikwamana kaivo vukúʻo 'urine 'ee niranavuma vaʻe paranana vo iviamaa kúʻo kavara 'wamana 'iamana.

16

ˈAjohiˈina Kaˈene Ariramaa Paˈajina

1 Hu Huni tisaiporu ijá ˈiama Ea pina kukua ani rejiˈini ea pina apene huni moniaˈe ˈajoˈamarono ranamana kaivo hu heˈeme ea ˈahopo ijá ˈwava Ea kaˈene oni monia ˈajohiˈinijaho monia majikarino atoˈarumu ˈwavume henana.
2 ˈEnarena hu ˈumejume roume ijá ˈwama Vuˈa kaˈene ike ˈwavuˈe na hejukaho nimaae? Na a ranamaˈiro vejukúne iviamaa vaˈe nuni monia kaˈene ichihichihi vaˈajihuni ˈunamijaho amairiu vaˈo apena ro najiha kavuma ˈwamana.
3 Hu ijá rona Nuni natohwijaho naˈe ranamiˈi venunaˈomo na vi ichá veˈeju ronana. Na harura panaˈomo na mweˈa areri paˈuhune ˈee na vaˈe eaˈe jarirahuna junimu.
4 Na kaukara ranamiˈeje nara iraka kaˈene vehunijaho na nivwinimu. Na kaukara ranamiˈavajaho napuhu nupo ˈajorime puni sei aherima ajihuna.
5 ˈEnarena hu ea kaˈene huni natohwiji monia vajahunijija ˈumenaume roajivara. ˈEjume ea pina apoma ijá ˈwama A ˈweru icharo nuni natohwa vajahane? ˈwamana.
6 Hu ijá ˈwama Na ˈweru mapoka mapoka (100) ˈekuta ˈwamana. ˈEne hu ijá ˈwama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (50) vena ˈwamana.
7 Hu ea pina apoma ijá ˈwama A nuni natohwijaho icharo vajahane? ˈwamana. Hu ijá ˈwama Na ˈwitia pekia mapoka (100) ˈekuta ˈwamana. ˈEjume ea kaˈene ijí kaukara ˈajohiˈinijara napusaˈi ˈahauma ijá ˈwama Ara moni icharo vehuni heha ijaho ikenakúne asuma hine (80) vena ˈwamana.
8 Ea kaˈene kukua anesurijarahara ea kaˈene kaukara ˈajohuji kamarena ijá rona Nihoˈo pisivie paraju kavu ronana. ˈEnarena hami vwihaha. Areri ijaˈinaˈe ea kaˈene mweˈa ikino hijujaho ˈunama ijaˈinaˈe ea pisimiura kaivo ea kaˈene hanajiˈini hijujija ijaˈina pavejura ˈiamana.
9 ˈEnarena Na ja ˈwaravu. Monia puni ˈunama ariri jihuniji napura veˈirakúne ijara niˈajihe sisea paveˈavara. Ijihuni maijaho ˈunama ijaˈinaˈe vene niˈajihareje ara kaˈene majama hihunijino vahuna.
10 Ea irara uneunecha maˈuˈumaa hami vene ihajinanamujaho hu uneunecha mamaˈina ˈuˈo hami vene ihajinanamiuna. ˈEnakaivo ea irara uneunecha maˈuˈuma ˈeke arira pavenujaho hu mamaˈina ˈuˈo arira pavenuna.
11 Ijihuni hahi ja monia kaˈene ˈunama sisei jihunijaho arira paˈajoˈavajaho ea irara monia kaˈene aririjaho ja vajiˈena?
12 ˈEne ja uneunecha ea ˈahopunijija hamia paˈajoˈavajaho irara vu jona rehunijaho vajiˈena?
13 Pwea pina maiˈo mamaˈina noˈoheˈi puni kaukara pavehuna. Hu ea pina oja maˈikaˈi pina sehuna. ˈEe ea pina teamaˈi kaivo pina sehuna. Ijihuni hahi ja Godi oja mahe ˈee monia oja mahuna areria parehuna ˈiamana.

Jesura Vuˈa ˈAhoˈa Kaˈene ˈWaramajina
(Matiu 11:12-13; 5:31-35; Maka 10:11-12)

14 ˈEjume Parasia ijí henareja Hu apene ˈijahara. Ijihuni maijaho pu moniaˈe oja mihuni jihunaˈe avajara.
15 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Ja emaapo kiˈejuˈe hami ˈurahe oju kaivo Godira joni oja vaja nihe parajiˈina. Ijihuni maijaho iraka kaˈene emaapo vwihajuˈe mamaˈina rejujaho Godira kimujaho ijijahija nihoˈo sisemaa.
16 Nitama rene varapa tamana ˈee poropetiapo ˈwaramape rouvaˈo roe Jonira hinaji ˈeˈujara. Vea kaji rene Godoni arijihuni vuˈijaho najahukame ea mapokakaho ijí ˈunama kajino vaˈaruˈiro piijaravu.
17 Mweˈa ˈee akúpakaho paˈarehuna kaivo Godoni ira nihoˈo papaˈarehuna.

18 'Enajihuna'e parua ka'ene huni napara kaji ranamajara veje hu parua pina ve'amajaho pu sisea vehuna. 'Ee ea irara napara ka'ene ranavi'iniji 'wa'amajaho hu 'u'o sisea vehuna.

Uneunecha Mapoka Rukiniji'o Rasarasi Puni Vu'ijina

19 Nitama ea pina ateha niho'o mavarasa'ini same 'ee uneunecha mapoka ani re'eju'e ara mavarasa'ini 'iruma mamai iji'i hinuna.

20-21 'E'eju'e ea pina pivuji'ina huni iha Rasarasina 'wavujaho niho'o 'iruma pa'ana 'ee matana reji'ina'omo roe ea ka'ene 'iruma ani reji'ina kajihuni vwicha jiami 'iruma sahura ka'ene arihuji i'i 'ahau'e roe hinuna. 'E'eju'e 'uapo roe huni matana sihura.

22 'Enuva'o ea ka'ene 'iruma pa'ajaho kwavume Godoni 'ona oji'inapo apene va'e Eparahami oni rori rana'eme ea ka'ene 'iruma ani reji'inija 'u'o kwavume kwananavara.

23 Hu vena ka'ene pautarutusavi'inijino reji'i a'ama kavume Eparahami oni rori Rasarasiho hinana.

24 'Ejume hu ijá 'umena Nuni oma Eparahami na numirime Rasarasi ranave roe ija toi apúsame nuni mitara 'ahi ranave ohoa ka'ene renujaho paha renama. Ijihuni maijaho na niho'o ni'ima'ura hiani'eju'e vena rirakino hijukúne 'umenana.

25 'Enakaivo Eparahamira ijá 'wama Harihe a mwe'i hinajaho vwiha'amana. A mari'uvi'i hinana. 'Ene uneunecha mamaa 'ekana kaivo Rasarasiho sisea'e piunama jihuna'e hu iviamaa mamaa piuname teama'eju'e a haha ni'ima'ura hianamu.

26 'Ene nú areri ea ka'ene ika'ahuni hijukija kara'ahuna pavu'e 'ee karahuni hijujija ika'ahuna parohuna. Ijihuni maijaho raraha natohwa ronu ronu rejara'omo ijí apúsama kara'i ajihuna niho'o areria pana 'wamana.

27-28 'Ejume ea ka'ene uneunecha mapoka ani reji'inijara ijá 'wama Oma nune na jarirame 'waravukúne Rasirasiho ranave nuni omijihuni sei va'amana. Ijihuni maijaho popu nuna iropu hijukúne 'warave pu ike ara ka'ene haha hianavi'inakaho ea pina paro'amana 'wamana.

29 Eparahamira ijá 'wama Popuana Mosisiho 'ee poropeti 'waravi'inijija hijukúne ijipo 'warave heja 'wamana.

30 'Ejume hu ijá 'wama Pana. Nuni oma Eparahami ijaho mai'o areri pareni'ena kaivo ei pini kwamani 'urina va'e 'wara'ipisa pu areri puni sisea ta'aroha'a 'wamana.

31 Pu areri Mosisiho 'ee poropeti panimaa rojuji'huna'e ei pini kwamani 'urina va'e 'waramajaho pu panimaa rohuna 'wamana.

17

Sisea 'Ee 'Unama Ichá'ina'e Vehunijina
(Matiu 18:6-7, 21-22; Maka 9:42)

1 Jesura Huni tisaiporu ijá 'iama Siseijaho na'ia mapoka namuna. 'Enakaivo ea ka'ene ijí veju'e ea sisea vejujaho túna'i eha sisea ni'ima'ura apehuna.

2 Ea ka'ene veju'e sesamakihi sisea vejujaho muna natohwa apene oroa 'ahi vevahame soha vaji pi'onave kwa'ipisa areri reja'a.

3 'Enakúne ojono hami hami 'ajo'avara. 'Ene joni ei pini sisea ve'amajaho 'urarahe hu huni sisei temu'amajaho vwihane are'amana.

4 'Enareje hu vea nikwinu'ina vaja kajino 'aha iropu no'o ja sisea vetiareje hu roe siseaka vena kajara temuve are'irono nahama 'warava ka'avajaho vwihana are'avara 'iamana.

Nimai Roa

5 Apasorupo Natohwijaho ijá 'wava Núni nimaaroiji veje natohwa'e renama 'wavara.

6 Natohwijara ijá 'iama Jara nimaa rojujaho kwava 'ina saʹinaʹe reʹipisa ja maraa 'warave joni ira hene tanapi tajahene vaʹe sohi vaji namijaʹa.

Pwehuni Kaukaraijina

7 Pwea joni pini juasiʹi soa samoja ho sipiaʹe 'ajohoʹiraʹomo roʹipisa ja ijaʹina paʹwavaʹa Marako roe hine 'iruma ona ina paʹwavaʹa.
8 'Enakaivo ja ijá 'wavaʹa Marako nuni 'iruma amairie 'aijua 'ahi irechamihe na 'iruma ija kamaʹe ijiʹa túnaʹi oni 'iruma iʹamana 'wavaʹa.
9 'Ejakame huni natohwijaho maiʹo pweaha kajaho patea mani 'wavaʹa. Ijihuni maijaho ijaho huni kaukara ijihunaʹe hu venuna 'iamana.
10 Ijaʹinaʹe ja Nara 'warauti Nuni ira 'ahijiru veʹi kaivo ja ojono joni oji paʹene veʹavajaho nú pwea sisea 'waha 'ee nú núni kaukara ijihunaʹe vejara 'waha 'iamana.

Jesura Reporosia Rukina Ea Iropuropu Vejume Maraniajina

11 Hu Jerusaremi vaʹi 'ahaume Sameria ropua navume Karari ropunaʹi naʹeme Hu riri vaʹana.
12 'Enarena Hu ara pini vaʹe 'eʹuʹeme ea iropu ropu reporosia rukina piunimajaho pu karori namijara.
13 'Ene pu ira ajira ijá 'umeja Jesu kaʹene Natohwijiʹo nú numiruma 'umejara.
14 'Ejume Hu kima ijá 'iama Ja vaʹe pirisiti joni haha najaʹavara 'iamana. 'Ejume pu 'unamutoi vaʹeme puni reporosia niʹaha kwino paʹarenaara.
15 'Eʹeme ea kwino huni hahaʹe kamajaho huni reporosia paʹarenana kamarena 'uname roiʹi Godiho nihoʹo ira ajiraʹe taʹarohana.
16 'Ena hu roe Huni unaʹi kajino ona apena arihe niname Jesuho teimani 'wamana. Ea kaʹene ijá venajaho Sameria ora.
17 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea ja iropu ropu maraniana kaivo ea iropu noʹona noʹo ijano ichihune?
18 Iraka vene ike ea apiorakara huhuso 'unama roe Godiho taʹaroʹi roane? 'wamana.
19 'Enarena Hu hu ijá 'wama 'Urine vaʹa! Ara nimaa ronujara venaume maranaana 'wamana.

Kini Huni Arijara Rohunijina
(Matiu 24:23-28, 37-41)

20 Parasia Hu apoma ijá 'wava Vea vecha Godoni arijaho roe aneja reʹena 'wavara. 'Ejume Hu ijá 'iama Godoni arijaho aacha ani aniʹina pareʹeje rohuna. 'Ejakame ja pakahuna.
21 Ea maiʹo ijaʹina paʹiahuna. Heha! Ikena karona paʹiahuna. Ijihuni maijaho Godoni arijaho ijí joni vajina 'iamana.
22 'Enarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Maiʹo naʹia pini Emaa Puni Hariha kahuna ura renahuna kaivo ja Hu ikaho pakahuna.
23 'Ejakame ea 'ahopo ijá 'iahuna Karohunakúne kaha 'ee ikehunakúne kaha ijá 'iava heʹavajaho ja pausema vaʹe kiʹavara.
24 Areri vei akúpi 'ahi kamaʹi piʹima ro vaʹe karoʹi 'onu kajaʹinaʹe Ema Puni Harihijihuni veijaho ijaʹina rehuna.
25 'Enakaivo Hu marakuʹijaho haha natohwa hiame 'ee ea kaʹene iviamai hijujija Hu kame pataarohuna.
26 Vea kaʹene Emaa Puni Harihijihuni veijaho ea kaʹene iki mweʹi hiʹavajaho areri ea kaʹene Noara mweʹi hiʹeme hijajaʹinaʹe hihuna.
27 Noa oni veijino ea mapokakija hine 'irumaʹe ine 'ee toa sisea ine 'ee napasinene 'ee napara same areme apene vaʹeme Noaho huni sisima vaji vaʹeme sai hirame ea mapoka kajija 'aniume kwamasahara.

28 Vukúˈo areri Rati oni veijino ea kaˈene hijajaˈinaˈe hihuna. Ea mapoka kajija hine ˈiruma ine ˈee toa sisea ine uneunecha ˈimene ˈee ea ˈahoˈa ˈimenae ˈee soa same ˈee ara vejiˈi hijara.
29 ˈEˈeme vea kaˈene Ratira ara iha Satami arema vaˈeme vena kahino akúpa ˈahi rena roe ea mapoka kajija re paranana.
30 Ijaˈinaˈe vea kaˈene Emaa Puni Harihijara roˈamani veijaho ijá rehuna.
31 Vea kajaho ea pina atahuri namiˈamajaho hu kúˈo paariha vaˈe huni kukua ekahune ˈee ea pina juasiˈi oˈamajaho hu paˈunama ara vahuna.
32 Rati oni napari venaji vwihaha.
33 ˈEje ea irara huni hiiji ori niˈajaraˈamajaho huni hiijaho ranahuna. ˈEne ea irara huni hiiji ori ranaˈamajaho hu huni hia ˈunanahuna.
34 Na ja ˈwaravu. NaˈIa kaji ea noˈo ahuma noturaˈomo ea pina apena vaˈeje ea pina ranahuna.
35 ˈEne napara noˈo hine ahuma kaukara veˈiraˈomo pina apena vaˈeje pina ranahuna.
36 Ea noˈo juasiˈi ˈurahe oˈiraˈomo pina apene vaˈeje pina ranahuna ˈiamana.
37 ˈEjume pu Hu eha vene ijá ˈwava Natohwe vea vecha ijaho reˈena ˈwavara. ˈEjume Hu ija ˈiama Unenuˈu pini kwama naˈamajaho púrúha ijá ˈemojura ˈiamana.

18

Napara Amunijaho ˈEe ˈOtua Hejiˈinijihuni Haa

1 ˈEnarena Hu ike haakaho ˈwaramana. Ijihuni maijaho Hu ura renajaho pu majamano hine siporua pasenaˈeje ˈoˈavarono ˈwaramana.
2 Ara natohwa pini ea ˈotua hejiˈina pina Godiho pajuhame ˈee ea ˈahopuni hura paveji ˈi hinuna.
3 ˈEnaˈomo amuna pina ˈuˈo ijí ara kajino hinunaˈomo hu naˈia mapokaˈe vaˈe ˈotua veˈi ˈahauˈe pasonananamuna. Napara kajara hu ijá ˈwamune Ea pini na hine sisei ˈahiukúne niˈajiha ˈwamuna.
4 ˈEnakaˈi nitama rene hu hine napara kajaho pataarohana kaivo naˈia kwino hu ijá rona Na Godiho pajuhame ˈee ea ˈahopuni hura pavejura.
5 ˈEnakaivo amunakaho majama roe ˈwarimu jihunaˈe hura ura renuji na vehuna. Ijihuni maijaho hura pasonanavakame na siseranihuni jihunaˈe na niˈajahuna ronana.
6 ˈEnarena Natohwijara ijá ˈiama Ea kaˈene ˈotua hejiˈina siseijara iraka kaˈene ˈwaramaji heha!
7 ˈÚ Godiho Huni ehija kaˈene Hura iji pijihajipo iraka kaˈene veiriˈa naˈia ijikano siheria paveˈi kaivo jariviˈi navujaho Hu arimaa pamihuna raka? ˈÚ Hu hine tetamu vaˈuˈe ijiˈa vajihuna raka?
8 Na nimai ja ˈwaravu. Iraka kaˈene arira maijino Hu pu marako vajihuna. ˈEnakaivo vea kaˈene Emaa Puni Harihijara roˈamajaho ea vi icharo iki mweˈi nimaa rojiˈina hihuna ˈiamana.

Parasia ˈEe Takisia ˈEkiˈina Puni Haa

9 ˈEnarena Hu haa ike ˈuˈo ea kaˈene pu pusumano arira maa roˈikaˈi ea ˈahoˈa senavujihi ˈwaramana.
10 NaˈIa pini ea noˈo kahi Temiporu vaji siporuaˈe ˈoˈi ˈahiume vaˈara. Ea pina Parasia ˈee ea pinijaho takisiaˈe apejiˈina.
11 Ea kaˈene Parasi ijaho huhusu namijiˈi siporua ikaˈinaˈe ˈonana. Godi teimani ˈwavujaho na ea ˈahoˈa kaˈene pu pusumano vwihane ˈee iraˈata apene ˈee napara hurichavu jaˈina pana. Na A teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho na ea kaˈene takisiaˈe apejiˈina kaˈene kame naminu kaji vareˈina pana.

12 Na hura kwino vaji ˈaha noˈo ˈaura areme ˈee uneunecha kaˈene na ˈekujaho ˈahoˈa taisia vejiˈi hijura ˈuáme ˈonana.
13 ˈEnakaivo ea kaˈene takisia apejiˈinijaho karori namine huni niura akúpa ˈaha paniriˈi kaivo túra ˈahi ˈanaiˈi ijá ˈwama Godi na ea siseakúne numirima ˈwamana.
14 ˈEnajihunaˈe Na ja nimaa ˈwaravu. Ea kajaho arira rena huni sei vaˈana kaivo pinijaho pana. ˈEnaˈomo ea irara oriˈini huni pinana ahasiriˈamajaho Godira vetie hu ajuarana ohuna. ˈEnakaivo ea irara oriˈini ajuaraˈamajaho Hu vetie huni pinana ˈurihuna ˈiamana.

Jesura Sesamaa Merajihajina
(Matiu 19:13-15; Maka 10:13-16)

15 ˈEnakaivo ea ˈahoˈapo kasimaa aherame ˈeka roume Hu Huni ija puni húmata ˈahi irechamiˈamarono roajivara kaivo Huni tisaiporuepo eaka mapoka kajija ˈurarahara.
16 ˈEnakaivo Jesura ijá ˈiama Kasima kajija makiˈeje Nuni roajiva kaivo ja patanuˈuriha. Ijihuni maijaho Godoni arijaho kasimaa ikipo vejujaˈinaˈe vejujihipuni ara.
17 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara sesamapo Godoni ara apeju jaˈinaˈe paapeˈamajaho Godoni ara pavahuna ˈiamana.

Ea Uneunecha Rukimaˈurijina
(Matiu 19:16-30; Maka 10:17-31)

18 Jua puni ea natohwi Hu apoma ijá ˈwama Najuhiˈina mavarasaˈine na unenuˈu pina maa icháˈinaˈe venareje majama hihunijaho apeˈejo? ˈwamana.
19 ˈEjume Jesura ijá ˈwama Irakijihunaˈe a Na mamaa ˈwimo? Godira nikwinuˈwi Huhuri mamaana.
20 A Godoni tamana nihenuna. A napara paturaˈamane ˈee ea paˈanaa kwaˈamane ˈee nesa paapeˈamane ˈee a ea pina sisea panamaˈamana. ˈEne omuna ˈee ohuna ijihipuni ira hena veˈamana ˈwamana.
21 ˈEjume hu ijá ˈwama Na nitama sesamuˈuru rene tamana kajaho hami venapena routa ˈwamana.
22 ˈEnakaivo Jesu ijí henarena Hu ijá ˈwama A unenuˈu pina kwinu maiˈo areri paˈana. A vaˈe oni uneunecha mapoka ˈeke ˈimenarejaˈe monia ona ˈeka ea uneunecha paˈaji vajiˈamajiˈa oni uneunecha mamaa akúpa ˈaha nahuna. ˈEˈeje ijiˈa roe Na ˈararihiˈamana ˈwamana.
23 Ea kajaho ijí henarena temumana. Ijihuni maijaho hu nihoˈo kukua mapoka rukini jihunaˈe avanana.
24 ˈEˈeme Jesura ea kajaho kaviˈi ijá ˈiama Ea kaˈene uneunecha mapoka rukinijipo Godoni ˈunami vahunijaho nihoˈo kisina.
25 ˈEnakaivo mahi nitirua huni titi vaji aruma vahuna samaa kaivo ea kukua uneunecha rukimaˈurijara Godoni ari vahunijaho kikisimaˈura ˈiamana.
26 Ea ˈahoˈa ijí henareja ijá ˈwava Ea irahipo majama hihuna apeˈeja ˈwavara.
27 ˈEnakaivo Hu ijá ˈiama Emapo ijaˈina vehuna nihoˈo areria pana kaivo Godira Huhuso ijá kajaho vehuna ˈiamana.
28 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Hena! Nú núni ara areˈi kaivo A ˈararihae oju ˈwamana.
29 ˈEjume Hu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea pina maiˈo huni ara napara vwehwaha emahwaha ˈee sesahwaha Godoni arijihunaˈe irechamiajara
30 hu nihoˈo iviamaa iki ˈaha mapoka ˈekareje túnaˈi majama hihuna apehuna ˈiamana.

Jesura Kwahuni Vuˈa Noˈopisuji Rona ˈWaramajina
(Matiu 20:17-19)

31 'Enarena Hu ea iropu ropu no'o aherame ani va'arame ijá 'iama Heha! Nú Jerusaremi va'iro vejura'omo poropeti nitama Ema Puni Harihiji uneunecha ka'ene rehunaka vejajaho nimaa'e rehuna.
32 'Ene pu Hu apene Jenitaru mihe pu apene sipana asutie 'ee sise'i 'ahae 'ee chera pisotihuna.
33 'Ee hisi vene hijahe 'ee pu Hu 'anae kwahuna kaivo vea no'opisu mwe'i vaji namareje iji'a kú'o 'urihuna 'iamana.
34 'Ene pu niho'o ma'uako pina pahejara. Ijihuni maijaho iraka ka'ene 'waramajaho ijihuni maa vaji navumakame pu pahejara.

Jesura Nisira Rukina Ka'ene Nia Pa'aji Vejume Maranajina (Matiu 20:29-34; Maka 10:46-52)

35 Hu Jeriko rori ro'eme ea pina nia supavi'ina 'unamutoi asuma hine ea jariravi'i hinana.
36 Hu hejume ea mapoka'e ruva'ume henarame aporame ijá 'iama Ikaho iraka'e vejo? 'iamana.
37 'Ejume pu ijá 'wava Jesu ka'ene Nasareti orijara roa ruva'u 'wavara.
38 'Ejume hu ijá 'umena Jesu ka'ene Teviti oni Harihakere numirima 'umenana.
39 Ea ka'ene urasahe va'ajipo 'ururahe irano'a are'amarono 'waravara. 'Enakaivo hu ira ajira'e ijá 'umena Teviti oni Harihe numirima 'umenana.
40 'Ejume Jesuho areme nami'ika'i 'waravume pu ahema apene Huni ro'avarono 'waramana. Hu Jesuni rori ro'eme Hu apoma ijá 'wama
41 Na iraka'e a veta'urono a ura renao? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe na ura kú'o nia niri'i 'ahiu 'wamana.
42 'Ejume Jesura ijá 'wama Ara nimaa ronujara veju'e maranaukúne nia niria 'wamana.
43 Hu ni'aha kwinu nia nirie Jesu 'ararihae oji'i Godiho teimani 'wamana. 'Ejume ea mapoka kajija ijí kamareja Godiho ta'arohara.

19

Jesu'o Sakiasi Puni Vu'ijina

1 Hu Jeriko ari ma'aha rira kajino va'ana.
2 Ea pina takisia'e apeji'ina ni'ine 'ee monia niho'o ani reji'ina iha huna Saki-asina'omo ara kajino hinuna.
3 'Enakaivo ea kajaho ea tu'umaa'omo Jesu ka'i 'ahaume venana kaivo eaka mapokijipo nuhaume pakamana.
4 'Enarena hu urane ninuma va'e turipa 'ahi Jesura vahuni jihuniji va'e ka'i 'ahaume hinana.
5 'E'eme Jesura roe hura hinani hari nami'ika'i a'ame kamarena ijá 'wama Sakiasi mamako ariha roa. Ijihuni maijaho Na iviasa oni sei vu'e hi'ejukúne 'wamana.
6 'Ejume hu mamako ariha roe Hu 'ajomana.
7 'Ejume pu ea mapoka ijí kamareja su'aravi'i ijá 'wava Hu ea ikaho ea sisea ikehuni sei va'u 'wavara.
8 'Ejume Sakiasira 'urine Natohwijaho ijá 'wama Hena! Natohwe na nuni kukua pwinana'a ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vajihe 'ee nara ea 'ahopuni nesa'e apejujaho na 'aha no'ona no'ona ijano huri eha venahuna 'wamana.
9 'Ejume Jesura ijá 'wama Godoni Ni'ajihi'inijaho iviasi sea ikino roana. Ijihuna'e ea ike 'u'o Eparahami oni hariha renana.
10 Ijihuni maijaho Ema Puni Harihijara ea ka'ene 'unama puruva renau'ukame pivusaha ojujihi sarame nianae ni'aji'i 'ahaume roana 'wamana.

Korutia Oma Huni Haa (Matiu 25:14-30)

11 'Enarena Hu ea ka'ene Huni vu'a kaji hejajihi ike haakaho 'waramana. Pu vwihajajaho Godoni ara niro'i venu 'wavara. Ijihuni maijaho Hu Jerusaremi rori va'ajiva jihuna'e pu vwihana 'wavara.
12 'Enarena Hu ijá 'iama Ea pina ara pini va'e ea natohwa renareje 'unama ro'i 'ahaume va'ana.
13 Hu iji'a va'i 'ahaume huni pwehija ea iropu ropuna'omo 'umenaume roajivume ea kwinu kwinu monia (K20) vajiha ijá 'iama Na va'eje monia ikaho 'eka va'e unenu'u 'aho'a ve'eje na 'unama routa 'iamana.
14 'E'eme huni aea hura puni natohwa'e rehunijaho senavume pu ea irechamiume ona'e apena va'e ijá 'wava Nú ara núni natohwa'e rehunijaho senumu 'wa'i 'ahiume va'ajivara.
15 Ea kajaho natohwa renarena hu kú'o 'uname roana. 'Enarena hu ni'aha kwino huni pwea ka'ene hu monia vajihajaho pu monia ichá'ina'e vejaji ki'i 'ahaume 'umenaume roajivara.
16 'Ejume ea pini ijá 'wama Natohwe ara monia (K20) ka'ene na vajiha ja'ina'e na kú'o areri ija'ina huri (K200) 'ekuta 'wamana.
17 Hu pwea kajaho ijá 'wama A niho'o mamaa'e venajihuna'e a pwea mamaa. A uneunecha ma'u'umaa hami 'ajoha jihuna'e nara ara mama'ina iropu ropu vajahe ara ijaho 'ajo'ena 'wamana.
18 Ea pini roe ijá 'wama Ara monia (K20) ka'ene mihajino na apene huri vahame (K100) 'eka routa 'wamana.
19 Hu ea kaji ijá 'wama A ara mama'ina iropu 'ajohuna 'wamana.
20 Ea pini roarena ijá 'wama Natohwe oni monia na akisi mwama ranavutakúne apena.
21 A ea ajisina'omo soa ka'ene a pasamajaho a juara samuna. 'Ee a oni ija pa'onajaho a menuna 'wamana.
22 'Ejume ijí ea kajara ijá 'wama Ike niho'o pwea ka'ene ea maa pa'akera ara ichá'ina 'warama jihuni toi na eha mahuna. 'Ú a pahena pakimune? Na ea kisina'omo na raka ka'ene pairechavujaho na 'ekure? 'Ene na nuni iji pa'ojujaho 'ú na pamejure?
23 Iraka vene monia kajaho pa'eka va'e panika vaji irecha'ira'omo na roe ijaho 'eke 'ee 'aho'a ijí huri 'eku'e? 'wamana.
24 'Enarena hu ea ka'ene ijá namijaji ijá 'iama Monia ka'ene nara vajahaji kú'o 'eka va'e ea ka'ene monia (K200) venaji maha 'iamana.
25 'Enakaivo pu hu ijá 'wava Natohwe huni monia (K200) namu 'wavara.
26 Na ja 'waravu. Ea irara uneunecha rukinijaho mapoka huri vajahuna. 'Enakaivo ea irara pa'ana re'amajaho raka ka'ene hununa'i navujaho 'etujahuna.
27 'Enakúne iviamaa nuni naka ka'ene nara puni natohwa'e rehunijaho ura parena-jija aherame roe nuni una'i 'ania kwamasaha 'iamana.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roa Arumajina (Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Joni 12:12-19)

28 Jesuho ijá 'waravume pa'are'eme Hu urane Jerusaremi va'ana.
29 Hu roe huri'a iha Arivi 'wavuraka ara iha Petapeje Petani 'wavujihuni roriji vai'i Huni tisaiporu no'ohe'i irechami'ika'i ika'ina 'waramana.
30 Ja va'e ara pini usevi'i kave tonikia pirona i'ivananave namija ka'avajaho ea mai'o ijihuni toi pa'oji'inakúne rasame apene ro'avara.
31 Ea 'ahopo aporame ijá 'iava he'avajaho Ja iraka'e vene rasavo? 'iava he'avajaho ijá 'ia'avara. Nuni Natohwijara ura reju'e ijihuna'e avaju 'ia'avara 'iamana.

32 'Ejume pu vai'i kivume uneunecha mapoka kajija areri Hu 'warama kaja'ina'e rejara.
33 Pu tonikia pirona kaji rasa'eme ea anesuri aporame ijá 'iama Ja iraka'e ve'irono tonikia pirona kajaho rasavo? 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Núni Natohwijara ura reju'e rasavu 'wavara.
35 'Ene pu tonikia pirona kajaho apene Jesuni roajivara. 'Ene ateha ijí tonikia 'aha kajino risaremu va'o Jesuho ni'ajaha apene ranavume ajime asuma hinana.
36 'Ene Hu va'eju'e pu ateha 'eke 'unamutoi risarevara.
37 Pu va'ajime huri'a Arivi rori vutuijino tisaiporu mapoka'e piunime Godira uneunecha mavarasa'ina ka'ene vejume pu kivajihuna'e teimani 'wame 'ee ta'arohi'i va'ajivara.
38 Pu ijá 'umeja
Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajaha! Matauvi'ina 'akúpi 'ahi name 'ee Godi Ichutomaijí ta'aroha 'umejara.
39 'Ejume Parasia 'ahopo ea rira kajino Hu ijá 'wava Najuhi'ine Oni tisaiporu 'uraraha 'wavara.
40 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Na ja 'waravu. Pu irano'a are'avajaho muna ikipo 'urine mwasirihuna 'iamana.

Jesura Jerusaremiumu Venajina

41 Hu ara natohwi jihuni rori roi kamarena niramana.
42 Hu ijá 'wama A iviamaa uneka ka'ene venae matauma hihuniji ape'ipisa nimaa roja'a kaivo iviamaa a areri pakahuna.
43 Vea ijihunijara ro'eje oni nakapo roe a júhone rora rora kaji rene roaji'eje a 'e'u'amajaho pu tanu'urihuna.
44 Pu a niho'o tirakunahe 'ee oni sesamaa pu'úmo ea ka'ene ijihuni vaji hijujaho ato'arumahe parane 'ee muna pina oni ruha panahuna. Ijihuni maijaho Godira a ni'aja'i 'ahaume ro'ajaho a pakama jihuna'e avahuna 'wamana.

Jesura Temiporua Vaji Va'e Amairiajina
(Matiu 21:12-17; Maka 11:15-19; Joni 2:13-22)

45 Hu Temiporu vaji va'e ea ka'ene ijí 'ime'aravi'i hijajihija 'ararihiana.
46 Hu pu ijá 'iama Godira Huni ira vajijino ika'ina venana.
Nuni sea Nuni siporua'e 'ohuni ara. 'Enakaivo ja apene nesa apehuni ara'e veju 'iamana.
47 Hu veku veku Temiporu vaji va'e najahuna. 'Eju'e pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee emaa puni mama'inijipo 'ana'i 'ahiu'e vejura.
48 'Enakaivo pu areri parenauna. Ijihuni maijaho ea mapoka roe Hura vu'a ka'ene 'waramujaho niho'o ira avwanamie hejura.

20

Jesuni Haruriji Rona Apovajina
(Matiu 21:23-27; Maka 11:27-33)

1 Na'ia pini Hu Temiporu vaji hine najahe Godoni vu'a mamaiji 'wara'eme pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia 'ee ea mama'inapo
2 Hu ijá 'wava A harura irakijara reju'e 'ee irara harura ikaho mahu'e A uneunecha ika'ina venujaho 'waruve heja 'wavara.
3-4 'Ejume Hu eha vene ijá 'iama Ijinakúna ja mare'eje Na 'u'o ja aporave ja eha vene 'warihuna. Jonira ea toi samajaho akúpi 'ahi rena roana 'aho ema puni rena roane? 'iamana.
5 Pu hine aposarame ijá 'wava Nú ika 'wa'avajaho akúpi 'ahi rena roana 'wa'avajaho Hu ijá 'ú'ena 'Ene ja ichá vene panimaa rojare? 'ú'ena 'wavara.

6 'Enakaivo nú 'emaa punina 'waʼavajaho ea mapoka ikipo muni nú 'anúhuni jihunaʼe paʼwarahuna. Ijihuni maijaho pu Joniho poropetia nimaa rojura 'wavara.
7 'Enajihunaʼe pu eha vene ijá 'wava Harura kajara ichihi rena roajaho nú puruva renu 'wavara.
8 'Ejume Jesura ijá 'iama Nijinaʼomo harura irakijara rejume avajujaho Na paʼwarahuna 'iamana.

Ajaʼina Juara 'Ajohiʼinijihi Puni Haa (Matiu 21:33-46; Maka 12:1-12)

9 'Ejume Hu ea mapokaʼe haa ikaho 'waramana. Ea pina juara mene ea 'ahoʼaʼe aremaʼi kaivo hu kwaa jori vaʼe 'aha jopatuʼura hinana.
10 'Eʼeme juaraʼe sahuni vei roumakaviʼi hu huni pwea ranavume vaʼe 'iruma hunaʼe 'eka roʼi 'ahaume vaʼana. 'Enakaivo ea kaʼene ijí juara 'ajoha hijajipo ape hijahuvaʼo ranavume ija maisu vaʼana.
11 'Ejume pwea pina ranavume vaʼume pu apene hijahe 'ee vejume hu vahiʼa apejumakaviʼi ranavume ija maisu vaʼana.
12 'Ejume hu huni pwea pina kúʼo ranavume ijí ea kaʼene juasiʼi hiju kajipo 'anae piʼonavume vaʼana.
13 'Ejume eaka juara anesurijara ijá rona Na ichá'ina veʼejo? Na nuni hariha ranave vaʼakame pu huni ira hena veʼeja ronana.
14 'Enakaivo ea kaʼene ijino juasiʼi hijujipo kavume ariha roumakame piraʼarame ijá 'wava Ea kajara juarakaho túnaʼi 'ajoʼenakúne roe 'anaa kwaʼirakúne juasiʼakaho núnaʼe reʼenakúna 'wavara.
15 'Enarame pu hu apena piʼonavume samai vaʼumakaviʼi 'anaume kwamana. 'Enajihunaʼe juara anesurijaho pu ichá 'ahiʼena?
16 Hu roareje ea kaʼene juara 'ajohajija 'anie kwamasahe 'ee juara kajaho apene ea 'ahoʼaʼe mihuna 'iamana. 'Ejume ea kajipo henareja ijá 'wava Nihoʼo areri pana 'wavara.
17 'Ejume Hu kimuvaʼo ijá 'iama
Ike Godoni ira vaji vuʼa kaʼene 'waruma jihuni maijaho irake? Ijí muna kaʼene ara veji'inapo piʼonava kajara iviamaikaho ara kajihuni kúrúti tukeja natohwaʼe rena namino? 'iamana.
18 Ea kaʼene ijihuni toi ariha ninavujaho nihoʼo puʼusahura 'ee muna kajara ea irahuni toi 'oʼamajaho hu túa rene va ranahuna 'iamana.

Sisanaʼi Takisia Vejuji Rone Apovajina (Matiu 22:15-22; Maka 12:13-17)

19 'Ene Sikuraipia 'ee pirisitia mamaʼinijipo Hu nijihijakaro apeʼi vejara. Ijihuni maijaho ijí haa kajaho puaʼe ronarena 'waravume henareja apeʼi vejara kaivo ea mapoka kajihi juhamareja arevara.
20 Pu Hu hami kaviʼi ea 'ahoʼa ea mapoka puni vaji iraʼatijino ea arira rene puni vaji 'urahojara. Hura ira ichá'ina 'waravakame 'unama apene roe kavana ijí maʼirono 'urahojara.
21 Ijí ea kajipo Hu apoma ijá 'wava Najuhiʼine uneunecha kaʼene Ara 'warume najuhujaho nimaa. Nú nihena kavu. A ea kwinuʼwi vwihanuna pana kaivo Godoni 'unama nimaiji najuhu.
22 'Ú nú Sisa oni takisia vehunijaho varapa ho pane? 'wavara.
23 'Enakaivo Hu pura iraʼata kaʼene vejajaho kimarena ijá 'iama
24 Monia oma pina najiha kavuma. Ijihuni toijaho irahuni húmatijiʼo ihijiʼo navo? 'iamana. 'Ejume pu Hu ijá 'wava Sisa ona 'wavara.
25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Sisa oni kukuijaho Sisa vajaʼi kaivo Godoni kukuijaho Godi vajaʼavara 'iamana.

26 'Ejume pu emaa puni vaja kajino Jesu pisimihuna areri parenana. Pu Huni eha kaji henareja oja hianavumakame iranoˈa paˈarejara.

Kwamasahe 'Urihuniji Rone Apovajina
(Matiu 22:23-33; Maka 12:18-27)

27 Sajusi eaka kwamasahiˈinijipo kúˈo 'urihunijaho panimaa rojiˈinaˈomo Huni roajivara.
28 'EnaˈomoˈpuˈHu apome ijá 'wava Najahiˈine Mosisira tamana ikaˈinaˈe venana. Ei pini kwaˈi kaivo naparaha hariha paˈanaˈe ranamana. 'Uˈuahiˈnaparaˈkajahoˈwahareje pokaha kaˈene kwamajihunaˈe hariha sarahuna.
29 Ea 'uˈua poka iropu noˈo hijara. 'Enaˈomoˈamurijaraˈnaparaˈwaheˈnaparaˈhariha paapeˈeme huˈuˈo kwamana.
30-31 'Ejume huni ninahijara 'wahana kaivo huˈuˈo napara kajaho amuja paveˈeme kwavume huni niijahijara 'wahana kaivo huˈuˈo kwamana. Ea iropu noˈo napara nikwinuˈina kaji ahevara kaivo hu amuja paveˈeme pu kwamasa ranavara.
32 'Eˈemeˈnaparaˈkajahoˈijí túnaˈi kwamana.
33 'Enaˈomoˈveaˈkaˈeneˈeaˈkwamasahajipoˈuriˈavajahoˈhuˈirahuniˈnaparaˈreˈena? Ea iropu noˈo hu 'waharaˈ'wavara.
34-35 Jesura eha vene ijá 'iama Ea kaˈene ikino mweˈi hijujipo napasi nehuna kaivo ea kaˈene kwamasahe 'urine majama hijujija panapasi nehuna.
36 Pu areri Godoni 'ona ojiˈina saˈine 'ee pu Godoni harihija. Ijihuni maijaho pu Godoni ehije 'ee pu kúˈo 'urihuni jihuni harihija.
37 'Enakaivo nitama Mosisira najuha jaˈinaˈe kwamasahiˈinijija 'urijura. Ijihuni maijaho vea kaˈene veni icha vaji rejiˈi namajino Mosisira Natohwijaho ijá 'wama A Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana.
38 Ijihuni hahi Hu iviamaa kwamasahiˈina puni Godi pana kaivo Hu maiˈo hiju jihipuni Godi. 'Enakaivo Godira kimuni 'unamijaho ea mapoka maiˈo hiju 'iamana.
39 'Ejumakame Sikuraipia 'ahoˈapo pu eha vene ijá 'wava Najahiˈine Oni eha nihoˈo mamaa 'wavara.
40 'Enareja pu unenuˈu 'ahoˈa kúˈo apohuna harura paˈarenaume paapovara.

Keriso Rone Apovajina
(Matiu 22:41-46; Maka 12:35-37)

41 Hu pu ijá 'iama Ichá vene Kerisoho Teviti oni Harihe 'úvo?
42-43 Ijihuni maijaho Tevitira oriˈini heha kaˈene Samusi vaji 'waramana.
Natohwijara nuni Natohwiji ijá 'wama A Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje Na Oni naka Oni mumora hari irechavuma 'wamana.
44 Tevitira Hu Natohwa 'wamu kaivo ichá'ina vene Hu huni Hariha renane? 'iamana.

Jesura Varapa Tamaniji Najahi'iniji Jujuvuˈa 'Waramajina
(Matiu 23:1-36; Maka 12:28-40)

45 Ea kaˈene mapoka kajija hine heˈeme Hu Huni tisaiporu ijá 'iama
46 Sikuraipia hami kiˈavara. Pu ateha jojora same 'ee pu maketi ea 'ahoˈapo pu kimareje oja mihe hura puna vene 'ee hami 'ajorame 'ee Sinakoku vaji ruha kaˈene mamaˈinijihi 'eke unaˈi kama hijura. 'Ee ahaja ijuri veijaho pu ura kahe eaka mapoki jihipuni unaˈa kahi hiˈirono ura rena parajura.
47 'Ene pu amuna pisivisaviˈi puni sea nesi 'eke 'ee pisivisame erapo kiˈavarono siporua jojora 'ojura. Ijihunaˈe ja nihoˈo niˈimaˈura namahuna 'iamana.

21

Amunijihuni Swarijina
(Maka 12:41-44)

1 Hu 'urine katua tevua rori ijí hina ea ka'ene uneunecha ani reji'inijija roe puni
swara savu kaji kivi'i hinana.
2 'E'eme amuna ka'ene uneunecha pa'amaijaho urupa va'aa no'o (tu toia) eru
samana.
3 'Ejume Hu ijá 'iama Na nimai ja 'waravu. Amuna uneunecha pa'amaa kajarahara
moniaka ea mapoka kajipo roe katua ka'ene savajaho asita ranamana.
4 Ea pu monia mapoka vajaha jihuni maijaho pu monia rukini jihuni hahi avajara
kaivo amuna kajaho uneunecha pa'ajihuna'e huna ka'ene areri navuji samajihuna'e
hura eaka mapoka monia rukinijaho asita ranamana 'iamana.

Jesura Temiporui Tira'usahuna 'Waramajina
(Matiu 24:1-2; Maka 13:1-2)

5 Pu ea 'aho'a Temiporu kaji kame 'ee muna mavarasa'ini 'eka vene 'ee swasa ka'ene
ichá'ina'e vejuji hine 'wa'eme Jesura ijá 'iamana
6 Ike uneunecha ka'ene ja kivukaho vea ijihunijara mai'o ro'eje muna mapokakija
tira'usunahe 'arii para'eje muna niho'o kwinu huni ruha panahuna 'iamana.

Ahija 'Ee Sisei Hihunijina
(Matiu 24:3-14; Maka 13:3-13)

7 'Ejume pu Hu apoma ijá 'wava Najuhi'ine ikaho vea vecha re'ena? 'Ee vea kakara
pa'are'iro ve'amani urijaho marako'a aacha iraki reja ka'eja? 'wavara.
8 'Ejume Hu ijá 'iama Ja hami ka'avara. 'Ejakame pu ea ja papisimi'avara. Ijihuni
maijaho ea mapoka'e Nuni iha 'ahi roe ijá 'iahune Na Kerisona'omo vea niape'i venu
'iava he'avajaho niho'o pa'ararihi'avara.
9 'Ejakame ja he'eje kwaa araka mapokija ajira vehune 'ee ijí ajira vehuni pinana
kajaho 'urina rohuna. Ija'inijaho re'ena vo urijaho mai'o pava'a 'e'u'enakúne ja niho'o
paju'avara 'iamana.
10 'Enarena Hu kú'o ijá 'iama Kwaa ara 'ahopo 'urine 'aho'a ninamahune 'ee ara
'ahopo 'urine ara 'aho'a ninamahuna.
11 Kwaa ara mapoka mwevarivura mama'ina rohuna. 'Ene sisemaapo roe 'ee kwaa
ara mapoka 'ora vea rene 'ee atama siseapo kwaa ara mapokakaho ani rene 'ee aacha
mama'ina ani'ina mapoka sisea akúpi 'ahi kihuna.
12 Uneunecha mapoka ikija mai'o re'i ve'eje Nuni ihijihuna'e ja aherama va'e sise'i
'ahie 'ee tipurai irechamie 'ee aherama va'e Sinakoku vaji aporame 'ee aherame kinia
'ee kavana epuni una'i vahuna.
13 Ja vea kajino areri Godoni vu'a mamaijaho pu najahuna.
14 'Enajihuna'e ja nimarako vwihanareje jara vu'a iraka ka'ene 'warahunijaho
pavwiha'avara.
15 Ijihuni maijaho Nara vu'a ka'ene ara 'warahuna vajahakame oni naka ara vu'a
ka'ene 'wara'amajaho hene pu areri patanu'urahe 'ee pu niho'o unenu'u pina areri
pa'warahuna.
16 'Enakaivo emahu jona vwehu jona ehu jona napuhu jonapo nahamahe ea 'ahopo
ja 'anie kwamasahuna.
17 Nuni ihijihuna'e ea 'ahopo ja senahuna.
18 'Enakaivo joni húmata sapasa kwisu patausiuhuna.
19 'Enajihuna'e ata kirasahe naminareje ja majama hihuna ape'avara.

Jesura Jerusaremi Tira'usahuni Vu'a Ka'ene 'Waramajina
(Matiu 24:15-21; Maka 13:14-19)

20 Ja kave Jerusaremiho amiapo outihe nava ka'avari veijaho ja ika ro'avara. Ara
kajara tira'usahuni vea nikehuna ro'avara.

21 'Ejakame ea ka'ene Jutia hijujija juhahe nahari 'ahi va'e 'ee ea ka'ene ara natohwa kajino hijujija 'usema va'aji'avare 'ee ea ka'ene nechi'i hijujija ara natohwa kajaho paro'avara.
22 Ijihuni maijaho eha ka'ene mihuna'e Godoni heha vaji 'waramajara nimaa rehuna.
23 Napara ka'ene hari'inijija 'ee napara ka'ene hariha musa iji'inijija vi ichá'ina'e ve'eja? Vea kajaho kwaa arakaho ea mapoka ajirijara siserana parajakame ea ikija ni'ima'ura siseisei temuka'eje hihuna.
24 Pu so'wi pijihe kwamasahe 'ee tipurai aherame kwaa ara ani ani'ini vahuna. 'E'eje Jenitaruepo Jerusaremiho ajima tautia apena va'eje Jenitairu puni vea pa'arehuna.

Emaa Puni Harihijara Rohunijina
(Matiu 24:29-31; Maka 13:24-27)

25 'E'eje masapa 'ee china 'ee vea 'ee akúpa 'ahi aacha ani'ina kihuna. 'E'eje ea mapoka ka'ene mwe'i hijukija soha ka'ene sisea ani'ina'e amenareje ira ani'ina 'ume'amaji henareje tea juname 'ee niho'o puruva reti'eje hihuna.
26 Emaa ijí uneka ka'ene iki mwe'i re'amaji kamareje niho'o juma paranareje kwapihuna. 'Ene uneunecha ka'ene akúpa 'ahi navujija akúpa kakara varivarimareje 'unirame usimahuna.
27 'E'eje Ema Puni Harihijaho 'imitia vaji Huni harura 'ee Huni hanaji'iniji'i maho'o roe ea mapoka kahuna.
28 Vea ka'ene uneunecha kajipo ika'ina'e reja ki'avajaho 'urine nuana ahasirime a'ama niri'i hi'avara. Ijihuni maijaho jara matauma hihuni vea nitu'u rena paranu 'iamana.

Matakijara Najahajina
(Matiu 24:32-35; Maka 13:28-31)

29 'Enarena Hu haa ikaho 'waramana. Ja kaha! Mataka 'ee icha 'aho'ijihi kiha!
30 Ijipo 'anaura'omo mai'o naheji'i sisira apúsavu'e kimare'e vea mara'i venu.
31 Vea ka'ene ijí aneja ki'avajaho Godoni ari rohunijaho tu'u rehuna ro'avara.
32 Na nimai ja 'waravukúne vwiha'avara. Eaka kijahija maho'o pakwamasa rana'eje ija'ina rehuna.
33 Akúpa mwe'ijaho pa'arehuna kaivo Nuni Ira kakaho papa'are'ena.

'Aiha Hami Veji'i Hiha

34 Ja hami hami 'ajohareje pahine joni kaukararu vene 'ee toa sisea ine 'ee jara iviamaa 'unama ka'ene ichá'ina'e hami hihuna pavwihaji'i hi'avara. Ijihuni maijaho ja ija'ina hi'eje vea kajaho areri ni'aha kwino kwavaha puna'i asuma va hihuna.
35 Vea kajara re'amajaho ea maho'o mapoka ka'ene mwe'a 'ahakino hijujija renahuna.
36 'Enakúne veku veku hine 'ajohe nia nirie siporua 'oji'i hi'irakúne ja areri harura rena'eje uneka ka'ene re'iro vejujaho asima va'e Emaa Puni Harihijihuni una'i nami'avara 'iamana.
37 Hu veiri'ijaho hine Temiporu vaji najahuva'o na'ivukavi'i va'e huri'a ka'ene Arivina 'wavujihuni 'ahi va'una.
38 'Eju'e ea mapoka'e sú'usú'u arihe va'e Temiporu vaji Huni vu'a he'i 'ahiu'e va'ajivura.

22

Jesu 'Ana'i Hemi Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Joni 11:45-53)

1 Puretia isitia pa'ana ka'ene Pasova 'wavujihuni sora 'ehuni vea roe turanana.

2 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia Hu 'anae kwahuni 'unama savara. Ijihuni
maijaho pu ea mapokijihi juhavara.

Jutasira Jesu Nahamahuna'e Nimaa Venajina
(Matiu 26:14-16; Maka 14:10-11)

3 'Ejume Huni tisaiporu pina ka'ene Jutasi Isikariatina 'wavujaho Setanira
rosamana.
4 'Ejume Jutasira va'e hura ichá'ina'e Jesu nahamahuniji pirisitia mama'ina 'ee
sorutia pu'úmo 'unama amairiara.
5 Pu niho'o teamanavume eha monia vaja'i 'waravara.
6 Jutasi puni ira hene teamavumakame 'unama ka'ene Hu nahamahuniji hami hema
parajakame ea niho'o areri pahehuniji samana.

Jesura Pasova 'Iruma I'irono Amairiaramajina
(Matiu 26:17-25; Maka 14:12-21; Joni 13:21-30)

7 Puretia isitia pa'ajihuni vea aneja rejumakavi'i pu sipi 'u'ua 'anae swasa vehuna.
8 'Ejume Hu Pita'o Joni'o irechamie ijá 'iama Va'e Pasova ihuniji amairie nú ija
'iamana.
9 'Ejume pu apoma ijá 'wava Nú va'e ichihi 'iruma amairi'eja? 'wavara.
10 Hu ijá 'iama Ike heha. Ja ari va'eje ea pina toa 'ene vu'e piuni'ena. 'Ejakame ja
hu 'arariha va'e sea ka'ene hu aji'amajino va'avara.
11 'Ene ja ika'ina sea anesura 'wa'avara Najahi'inijara ika'ina'e a 'waramana. 'Ú
'iruma ijuri tinia ka'ene Nara Nuni tisaiporu epu'úmo Pasova ihunijaho ichine? 'waha
'iamana.
12 'Ejakame hura ruha ka'ene ichuto niamairiarame namuji najahakame ijino
amairiara'avara 'iamana.
13 'Ejume pu va'ajime uneunecha mapoka areri Hura 'warama kaja'ina'e rejume pu
Pasova ka'ene ihunijaho amairiaravara.

Natohwijara Kwamaji Vwihaji'i 'Iruma Ihunijina
(Matiu 26:26-30; Maka 14:22-26; 1 Koritia 11:23-25)

14 Vea kaji apejume Hu Huni apasorua pu'úmo roe 'aijua rori asuma hijara.
15 'Ejume Hu pu ijá 'iama Na ja pu'úmo Pasovakaho inareje iji'a haha hiana apehuna
ura reniu.
16 'Enajihuna'e Na nimai ja 'waravu Na kú'o 'iruma painu va'u'e Godoni ari jara roe
nimaae rejakame iji'a ihuna 'iamana.
17 'Enarena Hu kapusia apene Godiho teimani 'wa'ika'i ijá 'iama Ike apene
vajúsarame iha.
18 Ijihuni maijaho ajina riha ikaho Na painuva'o vea ka'ene Godoni arijara ro'amaji
ihuna 'iamana.
19 'Enarena Hu puretia apene Godi teimani 'wa'ika'i tuame vajihi'i ijá 'iama Ikaho
Nuni haha'e jonijihuna'e vajihukúne ina veji'i Na vwihani'avara 'iamana.
20 Areri puretia ija'ina'e Hu toa kapusi rukina mihi'i ijá 'iama Ike kapusia toa
rukinakaho Nuni 'aa ka'ene jonijihuna'e arihuna'e maiu'inaka nahama 'waramajina
'iavi'i mihana.
21 'Enakaivo heha! Ea ka'ene Naa'e nahamihunijaho iviamaa ikino nú pu'úmo 'aijua
rori hinu.
22 Ijihuni hahi Ema Puni Harihijaho Godira vwihana ja'ina vehuna kaivo ea ka'ene
Hu nahamahunijaho niho'o eha sisea ni'ima'ura apehuna 'iamana.
23 'Ejume pu pusumano ea ka'ene nahamahunijaho ea irarana 'warahuniji ka'i
'ahiume 'wamareja puni vaja kajino pira'aravara.

Ea Irá Natohwiji Ka'i'ahiume Vahacharavajina

24 Ea irara natohwa'e rehuniji puni vaja kajino hine pira'aravara.

25 'Ejume Hu pu ijá 'iama Jenitaru puni kinia ka'ene iki mwe'i hijujija ea 'ajohahuna harura rukina. 'Ee 'ajohi'ina kajija swara rukinijina 'wavura.
26 'Enakaivo ja ija'ina parehuna kaivo ea irara joni vaji natohwa'e re'i 'aha'amajaho hu areri sesamaa puna'i rene 'ee areri pwea sa'ina'e re'amana.
27 'Ú ea icharo natohwane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma inujarana ho ea ka'ene namine 'iruma'e 'eka roe vajahujarane? Ea ka'ene asuma hine 'iruma'e inujaho natohwa kaivo Na ea ka'ene arini namine jaae 'iruma vajihujina.
28 Vea ka'ene Na sisei hijujaho ja nú pu'úmo Nuni rori namijara.
29 Nuni omijara Na Nuni kwaa 'ajohuna mihaja'ina'e Na 'u'o ja mihu.
30 'Enajihuna'e Nara ja pijihakame ja Nú pu'úmo Nuni ari 'aijua 'ahi ahuma toa 'iruma ine 'ee ja Isureri puni amuja ka'ene iropu ropu no'o ruha ka'ene pua'e 'otua vetihunijino hine 'otua vetihuna 'iamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona 'Waramajina (Matiu 26:31-35; Maka 4:27-31; Joni 13:36-38)

31 'Ejume Hu Saimani ijá 'wama Saimani hena! Setani aa'e apena'e areri 'witia ruarahu ja'ina'e ruara'i 'ahau'e ura reju'e ro 'ejahie 'warimana.
32 'Enakaivo Na oni siporua 'ojura'omo ara nimaa ronujaho pa'ohuna. 'Enareje a kú'o 'uname Nuni ro'amajaho ara Nuni ehijakija najahakame pura nimaa rojujaho ija kisi apena puni una'i saname vehuna 'wamana.
33 'Ejume Pitara ijá 'wama Natohwe na niareri rena hijura'omo A tipurai va'amajaho na A hu'úmo vahuna. 'Ee A kwa'amajaho na A hu'úmo kwahuna 'wamana.
34 'Ejume Hu ijá 'wama Pita Na nimaa aa'e 'waravu. 'U'ora iviasa mai'o pa'ume'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'ia'eje iji'a 'u'ora 'umehuna 'wamana.

Pausia Tuja 'Ee So'wa

35 'Enarena Hu pu ijá 'iama Vea ka'ene Na ja irechamiume pausia 'ee tuja 'ee mumora sisa pa'a va'ajaho ja vi pivusahara raka? 'iamana. Pu ijá 'wava Niho'o pana 'wavara.
36 'Enakaivo Hu pu ijá 'iama 'Enakúne iviamaa ea irahuni pausia 'ee tuja na'amajaho 'eka va'amana. 'Ene ea irara so'wa pa'ana'e re'amajaho huni ateha 'eka va'e 'imenareje monia 'eke huni so'wa 'ime'amana.
37 Ijihuni maijaho heha vaji venareje Naa'e ronarena 'waramajaho rehuna. Hu 'u'o ea sisea veji'ina pu'úmo tahuna 'úmajaho iviamai Nuni vaji nimaa roe rehuna 'iamana.
38 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe kama! So'wa no'ohe'i ikenakúne kima! 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ijaho arerina 'iamana.

Jesura Arivi Huri'a 'Ahi Siporua 'Onajina (Matiu 26:36-46; Maka 14:32-42)

39 'Enarena ru'e'une nikú'o Hu venuja'ina'e huri'a Arivi va'ume Huni tisaiporu Hu 'ararihae va'ara.
40 Hu va'e ruha kajino 'e'unarena Hu pu ijá 'iama Ja Godoni siporua 'oji'i hijakame ja pavena ki'avara 'iamana.
41 'E'ika'i Hu pu irechami'ika'i va'e karokaro muna pi'onave va'e 'ohune sa'inijakaru nitupari same hiji'i siporua 'onana.
42 Hu ijá 'wama Amo A ura rena'ipisa kapusiakaho Nuni rora apena ruvaa'a. 'Enakaivo Nuni ura pana kaivo Oni ura ija'ina'e ve'amana 'wamana.
43 'E'eme 'ona oji'ina akúpa 'ahi rena roe Hu harura mahana.
44 Hu hine oja hia'eme siporua 'ojumakame haha natohwa'e hiame huni piropa 'aa muka sa'ina'e mwe'a 'ahi arihana.
45 Hu siporua 'onuva'o 'urine Huni tisaiporu puni va'i kimajaho pu hine temuki 'aninamiume notuara.

46 'Ejume Hu pu sie ijá 'iama Ja iraka vene notui'i navo? 'Urine siporua 'o'irakúne ja pavena ki'avara 'iamana.

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Joni 18:3-11)

47 Hu mai'o hine ijí 'wara'eme ni'aha kwinu Jutasi ka'ene iropu ropu no'o pinijara ea mapoka'e aherame roe hu Jesu ura mina ve'i 'ahaume roana.

48 'Ejume Jesura hu ijá 'wama 'Ú Jutasi a Na Emaa Puni Hariha nahamahare'e ura mina vena avano? 'wamana.

49 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo namijajipo uneka ka'ene re'i venaji kimareja pu ijá 'wava 'Ú Natohwe nú núni so'wi piji'eja? 'wavara.

50 'Enarena ea pini huni so'wi mavane 'urine pirisiti ni'inijihuni pwea pinijihuni ataa ka'ene mana'inijaho 'anaume 'uhu'usahana.

51 'Enakaivo Jesura eha vene ijá 'wama Ijá kajaho arema 'wa'ika'i Hu huni ataa iji 'unavume maranana.

52 'Enarena Jesura pirisitia mama'ina 'ee sorutia Temiporu 'ajohi'inijija 'ee emakina ka'ene Hua ape'i roajihi ijá 'iama 'Ú Na ea nesa apeji'ina'omo ja so'wa hajaa 'eke Naa'e apeni'i 'ahiume roare?

53 Na veku veku ja pu'úmo Temiporu vaji hijura kaivo ja Na paapeniura. 'Enakaivo iviamaa ike vea mukakaho 'ee mwe'a ike nutuvi'ina kehuni harurijaho jona 'iamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:57-58, 69-75; Maka 14:53-54, 66-72; Joni 18:12-18, 25-27)

54 Pu Hu kamome apene pirisitia ni'inijihuni sei va'ume Pitaho ma kameri nami-nakivi'i 'arariha va'ana.

55 'E'eme vena nú'úha riri jaumakame Pitaho pu pu'úmo asuma hinana.

56 'E'eme hu ijino asuma hijume napara pwei pini Pita nia kanavi'i ijá 'iama Ea ike 'u'o Hu hu'úmo onuna 'iamana.

57 'Ejume hu heme ijá 'wama Napare niho'o na Hu pahene pakavi'ina 'wamana.

58 Hu 'aha josu pare'eme emai pini kamarena ijá 'wama A 'u'o Huni ea pina 'wamana kaivo Pitara ijá 'wama Parue na niho'o pana 'wamana.

59 Hu vea muka kwinu pa'are'eme ea pini roe pasonananavi'i ijá 'iama Na nimaa 'waravu. Ea ika 'u'o Hu hu'úmo 'urahe onuna. Ijihuhi maijaho hu Karari ora 'iamana.

60 'Enakaivo Pitara ija 'wama Parue ara iraka ka'ene 'warimujaho na mai'o suja 'wamana. Hu ijí 'wara'eme ni'aha kwino 'u'ora 'umenana.

61-62 'E'eme Natohwijara aroma Pita ka'eme Pitaho iji'a Natohwijara iraka ka'ene 'waramajaho vwihanana 'U'ora mai'o 'ume'i 'ahae ve'eje a 'aha no'opisu Na pakimuna 'i'ena 'wamana. 'Ejume Pitaho ijí vwihanarena samai va'e'une niho'o natohwa'e niramana.

Jesu 'Ijahe 'Ee Hijahajina
(Matiu 26:67-68; Maka 14:65)

63 Ea ka'ene Jesu 'ajoha hijajipo apene 'ijahe 'ee hijahara.

64 Pu Hu apene nia hwamahe 'anai'i ijá 'wava A unenu'u 'aho'a ka'ene vaji navujija hena kimuna 'úmunakúne ea irara A 'anaajaho 'waruva nú heja 'wavara.

65 'Ene pu uneunecha niho'o mapoka'e Hu niname 'ee 'urarahe ira sisea 'waravara.

Jesu Aheme Kanisoru Puni Una'i Roajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Joni 18:19-24)

66 Vea nituvume emaa puni mama'ina 'ee pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipia roe kanisoru puni nú'úhi ahuma hi'eme Jesuho puni una'i aheme roajivara.

67 Pu apoma ijá 'wava 'Ú A Keriso re'amajaho 'waruma 'wavara. Hu ijá 'iama Na ja 'wara'ujaho ja panimaa rohuna.

68 'Ene Na jaa'e apora'ujaho ja eha pavene 'wari'eja.
69 'Enakaivo iviamaa rene Emaa Puni Harihijaho ija mana'ina ka'ene Godoni harurija'i asuma hihuna 'iamana.
70 Pu Hu apome ijá 'wava 'Ú A Godoni Harihe? 'wavara. 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ja Na 'warivu kajaho Na nimaa ijina 'iamana.
71 'Ejume pu ijá 'wava Nú ea 'ahopo Hua'e ronareje namahuji hehuna pana. Ijihuni maijaho nú onúno Huni irijaho núni ataa ikino hejara 'wavara.

23

Jesu Aheme Pairati Oni Una'i Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Joni 18:28-38)

1 'Enarena ea mapoka kajipo 'urine Hu aheme Pairati oni va'ara.
2 Pu aneja vene Hu namahi'i ijá 'wava Nú ka'eme ea ikaho ehu núnakija pisimie 'ee Sisa oni takisia pavehuna'e 'warume 'ee Hura 'warumujaho Hu Keriso ka'ene Kinijina 'úmuna 'wavara.
3 'Ejume Pairatira Hu apoma ijá 'wama A Jua puni Kinie? 'wamana. 'Ejume Hu eha vene ijá 'wama Ara 'warimu kaja'ina 'wamana.
4 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee ea mapoka kajihi ijá 'iama Na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu 'iamana.
5 'Enakaivo pu hina pasonananavi'i ira ajira'e ijá 'wava Hu ikaho ea mapokakihi najahu'e oja 'urinauna. Hu Karari rene najahe va'e Jutia vaja maho'o najahe onuva'o kwaa ike 'u'o iviamaa roana 'wavara.

Jesu Ranavume Heroti Oni Va'ajina

6 Pairatira ike henarena aporame ijá 'iama 'Ú ea ikaho Karari ore? 'iamana.
7 Hu henajaho Jesuho Herotira kwaa ka'ene 'ajohujino rena roana henarena hu ranavume Heroti oni va'ana. Ijihuni maijaho Heroti roe Jerusaremi hinana.
8 Herotiho Jesu kamajihuna'e niho'o natohwa'e teamamajihuni maijaho Hura raka ka'ene venuji henujihuna'e Hu aacha pina veja ka'i 'ahaume avanana.
9 'Ejume Herotira 'aha jora'e Hu apomana kaivo Hu eha pavenana.
10 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Sikuraipiepo ijí namine niho'o natohwa'e ajina'eme Jesuho namahara.
11 'Enarena Herotiho 'ee huni sorutia pu'úmo Jesuho apene 'urarahe 'ee sise'i 'ahae 'ee ateha niho'o mavarasa'ina apúsamahe ranavume Pairati oni 'uname va'ana.
12 Maraku'ijaho Heroti'o Pairati'o naka vejura kaivo vea kajino pu no'o napura vejara.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimaa Vejajina
(Matiu 27:15-26; Maka 15:6-15; Joni 18:39–19:16)

13 'Ejume Pairatira pirisitia mama'ina 'ee emaapuni ea mama'ina 'ee ea mapoka 'waravume ahuvara.
14 'Ejume ijá 'iama Ja ea ikaho apene nuni roara. Hura veju'e ea oja 'urinau'e ea sisea vejura 'wa'i ahema roara. 'Enakaivo na joni una'i vena kavujaho na ea ikehuni vaja sisea mai'o papiunavu kaivo jara Hua'e namahujiruna.
15 Heroti 'u'o vena kamajaho Hu sisea pavenana'e kamarena nuni 'unama kú'o roana. Heha! Ea ikaho unenu'u pina sisea pavena jihuna'e Hu areri pakwahuna.
16 'Enajihuna'e na hijahareje ranave va'ena 'iamana.
17 Puni tamani jihuna'e sora ijuri vea reju'ukavi'i tipura ea kwinu ranavu'e samai va'una.
18 Ea mapoka kajipo ni'aha kwinu ahuma ijá 'umeja Ea ike ape'i kaivo Parapasi ranave samai ro 'e'unama 'umejara.

19 Parapasiho ara natohwa vaja kajino hine 'arahe 'ee ea'e 'aniume kwamasaha jihuna'e ranavume tipurai hinana.
20 Pairatira ura renajaho Jesu ranave vahuna'e ura rejume ea mapokijihi kú'o 'waramana.
21 'Enakaivo pu ira ajira'e ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara.
22 'Ejume hu 'aha no'ohe'i ni'waramana'omo kú'o 'aha pina ijá 'iama Irakijihuna'e 'ana'uro 'umejo? Hu unenu'u pina sisea iraka'e venane? Hu unenu'u pina ve'ira'omo na 'anae kwahuna na pakavu. 'Ena'omo na 'warave pu hijaha ranave vahuna 'iamana.
23 'Enakaivo pu hine majama pasonananavi'i icha 'ahi 'anae kwa'amarono 'umenu va'o pura harura vene rarejara.
24 'Ejume pura raka ka'ene ura renajaho Pairatira ve'avarono 'waramana.
25 'Ejume Pairati ea ka'ene ara natohwa vaji 'arahe 'ee ea 'aniu'e kwamasahi'ina ka'ene tipurai hinana ka'ene pura rana'amarono ura renaji rana'ika'i Jesuho puni ura ijino ve'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Joni 19:17-27)

26 'Ejume pu Jesuho ahema va'eme Saimani ka'ene Sairini orijaho huni ari rene ro'eme pu iji 'uname icha kajaho apena pimahe 'ejahaume apene Jesuni túna'i va'ana.
27 Ea niho'o mapoka mapoka'e va'aji'eme napara 'aho'a puni rira kajino virisia vene niramaruvi'i 'ararihia va'ara.
28 'Ejume Jesura ta'arohe ijá 'iama Napara ka'ene Jerusaremi orakije Nunijihuna'e niramaruvujaho are'i kaivo joni harihija 'ee ojono nira'ahusaraha.
29 Ijihuna'e heha! Vea mai'o nituma roe sa'eje ja ika 'wa'eja Napara ka'ene hariha pa'eke 'ee panahena'e 'ee hariha pa'ajohai'inijija teamanahuna 'wahuna.
30 Ijaho vea ka'ene emaapo aneja vene nahara'e ika'ina jarima 'warahunijina 'Auma arihe ninamuha 'ee huri'a roe vahúha 'wahuna.
31 'Enajihuna'e pu icha maiu'ina vajijiano uneunecha ija'ina'e ve'avajaho vu pu icha sahasa vajijaho ichá ve'eja? 'iamana.
32 Pu ea sisea no'ohe'i Jesu pu'úmo 'ania kwamasa'avarono aherame va'ajivara.
33 'Ejume pu roajime kwaa ka'ene Húmatata 'wavujino useme Jesuho icha 'ahi 'anae 'ee ea sisea pina mana'inija'i 'anae 'ee pina ana'inija'i 'anaara.
34 'Ejume Jesura ijá 'wama Amo pu raka ka'ene vejukaho puruva reti'eju'e vejukúne Noinvwihanie are'amana 'wamana. 'E'eme pu pipia vene Huni ateha swara vena 'ekara.
35 Ea mapoka kajija namine ki'eju'e puni mama'inijipo Jesuho apene 'ijahe ijá 'wava Hu ea 'aho'a ni'ajihu ja'ina'e maka'eje Hu Keriso ka'ene Godira iji pijahaji re'amajaho Hu ori'ini ni'ajara'amama 'wavara.
36 'Ejume sorutia ijija 'u'o Jesu apene 'ijahe toa sisea 'eka roe vajahi'i
37 pu ijá 'wava A Jua puni Kinia re'amajaho orono ni'ajarama 'wavara.
38 Ira ika'ina'e Huni hurijino vejara. Ikaho Jua Puni Kinijina.
39 'E'eme ea sisea pina ka'ene ropuna'i 'anaume namajara vu'a sisea Hu 'warame ijá 'wama 'Ú A nimaa Keriso re'amajaho A orono ni'ajarame nú 'u'o ni'ajúha 'wamana.
40 'Enakaivo ea pina ka'ene ronuna'i namajara 'urarahe ijá 'wama 'Ú a Godiho pajuhamo? Nú 'u'o iki pu pu'úmo areri ahume kwamasahu.
41 Nú eha apejujaho nijina. Ijihuni maijaho nú sisea'e vejajihuna'e eha apeju kaivo Hu unenu'u pina sisea pavenana 'wamana.
42 'Enarena hu ijá 'wama Jesu vea ka'ene Ara Oni ari va'e'umajaho A na vwihani'amana 'wamana.
43 'Ejume Hu ijá 'wama Nara nimaa a 'waravu jihuna'e a iviasi Na hu'úmo Parataisi hihuna 'wamana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Joni 19:28-30)

44 Ija'ina'e ve'eme vea va'e riri nami'eme kwaa mapokakaho vea na'ima namuva'o
vea va'e hareha 'aha karohi naminana.
45 'E'eme vea na'i'eme Temiporu vaji ateha natohwa ka'ene 'uranavume namajaho
rira mu'oi kajino isome no'ohe'i renana.
46 'E'eme Jesura ira ajira'e ijá 'umena Amo Oni ija 'ahi Na Nuni 'Avena ranavu
'wa'ika'i oja sumana.
47 'Ejume sorutia puni Natohwijara iraka ka'ene renaji kamarena Godi ta'arohi'i ijá
'wama Ea ikaho nimaa ariramaa 'wamana.
48 'Ejume ea mapoka ka'ene ijí ka'i 'ahiume ahuvajija Jesura kwavumakame tea
junavume túrata puna 'anai'i 'uname ari va'ara.
49 'E'eme Huni napuhija maho'one 'ee napara ka'ene Karari rene Hu tamatihe roajija
kameri namina raka ka'ene rena kajaho kavi'i namijara.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Joni 19:38-42)

50 'E'eme ea pina iha huna Josapina Hu kanisorua pine 'ee hu ea mamaa 'ee arimaa.
51 Hu pura vu'a ka'ene amairie 'ee raka ka'ene vejajaho hu panimaa venana.
Hu Juapuni ara natohwa ka'ene Arimatia 'wavujino rena roana'omo Godoni arijara
rohuniji 'ajaha hinuna.
52 'Enajihuna'e ea ikara va'e Pairati jarime Jesuni haha'e ape'irono 'waramana.
53 'Ene hu roe Jesuni haha apene atehi mwame apena va'e muna ara maiu'ina ka'ene
ea mai'o pairechavi'inijino ranamana.
54 Vea kajaho Sapati amairiaravuri veijina. 'Ene Sapatia mai'o aneja ve'i 'ahaume
vejajina.
55 'Ejume napara ka'ene Karari rena roajija pu pu'úmo va'e eucha kajaho kame 'ee
Huni haha ichá'ina'e mwame ranavajaho kavara.
56 'Ejume pu 'unama va'e ari senisia 'ee iona amairiarame Sapatia'omo puni
tamanijara 'warama ja'ina'e vene ojuta hwejara.

24

Jesura Kú'o 'Urinajina
(Matiu 28:1-10; Maka 16:1-8; Joni 20:1-10)

1 Hura natohwi sú'usú'u napara kajija senisia ka'ene pura amairia irechavajaho 'eke
muna ara kajino roara.
2 Pu vai'i kavajaho muna ka'ene vwicha'e kunavajaho tahuma apene ruva'ara
kavara.
3 'Enakaivo pu va'e vaji aruvajaho Jesu ka'ene Natohwi jihuni haha pakavara.
4 Pu puruva renaume ijá nami'eme ni'aha kwino ea no'ohe'i ateha sajasa'imaa
savi'ina puni nina kajino namijara.
5 Napara kajija niho'o tea juna'eme nuana vetiume parua kajipo ijá 'iava Ja ichá vene
ea ka'ene kwamasahi'ina kihipuni vaji ea ka'ene mai'o hiji'inijaho savo?
6 Hu ikaho pana kaivo Hu ni'urinana. Hu Karari hiji'i ja 'waramajaho ja pavwihajo?
7 Hu ja ijá 'iamane Ema Puni Harihijaho apene ea sisea veji'ina'e mihe icha 'ahi 'anaa
kwama namuva'o na'ia no'opisu pa'are'eje kú'o 'urihuna 'iamajaho ja pavwihajo?
'iavara.
8 'Ejume napara kajija iji'a Huni vu'a vwihajara.
9 'Ene eucha are'i 'unama va'e ea iropu ropu kwinu 'ee ea 'aho'iji 'u'o uneunecha
mapoka kajaho ijano 'waravara.

10 Napara kajija Meri Matarini ho Joana ho Meri kaˈene Jemisi oni ohijaho ˈee napara ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo ˈurahe ojujipo apasorua uneunechakaho ˈwaravara.
11 ˈEnakaivo vuˈa kaˈene pura ˈwaraˈavajaho mavumaa saˈina rejume pu panimaa rojara.
12 ˈEnarena Pitara ˈurine ninuma vaˈe muna ari ˈeˈune aruhi kamajaho ateharu navume kimana. ˈEnarena hu ˈuname huni ari vaiˈi uné raki renana ronarena vwihajiˈi vaˈana.

Imeasi Vaˈajina
(Maka 16:12-13)

13 Vea nikwinuˈina kajino ea noˈoheˈi ara iha Emeasi vaˈara. Ara kajaho Jerusaremi rena vaˈujaho kwaa joraˈomo (11 kiromita)
14 pu vaiˈi uneunecha mapoka kaˈene renaji ˈwama apena vaˈara.
15 Pu ijí ˈwaviˈi vaˈeme Jesuho roarena pu puˈúmo vaˈana.
16 ˈEjume puni nia nuhiume pu kavara kaivo pahena pakavara.
17 ˈEnarena Jesura pu ijá ˈiama Ja noˈo jajasumano vuˈa irakaˈe ˈwaviˈi vaˈajivo? ˈiavume pu noˈo nina kajaˈa ajuarasaˈeme namijara.
18 ˈEjume ea iha Kariopasira eha vene Hu ijá ˈwama ˈÚ A Asumano ikaho Jerusaremi ura vene roanaˈomo uneka kaˈene vea ikino rejajaho A pahenane? ˈwamana.
19 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama ˈÚ uné raki renane? ˈiamana. ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Uneka kaˈene Jesuka Nasareti oraˈe renajaho A vi henane? Ea ikaho poropetia ˈee ea uneunecha aniˈina mapokaˈe mamaˈina vene ˈee Godiho ˈee ea mapokaˈe ikihipuni unaˈi vuˈa mamaˈina ˈwaramuna.
20 ˈEnakaivo núni pirisitia mamaˈina ˈee ea ˈajohaˈina mamaˈinijipo apene ˈanaa kwaˈamarono mihume pu Hu icha ˈahi ˈanaume kwamana.
21 ˈEjume nú vwihajajaho Hu roe Isureri ora ˈimena ˈekaˈi ˈahaume roana. ˈEnakaivo ijiru pana vo uneunechakipo rejajaho iviasi naˈi noˈopisu paˈarenu.
22 ˈEnakaivo napara ˈahoˈa kaˈene nú puˈúmo ahuma ojiˈinijipo súˈo euchi vaˈe roe tatatú*ara*.
23 Pu Huni haha pakamareja roe ijá ˈú*va* Pu ˈona ojiˈina visoni vaji kivume pu Hu maiˈo hinu ˈú*vara* ˈwavara.
24 ˈEjume ea ˈahoˈa kaˈene nú puˈúmo ahuma hijajipo eucha kaji vaˈara kaivo niareri napapo ˈwaruva jaˈinaˈe Hu pakavara ˈwavara.
25 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Ea kaˈene nihoˈo pavwihajiˈinakije uneunecha mapoka kaˈene poropetiepo ˈwaravajaho ja marakoˈa panimaa rojara.
26 Kerisoho uneunecha mapoka sisea Huni haha ˈahi marako rejakamaˈe ijiˈa Huni ara kaˈene hanajiˈiniji vahuna ˈiamana.
27 ˈEnarena Mosisi oni aneja rene roe poropetia mahoˈo puni vaji Godoni irijara Huaˈe rone ˈwaramaji mahoˈo najahana.
28 Puni ara kaˈene pu vaˈiro vaˈajaho usehuna nituranana. ˈEjume Jesuho Hu maihename vaˈi ˈahaume venana.
29 ˈEnakaivo pu ijá ˈwava Vea nusirevuˈe vea nipaˈarenukúne nú puˈúmo hina ˈwavara. ˈEjume Hu pu puˈúmo vaˈe hinana.
30 ˈEjumakame Hu pu puˈúmo ahuma ˈirumaˈe iˈi ˈahaume puretia apene siporua ˈone teimani ˈwamarena tuama vajihana.
31 ˈEjume puni nia kaˈene nuhiajaho jaraume pu Hu kavara kaivo Hu puni rora kajano vaˈume pakama arevara.
32 ˈEnareja pu hine piraˈarame ijá ˈwava Hu ˈunamutoi ˈwarume ˈee Godoni ira vaji namuji najuˈejuˈe núni oja vaja hianuma parajara ˈwavara.
33 ˈEnarena pu vea muka kajino ˈurine Jerusaremi ea iropu ropu kwinu ˈee ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo ahuma hijujino ˈunama vaˈe ijá ˈiava

34 Natohwijaho nimaa nimaa 'urinana'omo Saimani oni una'i samaahiravume
Noinkamana 'iavara.
35 'Enarena ea no'ohe'i kajipo iraka ka'ene 'unamutoi vene 'ee pu ichá'ina'e Jesu
marako kavajaho pahena pakavara kaivo Hu puretia tua'eme ni'aha kwinu pu Hu
kavaji rone 'waravara.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samahiramajina
(Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Joni 20:19-23; Akisi 1:6-8)

36 Pu hine ijí 'wara'eme ni'aha kwino Jesuho puni rira kajino naminana.
37 Pu niho'o tea juna'eme ijá roja Pu 'avena kavu rojara.
38 'Enarena Hu pu ijá 'iama Ja iraka'e vene puruva retio? 'Ee ja ichá vene joni oja
vaja ma'uako panimaa rojo?
39 Nuni ija momorakake piuhiha kiha! Naranakúne! 'Ene haha 'unirime kiha.
Ijihuni maijaho 'avena haha 'ee ata areri Nuna ika'ina pana 'iamana.
40 Hu ija'ina 'waramarena Huni ija mumora najahana.
41 'Enakaivo pu hina teamanama parajara kaivo pu ma'uako panimaa ronareja hine
vwihajara. 'Ejume Jesu aporame ijá 'iama 'Ú ja unenu'u 'aho'a ihuna vi navo 'iamana.
42-43 'Ejume pu kija reji'ina mahume Hu apene puni una'a kajino inana.
44 'Enarena Hu pu ijá 'iama Uneunecha ikehija Na ja pu'úmo hijujino 'waravuta.
Uneunecha ka'ene Mosisiho poropetiapo 'ee Samusi vaji Na rona 'waravajara nimaa
iviamaa renu 'iamana.
45 'Enarena Hu puni vwiha ijija Godi oni iriji hami he'avarono jaraana.
46 'Ejume Hu pu ijá 'iama Ikaho iraka ka'ene Godoni ira vaji vejajina Keriso sise'i
'ahae 'anae kwamareja na'ia no'opiso pa'are'eje kú'o 'urihuna.
47 'Ene Huni iha 'ahiji Jerusaremi rene va'e eaka mapoka ka'ene kwaaka
mapokakino hijujija najahe pu puni sisea vwihane temukave aremamaa arevakame
Godira puni sisea vwihanie arehuna.
48 'Enajihuna'e ja uneunecha mapokakipo rejajija ja nihene kivara.
49 Heha! Na Nuni Omijara raka ka'ene nahama ja 'waramajaho Nara ranave joni
ro'enakúne ja ara natohwa ikino hi'eje Godoni harura kahino akúpa 'ahi rene roe ja
sama'amana 'iamana.

Jesura 'Urina Akúpa 'Ahi Va'ajina
(Maka 16:19-20; Akisi 1:9-11)

50 'Enarena Hu aherame ara kajaho are'i kaivo va'e Petani rori hi'eme ija ahasirime
merajihana.
51 Hu pu hine merajiharena irechamie va'ana.
52-53 'Ejume pu 'uname Jerusaremi niho'o teamanama para'eme mari'uvi'i roareja
na'ia mapoka kajaho Temiporu vaji hine majamano Godi teamani 'wama ta'arohi'i
hijura.

Joni

Majama Hihuni Irijina

1 Nitamatama anejijaho Irijina. Irijaho Godi ahuma hinana. 'Ene Irijaho Godina.
2 Hu nitama anejijaho Godi ahuma hinana.
3 'Ene uneunecha mapoka ka'ene maho'o iki mwe'i navujaho Hura venana. Uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujaho Hununa'i parena rohuna pana.
4 Majama hihunijaho Huni vaji rena roane 'ee majama hihunijaho emaa puni hanaji'ina.
5 Hanaji'ina kajara nututa hananuna. Nutumujara hanaji'ina kaji utahuna areri pana.
6 Ea pina Godira ranavume roana. Huni ihijaho Jonina.
7 Hu Ira kaji rone 'wara'i roana. 'Ejakame ea maho'o huni vaji hena nimaa rohuna.
8 Hu Hanaji'inijaho pana kaivo hu Hanaji'ina kaji rone 'wara'i 'ahauma roana.
9 Ijí Hanaji'ina nimaa kajaho iki mwe'i roana'omo ea mapoka hananiuna.
10 Hu iki mwe'i roe hinana. 'Ene mwe'akaho Hura venana kaivo eaka mapokaka mwe'i hijukija Hu pahena pakavara.
11 Hu ehwapuni roana kaivo Huni ehija Hu hami paapejara.
12 'Enakaivo ea mapoka irahipo Hu hami apejajija nimaa Hu pu harura mihume Godoni harihija rejara 'ee ea ka'ene Huni ihiji nimaa rojajija 'u'una.
13 Godoni harihija rejujijahija emaa puni 'ai tuhuna pane 'ee hahijihuni ura ijino nahehuna pane 'ee ei pini save nahehuna pana kaivo Godira Huni ura ijino venau'e Huni harihija rejura.

Ira Kajara Haha Apenajina

14 'Ejume Irijaho roe haha apene nú pu'úmo ahuma hijume nú Huni hanaji'ina kavara 'ee Huni Hariha nikwinu'wi maa kajihuni hanaji'inijaho Amo ka'ene maiji vwihanúe 'ee nimaijihuni rena roana.
15 Joniho Hua'e rone ijá 'iama Ea ka'ene na ja 'waravujaho Ea ka'ene túna'i roujaho Hu niho'o Natohwa'omo na asitihana. Ijihuni maijaho na mai'o panaheni'ini Hu niiji hinana.
16 Hu nú maiji vwihanúi'ina ka'ene itu'ona parana jihuni vajiji nú maho'o hura hara maiji vwihanúujaho 'ekura.
17 Varapa tamana Mosisi oni vajijino múhana kaivo maiji vwihanúe 'ee nimaijaho Jesu Keriso oni vaji rena roara.
18 Vei pini emai Godi kahuna niho'o pana kaivo Huni Hariha nikwinu'wi ka'ene Omahoni vaji hinujara Hu kame ea 'aho'a najahe 'waramuna 'iamana.

Joni Papitisitara Najahajina
(Matiu 3:1-12; Maka 1:1-8; Ruku 3:1-18)

19 Ikaho Jonira ea 'waramajina. Jua ka'ene Jerusaremi hijujipo pirisitia 'ee Rivai irechamiume va'e Joni apo'i va'ara. A irarane? 'wavara.
20 'Ejume hu pahekajihana kaivo nahama ijá 'iama Na Kerisoho pana 'iamana.
21 Pu apoma ijá 'wava 'Ena'omo a irarane? A Iraijarane? 'wavara. Hu ijá 'iama Na hu pana iamana. 'Ejume pu kú'o apoma ijá 'wava A poropetie? 'wavara. 'Ejume hu eha vene ijá 'iama Pana 'iamana.
22 'Ejume pu hu ijá 'wava A irarane? Ea ka'ene nú irechamúume roajihija'e eha ka'ene 'warahuniji múha. 'Ú a orono a ea irane 'imune? 'wavara.
23 Hu ijá 'iama

Na ea ira anuka ka'ene kahi nechi riri namina ira ajira'e ika'ina'e 'umenajina Natohwi jihuni 'unama veje arira renama 'úmana ka'ene poropetia Aiseara 'waramajina 'iamana.
24 Pu Parasipo irechamiume roara.
25 Pu hu apoma ijá 'wava A Keriso ho pana 'ee Iraija ho pana 'ee poropetia pa'ana re'amajaho a rakijihuna'e ea toi vaji samane? 'wavara.
26 'Ejume Jonira eha vene pu ijá 'iama Na toi vaji samauta kaivo Ea ka'ene ja pu'úmo ahuma naminu kajaho ja pahena pakavura.
27 Ea ka'ene nuni túna'i roujaho nara Huni mumora hwana rasamahuna areria pana 'iamana.
28 Ijaho Petani Jotani ona kara'i Jonira ea toi samajino avajara.

Godoni Remuijina

29 Ijihuni sú'uhijino hu ka'eme Jesuho roe huni nini roume ijá 'iama Heha! Ikaho Godoni Remua ka'ene mwe'a kehuni sisea apehunijina.
30 Ea ka'ene nuni túna'i roume nara 'waravujaho ikena. Na panaheni'inijaho Hu ijí hinana kaivo na Hu hu'úmo areria pana.
31 Na Hu pakavura kaivo Isureri opo kama hehuni jihuna'e na ea toi samauta 'iamana.
32 'Ejume Jonira kamaji ijá 'iama Na ka'eme Godoni 'Avena kahi akúpi 'ahi rene marahu'ora puna'i ariha roe Huni haha 'ahi hinana.
33 Na Hu pakavura kaivo Godia ka'ene na ranamiume roe ea toi samaujara ijá 'wima A ka'eje Godoni 'Avena kahi akúpi 'ahi rena 'ariha roe Huni haha 'ahi hija ka'amajaho ijara ea Godoni 'Avenijino samahuna.
34 Na kavuji ja 'waravu. Ikaho Godoni Hariha 'iamana.

Tisaiporua Amurijina

35 Kú'o sú'uhijino Joniho huni tisaiporu no'o pu'úmo naminana.
36 'Eji'i hu kavume Jesuho va'umakame hu ijá 'iama Kaha! Godoni Remuijaho karehuna 'iamana.
37 'Ejume pu ijí hene tisaiporuhwaha no'o 'urine Jesu 'ararihae va'ara.
38 'Ejume Jesu aroma kimajaho pu Hu 'ararihae va'ara. 'Ejume Hu aporama ijá 'iama Ja iraka savo? 'iamana. 'Ejume pu eha ijá 'wava Rapai (ijihuni maijaho Najahi'ina) A ichihi hinune? 'wavara.
39 Hu pu ijá 'iama Roe kaha 'iavume pu pu pu'úmo va'e Hura hinujaho kavara. 'Ee pu vea kajaho ijí pu pu'úmo hijara. Vea karohi va 'o'irorena hareha 'ahi naminajaho pu ijí hijara.
40 Ea no'ohe'i ka'ene Jonira 'waravume henareja Hu 'ararihae va'ajija pina Enituruna Saimani Pita oni 'u'ua.
41 Hu maku'ijaho huni poka Saimani piuname ijá 'wama Nú Masaia piunavara 'wamana (Masaiaho Keriso rona 'wavura).
42 Hu Saimani aheme Jesuni roana. 'Ejume Jesu kame ijá 'wama Saimani ka'ene Jona oni harihakera oni iha Sipasi re'ena 'wamana. Sipasina 'wavujaho Pita rona 'wavura.

Jesura Piripu'o Nataneru'o 'Umenajina

43 Ijihuni sú'u Jesu Karari va'e Piripuho piuname ijá 'wama Na 'ararihie roa 'wamana.
44 Piripuho Petasaita ora kwaa ka'ene Enituru'o Pita'o rena roaji'ura.
45 Piripura Nataneru piunama ijá 'wama Mosisiho 'ee poropetiepo nitama heha 'ahi vejajaho nú nipiunavara. Ijaho Jesu Nasareti ora ka'ene Josapi oni Harihijina 'wamana.
46 Natanerura hu ijá 'wama 'Ú unenu pina mamaa Nasareti rena roane? 'wamana. 'Ejume Piripu ijá 'wama Orono ro kama 'wamana.

47 Jesu kaˈeme Nataneru Huni roume hu rone ijá iama Kaha! Ikaho nihoˈo Isureri
ora nimaa nimaijina. Hu nihoˈo iraˈata paˈa mai ˈiamana.
48 Nataneru Jesu ijá ˈwama A icháˈina na hena kimane? ˈwamana. ˈEjume Jesura eha
vene ijá ˈwama Piripura maiˈo ˈumenaˈi veˈeme Na mataka hari a kavuta ˈwamana.
49 ˈEjume Nataneru eha vene Hu ijá ˈwama Najuhiˈine A Godoni Hariha ˈee A Isureri
opuni Kinia ˈwamana.
50 Jesura eha vene hu ijá ˈwama Nara a mataka hari kavuji ˈwaravuˈe a Na nimaa
rono? A túna'i uneunecha mamaˈina areri ike asivara kihuna ˈwamana.
51 Hu hu ijá ˈwama Na nimaa nimaa a ˈwaravu. A kiˈeje ˈona ojiˈina kahi akúpa ˈahi
vwicha reˈeje Emaa Puni Harihijihuni ˈahi ariha roe ajima vaiˈi hihuna ˈwamana.

2

Kenai Napara ˈAjaˈaravajina

1 NaˈIa noˈopisu paˈareˈeme Kena Karari vaji napasi nejume Jesuni oha ˈuˈo ijí
hinana.
2 Jesuho Huni tisaiporu puˈúmo ea kaˈene napasi neja kajipo ˈwaravume roaraˈomo
ijí hijara.
3 ˈEjume pu ˈwainia isi parajara. ˈEjume Jesuni ohi Jesu ijá ˈwama Puni ˈwainia
nipaˈarenana ˈwamana.
4 ˈEjume Jesura ijá ˈwama Napare Na ona iraka venaˈejo? Nuni vea maiˈo paroiˈina
ˈwamana.
5 Jesuni ohi pwea kajija ijá ˈiama Hura raka ˈwaramujaho veha ˈiamana.
6 Toata kaˈene muni vejajija iropu kwino Juapo puni sosia tamana vene ija sovujija
ijá navara. Ijí toata kajija areri rita mapoka (100).
7 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Toata kajino toa eje ituˈusaˈavara ˈiavume pu toa ˈejuma
ituˈusahara.
8 ˈEnarena Hu pu ijá ˈiama Ja iviamaa ˈene apena vaˈe ea kaˈene ahaja anesuriji
maˈavara ˈiavume pu ijá vejara.
9 ˈEˈejume pu toa kaˈene ˈwainia rena kajaho ˈeka vaˈume ahaja anesurijara usea ina
henana. ˈEnarena ijí ˈwainiakaho ichihi rena roajaho hu pahenana kaivo pwea kaˈene
toa kaji ˈejajipo hejara. Ijihunaˈe ahaja ijiˈina ˈajohiˈinijara napasi nejiˈina ˈumejuma
rouma ijá ˈwama
10 Ea ˈahoˈa puni ˈwainia mamai marakoˈa inareˈe ijiˈa sisea ijura kaivo a marakoˈa
sisei inareˈe iviamaa maa inu ˈwamana.
11 Kwaa iha Kena Karari vaji Jesu aneja vene emaa areri pavehuni aacha ˈee harura
najahana. ˈEjume Huni tisaiporua pu kame Hu nimaa vetiara.
12 ˈEˈeme Hu ijihuni túna'i Jesuho oaha ˈee ˈuˈuhwaha ˈee Huni tisaiporu puˈúmo
Kapeniami vaˈe naˈia tuˈu hijara.

Jesura Temiporui Vaji Vaˈajina
(Matiu 21:12-13; Maka 11:15-17; Ruku 19:45-46)

13 Jua puni Pasova aneja reˈi veˈeme Jesu Jerusaremi vaˈana.
14 Hu vaˈe Temiporu vaiˈi kimajaho pu ea hine uka ˈimene purumakau ˈimene sipia
ˈimene monia senisu vejiˈi hijara.
15 ˈEjumakiviˈi Hura vaˈe ijí arumajino hisi vene hijihaume purumakaua ˈee sipia
ˈuseme maˈahi vaˈara. ˈEne puni monia ˈunirame ˈusekunihe ˈee puni ˈaijua ˈunamapi
ˈaronamana.
16 ˈEne Hu ea kaˈene uka ˈimejajija ijá ˈiama Uneunecha kija ˈeka vaˈajiha! Nuni
Omijihuni seijaho paveje ˈimejuri ara renama ˈiamana.
17 Jesu hina ijaˈina venaji Huni tisaiporua iraka kaˈene nitama Godoni ira vaji
vejajaho vwihajara.

Na Oni vuˈa ˈwavuri sei ura renia paranu jihunaˈe oja Nuna ˈurina paranu ˈiamaji pu vwihajara.

Noin

18 ˈEjume Juapo Jesu ijá ˈwava A ijaˈina venajihunaˈe aacha pina najuha kava ˈwavara.

19 ˈEjume Jesura pu eha ijá ˈiama Temiporua veje tiraˈusunaha kamareje naˈia noˈopisu Na kúˈo veje ˈurina namihuna ˈiamana.

20 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú ijí Temiporu kajaho juara mapoka (46) paˈareˈeme ve parajara kaivo ˈú A naˈia noˈopisu paˈareˈeje ve parahuna ˈúmo? ˈwavara.

21 ˈEnakaivo Hu Temiporua kaˈene Huni hahiji rona ˈwaramana.

22 ˈEnaˈomo vea kaˈene Hu kwama ˈurinajino Huni tisaiporuepo vwihanareja Godoni ira nimaa rone ˈee Jesura ira raka kaˈene ˈwaravume pu hejajaho nimaa rojara.

Jesuho Emapuni Karaijaho Nihena Kima Parajiˈina

23 Hu Jerusaremi Pasova vea rejume hijiˈi Jesura aacha kaˈene venaji pu ea mapoka kamareja Huni iha nimaa rojara.

24 ˈEnakaivo Jesu pu panimaa vetiana. Ijihuni maijaho Hu ea mapoka nihena kimuna.

25 Ijihuni maijaho Hu emaapuni vaja nihena kimujihunaˈe ei pini emaa icháˈiniji rone Hua ˈwarahuna areri pana.

3

Jesuˈo Nikotimasi Puni Vuˈa

1 ˈEne Parasi pina huni iha Nikotimasiho hu Jua puni natohwa.

2 ˈEnaˈomo Nikotimasi naˈii roe Jesu ijá ˈwama Najuhiˈine nú niheju A Godoni rene roajihunaˈe Ara venujaˈinaˈe ei pini areri vehuna pana. ˈEnakaivo Godira Hu huˈúmo hiˈamajarana ˈwamana.

3 Jesu eha vene ijá ˈwama Na nimaa nimaa a ˈwaravu. Ea kúˈo panaheˈavajaho hu Godoni ara pakahuna ˈwamana.

4 Nikotimasira Hu ijá ˈwama Ichá ˈinaˈe ea kaˈene niemakina renajaho kúˈo nahehune? ˈÚ hu ˈuname oahoni tea vaji vaˈe kúˈo nahehune? ˈwamana.

5 Jesura eha vene ijá ˈwama. Na nimaa nimaa a ˈwaravu. Ea toa ˈee Godoni ˈAvenijara naheˈamajiana vo hu Godoni ara pavahuna.

6 Hahi jihuniji nahenaujaho hahi jihuna kaivo Godoni ˈAvenijara nahenaujaho ˈAveni jihuna.

7 A nihoˈo kúˈo nahenahunaˈe ˈwavujaho maiˈo oja pahwaˈusahaˈamana.

8 ˈAsiasiapo pu ura renau jaˈinaˈe hwasihuˈe nú nihijura. ˈEne nú nikivura kaivo ijaho ichihi rene roe ˈee vaˈujaho nú pahena pakavura. ˈUnama nikwinuˈina kajaˈinaˈe Godoni ˈAvena vaji kúˈo nahenaujaho ijaˈina ˈwamana.

9 Nikotimasira eha vene ijá ˈwama Ijaho ichá ˈina reˈeja ˈwamana.

10 Jesura eha vene ijá ˈwama A nihoˈo Isureri opuni najahiˈina kaivo ˈú a ijija nihoˈo paheji ˈine?

11 Na nihoˈo nimaa nimaa a ˈwaravu nú raka kaˈene hena kivujiru ˈwaravu kaivo a nihoˈo núra ˈwaravujaho pahenuhu.

12 Na iki mweˈi uneunechaka navuji rone ˈwaravuˈe a panimai ronujaho vu Na kahi akúpa ˈahi navuji rone ˈwaraˈipisa a ichá ˈina nimaa rojaˈa?

13 Ike heha! Ea pina akúpa ˈaha nihoˈo pavaˈana kaivo Emaa Puni Harihijara Huhusu ijí akúpa ˈahi rena roana.

14 Mosisira nechiˈi tapara ichi ˈahi raname apena sanama jaˈinaˈe Emaa Puni Harihijaho ichi ˈahi raname apena sanahuna.

15 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu majama hihuna apenu.

16 Godi mweˈa kakaho oja nihoˈo mahajihunaˈe Huni Hariha nikwinuna kaivo Hu múhanaˈomo ea irara Hu nimaa ronujaho hu papaˈarehuna kaivo hu majama hihuna.
17 Godi Hariaha ranavume iki mweˈi ˈotua paveˈi roana kaivo mweˈakara huni vaji maraˈamarono roana.
18 Ea irara Hu nimaa ronujaho hu ˈotua pavehuna kaivo ea irara Hu panimaa ronujaho hu eha niapenana. Ijihuni maijaho hu Godoni Hariha nikwinu jihuni iha panimaa ronajihunaˈe avanana.
19 Ikaho ˈotua vehuni jihuni ˈunamijina. Hanajiˈina iki mweˈi roana kaivo ea pu nutuviˈina oja mahajihunaˈe pu hanajiˈinijaho pataarohara. Ijihuni maijaho puni ˈunama kaˈene pura vejajija sisea.
20 Ea irahipo sisea vejujaho pu nihoˈo hanajiˈina senavura. Pu hanajiˈini parohuni jihuni maijaho vejuroˈi pura sisea kaˈene vejujipo samaa hiraˈavarono paroura.
21 ˈEnakaivo ea irara nimaa nimaiji venujaho hu hanajiˈini hinu. Ijí hanajiˈina kajara vejuˈe hura iraka kaˈene venajaho Godoni vaji venanaˈe kivura ˈwamana.

Jesuˈo Joni Puni Vuˈa Túchamaijina

22 Ijihuni túnaˈi Jesuho Huni tisaiporu puˈúmo kwaa iha Jutia vaˈara. Naˈia pina Hu ijí pu puˈúmo hiˈeme pu ea ˈunirame toi samaara.
23 Joni ˈuˈo ea toi samaume ˈurijara. Kwaa iha Enani Serimi rori ijihuni maijaho ijí kwaa kajaho toa mapoki jihunaˈe ea mapoka ijí vaˈuma hu toi samaana.
24 Joniho maiˈo tipura paranavume hinana.
25 Jua Joni oni tisaiporu epuˈúmo tamana kaˈene ija sovuji ˈwame nakaravara.
26 ˈEjume pu Joni oni vaˈe ijá ˈwava Najuhiˈine Hena! Ea kaˈene karaˈahuni Jotani naˈijaˈi a Hu rone nú ˈwarumajaho Hu ea toi samauˈe ea mapokaˈe Huni nianaa rou ˈwavara.
27 ˈEjume Joni eha vene ijá ˈiama Ea pina uneunecha pamajikari ˈekuna kaivo kahi akúpa ˈahi rene vajihujiruna.
28 Ja nihe ˈeme na ja ˈwaravujaho na Kerisoho pana ˈivuta kaivo Hu maiˈo paroˈeme ranamiume urana roujina.
29 Ea irara napara rukinijaho hu napasina. ˈEnaˈomo napasina napuhwa puˈúmo ahuma hine napasi neju kaji Hura ˈwaramuji pu hene nihoˈo teamanama paraju. Ijihuni hahi na Huni ira hejujaho nihoˈo teamanima paranu.
30 Ijihunaˈe Hu natohwa reˈeje na maˈuˈua rehuna.

Hu Akúpa ˈAhi Rena Roajina

31 Ea irara kahi akúpa ˈahi rena roajaho Hu nihoˈo niˈimaˈura. ˈEnakaivo ea irara iki mweˈi rena roajaho hu mweˈa kehuna. Ijihuni hahi hu mweˈa kehuneru ˈwarahuna kaivo Ea irara kahi akúpa ˈahi rene roajaho Hu niˈimaˈura.
32 Ijihunaˈe Hu raka kaˈene kima henujaho ˈwaramuna kaivo pu pahene vejura.
33 Ea irara Huni ira hene apenujaho hu kamujaho Godiho nimaa nimai.
34 Ea kaˈene Godira ranavume roajara Godoni irijaho ˈwaramuna. Ijihunaˈe Hu Huni ˈAvena mina paveˈikaˈi mamahuna.
35 Omahi Hariaha oja maharena uneunecha mapoka mahoˈo Huni ija tahi vajahana.
36 Ea irara Godoni Hariha nimaa ronujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihijihuni ira henareˈe pavenujaho hu majama pahihuna. ˈEjukame Godoni sena huni haha ˈahi namu.

4

Sameria Ora Napariji ˈo Jesu Puni Vuˈa

1 Vea kaˈene Natohwijara heˈeme Parasiapo Jesura tisaiporua mapoka vene ˈee toi samaujara Jonira samajaho ˈasimaji hejajaho henana.

2 'Enakaivo Jesuho Hu ea toa pasamaana kaivo Huni tisaiporuepo samaara.
3 Iji'a Hu ijí Jutia are'ikaivo kú'o 'urine Karari va'ana.
4 'Ene Hu va'e Sameria 'e'une va'ana.
5 'Enarena Hu roe Sameria puni ara ni'ina ka'ene Saika 'wavujino mwe'a ka'ene Jekapira hariaha Josapi mahajihuni rori va'ana.
6 Ijí 'unama kajaho jopatu'ura'omo Hu ro'eme haha sevume roe Jekapi oni toújа rora'omo ijí 'ojuta hwe'eme vea rira renana.
7 Napara pina Sameria ora toa kaji 'e'i roana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Toa 'e mihe Na ijuma 'wamana.
8 Ijihuni maijaho Jesuni tisaiporu Hu raname ari natohwi 'iruma 'ime'i va'ara.
9 Sameria napara kajara Jesu ijá 'wama Na Sameria ore A Jua kaivo A irakijihuna'e toa na ma'urono jaririmo? 'wamana. Napara kajara Hu 'warama jihuni maijaho Jua Sameria'o pu'úmo uneunecha paahuma vejura.
10 Jesura eha vene hu ijá 'wama A Godira ea'e swara ka'ene mihaji hene 'ee ea irara a toa jarirame toa miha 'wamuji hena ka'ipisa a Hu toa jarivakame Hu toa ka'ene majama hihunijaho maha'a 'wamana.
11 'Ejume ijí napara kajara Hu ijá 'wama Ijihuni maijaho toa újакаho vamaijihuna'e Ara toa 'ehuna areri pana. 'Ú A ichihi toa ka'ene majama hihunijaho 'ehune?
12 'Ú A nuni oma Jekapi asimane? Ijaho hura toa újа núа múhanа. 'Enare'e hu ori'ina 'ee harihwaha 'ee huni purumakaua ijipo ijara 'wamana.
13 'Ejume Jesura eha vene hu ijá 'wama Ea irara toake i'amajaho hu kú'o huahuna.
14 'Enakaivo ea irara toa ka'ene Nara mahuji i'amajaho hu kú'o toa pahuahuna. Ijí toa ka'ene Nara hu ma'ujara huni oja vaji namareje toa újа ajime arihareje ijara vejakame majama hihuna 'wamana.
15 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Nimaakúne toa kaji mi'irakúne na toa pahuanive pa'unama roe toakaho 'e'ejukúne 'wamana.
16 Hu napara kají ijá 'wama A va'e paruuna 'umenareje iki kú'o 'unama ro'amana 'wamana.
17 'Ejume napara kajara eha vene ijá 'wama Na parua pa'ana 'wamana. 'Ejume Jesura hu ijá 'wama A nimaa 'warimare'e na parua pa'ana 'wimu.
18 'Enakaivo a parua iropu venana. 'Enavo ea ka'ene iviamaa a hu'úmo nenujaho oni parua pana'omo a nimaa 'warimana 'wamana.
19 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na kavujaho A nimaa poropetia.
20 Emahu núna Godiho ike huri'a 'ahakino oja mahe ta'arohura. 'Enakaivo jara 'waruvujaho Godiho Jerusaremi oja mahe 'ee ta'arohuna 'úvura 'wamana.
21 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Naparakere Na nimaa veti'amana. Vea mai'o rouna'omo rosa'eje ja Amoho ike huri'a 'ahakaho 'ee Jerusaremiru paoja mahe 'ee ta'arohuna.
22 Ja raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho ja pahejura kaivo nú raka ka'ene oja mahe 'ee ta'arohujaho nú hejura. Ijihuni maijaho ea ni'ajihi'inijaho Jua puna'i rena rou.
23 Vea rouna'omo rosa'ena iviamaa vea ikaho ea Amo nimaa oja mahe ta'arohunijipo Amoho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna. Ijihuni maijaho Amoho ea ijakajipo oja mahe ta'aro'avarono saramu.
24 Godiho 'Aveni jihuna'e ea irahipo Hua'e oja mahe ta'aro'avajaho oja 'Avena 'ee nimaijino oja mahe ta'arohuna 'wamana.
25 'Ejume napara kajara Hu ijá 'wama Na hejujaho Masaiaho rohuna. Huni iha Kerisona. Vea ka'ene ijara ro'amajaho Hu uneunecha mapoka maho'o nú najuhuna 'wamana.
26 Jesura ijá 'wama Ea ka'ene ara rone 'warimujaho Nana 'wamana.

27 Hu ijí napara kaji 'waraʹeme Huni tisaiporu ro useme kamareja pu nihoʹo oja hwaʹusunahara. 'Enakaivo ea pina Hu paijá 'wama A raka samo? A rakijihunaʹe hu huʹúmo hine vuʹa 'waviʹi hino paʹwaravara.
28 'Ejume napara kajaho toata huna ijí ranaʹikaʹi vaʹe parua kaʹene ari hijajija ijá 'iama
29 Roe ea pina nara raka kaʹene mahoʹo vejujihijaʹe nahama 'warimaji kaha! Vi ea kajaho Kerisona rakakúne 'iamana.
30 'Ejume pu niʹaha kwino ara natohwa areʹikaivo Huni roara.
31 'EʹEme ijihiʹa kajano Huni tisaiporuepo 'iruma iʹiro 'ejahae ijá 'wava Najuhiʹine 'iruma ina 'wavara.
32 'Enakaivo Hu ijá 'iama 'Iruma kaʹene Nara ihunijaho ja pahene pakivura 'iamana.
33 'Ejume pu piraʹarame apenojiʹi ijá 'wava 'Ú ea 'ahoʹa vi 'iruma 'eka roahare? 'wavara.
34 Jesu ijá 'iama Nuni 'irumijaho Godi kaʹene Na ranamiume roujihuni uriji vene 'ee Huni kaukara ijí veje parahuna.
35 Ja 'warivujaho masapa noʹone noʹo ijá paʹareʹeje juara sama ihuna 'warivu kaivo ike heha! Iviamajaa ja rora rora ikine nia ahasirime kiha! Iviamai juara nituma sahe areri rena navu.
36 Ea kaʹene vaʹe juara samujaho eha niapenana 'ee hu 'ina majama hihunaʹe nianae irechamu 'ee ea kaʹene ijí soa samujine 'ee ea kaʹene ijí juara samajiʹo ahuma teamarasahuna.
37 Ijihuni hahi ikaʹina 'úvujaho nimaa ei pini soa savuʹe 'ee ea pini juara samuna.
38 Na ja juara saʹavarono irechamiukúne vaʹajime juara kaʹene ja soa pasavaji saʹavara. Ea 'ahopo ni soa savarakúne ja mavaʹe ijí uramaraʹavara 'iamana.
39 'Ejume ea mapoka kaʹene Sameria ora kajijahija Hu nimaa rojara. Ijihuni maijaho napara kajara raka kaʹene venaji Hu nahama 'warama jihunaʹe pu nimaa rojara. Hu uneunecha mapoka kaʹene nara vejujaho nahama 'warimana.
40 Hu ijí hiʹeme Sameria opo roajime jarima pu puʹúmo hiʹamarono 'wavara. 'Ejume Hu pu puʹúmo naʹia noʹo hinana.
41 'EjiʹI ea 'ahoʹa mapoka 'uʹo Hura ira kaʹene 'waramaji henareja nimaa rojara.
42 'Ejume pu napara kají ijá 'wava Ara raka kaʹene 'warumajaho pana kaivo nú nimaa rojujihuni maijaho nú onúno Hura raka kaʹene 'warumaji hejajihunaʹe nimaa roju. Nú nihejujaho Hu nimaa eaka mapokakihi Niʹajihunijinaʹwavara.

Jesura Natohwa Pihuni Hariha Vejume Maranajina

43 Naʹiaʹnoʹopaʹareʹeme ijiʹa Hu ijí rene Karari vaʹana.
44 Jesura ori hena kamajaho poropetia huni ara kwaa ijaho huni hura pavejura 'iamana.
45 'Ejume Hu Karari roume Karari opo Jerusaremi Pasova veijino uneunecha mapoka kaʹene Hura vejume pu kavajihunaʹe hami apejara.
46 'Ejume Hu kúʹo vaʹe Kena Karari vaji Hura toa vejume 'wainia renaji vaʹana. 'EʹEme Kapeniami ea natohwa pipuni hariha atami 'unamana.
47 'Ejume hu henajaho Jesu Jutia rene Karari roume ijí Huni vaʹe jarima 'warave ro arihe huni hariha veje sonaʹamarono vaʹana. Ijihuni maijaho hura kwahuna nihoʹo nituʹu renana.
48 'Ejume Jesu ijihuna ijá 'wama Na aacha pina aniʹina ja panajaʹipisa ja unenu pina nimaa parojaʹa 'wamana.
49 'Ejume ea natohwa kajara Hu ijá 'wama Nuni harihi kwama veʹenakúne maraku roa 'wamana.
50 Jesura hu ijá 'wama Oni hariha pakwamu kaivo maiʹo hinukúne vaʹa 'wamana. 'Ejume ea kajaho Jesuni ira nimaa venarena aneja vene vaʹana.

51 Hu maiˈo vaˈeme huni pwehipo roe piuname ijá ˈwava Oni hariha niˈurina hinu ˈwavara.
52 ˈEjume hu pu aporama ijá ˈiama Hu vea oma raki ˈurinane? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava Niari vea karaa tahunanaˈeme huni haha uhoa paˈarenana ˈwavara.
53 ˈEjumakamarena omahi henajaho vea oma kaˈene Jesura hu ˈwaramarene Oni hariha maiˈo hinukúne ˈwamani vea omiji henana. ˈEnarena Hua ˈee huni kachiˈina mahoˈo nimaa rojara.
54 Jesu kwaa Jutia rene Karari roajino Huni aacha pinakaho kúˈo ea najahana.

5

Úa Rori Ea Vejume Maranajina

1 Uneunecha ikeja vejume paˈareˈeme ijihuni túna'i Jua puni vea natohwa rejume Jesu Jerusaremi vaˈana.
2 Ijí Jerusaremi sipia maketia vejuri vwicha jiami toa pina nahúna namuna. ˈEnaˈomo ijí Hipuru opuni iri ˈurahujaho Patesita ˈwavura. Ijihuni rora ruha iropu navura.
3 Ijí sea kajihipuni urotijino ea atami ˈuniraviˈina mapoka ijí hijuˈe ea nia paˈana mumora sisea ˈee ˈahoˈa ija mumora irimaˈina niˈaha kwino toa kajara sisupa tuava kaˈi ˈahiuˈe ˈajaha hijura.
4 Naˈi ˈahoˈi Natohwi jihuni ˈona ojiˈini vea apeˈejuˈe ijí toa vaja kaji vaˈe arihareˈe vejuˈe nivavukaviˈi ea pina kaˈene toa vaja kaji marako urane va ˈonajaho marajuˈe roe ajimuna.
5 Ea pina atami ˈunavume naˈejume juara mapoka (38) paˈarenana.
6 ˈEnaˈomo Jesura kamajaho hu ijí namana. ˈEˈeme Hu henajaho ea kajaho atama majama namunaˈe henana. ˈEnarena Hu ijá ˈwama ˈÚ a atama kajaho sonahahuna ura renao? ˈwamana.
7 ˈEjume ea kaˈene atakina kajara eha vene ijá ˈwama Toakara nivamuni veijaho ea kaˈene na apenia vaˈe toa vaja kaji apúsamihunijaho panaˈomo na ˈurina vaˈejuˈe ei pini marako tatiha ˈojuˈe na arema hijura ˈwamana.
8 ˈEjume Jesu ijá ˈwama ˈUrine oni suha apene namina vaˈa ˈwavume
9 niˈaha kwino ea kajaho sonajume hu ˈurine huni suha apene aneja vene namina vaˈana. Ijí vea kajaho Sapati avanana.
10 ˈEjume Juapo ea kaˈene maranaji ijá ˈwava Iviasa Sapatiaˈomo ijaˈina pavehune saˈinaˈe a raka vene oni suha apena vaˈo ˈwavara.
11 ˈEnakaivo hu eha vene ijá ˈiama Ea kaˈene na veniume sonahiajara ijá ˈwima A ˈurine oni suha apene vaˈa ˈwivume na ijihunaˈe ˈurine nuni suha apene rou ˈiamana.
12 ˈEjume pu hu apoma ijá ˈwava Ea iraka saˈinijara a oni suha apene ˈurina vaˈamarono ˈwamane? ˈwavara.
13 ˈEnakaivo ea kajaho irara hua vejuma sonanajaho puruva renana. Ijihuni maijaho Jesuho eaka mapoka kajihipuni taurura kajino vaˈana.
14 Túna'i Jesu ea kajaho Temiporu vaji piunamarena ijá ˈwama Hena! A iviˈa maranaanakúne a kúˈo sisea paveˈamana. ˈEjakame unenu pina sisemaa kúˈo oni haha ˈaha parenaˈamana ˈwamana.
15 ˈEjume ea kajaho vaˈe Jua ijá ˈiama Jesura vejume maraniana ˈiamana.
16 Jesura Sapati vei ea vejume sonana jihunaˈe Juapo Jesuho siseˈi ˈahae ruarahara.
17 ˈEjume Hu eha vene pu ijá ˈiama Nuni Omijaho naˈia mapokaˈe kaukara venujihunaˈe Na ˈuˈo veju ˈiamana.
18 Ijí Hu ijá

Noinꞌwarama jihunaꞌe Jua Hua ꞌanaꞌi ꞌahiara. Hura Sapati vea kaꞌene paakumajiru pana kaivo Godi Huni oma ꞌiame Hu areri Godia ꞌiamajihunaꞌe pu Hu ꞌanae kwaꞌamarono ꞌunama savara.

Harihijihuni Harurijina

19 ꞌEjume Jesu eha vene ijá ꞌiama Na nimaa nimai ja ꞌwaravu. Godoni Hariha Hu Huni vwiha ijaho nihoꞌo pavenu kaivo raka kaꞌene Hu kaꞌejuꞌe Omahi venujiru venuna. Uneunecha mapoka kaꞌene Omahi venujaho Hariaha ꞌuꞌo ijaꞌina venuna.
20 ꞌEnaꞌomo Omaha Hariaha oja mahareꞌe Hura uneunecha mapoka kaꞌene venujaho nahuna. ꞌEnareꞌe uneunecha mamaꞌina kaꞌene vehunijaho nahuna. ꞌEjukame ja ijí kame oja hwaꞌusahau.
21 Areri Omahi vejume kwamasahiꞌina hijujaꞌinaꞌe Hariahi ea kaꞌene Hu ura renujija ꞌuꞌo majama hihuna mihuna.
22 Ijihuni maijaho Omaha ꞌotua pavetihuna kaivo Hu Hariahi ea ꞌotua vetihuni harura mahoꞌo mahana.
23 ꞌEjakamareje ea mapoka Omaha taꞌarohu jaꞌinaꞌe Hariaha ꞌuꞌo taꞌarohuna. Ea irara Jesu paaromahujaho Hu Omaha kaꞌene Hua ranavume roajaho pataꞌarohu.
24 Na nihoꞌo nimaa nimai ja ꞌwaravu. Ea irara Nuni ira hene nimaa rone Godi kaꞌene Na ranamiume rouji nimaa ronujaho hu majama hihuna niapenana. Ijihunaꞌe hu ꞌotua pavehuna kaivo Hu kwahunijaho niareꞌikaꞌi majama hihuni ruhijino roana.
25 Na nimaa nimai ja ꞌwaravu vea maiꞌo rou kaivo iviamaa nituꞌu renu. ꞌEnaꞌomo ea kaꞌene kwamasahiꞌinijija Godoni Harihijihuni ira heꞌavajaho kúꞌo ꞌurihuna.
26 Ijihuni maijaho Omahi majama hinujaꞌinaꞌe Hariaha ꞌuꞌo majama hihuna mahana.
27 ꞌEne Hu Emaa Puni Harihijihunaꞌe Hu harura kaꞌene ea ꞌotua vetihunijaho mahana.
28 Ja ike heꞌavajaho oja pahwaꞌusunahaꞌamana. Ijihuni maijaho vea maiꞌo roujihunaꞌe ea kwamasahiꞌina kaꞌene euchi navujaho Huni ira hehuna.
29 ꞌEjakame pu ijí euchi rene ꞌurihuna. ꞌEnareje ijí ea kaꞌene mamaa vejiꞌinijija ꞌurina majama hihuna. ꞌEnakaivo ea kaꞌene sisea vejujija ꞌurinareje ꞌotua vehuna.

Jonira Nimai Venajina

30 Na Nuni vwiha ijaho majikaria unenu pina pavehuna kaivo Na hejujaꞌinaꞌe Na ea eha mihura. ꞌEne Nara eha kaꞌene mihujaho nihoꞌo arira. Ijihuni maijaho Na Nuni ura ijaho pavejura kaivo Godi kaꞌene Na ranamiume roujara ura renujiru vejura.
31 Na onuno raka kaꞌene vejuji rone ꞌwaraꞌujaho nimaa pana.
32 Ea pini Na rona ꞌwaramujaho Na niheju. Hu Na rona ꞌwaramujaho nimaa nimaa.
33 Ja ea irechavume vaꞌe Joni apovumakame Na iraho Hu nimaa nimai nahama ꞌwaramana.
34 ꞌEnakaivo Nara emaa punaꞌi hejutaꞌe ꞌwarahuna pana. ꞌEnakaivo Na uneunecha ike ꞌwaravujaho jara hene nimaa rone maraniꞌamarono ꞌwaravo.
35 Hu ira kaꞌene rena ea hananiajina. ꞌEjume ja ura renaꞌeme temarasahiꞌi huni hanajiꞌina vaji hijara.
36 ꞌEnakaivo Jonira raka kaꞌene Na rone ja ꞌwaravume hejajaho Nara uneunecha kaꞌene veꞌujarahara ijaho asihuna. Kaukara kaꞌene Na veꞌurono Amora vajihajaho Na ijí veje ja kime nimaa nimaa Amora ranamiume routa ꞌwahuna.
37 Amo kaꞌene Na ranamiume roujara Huhusumano Na rona ꞌwaramana. ꞌEnakaivo ja Huni ira nihoꞌo pahejure ꞌee Hu ichá'inijaho pakavura.
38 ꞌEnajihunaꞌe Huni Ira joni oja vaja panamu. Ijihuni maijaho Ea kaꞌene Hu ranavuma roajaho ja panimaa roju.
39 Ja Godoni Ira tahe saravu jihuni maijaho ja vwihajujaho ijihuni vaji majama hihunijaho apeꞌeja roju. ꞌEnakaivo ijí ira kajaho Naaꞌe rone ꞌwaramuna.

40 'Enakaivo ja Nuni roareje majama hihuniji apehunijaho ja ura parenau.
41 Emapo Nuni pinaniji 'unama ahasirivujaho Na panimaa vetiu.
42 'Enakaivo Na ja nihena kivu. Godoni oja ka'ene ea oja mihujaho joni vaja mai'o panamu.
43 Na Nuni Omijihuni iha 'ahi roujaho ja Na paapeniu vo vu ea pini huni iha toi ro'amajaho ja hu hami apehuna.
44 Ja ojono ta'arosara'i kaivo Godi ka'ene nikwinu'wi maijara ja ta'arorahunijaho pasara'avajaho ja ichá'ina'e nimaa ro'eja?
45 Nara Amo oni una'i namahuna pavwiha'avara. Ja Mosisi nimaa rojujihuna'e ea ja namahuna.
46 'Enakaivo ja Mosisi nimaa ro'ipisa ja Na 'u'o nimaa roja'a. Ijihuni maijaho hu Na rone heha 'ahi vena najahana.
47 'Enakaivo ja Mosisira heha 'ahi vena najahaji panimaa rojajaho vu ja ichá'ina'e Nuni vu'ijija nimaa ro'eja? 'iamana.

6

Jesura Ea Mapoka (5,000) Túasamahajina
(Matiu 14:13-21; Maka 6:30-44; Ruku 9:10-17)

1 Uneunecha ikija vejume pa'are'eme ijihuni túna'i Jesuho va'e toa Karari 'ona ropuna'i va'ana.
2 'E'eme ea mapoka'e Hua 'arariha va'ara. Ijihuni maijaho aacha ka'ene Hura ea mapoka ka'ene atama 'uniravi'ini jihipuni haha 'ahi veju'e maraniuji kimareja va'ara.
3 'Ejume Jesuho Huni tisaiporu pu'úmo ajima va'e huri'i hinana.
4 Ijaho Pasova Jua puni sora ijuri vea nituranana.
5 Jesuho Huni nia ahasirima kivume ea mapoka mapoka Huni rouma kimarena Piripu ijá 'wama 'Ú nú ichihi puretia 'imene roe ea ikija vajihe i'eja? 'wamana.
6 Ijaho Hu hua'e vena kama avanana. 'Enakaivo Hura iraka ka'ene vehunijaho Hu nikamana.
7 'Ejume Piripura eha vene Hu ijá 'wama Nú monia mapoka mapoka (K200) puretia 'ime'avajaho ea mapoka mapoki jihuna'e pu niho'o sahuraru ijakame areria parenahuna 'wamana.
8 'Ejume Huni tisaiporu pina Enituru Saimani Pita oni 'u'uijara Hu ijá 'wama
9 Sesamaa ka'ene ike hinukara pari vejari puretia iropune 'ee kija no'ona ijá irechama hinu kaivo ijaho ichá'ina'e ea mapokakija vaji'eja? 'wamana.
10 Jesura ijá 'iama Ea ikija 'iave asuma hija. Ijaho karasia ni'ina 'urinana'omo ea mapoka mapoka (5,000) ijihuni 'ahi asuma hijara.
11 'E'eme Jesu puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i iji'a ea ka'ene asuma hija kajija vajihana 'ee 'unama nikwinu'ina kajino kija 'u'o ija'ina vejume pu ine areri rejara.
12 'Ejume pu ijume tú'avara. 'Ejumakimarena Hu Huni tisaiporu ijá 'iama Ja 'urina va'ajime 'iruma pwinaka navu kajija nianae sahura túa pina niho'o paasina'avara 'iamana.
13 Puretia ka'ene pari iropuna kaivo ijume areri renana. 'E'ikaivo sahura túaka navajaho katija iropu ropu no'o vejume itu'usahara.
14 'Ejume ea mapoka Hura aacha ka'ene najahaji kamareja ijá 'wava Ikaho Poropetia nimaa ka'ene iki mwe'i rohuna'e 'waruvajina 'wavara.
15 Pu túna'i roe Jesuho harura vene 'ejahae puni Kinia'e rehuniji hena kimarena Hu kú'o irechamie huri'a 'ahi Huhusu va'ana.

Jesura Toa 'Ahi Namina Va'ajina
(Matiu 14:22-33; Maka 6:45-52)

16 'E'eme nusirevume Huni tisaiporu kami soha rori va'ara.

17 'Ene vea va 'o'eme pu Kapeniami va'iro sisima 'ahi va'eme Jesuho mai'o puni paro'eme vea nutu'o'unana.
18 'E'eme pu ijí sohi 'ahi hi'eme puuri ni'ima'uri hiramarena soha ajira 'urinana.
19 'E'eme pu toa 'ahi kwaa jopatu'ura vai'i kavume Jesuho toa 'ahi puni ro'i 'ahaume roe sisima rori ro'eme pu Hu kamareja niho'o juvara.
20 'Ejume Hu ijá 'iama Ikaho Naranakúne juvujaho areha 'iamana.
21 'Ejume pu Hu sisima 'ahi aji'amarono ura renaara. 'Ejume Hu ro aji'eme ni'aha kwino sisima ijaho va'e kwaa ka'ene pura va'iro va'aji naminana.

Emapo Jesu Savajina

22 Ijihuni sú'uhijino ea mapoka ka'ene ijí soha ropuna'i hijajija nihejara. Ijí sisima ka'ene Huni tisaiporuepo hijajihuni vajijaho Jesu pahinana kaivo sisima 'aho'a ijihi'a panavara.
23 'Ejume pu ea mapoka ki'eju'e sisima ma'u'umaa 'aho'a Taiperiasi rene va'e ruha ka'ene Natohwijara puretia 'eke Godi teimani 'wa'ika'i vajihume pu ijajine rene roume kivara.
24 Vea ka'ene ea mapoka kajipo Jesuho Huni tisaiporua ijí sisima 'aha kaji pakimareja pu sisima ma'u'umaa 'aha kajino ajima Jesu sama Kapeniami va'ara.

Jesu Puretia Ka'ene Majama Hihunijina

25 'Enareja soha 'ona kara'i pu Hu piunavara. 'Enareja pu ijá 'wava Najuhi'ine A vecha ika roane? 'wavara.
26 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja Na sarivajihuni maijaho Nara Nuni aacha ka'ene najahuji kimareje sarihuna pana kaivo ja puretia ijume tú'ava jihuna'e Na sarivu 'iamana.
27 Ja 'iruma ka'ene pa'arehuni jihipuni kaukara pave'avara kaivo 'iruma ka'ene majama nahuni jihipuni kaukara ve'avara. Ijaho Emaa Puni Harihijara ja vajihuna. Huni haha 'ahi Amo ka'ene Godiho Huni tatua ranamana.
28 Pu ijihuna'e ijá 'wava Nú iraka'e ve'avajino Godi oni kaukara vena'eja? 'wavara.
29 Jesu eha vene pu ijá 'iama Godoni kaukara ikena. Ea ka'ene Hura ranavume roaji ja Hu nimaa nimaa ro'avara 'iamana.
30 Ijihuna'e pu Hu ijá 'wava A aacha pina iraka'e najuha kamareje nú nimaa ro'eja? 'Ene A kaukara iraka ve'ena?
31 Emahu núna puretia ka'ene mana 'wavujaho nechi riri ijara ka'ene nitama heha Noin'ahi vejajaho Hu puretia akúpa 'ahi rene vajihume pu ijara 'wamana.
32 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajaho Mosisiho ja pavajihana kaivo Nuni Omijara Puretia nimaa nimaa akúpi 'ahi rena roajaho mihana.
33 Godira Puretia ka'ene mihajaho kahi akúpi 'ahi rene roana. Hu majama hihuniji ea mapoka mihuna 'iamana.
34 'Ejume pu ijá 'wava Natohwe na'ia mapoka puretia kaji vajúha 'wavara.
35 Jesu 'ija 'iama Na Puretia ka'ene majama hihunijina'omo ea irara Nuni ro'amajaho hu kú'o pamatuhune 'ee ea irara Na nimaa nimaa ro'amajaho hu kú'o toa pahuahuna.
36 'Enakaivo Na ikaho ja 'waravu ja Na nikivu kaivo mai'o panimaa roju.
37 Ea ka'ene Amora Na vajihajija Nuni roajihuna. 'Ejakame ea irahipo Nuni ro'avajaho Na niho'o pamakihuna.
38 Na kahi akúpi 'ahi rene roujaho Na Nuni ura pave'i routa kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujara ura renujiru ve'i routa.
39 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea ka'ene Hura vajihajijahija Na kwinu paranahuna kaivo mwe'akara mai'o paare'amani veijaho Na veje pu ni'aha kwinu 'urihuna.

40 Ikaho Nuni Oma ka'ene Na ranamiume roujara ura renujina. Ea irara Hariaha
kame nimaa nimaa ronujaho hu niho'o majama hihuna. Ijihuni hahi mwe'akara mai'o
pa'are'amani veijino Na onuno veje pu ni'aha kwinu 'urihuna 'iamana.
41 Jua ajinava jihuni maijaho Hura ika'ina 'iama jihuna'e Na puretia ka'ene kahi
akúpi 'ahi rena roujina 'iama jihuna'e ajinavara.
42 Pu ijá 'wava 'Ú Hu Jesu ka'ene Josapi oni hariha 'ee oahe'o omahe'o nú kivi'inijija
pane? 'Enakaivo Hu iviamaa raka vene Na akúpa 'ahi rena routa 'úmo? 'wavara.
43 Jesu eha vene pu ijá 'iama Ja niho'o pakukari su'avara.
44 Ea pina Nuna pamajikari rohuna kaivo Amo ka'ene Na ranamiume roujara hu
tairie Nuni rohuna. 'E'ira'omo vea túchamaijino Na veje hu ni'aha kwinu 'urihuna.
45 Nitama poropetiepo ika'ina heha 'ahi vejara. Pu ea maho'o ijá 'iava
Ea mapoka Godira najahuna 'iavara.

Noin'Eje ea mapoka ka'ene Amo una'i hene vejajija Nuni roura.
46 Ea pini Amo kahuna pana kaivo ea ka'ene Godoni rene roajara Amoho kamuna.
47 Na nimaa nimai ja 'waravu Ea irara nimaa ronujaho hu majama hihunijaho
apenana.
48 Na puretia ka'ene majama hihunijina.
49 Emahu jona nechi'i mana inareja kwamasahara.
50 Ikaho puretia ka'ene akúpi 'ahi rena roajina'omo ijí ei pini i'amajaho hu
pakwahuna.
51 Na majama hihuni puretia ka'ene kahi akúpi 'ahi rena roajina. Ea irara puretia
kaji i'amajaho majama hihuna. Nara puretia vajihujaho Nuni haha iki ea mapoka
mihuna. 'Ejakame pu majama hihuna 'iamana.
52 Pu Jua niho'o ajinavume nakaravi'i ijá 'wava Ichá'ina'e Hu Huni haha múhe nú
ihuna 'warumo? 'wavara.
53 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu ja Emaa Puni Hariha kajihuni
haha paine 'ee Huni 'aa pai'avajaho ja majama hihuna joni vaja pa'ana.
54 Ea irara Nuni haha ine 'ee 'aa i'amajaho hu majama hihuna. 'E'ira'omo vea
túchamaijino Nara veje hu ni'aha kwinu 'urihuna.
55 Nuni hahijaho puretia nimaa nimaa 'ee Nuni 'aijaho toa nimaa nimaa.
56 Ea irara Nuni haha ine 'ee Nuni 'aa i'amajaho hu Nuni vaji hije 'ee Na huni vaji
hihuna.
57 Oma ka'ene majama hiji'inijara Na ranamiume routa. Nara hijujihuni maijaho
Amora hinujihuna'e hiju. Ea irara Na ini'amajaho Nara rejujihuna'e hu majama
hihuna.
58 Ike puretiakaho kahi akúpi 'ahi rena roajina areri emahu jopo inareja kwamasaha
ja'ina pana kaivo ea irara puretia ike i'amajaho hu majama hihuna 'iamana.
59 Hu uneunechakihi ronarena Kapeniami Sinakoku vaji najahana.

Majama Hihunijihuni Vu'ijina

60 Huni tisaiporu ijí henareja ijá 'wava Ijí vu'a kajaho niho'o kisina. 'Ena'omo ea
irara ijaho he'ena? 'wavara.
61 'Enakaivo Jesu henajaho Huni tisaiporu hine kukaravi'i hijara. 'Ejume Hu pu ijá
'iama 'Ú Nara vu'a ka'ene 'waravujara veje ja pitachinami'eja?
62 'Enakaivo ja ka'eje Emaa Puni Harihijara kú'o ajima va'e kwaa ka'ene Hura
marako hinaji va'ipisa ja ichá veja'e?
63 Godoni 'Avenijara majama hihuna mihuna kaivo hahakara unenu pina vehuna
niho'o pana. 'Enakaivo Nara vu'a ka'ene 'waravujaho Godoni 'Avenijina'omo majama
hihuna.

64 'Enakaivo ja ea 'aho'a panimaa roju 'iamana. Nitama anejijino ea irahipo Hu panimaa rohunijaho Hu nihena kime 'ee ea irara Hua'e nahamahunijaho Hu nihena kamana.
65 'Ejume Hu ijá 'iama Ea pina niho'o mají Nuni rohuna pana kaivo Amora venau'e roajivu 'iamana.
66 'Ejume ijihuna'e Huni tisaiporu ijí henareja 'aho'a ani va'ika'i kú'o pu pu'úmo pava'ara.
67 'Ejume Jesu ea iropu ropu no'o ijí ijá 'iama Ja 'u'o ijihuna'e Na ranamie ani va'eja? 'iamana.
68 'Ejume Saimani Pitara Hu eha vene ijá 'wama Natohwe nú irahuni va'eja? Oni vaji majama hihuni vu'ijaho namu.
69 'Ena'omo iviamaa nú nihene 'ee nimaa rojujaho A ariramaa ka'ene Godoni rena roajina.
70 Jesu eha vene pu ijá 'iama 'Ú Na onuno ja ea iropu ropu no'o iji papijihute? 'Enakaivo joni vajaki ea kwinu 'avena sisea 'iamana.
71 Jutasi Isikariati ka'ene Saimani oni harihiji rone 'waramana. Ijihuni maijaho hu ea iropu ropu no'o puni vaji ea ka'ene Hua'e nahamahunijina.

7

Jesuho 'Ee Huni 'U'uhipuni Vu'a

1 Ijihuni túna'i Jesuho Karari 'urahonana kaivo Hu Jutia pava'ajihuni maijaho Juapo Hu 'ana'i savajihuna'e pava'ana.
2 Iviamai Jua puni harai ara vejuri veijaho niroe turanana.
3 'Ejumakame Huni vwehipo Hu ijá 'wava Ike kwaa kakaho are'ika'i roe Jutia va'a. 'Ejakamareje oni tisaiporu 'u'o raka ka'ene Ara venujaho pu hena kahuna.
4 Ea irara ea mapoka'e hena kahuna'e ura renujaho hu hema uneunecha pavenuna. 'Enakúne Ara iraka ka'ene venujaho ea mapokakija najaha 'wavara.
5 Ijihuni maijaho Huni vwehija 'u'o niho'o Hu panimaa rojajihuna'e avajara.
6 'Ejume Jesu pu ijá 'iama Nuni vea mai'o paroi'ina kaivo joni vea niroana.
7 Mwe'a kakaho ja kimujaho pasemu kaivo Na semu. Ijihuni maijaho Na hine 'waravujaho raka ka'ene hura venujaho sisea 'wavukame avanu.
8 Nuni vea mai'o paroi'ini jihuna'e ijí ahaja iju kajaho Na iviamai pavu'ejukúne jajasu va'avara 'iamana.

Jesuho Harai Ara Huni Vei Rejume Va'ajina

9 Hu ijá 'wara'i kaivo Hu ijí Karari hinana.
10 'Enakaivo Huni vwehija ijí ahaja ija kaji va'umakivi'i Hu 'u'o huhusu ijí hemi 'aji 'e'une va'ana.
11 'E'eme Jua Hu sora ijari vaja kajino samapene oji'i ijá 'wava Hu ichihune? 'wavara.
12 Ea mapoka Hunijihuna'e rone natohwa su'arama apene ojara. 'Ejumakivi'i ea 'aho'a ijá 'iava Hu ea maa maa 'iavara. 'Ejume ea 'aho'a ijá 'wava Pana Hu ea mapoka'e aherame pisivie ani va'u 'iavara.
13 'Enakaivo ea 'aho'a Jua juhamareja niho'o samaumai Hu parona 'wavara.
14 Ahaja ni'ina rira re'eme Jesu va'e Temiporu vaji aneja vene najahana.
15 Jua Hura 'warama kaji pu henareja oja hiana'eme ijá 'wava Ike eakaho Hu sikurua pavenana kaivo Hu ichá'ina he paranane? 'wavara.
16 'Ejume Jesu ijihuni hahi puni eha vene ijá 'iama Nara uneka ka'ene najahujaho Nuna pana kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujihuna.

17 Ea irara Huni ura ijí veˈi veˈamajaho Na raka kaˈene najahu jihuni maijaho hu hehuna. Ijí Nara najahu kajaho Godoni rena roanaˈe reˈamajaho ijá hehune ˈee nuni vwihaˈe ˈwaraˈujaho ijá hehuna.
18 Ea pina hu huni vwiharu ˈwaramujaho hu ura ea natohwa reˈi ˈahauˈe avanu. ˈEnakaivo ea irara Godi kaˈene Na ranamiume rouji taˈarohujaho hu nihoˈo nimaa ariramaaˈe ˈee sisea paˈana.
19 ˈÚ Mosisi tamana ja pavajihane? ˈEjuˈe ˈú ja ea pina nihoˈo tamana kajaho pavenune? ˈEnakaivo ja irakijihunaˈe Na ˈaniˈiro sarivo? ˈiamana.
20 Eaka mapoka kajipo eha vene ijá ˈwava ˈAvena sisei A ajimanaˈe kavu. Irara A ˈanaˈiro veno? ˈwavara.
21 ˈEjume Jesu eha vene ijá ˈiama Nara unenuˈu pina natohwa vejume ja kavajihunaˈe ja oja hwaˈusahauna.
22 Mosisira ja joni harihija sisa ˈuhuaˈavarono ˈwaramana. Ijaho Mosisi nihoˈo pamihana kaivo emahu jopuna. ˈEne Sapati veijaho ja ea sisa ˈuhuahura.
23 Ja Sapati ea sisa ˈuhuahujaho nijina ˈwavuri jihuni maijaho Mosisi oni tamani jihunaˈe avajura kaivo ijí ea kaji Sapati Na vejume sonanajaho ja rakijihunaˈe ajinamo?
24 Ja pamajikari namaˈavara kaivo nimaa nimaijiru namaˈavara ˈiamana.

ˈÚ Hu Kerisone?

25 ˈEjume Jerusaremi ora ˈahopo ijá ˈwava ˈÚ ikaho Ea kaˈene ˈanaˈirono savujine ˈwavare?
26 Irakijihunaˈe Hu samaumai namina ˈwaramo? ˈEjuˈe ea pina unenuˈu pina pavetio? ˈÚ núni ea mamaˈina ikaho nimaa Keriso pu nihena kavu raka?
27 ˈEnakaivo ea ikara kwaa kaˈene rena roajaho nú nihejura. ˈEnakaivo Kerisora roˈamajaho Hu ichá rena roujaho ea ˈahoˈa nihoˈo pahehuna ˈwavara.
28 ˈEjume Jesu ajira Temiporu vaji najahe ˈumejiˈi ijá ˈiama Ja Na nihena kime ˈee Nara rena roujaho ja niheju. ˈEnakaivo Na Nunaˈeˈwaraˈiˈahie rohuna pana kaivo Godi kaˈene Na ranamiume roujaho nimaa nimai ja Hu pahene pakavura.
29 Na Hu hena kavura. Ijihuni maijaho Hura Na ranamiume Na Huni rena routa ˈiamana.
30 Pu ˈunama kaˈene Hu ape ˈanahuniji savara kaivo ea pina huni ija Huni haha ˈaha paranava jihuni maijaho Huni vea maiˈo paroa jihunaˈe avajara.
31 ˈEjumakame ea mapoka Hu nimaa rojara. ˈEne pu ijá ˈwava Vea kaˈene Kerisora roˈamajaho Hu uneunecha mapoka Eakara venujaho asima kahaˈaja veˈena raka? ˈwavara.

Sorutia Irechamiume Jesu Kamoˈi Vaˈajina

32 Parasi ijipo hijiˈi heˈeme ea mapoka hine Hu rona ˈwavara. ˈEjumakame Parasi ˈee pirisiti mamaˈinijipo sorutia irechamiume Hu apeˈiro vaˈara.
33 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Na ja puˈúmo maˈuako hinareje Na kúˈo Godi kaˈene Na ranamiume roujihuni vahuna.
34 Ja Na sariˈavajaho pakihuna. ˈEne Nara hiˈujaho ja pavuˈajihuna ˈiamana.
35 ˈEjumakame Juapo ijí ˈwama apenojiˈi ijá ˈwava Hu ichihi vaˈakame nú pakahuna ˈúmo? ˈÚ Hu vaˈe Jua kaˈene Kuriki puni vaji hijujihipuni vaˈareje Kurikia najaˈena? ˈwavara.
36 Pu ijá ˈwava VuˈaˈkaˈeneHu ijá ˈwarumajaho ja Na sarihuna kaivo pakihuna ˈee kwaa kaˈene Na vaˈujaho ja pavuhuna ˈúmujihuni maijaho irake? ˈwavara.

Majama Hihuni Toa

37 Ahaja ijari vea niˈina kaˈene túchamaijaho paˈareˈiro veˈeme Jesu namiˈikaˈi ajira ˈumena ijá ˈiama Ea irara toa huaˈamajaho hu Nuni roe Na mahe iˈamana.

38 Godoni iri nitama ijá 'warumana. Ea irara Na nimaa ronujaho huni oja vaji toa ka'ene majama hihunijaho hirame arihuna 'iamana.
39 Ijaho Hu Godoni 'Aveniji'i rone 'warama avanana. Ea irahipo Hu nimaa nimaa ro'avajipo pu Godoni 'Avena kajaho apehuna. 'Avena kajaho mai'o paroi'ina. Ijihuni maijaho Jesu mai'o pavai'ini jihuna'e paroana.

Emapuni Vajijaho Ahaamajina

40 Ea mapoka kajihipuni vaja kaji ea 'ahopo he'eme ijí 'waravuma henareja pu ijá 'wava Nimaa Ea ikaho Poropeti 'wavara.
41 'Ejume ea 'aho'a ijá 'wava Hu Kerisona 'wavara. 'Ejume 'aho'a ijá 'wava Keriso ichá'ina'e Hu Karari rena ro'ena? 'wavara.
42 'Ejume ei pini ijá 'iama 'Ú nitama Godoni Irijara ika'ina'e pa'waramane? 'Ú Kerisoho Teviti oni amuja'omo Petirihemi Teviti oni arijino nahehune? 'iamana.
43 'Ejume ea mapoka Huni hahijihuna'e ahaama hijara.
44 Pu ea 'aho'apo ura Hua'e ape 'ana'i 'ahiara kaivo ea pina Hu ija pa'unavara.

Jua Puni Mama'inijipo Panimai Rojujina

45 'Ejume hirisima pu kú'o 'uname Parasi 'ee pirisiti mama'ini jihipuni va'ume pu ijá 'iava Ja rakijihuna'e Hu paapena roare? 'iavara.
46 Hirisimapo eha vene ijá 'iava Ea pina ike Ea ikara 'warumu ka'ina pa'warumuna 'iavara.
47 Ijí Parasi kajipo eha vene ijá 'iava Hu ja 'u'o papisimiane?
48 'Ú ea mama'ina 'aho'a 'ee Parasi 'aho'a Hu nimaa rojure?
49 'Enakaivo ike ea kijahija Mosisi oni tamana pahena pavejura'omo ijihuni hahi pu eha sisea apehuna 'iamana.
50 Nikotimasiho ea pina ka'ene na'i va'e Jesuho kamajina. 'Ena'omo hura pu ijá 'iama
51 Núni tamana ea unekaka hu venujaho maraku huni ira hene hu raka ka'ene venujaho kamare'e iji'a túna'i 'otua vetiura 'aho ichá vejure 'iamana.
52 'Ejume pu eha vene hu ijá 'wava A 'u'o Karari ore? Ijinakúne va'e Godoni ira vaji rasama taha ka'amana. Poropetia pina Karari pa'urihuna 'warumana 'wavara.
53 'Ejume ea mapoka kajija 'uname puni ari va'ara.

8

Napara Ka'ene Parui Ahema O'eme Piunavajina

1 'Ejume Jesuho Arivi huri'i va'ana.
2 'Ena'omo sú'o vea mai'o ahara sama kamino kú'o 'unama va'e Temiporu vaji va'eme ea mapoka nianaa roume Hu asuma hine najahana.
3 Sikuraipia 'ee Parasiapo napara pina parua turavumakame aheme apene roe puni rira mu'oi ranavume naminana.
4 Pu Hu ijá 'wava Najahi'ine naparakaho parua turame 'o'eme nú piunavara.
5 Mosisi oni tamana ija'ina 'warumana. Napara ija'inijija muni 'eke 'anie kwa-masahuna 'úmana. Nú ichá'ina vehuna'e A vwihano? 'wavara.
6 Pu Hu 'warava jihuni maijaho pu vena kave Hu ichá'ina veja ka'avajaho ijihuni 'ahi namiji'i Hua'e nama'i 'ahiume avajara. 'Enakaivo Hu sarasaru hine mwe'ahi Huni iji asura venana.
7 'E'eme pu ijá namine apoma pasonananavume Hu ahasirima 'uriji'i ijá 'iama Ja namijuri vajaki ea pini sisea niho'o pavenuna vwi'amajara marako'a muna apene hu 'ana'amana 'iamana.
8 'E'ika'i Hu kú'o sarasaru hiji'i mwe'a 'ahi asura venana.
9 'E'eme pu ijí henareja ea kwinu kwino emakiniji rene va'e va rana'ika'i Jesu Huhusu napara ka'ene rira mu'oi hu hu'úmo namina kaji'i irechamia va ranavara.

10 'Ejume Jesu 'uriji'i napara kajaho ijá 'wama Napare ea ka'ene a namahujija ichihune? 'Ú ea pina pahine a namahane? 'wamana.
11 Hu ijá 'wama Natohwe ea pina pana 'wamana. 'Ejume Jesu ijá 'wama Na 'u'o a panamahunakúne va'a. 'Enakaivo iviamaa rene kú'o sisea pave'amana 'wamana.

Jesuho Mwe'a Kehuni Hanaji'inijina

12 Jesu kú'o ijá 'iama Na mwe'a kehuni hanaji'ina. 'Ena'omo ea irara Na 'ararihi'amajaho hu nututa niho'o areri paohuna. 'Enakaivo hu ira ka'ene majama hihunijaho apehuna 'iamana.
13 'Ejume Parasijipo ijá 'wava A orono ronare'e 'warumajaho niho'o nimaa pana 'wavara.
14 Jesu eha vene ijá 'iama Pana Na onuno ronare'e 'waravujaho nimaa nimai. Ijihuni maijaho Nara ichihi rena roujaho Na nihene 'ee Nara ichihi vahunijaho niheju kaivo ja niho'o Nara ichihi rena roujaho paheji'ine 'ee Nara ichihi vahunijaho ja paheji'ina.
15 Ja haha huni 'unamiji namahura kaivo Na ea pina panamahu.
16 'Enakaivo Na ea nama'ujaho Nara namahujija nimai. Ijihuni maijaho Nanasu pana kaivo Nuni Oma ka'ene Na ranamiume rouji'i Nú rene namahura.
17 Joni tamana heha 'ahi asura ika'ina vejara. Ea no'o kavara'e re'amajaho nimaa 'wavura.
18 Na onuno hena kavuji rone 'warame 'ee Amo ka'ene Na ranamiume roujara hena kimuna'e 'waravu 'iamana.
19 'Ejume pu Hu ijá 'wava Omuna ichihune? 'wavara. 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Ja Na pahene pakivu jihuna'e Nuni Oma 'u'o pahene pakavura. Ja Na hena ki'ipisa ja Nuni Oma 'u'o hena kava'a 'iamana.
20 Temiporu vaji ruha ka'ene katua irechavujino ira ikijahija najahajaho ea haha 'aha ija paranavara. Ijihuni maijaho Huni vea mai'o paapenana.

Nara Va'ujaho Ja Areri Pavuhuna

21 'Enarena Hu kú'o pu ijá 'iama Na vahuna. 'E'eje ja Na sarihuna kaivo ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Nara kwaa ka'ene va'ujaho pavuhuna 'iamana.
22 'Ejume Juapo ijá 'wava Hura ijá 'úmujaho Nara kwaa ka'ene va'ujaho ja pavuhuna 'úmujaho 'ú Hu ori'ini 'ana'arahuna'e 'warumo? 'wavara.
23 Hu pu ijá 'iama Ja mwe'a harake ora kaivo Na ichutohuna. 'Ene ja mwe'a kehuna kaivo Na mwe'a kehuna pana.
24 Ijihuna'e Na ijá 'iavujaho ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna. Ja Na panimaa ro'avajaho Na ea Ijina'omo ja joni sisei jihuna'e kwamasahuna 'iamana.
25 'Ejume pu ijá 'wava A irarane? 'wavara. 'Ejume Jesu ijá 'iama 'Ú Na kami aneji rene iraka 'warame apene route?
26 Na uneunecha mapoka ja 'warame namahuna kaivo Godi ka'ene Na ranamiume roujaho nimaa nimaa'omo Na raka ka'ene Huni hejujiru mwe'aki 'waravu 'iamana.
27 Hu Omaha rona 'waramajaho pu pahejara.
28 'Ejume Jesura ijá 'iama Vea ka'ene ja Emaa Puni Harihiji 'unama apena ahasiri'avajino ja Na Ea iraho hena kihuna. Nara unenu'u pina Nuni vwihai vehuna pana kaivo Amora najihajiru Na veju.
29 Godi ka'ene Na ranamiume roujaho Nú hu'úmo hinuna. Hu niho'o Na paranamie ani va'u. Ijihuni maijaho uneunecha ka'ene Nara na'ia mapoka vejujara Hu teama-muna 'iamana.
30 Hu uneunecha kaji 'waravumakame ea mapoka roe nimaa rojara.

Nimaijara Venae Maranihunijina

31 'Ejume Jesura Jua ka'ene Hu nimaa rojajija ijá 'iama Nuni Ira ka'ene joni oja vaji namuji ja venapene va'avajaho ja nimaa nimaa Nuni tisaiporua.

32 Ijihuni hahi ja nimaa nimaiji heˈavajaho nimaa nimaa kajara veje ja sisea huni harura hara pahihuna ˈiamana.
33 ˈEjume pu eha vene Hu ijá ˈwava Nú Eparahami oni amuhijaˈomo nú ea ˈahopuni pwea parejara. ˈEnaˈe a ichá vene ja sisea huni harura hara pahiha ˈúmo? ˈwavara.
34 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea kaˈene sisea vejujaho sisea kajihuni pwea rejura.
35 ˈEnakaivo pwea ea kachiˈina puˈúmo majama pahinuna kaivo hariha ijara sea vaja majama hinuna.
36 ˈEnaˈomo Harihijara veje ja sisea huni harura hara pahiˈavajaho ja nimaa nimaa sisea huni harura hara pahiju.
37 Na nihejujaho ja Eparahami oni amuhija. ˈEnakaivo Nuni ira joni oja vaji panamu jihunaˈe ja ura Na ˈaniˈiro ˈahiuˈe sarivu.
38 Na raka kaˈene Amo oni unaˈi kivuji ˈwaravu kaivo ja ˈuˈo joni omijara vejume ja kivaji veju ˈiamana.
39 ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Eparahamiho núni oma ˈwavara. ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ja Eparahami oni amuhija reˈipisa ja Eparahamira venujiru vejaˈa.
40 Na ea kaˈene Godinaˈi nimaiji hena ˈwaravujina. ˈEnaˈomo ja Na ˈaniˈirono sarivu. Eparahami ijaˈina pavejaˈa.
41 Ja joni omijara raka kaˈene venuji veju ˈiamana. ˈEjume pu Hu ijá ˈwava Nú Oma paˈana pana kaivo núni Oma Godina ˈwavara.
42 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Godiho joni Oma reˈipisa ja Na oja mihaˈa. Na Godoni rena routa. Ijihuni maijaho Na Nuni oja paˈene routa kaivo Godira ranamiume routa.
43 Ja rakijihunaˈe Nara raka kaˈene ˈwaravujaho pahejare? Ijihuni maijaho ja Nuni ira pahejura.
44 Ja oma jona kaˈene Setani oni harihija. Ijihuni hahi ja ura oma jona kajara venujaˈina veˈiro ˈahiu. Nitama anejijino rene hu ea ˈaniuna. ˈEnakaivo hu ˈunama nimaa nimaijaho nihoˈo pahihuna. Ijihuni maijaho nimaa nimaijaho huni oja vaja panamuna. ˈEjuˈukame huni vaja iraˈati rarena jihunaˈe hu iraˈataru ˈwaramuna. Ijihuni maijaho hu iraˈasine ˈee iraˈasine puni oma.
45 Na nimaa nimaa ˈwaravuˈukame ijihunaˈe ja Na panimaa roju.
46 Ja ea irara iviamaa Nuni sisea ˈwariˈena? Na nimaiji ˈwaravu kaivo ja irakijihunaˈe Na panimaa rojo?
47 Godoni eijija pu Godoni iraru hejura. Ja Godoni ira paheju jihuni maijaho ja Godoni ea pana ˈiamana.

Jesuˈo Eparahami Puni Vuˈijina

48 ˈEjume Juapo eha vene Hu ijá ˈwava Nú A Sameria ora ˈwame ˈee ˈavena sisea A ajimaiˈina ˈwavujaho nimaaˈe ˈwavure? ˈwavara.
49 Jesu eha vene ijá ˈiama Na ˈavena sisea paˈajimiˈina kaivo Nara Amoni iha taˈarohu kaivo ja vejuˈe Na junimu.
50 Na Nuni iha onuno pataˈarosaravura kaivo Godira Nuni iha taˈarohe ˈee mina vena kimuna.
51 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara Nuni ira ike ija kisi ˈuname huni vaji ranaˈamajaho hu kwahuna pakahuna ˈiamana.
52 ˈEjume Juapo ijá ˈwava Nú nihejujaho A ˈavena sisei ajimana. Eparahami kwavume ˈee poropetia ˈuˈo kwamasahara kaivo A ijá ˈúmo Ea irara Nuni ira hene venujaho nihoˈo pakwaˈena ˈúmu.
53 ˈÚ A Eparahami kaˈene natohwijaho ˈee poropetia kaˈene kwamasahajija asita-hane? A ea rana rone avano? ˈwavara.

54 Jesura pu eha vene ijá 'iama Na Onuno Nuni pinana 'uname ahasiri'ipisa Nuni pinana maa pa'ana'e reja'a kaivo Nuni Omijara Nuni pinana 'unama ahasirimu. 'Eju'e ja ijá 'wavo Hu núni Godia 'wavu.
55 Ja mai'o Hu paheji'ina kaivo Na Hu heji'ina. Nara ijá 'wara'ipisa Na Hu pahejura 'i'ipisa jara ira'ata vejuja'ina veju'u. 'Enakaivo Na Hu nihene 'ee Huni Irijaho vejura.
56 Joni oma Eparahamiho Nuni veiji kahuni jihuna'e niho'o teamama paranana'omo hu kamarena teamamana 'iamana.
57 'Ejume Juapo Hu ijá 'wava A mai'o Oni juara mapoka (50) papa'arena kaivo 'ú A Eparahamiho nikamane? 'wavara.
58 'Ejume Jesu ijá 'iama Na nimaa nimai ja 'waravu. Eparahamiho mai'o panaheji'ini Na ni ijí hijuta 'iavume
59 pura muni 'eka 'ana'iro vejara kaivo Jesu Temiporu vaja kajino taname nesi paka'eme puni vaja kajino va 'e'une va'ana.

9

Jesura Nia Pa'ana Vejume Maranajina

1 Hu asima ro va'i kavume ea pina oahoni tei vaji rene nia supama roajaho kamana.
2 'Ejume Huni tisaiporuepo apoma ijá 'wava Najuhi'ine ea irahuni sisei rejume hu nia supavi'ina'e nahejare? 'Ú ea ikehunina ho emahwapunine? 'wavara.
3 'Ejume Jesu eha vene ijá 'iama Eakaho pane 'ee emahwaha 'u'o sisea pavejara kaivo Godira Huni haruriji ea kehuni vaji naja'irono avanana.
4 Nú Godia ka'ene ranamiume roujihuni kaukara iviamaa vea nituma namukeno vehuna. Ijihuni maijaho na'ia rouna'omo ea areri kaukaraa pavehuna.
5 'Enakaivo Na iki mwe'i hijujihuna'e Na mwe'a kehuni hanaji'ina 'iamana.
6 Hu ijí 'waravume paarejume Hu mwe'aki chera piso'ika'i tanihu va'ume saina kaji 'ene ea kajaho nia 'ahi 'onahana.
7 'E'ika'i ea kajaho ijá 'wama Va'e oni nia toa iha Sairoami soma 'wavume hu va'e Noinsomarena nia marajume nirii'i kú'o 'unama roana.
8 'Ejumakame ea ka'ene huni rori hijajija marako'a hu nia supavu'e hine jariravi'i hiju'e kavura'omo ijá 'wava 'Ú eakaho jarisaravi'i hinujina raka? 'wavara.
9 'Ejume ea 'ahopo ijá 'wava Ijaho hurana 'iavara. 'Ejume vu ea 'ahopo ijá 'wava Hu pana kaivo areri hua'ina 'iavara. 'Enakaivo hu majama ijá 'iama Narana 'iamana.
10 'Ejume pu hu ijá 'wava A ichá vejume oni nia jaraane? 'wavara.
11 'Ejume hu eha vene ijá 'iama Ea ka'ene Jesuna 'wavujara saini 'ene nuni nia 'ahi 'oni'ika'i ijá 'wima Va'e toa iha Sairoami soma 'wivume na va'e ijí sovume maraniana 'iamana.
12 'Ejume pu ijá 'wava Hu ichihune? 'wavara. Hu ijá 'iama Na puruva reniu 'iamana.

Parasiapo Iraki Rejume Maranaji Savajina

13 'Ejume pu ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apene Parasi puni roara.
14 Ijaho Sapati vei Jesura ea mwe'i vejume huni nia jaraana.
15 Ijí Parasi kajipo kú'o ea ka'ene marako nia supavi'ina kajaho apovara. Hu ichá'ina vejume huni nia maranaji apovara. 'Ejume hu ijá 'iama Hu saini 'ene nuni nia tanihiume na va'e toi somarejo nia niriuta 'iamana.
16 'Ejume ijihuna'e Parasi 'ahopo ijá 'wava Hu Sapati vea paakumu jihuna'e Godona parena roana 'wavara. 'Ejume vu ea 'ahopo ijá 'wava Ichá'ina ea sisea veji'ina aacha ija'ina venane? 'wamareja pu puruva rejumakame puni vaja kajino ahaavara.
17 'Ejume pu kú'o nia supavi'inijaho ijá 'wava Hu oni nia vejume maranaajaho a Hu irana ronane? 'wavume hu ijá 'iama Hu Poropetia rojuta 'iamana.

18 Jua ijí ea kaji nimarako nia supamanaˈe vejume maranajaho pu panimaa ronareja
oaheˈo omaheˈo ˈumenaara.
19 ˈEjume pu ijí emahwaha aporama ijá ˈiava ˈÚ ike joni harihakaho nijaa nia
supaviˈina nahejare? ˈEnakaivo hu iviamaa ichá vene nia nirio? ˈiavara.
20 ˈEjume emahwapo eha vene ijá ˈiava Nú heju hu nuni harihakaho nijaa nia
supaviˈina nahejara.
21 ˈEnakaivo hu iviamaa icháˈina vene nia niriajaho nú pakama pahejara. Ea
irara vejume huni nia kaˈene maranajaho nú pakavara. Hu emakinakúne apove ori
ˈwaramama ˈiavara.
22 Ijaˈina emahwapo ˈwarava jihuni maijaho pu Jua juhama avajara. Ijihuni maijaho
Juapo ika ˈiava jihunaˈe ea irara Keriso rone ˈwaraˈamajaho hu Sinakoku tanuˈurahe
pavuˈe aruhuna ˈiava jihunaˈe avajara.
23 Ijihuni hahi emahwapo ijá ˈiava Hu emakinakúne apoma heha ˈiavara.
24 Ea kaˈene nia marako supaviˈiniji pu kúˈo ijá ˈwava Iviamai Godi a venaume
maranaa jihunaˈe a Hu taˈaroˈamana. Nú niheju ea kajaho sisea vejiˈinakúna ˈwavara.
25 ˈEjume hu eha vene pu ijá ˈiama Hu sisea vejiˈina ho paˈajaho na pakama
pahejiˈina. ˈEnakaivo na hena kavujaho na nii supamiana vo na niriu ˈiamana.
26 ˈEjume pu ijá ˈwava Hu a iraka vetaane? Hu icháˈinaˈe vejume oni nia jaraane?
ˈwavara.
27 Hu eha vene ijá ˈiama Na ja niˈwaravuta kaivo ja pahejara. Rakijihunaˈe na kúˈo
ˈwaraˈejo? Ja Huni tisaiporua rehuna ura renau raka? ˈiamana.
28 Pu hu ira sisea ˈwaramareja ijá ˈwava A Huni tisaiporua kaivo nú Mosisi oni
tisaiporu ˈwavara.
29 Godira Mosisi ˈwaramajaho Nú niheju. Ijí ea kajaho Hu ichihi rena roajaho nú
pahejura ˈwavara.
30 Ea kajara eha vene ijá ˈiama Ja ea kajaho ichí rene roana ˈwivuji na hejujaho nihoˈo
aniˈinaˈe rejuˈe heju. ˈEnakaivo Hu nuni nia vejume jaraiana.
31 Nú niheju. Godi ea kaˈene sisea vejiˈinijipo ˈwaravujaho Hu pahenu kaivo ea
kaˈene Godi juhaviˈina ˈee Hura ura renujaˈinaˈe vejujipo ˈwaravujaho Hu henu.
32 Nitama mweˈakara aneja renajine ei pini ike mweˈaki ea kaˈene nia supaviˈina
nahenaji veje marahuna nihoˈo paˈamaa.
33 Ike eakaho Godoni parena roˈipisa Hu unenu pina areri pavejaˈa ˈiamana.
34 ˈEjume pu eha vene ijá ˈwava A nihoˈo sisea vaji nahenana kaivo a nú najuho?
ˈwaˈikaivo hu ranavume samai vaˈana.

ˈAvena Huni ˈUnamiji Pahena Pakavujina

35 Jesura henajaho pu ranavume hu samai vaˈanaˈe henanaˈomo piunamarena ijá
ˈwama ˈÚ a Emaa Puni Harihijaho nimaa rono? ˈwamana.
36 ˈEjume hu eha vene ijá ˈwama Natohwe Hu ea irane? ˈwariva henareje na Hu
nimaa rojuma ˈwamana.
37 ˈEjume Jesu ijá ˈwama A Ea kajaho nikamanaˈomo Hu iviamaa a huˈúmo ˈwaviˈi
naminu ˈwamana.
38 Natohwe na nimaa nimaa roju ˈwaˈi kaivo hu oja mahana.
39 Jesu ijá ˈwama Na mweˈaki eha miˈi routa. Ijihunaˈe ea nia supaviˈina nia nirihune
ˈee nia niriiˈina veje nia supahuna ˈwamana.
40 ˈEjume Parasi ˈahoˈa ijí pu puˈúmo ahuma namijaraˈomo ijipo vuˈa kaji henareja
Hu ijá ˈwava ˈú nú nia supaviˈina raka? ˈwavara.
41 Jesu ijá ˈiama Ja nia supaviˈina reˈipisa ja sisea paˈana rejaˈa kaivo ja nia niriˈina
ˈwivujihunaˈe joni sisea majaa navu ˈiamana.

10

Sipia ꞌAjohiꞌina Mamaijihuni Haa

1 Na nimaa nimaa ꞌwaravu. Ea irara sipi epuni vwichi paaruꞌikaivo ani ajima
arihujaho hu areri nesa apejiꞌina.
2 ꞌEnakaivo ea kaꞌene vwichi arume vaꞌujija pu sipi ꞌajohiꞌina.
3 ꞌEjuꞌukame ea kaꞌene vwicha ꞌajohiꞌina kajara vwicha tirasaꞌejuꞌe hu huni sipi ihi
ꞌuriha ꞌumenauꞌe pu huni ira hene kavukiviꞌi hu aherame samaumai vaꞌuna.
4 ꞌEjukiviꞌi hu huni sipia irechavuꞌe usevukiviꞌi hu urane vaꞌejuꞌe huni sipia huni ira
hene ꞌararihaura.
5 Pu nihoꞌo ea aniꞌina puni túnaꞌa paꞌararihie vaꞌura kaivo pu juhama juhaha vaꞌura.
Ijihuni maijaho pu ea ꞌaniꞌinijihipuni ira paheju jihunaꞌe avajura ꞌiamana.
6 Jesura haa ikaho ꞌwaramana kaivo Hu raka kaꞌene ꞌwaramajaho pu pahejara.

Jesuho Sipia ꞌAjohiꞌina Mamaa

7 ꞌEjumakame Jesu kúꞌo ꞌwaramarena ijá ꞌiama Na nimaa nimaa ꞌwaravu Na sipia
epuni vwicha.
8 Ea mahoꞌo kaꞌene nimaraku roajija nesa apejiꞌini jihunaꞌe sipi puni ira pahejura.
9 Na vwichaꞌomo ea irara roe Nuni vaji aruꞌamajaho Na hu niꞌajahuna. ꞌEjakame hu
roe arume ꞌee va ꞌeꞌujiꞌi ꞌiruma piunihuna.
10 Ea nesa apejiꞌinijara roujaho hu nesa apeꞌi roe ꞌee ea ꞌanie kwamasahe karokaha
vehunijiru roana kaivo Na iviamaa roujaho majama hihuna apena routa. Ea nihoꞌo
nimaa nimaa majama hina vahuna areri rena paranihuna.
11 Na nihoꞌo sipi ꞌajohiꞌina mamaa. Sipia ꞌajohiꞌina mai huni oja sipia kajihi
mihujihunaꞌe ijí sipia kajihipuni jihunaꞌe Hu kwaꞌena.
12 Ea hu eha apehunijiru vwihajiꞌi kaukara venujaho hu sipia paꞌajohiꞌinaꞌe ꞌee hu
sipia anesura pana. ꞌEnaꞌomo ꞌua neapo roajivuꞌe kimujaho hu aseha vaꞌikaꞌi sipia
irechamiuꞌe ꞌua kajipo sipia kajija mwatumiuꞌe juhaha ani ani vaꞌajivura.
13 Ea eha apehunijiru vwihajiꞌi kaukara venujihunaꞌe hu sipia puni oja hami
pavwihanuna kaivo aseha vaꞌuna.
14 Na sipia ꞌajohiꞌina mamaa ꞌee Na Nuni sipia hena kivuꞌe pu Na hena kivura.
15 Areri Amora Na hena kimujaꞌinaꞌe Na Amo hena kavuraꞌomo Na sipia punijihunaꞌe kwahuna.
16 ꞌEe Nuni sipia ꞌahoꞌa kaꞌene iki maiꞌo pahijujaho ꞌuꞌo Na aherama roakame pu
Nuni ira hehuna. ꞌEjakame pu ahuma hije sipia ꞌajohiꞌina kwinu rehuna.
17 Na Nuni haha ranave paꞌarejakaviꞌi kúꞌo ꞌunama apehuni jihunaꞌe Amo Na oja
mihu.
18 Ei pini Na apenie vaꞌa ꞌanihuna pana kaivo Na Nuni ura ijino pu mihakame
pu ꞌanihuna. Nuni harura areri namunaꞌomo Na pu mihe ꞌanihuna kaivo Nuni
harura areri namujihunaꞌe Na kúꞌo ꞌunama apehuna. Ike vuꞌakaho Amounaꞌi apejuta
ꞌiamana.
19 Ijí Huni vuꞌa kaji henareja Juapuni vaja kúꞌo ahaamana.
20 Ea mapoka pu ijá ꞌwava Hu ꞌavena sisei ajivukame nanamu. Rakijihunaꞌe ja Huni
vuꞌa hejo? ꞌwavara.
21 ꞌEnakaivo ea ꞌahopo ijá ꞌwava Ea kaꞌene ꞌavena sisei ajimaꞌinijija vuꞌa ijaꞌina
areria paꞌwaruvura. ꞌÚ ea kaꞌene ꞌavena sisei ajimaꞌinijija ea kaꞌene nia supamaꞌinijija
areria venauꞌe maraniure? ꞌwavara.

Jesu Pataarohajina

22 Ijí vea kajaho Jerusaremi sosi vea renana.
23 ꞌEne atuatahuni vea reꞌeme Jesuho Temiporu kaꞌene Saramani oni ꞌurotiji
ꞌurahonana.

24 'E'eme Juapo roe outihe nami'i kaivo ijá 'wava A vea icharo nú pisimúe A rane pa'úmo? 'Ú A Keriso re'amajaho nahama samai 'waruma 'wavara.
25 'Ejume Jesu eha vene pu ijá 'iama Na ja ni'waravuta kaivo ja niho'o panimaa roju. Uneunechaka Nara Nuni Omijihuni iha toi vejujipuhipo Na Ea iraho najahu.
26 'Enakaivo ja panimaa rojujihuni maijaho ja Nuni sipi pa'ajihuna'e avaju.
27 Nuni sipia Nuni ira hejura. 'Eju'e Na pu heju'e pu Nuni túna'i 'ararihie ojura.
28 Na pu majama hihuna vajihu jihuna'ee pu papa'arehuna. 'Ee pu Nuni ija tahi hijujihuna'e ea 'ahopo 'etujihuna areria pana.
29 Ijihuni maijaho Amora pu Na vajiha jihuna. Hu niho'o harura rukina'omo ea pina Hu niho'o paasimana. Ea ka'ene Amoni ija tahi hijujijahija niho'o ei pini areri pa'etujahuna.
30-31 Na Amo'i nikwinuna 'iavume Juapo muni 'eke kú'o Hu 'ana'i vejara.
32 Jesu eha vena ijá 'iama Amouna'i uneunecha mapoka mavarasa'i rena roume Na najahuta kaivo uné rakijihuna'e ja Na muni 'ani'iro vejo? 'iamana.
33 'Ejume Juapo eha vena ijá 'wava Nú A uneunecha mamai ka'ene venajihuna'e nú muni 'ana'i vehuna pana kaivo A emaa kaivo A Godi 'úmujihuna'e avaju 'wavara.
34 Jesu eha vena ijá 'iama Joni tamana vaji ika'ina vejara Na ja godia 'iavute? 'iamana.
35 Hu pu godia 'ia'amajaho Godi oni Ira pununa'i rena roajihuna'e Godi oni Ira areri paruarahuna.
36 Ja Ea ka'ene Amora iji pijaharena ranavume iki mwe'i roaji 'ijaha avajo? Ijihuni maijaho Na Godoni Hariha 'iavu jihuna'e avajo?
37 Na Nuni Omijihuni kaukara paveja ki'avajaho ja Na panimaa ro'avara.
38 'Enakaivo Na Huni kaukara veja ki'avajaho ja Na panimaa ro'avajaho nijina kaivo kaukara mapoka ka'ene Na vejujaho hene kimareje nimaa ro'avara. 'Enareje Amoho Nuni vajine Na Amo oni vajijaho hena kiha 'iamana.
39 'Ejume ijihuni hahi pu kú'o apene 'ana'iro vejara. 'Enakaivo pu Hu ape'i vejumakivi'i puni vaja kaji naminu va'o asitaha va'ume niho'o pakame paape'eme 'e va'ana.
40 'E'ikaivo kú'o va'e Jotani toa ona kara'i ruha ka'ene Jonira ea maraku toi samaajino va'e hinana.
41 'E'eme ea mapoka Huni roara. 'Eji'i ijá 'wava Joni uneunecha ani'ina ika'ina pavenana kaivo Jonira Ea kake rona 'warumajaho nimaa nimaa 'úmana 'wavara.
42 'Ene ea mapokaka ijí hijajija nimaa rojara.

11

Rasarasira Kwamajina

1 Ea pina huni iha Rasarasi hu Petani ora atami 'unamana. Ijaho Meri'o Mata'o puni ara.
2 Ijaho Meri ka'ene Jesuni mumora senisi 'onahe huni húmata sapasi 'umaha jihuni ma'ina Rasarasi atami 'unamana.
3 'Ejume pu ea pina ranavume va'e Hu ijá 'wama Natohwakera Hena! Oni napura ka'ene A oja mahi'inijaho atami 'unamu 'wamana.
4 'Ejume Jesuho ijí henarena Hu ijá 'iama Hu ma atami 'unamuna'omo hu pak-wahuna kaivo ijaho Godi ta'arohe avanu. Ijara reje ea mapoka Godoni Hariha ta'arohuna 'iamana.
5 Jesu Mataho 'ee pokaha 'ee Rasarasi ijá oja mihana.
6 Hu ijí Rasarasi atami 'unama kaji henarena Hu ijí kwaa ka'ene Hu hina kaji na'ia no'o huri hinana.
7 'Enarena Huni tisaiporu ijá 'iama Roe kú'o 'uname Jutia va'a 'iamana.

8 'Ejume Huni tisaiporuepo ijá 'wava Najuhi'ine ahu'ukakaru Juapo A muni 'ana'iro saravara. 'Enavo 'ú A kú'o 'uname ijí va'i 'úmo? 'wavara.
9 'Ejume Jesu eha vena ijá 'iama 'Ú veiri'a vea oma iropu ropu no'ona raka? Ea hu veiri'i 'urahonujaho hanajukame mumora papituma 'ohuna. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni irijara hanavukame hu papituma 'onuna.
10 'Enakaivo hu na'ii vea
Noinnutuma na'eje va'ipisa mumora pitumareje 'oja'a. Ijihuni maijaho irijaho huni vaja pa'ana.
11 'Ejume Hu ijá 'waravume parajume Hu pu ijá 'iama Na iviamai va'areje Nuni napura Rasarasiho nenuna'omo sae 'urihuna 'iamana.
12 'Ejume Huni tisaiporu ijá 'wava Natohwe hu mane'amajaho hu mara'ena 'wavara.
13 Jesuho hu kwamaji rona 'waramana kaivo Huni tisaiporu vwihajaho hu manenu rojara.
14 'Ejumakame Jesuho pu samaumai nahama 'warama ijá 'iama Rasarasiho nikwamana.
15 Na ijí pahi'eme hu kwamajaho Na jonijihuna'e niho'o teamanimu. Ijihuni maijaho Nara veje marajakame ja Na nimaa rohuni jihuna'e avajuta. 'Enakúne iviamaa 'urije ijí huni va'ajiva 'iamana.
16 Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujara tisaiporu 'aho'a ijá 'iama Roe va'ajime Hu Hu'úmo kwamasaha 'iamana.

Jesuho 'Urihunijine 'Ee Majama Hihunijina

17 'E'ejume Jesuho ijí va 'e'unajaho Rasirasi kwavume na'ia no'ona no'o ijá muna ari vaji ranavara'e henana.
18 Petaniho Jerusaremi rorina kaivo kwaa jora pana.
19 'Ena'omo puni ma'ini kwamajihuna'e Jua mapoka roe Meri'o Mata'o chora kivara.
20 'E'eme Mataho Jesura rouma henarena hu va'e 'unamutoi piunamana. 'Enakaivo Meriho ijí sei hinana.
21 'E'eme Mataho Jesu piuname ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina pakwava'a.
22 'Enakaivo na niheju. Iviamai hu nikwamana kaivo A raka Godi jarima 'waramajaho Godi A vajahuna 'wamana.
23 'Ejume Jesura hu ijá 'wama Oni ma'ina kú'o 'uri'ena 'wamana.
24 'Ejume Mata ijá 'wama Na niheju. Vea túchamaa ka'ene ea mapoka kú'o 'uri'avari vea kajino hu 'urihuna 'wamana.
25 'Ejume Jesu ijá 'wama Na ea ka'ene kwamasahi'ina vena'e kú'o 'urihunijina 'ee Na majama hihunijina. 'Ena'omo ea irara Na nimaa ronujaho hu kwahuna vo majama hihuna.
26 'Enakaivo ea ka'ene Na nimaa roji'i hijujaho pu pakwamasahuna. 'Ú a ijaho nimaa rono? 'wamana.
27 'Ejume hu ijá 'wama I'a Natohwe na niho'o nimaa nimaa roju. A Keriso Godoni Hariha'omo A iki mwe'i roana 'wamana.

Jesura Niramajina

28 'E'eme hu ijí 'waramarena 'urine va'e pokaha Meri 'umenana. 'Ene hemi ijá 'wama Najuhu'ini roana. 'Enare'e Hu aa'e aporimu 'wamana.
29 'Ejume hu ijí henarena marako 'urine Huni va'ana.
30 Jesuho mai'o pa'urine ara va'i kaivo ijí ruha ka'ene Matara piunama kaji hinana.
31 'E'eme Jua ka'ene ijí Meri'i pu'úmo chora hija kajija ka'eme Meri 'urina va'uma kamareja pu vwihajajaho hu muna ari va'e nira'i 'ahau va'u ro'i kaivo pu 'urine huni túna'i 'arariha va'ara.

32 'E'eme Meriho va'e ruha ka'ene Jesura hinaji va'ana. 'Ene hu Jesu kamarena
Huni una'i nitupari samana. 'E'ika'i hu ijá 'wama Natohwe A iki hi'ipisa nuni ma'ina
pakwava'a 'wamana.
33 'E'ikaivo hu niravume Jua 'aho'a ka'ene pu pu'úmo roajivajija 'u'o niramaruvara.
'Ejumakamarena Hu niho'o oja tura'i 'ahae 'ee oja henana.
34 'Ejumakame Hu ijá 'iama Ja hu ichihi ranavare 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava
Natohwe roe kama 'wavume
35 Jesu niramana.
36 'Ejumakame Juapo ijá 'wava Kaha! Hu niho'o oja maha paraji'ina 'wavara.
37 'Enakaivo ea 'ahopo ijá 'wava Hura ea ka'ene nia supavi'inijaho vejume
maranana 'omo Hu ea ike 'u'o veje pakwava'a raka? 'wavara.

Rasarasiho Vejume 'Urinajina

38 'Ejume Jesuho vu kú'o oja tura'i 'aha'eme ijí muna ara kaji roana. 'Enarena ijí
muna ara kajaho muni tanuma namana.
39 Jesura ijá 'iama Ijí muna kajaho apene ruvaha 'iamana. 'E'eme Mataho ea ka'ene
kwamajihuni ma'ina'omo hu ijá 'wama Natohwe iviamai hu niamu'umu. Ijihuni
maijaho hu na'ia no'ona no'ona ijá namana 'wamana.
40 Jesu ijá 'wama 'Ú a nimaa rojakame Godoni haruriji kahunijaho Na pa'waravuta
raka? 'wamana.
41 'Ejume pu muna tahuma apene ani ruva'eme Jesu Huni nia ichutoi niri'i siporua
'oji'i ijá 'wama Amo A Nuni ira henujihuna'e Na teamani 'wavu 'wamana.
42 'Ena'omo Na niheju A na'ia mapoka Nuni ira henuna. 'Enakaivo Na ike 'waravu
jihuni maijaho ea mapoka ka'ene ike nuni rori namijukipo henareje A Na ranamiume
rouji pu nimaa rohuni jihuna'e 'waravu 'wamana.
43 Hu ijá 'warama are'i kaivo ira ajira ijá 'umena Rasarasi 'e'una roa! 'umenana.
44 'Ejume ea ka'ene kwama kajaho ro 'e'unana. Jesu ijá 'iama Huni mumora ija 'ee
ateha ka'ene tahuhahajaho 'ee huni niuri ateha ka'ene ranama vejaji'i sio'eje va'ama
'iamana.

Jesu 'Ana'i Heme Kosarame Ojajina
(Matiu 26:1-5; Maka 14:1-2; Ruku 22:1-2)

45 Jua mapoka ka'ene roe Meri pu'úmo chora hija kajipo Hura rakaka vena kaji
kamareja nimaa rojara.
46 'Enakaivo ea 'aho'a va'e Parasi ijihija Jesura raka ka'ene venaji 'waravara.
47 'Ejume pirisiti mama'ina 'ee Parasia 'ee kanisorua ijipo ahuma ijá 'wava Nú ichá
ve'eja? Eakaho hine aacha mapoka ea areri pavejujaho venu.
48 Nú maka'eje Hu hine ijí vena apene va'amajaho pu ea maho'o nimaa rojakame
Romu opo roareje núni ara kwaa ape'eja 'wavara.
49 'Enakaivo juara kajaho Kaiapasi pirisiti natohwa pina'omo ijara ijá 'iama Ja
unenu'u pina pahena pakavi'ina.
50 'Ene ja niho'o ika'ina pavwihaju. Ei pini nú eaka mapokakehi ni'ajúhareje
kwa'ipisa ijara núnuna'i mamaa reja'a. 'Ejakame nú ea mapoka areri papa'arehuna
'iamana.
51 Hu ijaho huni vwiha ijiru pa'waramana. Ijihuni maijaho hu juara kajaho
pirisiti Natohwi jihuna'e poropetia puni iri Jesura ea ka'ene mapokijihi puna'e túna'i
kwahuniji rona nahama 'waramana.
52 Hu Jua punijiru pakwa'ena kaivo kwaaka mapokaki Godoni eaka hinojujija Hu
veje pu ni'aha kwinu kachi'ina kwinu rehuna.
53 Ijí vea kaji rene pu Hu 'ana'irono 'wame amairiaravara.
54 Ijihuna'e Jesuho Jua puni vaja samaumaa pa'urahonana. 'E'ikaivo Hu va'e nechi'i
ara iha Ipiremi ijino Huni tisaiporu pu'úmo hinana.

55 Vea ka'ene Jua puni Pasova nitu'u rejume kame puni ea mapoka'e ara are'ika'i va'e Jerusaremi Pasova ijihuna'e puni haha amairiaravara.
56 'Enareja pu Jesu samapene oji'i Temiporu vaji namiji'i opuipo aposarame ijá 'wava 'Ú ja ichá vwihajo? Hu ike ahaja ijuri veakaho ro'ena ho paro'ene? 'wavara.
57 Pirisiti mama'ina 'ee Parasi ijihi pu'úmo ijá 'iava Ja ea 'ahopo Hu ka'eje hi'amajaho 'waruve nú Hu apeja 'iavara.

12

Jesu Peteni Senisi 'Onahajina
(Matiu 26:6-13; Maka 14:3-9)

1 Jesuho Pasova rehuna na'ia iropune kwino na'eme Petani roana. Ijaho Rasarasi ka'ene Jesura vejume kú'o 'urinajaho ijí hinuna.
2 'Ejume pu Huni 'iruma i'í vejara. 'E'eme Mataho 'iruma 'e'eju'e Rasarasiho Hu hu'úmo 'aijua ka'ene 'iruma ihunijino asuma hijara.
3 Merira senisia ka'ene iha Natia huni ahija monia natohwi 'imejara kaivo niho'o mavarasa'ina 'omo apene usee Jesuni mumora 'ahi 'ona'i kaivo huni húmata sapasa kajino mumora 'ukunahana. 'Ejumakame senisia amua kajara sea vaja rarenana.
4 Huni tisaiporu pina Jutasi Isikariati ka'ene túna'i Hu nahamahunijara ijá 'iama
5 Rakijihuna'e senisia kajaho paapena va'e moni natohwa (K300) 'imene ea ka'ene uneunecha pa'ajihija'e ni'ajihe vajihunijaho avajo? 'iamana.
6 'Enakaivo hu ija'ina 'warama jihuni maijaho hu ea ka'ene uneunecha pa'ajihi vwihanie 'warahuna pana kaivo hu nesa rukina 'ee hu moni panika 'ajohe 'ee monia ka'ene ijí savujaho hu nesi 'ekuna.
7 'Ejume Jesu ijá 'wama Makama! Nara kwave ranamihuni jihuna'e Nuni haha amairiihe avanukúne.
8 Ea ka'ene uneunecha pa'ajija na'ia mapoka ja pu'úmo hijura kaivo Na na'ia mapoka pahihuna 'wamana.

Rasarasi 'Ana'irono Hemi Kosaravajina

9 Jesu ijí hinaji pu henareja Jua ea mapoka roara. Huhusu pana kaivo Rasarasi ka'ene kwavume Hura vejume 'urina kaji ka'i 'ahiume roara.
10 'Ejume ea ka'ene Jua puni pirisitia mama'inijipo ura Rasarasi 'u'o 'anae kwa'amarono 'wame amairiaravara.
11 Ijihuni maijaho hu 'urina kaji henareja Jua mapoka Jesu nimaa rojumakame ijihuna'e 'ana'i 'ahiara.

Niho'o Temaraji'i Jerusaremi Vaji Roe Arumajina
(Matiu 21:1-11; Maka 11:1-11; Ruku 19:28-40)

12 Ijihuni sú'u ea mapoka ka'ene ahaja ijume va'ajipo Jesura Jerusaremi rohunijaho hejara.
13 'Ejume pu ea mapoka haraja'a 'eke ninukujaha piuna'i vai'i ijá 'umeja Hosana! Kinia ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi roujaho merajahu! 'umejara.
14 Jesu tonikia 'u'ua piuname ijihuni toi ajime hinana. Nitama Godoni irijaho ika'ina 'warame ijá 'iama
15 Saiani 'apahije ja pajuha kaivo Heha! Joni Kinia iviamai tonikia 'u'ua 'ahi asuma hine rou 'wamana.
16 Huni tisaiporu ikaho maraku'a pahejara kaivo Jesura kwamarena 'urina va'eme iji'a túna'i pu vwihajara. Ijí uneunecha ka'ene pura Hununa'i vejara 'ee Godi oni ira vaji marako Hua'e rone nahama 'waramajaho iji'a pu vwihajara.
17 'E'eme ea mapoka vea ka'ene Hura Rasarasi muna ari vaji na'eme 'umejume 'urijume ea mapoka kajipo kavara'omo ijí rone 'waravara.

18 Hu Huni aacha ike najahume hejajihuna ea mapoka vaˈe Hu piunavara.
19 ˈEnareja Parasiapo iji ˈwamapene ojiˈi ijá ˈwava Ijaho ja nikavo nú unenuˈu pina areria paveˈejuˈe ea mapoka Huni túnaˈi va ranavara ˈwavara.

Kurikia ˈAhopo Jesu Savajina

20 Kuriki ora ea ˈahoˈa ahaja ija kajino Godi taˈarohara.
21 ˈEnareja pu roe Piripuho Petasaita oraˈomo Karari vaji pu aneja vene apoma ijá ˈwava Nú ura Jesu kaˈi ˈahúu ˈwavara.
22 ˈEjume Piripu roe Enituru ˈwaravume pu noˈo vaˈe Jesuho ˈwaravara.
23 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama Emaa Puni Harihi jihuni pinana ˈurihuni vea niroana.
24 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. ˈWitia ˈina mweˈi vaji paˈoˈeje naˈavajaho manavu kaivo mweˈi vaji ˈonavajaho ˈina mapoka rehuna.
25 Ea irara huni hiiji oja maˈamajaho hu ranave paˈarehuna kaivo ea irara huni hia kaˈene mweˈi hinuji seˈamajaho hu ˈajoha vaˈe majama hihuna.
26 Ea irara Nuni kaukara veˈamajaho makaˈeje Na ˈararihiˈamana. ˈEˈirakúne kwaa kaˈene Nara hiˈujino hu ˈuˈo hiˈamana. Ea irara Nuni kaukara veˈamajaho Amora huni iha ˈunama ˈurihuna.

Jesura Kwahuniji Rona ˈWaramajina

27 Iviamai Nuni oja turaˈi ˈahiu. Na ichá ˈwaraˈejo? Amo vea iviamai roujaho niˈajihe ˈajohia Na paareˈuta kaivo ike vea kaˈene rou kehuni maijihunaˈe Na routa.
28 Amo veje Oni iha huni pinana ˈurinama. Ijihunaˈe ira kahi akúpa ˈahi rena roa ijá ˈwama Na Nuni iha huni pinana vejuˈe ˈurinunaˈomo Na kúˈo veje ˈurihuna ˈwamana.
29 Ea mapoka kaˈene ijá namijajipo hejajaho akúpi ˈonuja renana. ˈEjume ea ˈahopo ˈwavajaho Godoni ˈona ojiˈini Hu ˈwaramu ˈwavara.
30 ˈEjume Jesu eha vene ijá ˈiama Ijí ira kajaho Nunijihunaˈe paˈwaramu kaivo jonijihunaˈe ˈwaramana.
31 Iviamaakaho vea kaˈene mweˈa kehuni ˈotua vehuni vei nirenu. Iviamai mweˈa kehuni natohwijaho piˈonahuna vei renu.
32 Vea kaˈene ea Na apenie ichutoi ahasirimiˈavajino Na ea mapoka aherame Nuni rohuna ˈiamana.
33 Hu ijí ˈwarama jihuni maijaho ˈunama kaˈene Hura kwahuniji rona ˈwaramana.
34 ˈEjume ea mapoka kajipo eha vene ijá ˈwava Nú hejajaho Godoni ira ijá ˈwarumane Keriso majama hihuna ˈúmana kaivo A icháˈina ˈwarumo? Emaa Puni Hariha apena ichutoi ahasirihuna ˈúmo? ˈÚ ike Emaa Puni Harihijaho irane? ˈwavara.
35 ˈEjume Jesu pu ijá ˈiama Hanajiˈinijaho ja puˈúmo ˈaha josuˈa pahihuna. Iviamai hananukino ˈurahe oˈavara. ˈEˈirakúne nututijaho ja areri panaˈiratiˈamana. Ijihunaˈe ea irara nutuviˈini ˈurahonujaho hura ˈunama kaˈene ichá vahunijaho puruva renu.
36 Hanajiˈina iki hinukúne nimaa ronareje ja Hanajiˈina kajihuni harihija reha. ˈEne Jesuho uneunechakija ˈwaramarena Hu vaˈe tanumana.

Emapo Panimai Rojajina

37 Hu nihoˈo aacha mapoka mapoka puni unaˈi najahana kaivo pu panimaa rojura.
38 Ijihuni maijaho poropeti Aisea nitama ˈwaramajara roe nimaaˈe reˈamarono ijá ˈiama
Natohwe ea irahipo núra vuˈa kaˈene ˈwaravajaho nimaa rojare? A ea irahijaˈe Natohwi jihuni harura najahane? ˈiamana.
Noin
39 Pu nihoˈo panimaa rojajihuni maijaho Aisea kúˈo ikaˈina ˈiama jihunaˈe panimaa rojara.

40 Hu puni nia supamahana 'ee Hu puni oja vejume kisima'ura'e renana. Vejuro'i
pu puni niiji kime 'ee puni ojijino vwihane nimaa roje Nara veje maranihuni
jihuna'e avajuta 'iamana.
Noin
41 Aisea nitama ijí 'warama jihuni maijaho hu Huni pinanijaho nihena jihuna'e hu
ijí rona 'waramana.
42 'Enakaivo ea mapoka ka'ene ea 'ajoha'ina mama'ina pu Hu nimaa rojara kaivo
pu Parasi juhamareja pu panahama 'wavara. Pu panahama 'warava jihuni maijaho
Sinakoku vaji roturihuni jihuna'e avajara.
43 Pu niho'o emaapo ta'arorahuniji oja vwihajujaho teamanamuna kaivo Godira pu
ta'arora hunijaho pavwihajura.

Jesuni Irijara Eha Mihuna

44 'Ejume Jesu ajira ijá 'iama Ea irara Na nimaa roniujaho hu Nanaru pana kaivo
Godi ka'ene Na ranamiume rouji 'u'o nimaa ronu.
45 Ea irara Na kimujaho hu Godi ka'ene Na ranamiume rouji kamu.
46 Na mwe'a kehuni hanaji'ina rena routa. 'Ena'omo ea irara Na nimaa ronujaho hu
nutuvi'ina pahinuna.
47 Ea irara Nara 'waravujaho he'ika'i panimaa ro'amajaho Na iviamaa hu 'otua
pavetihuna. Ijihuni maijaho Na mwe'akino 'otua ve'i rohuna pana kaivo mwe'ake
ni'aja'i routa.
48 Ea irara Nara 'waravuji pata'arorihe 'ee Nuni Ira pahenihujaho ijara hu namahe
'otua vetihuna. Ike raka ka'ene Nara 'waravukipo vea túna'i 'otua vetihuna.
49 Na Nuni vwihaijaho ja pa'waravu kaivo Nara raka ka'ene 'waravukaho Amo
ka'ene ranamiume Na roujara raka ka'ene 'wara'urono 'warimaji 'waravu.
50 Na niheju. Hura raka ka'ene 'waramajara veje majama hihuna. Nara raka ka'ene
'waravujaho Amora Na 'warima ja'ina'e 'waravu 'iamana.

13

Jesura Huni Tisaiporua Mumora Somahajina

1 Pasova vea mai'o paape'eme Jesu henajaho Huni vea ka'ene kú'o Omahoni va'ika'i
mwe'ake arehunijaho niroe apenana. 'Ena'omo Hu Huni ea Humaa ka'ene mwe'i
hijuji oja miha apene va'u va'o va'e 'urí 'e'unana.
2 Pu hine 'iruma i'eme 'avena siseijara Jutasi Isikariatiho Saimani oni harihi jihuni
oja vaji Hu nahama 'warahuni vwiha niranamana.
3 Amoho uneunecha mapoka Huni ija 'ahi irechame 'ee Hu Godi oni rena roana'omo
Hu kú'o 'unama Godi oni vahunijaho nihena kamana.
4 'Iruma i parane 'urine Huni ateha jahe'ika'i taverui 'ahi iramana.
5 'Enarena Hu toa tevua vaji usearena Huni tisaiporu puni mumora somahi'i taverua
ka'ene Hura 'ahi iramajino sirua 'umahana.
6 'Enarena Hu Saimani Pita oni roume Pitara ijá 'wama 'Ú Natohwe A nuni mumora
somi'ena? 'wamana.
7 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nara veju kehuni maijaho a iviamaa pahenu.
'Ena'omo a túna'i hena kahuna 'wamana.
8 Pita ijá 'wama A niho'o nuni mumora pasomihuna 'wamana. 'Ejume Jesura eha
vene hu ijá 'wama Na oni mumora pasoma'ujaho a Nuni pwina pana 'wamana.
9 'Ejume Saimani Pitara ijá 'wama Natohwe nuni mumoraru pana kaivo nuni ija 'u'o
somihe 'ee húmata somi'amana 'wamana.
10 'Ejume Jesu hu ijá 'wama Ea ka'ene toa nirúhi'inijija kú'o toa parúhura kaivo
mumoraru sovura. 'Enakaivo ja chiha pa'ana kaivo ja ea maho'o ija'ina pana.

11 Ea kaˈene Hu nahamahunijaho Hu nihenana. Ijihunaˈe Hu ijá ˈiama Joni vaja kaji ea kwinuˈwi chiha rukina ˈiamana.
12 Hu puni mumora somahume paˈarejume Hu Huni ateha apúsame vaˈe ˈaiju ˈahi kúˈo asuma hijiˈi Hu ijá ˈiama ˈÚ Nara raka kaˈene vetiujaho ja nihena kavo?
13 Jara Na natohwa ˈwime ˈee Najuhiˈina ˈwivujaho ja nimaa ˈwaravu Na ijaˈina.
14 Na joni Najahiˈine ˈee Natohwa. ˈEnaˈomo Na ja mumora somahuta. ˈEnakúne ja ˈuˈo napuhu jopuni mumora somaˈavara.
15 Jara ijaˈina veˈavarono Na ja najaha avajuta. ˈEnakúne ja ˈuˈo Nara vejujaˈina veˈavara.
16 Na nimaa nimai ja ˈwaravujaho pwea huni Natohwijiˈi areri pana. ˈEnaˈomo ea kaˈene ranavuˈe roujaho ea kaˈene huaˈe ranavume roajaho paasimuna.
17 Ja uneka kehi hena kime veˈavajaho ja teamanahuna.
18 Na ja eaka mapokakaho parona ˈwaravu kaivo Nara iji pijihujaho Na nihena kivu. ˈEnakaivo Godoni ira vaji ikaˈina kaˈene ˈwaramajara roe nimaa renu.
Ea kaˈene puretia Nunaˈe inujara huni ateja tajahene Na ninamiana.
19 Ike Na iviamaa ˈwaravukaho maiˈo parejiˈina. ˈEnakúne ijara reja kaˈavajaho Na Hurana ronareje nimaa roˈavara.
20 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara ea kaˈene Nara irechamiuji ˈekaˈamajaho hu areri Na apenihu ˈee ea irara Naaˈe apeniˈamajaho hu Godi kaˈene Na ranamiume rouji apenu ˈiamana.

Jesura Hua Nahamahuniji Rona ˈWaramajina (Matiu 26:20-25; Maka 14:17-21; Ruku 22:21-23)

21 Jesu ijí ˈwaramajino Hu oja turaˈi ˈahaume Hu ijá ˈiama Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ja ei pini Na nahamihuna ˈiamana.
22 ˈEjume Huni tisaiporua aneja vene kakaraviˈi ijá ˈwava Hu irá rone ˈwarumo? ˈwavara.
23 Huni tisaiporua kwinu Jesura oja mahiˈinaˈomo hu Huni haha ˈahi mena hinana.
24 ˈEˈeme Saimani Pita ea kaji iji ˈwarame ijá ˈwama Hu ea irá rona ˈwarumukúne a maapoma hena ˈwamana.
25 ˈEjumakame ea kaˈene Jesuni ˈahi mina hina kajara irana vaˈe Jesu apoma ijá ˈwama Natohwe ijaho ea irarane? ˈwamana.
26 ˈEjume Jesu eha vene ijá ˈiama Ea kaˈene Nara puretia tuamareje apúsame mahunijina. Hu puretia kajaho tuame apúsame apene Jutasi Isikariati Saimani oni hariha mahana.
27 Hu puretia ape iˈeme Setani hu ajimana. ˈEjume ijihunaˈe Jesura ijá ˈwama A raka veˈi ˈahaˈamajaho mamako vena ˈwamana.
28 Ea kaˈene ˈiruma ijuri ˈaijua rori asuma hijajija Hu rakijihunaˈe hu ˈwaramajaho pu puruva retiana.
29 Pu ea ˈahopo vwihajajaho Jutasira moni panika ˈajohu jihunaˈe pura ahaja iˈi vejajihunaˈe ˈiruma ˈimeˈamarono ˈwaramu rojara. ˈEe ea kaˈene uneunecha paˈajihi vajihunaˈe ˈimeˈamarono ˈwaramu rojara.
30 ˈEˈeme hu puretia kajaho ape inarena naˈimaa naˈeme niˈaha kwinu samai va ˈeˈunana.

Varapa Maiuˈinijina

31 Hu maˈahi va ˈeˈuˈeme Jesu ijá ˈiama Iviamai Emaa Puni Harihijihuni pinana ˈuriˈeje Godoni pinana Huni vaji ˈurinu.
32 Godoni pinana Huni vaji ˈuriˈamajaho Godira Jesuni pinana ˈuˈo veje Huni vaji ˈurihuna. ˈEje niˈaha kwino Jesura Godi oni pinana ˈunama ˈurihuna.
33 Sesahu Nune Na ja puˈúmo maˈuako hinareje vaˈe ja Na pakima sarihuna. Nara Jua ˈwaravu jaˈina Na ja ˈuˈo ˈwaravu. Nara vaˈukaho ja pavuhuna.

34 Na tamana maiuˈina ˈuˈo ja mihu. Oja maˈaraˈavara! Nara ja oja mihujaˈinaˈe ja ˈuˈo oja maˈaraˈavara.
35 ˈEjakamareje ea mapoka hena kiˈavajaho ja Nuni tisaiporua ˈwahuna. Ja ojono oja maˈarava jihunaˈe ea mapoka hene kiˈavajaho ja Nuni tisaiporua ˈwahuna ˈiamana.

Jesu Pitara Hemahuniji Rona ˈWaramajina
(Matiu 26:31-35; Maka 14:27-31; Ruku 22:31-34)

36 Saimani Pitara Hu ijá ˈwama Natohwe A ichihi vaˈo? ˈwamana. ˈEjume Jesura eha vene ijá ˈwama Na vaˈu kajaho a iviamaa pavuhuna kaivo túnaˈi a ijí vuhuna ˈwamana.
37 ˈEjume Pitara ijá ˈwama Natohwe rakijihunaˈe na iviamaa Ona pavuhune? Na nihoˈo Onijihunaˈe kwahuna ˈwamana.
38 ˈEjume Jesu ijá ˈwama ˈÚ a nimaa Nunijihunaˈe kwaˈena? Na nimaa nimaa a ˈwaravu a ˈaha noˈopisu Na pakimuna ˈiˈeje ijí túnaˈi ˈuˈora ˈumehuna ˈwamana.

14

Jesuho Amo Oni Vahuni ˈUnamijina

1 Joni oja paveje turaˈavara kaivo ja Godi nimaa rone Na ˈuˈo nimaa roˈavara.
2 Nuni Omijihuni ara ruha mapoka navu. Ijaˈina panaˈipisa Na ijaˈina paˈwaravuˈu. Na vaˈe joni ruha amairiˈi vaˈu.
3 Na vaˈe joni ruha amairiareje Na vukúo roe onuno ja aherama vahuna. ˈEje Nara hiˈujano ja ˈuˈo hihuna.
4 ˈUnama kaˈene Nara vaˈuji vuhuni ˈunamijaho ja niheju ˈiamana.
5 ˈEjume Tomasi ijá ˈwama Natohwe Ara kwaa kaˈene vaˈu kajaho nú paheju. ˈEnaˈomo nú ichaˈina ˈunama kajaho heˈeja? ˈwamana.
6 ˈEjume Jesura ijá ˈwama Na ˈuname ˈee nimaa nimaa ˈee majama hihunijina. ˈEnaˈomo ei pini ˈunama aniˈina venareje Amo uni rohuna areri pana kaivo nikwisu Nuni vajaruna.
7 Ja Na hena kiˈipisa ja Amo ˈuˈo hena kavaˈa. Ja iviamaa Hu nikame ˈee heju ˈiamana.
8 ˈEjume Piripura ijá ˈwama Natohwe Amo najuha. ˈEje ijara nú areri renuama ˈwamana.
9 Jesu hu ijá ˈwama Piripu Na ja puˈúmo jora hijuta kaivo rakijihunaˈe ja maiˈo Na pahejo? Ea kaˈene Na kivujija Amo nikavu kaivo rakijihunaˈe a Amo najuha ˈwimo?
10 Amoho Nuni vaji hijuˈe Na Amoni vaji hijujaho ja panimaa rojuˈu raka? Vuˈa kaˈene Nara ja ˈwaravujaho Nuni vwihajaho pana kaivo Amo kaˈene Nuni vaji hinujara Huni kaukara vene avanu.
11 Na Amo oni vaji hijuˈe Amora Nuni vaji hinujaho nimaa roˈavara. ˈEnakaivo ja ike panimaa roˈavajaho kaukara kaˈene Nara vejujija nimaa veˈavara.
12 Na nimaa nimai ja ˈwaravu. Ea irara Na nimaa roniˈamajaho kaukara raka kaˈene Na vejujaˈina hu ˈuˈo vehuna. ˈEne kaukara kaˈene Nara vejukija asitahareje mamaˈina vehuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni vaˈujihunaˈe ˈwaravu.
13 ˈEnaˈomo ja raka Nuni ihi ˈurahe jaririˈavajaho Na vehuna. Ijihunaˈe Amo uni pinana Hariahoni vaji ˈurihuna.
14 Ja uné raka Nuni ihi ˈurahiˈi jaririˈavajaho Na vehuna.

Godoni ˈAveniji Nahama ˈWaramajina

15 Ja oja Na miˈavajaho ja Nuni tamana vejiˈi hihuna.
16 ˈEje Na Amo jarivakame Hura joni NiˈajihiˈinaPina mihe Hu ja puˈúmo majama hihuna.
17 Godoni ˈAvena kaˈene nimaa nimaijaho mweˈakaho Hu nihoˈo paapehuna. Ijihuni maijaho mweˈakaho Godi pahene pakavu jihunaˈe paapehuna. ˈEnakaivo Hu ja puˈúmo joni oja vaji hinujihunaˈe ja Hu niheju.

18 Na ja 'oja epuna'i pairechamihuna vo Na joni rohuna.
19 'Enakaivo Na iki ma'uako hihuna kaivo ea ka'ene mwe'aki hijujija pakimamaa pakihuna kaivo ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na majama hijuja'ina'e ja 'u'o ija'ina majama hihuna.
20 Vea kajino ja hehuna. Na Amo oni vaji hiju'e ja Nuni vaji hiju'e Na joni vaji hiju.
21 Ea ka'ene Nuni tamana hena venujaho hu Na oja miha avanana. Ea ka'ene Na oja mihujaho Amora hu oja mahe Na 'u'o hu oja mahuna. Na ichá'inijaho hu nahuna 'wamana.
22 'Ena'omo Jutasi Isikariati pana kaivo Jutasi pinijara ijá 'wama Natohwe rakijihuna'e A ichá'inijaho nú naju'i kaivo eaka mapoka ka'ene mwe'aki hijujaho panajaho? 'wamana.
23 'Ejume Jesura eha vene ijá 'wama Ea irara Na oja mi'amajara Nuni ira hena vehuna. 'Eje Amora hu oja mahuna. 'Eje Nú huni roe pu pu'úmo hihuna.
24 Ea ka'ene Na oja pami'amajaho hu Nuni ira pahena pavehuna. Ijí ira ka'ene ja hejakaho Nuni ira pana kaivo Amo ka'ene Na ranamiume roujihuni ira.
25 Na ikijahija ja pu'úmo iviamaa hiji'i 'waravu.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'inaka Godoni 'Avenijaho Amora ranave Nuni iha 'ahi ro'amajara uneunecha mapoka najahune 'ee Hura Nara 'waravujaho veje ja vwihahuna.
27 Na matauvi'inijaho jonuna'i ranavu. Nuni matauvi'inijaho Na ja mihu kaivo mwe'akara ja vajihu ja'ina pana. 'Eje ja paveje joni oja tura'i 'ahi'avara 'ee paju'avara.
28 Ja nihe'eju'e Na ijá 'ivo Na va'ura'omo Na kú'o joni rohuna. Ja Na oja mi'ipisa ja teamanava'a. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'u. Amoho natohwa kaivo Na Hu paasivuta.
29 Ijaho mai'o re'iro venu kaivo Na ni'waravuta. Ijihuni maijaho ijara re'amajaho ja kama nimaa rohuna.
30 Na 'aha josu'a ja pu'úmo vu'a pa'wahuna. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni natohwa rou. 'Enakaivo huni harura pina Nuni vaja pa'ana.
31 'Enakaivo Amora 'warima ja'ina Na vejura. Ijihuni hahi mwe'akara henujaho Na Amo oja mahu. 'Enakúne 'urija va'ajiva 'iamana.

15

Jesuho Aja Nimaijina

1 Na aja nimaa nimaa 'ee Nuni Omijaho juara anesura.
2 Nuni anuama ka'ene 'ina parejajaho Hu 'eke ato'arumuna. Nuni anuama ka'ene 'ina rehunijija Hu hami 'uhue amairie 'ajohukame 'ina huri niho'o mapoka mapoka rehuna.
3 Nara vu'a ka'ene 'waravujara vejume joni mwina nipa'arejara.
4 Ja Nuni vaji hije Na joni vaji hijuma. Areri anuama ka'ene aja 'aha kaji naminuji taurina'ipisa 'ina pareja'a kaivo ijí aja 'aha kaji namina na'amaji'a rehuna. 'Ena'omo ja Nuni vaji hi'avajina vo ja 'ina parehuna.
5 Na aja kaivo ja anuama. Ea ka'ene Nuni vaji hije 'ee Na huni vaji hi'ujaho hu 'ina mapoka rehuna. Na pa'a ja unenu pina areri pavehuna.
6 Ea irara Nuni vaji pahinujaho hu areri anuama ato'aruve sarasahukame nianae 'eke veni jau'e rejuja'ina.
7 Ja Nuni vaji hije Nuni ira joni vaji na'amajaho ja raka ura renauji jariri'avajaho Hu jona venahuna.
8 'Ejakamareje ja 'ina mapoka re'avajaho ijara Amo oni pinana 'urihuna. 'E'avajihuna'e ijara naja'amajaho ja Nuni tisaiporu.
9 Areri Amora Na oja mihaja'ina'e Na ja 'u'o oja mihutakúne Nuni oja mihuri vajijino hi'avara.

10 Ja Nuni tamana veji'i hi'avajaho ja Nuni oja mihuri vajijino hihuna. Areri Nara
Amo oni tamana hene venare'e Huni oja mihuri vajijino hijuja'ina'e hi'avara.
11 Ike uneunechakija Na ja ni'waravu jihuna'e Nuni temarijaho joni vaji nahuna.
'Eje joni temari niho'o rarena parahuna.
12 Ikaho Nuni tamanijina Nara ja oja mihuja'ina'e ja ea 'aho pu'úmo oja
ma'ara'avara.
13 Ja napuhu jona nimaa nimaa oja miha para'avajaho ja puni hahijihuna'e
kwamasa'avara.
14 Ja raka ka'ene Na 'waravuji ve'avajaho ja napuhu Nuna.
15 Na ja kú'o pwea pa'iahuna. Ijihuni maijaho pwea huni Natohwi venujaho pakamu
jihuna'e pahehuna. 'Enaka'i Na ja napuhu Nune 'iahuna. Ijihuni maijaho raka ka'ene
Amo una'i hejujaho Na ja ni'waravuta.
16 Ja Na iji papijihara kaivo Nara ja iji pijihuta. 'Ene Na ja irechamiu. 'Enakúne ja va'e
'ina mapoka re'avara. 'Ejakame joni 'ina kajija majama hihuna'e re'avara. 'E'ira'omo
ja Nuni ihi 'urahe raka Amo jari'avajaho Hu ja vajihuna.
17 Ikija Na ja 'waravukúne ea 'aho pu'úmo oja ma'ara'avara.

Mwe'a Ikara Ichá'ina'e Tisaiporua Puna'i Vehunijina

18 Mwe'akaki eaka hijujipo ja sena'avajaho ja niheju ja'ina'e pu Na nimaraku'a
seniva jihuna'e avaju.
19 Ja mwe'a kehuna re'ipisa ja hunijihuna'e hu ja oja miha'a. Ja mwe'a kehuni
vajakino Nara ja iji pijihe 'ekauta. Ijihuna'e mwe'akaho ja senavu.
20 Nara vu'a ka'ene 'waravujaho vwiha'avara. Pwea huni Natohwiji'i areria pana.
Pu Na sisei 'ahia ja'ina'e ja 'u'o sisei 'ahihuna. 'Enakaivo pu Nuni ira hena vejajija joni
ira hena vehuna.
21 'Enakaivo Nuni ihijihuna'e pu ija'ina 'ahihuna. Ijihuni maijaho pu Godi ka'ene
Na ranamiume roujaho paheju jihuna'e avahuna.
22 Na paroareje pu pa'wara'ipisa pu sisea paveja'a. 'Enakaivo iviamai pu puni sisea
areri pavahahuna.
23 Ea ka'ene Na semujaho hu Nuni Omiji 'u'o semuna.
24 Na puni una'i ike ea areri pavehuni ja'ina ka'ene vejujaho Na ija'ina pave'ipisa pu
sisea paveja'a. 'Enakaivo pu ki'eme Na ijí vejujihuna'e pu Na sename 'ee Nuni Omiji
'u'o senavu.
25 Pu ika'ina ka'ene vejajihuni maijaho Godi oni ira vaji 'waramajara roe nimaa
re'amarono aranana. Ijaho ika'ina'e 'waramana Pu Na vu'a pa'a senamana.
26 'Enakaivo joni Ni'ajihi'ina ka'ene Nara Amo una'i rene ranave ro'amajaho Godoni
'Avena ka'ene nimaijina. Hu Amo una'i rena rohuni jihuna'e Hu Na rone 'warahuna.
27 'Eje ja 'u'o Na rone ea 'aho'a najahuni jihuni maijaho ja nú pu'úmo kami aneji
rene hina apene roajihuna'e najahuna.

16

1 Na uneunechakija ja 'waravu jihuna'e ja ani paruva'avara.
2 Pu ja Sinakoku vaja roturihuna. Vea nituma rouna'omo rosa'eje ea irara ja
'ani'amajara vwiha'amajaho hu Godoni kaukara'e vene avanu ro'ena.
3 Pu Amo pahena kame Na pahena pakivu jihuna'e pu ja ijá 'ahihuna.
4 'Enakaivo Na uneunechake ja 'waravu jihuna'e puni vei ro'amajaho pu ijá
vehuna. 'Ejakamareje ja Nara 'waravukaho vwihahuna. Na anejijaho uneunechaka
ja pa'waravuta. Ijihuni maijaho Na ja pu'úmo hijujihuna'e avajuta.

Godoni 'Aveni Jihuni Kaukaraijina

5 'Enakaivo Na iviamaa Godi ka'ene Na ranamiume roujihuni va'u. 'Eju'e ja ea pina
A ichihi va'o? pa'wivu.

6 'Enakaivo Na uneunechakihi ja 'waravu jihuna'e joni oja vaja temuki rarenu.
7 Na ja nimaa 'waravu. Ja maranihuni jihuna'e va'u. Ijihuni maijaho Nara pava'ujaho joni Ni'ajihi'ina parohuna. 'Enakaivo Na va'ujaho Na Hu ranave joni rohuna.
8 Hura ro'amajaho Hura vejakame mwe'a kehuni ea pu sisei jihuni maa hehuna 'ee arira maijaho hehune 'ee 'otua vehuni 'unamijaho hehuna.
9 Sisea puniji najahuni jihuni maijaho pu Na panimaa rojura.
10 Arimaiji najahuni jihuni maijaho Na Amo oni va'ura'omo ja Na kú'o pakihuna.
11 'Otua vehuniji najahuni jihuni maijaho mwe'a kehuni natohwijaho ni'otua vetiara.
12 Na uneunecha mapoka 'warahuna ura reniu kaivo ja iviamaa areria pa'ekahuni jihuna'e pa'waravu.
13 Godoni 'Avena ka'ene nimaa nimai ijara ro'amajaho Hura nimaa nimai jihunijaho maho'o najahuna. 'Ee Hu Huni vwiha ijaho pa'warahuna kaivo raka ka'ene Hu henujiru 'warame 'ee raka ka'ene mai'o rehuniji najahuna.
14 Hu Nara raka ka'ene na'uji 'eke ja 'wara'ama jihuna'e Nuni pinana 'urihuna.
15 Uneunecha maho'o ka'ene Amo Onijaho Nuna. Ijihuni hahi raka ka'ene Nunijija Hu 'eke ja najahuna.

Temuka 'Ee Temarijina

16 'Aha josu pare'eje ja Na pakihuna. 'Enareje kú'o 'aha josu'a pare'eje ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e 'iamana.
17 'Ejume Huni tisaiporu 'ahopo 'aho'a ijá 'iava Hu 'warumu kajihuni maijaho irake? Na 'aha josu'a pare'eje ja Na pakihuna. 'Enareje 'aha josu'a pare'eje kú'o ja Na kihuna. Ijihuni maijaho Na Amo oni va'ujihuna'e 'waravu 'úmujaho rakijihuna'e 'warumo? 'wavara.
18 'Ejume pu ijá 'wava 'Ú ikaho iraka'e rone 'warumo? Ikaho iraka'e rone 'aha josuna 'úmo? Hura raka ka'ene rona 'warumujaho nú puruva renu 'wavara.
19 Jesu kimajaho pu Hu apohuna kimarena Hu pu ijá 'iama Na ijá 'iavuta Na 'aha josu'a pa'are'eje ja Na pakihuna. 'Enareje 'aha josu'a pa'are'eje ja kú'o Na kihuna 'iavuta. 'Ena'omo ijí ja hina aposaravu raka?
20 Na ja nimaa nimaa 'waravu. Ja niramarume hine 'úchia 'ehuna. 'E'eje mwe'akaho hu mari'uhuna. 'E'eje ja niho'o temukama paranihuna. 'Enakaivo joni temuka kajaho ta'arohe temara'e rehuna.
21 Napari vea ka'ene hariha nahe'i venujaho hu niho'o haha hiamuna. Ijihuni maijaho hu vea ka'ene haha hihunijara roukame avanuna. Hu hariha naheju'e pa'arenujaho hura haha ka'ene hiamajaho pavwihanuna kaivo hariha ka'ene hura nahejume ikino mwe'i roajihuna'e temarananuna.
22 Ijihuni hahi ja iviamaa ija'ina temukamu. 'Enakaivo Na ja kú'o kive joni oja sonahihuna. 'Eje ea pina joni vaji temara ijaho paapena ruvahuna.
23 Ijí vea kajaho ja Na unenu'u pina paaporihuna. Na nimaa nimai ja 'waravu. Ja unenu'u 'aho'a'e Nuni ihi 'urahi'i Amo jari'avajaho Hu vajihuna.
24 Ja marako'a unenu'u pina Nuni iha pa'urahi'i jaririvara. 'Ena'omo ja jaririvakame Na vajihuna. 'Eje joni vaja temari niho'o rarena parahuna.

Mwe'a Ikehuni 'Unamiji Asihuniji'i Nahama 'Waramana

25 Na uneunecha ikijahija ja hai 'waravu kaivo vea mai'o rouna'omo rosa'eje Na kú'o ja haa pa'warahuna kaivo Na Amo oni vu'a samaumai ja 'warahuna.
26 Ijí vea kajara ro'amajaho ja Nuni ihi 'ahi jarihuna. 'Enakaivo Na ja ika'ina pa'iavu Nara Amo jonijihuna'e 'warahuna pa'iavu.
27 Amora ja oja mihu. Ijihuni maijaho ja Na oja mihe 'ee nimaa rojujaho Na Amo oni rena routa.

28 Na kahi Amo oni rena roe iki mweˈi routa. ˈEnaˈomo Na iviamai ike mweˈakaho areme kúˈo kahi Amo oni vaˈu ˈiamana.
29 ˈEjume Huni tisaiporu ijá ˈwava Hena! A iviamaa haa paˈwaruˈikaˈi samaumai ˈwarumu.
30 Nú iviamaa heju. A uneunecha mahoˈo nihe parana jihunaˈe ei pini unenuˈu pina Aaˈe aporahuna areria paˈana. Nú ike henareˈe A Godoni rena roaji nimaa roju ˈwavara.
31 ˈEjume Jesu eha vene pu ijá ˈiama ˈÚ ja iviamaa nimaa rojo?
32 Heha! Vea muka kaˈene roujaho iviamaa niro ˈeˈunana. Ijihunaˈe ja ea mapoka niˈaha kwinu juhahe ani ani joni ara aneji va ranahuna kaivo ja Nanasu piranamihuna kaivo Na Nanasu pahihuna. Ijihuni maijaho Amora nú huˈúmuna.
33 Na uneunecha mapoka ikija ja niˈwaravu jihunaˈe ja Nuni vaji matauviˈina apehuna. Ja iki mweˈi hijujaho ja sisei hiju kaivo ata kairasaˈavara. Ijihuni maijaho mweˈakaho Nara ni asivuta ˈiamana.

17

Jesura Hua Nimai Vetihuniji Puni Siporua ˈOnajina

1 Jesu uneunechake ˈwaravume paarejume Hu nia ahasirime akúpi ˈahi niriˈi ijá ˈwama Amo vea niroukúne A veje Harihu puni pinana ˈurinama. Harihuni vejuˈe Oni pinana ˈurinukúne.
2 A Hu harura ea mapoka asitahuna mahana. ˈEnajihunaˈe A ea kaˈene Hu vajahajija Hu pu majama hihuna mihuna.
3 Ikaho majama hihunijina. Pu A Godi kaˈene nikwinuˈwi nimaa nimaiji hena kame ˈee Jesu Keriso kaˈene Ara ranavume roaji hena kahuna.
4 Na iki mweˈi kaukara kaˈene A mihajaho nive paraju jihunaˈe Oni pinana natohwa ˈurinu.
5 ˈEnakúne Amo veje Nuni pinana natohwa ˈurinama. Nú noˈo nitama mweˈakaho paˈajiri vejume Nuni pinana ˈurina jaˈinaˈe ˈurinama.
6 Ea kaˈene Ara Na mweˈi vajihajija Na A rone pu najahuta. Pu Oni ea kaivo A Na vajihajija pu Oni ira hena veju.
7 Pu iviamaa niheju. Uneunecha kaˈene A vajihajaho Oni rene roara.
8 Ara Oni ira kaˈene Na vajihajija Na pu ˈwaravuˈe pu hena vejara. ˈEne pu ijí hejujaho nimaa nimaa Na Oni rena routa. ˈEe Ara Na ranamiume roujaho pu nimaa nimaa roju.
9 Na puni siporua ˈoju kaivo Na mweˈa kehuna paˈoju. Ea kaˈene A Na vajiha jihipunaˈe ˈoju. Ijihuni maijaho pu Oni eijihunaˈe Na puni siporua ˈoju.
10 Nunijijahija mahoˈo One ˈee Onijijahija mahoˈo Nuna. Ijihunaˈe pura vejuˈe Nuni pinana ˈurinu.
11 Na iviamaa mweˈakaho kúˈo pahihuna. ˈEnakaivo pu pupuso iki mweˈi hiˈejuˈe Na Oni vuˈu. Amo arimai ea kaˈene Ara vajihajija Oni iha ˈahi hami ˈajohaˈamana. ˈEjakame Nú nikwinuˈini jaˈinaˈe pu ˈuˈo nikwinuˈwi reja.
12 Na pu puˈúmo hijuti veijino Na Oni iha ˈahi pu ˈajohauta. Ea kaˈene Ara vajihajija Na pu hami ˈajohauta. ˈEjume ea pina nihoˈo paranamia vaˈana kaivo ea kwinuˈwi sisemaa ijara vaˈume paˈarenana ˈEjume Godoni irijarahara ˈwaramajaho ro nimaaˈe renana.
13 ˈEnakaivo Na iviamaa Oni vuˈu. Vuˈa ikejahija Na iki mweˈi ˈwaravu jihunaˈe puni vajijaho Nú temarijara rarena parahuna.
14 Na Oni ira pu niˈwaravuta. Ijihuni hahi mweˈakaho pu senamu. Ijihuni maijaho pu mweˈa kehuna pana. ˈEne Na ˈuˈo areri mweˈa kehuna pana.
15 A mweˈakino pu ˈeka ani vahuna paˈwaravu kaivo ˈavena sisei ruaraˈenakúne ˈajohaˈamana.

16 Areria Na mweˈa kehuna pana. Ijaˈina pu ˈuˈo mweˈa kehuna pana.
17 Oni ira nimaakúne A Oni ira apena venaˈe pu ea arira reˈavara.
18 Ara Na ranamiume Na iki mweˈi roujaˈinaˈe Na pu ˈuˈo mweˈa ikino irechamiu.
19 Puni hahijihunaˈe Na Nuni haha pu mihuta. Ijihuni maijaho Oni ira kaˈene nimaijino veje pu ea arira reˈavara.
20 Na punaru siporua paˈoju kaivo pura raka kaˈene ˈwarave ea ˈahopo hene Na nimaa ronihunijihipuna ˈuˈo ˈoju.
21 ˈEnajihunaˈe Na siporua ˈojukúne pu mahoˈo nikwinu reˈavara. Amo pu nikwinu nú puˈúmo reˈavara. Areri Ara Nuni vaji hijuˈe Nara Oni vaji hijujaˈinaˈe pu ˈuˈo Núni vaji hihuna. ˈEjakame mweˈakaho Ara Na ranamiume rouji nimaa roˈavara.
22 Ara pinana kaˈene mihajaho Na pu nimihuta. ˈEnajihunaˈe pu nikwinu rehuna. Areri nú nikwinuˈina rejajaˈinaˈe rehuna.
23 Na puni vaji hijuˈe A Nuni vaji hinu. ˈEjukame pu nihoˈo nikwinu rena paraˈavara. ˈEjakame mweˈakaho Ara Na ranamie ˈee oja kaˈene Na mihajaˈinaˈe A pu ˈuˈo oja mihujaho pu hena kaˈavara.
24 Amo A pu Na vajihajaho Nara hiˈujino pu ˈuˈo hihuna ura reniu. ˈEjakame pu Nuni pinana kaˈene Ara mihajaho kaˈavara. Nitama mweˈakaho maiˈo pavejajiri A oja mihana.
25 O Amo A arimaa mweˈakaho A pahena pakamu kaivo Na A nihene kavura. Ara Na ranamiume roujaho ea ikipo niheju.
26 Na A icháˈinijaho pu najahuta. Na majama A rone najaha apena vahuni jihunaˈe Ara Na oja kaˈene mihajaho puni vaja nave Na puni vaji hiuta ˈwamana.

18

Jesu Kamovajina
(Matiu 26:47-56; Maka 14:43-50; Ruku 22:47-53)

1 Jesu ikaho ˈwaravume paˈarejume Hu ˈurine vaˈe Kitironi isoha ona karaˈi juasiˈaˈomo Huni tisaiporue puˈúmo ijí vaˈara.
Noin
2 Jutasi kaˈene Hua nahamahunijaho hu ruha kajaho nihena kamuna. Ijihuni maijaho Jesu naˈia mapoka Huni tisaiporu puˈúmo ijí vaˈura.
3 Pirisiti mamaˈina ˈee Parasi ijipo Jutasi Romu puni sorutia ˈee hirisima vajahume aherame naheha ˈee tosia ˈee juha hajaa vene roara.
4 ˈEjumakame Jesu uneunecha mahoˈo kaˈene Hu reˈiro vejajaho nihenana. ˈEnarena Hu ro ˈeˈune vaˈe pu ijá ˈiama Ja irá savo? ˈiamana.
5 ˈEjume pu eha vene Hu ijá ˈwava Jesu kaˈene Nasareti ora nú savu ˈwavara. ˈEjume Hu ijá ˈiama Ijaho Nana ˈiamana. ˈEjume Jutasi kaˈene Hu nahama ˈwaramajaho pu puˈúmo naminana.
6 ˈEjume Jesu ijá ˈiama Ijaho Nana ˈiavume pu henarame hiruˈoˈusaha kahakaro vaˈikaˈi mweˈi arihara.
7 Jesu Hu kúˈo aporama ijá ˈiama Ja irá sama ojo? ˈiamana. ˈEjume pu ijá ˈwava Jesu kaˈene Nasareti orijina ˈwavara.
8 Jesu eha vene ijá ˈiama Na Huna ˈiamana. ˈEnajihunaˈe ja Na sariˈavajaho eakija irechamie vaˈa ˈiamana.
9 Godoni iri nitama marako ˈwaramajaho iviamaa roe nimaa renu ˈwaˈikaˈi ijá ˈwama Ara ea kaˈene Na vajihajijahija pina ani ani pavaˈara ˈwamana.
10 Saimani Pita soˈwa rukinaˈomo Marakasiho pirisiti natohwijihuni pweaˈomo soˈwi ˈanaume manaˈinijaˈi ataa ˈuhuˈusunahana.
11 ˈEjume Jesura Pita ijá ˈwama Oni soˈwa suta vaji ranama. ˈÚ Na kapusia kaˈene Amora mihajaho paiˈejo? ˈwamana.

Jesu Aheme Anasi Kaˈene Pirisiti Jihuni ˈUnaˈi Roajina

12 Romu puni sorutia ˈee puni mamaˈina ˈee Jua puni hirisimapo Jesuho ˈuname ija kamovara.
13 Marakoˈa pu Hu apena vaˈe Anasi oni vaˈara. Ijihuni maijaho Anasiho Kaiapasi oni jurijihunaˈe. Juara kajihuni vajijaho Kaiapasira pirisiti niˈina renana.
14 Kaiapasiho ea kaˈene Jua ea mapoka marakoˈa ika ˈwaramajina Ea kwinu ea mapoka punijihunaˈe kwahuna. Ijaho nihoˈo mamaa vena avahuna ˈiamana.

Pitara Jesu Hemahajina
(Matiu 26:69-70; Maka 14:66-68; Ruku 22:55-57)

15 Saimani Pita kaivo tisaiporu pinaˈi Jesu ˈararihae vaˈara. Tisaiporu pina kajaho pirisiti natohwijaho hu nihena kaviˈinaˈomo hu Jesuˈi ahuma vaˈe pirisiti natohwijihuni sei vaˈana.
16 ˈEˈeme Pitaho vwicha jiami namiˈeme tisaiporu pina kajaho pirisiti niˈinijaho hena kaviˈina ˈomo hu Pita ahema roˈirono napara kaˈene vwicha ˈajohajaho ˈwaraˈikaˈi ahema vaji roana.
17 ˈEjume napara kaˈene vwicha ˈajohajara Pitaho ijá ˈwama ˈÚ a ea karehuni tisaiporu pina raka? ˈwamana. ˈEjume hu napara kajaho ijá ˈwama Na pana ˈwamana.
18 ˈEˈeme pwea ˈee hirisima ˈahoˈa atuatavume vena jae iruhe hijara. ˈEˈeme Pita ˈuˈo ijí pu puˈúmo namine vena iruana.

Pirisitia Niˈinijara Jesu Apomajina
(Matiu 26:59-66; Maka 14:55-64; Ruku 22:66-71)

19 Pirisiti niˈinijara Jesuni pwehija rone Jesu apome ˈee Hura raka kaˈene najahuji rone apomana.
20 ˈEjume Jesu hu eha vene ijá ˈwama Na samaumai ea mapoka vuˈa ˈwaravuta. Sinakoku ˈee Temiporu vaji Jua ahuma hiˈejuˈe Na najahura. Na nihoˈo vuˈa pina nesa paˈwaravuta.
21 ˈEnakaivo rakijihunaˈe a Na aporimo? Ea kaˈene Na ˈwaraˈejuˈe hejujihijaˈe aporame hena. Na raka kaˈene ˈwaravujaho pu nihejura ˈwamana.
22 Hu ijá ˈwaraˈeme hirisima kwino Jesuni rori naminanaˈomo ijara Hu tahijahiˈi ijá ˈwama ˈÚ ˈunama ijaˈina pirisiti niˈinijaho ˈwaraˈeja? ˈwamana.
23 ˈEjume Jesu ijá ˈwama Na vuˈa sisea ˈwaravuta reˈamajaho a iviˈa kúˈo ˈwariva hejuma. ˈEnakaivo Na vuˈa maa ˈwaravuta reˈamajaho a ichá vene ˈanio? ˈwamana.
24 ˈEjume Anasira Hu kamoma ranavume Kaiapasi pirisitia niˈini jihuni vaˈana.

Pitara Jesu Kúˈo Hemahajina
(Matiu 26:71-75; Maka 14:69-72; Ruku 22:58-62)

25 Saimani Pitaho vena irua namiˈeme pu ijá ˈwava ˈÚ a Huni tisaiporu pina raka? ˈwavara. ˈEjume hu hema ijá ˈwama Na nihoˈo pana ˈiamana.
26 Pirisiti niˈini jihuni pwea kaˈene Pitara ˈanaume ataa ˈuhuˈusunaha jihuni ea pini ijá ˈwama ˈÚ a Hu huˈúmo juasiˈi kavute? ˈwamana.
27 ˈEjume Pita kúˈo heˈeme niˈaha kwino ˈuˈora ˈumenana.

Jesu Apene Pairati Oni Unaˈi Roajina
(Matiu 27:1-2, 11-14; Maka 15:1-5; Ruku 23:1-5)

28 Súˈu vea kaˈene uka ˈumenajino pu Jesuho apene Kaiapasi oni sei vaˈe ˈotua vejuri sei vaˈara. Jua pu ˈotua vejuri sea vaja pavaˈara kaivo maˈahi namijara. Ijihuni maijaho pu puni tamana ruarahareje Pasovaˈe paihuni jihunaˈe ˈotua vejuri sea pava aruvara.
29 ˈEjume Pairatira vaˈe pu ijá ˈiama Eakaho irakaˈe ja namahareja apene roare? ˈiamana.

30 Pu eha vene hu ijá 'wava Ea ikaho Hu sisea paveji'ina re'ipisa nú ija'ina paapena roa maha'a 'wavara.
31 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja joni tamani jihuni 'unamijino Hu 'otua veti'avara 'iamana. 'Ejume Jua kajipo ijá 'wava Varapi jihuna'e nú ea pa'anie kwamasahuna 'wavara.
32 'Enajihuna'e Jesura ichá'ina'e kwahuna ka'ene nimarako 'waramajara roe ni-maa'e renana.
33 'Ejume Pairati kú'o 'unama va'e 'otua vejuri ari va'e Jesu 'umena ijá 'wama 'Ú A Jua puni Kinie? 'wamana.
34 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama 'Ú a ikaho oni vwihai vwihana 'warimu 'uho ea 'ahopo Na rone 'waravara'e 'warimo? 'wamana.
35 Pairati eha vene ijá 'wama 'Ú na Jue? Oni ehija 'ee pirisitia mama'inijipo A apene roe na mihara. Ijaho A raka vejumakame pu A apena roe na mihare? 'wamana.
36 'Ejume Jesu eha vene ijá 'wama Nuni ara kwaa ikaho mwe'a pana. Nuni ara kwaa iki mwe'i re'ipisa Nuni pwehija pu areri ajira veja'a. 'Ejakamareje pu Juakija Na niho'o paapenia'a. 'Enakaivo Nuni ara kwaa ikaho panamu 'wamana.
37 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama 'Ú A Kinie? 'wavume Jesu ijá 'wama A Na Kinia 'wimujaho Na ijí rehuna'e naheniara. 'Ee ijihuna'e Na iki mwe'i routa. Na iki roujihuni maijaho ea mapoka ka'ene iki mwe'i hijujihija'e raka ka'ene nimaa nimaiji 'wara'iro routa. Ea ka'ene nimaijihunijija Nuni ira hejura 'wamana.

Jesu 'Anaa Kwahuna Nimai Vejajina
(Matiu 27:15-31; Maka 15:6-20; Ruku 23:13-25)

38 'Ejume Pairati Hu ijá 'wama Nimaa nimaijaho irake? 'wa'ika'i hu 'uroti va'e Jua kú'o ijá 'iama Na Ea ikehuni vaja sisea pina pakavu.
39 'Enakaivo joni tamana ja Pasova vea reju'ukivi'i na ea ka'ene tipura hijujaho pina ranavu'e va'ura. 'Ena'omo na Eake Jua puni Kinia ranahuna ja ura renao? 'iamana.
40 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Ea kajaho pana vo Parapasi ranama 'umejara. 'Enavo Parapasiho hu nesa apeji'inijina.

19

1 Pairatira Jesuho apene hijahana.
2 'E'eme sorutiapo 'wiji ehimapi Huni húmata 'ahi apúsamahara. 'Ene pu kini epuni ateha mavarasa'ina avi'ini apúsamahara.
3 'Enareja pu 'ijahe 'ajoma ijá 'wava Esi A Jua puni Kinia 'wavara. 'Eji'i puni iji varinu tahijahara.
4 Hu Pairati kú'o 'uroti roe pu ijá 'iama Heha! Na Hu ahema roujihuni maijaho na Huni vaja sisea pina pakama ahema rou 'iamana.
5 'E'ejume Jesuho 'wija 'ee ateha avi'ina ka'ene samahaji'i roe 'uroti samai 'e'unana. 'E'eme Pairati ijá 'iama Eake kaha! 'iamana.
6 'Ejume pirisitia mama'ina 'ee Jua puni hirisima pu Hu kavi'i ijá 'umeja Icha 'ahi 'anaa! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Enakaivo Pairatira ijá 'iama Na Huni sisea pina pakavukúne jara ojono apena va'e icha 'ahi 'ana'avara 'iamana.
7 'Ejume Juapo eha vene hu ijá 'wava Núni tamana ika'ina ijihuna'e núni tamanijara 'waramu ja'ina'e Hu kwahuna. Ijihuni maijaho Hu Godoni Hariha 'úmujihuna'e nú Hu 'anaa kwahuna 'wavara.
8 'Ejume Pairatiho ijí vu'a kaji henarena niho'o tea juma paranana.
9 'E'ika'i hu kú'o 'otua vejuri sei va'e arume Jesuho apoma ijá 'wama A ichi rena roane? 'wamana kaivo Jesuho huni eha pavenana.
10 Pairati ijá 'wama A irakijihuna'e na pa'warimo? Nuni harura namuna'omo na areri A ranamae vahuna ho na A icha 'ahi 'anahunijaho A paheno? 'wamana.

11 'Ejume Jesu eha vene hu ijá 'wama A mai'o Nuni harura areri paasimana kaivo Godira a harura ma'amajiana vo a Nuni harura paasimana. Ea ka'ene Na apenie roe a mahajija pu sisea ni'ima'ura vejara 'wamana.
12 Pairati ijí henarena 'unama same Hu rana'iro venana. 'Enakaivo Juapo ijá 'umeja A eake ranave va'amajaho a Sisa oni napura parehuna. Ea irara ori'ini hu kinia 'iamujaho Sisa'i ninakarame avanu 'wavara.
13 Pairati he'eme pu ijí 'waravume henarena Jesuho apena roe ma'ahi 'otua vejuri ruhi rana'ika'i hu asuma hi'eme Jesu huni una'i naminana. Ijí ruha kajaho Hipuru puni iri Kapata 'wavura.
14 Vea ka'ene Pasova amairiaravari vea kaji veiri'i hu Jua ijá 'iama Joni Kinia kaha! 'iamana.
15 'Ejume pu ira ajira ijá 'umeja Hu apena va'a! Hu apena va'a! Icha 'ahi 'anaa! 'umejara. 'Ejume Pairati ijá 'iama Ja ura na joni Kinia icha 'ahi 'ana'ejo? 'iamana. 'Ejume pirisitia mama'inijipo eha vene ijá 'umeja Nú kinia pana vo Sisarana 'umejara.
16 'Ejume hu Hu apene icha 'ahi 'ana'avarono mihana.

Jesu Korosi 'Anaajina
(Matiu 27:32-44; Maka 15:21-32; Ruku 23:26-43)

17 'Ejume pu Hu ahema va usevume Jesu ichaka Hu 'anahunijaho tapana va'e kwaa iha Korukata 'wavuji va'ana. Ijaho Hipuru puni iri Húmata Ata 'wavura.
18 Pu ijí Hu icha 'ahi 'anaara. 'Ene ea no'ohe'i pina ronu'i 'anae pina 'u'o ronu'i 'anaara kaivo Jesuho riri 'anaara.
19 'E'eme Pairati asura ira ika'ina vene korosia huri 'ananamana Jesu Nasareti Ora Jua Puni Kinia 'wame venana.
20 Asura ka'ene hura venajaho Hipuru Ratini 'ee Kuriki puni iri venana. 'Enavo kwaa ka'ene Jesu 'anaajaho ara natohwa rorina'omo Jua mapoka vai'i asura kajaho kama tahi'i va'ura.
21 'Enareja Jua puni pirisitia mama'inijipo Pairati ijá 'wava A Jua puni Kinia venujaho arema kaivo Hura Na Jua puni Kinia 'iamanakúne ijihuni toi ve'amana 'wavara.
22 'Ejume Pairati ijá 'iama Raka ka'ene nara vejujaho na nivejume pa'arenana 'iamana.
23 Sorutia mapoka Jesu icha 'ahi 'anaume pa'arejume sorutia Huni ateha jahene ahaame nia no'ona no'o irechavara. Areri sorutia kwinu kwino ea no'ona no'o ijá 'ekahuna'e irechame 'ee Huni ateha mamaa ka'ene huri apúsamonujaho pasuhara kaivo iji kahi rene hwena va'e kami usevara.
24 Ijí pu ijá 'wava Roe nú Huni atehakaho paisova kaivo roe pipi vene kava. Ea irara mai ape'amajaho hura ape'enakúne 'wavara. Ijí veja kajaho Godoni Ira nitama ijá 'waramajaho nimaa renana.
Pu Nuni ateha 'eke ahaame vajúsarahuna. 'Ene Nuni ateha apene pipi vehuna 'úmana.
25 'Ejume sorutiapo uneunechakija vejara. 'Enakaivo Jesu icha ka'ene 'anaari anejijino ea ka'ene namijajaho Huni oha 'ee Huni ohijihuni 'u'ua 'ee Meri ka'ene Karopasi oni napara 'ee Meri Matarini ijá namijara.
26 Jesu oaha kame 'ee Huni tisaiporu pinaka Hu oja mahujaho kavi'i ijá 'wama Napara karere oni Hariha kama 'wamana.
27 'Ene Hu Huni tisaiporua ijá 'wama Oni oha kama 'wavume hu ijí hene túna'i napara kajaho aheme huni ari va'ana.

Jesura Kwamajina
(Matiu 27:45-56; Maka 15:33-41; Ruku 23:44-49)

28 Ijihuni túna'i Jesu henajaho uneunecha mapoka ka'ene Hura ve'iro roajaho iviamaa nivesihana. 'Enavo Godoni iri nitama 'waramajaho ro nimaa renana. 'Ejume ijá 'iama Na toa huanimu 'iamana.
29 'E'eme si'uara ajina riha kisina rukina ijí namana'omo pu 'o'asuni ichi mwavahame 'ena ape 'urine Hu iri vwevara.
30 'Ejume Jesuho ijí ajina riha kisina kajaho inarena ijá 'iama Nipa'arenu 'i'ika'i húmata aruha arihajaho ni'aha kwinu oja sumana.

Jesu Iana 'Ahi Pijahume Napamajina

31 'Ejume Juapo Pairati apoma ijá 'wava Nú ea ka'ene icha 'ahi navu karaho 'anie mumora túachamihe kwamasahakivi'i 'eke mwe'i irechava 'wavara. Pu ijá vejajihuni maijaho puni Sapati jihuni vea natohwijara rehuni jihuna'e avajara.
32 'Ejume sorutiapo roe urana namajihuni mumora 'ania tuamahe 'ee ea pina ka'ene ropuna'i Hu hu'úmo icha 'ahi 'anaajihuni mumora 'ania tuamahara.
33 'Enakaivo pu Jesuni roi'i kavajaho Jesuho nikwamana kavara. 'Enareja pu Huni mumora patumahara.
34 'E'eme sorutia kwino juha apena roe iana hari pijahume ni'aha kwinu 'aa 'ee toa iji'i arihana.
35 Ea ka'ene ijí re'eme kamajara ijí rone 'waramu. Ijí hura rone 'waramujaho nimaa. 'Ene hu nihena kivi'ini jihuna'e hu nimaa 'waramu jihuna'e ja 'u'o hena nimaa rohuna.
36 Ijí uneunecha kajaho vejuma pa'are'ejuma'e nitama Godoni ira ijá 'warumajaho Huni ata pina paveje 'au'ena 'úmajaho nimaa renana.
37 Vukú'u nitama Godoni iri ijá 'warumane Pura Hu pijahajaho pu kahuna 'úmana.

Jesu Kwananavajina
(Matiu 27:57-61; Maka 15:42-47; Ruku 23:50-56)

38 Ijihuni túna'i Josapi ka'ene Arimatia orijaho Jesuni tisaiporu pina kaivo Jua juhamare'e pasama hiramuna'omo hu roe Pairati Jesuni haha ape'irono apoma 'waramana. 'Ejume Pairatira nijina 'wavume hu roe Huni haha apena va'ana.
39 Nikotimasi ka'ene nitama na'ii Jesu va'e kamajara 'u'o senisia mú 'ee aroi vejara ka'ene ahija rukinijaho apena roana.
40 Pu Jesuni haha apene ateha senisia iji'i mwavara. Jua puni tamana ea kwamasahi'ina ijá vejura.
41 Kwaa ka'ene Jesu icha 'ahi 'anaari rorijaho juasi'a. 'Ena'omo juasi'a kajino mutita namuna kaivo ea 'aho'a mai'o ijaho pairechamiara.
42 Mutita kajaho samatu'una'omo Juapo Pasova huna'e amairiarahuni jihuna'e pu ijí Jesuho ranavara.

20

Mutita Vuata Namajina
(Matiu 28:1-8; Maka 16:1-8; Ruku 24:1-12)

1 Hura natohwi sú'u sú'o vea mai'o paahara sa'eme Meri Matarini ijí mutita kaji vai'i kamajaho muna ka'ene vwicha kunavajaho tatiraha apene ruvaara kamana.
2 'Enarena hu ninuma va'e Saimani Pitaho 'ee tisaiporu pina ka'ene Jesura oja mahuji'i puni va'e ijá 'iama Pu núni Natohwijaho mutita vaja niapene ani ranavara'omo pu ichihi ranavajaho nú puruva renu 'iamana.
3 'Ejume Pita'o Huni tisaiporu pina kaji'o mutita kaji va'iro va'ara.
4 Ea no'o ninukujahara kaivo tisaiporu pinijara Pita ninuma asima urana va'e marako mutita rora kaji 'e'unana.
5 Hu va'e aruha amanena niriajaho ateha ijí navara kaivo hu vaja paaruma va'ana.

6 'E'eme Saimani Pita 'u'o túna'i va 'e'unarena ijí mutita vaji aruma va'i kamajaho
ateharu navara.
7 'Enakaivo ateha pina ka'ene Jesuni húmata mwavajaho ateha 'aho'apo navajaho
panamana kaivo hunano mwama va'e namana.
8 'Ejume tisaiporu pina ka'ene urana mutiti roaji 'u'o ijí aruma va'e ateha kajaho
kime nimaa ronana.
9 'Enakaivo pu Godoni vu'a ka'ene Hu kwama 'urihunijaho pu mai'o majaa pahejara.
10 'Enareja tisaiporu kajija 'uname puni ari va'ara.

Jesura Meri Matarini Oni Una'i Samaahiramajina (Matiu 28:9-10; Maka 16:9-11)

11 'E'eme Meriho ijí mutita rori namine niravi'i aruha arihe mutita vaja kaji niriana.
12 'Eji'i kivume 'ona oji'ina no'ohe'i ateha sajasa'ini same Jesu ranavari tinijino pina
húmana'i asuma hijume pina mumona'i asuma hinana.
13 'Ejume pu hu ijá 'wava Napara karera a raka vene niramo? 'wavara. 'Ejume hu
ijá 'iama Erapo nuni Natohwa apena va'e ani ranavukame na puruva reniu'e ijihuna'e
avaju 'iamana.
14 Hu ijá 'wara'ikaivo ura ta'arohi'i kamajaho Jesuho ijá naminana kaivo Jesura
naminu paronana.
15 'Ejumakamarena Jesura hu apoma ijá 'wama Napare A rakijihuna'e niramo? A irá
samo? 'wamana. 'Ejume hu vwihanajaho Hu juara anesura ro'ikaivo ijá 'wama Ara
reha Hu apena va'e ani ranamana'e re'amajaho a ichá ranamajaho 'warive na va'e
Hu apejuma 'wamana.
16 'Ejume Jesu ijá 'wama Meri 'wamana. 'Ejume hu ta'arohi'i Jua puni iri ijá 'wama
Raponai 'wamana. Ijihuni maijaho Najuhi'ine 'wamana.
17 Jesu ijá 'wama A Na pa'uniri'amana. Ijihuni maijaho Na mai'o Amo oni
pavai'inakúne a va'e vwehu Nuna 'wara'amana. Na Nuni Oma 'ee joni Oma Nuni
Godi 'ee joni Godi ijihuni va'u 'i'ama 'wamana.
18 'Ejume Meri Matarini roe hura núni Natohwiji kamajaho Huni tisaiporua
'waramana. 'Ene Hura vu'aka 'warama kaji 'u'o 'waramana.

Jesura Huni Tisaiporu Puni Una'i Samaahiramajina (Matiu 28:16-20; Maka 16:14-18; Ruku 24:36-49)

19 Hura Natohwa nusirei tisaiporu mapoka ahuma sei vaji vwicha kume hijara.
Ijihuni maijaho pu Jua juhamareja avajara. 'E'eme Jesuho roe pura ahuma hija kaji
rira mu'oi nami'i kaivo ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
20 Hu ijá 'waramarena iji'a Huni ija najahe 'ee iana 'u'o najahana. 'Ejume Huni
tisaiporua Natohwiji kamareja teamanama parajara.
21 'Ejume Jesu kú'o ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna. Amora Na ranamia
ja'ina'e Na 'u'o ija'ina'e ja irechamiu 'iamana.
22 Hu ijá 'waramarena Hu iruhoa vetie ijá 'iama Godoni 'Avena apeha 'iamana.
23 Ja ea 'ahopuni sisea vwihanie are'avajaho puni sisea vwihana arevume paranana.
'Enakaivo ja ea 'ahopuni sisea pavwihanie are'avajaho puni sisea mai'o paparanana.

Jesu'o Tomasi Puni Vu'ijina

24 'Enakaivo Tomasi ka'ene Titimasiho ea iropu ropu no'o ijihi puni ea pina'omo vea
ka'ene Jesura roajaho hu ijaho pahinana.
25 'Ena'omo tisaiporu 'ahopo hu ijá 'wava Nú Natohwijaho nikavara 'wavara kaivo
hu pu ijá 'iama Na nuni nii Huni ija ka'ene nerui 'aniajija kime 'ee nuni ija ranave
nerui va'ani 'unamiji va'e 'ee nuni ija Huni iana hari rana'ujiana vo na panimaa roju
'iamana.

26 Na'ia iropune no'upisu pa'are'eme Huni tisaiporua vwicha kume vaji Tomasi'i pu'úmo hi'eme Jesuho kú'o roe puni rira mu'oi namiji'i ijá 'iama Matauvi'inijaho ja pu'úmuna 'iamana.
27 'Enarena Hu Tomasi ijá 'wama Oni ija miha. 'Ene Nuni ija kiama. Oni ija miha. 'Enareje iana hari isama. Panimaa ronujaho are'ika'i nimaa rona 'wamana.
28 'Ejume Tomasi eha vene ijá 'wama Nuni Natohwe 'ee nuni Godi 'wamana.
29 'Ejume Jesu ijá 'wama A Na kimajihuna'e nimaa ronu kaivo ea ka'ene Na paki'eja vo nimaa rojajaho Na merajihuna 'wamana.

Ike Puka kehuni Maijina

30 Jesu aacha 'aho'a ea areri pavejura Huni tisaiporu puni una'i vejume kavara kaivo ike puka vajakaho pavejara.
31 'Enakaivo vu'a ike vejajihuni maijaho Jesuho Kerisone 'ee Hu Godoni Harihijina 'omo ijí nimaa ro'avajaho Huni iha 'ahi majama hihuna apehuna.

21

Jesu Tisaiporu Iropu No'o Puni Una'i Samaahiramajina

1 Ijihuni túna'i soha iha Taipiriasi 'wavujino Jesuho Hu ichá'inijaho kú'o Huni tisaiporua najahana. 'Unama ika'ina'e Hu ichá'inijaho najahana.
2 Saimani Pitane 'ee Tomasi ka'ene Titimasina 'wavujaho 'ee Nataneru ka'ene Kena Karari orijine 'ee Jepeti oni harihija 'ee Huni tisaiporu no'ohe'i ijihi pu'úmo ahuma hijara.
3 Saimani Pita ijá 'iama Na va'e úa vesa'i va'u 'iamana. 'Ejume pu ijá 'wava nú 'u'o vu'ajivu 'wavara. 'Ejume hu pu pu'úmo va'e sisima 'ahi ajivara kaivo ijí na'ia kajaho pu kija pasiriravara.
4 Sú'u sú'o vea mai'o ahasio'eju'e Jesuho ora samai naminana kaivo tisaiporua Jesura naminu parojara.
5 'Ejume Jesu pu ijá 'umena Sesa karijee ja vi kija siriravooo? 'iavume pu eha vene ijá 'wava Pana 'wavara.
6 'Ejume Hu pu ijá 'iama Joni namea sisima ropuna'i mana'inija'i apúsamareje ja kija siriraha 'iamana. 'Ejume pu namea 'ene ropuna'i apúsavara. 'E'ikaivo pu tairiajaho areri parenana. Ijihuni maijaho kija mapoka mapoka ijí puni namea vajijaho ani renajihuna'e areria parenaara.
7 Jesura tisaiporu ka'ene oja mahajara Pita ijá 'wama Ijaho Natohwi jarana 'wamaji Saimani Pita henajaho hu maisu kaukara venonana'omo ateha ape apúsame mwamapi soha vaja kaji vajamana.
8 'E'eme tisaiporu 'aho'a sisima ma'u'ua 'ahi roe kija ka'ene namea vaji itu'o'unana nama kajaho tairia karohi rori va'ara. (Ijihuni maijaho rori vahuna mina areri 100 mita.)
9 Pu roe rori arihi'i kavume vena re'eme kija 'ee puretia ijihuni toi reji'i navara.
10 'Ejume Jesura ijá 'iama Kija ka'ene iviamaa jara sirirava kajaho 'aho'a 'eka roha 'iamana.
11 'Ejume Saimani Pitara va'e ajime namea kajaho tairi apene iki samai roi'i kavume kija mapoka mapoka mama'ina (153) ijihuni vaji navara kaivo namea paturamana.
12 Iji'a Jesu ijá 'iama Roe 'iruma ija 'iamana. 'Ejume pu nihena kavajaho Hu Natohwiji kamareja pu ea pina paapome A Ea irarane? 'wavara.
13 'Enarena Jesura roe puretia 'eke tuama vajihe 'ee kija 'u'o ijá venana.
14 Ijaho Jesura kwama 'urinani túna'ijaho Hu 'aha no'opisu Huni tisaiporu najahajina.

Jesu'o Pita Puni Vu'ijina

15 Pu ˈiruma ijume paˈarejumakaviˈi Jesu Saimani Pita ijá ˈwama Saimani Joni oni harihe a Na oja mihujara ikija asitahane? Hu ijá ˈwama Iˈa Natohwe na A oja mahujaho A nihena kimu ˈwamana. ˈEjume Hu ija ˈwama Nuni sipia ˈuˈua piiraˈamana ˈwamana.
16 Hu kúˈo ˈaha noˈu ijí ijá ˈwama Saimani Joni oni harihe A Na oja miho? ˈwamana. ˈEjume hu ijá ˈwama Iˈa Natohwe Na A oja mahujaho A nihena kimu ˈwamana. ˈEjume Hu ijá ˈwama Nuni sipia ˈajohaˈamana ˈwamana.
17 ˈEne Hu ˈaha kúˈo noˈupisu ijí ijá ˈwama Saimani Joni oni harihe a nimaa Na oja miho ˈwavume Pitaho temumana. Ijihuni maijaho Hu ˈaha noˈopisu ijá ˈwama A Na oja miho ˈwamajihunaˈe hu temuvume ijá ˈwama Natohwe uneunecha mahoˈo A nihena kimuna Na A oja mahujaho A nihenu ˈwamana. ˈEjume Jesu ijá ˈwama Nuni sipi ˈiruma vajiˈamana.
18 Na a nimaa nimaa ˈwaravu a vea kaˈene kivasa hinajaho a orono vwiha irame a ura ichihichihi vaˈi ˈahaujaho ijí vaˈuna kaivo a emaa reˈamajaho a ichihichihi ura vaˈi ˈahaˈamajaho pu iji ˈunaramone vwiha iramahe a kwaa kaˈene pavaˈi ˈahaˈamaji pu aherame vahuna ˈwamana.
19 Hu ikaˈinaˈe ˈwarama jihuni maijaho hura icháˈinaˈe kwavakame Godoni pinana ˈurihuniji rone ˈwaramana. Hu ijá ˈwaramarena ijiˈa ijá ˈwama Na ˈararihia ˈwamana.

Jesuho ˈEe Tisaiporua ˈAhoˈijihipuni VuˈijinaJesuho ˈEe Tisaiporua ˈAhoˈijihipuni Vuˈijina

20 ˈEjume Pita ura taˈarohiˈi kamajaho tisaiporu kaˈene Jesura oja mahujaho ˈararihie roana. Ea kajaho vea kaˈene Jesu puˈúmo ˈiruma ijari veijino Huni túra ˈahi mena hinanaˈomo apoma ijá ˈwama Natohwe ea irara A nahamaˈena? ˈwamajina.
21 Pitara ea kaji kaviˈi Jesu ijá ˈwama Natohwe eakaho ichá rehune? ˈwamana.
22 Jesu ijá ˈwama Na ura eakaho hina apena vaˈeje Na kúˈo rohuna reˈipisa ijaho oni kaukara panakúne Na ˈararihia roa ˈwamana.
23 Pu vwehwaha ijí henareja ˈwama apene ojiˈi ijá ˈwava Ike tisaiporuakaho pakwaˈena ˈwavara. ˈEnakaivo Jesu hu pakwaˈena paˈiamana. ˈEnakaivo Na ura eakaho hina apene vaˈeje Na kúˈo rohuna reˈipisa ijaho Nuni kaukara ˈwamana ˈiamana.
24 Ike tisaiporu kaˈene vuˈake venukaho hu hena kimujihunaˈe najahe ˈee asurakaho venu. ˈEnakaivo nú niheju Hura raka kaˈene ˈwarumujaho nimaa nimaa.

VuˈakehuniVuˈakehuni Urijina

25 ˈEnakaivo uneunecha mapoka kaˈene Jesura venaji mahoˈo heha ˈahi veˈipisa mweˈa ikaho puka kajihi irechahuna nihoˈo areri pareja ˈa. Nijina.

Akisi

Vuˈa Anejijihina

1 Tiapirasi ese. Nimarako pasia pina kaˈene na vejujaho Jesura raka kaˈene aneja
vene ˈee ea najaha
2 apene vaˈu vaˈo vaˈe vea kaˈene Hura kahi akúpa ˈahi vaˈaji va ˈeˈujuta. Hu
vaˈamarono Godoni ˈAveni vaji Huni apasorua kaˈene Hura iji pijihajija raka kaˈene
pu vehunijaho ˈwaramana.
3 ˈEne Hu kwama ˈurinarena naˈia mapoka (40) Huni haha ˈahi icháˈina renaji pu
najahana. Hu nimaa ˈurinana roˈavararorena ˈunama ani ani vejiˈi Godoni ariji rona
najaha ˈwaramana.
4 ˈEne pu ahuma hiˈeme Hu ijá ˈiama Ja nihoˈo Jerusaremi paareme vaˈavara kaivo ijí
ˈajaˈeje Amora raka kaˈene ja miˈiro nahama ˈwaravume Na ˈwaravujaho mihakamaˈe
ijiˈa vaˈavara.
5 Ijihuni maijaho Joniho ja toi vaji samaume ˈurijara kaivo naˈia josuˈa pareˈeje ja
Godoni ˈAveni samahuna.

Jesura ˈUrina Akúpa ˈAhi Vaˈajina
(Ruku 24:50-53; Maka 16:19-20)

6 ˈEjume pu roe ahuma hijiˈi apoma ijá ˈwava Natohwe A vea kajino kúˈo kwaa
kakaho Isureri ora miˈena? ˈwavara.
7 ˈEjume Hu pu ijá ˈiama Amora ijí vea kajaho Hu henu ˈee Huni harurijino
irechamana kaivo ijihijaˈe jara hena kahuna pana.
8 ˈEnakaivo Godoni ˈAveni roe ja samahakame ja harura apenarejaˈe ijiˈa Jerusaremi
ˈee Jutia ˈee Sameria Na rone najahuna. ˈEne ike mweˈakaho mahoˈo najahuna.
9 Ijija ˈwaravume paˈareˈeme pu ijá kaviˈi namiˈeme Hu apene ˈimita vaji vaˈume
ˈimiti tanuˈurihume pakavara.
10 Heha! Hura vaˈukame pu nia kaˈene akúpi ˈahi nirinamie nava kajaho paˈareˈeme
ea noˈoheˈi ateha sajasaˈini savajija ijá puni rori namijara.
11 ˈEnareja ea kajipo ijá ˈiava Karari orakije ja raka vene namina hine akúpa ˈaha
nirinama navo? Ijí Jesuho iki joni rene apene akúpi ˈahi vaˈukaho Hu kúˈo ˈunama
roˈamajaho ˈunama nikwinuˈina kaˈene jara Hu kaˈejuˈe vaˈu kajaˈina rohuna ˈiavara.

Jutasi Oni Tini apenajina

12 ˈEjume pu huriˈa Arivi rene Jerusaremi roara. Arivi rena roe kamino Jerusaremi
usevujaho naˈia kwinuna kwaa jora pana.
13 Pu ijí Jerusaremi roareja pura seaka huri hijujino vaˈara. Pita ho Joni ho Jemisi
ho Enituru ho Piripu ho Tomasi ho Pataramiu ho Matiu ho Jemisi kaˈene Apiasi oni
harihijaho ˈee Saimani kaˈene Jerati ˈwavujaho Jutasi kaˈene Jemisi oni harihijaho ijá
vaˈara.
14 Pu ijí rira kwino napara ˈee Meri kaˈene Jesuni ohijaho ˈee Huni ˈuˈuhijijihi puˈúmo
ahuma vwiha kwisu rene siporua ˈojiˈi hijara.
15 Ijá vejari veijino ea kaˈene Godi nimaa rojujijahija mapoka (120) ahuma hiˈeme
Pitara puni rira kaji ˈurine arini namijiˈi ijá ˈwaramana.
16 Vwehu nune Godoni ˈAvenijara Teviti oni ira vaji Jutasi rone ˈwaramajaho iviˈa
Godoni irijaho nimaˈe renana. Jutasira ea aherama roe najahume Jesuho apejara.
17 Hu nú puˈúmo hinone ˈee kaukara kaˈene núra vejukehuni pwinanaˈa renana.
18 Ike ea ikaho monia kaˈene sisea vejuˈe vajahajino apena mweˈa sisa pina
ˈimenanaˈomo ijí unaˈi ˈone huni tea jahausahume kwamana.

19 Ijihunaˈe ea mapoka kaˈene Jerusaremi hijujija kwaa kajaho iha Hakeratama ˈwavura. Puni iri Hakeratama ˈwavujihuni maijaho ˈAa Mweˈa ˈwama avajura.
20 Godoni ira kaˈene Samusi vaji ikaˈinaˈe vejara. Veje huni ara kwaa savasaˈe renama. ˈEje ea pina pahinama ˈee huni kaukara ijaho ei pini huni tinia apena venama ˈúmana.
21 Ijihuni hahi nú ea pina kaˈene naˈia mapokaˈe núni Natohwa Jesui puˈúmo ˈajúha ojiˈiniji apehuna.
22 Ijaho vea kaˈene Jonira ea toi samajino rene rou vaˈo Hu apena vaˈaji ˈeˈunaji ea pina apejakame Hura kwama ˈurinaji ronareje ea ˈahoˈa ˈwaraviˈinaˈe rehuna.
23 ˈEjume pu Josapi kaˈene Pasapasi kaˈene Jasitasina ˈwavujiˈo Mataiasiˈo ˈeka roajivara.
24 ˈEnaˈomo pu siporua ˈone ijá ˈwava Natohwe A eaka mapoki jihipuni oja vaja nihenunakúne Ara ea kaˈene iji pijahaji najuha.
25 ˈEjakame hura kaukara ikehuni vaja tinia apene ˈee apasoru huni kaukara kaˈene Jutasira areˈi huni ruhi vaˈajaho venama ˈwavara.
26 ˈEnareja ijihuni túnaˈi pu pipia venareje Mataiasira tinia apenana. ˈEjumakame hura apasoru iropu ropu kwinu ijihi niˈajinamiana.

2

Penitikosi Vea

1 Jua puni Penitikosi vea natohu rejume pu mahoˈo rira kwinu ahuma hijara.
2 ˈEˈeme niˈaha kwinu akúpa ˈahi ˈoˈivajamajaho areri puurapo hiravujaˈina rena roˈeme sea kaˈene pura hija kajaho ˈahíˈahí vajamana.
3 ˈEˈeme pu kiˈeme ira kaˈene vena saˈinijipo rene roariharene ea kwinu kwino puni haha ˈahi tirohara.
4 Godoni ˈAveni ruha apene paranarena venaume pu ea mahoˈo aneja vene ira ani aniˈina ˈwavara.
5 ˈEjume Jua kaˈene Godi oja mahiˈina kaˈene kwaa ani ani rena roajija ijí Jerusaremi hijara.
6 ˈEnaˈomo vea kaˈene ˈoa kaji henareja ea mapoka kajija ahuma roe nihoˈo puruva retiana. Ijihuni maijaho ea ˈoiˈoi heˈejuˈe puni imaijino hine ˈwavara.
7 ˈEjumakame pu oja paˈarenaˈe ˈee oja hwaˈusahaume ijá ˈwava Ikaho ichá vejo? ˈÚ ea kaˈene ike ˈwavukija Karari ora pane?
8 Pu ichá'ina vene núni imaa kaˈene nú nahenuajino ˈwavujaho nú hejo?
9 Núa Patiani ore Miria ore Irami ore Mesopotemia ore Kapatosia Ponitasi ore Jutia ore Esia ore
10 Pirijia ore Pamipiria Ijipiti vajinaˈomo ijí ore Ripia opuni kwaa Sairini rorine ea ˈahoˈa Romu ora ˈee Jua ˈee Jua puni tamana hene vejujihunaˈe roajivara.
11 Nú ea ˈahoˈa Kuriti ore ˈee Arapia ora ˈavo pu hine núni imai Godira uneunecha mamaˈina kaˈene venaji rone ˈwavu ˈwavara.
12 ˈEnareja pu oja hwaˈusaha nihoˈo puruva renaume aposaramapene ojiˈi ijá ˈwava Ijaho iraki reno? ˈwavara.
13 ˈEnakaivo ea ˈahoˈa pu ijí matihe ijá ˈwava Ike eakija ˈwaini vwea rukinaˈe ine nanamiu ˈwavara.

Pitara Vuˈa ˈWaramajina

14 ˈEjume Pitara ˈurine ea iropu ropu kwinu puni rira kajino namiˈi kaivo ira ajira ijá ˈumena Jutia ora ˈee ea mahoˈo Jerusaremi hijukije ataa apúsame nuni ira ike heha. Nara raka kaˈene ˈwaraˈi vejukaho ja ea ˈahoˈa ijá ˈwavo.
15 Ja vwihajujaho ea ikija nanamiu roju kaivo pana. Iviamai súˈu súˈu vea hareha ˈaha karakaro namijujaho ea pananamiura.

16 Ikaho iraka kaˈene poropeti Joerura rone ˈwarumajina.
17 Mweˈakara maiˈo paˈareˈi veˈeje raka kaˈene rehuniji Godira ikaˈina ˈwaramana.
Nara Nuni ˈAvena ea mapoka samahakame joni harihija ˈapahija Godoni
ˈwaraviˈina rehuna ˈee joni kivasa raka kaˈene túna'i rehunijaho visoni kihuna
ˈee joni ema ijija maiˈo túna'i raka kaˈene rehunijaho navahi kihuna.
18 Nara Nuni pwea kaˈene napara parua ijija Nuni ˈAveni samahakame ijí vea kajaho
pu Nuni vuˈa ˈwaraviˈina rehuna.
19 Nara uneunecha aniˈina akúpa ˈahi vehuna ˈee aacha ani ani mweˈi najahuna ˈee
ˈaa ˈee vena ˈee venuˈa ani rehuna.
20 Vea naˈime nutuma nave masapa nihoˈo amapuˈura reˈeje ˈaa punaˈi rena nahuna.
Ijá reˈamani túna'ijino Natohwijaho rohuna.
21 Vea kajino ea irara Natohwi jihuni iha ˈuraha ˈumeˈamajaho Hu niˈajahuna
ˈwamana.
22 ˈEnakúne Isureri orakije ike vuˈakaho hami heha. Jesu kaˈene Nasareti ora kaˈene
Godira nimaa vene iji pijahe ranavume roajihuni vaji huni aacha ani aniˈina ea areri
pavejujija joni vaji venajaho ja ojono nihena kavu.
23 Ike eakaho nitama Godira hena kamarena ni amairiaramana ˈomo ja Hu ea sisesa
mihume pu korosia ˈahi ˈanaume kwamana.
24 ˈEnakaivo Godira vejume Hu kúˈo ˈurinana. ˈEnarena kwamasahe haha kaˈene
hehunijaho paˈarenana. Kwamasahuri harurijara Hu ˈunanahuna areri pana.
25 ˈEnakaivo Tevitira nitama Hu rone ˈwaramarena ijá ˈiama
Na kaˈejuˈe Natohwijaho nuni unaˈi naˈia mapoka hinu. Hu nuni ija manaˈinijaˈi
hinujihunaˈe na oja pahianihuna.
26 Ijihuni hahi nuni oja vajakaho nihoˈo teamanivuˈe ˈee nuni mitara mariˈumu. ˈEjuˈe
nuni haha ˈuˈo ˈojuta hami hwehunaˈe vwihajiˈi hiju.
27 Na niheju. A Nuni ˈavena paranave vaˈe ruha kaˈene veni renujaho vahuna. Oni
Ariramaijaho pamakaˈeje sakaraˈena.
28 ˈEnakaivo A majama hihunijaho najihana. ˈEne na Oni unaˈi hiˈujara veje
teamanima paranihuna ˈiamana.
29 Vwehu nune makiˈeje na núni sasa rone ˈwaravuma. Tevitira kwavumakame
ranava jihuni húijaho ikeho majama núni rori namo.
30 Hu poropetiaˈomo Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho hu he parajiˈina
renana. Godira nahama ˈwaramajaho Hu vejakame Teviti oni amuhiji pini huni ruha
apene hihuna ˈwaramana.
31 Teviti túna'i raka kaˈene rehunijaho hu nihena kamarena hu Kerisora kwama
ˈurihuniji ronarena ijá ˈiama
Huni ˈAvena paranave vaˈe ruha kaˈene veni renujaho vahuna. Huni haha
pasakarahuna ˈiamana.
32 Godira vejume Jesura ˈurinaji nú mahoˈo nihena kavajihunaˈe ja ˈwaravu.
33 Godira vejume Hu Godoni ija manaˈinijaˈi hinu. ˈEjuˈukame Amora Huni ˈAvena
kaˈene nahama ˈwaramaji Hu mihuˈukame jara raka kaˈene iviamaa hena kavujaho
Hura Huni ˈAvena kaji usesamaana.
34 Tevitiho nitama maiˈo akúpa ˈaha pavaiˈini hu ijaho ˈwaramarena ijá ˈiama
Natohwijara nuni Natohwa ijá ˈwama
Nuni ija manaˈinikaˈi asuma hiˈeje
35 Nara Oni naka venaˈe Oni omora hari hija ˈwamana.
36 Ijihunaˈe ˈwarave ea mapoka kaˈene Isureri hijujaho nihoˈo hami hami he
paraˈavara. Godira Jesu vejume Natohwa rene ˈee Keriso renana kaˈene jara icha ˈahi
ˈanaajina ˈiamana.

37 'Ejume pu ea kajipo ijí henareja pu oja 'urina parajume Pitaho 'ee apasorua 'aho'ijija ijá 'iava Nú icha'ina ve'eja? 'iavara.
38 Joni sisea vwihane aremamaa are'i kaivo ta'arohe Jesu Keriso oni iha 'ahijino toi sama'e joni sisea pa'are'amana. 'E'eje ja swara ka'ene Godoni 'Aveniji apeha.
39 Ijí nahama 'warama kajaho jone 'ee joni harihipune 'ee ea ka'ene kwaa jojori hiju jihipune 'ee areri ea mapoka ka'ene núni Godi Natohwijara Huna'e 'umena ijihipuna 'iamana.
40 'Ejume Hu vu'a 'aho'a 'u'o 'waramarena hu 'ejahie ijá 'iama Mwe'a kehuni siseijaho asinamie ruva'eje maraniama.
41 Ea ka'ene vu'a kaji hene vejajija toi samahara. 'Ene ea ka'ene nimaa roji'ina mapoka (3,000) vea kajino huri rejara.
42 'Enareja ijí apasorua kajipo najahajaho henareja pu veku veku ahuma hine siporua 'one 'ee puretia tuachame iji'i hijura.

Nimai Roji'inapo Hia Ka'ene Hijajina

43 'Ejume Godira apasoru puni vaji aacha ani ani'ina ka'ene ea areri pavejujipo rejumakame ea mapoka ka'ene hija kajija oja hwa'usahara.
44 Ea ka'ene ijí nimaa nimaa roji'ina kajija oja kwinu vwihane uneunecha mapokaka punijaho vajúsaravi'i hijara.
45 'Ejume pu aneja vene puni kukua 'ee aachia 'eke 'imene ea ka'ene pivusahi'inijihi ni'ajihara.
46 'Enareja veku veko Temiporui vaji ahuma hine vwiha kwino vwihane 'ee sea sea ijí va'e puretia tuachame ine 'ee 'iruma temarasahi'i oja kwisu reji'i ijura.
47 Pu Godi ta'arohe ea 'ahopo pu kivajaho teamanavura 'ee Natohwijara veju'e ea veku veko nimaa rojujija huri 'umanami'i namana.

3

Irivi'ina Ka'ene Jariravi'ina Vejume Maranajina

1 Nusirea ape'eju'e pu siporua 'ona 'ojura'omo Pita'o Joni'o ajima va'e Temiporui siporua 'o'i va'ara.
2 Ea pina oahoni tea vaji irivi'ina'e roana'omo erapo kima apena va'e veko veko Temiporu sea vwicha jiami ranavura. Vwicha jiami ruha kajaho Mavarasa'ina 'wavura. 'Ena'omo ea ka'ene mumora siseraji'ina kajaho ijí vwicha jiama kajino hi'eju'e erapo ijí Temiporu kajino va'iro va'ukivi'i moni jariramuna.
3 'Ena'omo Pita'o Joni'o va'areja Temiporu vaji arui vejumakivi'i hu pu moni jariramana.
4 'Ejumakavi'i Pita'o Joni'o niima kanavi'i ijá 'wava Nú kúma 'wavara.
5 'Ejume hu unenu'u pina pununa'i apehuna vwihaji 'urí ahasirima kimana.
6 'Enakaivo Pitara ijá 'wama Na siriva 'ee korutia pa'ana kaivo raka ka'ene núnuna'i namuji na mahu. Jesu Keriso ka'ene Nasareti orijihuni ihiji 'urahi'i 'waravukúne 'urina namina va'a.
7 Huni ija mana'inija'i 'unama apene 'urijume ni'aha kwinu 'urina kajino huni mumora 'ee atoka kajija marasahe harura rejara.
8 'Ejume hu ohurikune namine aneja vene pu pu'úmo Temiporu vaji ohurikuna 'uraha oji'i Godi ta'arohara.
9 'Ene ea mapoka maho'o ka'eme hu 'uraha oji'i Godi ta'arohana.
10 Hu ea ka'ene mumora siseraji'ina ka'ene Temiporu vwicha jiami Mavarasa'ina 'wavuji hine monia'e jariravi'i hinujina kaivo iraki hu renaji kame puruvaretiume oja hwa'usahara.

Pitara Temiporu Vaji Vu'a 'Waramajina

11 'E'ejume Pita'o Joni'o aharu 'onamie nami'eme ea mapoka ninukujaha roe ijí Saramani oni sea kajihuni orota 'wavuji namina kame oja hwa'usahara.
12 'Ejume Pitara ijí kime eaka mapoka kajija ijá 'iama Isureri ore ja rakijihuna'e hine oja hwa'usahu'e niimaru kúnamúo? Núra núni harurijino veju'e eakaho maraju'e 'uraha onu rojare?

Pita'o Joni'o Tea Junahuni Vu'a 'Waramareja Irechamiajina

13 Ijaho Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godi 'ee núni sahiji jihipuni Godijara vejume Huni pwea Jesuni pinana 'urinana. Ea ka'ene ja apena Pairati oni una'i va'ume hu rana'i vejume ja Hu pavavara.
14 'Ene ja Ea ka'ene arimaijaho pataarohara kaivo ea ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'iniji mihuna ura renana.
15 'Ejume ja Ea ka'ene majama hihuni anesurijaho 'anaara. 'Enakaivo Godira vejume kú'o 'urinaji kavara'omo nú ijí rone nimaa 'waravu.
16 'Ena'omo nú Huni ihiji nimaa rojujihuna'e nú ijí Jesuni iha kaji 'urahi'i 'waravume ea ka'ene ja kame hejukaho maranana. 'Ene nimairoa ka'ene Huni vaji rena roajara vejume ea ikaho maho'o joni una'i marana paranana.
17 'Ena'omo vwehu nune ja puruva rena'eme ija'ina vejara. Areri joni ea mama'inapo vejaja'ina'e vejara.
18 'Enakaivo ikija Godi nitama poropetia 'waramarena ijá 'iamana. Huni Kerisora roe sisei hihunaka 'warumajaho iviamaa ijaho Hu vejume nimaa renana.
19 Joni sisea are mamaa'e are'i kaivo ta'arohe roha. 'Eje Godira joni sisea 'eke ato'arumama. 'Ejakame Natohwi jihuni una'i vea ka'ene joni oja sonahunijaho rena roama.
20 'Ejakame Hu Jesu Keriso ka'ene jonijihuna'e iji pijahajaho ranave joni roama.
21 Hu ijí akúpa 'ahi hi'eje Godira uneunecha maho'o ka'ene Huni poropetia arimaijihi puni ira vaji nitama 'waramajija veje marasaha parahuna.
22 Mosisira nitamatama ema ijá 'waramana. Joni Godi Natohwijara poropetia areri na'ina pina joni vwehipuni vaja kajino veje 'urihuna. 'Enakúne Hura raka 'warava he'avajaho hami he'avara.
23 Ea irara Poropetia kajihuni ira pahe'amajaho hu emaa puni vaja kajino 'anae pa'arehuna.
24 Ijaho ija'ina'e poropetia maho'o Samueri oni rene ijí kahi roa ijipo iviamaa raka ka'ene rena roe 'e'unukaho 'waruvara.
25 Ja poropetia kajihipuni harihija. 'Ene Godira vehuna ka'ene emahu jona'e nahama 'warama ja'ina'e iviamaa jona 'u'o venu. Hu Eparahami 'waramaja'ina Oni amuhipuni vajijino kachi'ina maho'o mwe'akino hijujija merajihuna 'wamana.
26 'Enajihuna'e Godira Huni pwea vejume 'urine amura joni roana'omo merajihakame ea mapoka joni 'unama siseijaho ta'arohe aré ranahuna.

4

Pita Kaivo Joni'o Kanisorupuni Una'i Aherama Va'ajina

1 Pita'o Joni'o va'a hine ea mapoka kajihi pu'úmo vu'a 'wavi'i hi'eme pirisiti 'ee hirisima ka'ene Temiporu 'ajohi'inijine 'ee Sajusi ijija puni roajivara.
2 'Enareja pu niho'o ni'ima'ura senavara. Ijihuni maijaho Pita'o Joni 'o ea najahareja Jesuni vaji ea ka'ene kwamasa'avajija kú'o 'urihuna 'iavumakame senavara.
3 'Ejumakame vea na'í venajihuna'e pu 'unirame 'eka va'e tipurai irechamiume hi'eme sú'o nitumana.
4 'Enakaivo ea ka'ene puni vu'a kaji hene nimaa rojajaho parua mapoka (5,000) nimaa rojara.

5 Ijihuni sú'uhijino puni emaina 'ee Sikuraipi 'ee puni mama'inijija Jerusaremi roe
rira kwino ahuvara.
6 Anasi ka'ene pirisiti natohwijaho 'ee Kaiapasiho Joni ho 'ee Arekisanita ho 'ee
pirisiti natohwijihuni ituha pu'úmo ahuma hijara.
7 Pu no'o aherame roe puni una'i irechami'i kaivo pu aporama ijá 'iava Rakijihuni
haruri vejare? Irahuni ihi 'urahume ijaho aranane? 'iavara.
8 'Ejume Pitaho Godoni 'Avenijara ruha apena parajumakame emaina 'ee puni
mama'ina ijá 'iama
9 Ja nú iviasi 'otui irechamú'irono avaju. Ijihuni maijaho nú ea ka'ene mumora
siseraji'ina vejume ichá'ina maranaji he'irono avaju?
10 Ja ea mapoka 'ee Isureri orakije ike he'avara! Ijaho Jesu Keriso Nasareti ora ka'ene
jara icha 'ahi 'anaume kwamana'omo Godira vejume kú'o 'urina jihuni ihijara vejume
ea ka'ene joni una'i naminukaho maranana.
11 Hu muna ka'ene ja ea ka'ene ara veji'inijipo ura parenajina kaivo ijaho muna
ahisima'ura ka'ene ara 'unanahuniji rena naminu 'wamana.
12 Godoni ari vahuni 'unamijaho Iha nikwinu reje nú vahuna. Ei pini mwe'aki
nú ni'ajúhakame Godoni vahuna pana kaivo Godira Jesuho ea mapoka ikehipuni
ni'ajihi'ina mihana'omo ijara ni'ajihakame Godoni vahuna 'iamana.
13 Emaa kajipo kivume Pita'o Joni'o puni una'i namine paju'i kaivo ajira 'waravara.
'Ejumakame pu ea kajija sikurua pakavi'ina 'ee ea mamaha'omo ea najahaji kimareja
niho'o oja hwa'usahura. 'Ejume emaa kajipo hejajaho pu Jesu pu'úmo 'urahojura
hejara.
14 'Ejumakame ea ka'ene pu vejuma maranajaho ijí pu pu'úmo namijumakame emaa
kajipo 'warahuna areri parenana.
15 'Ejume ema kajipo pu no'o irechamiume ma'ahi va'eme pu hine 'wama apene
pira'aravara.
16 'Enareja pu ijá 'wava Eakija nú ichá'ina ve'eja? Pu no'o unenu'u pina vejume
ea mapoka ka'ene Jerusaremi hijujija nikivara. 'Ena'omo núra ijí hekajihuna areria
parenu.
17 'Enakaivo ike vu'akara parausahe emaapuni vaja vahuna re'amajaho roe ira
kisima'ura'e 'waravakame pu ijí Huni iha kajaho kú'o pa'urahi'i ea 'aho'a 'warahuna.
18 Pu 'umenaume va'umakivi'i ijá 'iva Ja kú'o Jesuni iha kajaho pa'urahi'i ea
'warahune 'ee naja'avara 'iavara.
19 'Ejume Pita'o Joni'o eha vene pu ijá 'iava Ja vwihajujaho 'unama ariramaa raki
jarane? Joni ira hena vehunijina ho Godoni ira hena vehunijine?
20 Nú raka ka'ene kame hejajaho areri pa'arehuna kaivo nú 'warahuna 'iavara.
21 'Ejume emaa kajipo pu no'o juvu vu'a ira ajira 'waramareja irechamiume va'ara.
Ea ka'ene mapokijaho pura raka ka'ene vejaji kame Godi ta'aroha jihuna'e pura pua'e
sise'i 'ahihuni 'unama pa'arenana.
22 Ea ka'ene ijí pu vejume marana kajaho juara mapoka mapoka (40) pa'arenana.

Nimaa Roji'inijipo Pajuhuni Siporua Ka'ene 'Ojajina

23 Pu irechamiajaho napuhwa puni va'ara. 'Enareja pirisitia mama'ina 'ee emaini-
jipo raka ka'ene pua 'waravajaho 'waravara.
24 'Ejume pu ijí henareja ahuma hine siporua 'one Godi ijá 'wava Natohwa ka'ene
akúpa vene mwe'a vene soha vene uneunecha ka'ene ijihuni vaji hijujija venaji'o
25 nitama Oni 'Aveni vu'a pina apene núni oma Oni pwea ka'ene Teviti oni ira vaji
rene roa ijá 'úma
Irakijihuna'e Jenitarua hina sena vejo? 'Ene emaa 'unama aniani maa pa'ajija vejo?
26 Kinia 'ee ea 'ajohai'ina ahuma namiji'i Natohwijaho 'ee Huni Kerisoho ninavara
'úmana.

27 Nimae ike arakino Heroti ho Ponachasi Pairati ho 'ee Jenitarua 'ee Isureri ora ahume Oni pwea ariramaa Jesu ka'ene Ara iji pijahaji ninavu.
28 Pura iraka ka'ene vejajaho Ara nitama vwihane amairiarama ja'ina'e vejara.
29 Oo Natohwe iviamaa pura juha vu'a kisina ka'ene 'wavujaho vwihana. 'Enareje nú Oni pwehijakaho ni'ajúha. 'Ejakame nú harura'e Oni ira 'wara'avajaho paju'ika'i nú ea najaha.
30 Oni ija jorane ea veje maranie 'ee aacha ani ani'ina oni pwea ariramaa ka'ene Jesuni iha 'ahi vena 'wavara.
31 Pu siporua 'ojume pa'are'eme ijí sea ka'ene pura hija kajaho vari'eme Godoni 'Aveni puni vaji ruha apenana. 'Ejume iji'a Godoni vu'a paju'i kaivo aneja vene najahara.

Nimaa Roji'inijipo Kukua Puna Swara Vejajina

32 Ea mapoka ka'ene nimaa roji'ina kajija puni oja 'ee vwiha nikwinu vwihajara kaivo ea pina unenu'u pina nuna pa'iamana kaivo pu uneunecha mapoka 'eke totari 'ojura.
33 Pu apasorua kajija haruriji'i Jesu ka'ene Natohwijara kwama 'urinaji 'waravume Godi pu ni'ima'ura'e maiji vwihaniana.
34 Puni vaja kajaho ea pina unenu'u pina panupivi'i hinana. Ijihuni maijaho ea kajija maho'o mwe'a 'ee sea rukina'omo 'imenareja ijí monia kajija 'eke roara.
35 'Ejumakame pu monia kajija 'eka roe apasoru epuni una'i irechavume pu 'eke ea ka'ene uneunecha pa'ajihi pura pivusahuji kivi'i 'oi'oi vajihara.
36 Ea pina huni iha Josapina kaivo Jesuni pwehipo iha pina 'iame Panapasina 'wavura. Ijí Panapasi 'wavu kajihuni maijaho Ni'ajihi'ina 'wavura. Hu Rivai oni amuja 'ee kwaa iha Saiparasi nahejara.
37 'Ena'omo hu huni mwe'a pwina ea 'aho'a 'imenae monia 'ekana. 'Enarena hu monia kajaho 'eka roe Jesuni apasoru puni una'i irechamana.

5

Ananaiasi 'Ee Sapara Puni Vu'a

1 'Enakaivo ea iha Ananaiasi'o naparaha ka'ene Sapairana 'wavuji'o puni mwe'a 'imejara.
2 'Enareja Ananaiasiho ijí monia kajaho 'aho'a hu 'eka'i kaivo 'aho'a 'eka roe Jesuni apasorua pisivia vajihumakame naparaha hena kamana.
3 'Ejumakame Pitara ijá 'wama Ananaiasi'o a irakijihuna'e Setani oni oja ruha apejumakame a oni mwe'aka 'imenarena monia pwinana'a a 'ekivo Godoni 'Aveni jihuni una'i ira'ata venane?
4 Maraku'ijaho mwe'akaho omaa 'wa? 'Ene iviamaa monia 'imejake 'u'o omaa 'wa? 'Enakaivo a rakijihuna'e oni oja vaji ika'ina'e vwihanane? A nú emaa papisimúu kaivo a Godoni una'i ira'ata venana 'wamana.
5 'Ejume Ananaiasi ijí henarena ni'aha kwino mwe'i 'one kwamana. 'Ejume pu ea ijí hene tea junamana.
6 'E'eme kivapo roe huni haha apene mwame apena va'e kwananavara.
7 'E'eme vea oma no'opisu pa'are'eme nusirei huni napara roe raka ka'ene huni parua renajaho pahena pakavi'i roana.
8 'Ena'omo Pitara ijá 'wama 'Ú jara mwe'a kajihuni monia ehaka apejajaho ijarune 'wavume hu I'a nijana 'wamana.
9 'Enajihuna'e Pita ijá 'wama Irakijihuna'e ja no'o paruune'i 'wame Natohwi jihuni 'Avena vena kavare? Hena! Kivasa ka'ene iviamai roe vwicha jiami namiju kajija paruuna apena va'e kwanana'i va'ara'omo pu a 'u'o apena vahuna 'wamana.

10 'Ejume hu ni'aha kwino 'one huni mumora rora kajano kwama namana. 'Ejume kivasa kajipo roe aruvi'i kavajaho napara kajaho kwamana kamareja pu apene va'e paruahoni rori kwananavara.
11 'Ejumakame sosia kajaho maho'one 'ee ea ka'ene ijí hejajija niho'o ni'ima'ura'e tea junamana.

Emapo Areri Pavejujine 'Ee Oja Hwa'usahujina

12 Apasoru ahuma Saramani oni oroti hiji'i ea mapoka puni vaji aacha ani ani'ina 'ee uneunecha ka'ene ema areri pavehunijaho vejara.
13 'Eju'ukame panimaa roji'ina 'aho'a paroe pu pu'úmo hiju kaivo pu apasorua kajihipuni pinana hena 'ee pu ta'arorahara.
14 'Enakaivo ea mapoka mapoka parui napari Natohwiji nimaa rojajija roe ijí huri ahumahume ajima va'ara.
15 Ea pu atama 'uniravi'ina mapoka puni suha ateha 'eka roe 'unamu toi kajino irechama apene va'eju'e Pitara puni rori va'e huni 'avenijara atami 'uniravi'ina kajihi puni hura kaji niha rene raurihuna.
16 Ea mapoka Jerusaremi rori hijujipo ea puna ka'ene atami 'uniravi'ina 'ee 'avena sisea ajima'ina aherama roume pu 'u'o vejume maho'o maraniara.

Apasoru Ruaraha 'Eka Tipurai Irechamiari Vu'a

17 'E'eme pirisiti natohwa 'ee ea ka'ene Sajusia pu'úmo niho'o ajinamana.
18 'Ejumakame pu 'urine apasorua 'unirame 'eke va'e tipurai irechamiara.
19 'Enakaivo na'ii Natohwi jihuni 'ona oji'ini roe tipura ara kajihuni vwicha tirasa'i kaivo aherama roe ma'ahi irechamiara.
20 'E'ika'i ijá 'iava Ja va'e Temiporu vaji namine ea mapoka majama hihuni vu'a kaji naja'avara 'iavume
21 pu ijí hene 'urijajaho sú'u sú'u vea mai'o ahara sama kamino va'e Temiporu vaji najahara. 'E'eme pirisitia natohwa 'ee puni ehijijipo Isureri opuni emaa 'umenaume roe rira kwino ahuma hi'i kaivo ea irechamiume tipurai hiju ro'ika'i ahera'i va'ara.
22 'Enakaivo ea ka'ene tipura 'ajohi'inijipo va'e kivara tipura vaja pakimareja roe 'waravara.
23 'Enareja ijá 'iava Nú kavajaho vwicha roku vene kisima'ura vejume na'eme ea ka'ene tipura 'ajohi'inijija vwicha jiama kajino namijara kaivo nú vwicha tiraha aruma va'ajaho ea pina niho'o ijaho vaja pahinana 'iavara.
24 'Ejume pirisiti mama'inijija 'ee Temiporu puni hirisima vu'a kaji henareja pu vwihajume puruva rejume ijaho ichá rene aranane 'wavara.
25 'E'eme ea kwino roe ijá 'iama Heha! Ea ka'ene jara tipurai irechamiajaho Temiporu vaji namine vu'a ea najahu 'iavara.
26 'Ejume hirisima natohwijaho 'ee huni hirisima va'e pu aheramana kaivo pu ea mapoka juhamareja harura pavene irisava jihuni maijaho ea mapoka ka'ene puni vu'a heja kajipo muni 'eke 'anihuna vwihanareja ijihuna'e masuanu'wi aheravara.
27 'Enakaivo pu aherama roe kanisoru puni una'i irechamiume namijumakivi'i pirisiti 'ajohi'ina natohwi jihipuni una'i irechamiara.
28 Nú ja tanu'urihe ja Iha Ikaho pa'urahi'i ea najahuna 'waravara kaivo kaha! Jara najahu kajara Jerusaremi rarena paranana'omo nú Ea kajaho 'anaume kwamana 'wame namuhu 'iavara.
29 Pitaho 'ee apasoru ijipo eha vene ijá 'iava nú Godoni iraru hene vehuna kaivo emaapuni ira pahehuna 'iavara.
30 Núni omijihipuni Godijara ja Jesu ka'ene korosi 'ahi 'anaume kwavume Hu vejume 'urinana.

31 'Enarena Hu Godira 'unama apene Huni ija mana'inija'i ranavu'e Natohwa rene ni'ajihi'ina'e renana'omo Isureri ora puni sisea ta'arohe aremamaa are'avajaho Hu vwihania arehuna.
32 'Ena'omo nú raka ka'ene Hu venuji kama hejaji rone ja najahu. Godoni 'Aveniji 'u'una. 'Ena'omo Godira ea irahipo Huni ira hene vejuji Hu mihuna.
33 Vea ka'ene kanisoruepo ijí hejajaho niho'o oja vaja 'uhusamiume pu apasorua kajija 'ania kwamasa'avarono vejara.
34 'Enakaivo Parasia pina huni iha Kamerieriho tamana'e najahi'ina'omo ea mapoka'e huni hura veji'ina. 'Ena'omo ijara 'urí arini nami'ika'i ijá 'iama Pu irechamie ma'ahi ma'uako va'ava 'iamana.
35 'Ejume hu ijá 'iama Ja Isureri orakúne hami hami vwihaje areri re'eje iji'a ja unenu'u pina pu veti'avara.
36 Ja nitama nihejara ea iha Tutasi oni pinana 'urine ijá 'iama Na harura rukina 'i'i kaivo ea mapoka mapoka (400) aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'anaume kwamana. 'Ejume ea ka'ene hua nimaa rojajaho juhaha ani va ranavara. 'E'eme kaukara ka'ene pura vejajaho pa'arenana.
37 Ijihuni túna'i ea tahari veijino Jutasi Karari orijihuni pinana 'urinana. 'Enarena hu ea mapoka aherama va'ana kaivo ea 'ahopo hu 'u'o 'anaume pa'arenana. 'Ejumakame ea ka'ene hu nimaa rojujaho juhaha ani va ranavara.
38 Ijá vejara'omo iviamaa na ja 'waravu. Ja ea ikihi puni rora paruva'avara kaivo maki'eje pu pupuso hija. Ijihuni maijaho pura raka ka'ene vwihane vejujaho ema puni rena roana'e re'amajaho roe pa'arehuna.
39 'Enakaivo ijaho Godona re'amajaho jara ei pini tanuhuna areria pa'ana. Ijihuni maijaho vejuro'i ja Godi'i pu'úmo 'araha ve'ejakúne 'iamana.
40 'Ejume pu huni vu'a kaji henareja iji'a 'umenaume apasorua kajija roara. 'Ejume pu hijiha'i kaivo ira kisina'e 'warame tanu'urihe ijá 'iva Ja kú'o Jesuni ihijaho pa'urahi'i ea naja'avara 'i'i kaivo irechamiara.
41 Pu kanisoru puni una'i are'i kaivo arihe temaraji'i va'ajihuni maijaho pu Jesuni ihijihuna'e ea pu sise'i 'ahie 'ee juha apeja jihuna'e avajara.
42 'Ejumakame pu veku veko Temiporu vaja 'ee sea sea ijino Jesuho Kerisona 'iavi'i najahe 'ee 'warame apene ojara.

6

Ni'ajihi'ina Iropune 'Ee No'o Iji Pijihajina

1 Ijiha kajaho tisaiporua mapoka rena ajima va'eme Kuriki Jua 'ee Hipuru Jua chicharavara. Ijihuni maijaho puni amuniji na veku veku 'iruma swara vejujaho vene asitahu jihuna'e avajara.
2 'Ejume ea iropu ropu no'o ijipo 'umenaume tisaiporu 'aho'a roume ijá 'iava Nú Godoni ira pa'wara'ika'i hine 'iruma vajihi'i hihuna areria pare'ena.
3 'Enakúne vwehu núne joni vaja kajino ea iropu no'o ea ka'ene Godoni 'Aveni ruha apena paraji'ina 'ee iha mamaa 'ee hami hami vwihaji'inijino pijihakame ijipo ike kaukara ikaho 'ajo'avara.
4 'Ejakame nú onúno na'ia mapoka siporua 'o'one Godoni vu'a 'warahunakúne 'iavara.
5 'Ejume ea mapoka ijí vu'a kajaho ura renana. 'Ejumakame pu Sitivini iji pijahara. Hu nimaa rona paraji'ine 'ee Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena paraji'ina'e pijahara. Ea pina Piripune 'ee Pokorasine 'ee Nikenorine 'ee Timonine 'ee Paramenasine 'ee Nikorasina. Nikorasiho Enitioki ora kaivo hu va Jua renarena'omo Godoni ea rene ijí Jua pu'úmo hinana.

6 Ea kija aherama roe apasoru puni una'i irechamiume pu ea kajihipuni siporua 'one
'ee ija húmata 'ahi irechamiara.
7 'Enajihuna'e Godoni ira rausaha apene kwaa ara mapoka va'ana. 'Ejume pirisitia
mapoka 'u'o nimaa rojara. 'Ene ea ka'ene Jerusaremi hijujija nimaa nimaa roji'ina
mapoka mapoka rejara.

Sitivini Kamovajina

8 Sitiviniho maiji vwihanii'ina rarena parane 'ee harura rarena parana jihuna'e Hu
aacha ani ani'ina vene 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehunijija epuni vaji vejume
rejara.
9 Ea 'aho'a Sinakoku Ka'ene Ripotini 'wavura'omo pu Sairini ora 'ee Arekisanituria
ora 'ee Sirisia ora 'ee Esia rene roajipo 'urine Sitivini pu'úmo nakaravara.
10 Godoni 'Aveni vejume Sitiviniho 'waramana. 'Ejume huni vwiha mamaa ka'ene
hura oja 'aveniji'i 'waramajaho pu areri rarena 'warahuna areri parejara.
11 'Ejume pu ea 'aho'a 'imenae 'waravume pu ijá 'iava Nú he'eju'e hu hine Mosisi'o
Godi'o matihana 'iavara.
12 'Ejumakame pu eaka ijihipuni oja ijumakame ea mama'ina 'ee Sikuraipia ijipo roe
hu 'unama tairia apene kanisoru puni una'i va'ara.
13 Ea 'aho'a vu'a ira'ata 'wara'avarono irechamiume va'e ijá 'iava Ea ikaho Mosisi
oni tamane'o 'ee ruha akuavi'inikaho na'ia mapoka mapoka hine matihuna.
14 'Enare'e nú heju'e hu ijá 'waramuna Jesu ka'ene Nasareti orijara ijí arakaho
tirakune 'ee Mosisi oni tamana ka'ene hu nú vajúhajaho 'eka arohe ani 'waramu
'iamuna 'wavara.
15 Kanisoru ka'ene hija kajipo kavume huni ura niijaho areri ona'oji'ina puni urania
kivuja renana.

7

Sitivinira Huni Vu'a 'Waramajina

1 'Ejume ea ka'ene pirisiti natohwijara ijá 'wama 'Ú ikaho nimaae? 'wamana.
2 'Ejume hu ijá 'iama Heha! Vwehu nuna 'ee emahu nunakije ja nuni irake hami
heha. Nitama Eparahami ka'ene núni omijaho mai'o Herani pava'ika'i Mesopotemia
hinajiri Godi ka'ene hanaji'inijaho huni roana.
3 Hu ijá 'wama
Oni amuhija irechamie 'ee oni kwaa are'i kaivo 'urine va'e kwaa ka'ene Nara
naja'ujino hi'amana 'wamana.
4 'Ejume hu Karutia opuni kwaa are'i kaivo va'e Herani hinana. 'E'eme Eparahami
oni oma kwavumakavi'i Godira hu vejume 'urina roe iviamaa kwaake nú hijukino
hinana.
5 'Enakaivo Hu mwe'a pina niho'o humaa pamahana. 'Enakaivo hu mají apehuna
pana. 'Enakaivo Godi túna'i humaa mahuna nahama 'waramana. 'Ena'omo Hu huni
amuhi jihipuni rehuna kaivo Eparahamiho mai'o amuja pavenana.
6 'Ene Godi ika'ina 'waramana. Juara mapoka mapoka (400) vaja kajino oni
amuhijijija ea 'ahopuni pwea rene 'ee sisei hihuna.
7 'Enakaivo túna'i ara irahipuni pwea ja re'avajaho Na 'otua vetihuna. 'Enakaivo mai'o
túna'i pu kú'o 'unama roe kwaa ikino hine Na oja mihe Nuni kaukara vehuna
'wamana.
8 Godira hu sisa 'uhuahuna maka nahana. 'Ena'omo Eparahami Aisiki oni oma
renana. 'Ene hu na'ia iropu no'opisu pa'are'eme hu huni sisa 'uhuahana. 'Ejume
Aisikiho Jekapi oni oma renana. 'Ene Jekapi ea mama'ina iropu ropu no'o puni oma
renana.

9 Amuhu núna ea mamaˈina kajipo Josapi siseˈi ˈahae apena vaˈe ea ˈahoˈa ˈimenaara. ˈEjume pu apene Ijipiti vaˈara kaivo Godi hu huˈúmo hinana.
10 Hu sisei hinajaho Godira niˈajahana. ˈEjume Godira vejume Josapi vwiha maa vwihajiˈina rejume Perora Josapi ura renajihunaˈe Ijipiti opuni ˈajohiˈina reˈamarono Pero iji pijahana. ˈEnareje Perora oni sei uneunecha mapoka kaˈene navuji ˈajohiˈina reˈamarono iji pijahana.
11 ˈEˈeme Ijipiti kwaa ˈee Kenani kwaa ˈoravea renarena ˈiruma paˈare ranamana. ˈEjumakame amuhu núna kwaa kaˈene ˈiruma ˈekahunijaho nihoˈo paˈarejumakame sisesei hijara.
12 ˈEjume Jekapi henajaho ˈiruma Ijipiti navuma henarena marakuˈa omahu núna irechamiume ijí vaˈara.
13 ˈEnaˈomo vukúˈo ˈaha pini vaˈajino Josapi popwaha hu nahama ˈwaramana. ˈEnarena Pero roume ˈwaravumakame hu Josapi oni vwehija hena kimana.
14 ˈEjume Josapi ˈona ˈwaramana. Huni oma kaˈene Jekapi ona ˈwaravakame huni kachiˈina mapoka kajaho ijá nianae Ijipiti roˈavarono ˈwaramana. Pu ijaho ea niˈaha kwino mapoka mapoka (75).
15 ˈEnaˈomo Jekapi Ijipiti vaˈe hu amuhu núnijihi puˈúmo kwamasahara.
16 ˈEjume puni hahijaho ˈeka vaˈe kwaa iha Sekemi irechavara. Ijí muna ara kajaho Sekemi Eparahamira Hemori oni harihijihi puni ˈimena apenana.
17 Godira Eparahami nahama ˈwaramajaho roa tuˈu reˈeme Isureri ora Ijipiti ea mapoka tuamana.
18 ˈEˈeme kinia pina kaˈene Josapi pahena pakaviˈini Ijipiti opuni kinia renana.
19 Ijí ea kajara núni amuhija pisiviˈi rurahana ˈee hu emahu núna siseˈi ˈahie ˈee venaume sesahwaha samai kwamasaˈavarono irechamiara.
20 Ijihuni vea kajiri Mosisiho nahejara. Hu nihoˈo hariha ˈuˈua mamai jihunaˈe Godi hu ura renana. ˈEjumakame emahwapo puni seijino nesi hami ˈajoˈeme masapa noˈopisu paˈarenana.
21 ˈEjumakaviˈi pu apena vaˈe samai ranavajaho Pero oni ˈapajijara kama apene vaˈe huni hariha vena pimana.
22 Hu ijí sikurua vene ˈee Ijipiti opuni henakaˈa mapoka kajaho he parane ˈee hura raka kaˈene ˈwarame venujaho haruriji ˈi venuna.
23 ˈEˈeme hu juara mapoka mapoka (40) reˈi veˈeme hu ehwaha kaˈene Isureri oni harihija kiˈi ˈahaume vwihanana.
24 ˈEnarena hu vaiˈi kimajaho huni ea pina Ijipiti ori vuˈa paˈa apene rurahuma kamana. ˈEjumakame hu ijara sevume ˈurine hua vahame Ijipiti ora kajaho ˈanauma kwamana.
25 Godi hu iji pijahume ehwaha kaji niˈajiˈi roaji pu heˈavarono ea kajaho hu ˈanaana kaivo pu nihoˈo ijaˈina pavwihajara.
26 ˈEˈikaivo Mosisi ijihuni súˈuhijino Isureri ora noˈoheˈi ˈaraˈeme hu ijí vaˈana. ˈEnarena hu vaˈe areˈavarorena rurame ijá ˈiama Ja noˈo vweˈuneˈi raka vene ˈaraho? ˈiamana.
27 ˈEnakaivo ea noˈo ˈaraha kajipo ea kwinu Mosisi vajama piˈonaˈikaˈi ijá ˈwama Irara a venaume a roe nú ˈajohue ˈee namui roane?
28 A niari Ijipiti ora ˈanaajaˈinaˈe na ˈaniˈiro avano? ˈwamana.
29 ˈEjume Mosisi ijí hene Ijipiti opuni kwaa areˈi kaivo aseha vaˈe Miriani opuni kwai hinana. ˈEnarena hu ijí hiˈeme harihwaha noˈoheˈi rejara.
30 Hu ijí hiˈeme juara mapoka mapoka (40) paˈareˈeme Godoni onaˈojiˈina huni roe huriˈa Sainai nechiˈi icha oma rukina veni reˈeuˈe hu ijihuni vaji naminana.
31 ˈEjume Mosisi ijí kamarena Vi ijaho rakina? ronarena nihoˈo niˈimaˈura oja hwaˈusahana. ˈEnarena hu ura vaˈe nini kaˈi ˈahaume vaˈeme Natohwi jihuni ira

roana. Hu ijá 'wama
32 Na oni opijijihi puni Godia. Na Eparahami oni Godi 'ee Aisiki oni Godi 'ee Jekapi oni Godia 'wamana. 'Ejume Mosisiho simame 'ee tea juvume ijaho nia pakamana.
33 'Ejume Natohwijara hu ijá 'wama Oni mumora hwana jahena. Ijihuni maijaho ara ruha ka'ene naminujaho akuavuri mwe'a sisa 'ahi naminu.
34 Pu Nuni ehija ka'ene Ijipiti opo sise'i 'ahiajaho Na nikivuta. Pu niramaruvaji 'u'o Na nihejuta. 'Enarejo ijihuna'e Na pu ni'aji'i routa. 'Enakúne a roe Na ranamae Ijipiti va'a 'wamana.
35 Ike Mosisiho pura hu pata'arohe ijá 'wava Ea irara 'waravume a roe nú 'ajohue 'ee namui roane 'wavajina. 'Ena'omo Godira hu kú'o ranavume va'e Isureri ora 'eke 'ajo'amarono Huni 'ona oji'ina ka'ene nechi'i icha vaji Godira vejume vena rejumakavi'i ranavume ijihuni vaji naminajara ni'ajahana.
36 'Ejume ea ikara Ijipiti va'e vejume aacha ani ani 'ee ea areri pavejujija veji'i Isureri ora aherama va'e soha ka'ene iha Avi'ina 'wavujaho vejume 'unama re'eme pu va'e juara mapoka mapoka (40) nechi'a kaji hina ojara.
37 Ike Mosisi ikara Isureri oni harihija ijá 'iama Godira poropetia naa'ina joni vwehipuni vaji veje rene roajihuna.
38 'Ejume ike ea ikara ea mapoka pu pu'úmo nechi'i ahuma hi'eme huri'a Sainai 'ona oji'ini vu'a 'waramana 'ee hu emahu nú pu'úmo hine 'ee hu vu'a ka'ene majama hihuna ja vajihuna'e vajahana.
39 'Enakaivo núni amuhijihija pu Huni vu'a pahe'i kaivo pu Hu vajama pi'onavara. Pu Ijipiti oja vwihanareja pu ura Ijipiti 'unama va'i 'ahiara.
40 'E'ikaivo pu Eroni ijá 'wava Núni godi 'aho'a vejakame pura uranúhe aheruma va'a. Mosisi nú aheruma Ijipiti arema roara kaivo hu iraki renajaho nú puruva renúu 'wavara.
41 Ijihuni vea kajino pu unenu'u pina apene purumakau 'u'ua puna'i vene swasa 'eke ijí godi ira'ata kajihuni roara. 'Ene pura puni iji veja kaji kimareja niho'o mari'uvara.
42 'Ejumakame Godi pu túchahie pataarora'i ija irechamiume pu china masapa vea ijihi oja mihara. 'Ejumakame areri poropetiepo heha vaji vena 'warava ja'ina'e renana.

'Ú Isureri ora ja juara mapoka mapoka (40) nechi'i hinojajino swasa ka'ene vejajaho
núna'e vejare?
43 Pana kaivo ja Moraki opuni harai ara vene china ka'ene Romapa joni godi rene unenu'u 'aho'a 'eke veju'e unenu'u 'aho'a puna'i reju'ukivi'i nuana vetie ijihipuni swasa vejujihuna'e Na ja irechamie ja Papirani asima hana'i vahuna 'iamana.

44 'Ena'omo emahu núpo harai ara ka'ene nechi'i vejajaho ea najahareje Godira ijihuni vaji vu'a 'waramuna. Areri Hura Mosisi naharena ve'amarono 'wamaja'ina'e venana.
45 'Ene emahu núpuni vea rejume pu Josua pu'úmo apene ro'eme Godira ara 'ahosura kajija emahu núpuni una'i ato'arumaume use'eme ijí nama apene rou va'o roe Teviti oni vei usevara.
46 Godi Teviti kamare'e teamama paranuna. 'Ena'omo Tevitira Jekapi oni Godi ijihuni harai ara ve'irono Godi apomana.
47 'Enakaivo Saramanira arijaho venana.
48 'Enakaivo Natohwa ka'ene ichuto maijaho emaapo ara ka'ene iji vejujaho pahinuna. Areri poropetijara 'waramajina.

49 Akúpa 'ahijaho Nuni asuma hijuri ruhijina kaivo mwe'ijaho Nuni mumora ranavuri
ruhijina. 'Ena'omo ja ara ichá'ina Nuna veni'eja? Natohwijara ijá 'iama Nuni
ruha ka'ene Nara 'ojuta hwehunijaho ichine?
50 Nuni ija uneunecha kihija maho'o pavejuta raka? 'wamana.

51 Ja niho'o vu'ataa paheji'ina 'ee joni oja kisima'uri jihuna'e ja niho'o pahena paraju. Emahu jopo Godoni 'Avena pataaroha ja'ina'e ja 'u'o pataarohu.
52 Poropetia ea irahija'e emahu jona sisei pa'ahiare? 'Ejume pu Ea ka'ene arimaijara rohuniji 'waravajija 'aniume kwamasahara. Ja Ea kaji nahamahe 'anaume kwamajihina.
53 Ja ea ka'ene tamana 'ekujihi Hu Huni 'ona oji'ina'e vajihu'e 'eka roura kaivo ja panimaa rone 'ee vejura 'iamana.

Sitivini Muni 'Ona Hijahajina

54 'Ejume pu ijí henareja Sitivini ajinama oja 'uhusamia para'ejume upaja ja'iujume chanichani vaja'eme kavara.
55 'Enakaivo Sitiviniho oja vaja Godoni 'Aveni ruha apena parajumakame akúpa 'ahi nia nirinama kavume Godoni hanaji'ina kame 'ee Jesuho Godoni mana'inija'i naminana.
56 'Ejume hu ijá 'iama Kaha! Na ka'eju'e akúpa 'aha vwicha jara'eju'e Emaa Puni Hariha Godoni mana'inija'i naminu 'iamana.
57 'Enajihuna'e pu ira ajira ananaja'ika'i ataa pijuturame ni'aha kwinu 'urimaravajino ninukujaha va'e pu hu ija ija 'unavara.
58 Pu hu 'unama piijahe apene samai va'areje muni 'eke 'ana'eme kivasa kwinu ijí puni rori nami'eme pu puni ateha jahene huni una kaji irechavara. Ea kajihuni ihijaho Soruna.
59 Sitivini muni 'anaumakivi'i hu Natohwiji 'urahe ijá 'umena Natohwa Jesu nuni 'avena ape'amana 'wamana.
60 'E'ikaivo hu aruha arihi'i ira ajira ijá 'umenane Natohwe pu na sise'i 'ahiukúne A pu eha pavetia 'ume'i kaivo kwamana.

8

1 'Ejume hu 'anaume kwamajaho Soru oja vaja teamama paranana. Ijí vea kajaho sosia ka'ene Jerusaremi hijujaho ruarahume sisei hijara. 'Ejume pu 'oi'oi ea 'aho'a Jutia vaji va'ume 'ee ea 'aho'a Sameria va'eme apasoru eru irechamiara.

Sorura Sosi 'Ania Ruarahajina

2 'E'eme ea ka'ene Godi oja mahi'inapo Sitivini oni haha apena va'e ranavara. 'Enareja pu niho'o huamu vene niramaruvara.
3 'E'eme Soruho aneja vene sosi ruarahiana. 'Ene sea sea kaji ajime napara parui irisame 'eka va'e tipurai irechamiana.

Vu'a Maa Maiu'ina Sameria Vaji 'Waramajina

4 'E'eme ea ka'ene ani ani va'a kajija hine Godoni vu'a ea najahara.
5 'E'eme Piripuho Sameria va'e aneja vene Keriso rone najahana.
6 Ea mapoka ka'ene ijí Piripu ipu'úmo hija kajija pu oja 'ee vwiha kwisu rene hura 'warama kaji hene aacha 'ee uneunecha ka'ene hura vejume ani ani reja kaji pu kivara.
7 Ea 'avena sisea 'ajima'ina mapoka ijí hijara'omo Hura venaume ijí 'avena sisea kajipo niho'o ajira emaavara'i kaivo ariha va'ara. Ea 'aho'a irima'ina 'ee haha ajuarani'ina vejume marasahara.
8 'E'eme kwaa kajaho niho'o ni'ima'ura'e temarasahara.
9 Ea pina huni iha Saimanina'omo hu nimako atama veji'ina ea ni'ina iavi'i ara kajino hiju'e Sameria ora oja hwa'usahura.
10 'Ejume pu maho'o sesamai rene va'e emakini hu ta'arohe ijá 'wavure Hu Godoni harura ni'ima'ura 'wavura.
11 Hu nitama rene atama ani ani veju'e pu kavujihuna'e pu hami huni vu'a hejura.

12 'Enakaivo vea ka'ene Piripura Godoni vu'a maiu'ina ka'ene Godoni arijihuna
'ee Jesu Keriso oni ihiji rone 'waramajaho pu nimaa rojara. 'Ejume hu parui napari
ahuma toi samahara.
13 'Ejume Saimani 'u'o nimaa ronajihuna'e hu toa apúsavume Piripui ahuma 'uraha
oji'i hura aacha 'ee uneunecha ka'ene ea areri pavehuna mama'ina venaji kimarena
oja hwa'usahana.
14 Apasoru ka'ene Jerusaremi hijajipo hejajaho ea mapoka ka'ene Sameria hijajija
Godoni ira hene apejuma henareja pu Pita'o Joni'o irechamiume va'ara.
15 'Enareja pu no'o va'e ijí ea ka'ene Godoni ira hene nimaa roja kajipo Godoni
'Avena ape'avarono pu puni siporua 'ojara.
16 Hu mai'o puni vaja ruha paapenana kaivo pu Natohwa Jesuni iha 'ahijino toaru
samaara.
17 'Enajihuna'e pu aneja vene puni ija ea kajihipuni húmata 'ahi irechamiume
Godoni 'Avena apejara.
18 Saimani hina ki'eme apasoru kajipo ija irechami'eme Godoni 'Avena ea
samahuma kimarena hu monia 'eka roe 'ime'i 'iamana.
19 'E'ikaivo ijá 'iama Harura kaji na 'u'o miha 'e'irakúne na ea irahija'e ija
irechamiujaho pu Godoni 'Avena ape'avara 'iamana.
20 'Ejume Pitara hu ijá 'wama Oni monia kaji'i kwa'ena. Ijihuni maijaho a
vwihanajaho Godoni swarijaho moni 'imejura ronuna.
21 A ikehuni pwina pana. Ijihuni maijaho oni oja mai'o Godoni una'a arira pana.
22 'Enakúne oni sisea ka'ene oni oja vaji namujaho vwihane aremamaa are'i kaivo
ta'arohe Natohwi jihuni siporua 'ojakame Hura vwihanae are'amana.
23 Na kavu'e oni oja vaja kama'ajaho niho'o sisea namuna'omo ijara a kamoramu
'wamana.
24 'Ejume Saimanira eha vene ijá 'iama Ijinakúne ja Natohwi jihuna'i nuni siporua
'oniha! 'Ejakame uneunecha ka'ene jara 'warivu kajaho niho'o pina nuni haha 'aha
pareni'ama 'iamana.
25 Pu no'o Natohwi jihuni vu'a 'waravume pa'arejume pu kú'o 'unama Jerusaremi
va'iro vai'i Sameria opuni araka mapoka kajino Godoni vu'a kajaho najaha apene
va'ara.

Piripu Ka'i Itiopia Orijihipuni Vu'a

26 'E'eme Natohwi jihuni 'ona oji'inijara Piripu ijá 'wama 'Urine iki kami nechunama
ka'ene va'e Jerusaremi 'useme va'u kajino ariha Kasa va'amana 'wamana.
27 'Ejume Piripuho 'urine va'u va'ume 'unamutoi Uniki pina Itiopia ora piuna-
mana. Ea kajaho Kanitasi ka'ene Itiopia opuni kwinijihuni moni 'ajohi'ina'omo hu
Jerusaremi Godi oja ma'irono roana.
28 'Ena'omo hu kú'o huni ari va'irono huni chariati vaji asuma hiji'i poropeti Aisea
oni puka tahana.
29 'E'eme Godoni 'Aveni Piripuho ijá 'wama Va'e chariati 'aha kajino hu hu'úmo
ahuma hina 'wamana.
30 'Ejume Piripu ninuma ajima va'i hejume hu poropetia Aisea hine tahume hu ijá
'wama 'Ú a raka ka'ene tahu kajihuni maijaho a niheno? 'wamana.
31 'Ejume hu ijá 'wama Na ichá'ina he'ejo? Ea 'ahopo najihara'omo na ijihuni maa
he'ejo? 'wa'i kaivo Piripuho 'waravume ajima va'e hu hu'úmo asuma hinana.
32 Ijí puka vaja kajino hura Godoni ira ka'ene tahajaho ikena.
Hu sipia 'ani'irono 'eka va'uja'ina'e ahema va'ara 'ee areri sipia 'u'ua sapasa
usimahi'ini jihuni una'i ira pa'arene naminu ja'ina'e Hu ira pa'waramana.
33 Hu juha natohwa'e apenana. Ijihuni maijaho pu Huni 'otua hamia pahejara.
'Enajihuna'e Huni ei pini hene huni vu'a kaji 'warahuna pa'ana. Hu ikino mwe'i
hinujaho pu ni'anaume kwama va'ume pa'arenana vejara'e tahana.

34 'Enarena ijí Unikia kajara Piripu eha vene ijá 'wama Poropetia kajaho hu huna'e
rone 'waramana 'aho ea pina rone 'waramane? 'wamana.
35 'Ejume Piripuho Godoni vu'aka taha kaji aneja veji'i Jesu rona 'waramana.
36 'Enareja pu 'unamutoi va'ari vaja kajino roe toa rori usevi'i Unikia kajara
ijá 'wama Kama! Toa karena kaivo rakijara tanu'urihu'e na toa paapúsami'ena?
'wamana.
37 'Ejume Piripu ijá 'wama A oni ojiji'i nimaa rona para'amajaho a arerina. 'Ejume
hu eha vene ijá 'wama Na nimaa roju. Jesu Kerisoho Godi Oni Hariha 'wamana.
38 Ea kajara 'waravume chariati nami'eme pu no'o Piripui ariha va'ume ea kajaho
toi 'unamape apúsamana.
39 'Enareja pu kamino toa vaji rene ajiru use'eme Natohwi jihuni 'Avenijara Piripuho
apene va'ana. 'Ejume Uniki kajaho kú'o Piripuho pakamana. 'Enarena hu temaraji'i
huni 'unama va'ana.
40 'E'eme Piripuho ori'ini kakaramajaho hu Asotasi naminana. 'Enarena hu araka
mapoka kajino Godoni vu'a najaha apene onu va'ume iji'a Sesaria roana.

9

Sorura Ta'arohani Vu'a
(Akisi 22:6-16; 26:12-18)

1 'Ejume Soruho majama hine Natohwi jihuni tisaiporua juvu vu'a 'warame 'ee 'anie
kwamasa'avarono va'e pirisitia ni'inijaho 'waramana.
2 'Ejumakame hu pasia vene vajahe 'eka va'e Tamasikasi Sinakoku mapokiji vajihe
pu hu ni'ajahareje ea ka'ene 'Unama ikehunake veji'ina parui napari piuni'avajaho
pu 'eke Soru vajahe kamorame hura 'eka Jerusaremi rohuna.
3 'Ejume hu Tamasikasi rori ro'eme ni'aha kwino akúpa 'ahi rene hanane huni haha
'aha 'ee huni rora kajaho hanana paranana.
4 'Ejume hu mwe'i 'oji'i hejume irijara ijá 'wama Soru Soru a rakijihuna'e Na sise'i
'ahiu 'wamana.
5 'Ejume hu ijá 'wama Natohwe A rarane 'wavume Hu ijá 'wama Na Jesu ka'ene ara
sise'i 'ahaujarana.
6 'Enakúne 'urinareje ari va'a. 'E'eje ara iraka ka'ene vehunijaho ijí 'wara'amana
'wamana.
7 'Ejume ea ka'ene pu pu'úmo va'a kajija ijí ira pa'wanama'ika'i namine irijaho
hejara kaivo ea haha pakavara.
8 'E'eme Soruho 'urinana kaivo huni niijaho niho'o nutuvumakame uneunecha
pakimana. 'Ejume ea kajipo huni iji 'unama apena va'e Tamasikasi ranavara.
9 'Ejume hu na'ia no'opisu nia panirie 'ee 'iruma paine 'ee toa painana.
10 'Enakaivo tisaiporu pina iha Ananaiasi ijino Tamasikasi hinana'omo Natohujara
visoni vaji ijá 'wama Ananaiasi'o 'wavume Ananaiasi ijá 'wama Natohwiji na ikeho
hiju 'wamana.
11 'Ejume Natohwijara ijá 'wama A 'urine 'unama ka'ene Arira 'wavujihunijiano
va'u va'o va'e Jutasi oni sei ea pina iha Soruho Tarasasi ora'omo hu ijí hine siporua
'oji'i hinu. 'Enakúne a va'e ka'amana.
12 Hu 'u'o visoni ka'eme ea pina huni iha Ananaiasi 'wavujaho va'e ijí arume huni
ija huni haha 'ahi irechavumakame huni nia kú'o niriana.
13 'Ejume Ananaiasi eha vene ijá 'wama Natohwe na nihejuta. Ike ea kehuni vu'ijaho
hura Oni ehija ka'ene Jerusaremi hijujihi 'eke sise'i 'ahiajaho na nihejuta.
14 Hu ea ka'ene pirisiti mama'inapo harura mahume hu ea ka'ene oni iha 'urahujihi
kamorai roana 'wamana.

15 'Enakaivo Natohwijara ijá 'wama Ijí ea kajihuni va'a Nara hu Nuni kaukara ve'amarono iji pijahuta'omo hu Nuni iha apene Jenitaru 'ee kinia 'ee Isureri oni harihija najahuna.
16 Nara Nuni ihijihuna'e hura haha ni'ima'ura ka'ene hiahunijaho nahuna 'wamana.
17 'Ejume Ananaiasi sea kajino va'e arumana. 'Enarena huni ija haha 'ahi ranamahi'i ijá 'wama Soru vwea nunakera. Jesu Natohwa ka'ene ara 'unamutoi kamajara na ranamiume routa'omo a kú'o nia niri'ena. 'Eje Godoni 'Avena oni oja vaja ruha apena parahuna 'wamana.
18 'Ejume Soruho ni'aha kwino unenu'u pina ka'ene huni nia 'ahi namajaho 'o'eme hu 'urine nia kú'o niriana. 'Enarena hu 'urijume toi apúsavara.
19 'Enarena hu 'iruma ine harura apenana.

Sorura Tamasikasi Keriso Rona Najahajina

'Ejume Soruho ijino Tamasikasi tisaiporu pu'úmo na'ia no'onaho no'opisu hinana.
20 'Enarena hu va'e Sinakoku vaji aneja vene Jesu rone najahe ijá 'iama Hu nimaa nimaa Godoni Hariha 'iamana.
21 'Ejume pu ea ijí hene oja hwa'usunaha'eme pu ijá 'wava 'Ú ikaho ea ka'ene Jerusaremi ea ka'ene Jesu nimaa roju'ukame hu pu ruarahu jarane? Hu iviamaa iki roe ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijihi kamorame va'e Pirisiti mama'ini jipuni irecha'i roajaho ikene 'wavara.
22 'Enakaivo Soruho huni haha harura re'ejume aneja vene Jua ka'ene Tamasikasi hijujihi Jesuho Kerisona 'iavume pu niho'o puruva retiara.
23 'Ejumakame na'ia mapoka pa'are'eme Jua mapoka Soruho 'ana'irono 'wamapene ojara.
24 'Enakaivo pura raka ka'ene ve'iro vejajaho Soruho nihenana. 'Eju'ukame pu hu 'ana'i 'ahiu'e na'ia veiri'a ijaho ara vwichia kajino 'ajoha ojura.
25 'Ejumakame Huni Tisaiporuepo apene namea vaji niarikara. 'Enareja ea ka'ene vwicha 'ajoha namija kajihi juhame apene vera 'aha kaji ajima va'e karo'ahuni apúsavume va'ana.

Sorura Jerusaremi Va'ajina

26 Vea ka'ene hu Jerusaremi roajaho tisaiporu pu'úmo ahui venana kaivo pu tea junamana. Ijihuni maijaho hura tisaiporua'e renajaho pu panimaa rojara.
27 'Ejume Panapasira hu ahema apene apasoru puni roe hura Natohwiji 'unamutoi ichá'ina ka'ene kavume Hura vu'a 'waramana 'ee Tamasikasi Jesuni iha 'ahi paju'ika'i 'waramajaho 'waramana.
28 'Ejume hu ijí pu pu'úmo mataume Jerusaremi paju'ika'i Natohwi jihuni iha 'ahi vu'a 'warame ojara.
29 'Enarena hu Jua ka'ene Kuriki opuni iri 'waravujihi pu'úmo hina nakaravara. 'Ejumakame pu hu 'unama ka'ene 'anahuniji savara.
30 'Ejume vwehwapo ijí henareja pu hu ahema kami Sesaria va'ara. 'Enareja pu hu ranavume Tarasasi va'ana.
31 'E'eme sosia ka'ene Jutia hine Karari hine 'ee Sameria hijujija matausaha hiji'i emarene 'ee Natohwiji juhavi'i hijara. 'Ejume Godoni 'Avenijara pu soma'eju'e ea mapoka rena ajima va'ara.

Pitara Rita 'Ee Japa Najahajina

32 'E'eme Pitaho ara ara kajino nimaa roji'ina ka'ene hina apene oja kajihi kima apena onuva'o Godoni ehija 'aho'a ijí Rita hijara'omo ki'i va'ana.
33 'Enarena hu ijí va'e ea pina huni iha Eniasiho pa'uraha o'i kaivo ijí sei vajaru hi'eme juara ija ronu no'opisu pa'arenana'omo ijaho piunamana.

34 'Enarena Pitara hua ijá 'wama Eniasi! Jesu Kerisora veju'e sonahaukúne 'urina oni suha mwama 'wavume hu ni'aha kwino 'urinana.
35 'Ejumakame Rita ora 'ee Sarani ora hua marana kaji kamareja pu ni'aha kwinu maho'o Natohwiji huni ta'arohe ro ranavara.
36 Ara ka'ene Japana 'wavujino tisaiporua pina Tapitana. 'Enakaivo Kuriki puni iri 'urahujaho Tokasina 'wavura. 'Ena'omo ike naparakaho hu ea hami 'ahie 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihuna.
37 Ijí vea kajiha kajano hu atami 'unavume kwamana. 'Ejume pu huni hahijaho apene toi rúrahareja ichutoi ruha pini ranavume namana.
38 'Enakaivo Japaho Rita rorina'omo tisaiporu 'ahopo Pitara Rita hinaji henareja pu ea no'o irechamiume va'e mamako nú pu'úmo roa 'wa'irono va'ara.
39 'Ejume Pitaho 'urine pu pu'úmo va'ana. 'Enarena hu va'e 'e'ujume pu ahema ichutoi ruha pipunijino va'ara. 'Ejumakame ijí amunaka mapoka ka'ene Pita oni rori namija kajija ateha ka'ene Tokasira hu mai'o hinani veijino vena useaji kima hine niramaruvara.
40 'Ejume Pitara 'waravume ma'ahi va'umakivi'i hu atoki same siporua 'onana. 'Enarena hu iji'a ta'arohe napara kajihuni hahi namaja'i kavi'i ijá 'wama Tapita 'urina 'wavume hu nia jarae Pita kamajaho hu ni'aha kwino 'urine arini hinana.
41 'Ejumakavi'i hu huni ija mahume 'unama apena 'urijume hu ni'aha kwinu 'uri arini naminana. 'Ejumakavi'i hu ea ka'ene nimai roji'ina 'ee amuna 'umenaume roume hu ea mai'o hiji'ina kajaho pu mihana.
42 'Ejumakame Japa ea ka'ene hijujija hene kavara. 'Enareja pu ea mapoka'e Natohwijaho nimaa rojara.
43 'Enarena Pitaho ijí Japa Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'iniji'i na'ia mapoka hinana.

10

Pita'o Koniriasi'o Sesaria Piunaravari Vu'a

1 Ea pina Sesaria hinuna kaivo huni ihijaho Koniriasina. Hu Itari opuni amia puni natohwa.
2 'Ena'omo hu ea mamaa 'ee hu kachihwa pu'úmo Godi juhame na'ia mapoka Jua ka'ene uneunecha pa'amai ijija ni'ajihuna. 'Enare'e hu na'ia mapoka Godoni siporua 'onuna.
3 'Ena'omo na'i pini tiria koroku navaha puna'i samai kavume Godoni 'ona oji'ina huni roe Koniriasi'o 'wamana.
4 'Ejume hu oja hwa'usahe 'ee tea juvume niimaru kavi'i ijá 'wama Natohwe irake 'wamana. 'Ejume Godoni 'ona oji'ina kajara ijá 'wama Koniriasi ara siporua ka'ene 'one 'ee ea ka'ene uneunecha pa'ajihi ni'ajihare'e vajihujaho ni ajima vu'e kahino Godoni una'i navukame Hu nihena a vwihanau.
5 'Enakúne ea 'aho'a irechamie va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavuji kamareje ahema ro'avara.
6 Hu soha rori Saimani ka'ene hanuha sisa amairi'ini jihuni sei hinu 'wamana.
7 'Enarena Godoni 'ona oji'ina kajaho vu'a 'waravume pa'arejume hu va'ana. 'E'eme Koniriasiho huni pwea no'one 'ee sorutia pina ka'ene Godi juhavi'ini ijihi pu'úmo 'umenaume roara.
8 'Enarena uneunecha mapoka kajaho 'waramarena irechamiume Japa va'ara.
9 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu niva'e ari 'use'i va'eme Pitaho vea rira mu'oi nami'eme ajima ata huri siporua 'o'i va'ana.
10 Pu 'iruma amairiara. 'Eju'e hu matume 'iruma i'i 'aha'eme hu navaha puna'i kamana.
11 'E'eme hu kavume akúpa vwicha jara'eme unenu'u pina ateha sa'ina natohwa nupi'ijino 'una'eme ariha iki mwe'i roana.

12 Ijihuni vajijaho hanuha aniˈina mweˈi namine ojura ˈee tirohe ojura ˈee uka ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
13 ˈEˈeme irijara ijá ˈwama Pita ˈurine ˈania ina! ˈwamana.
14 ˈEjume Pita ijá ˈwama Natohwe nihoˈo pana. Na uneunecha mapoka chiha rukina paine ˈee pasoviˈina paihuna ˈwamana.
15 ˈEjume kúˈo irijara ijá ˈwama Uneunecha kaˈene Godira vejuˈe mamaaˈe rejujija a pakaˈeje sisea roˈama ˈwamana.
16 Ijá ˈaha noˈopisu renareja uneka kajaho kúˈo ichutoi apena vaˈara.
17 ˈEˈeme Pitaho hu hine hura navaha punaˈi kama kajihuni maiji vwihaˈeme ea kaˈene Koniriasira irechamiume vaˈa kajija vaˈe ea Saimani oni sea aporaviˈi vaˈe rou vaˈo roe vwicha jiami namijara.
18 ˈEˈikaivo pu aporama ijá ˈiava Saimani kaˈene Pitana ˈwavujaho ijí hinu ho paˈaniji heˈirono aporavara.
19 ˈEjume Pitaho maiˈo hura navaha punaˈi kamaji vwihaˈeme Godoni ˈAveni ijá ˈwama Kima! Ea noˈopisu a saravu.
20 ˈEnakúne ˈurine ariha maˈahi vaˈa. Nara irechamiume roarakúne pu puˈúmo pavwihaˈi kaivo vaˈamana ˈwamana.
21 ˈEjume Pitaho ariha vaˈe ijá ˈiama Heha! Ea kaˈene ja savujaho nana. ˈEne ja irakijihuni maijihunaˈe ikaho roare? ˈiamana.
22 ˈEjume pu hu ijá ˈwava Koniriasiho amia puni natohwaˈomo hu ea arira ˈee Godi juhamuna. ˈEjuˈukame Jua mapoka hu taˈarohuraˈomo Godoni ˈona ojiˈina natohwijara nahumakame nú roe a aherama huni sei vaˈe ara vuaˈe ˈwarave hu heˈirono ˈwaruvume nú roara ˈwavara.
23 ˈEjume hu pu ijí ruha aremahume notuaraˈomo súˈu ˈurine pu puˈúmo vaˈeme Japa ora vwehwaha ˈahoˈa pu puˈúmo vaˈara.
24 Ijihuni súˈuhijino hu Sesaria ˈeˈunana. ˈEˈeme Koniriasiho pu ajiha ehwaha ˈee huni napuhija ˈwaravume pu nianaa roe pu puˈúmo ahuma ajiha hijara.
25 ˈEˈeme Pitaho vaˈe ijino vaji aruvumakaviˈi Koniriasi ˈurine Pita oni unaˈi aruha arihe nuana vetiana.
26 ˈEjumakaviˈi Pitara hu iji ˈunama apene ˈuriji ijá ˈwama Na ˈuˈo emaa aaˈinakúne ˈurina ˈwamana.
27 ˈEjume hu huhuˈúmo vuˈa ˈwaraviˈi aruma vaˈi kimajaho ea mapoka ijí ahuma hijara.
28 ˈEjumakame hu ijá ˈiama Nú Jua ea ˈahoˈa puˈúmo ahuma pahine ˈee puni kwaa paˈurahojura. Ijihuni maijaho núni varapa ijaˈina kaivo Godi na ˈwarimajaho na ea pina sisea chiha rukina paˈwaˈurono ˈwarimana.
29 ˈEjume na matauma pavwihaˈikaˈi routa. ˈEnakúne a maa irakijihunaˈe pu irechamiume vuˈare? ˈwamana.
30 ˈEjume Koniriasi ijá ˈwama Nara vea noˈona noˈo nipaˈarejajino ike vea mukakino na nuni sei tiria korokui siporua ˈojiˈi navaha punaˈi vaji kaˈeme ea pina ateha hanajiˈini saviˈina nuni unaˈi namiˈi kaivo ijá ˈwimana
31 Koniriasiˈo Godiho ara siporua ˈonujaho Hu nihenuna. ˈEne ara ea kaˈene uneunecha paˈajihi vajihujaho Hu vwihanu.
32 ˈEnakúne a ea ˈahoˈa irechamie vaˈe Japa Saimani kaˈene Pitana ˈwavujaho ˈwarave roˈama. Hu Saimani kaˈene hanuha sisa amairiˈini jihuni sea soha rori naminujino hu hinuna ˈwimana ˈwamana.
33 ˈEjume pu a aheraˈavarono na vea panisavuta vo irechamiuta. ˈEjume a nihoˈo mamaa vene roana. ˈEnaˈomo nú ja puˈúmo ahuma Godoni unaˈi hijukino Natohwijara vuˈa kaˈene a ˈwaramaji ˈwaruma ˈwamana.

Pitara Koniriasi Oni Kachiˈina Vuˈa ˈWaramajina

34 'Ejume Pitara ira ahasirime ijá 'iama Na nimai ja 'waravu na hejujaho Godiho ea ronu kwino parenuna.
35 'Enakaivo ea irahipo Godi juhame 'unama ariramaa vejujaho Hu ura renu.
36 Hura Isureri oni harihijihi puna'e vu'a ka'ene ranamajaho matauhuniji Jesu Keriso oni vaji najahuna. Hu eaka mapokijihi puni Natohwa.
37 Jonira toi samani túna'ijine uné raka ka'ene renajaho ja nihena kavu. Karari aneja rene va'e Jutia vaja va'ana.
38 Ja nihejara Jesu ka'ene Nasareti Godira Huni 'Avena mahe 'ee Huni harura iji'i mahana. 'Ejumakame Godi hu hu'úmo hinujihuna'e Hu kwaaka mapokakino va'e mamaa vene ea ka'ene 'avena sisea ajimai'ina siomahuna.
39 'Ena'omo nú uneunecha mapoka ka'ene Jua puni kwaa 'ee Jerusaremi venaji 'u'o kavara. 'Ene pu Hua'e apene korosia 'ahi 'anaume kwamajaho 'u'o kavara.
40 'Enakaivo vea no'opisu pa'are'eme Godira vejume kú'o 'urinana 'ee samaahiravume kavara.
41 'Ejumakame Hu kú'o 'urinajaho pu ea mapoka pakavara. 'Enakaivo nú Hu kama heji'inijija Godira marako nú iji pijúha jihuna'e Hu nú pu'úmo 'iruma ine 'ee toa inana.
42 'Ejumakame Hu 'waruma jihuna'e nú Huni vu'a ea mapoka samaumai najahu. Jesu ka'ene Godira iji pijahume ea ka'ene mai'o hijura 'ee kwamasahi'ina ijihipuni 'otua vehuni jihuni vu'a nú 'waravura.
43 Poropetia maho'o Hu rone 'waramareja ijá 'iava Ea irahipo nimaa ro'avajaho puni sisea Huni iha vajijino vwihanie areve parahuna 'iamana.

Jenitarupo Godoni 'Avena Apejajina

44 Pitaho ijí hine 'waravi'i hi'eme Godoni 'Aveni ariha roe ea ka'ene hine huni vu'a heja kajihipuni oja vaji samahana.
45 'Ejumakame Jua nimaa roji'ina ka'ene Pita'i pu'úmo roajivajija oja hwa'usunahara. Ijihuni maijaho Godoni swara ka'ene Huni 'Avenijaho Jenitarua 'u'o samaha jihuna'e oja hwa'usahara.
46 'Ejume pu he'eme pu ira ani ani 'wavi'i hine Godi ta'arohara. 'E'eme Pitara eha vene ijá 'iama
47 Núra Godoni 'Avena apeja ja'ina'e pu 'u'o apejara'omo pua'e toi samahunijaho irara tanu'ena? 'iamana.
48 'Ejume hu 'waravume pu Jesu Keriso oni iha 'ahi toi samahuna'e 'waramana. 'Enareja hu pu pu'úmo ijí na'ia no'una ho no'upisu hi'amarono 'waravara.

11

Pitara Iraka Ka'ene Renuji Jerusaremi Sosia 'Waramajina

1 'Ejumakame apasorua 'ee vwehwaha 'aho'a ka'ene Jutia hijajipo hejajaho Jenitarua 'u'o Godoni vu'a hena apejajaho hejara.
2 'E'eme Pitaho 'uname Jerusaremi va'ume Jua mapoka sisa 'uhuahi'inijipo hu namaha 'urarahara.
3 'Enareja pu hu ijá 'wava A va'e ea ka'ene sisa pa'uhuai'inijihi pu'úmo 'iruma inana 'wavara.
4 Pitaho aneja vene hami nirisame 'waramana.
5 'Enarena ijá 'iama Na kwaa Japa hine siporua 'oji'i visoni ka'eme unenu'u pina ateha sa'ina kajaho kahi akúpi 'ahi rene nupia nupiijino 'una'eme arihe nuni roana.
6 Ijihuni vajijaho hanuha ani ani'ina mwe'i namine ojura 'ee tirohe ojura 'ee uka ka'ene ichutoi jaijasahe ojura. Ijihuni toi ani rene namana.
7 'E'eme na ira he'eme ijá 'warimana Pita 'urina 'anie ina 'wimana 'iamana.
8 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe niho'o pana. Na uneunecha chiha rukina mapoka paine 'ee pasovi'ina nuni ira vaja pava'e arihura 'wavuta.

9 'Ejume kú'o ira kahi akúpi 'ahi rene roe ijá 'wima Uneunecha ka'ene Godira veju'e
mamaa rejujija a paka'eje sisea ro'ama 'wimana.
10 Ijaho 'aha no'opisu renarena kú'o apene ichutoi va'ara.
11 'Ene heha ijiha kajano ea no'opisu Sesaria rena irechamiume na'e aheri'i roe sea
ka'ene núra hijajino usevara.
12 'Ejume Godoni 'Aveni 'warimarena ijá 'wima A unenu'u pina pavwiha'amana
kaivo va'amana 'wivume ea iropu kwinu vwehu nú pu'úmo roe Sesaria ea kajihuni
sei va'ara.
13 'Ejume hu 'warumajaho hu Godoni 'ona oji'ina ka'eme ijara ijá 'wama A ea 'aho'a
irechamie pu va'e Japa Saimani ka'ene Pitana 'wavujaho aheme roa.
14 'Eje hura vu'a 'warave a 'ee oni kachi'inijihija maho'o maraniama 'wamana
'iamana.
15 Na ijí vu'a kaji aneja vene 'wara'eme Godoni 'Avena ariha roe pu samahana. Areri
amura'e nú samuha ja'ina'e samahana.
16 'E'eme na Natohwijara raka ka'ene 'warumajaho vwihajuta. Joniho hu ja toa
vajaru samaume 'urijara kaivo ja Godoni 'Aveniji'i samahuna 'úmajaho vwihajuta.
17 'Ejume nú Natohwa ka'ene Jesu Keriso nimaa rojumakame Godira swara ka'ene
nú múhaji pu nikwinu'ina kaji mi'amajaho na ea irana'omo Huni 'unama tanu'ejo?
'iamana.
18 Pu vu'a kaji henareja pu iruno'a are'i kaivo mataume Godi ta'arohi'i ijá 'wava
Oo nijina Godira vejume Jenitaru 'u'o puni sisea are'i kaivo taarohe majama hihuna
apehuna.

Enitioki Sosijina

19 Nimarako Sitivini 'anaume kwa'eme ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu sise'i
'ahiume juhaha va'e Ponisia va'e 'ee Saiparasi va'e 'ee Enitioki va'ara. 'Enakaivo pu
vu'a kajaho ea 'aho'a pa'waravara kaivo Juaru 'waravara.
20 'Enakaivo ea nimaa roji'ina 'aho'a Saiparasi ore 'ee ea 'aho'a Sairini ora'omo pu
va'e Enitioki roe aneja vene Kuriki 'u'o Jesu ka'ene Natohwi jihuni vu'a maa najahara.
21 'Ejume Natohwi jihuni harura pu pu'úmo navumakame ea mapoka nimaa
ronareja ta'arohe Natohwi jihuni roara.
22 'Ejume ijí vu'a kajara rena roe Jerusaremi sosiji rouma henareja pu Panapasi
ranavume Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijí va'e'uji'i Godoni maiji vwihaniiniji kamajaho niho'o teamama
parajume hu pu ni'ajihe ijá 'iama Natohwiji nimaa roji'i hi'avara 'iamana.
24 Hu ea mamae 'ee nimaa roji'ine 'ee Godoni 'Aveni ruha apena paraji'ina'omo ea
mapoka Natohwi jihuni ea rejara.
25 'Ejume Panapasiho va'e Tarasasi Soru sama va'ana.
26 'Enarena hu va'e kame ahema apene Enitioki va'ana. 'Enarena pu no'o juara
kwino ijí hijara. 'Ene ijino sosia epu'úmo piuna'arame ea mapoka najahara. 'E'eme
tisaiporu ijija amura'e Enitioki Keriso oni ehija 'wavara.
27 'E'eme ijihuni vea kajino poropetia 'aho'a Jerusaremi rene kami Enitioki va'ara.
28 'E'eme poropetia pina huni iha Akapasiho Godoni 'Aveni ni'ajahumakame hu
'urine nami'i kaivo mwe'a kakino 'oravea natohwa rehuna 'waramana. 'Ena'omo
túna'i Karautiasira 'ajohani veijino 'oravea renana.
29 'Ene tisaiporu ura renajaho pu ea kwino kwino Jutia vwehwaha ka'ene hijujihi
ni'ajihe uneunecha 'aho'a irechamihe va'avarono ura renaara.
30 'Ejume pu ijá venareja Panapasi'o Soru'o puni ija tahi irechavume pu 'eka va'e
eruta vajihara.

12

Majama Ruarahe ʻEe Pita Tipura Apejajina

1 Ijihuni vea kajino kini Heroti ea ʻahoʻa kaʻene sosi kaji hijujihija nihoʻo niʻinaʻe
siseʻi ʻahiuna.
2 ʻEne hu Jemisi kaʻene Joni oni ʻuʻuiji soʻwa pijahume kwamana.
3 ʻEjiʻi kimajaho Jua ijí kame teamanavuma kimarena hu vaʻe Pita ʻuʻo kamohuna
vwihanana. Ijaho puretia isitia paʻajihuni vea reʻeme hu ijá veʻiro venana.
4 Ijihuni túnaʻi hu Pitaho apene tipurai ranamana. ʻEjume sorutia mapokaʻe (16)
irechamiume pu ruha kaʻene Pita ranamaji ʻajoha hijara. Pasova vea paʻarejakaviʻi
hu Pitaho apena vaʻe ea mapoki jihipuni unaʻi ʻotua vetiʻi ʻahaume ranavuma hinana.
5 ʻEnakaivo Pitaho ijino tipurai hiʻeme sosiepo hine hunaʻe Godoni siporua ʻojiʻi
hijara.

Pita Tipura Vaji Rena Ro ʻEʻunajina

6 Ijihuni súʻuhijino Heroti vaʻe Pitaho apene ʻotua vetiʻi ʻahaume vaʻana. ʻEʻeme
naʻia kajino Pitaho sorutia noʻo ijihipuni riri neʻeme pu hua senia noʻo ija mumora
kamomapi ranavume namana. ʻEʻeme sorutia mapoka ijí vwicha jiami naminareja
hine tipura ara kajaho ʻaiha vejara.
7 Heha! Natohwi jihuni ʻona ojiʻini niʻaha kwino huni rora kajano namiʻeme ijí
tipura ara vaja kajaho hananana. ʻEʻeme hu Pita oni rorijano ʻanaʻanaiʻi saa ijá ʻwama
Mamako ʻurina ʻwamana. ʻEjume senia kaʻene huni ija kamovajaho niʻaha kwino ijá
arihana.
8 ʻEjumakaviʻi Godoni ʻona ojiʻina kajara ijá ʻwama Oni ateha apúsame mumora
hwana sama ʻwavume Hu ijá vejumakaviʻi ijá ʻwama Oni ateha apúsamareja ʻararihie
roʻamana ʻwamana.
9 ʻEjume hu ijí Godoni ʻona ojiʻina kaji ʻarariha va ʻeʻunana. ʻEnakaivo raka kaʻene
Godoni ʻona ojiʻinijara venajaho hu pahena pavwihanana kaivo hu vwihanajaho
visoni kavu ronana.
10 ʻEʻikaivo pu noʻo vaʻe ea kaʻene ʻaiha amura vejajaho asitahe ʻee vaʻe ijihuni rori
ʻaiha vejajija asitahe roe kami ajani vwicha kaʻene ari maʻahi vaʻujino roʻeme vwicha
kajaho maʻori tirausahume pu noʻo roe samai usevara. ʻEnareja niʻaha kwino ʻona
ojiʻinijaho Pitaho raname vaʻana.
11 ʻEʻeme Pitaho ijiʻa hena kamajaho nimaa Natohwijara Huni onaʻojiʻina ranavume
hura roe na Heroti oni ija ʻahi aherimana. Ijihuni maijaho Juaka mapokijaho Heroti
puʻúmo na siseʻi ʻahihuni jihunaʻe aherimana roana.
12 ʻEnarena hu ijá vwihaʻikaʻi ijiʻa vaʻe Joni kaʻene Makana ʻwavujihuni oha Merina
ʻwavujihuni sei vaʻana. Ijí ea mapoka ahuma hine siporua ʻojiʻi hijara.
13 ʻEʻeme hu roe ijí vwicha jiama kajino ʻanaʻanaume napara pina huni iha
Rotanaʻomo ijara roe vwicha tirasaʻiro venana.
14 ʻEjiʻi henajaho Pita oni ira henarena hu tatomajihuna vwicha patirasaʻi kaivo
ninuma vaʻe karohi sei vaji arume ijá ʻiama Pitaho karoho maʻahi naminu ʻiamana.
15 ʻEjume pu hu ijá ʻwava A nihoʻo nanama avanu ʻwavara. ʻEjume hu ira ajira pu ijá
ʻiama Nimaa nimaa hu karoho maʻahi naminu ʻiamana. ʻEnakaivo pu ijá ʻwava Ijaho
huni ʻona ojiʻinina ʻwavara.
16 ʻEnakaivo Pitaho majama hine vwicha ʻanaʻanauma henareja pu vwicha tirasaviʻi
kavajaho Pita kavara. ʻEnareja pu nihoʻo oja hwaʻusaha parajara.
17 ʻEjuma kimarena Pitaho iji hararajihe irunoʻa areʻavarono ruramana. ʻEʻikaivo
hu Natohwijara hua apene roe samai ranamaji ʻwaramana. ʻEne hu ijá ʻiama Vaʻe
Jemisiho ʻee vwehu nuna kaʻene nimaa rojiʻinijihija ijá ʻwaraʻavara ʻiʻi kaivo kwaa
pini vaʻana.

18 'E'eme vea nitu'eme Pitara ichi'i va'ajaho sorutia puruva rejumakame irano'a
natohwa'e veji'i pira'aravara.
19 'E'eme Herotiho hu samana kaivo hu papiunamana. 'Enarena hu 'aiha veji'inijija
'otua vetie 'ania kwamasahuna 'waramana. 'Enarena Pitaho Jutia are'i kaivo hu kami
Sesaria va'e hinana.

Herotira Kwamajina

20 'Enarena Herotiho Taia ora 'ee Sairani ora ki'eme hu ajimana. 'Ejumakame
pu vwiha kwisu rene ahuma nianaa huni roara. Pu Parasitasiho kini huni ara
'ajohi'ina'omo pu puni mama'inijihi pu'úmo va'e matauma hihuni vu'a 'wame
amairiara. Ijihuni maijaho pu puni 'iruma kinijihuni ara kwai 'ekura'omo avajara.
21 'Ejumakame Heroti pu vu'a 'wara'irono na'ia kwino iji pijaha ranamana.
'Ena'omo ijí vea kajino hu huni kini huni ateha same va'e kini huni ruha 'ahi hinana.
'Enarena hu vu'a ni'ima'ura pu 'waramana.
22 'Ejume ea kajipo majama ijaho godoni ira heju kaivo emaapuna pana 'umejara.
23 'E'eme ni'aha kwino Natohwi jihuni 'ona oji'ini hu 'anaume huchapo apene ijuma
kwamana. Ijihuni maijaho hu Godoni pinana pa'unama 'urina jihuna'e avanana.
24 'Enakaivo Natohwi jihuni irijaho niho'o rausaharena natohwa rena va'ana.
25 'E'eme Panapasi'o Soru'o Jerusaremi hiji'i kaukara vejuma pa'arejume pu kú'o
'unama va'e Joni ka'ene Makana 'wavujaho aheme pu pu'úmo roara.

13

Panapasi'o Soru'o Iji Pijihe Irechamiajina

1 Enitioki sosia vajijaho poropetia 'ee najahi'inijija ijí hijara. Panapasiho Simiani
ka'ene ea ajijaho 'ee Rusiasi ka'ene Sairini orijaho Manaini ka'ene Heroti oni
napurijaho 'ee Soru 'u'o ahuma ijihi pu'úmo hijara.
2 'E'eme pu Natohwiji oja vwihanareja pu 'iruma aura areme siporua 'oji'i hi'eme
Godoni 'Aveni ijá 'iama Panapasi'o Soru'o irechamie kaukara raka ka'ene Na pura
ve'avarono 'umenauji veja 'iamana.
3 'Ejume pu 'iruma aura areme 'ee siporua 'onareja pu 'urine puni ija húmata 'ahi
irechamiume pu no'o va'ara.

Panapasi'o Soru'o Saiparasi Hine 'Ee Soru Poru 'Ivajina

4 'Ene pu Godoni 'Aveni irechamiume va'e Serusia useme ijino sisima ajima Saiparasi
va'ara.
5 'Enareja pu va'e Saramisi useme Jua puni Sinakoku vaji aneja vene Godoni vu'a
najahara. 'Ene Joniho pu ni'ajihuna'e ahevara.
6 'Enareja pu ijí Saiparasi opuni ara kwaa kajaho 'uraho paranareja pu va'e ara
iha ka'ene Pepasi 'wavuji ea pina piunavara. Ijí ea kajihuni ihijaho Pajesuna. Hu
poropetia ira'asina. Hu atama ani ani'ina mapoka veji'ina.
7 'Ena'omo hu ea natohwa ka'ene 'ajohi'iniji'i hinuna. Hu niho'o hami vwihaji'ina.
Hu Godoni vu'a he'irono Panapasi'o Soru'o 'umenaume roara.
8 'Enakaivo Erimasi ka'ene atama veji'inijara kanisoru nimaa ro'amarono 'unama
same tanumana.
9 'Ejumakame Soru ka'ene Poruna 'wavujaho Godoni 'Aveni huni oja vaja rarena
parajumakame hu niimano kanavi'i
10 ijá 'wama A niho'o 'avena sisei jihuni hariha. A uneunecha ka'ene mamaijihipuni
nana'eji'ina. 'Ene ira'ata uneunecha ka'ene siseijipo oni oja vajijaho rarejara. Iji-
huna'e na'ia mapoka a Natohwijihuni 'unama ariramaijaho a 'eke siseimaa venujaho
vecha are'ena?
11 Ijihuna'e Natohwijara Huni ija oni haha 'ahi ranamahe a niho'o nia supama'ena.
'Eje a na'ia 'aho'a vea pakame pavehuna 'wa'eme huni nia vaji 'imitia samarena

nutuma naˈeme huni nia kwino supamana. ˈEjumakame hu ˈurahe ijino napapanama apene ijí ojiˈi ea ˈahopo iji ˈunama apene vaˈavarono hu ea saramana.
12 ˈEjumakame kanisorua ijí kamarena hu nimaa ronana. ˈEnarena hu Natohwiji rone najahaji henarena oja hwaˈusahana.

Panapasiˈo Poruˈo Pisitia Vaji Enitioki Hijajina

13 ˈEˈeme Poruho ˈee huni napuhija kaˈene pu puˈúmo vaˈa kajihija Pepasi rene sisima ˈahi Peka Pamipiria vaji useˈeme Joniho pu irechamiˈi kaivo ˈunama Jerusaremi vaˈana.
14 ˈEˈeme Peka raname vaˈe Pisitia Enitioki vaji usevara. ˈEˈeme ijí Sapati rejume pu vaˈe Sinakoku vaji hijara.
15 ˈEjumakame ea kaˈene Sinakoku ˈajohiˈinijipo tamana ˈee poropetia tahume paˈarejume ijá ˈiava Vwehije ja vuˈa ˈahoˈa ea ikihi niˈajihe ˈwarahunaˈe reˈavajaho ˈwaraha ˈiavara.
16 ˈEjume Poru ˈurine arini namiˈi kaivo iji hararajihiˈi ijá ˈiama Isureri ora kaˈene Godi juhaviˈinakije ataa apús*ama* ike heha.
17 Godikara amuhu nú*na* kaˈene Isureri orijija iji pijihana. ˈEnajihunaˈe pu Ijipiti hiˈeme Hura vejume pu ea mapoka rejara. ˈEnareja Hu Huni harurijino pu aherame ro samai roana.
18 Pu juara mapoka (40) nechiˈi roajaho Godi pu mají ˈajoahaˈeme roara.
19 ˈEjume Hura ijino Kenani opuni kwaa ara kajino ara iropu noˈoheˈi ea mapoka ˈaniume tiraa ranavara. ˈEˈeme Hu Huni ehijaˈe ijí mweˈa kajaho ahaame ˈoiˈoi vajihana. ˈEne pu ijí hijajaho Hu ˈajohaˈeme juara mapoka (450) paarenana.
20 ˈEˈeme ijihuni tú*na*ˈijino Hu puni ˈotua hejiˈina irechamiume pu hinona apena vaˈu vaˈu vaˈe Samueri kaˈene poropeti ijihuni veijino ˈeˈujara.
21 ˈEnareja ijihuni tú*na*ˈijino pu kiniaˈe jarivume Godira Soru kaˈene Kisi oni harihiji mihana. Hu Penijimani oni ituhaˈomo ijara ˈajohaˈeme juara mapoka (40) paarenana.
22 ˈEjume Hu hu ranaˈi kaivo Teviti vejume roe puni kiniaˈe renana. Huaˈe rone Hu ijá ˈwaramana Na Teviti kaˈene Jesi oni harihiji kavuta. Ea kaˈene Nuni ojijara ura renujaho ijina. Hura Nuni ura ijaho vehuna.
23 Ninahama ˈwarama jaˈinaˈe ea ikehuni amuja vaji Godira Isureri opuni niˈajihiˈina Jesuho mihana.
24 ˈEnaˈomo Hu maiˈo roˈamarono Joniho Isureri ora mahoˈo puni sisea vwihane areme taˈarohakame toi samahuna ˈwaramana.
25 Joni oni kaukara maiˈo paareˈi veˈeme hu eaka mapoka kajihi ijá ˈiama Ja vwihajujaho na rana rojo? Na Ea kaˈene ja hine ˈajahujaho pana kaivo heha! Hu nuni tú*na*ˈi rou nara Huni mumora hwana jahehuna areria pareniu.
26 Vwehu nunakije ja Eparahami oni harihi jihipuni kachiˈina ˈee ea kaˈene Godi juhaviˈinaka iki ja puˈúmo hijujija Hu nú niˈajú*harena* Hu Huni vuˈa nú mú*hana*.
27 Ea kaˈene Jerusaremi hijujija ˈee puni ˈajohaiˈina Hua ˈee poropetiepo ˈwaravara kaˈene naˈia mapokaˈe Sapati rejukaviˈi tahujaho pu maiˈo pahena pakavuraˈomo ijara nimaa reˈamarono pu Hu apene ˈotua vetiara.
28 ˈEnakaivo pu ˈunama kaˈene venareje Hu ˈanahuniji savujaho pakamareja Pairatira ˈanaˈamarono ˈwaravara.
29 ˈEnareja Hu rone ˈwaravaji pu Hu korosi ˈahi namajaho apene arihe vaˈe muna ari ranavara.
30-31 ˈEnakaivo Godira vejume Hu kúˈo ˈurinana. Naˈia mapoka ea kaˈene pu puˈúmo Karari rene Jerusaremi roajihipuni roana. ˈEnaˈomo ijí ea kajipo iviama Huni ˈwaraviˈina rejara.
32 ˈEnaˈomo nú vuˈa maa maiuˈina kaˈene emahu nú*na* nahama ˈwaramaji ˈwaravu.
33 Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho iviamaa sesahu núpuni veakino Jesuho vejume ˈurinana. Areri Samusi 2 vaji vejajaˈina.

Nara A saravu jihunaˈe A iviasi Nuni Hariha renu ˈwamana.
34 Godira vejume Hu kúˈo ˈuriˈeme ikaˈina ˈwarumana.
Hu kúˈo paˈunama vaˈe mweˈa vaja pasakarahuna. Na Teviti merajahu jaˈinaˈe ja ˈuˈo merajihuna ˈiamana.
35 Ijihunaˈe hu Samusi vaji kúˈo ijaˈina ˈwaramana.
A Oni Ea kaˈene ariramaijaho ranave mweˈa vaja pasakaraˈamana ˈiamana.
36 Tevitiho Godoni ura ijaho hura hinani veijino ehwa punaˈe vejiˈi hinu vaˈo kwamana. ˈEjumakame pu apene vaˈe huni amuhija irechamiajino ranavume sakaranana.
37 ˈEnakaivo Godira Hu vejume ˈurinajaho pasakaranana.
38 Ijihunaˈe vwehu nune sisea vwihana arehuna kaˈene Huni vaji rena roana kaˈene ˈwaravujaho heha!
39 Ja niheju ea mapoka kaˈene Huaˈe nimaa rojujaho ariramaa renauna. Mosisi oni tamanijara ijaˈina veje ariramaa rehuna areria pana.
40 ˈEnakúne poropetiepo raka kaˈene ˈwaravajaho ja hami hami ˈajohakame ijija joni haha ˈaha pareˈavara.
41 Pu ijá ˈiava
Ja ea kaˈene Godoni ira matihiˈinijija ijí vwihajiˈi kwamasaˈavara. Na joni veijino kaukara pina veju kaivo kaukara kajaho ea ˈahopo nirisajihe ˈwarahuna kaivo ja nihoˈo taina pina panimaa rohuna ˈiamana.
42 Poruˈo Panapasiˈo ˈwaravume paarejume maˈahi va useˈi vaˈeme eaka mapoka kajipo hura hara jarirame ijá ˈiava Ja noˈo Sapati piniji ˈuˈo roe vuˈa kajihuna kajaho ˈwaruˈavara ˈiavara.
43 ˈEˈikaivo ea mapoka kaˈene ijí Sinakoku hija kajija niˈaha kwino maˈahi usemareja Jua mapokaˈe ˈee ea ˈahoˈa kaˈene Jua rejara kaˈene Godi juhaviˈinijija Poruˈo Panapasiˈo ˈararihie vaˈara. ˈEjume pu ˈejahie ijá ˈiava Ja Godira maiji vwihanú*ana* vajijino ˈuraho'avara ˈiavara.
44 Ijihuni tú*na*ˈi Sapati reˈi vejuma kamareja araka natohwa kajaho ahuma hine Godoni vuˈa heˈiro roara.
45 ˈEˈeme pu ea mapoka ahuma hijuma kimareja Jua nihoˈo senama parajara. ˈEjumakame pu Poru oni vuˈijaho apene arohe ani ˈwarame Poru ira sisea ˈwarame matahara.
46 ˈEjume Poruˈo Panapasiˈo ira pajuˈikaˈi ijá ˈiava Nú mamaa vene Godoni ira ikaho ja marako ˈwaravara kaivo ja majama hihuna apehunijaho nihoˈo sename hweˈi ˈahiu jihunaˈe ijaho ja ojono kaˈeje nú Jenitarua puni vau.
47 Ikaho raka kaˈene Natohwijara nú veˈavarono ˈwarumajina.
Nara ja Jenitaru puni ira saˈinaˈe irechamiu ˈee ea niˈajihuni vuˈa apene mweˈa kehuni urakino vaˈavara ˈú*mana*.
48 ˈEjakame ijí Jenitaru kajija pu vuˈa kaji henareja temarasahe ˈee Natohwi jihuni vuˈijaho taˈarohara. ˈEne ea kaˈene majama hihunaˈe Godira iji pijihajija nimaa rojara.
49 ˈEnarena Natohwi jihuni irijaho kwaaka kajino mahoˈo rausaha vaˈana.
50 ˈEnakaivo Juapo vejume napara kaˈene iha rukina ˈee parua kaˈene ara kaji ura niˈina pisimie oja inaume Poruˈo Panapasiˈo rurahe ˈararihiume kwaa puna kajaho areˈi kaivo vaˈara.
51 Pu ˈurine puni mumora hari saina kaˈene navajaho puaˈe siseˈi ˈahie tairevume arihumakiviˈi pu Aikoniami vaˈara.
52 ˈEjumakame tisaiporua Godoni ˈAveni ruha apena parajukame nihoˈo tea-manaˈejuˈe hijura.

14

Panapasiˈo Poruˈo Aikoniami Hijajina

1 'Ejume pu va'e Aikoniami Jua puni Sinakoku vaji ahume hine vu'a 'unama
ani'inijino 'waravume ea mapoka Jua 'ee Kuriki nimaa rojara.
2 'Enakaivo Jua 'aho'a panimaa rojara. 'Ena'omo ijipo vejume Jenitaru ea ka'ene
nimaa roji'inijija niho'o senavara.
3 Pu no'o 'aha jora ijino hine paju'ika'i najahume Natohwijara ni'ajihe Hura maiji
vwihaniaji najaharena aacha 'ee uneunecha ani ani'ina ka'ene ea areri pavehunijaho
vajihume pu vejume rejara.
4 'Ejumakame ea mapoka ka'ene ara kaji'urijija ea 'aho'a Jua puna'i rejume ea 'aho'a
apasorua puna'i rejara.
5 'Ejume Jenitarua 'ee Jua 'ee puni mama'inijipo ni'aha kwino 'urine apasorua kajihi
ruarahe 'ee muni 'eke 'ani'irono vejara.
6 'Ejumakame pu no'o ijí henareja juhaha va'e kwaa iha Raikonia va'areja ara iha
Risitara Tepi 'wavuji va'ara. 'Ee ijí ara kajihipuni rori ara 'aho'a kajino va'ara.
7 'Enareja pu ijino Godoni vu'a mai najahara.

Panapasi'o Poru'o Risitara Tepi Hijajina

8 Ea pina Risitara hinuna kaivo huni mumora irivi'ina 'omo oahoni tei vaji nija'ina
rene roajihuna'e hu panamina onuna.
9 'Ena'omo eakaho Poru oni vu'a hami henana. 'Ejume Porura hu kanamarena nia
pa'ahatihi'i kanamajaho hu nimaa ronujihuna'e hu marahuna'e kamana.
10 'Enarena hu ajira ijá 'wama 'Uri arini namina 'wavume hu ohurikune 'uri arini
namina 'uraha onana.
11 'Ejume eaka mapoka kajipo ijí Porura raka ka'ene vena kaji pu kamareja pu
Raikonia opuni iri ijá 'umeja godiepo emaa rene núni roa karihi kiha 'umejara.
12 'Enareja pu Panapasiho iha pina Suusi 'wame 'ee Poruho 'waravi'ina ijihuna'e
Hemisi 'wavara.
13 Suusi oni Temiporua ijí ara kajihuni rori naminana'omo Pirisitia purumakau 'eke
ea mapoka kajihi pu'úmo sinara siaavi'ina 'eke swasa ve'i 'ahiume vwicha jiami roara.
14 Vea ka'ene apasorua Panapasi'o Poru'o hejajaho puna'e vehuna henareja pu no'o
puni ateha 'unirame isoku'i kaivo pu ninukujaha va'e ea mapoka kajihi puni vaji va'e
ijá 'umejara
15 Ea ikije ja iraka'e ve'irono vejo? Nú 'u'o emaa areri jaa'ina. 'Enakaivo nú Godoni
vu'a maa maiu'ina ja 'waravu jihuna'e ja ikija nimaa panakúne pata'arora'ika'i
ta'arohe Godi nimaa ka'ene mai'o hiji'ina ka'ene akúpa vene mwe'a vene soha vene
uneunecha ka'ene ijí navujaho venajihuni roha.
16 'Ene amuja ka'ene kama'ahuni hina apene roajija Hu maki'eme eaka kwaa
mapokakino hijajija Godi pataararorahe pu raka ka'ene ura ve'i 'ahiajaho vejara.
17 Hu nimaa paranamia va'a paranana kaivo Hu mamaa 'ahie ni'ajihe neha akúpi
'ahi veju'e pine 'iruma veju'e maraju'ukame 'iruma ine teamanavura.
18 Pu no'o raka ka'ene 'waravajaho ijí eaka mapoka kajipo swasa puna ka'ene ve'iro
vejaji tanuhuna niho'o kisina renana.
19 'E'eme Jua 'aho'a ka'ene Enitioki 'ee Aikoniami rene roajipo roe ea mapoka
'waravume pu ni'aha kwino muni 'eke Poruho 'anaara. 'Ene nikwamu ro'ika'i pu
tairia apene va'e ara uri ranavara.
20 'E'eme Tisaiporuepo roe huni rora kajino tauhuhe nami'eme hu 'urine ari vaji
va'ana. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino pu no'o Panapasi'i ara iha Tepi va'ara.

'Unama Siria Vaji Enitioki Roajina

21 'Enareja pu ijino Godoni vu'a maa maiu'ina ea najahume ea mapoka tisaiporua'e
rejara. 'E'eme pu 'unama Resitira 'ee Aikoniami 'ee Enitioki va'ara.

22 'Ejume pu va'e ijino ea ka'ene tisaiporua ni'ajihe puni nimairoa ija kisi 'uname hina vahuna'e 'warame ijá 'iava Haha natohwa'e hianame 'ee ea sise'i 'ahú'eje nú ja pu'úmo Godoni ara vahuna 'iavara.
23 Pu sosia kwinu kwinu puni eruta pijihume paarejumakivi'i 'iruma 'aura areme 'ee siporu 'ojume paarejume 'eke Natohwa ka'ene pura nimaa rojujihuni ija tahi irechamiara.
24 'Ejume pu va'e Pisitia useme 'ee Pamipiria va'ara.
25 'Enareja pu Peka Godoni vu'a najahareja iji'a Ataraia va'ara.
26 'Enareja pu kú'o 'uname sisima 'ahi ajima Enitioki roara. Nimarako iji pijihe Godoni maiji vwihaniaji huni kaukara vehuna'e irechamiume va'ara'omo venareja kú'o 'unama roara.
27 Pu 'unama roe Enitioki useme 'waravume sosia roe ahuma hi'eme Godira pu pu'úmo uneunecha ka'ene venajaho 'warame 'ee Jenitaruepo ichá'ina'e nimaa rohuni vwicha ka'ene tirasamajaho 'waravara.
28 Pu 'aha jora'e ijí tisaiporu pu'úmo hijara.

15

Jerusaremi Piunarame Vu'a 'Wavajina

1 'E'eme ea 'aho'a Jutia rene aneja vene vwehwaha kajihi najahe ijá 'iava Ja Mosisi oni tamani ja'ina'e sisa 'uhu'avajina vo ja pamaranihuna 'iavara.
2 Poru'o Panapasi'o pu pu'úmo na'ia mapoka ni'ima'ura'e ninakaravume 'ee ea ka'ene Godi nimaa roji'inijipo Poru ho Panapasi ho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijihi pu'úmo iji pijihume Jerusaremi apasoru 'ee ea eruta 'aho'a ka'ene hijaji-hipuni nini ike 'wama amairi'irono va'ara.
3 'Ejume ijí sosia kajara irechamiume pu va'e Ponisia 'ee Sameria ijino usevara. Pu ichá'ina'e Godi Jenitaru vejume Godoni ea rejaji nirisajihe 'waravume Godoni ehija henareja teamanamana.
4 'Ejume pu va'e Jerusaremi usevume sosia 'ee apasorua 'ee erutapo pu 'ajorame aheravara. 'Ejume pu Godira pu pu'úmo uneunecha raka ka'ene vejajaho pu 'waravara.
5 'Ejume Parasia 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijipo 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iava Ja pu sisa 'uhuahe 'ee 'warave pu Mosisi oni tamana ve'avara 'iavara.
6 'E'ikaivo apasoru eruta ijipo vu'a kaji 'wama he'irono roe ahuvara.
7 Pu natohwa 'wame nakara'eme Pitara 'urine arini nami'i kaivo ijá 'iama Vwehu nunakije ja nihejara. Nitama Godira joni vaji na iji pijihume nuni irijino Jenitaru Godoni vu'a maa maiu'ina najahume pu hene nimaa rojara.
8 Godira eaka mapoki jihipuni oja vajijaho nihena ki paranarena pua'e najaharena Huni 'Avena nú múhaja'ina'e pu mihana.
9 Hu kúmujaho núa 'ee pua ani'ina kaivo nimaa roijara puni oja vaji sisea soma amairiahana.
10 'Enakaivo ja rakijihuna'e Godi venakame 'ee tisaiporua ahija miho? 'Ene emahu nuna 'ee núa areri paapehunijaho miho?
11 'Enakaivo Jesu ka'ene Natohwi jihuni maiji vwihanúajara rejume nú maranúa ja'ina'e pu 'u'o 'unama nikwisu'ina kajino vejume maraniana.
12 Eaka mapoka ka'ene ijí hija kajija pu masuani varirareasaha Panapasi'o Poru'o Godira raka ka'ene pu pu'úmo Jenitaru puni aacha 'ee ea areri pavehuna ka'ene vejaji 'waravume hejara.
13 Pu vu'a 'waravume paarejume Jemisira 'urine namine eha vene ijá 'iama Vwehu nunakije ike heha! 'iamana.

14 Saimani ja niˈwaravume ja nihejara. Godiho Jenitaru puni vaji ea ˈahoˈa Huni
ihijihunaˈe iji pijihe ˈekana.
15 ˈEjukame ike ira ikara poropetia puni iriji ˈi nimaaˈe renu ˈwaravara.
16 Ike uneunecha kihipuni túnaˈi Na kúˈo ˈunama roareje Teviti oni harai ara kaˈene
auma tirausahe paranajaho kúˈo vene amairihuna.
17 IjaˈinaI vejakame ea ˈahoˈaka mapokijija Natohwijaho sahuna. ˈEne Jenitaru kaˈene
Nuni ihijara ˈumenajija ˈuˈo sarihuna.
18 Nitama Natohwijara ike vuˈakaho ˈwaramanaˈomo Hu iviamai ijaˈina kúˈo ˈwaramu
ˈiamana.
19 ˈEnajihunaˈe na vwihajujaho Jenitaru puni vaji Godoni taˈarohe roujija nú ahija
pamihuna.
20 ˈEnakaivo roe nú puni pasia vene ˈwarave godi iraˈata puni ˈirumaka vajiˈavajaho
paine ˈee ˈuasa pavene hanuha ˈaa rukina paiˈavara.
21 ˈEnajihunaˈe naˈia mapokaˈe Sapati veijino Mosisi rone Sinakoku vaji tahujaho ja
nihejura ˈiamana.

Asura Jenitaru Nimaa Rojiˈina Punaˈe Venajina

22 ˈEˈeme apasorua ˈee eruta ˈee sosia mahoˈo hejume nimaaˈe rejume pu ea puni
vaja kajino Panapasiˈo Porui puˈúmo Enitioki vaˈavarono Jutasi kaˈene Pasapasiˈo
Sairasiˈo nimaa rojiˈina puni vaja kajino ea uraniiˈinaˈomo ijí ija pijihara.
23 Pu pasikaho apena vaˈara.
Apasorua ˈee vwehu nuna kaˈene eruta ijipo vwehu nuna kaˈene Enitioki ˈee Siria ˈee
Sirisia Jenitarua kaˈene hijujihi ˈajorame Esuˈua ˈiavu.
24 Nú nihiˈejuˈe núni vajakino ea ˈahopu nú paˈwaraˈejuˈe vuˈajime ira ani ˈwaravuˈe
ja iviamaa joni vwiha puruva retiu.
25 ˈEnajihunaˈe nú ahuma hine ˈwama amairiuˈe mamaa rejuˈe ea iji pijihe irechamiuˈe
Panapasiˈo Porui puˈúmo joni vuˈu.
26 Ea ikija puni hia núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni ihijihunaˈe hami pahijura.
27 Nú ijihunaˈe Jutasiˈo Sairasiˈo irechamiume joni vuˈuraˈomo ijipo pura puni irijino
vuˈa nikwinuˈina kajaho ˈwarahuna.
28 Nú Godoni ˈAvenijihi puˈúmo vwihajujaho nú unenuˈu pina ahisina joni haha ˈaha
paranavu. ˈEnakúne ja ikeru veˈavara.
29 Ja godi iraˈata puni ˈiruma kaˈene vajihujaho paine ˈee ˈaa paine ˈee hanuha kaˈene
ˈaa rukina paine ˈee ˈuasa paveˈavara. IjaˈinaI veˈavajaho ja mavarasaˈina vena
avahuna. Esuˈua ˈiavara.
30 Pu ea kajija irechamiume kami Enitioki vaˈara. ˈEnareja pu sosia ˈivume roa
ahuvume pasia kajaho mihara.
31 ˈEjumakame pasia ˈaha kajino vuˈa kaˈene niˈajihe ˈwaravaji taha kamareja pu
nihoˈo teamanama parajara.
32 Jutasiˈo Sairasiˈo poropetiaˈomo pu noˈo vuˈa ˈahoˈa ijá kajihipuni nimaa rojujara
kisinaˈe reˈamarono niˈajihe ˈwaravara.
33 ˈEnareja pu noˈo ijino ˈaha josu hinareja ijiˈa vwehwapo irechamiume ˈuname ea
kaˈene pu irechamiume roajihipuni vaˈi vejumakiviˈi pu ˈajoravume pu noˈo vaˈiro
vejara vo
34 Sairasiho hu ura ijino hiˈiro ˈahaume hinana.
35 ˈEnakaivo Poruˈo Panapasiˈo ijino Enitioki naˈia ˈahoˈa hine ea ˈaho puˈúmo hine
Natohwi jihuni vuˈa najahe ˈwaravara.

Poruˈo Panapasiˈo Ranaramareja Vaˈajina

36 ˈEnaˈomo naˈia pini Poru Panapasi ijá ˈwama Roe vaˈe araka mapokakino Natohwi
jihuni ira kaˈene nú noˈo najahajija vwehu núna ichá ˈina veji ˈi hijukúne kiva ˈwamana.

37 'Ejume Panapasira ura renajaho Joni ka'ene Makana 'wavujara pu pu'úmo
vahuna'e ura renana.
38 'Enakaivo Porura vwihanajaho mai'o areria parenana. Ijihuni maijaho hu na'i
pini pu pu'úmo va'u va'o va'e Pamipiria rene ranamúe 'unama ro'i kaivo hu pu pu'úmo
kaukara pavena va'ana.
39 'Ejumakame pu panimaa vetiarame rana'arame Panapasira Makaho aheme
sisima ajime Saiparasi va'ana.
40 'Ejume vwehwapo 'urine Natohwi jihuni maiji vwihaniuni vajijino irechamiume
Porura Sairasi aheme va'ana.
41 'Ejume hu va'e Siria 'e'une 'ee va'e Sirisia va'ana. 'Ene sosia ka'ene ijino hijujija
ata kisi nami'avarono vu'a ni'ajihe 'waramana.

16

Timotira Poru'o Sairasi Pu'úmo Va'ajina

1 'Enarena hu Tepi 'ee Risitara 'u'o roana. 'E'eme tisaiporua pina ijí hinuna. Huni
ihijaho Timotina. Huni ohijaho Jua 'ee hu nimaa roji'ina kaivo huni omijaho Kuriki.
2 Ea ka'ene nimaa roji'inaka Risitara hine Aikoniami hijujija Timoti ta'arohare'e hu
ea maa 'wavura.
3 'Ejumakame Jua mapoka ka'ene ijino hijujipo hejajaho huni omijaho Kuriki
orijihuna'e Poruho ura Timotira hu hu'úmo va'amarono hu apene sisa 'uhuahara.
4 'E'eme pu va'e arara kajino vai'i raka ka'ene Jerusaremi apasorua 'ee emakinijipo
'warahunaka 'wama amairiajaho ve'avarono 'warama apena ojara.
5 'Ejume hu sosia ni'ajihume puni nimairoa kisina re'eme veku veku ea roe
ahumahi'i namana.

Turoasi Vaji Porura Masatonia Ora Visoni Kamajina

6 'Enareja pu Esia vu'a pa'wara'avarono Godoni 'Aveni rarejume pu va'e Pirijia
useme 'ee Karesia usevara.
7 'Ejume pu va'e Maisia va'areja pu ura Pitinia va'i 'ahiana kaivo Jesuni 'Aveni
tanu'urihana.
8 'Ejume Maisia asime pu kami Turoasi roara.
9 'Enarena ijino na'i Poruho visoni kavume ea pina Mesatonia ori arini namiji'i ijá
'wama A Mesatonia roe nú ni'ajúha 'wamana.
10 Poruho visoni kajaho kavume pa'are'eme ni'aha kwino 'urine 'unama ka'ene
Mesatonia vahuniji samana. 'Ena'omo Godi ura nú va'e Huni vu'a maa maiu'ina ea
ka'ene Mesatonia hijuji najahuna ura reju'e nú 'umenuu.

Piripai Vaji Ritiara Godoni Ea Renajina

11 'Ena'omo nú va'e sisima 'ahi ajime Turoasi rena arira va'e Samataresi use-
vara'omo ijihuni sú'u kajino va'e Niaparisi usevara.
12 'Ejara'omo ijí rena va'e Piripai usevara. Ijaho Mesatonia opuni kwaa ni'ina'omo
nitama Romuupo 'ajohara'omo nú ijino na'ia makacharo hijara.
13 Sapati veijino nú ari vwicha asima tohurori vwihajajaho siporua 'ohuni tinia
namu ro'ika'i va'ara. 'Ene nú va'e asuma hine napara ka'ene ijino ahuvajihi vu'a
'waravara.
14 'Enakaivo napara pina huni iha Ritiane 'ee hu Taiataira ora kaivo hu ateha avi'ina
vene ea 'aho'a 'imenauna 'ee Godi oja mahi'ina'omo Natohwijara huni oja jaraume
Porura 'waramajaho hene venana.
15 Hua 'ee huni kachi'ina toi samaume 'urinareja ijá 'iama Ja na kive na Natohwi
jihuni ea nimaa'e ki'avajaho roe nuni sei hiha 'iamana. Nú huni sei va'e hi'avarono
hu niho'o 'ejahúana.

Piripai Tipura Ari Tipurea 'Ajohi'ini Godoni Ea Renajina

16 Naʹi pini nú vaʹe siporua ʹojuri ruhijino vaʹiro vaʹi kavume napara pina ea pipuni pweaʹomo hu piunúmana. Ijí napara kajaho ʹavena sisea ajiviʹinaʹomo ijí ʹavena sisea kajara hu vejuʹe hu vuʹa kaʹene maiʹo rehunijija ʹwarame ʹee huni natohwijihuni monia mapokaʹe venahuna.
17 Ike napara kajara nú Poruʹi puʹúmo ʹararihua roiʹi ajira ijá ʹumena Ike ea kijahija Godia kaʹene Ichuto Maijihuni pwehija pu nú Godira niʹajihuni ʹunamiji najuhu ʹumenana.
18 Hu naʹia mapoka ijaiharu vejume Poru hene sevume hu taʹarohe ʹavena sisea kajaho ijá ʹwama Na Jesu Keriso oni ihi ʹurahiʹi ʹwaravukúne ro ʹeʹuna ʹwamana. ʹEjume nijakaru roe ʹeʹunana.
19 Vea kaʹene huni mamaʹinijipo kavume pura moniaʹe kúʹo ʹekahuni ʹunama paʹarejumakame pu Poruʹo Sairasiʹo iji ʹunirame irisamie maketia vejuri tinijino vaʹe emakipo hijari unaʹijino irechamiara.
20 ʹEnareja pu ʹeka vaʹe ʹotua hejiʹina mamaʹini jihipuni vaʹe ijá ʹiava Ike Juakipo núni ara ikaho vejuʹe nihoʹo puruva rene namu.
21 Pu noʹo tamana kaʹene nú Romu ora pavejuji nú veʹavarono pu roa ʹwaruvara ʹiavara.
22 ʹEjukame ea mapoka kaʹene ijí ahuma hija kajija pu ʹuʹo namahara. ʹEjuʹukame ʹotua hijiʹina ea mamaʹina kajipo ʹurine ateha jahenahe isokuniʹi ʹwaravume hisi apene hijihara.
23 ʹEnareja pu hijihareja ijiʹa pu tipurai irechamiareja ea kaʹene tipura ʹajohiʹinijara hami ʹaiha venahuna ʹwaravara.
24 Hu ijí hinarena hu pu noʹo irechamiume tipura ara kaʹene vamaa kahino hijara. ʹEjumakiviʹi hu ʹeke puni mumora kamorame irechamiume hijara.
25 ʹEjaraʹomo naʹia rimai Poruʹo Sairasiʹo hine siporua ʹone ʹee javaa vene Godi taʹarohiʹi hiʹeme tipura ea ʹahoʹijaho hine hejiʹi hijara.
26 ʹEʹeme niʹaha kwino mwe varivura niʹimaʹuri roarena ijí tipura ara kajaho nihoʹo erapo ʹunamapene ʹusivuja reʹeme vwichaka mapoka kajaho niʹaha kwino tirausahe ʹee senia kaʹene mumora ʹahi kamoravajaho niʹaha kwino rausahe arihara.
27 ʹEʹeme ea kaʹene ijí tipura ara kaji ʹajohiʹinijaho ʹurijiʹi kamajaho vwicha mapokijaho tiraʹusunaha navuma kimarena hu vwihanajaho eaka mapoka kaʹene tipura ea kajija ni useme juhaha vaʹara ronarena hu ʹurine huni soʹwa taʹarohe apene oriʹini pijaʹaraʹi venana.
28 ʹEnakaivo Porura ajira ijá ʹumena A orono paʹanaaraʹamana. Nú ikeho hijukúnina ʹumenana.
29 ʹEjume tipura ara ʹajohiʹina kajara ajira ijá ʹumena Ira ape roa ʹumejume ape roumakiviʹi ninuma vaji vaʹe hu jume simaviʹi ʹona apene arihe Poruʹo Sairasiʹo puni nini namana.
30 ʹEnarena hu pu noʹo aherame vaʹe maʹahi ʹeʹune ijá ʹiama Eakije! Na ichaʹina veje Godi na niʹajihe maraniama ʹiamana.
31 ʹEjume pu hu ijá ʹwava Jesu kaʹene Natohwiji nimaa rojakamaʹe aaʹe oni kachiʹina ʹuʹo niʹajihe maraniama ʹwavara.
32 ʹEnareja pu Natohu ijihuni vuʹa hua ʹee ea ʹahoʹa kaʹene huni sei hijajija najahara.
33 ʹEjumakame ijí naʹia rira kajino hu pu noʹo aherama vaʹe puni túpa ʹaha ʹai sama nama kajaho somahana. ʹEjume pu niʹaha kwinu hua ʹee huni kachiʹina kajihi puʹúmo ʹunirame toi samaara.
34 ʹEjume hu pu noʹo aherame huni sei vaʹe ʹiruma vajihume pu ijara. ʹEjume hu ʹee huni kachiʹina puʹúmo Godi nimaa rojajihunaʹe pu niʹimaʹura teamanavara.
35 ʹEʹeme vea nituvume súʹo ea kaʹene ʹotua hejiʹina ʹajohaujipo hirisima irechamiume pu roe ijá ʹiava Ike eakija irechamie vaʹa ʹiavara.

36 'Ejume ea ka'ene tipura ara 'ajohi'inijara vu'a kajaho hene roe Poru 'waramarena ijá 'wama Ea ka'ene 'otua heji'ina 'ajohujipo nú ja irechamie va'avarono 'waruvara. 'Enakúne ike tipura arakaho are'i kaivo 'urine va'aha. 'Ejakame joni oja masuani na'avara 'iamana.
37 'Enakaivo Poru pu ijá 'iama Nú Romu ora kaivo pu nú unenu'u pina sisei veje 'otu vetúhuna pana. Pu majikari nú 'anúara. Eaka mapoki jihipuni nia 'ahi. 'Enareja pu 'ekua roe tipurai samuara. 'Ena'omo iviamaa pu nesi 'wamonu va'o nú irechamú'irono avajo? Niho'o areri parenu. Pu opuipo roe nú aheruma va'e ma'ahi irechamúhuna 'iamana.
38 'Ejume hirisima kajipo vu'a kajaho roe ea ka'ene 'otua heji'ina puni 'ajoha'inijihi 'waravara. Pu ijá 'iava Pu Romu ora 'iavume hejajaho pu niho'o tea junavara.
39 'Ejume pu temukavume va'e 'ajorame nirisamu va'ume irechamiume pu ma'ahi va'ara. 'Ejume pu ijá 'iava Nijinakúne va'ajiha 'iavara.
40 'Ejume pu tipura rene usema Ritia oni sei va'ara. 'Eji'i kivume ea ka'ene nimaa roji'inijija ijino hijuma kimareja pu vu'a ni'ajihe 'waramareja iji'a va'ara.

17

Tesaronaika Vaji Hijajina

1 'Enareja pu va'e Emipiporisi asima va'e Aparonia asima va'e Tesaronaikai Jua puni Sinakoku naminuna'omo ijí usevara.
2 'Ejume Poru oni tamana'omo hu puni va'e Sapati no'opisu pu pu'úmo Godoni ira vaji tahe pira'aravara.
3 'Enarena hu pu Godoni vu'ijihuni maiji najaharena hu ijá 'iama Godira vejume Keriso kajaho sise'i 'ahaume kwamarena kú'o 'urinana. 'Enarena ike Jesu ka'ene na ja 'waravu kajaho Kerisona 'iamana.
4 Pu ea 'aho'a nimaa ronareja Poru'o Sairasi puna'i rejara 'ee Kuriki mapoka ka'ene Godi juhavi'ina 'ee napara uranii'ina ka'ene ijí hijujija pununa'i rejara.
5 'Enakaivo Jua pu niho'o senavumakame pu maketi ea sisea aherame ahuma hina ara vaja kajaho karokaha vejara. 'Ene Jesani oni sei pu sarame aherame emaapuni va'irono roara.
6 'Enakaivo pu papiunimareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a ka'ene nimaa roji'inijija pu irisama va'e ara kajihuni ea mama'ina puni nini va'ara. 'Enareja pu ijá 'umeja Ea ka'ene mwe'akake 'unama apene ta'arohujija 'u'o iki roara.
7 Jesanira Sisa oni varapa 'enare'e ea ikija aherame ijá 'úvu Kinia pina Jesuna 'úvu 'umejara.
8 'Ejumakame eaka mapoka ka'ene ara kajino hijura 'ee ara kajihuni ea mama'ina ijí henareja pu niho'o 'urimaravume ani renana.
9 'Enareja pu Jesaniho 'ee ea 'aho'a kajihi puni moni 'eka'i kaivo pu irechamiume va'ara.

Peria Vaji Hijajina

10 'Enareja ijihuni na'i kajino ea ka'ene nimaa roji'inijipo Poru'o Sairasi'o irechamiume Peria va'ara. 'Enareja pu va'e usevajaho Jua puni Sinakoku va'ara.
11 'Ejume ea ka'ene ijí hijujaho puni vwiha mamaa vwihaji'ina'omo pura Tesaronaika ora asitahara. Ijihuni maijaho pu Godoni irijaho ura rena parani'eme apene 'ee na'ia mapoka tahe 'ee 'eka manura vene kivura.
12 'Enareja ea mapoka ijihuna'e nimaa rojume 'ee Kuriki napara 'ee parua 'aho'a ka'ene iha rukinijija 'u'o nimaa rojara.
13 'Ejumakame Jua ka'ene Tesaronaika hijujipo hejajaho Poruho Godoni vu'a Peria 'u'o najahuma henareja pu va'e eaka mapoka kajihipo varapa ve'avarono oja inaara.

14 'Ejumakame ni'aha kwino ea ka'ene nimaa roji'ina kajipo Poruho ranavume soha
rori va'ana. 'E'eme Sairasi'o Timoti'o ijino hijara.
15 'E'eme ea 'aho'a Poru ahema apene va'e Etenisi usevume hu ona vene ijá 'iama
Sairasi'o Timoti'o marako nuni ro'avara 'iavume pu va'ara.

Etenisi Vaji Huri'i Vu'a 'Waramajina

16 'E'ikaivo Poruho ijino Etenisi pua ajiha hinajaho huni oja niho'o areri parenana.
Ijihuni maijaho ijí ara kajaho godia ka'ene iji vejajipo niho'o ani rena navara.
17 'Ejumakame hu va'e Sinakoku vaji va'e Jua 'ee Jenitarua ka'ene Godi juhavi'inijihi
pu'úmo pira'arame 'ee maketi vaji ea irahipo roe ijí hijujihi pu'úmo pira'aravara.
18 Epikuriani ora 'ee Sitoika ora ka'ene hena kavi'inijipo Poru piuname pu pu'úmo
nakaravara. 'Ejume ea kajihuni ea 'aho'ijipo ijá 'wava Ike eakaho iraka vene hina
kasi'uamo 'wavara. 'Ejume ea 'ahopo ijá 'iava Nú vwihajujaho hu ea 'ahopuni Godi
rona 'waramu. Ijihuni maijaho Jesuni vu'a 'ee Huni 'urinaji rone 'warumu 'wavara.
19 'Enareja pu Poruho ahema Eriopakasi puni roara. 'Enareja pu hu apoma ijá 'wava
A raka maiu'ina ka'ene najahujaho nú 'waruva heja?
20 Ijihuni maijaho a uneunecha ani'ina ka'ene 'waruvu'e nú hejujihi puni maiji he'i
'ahúu 'wavura.
21 'Ejume pu ea mapoka ka'ene Etenisi hijujaho 'ee ea 'aho'a ka'ene ara 'aho'i rena
roe ijino hijujija na'ia mapoka pu mahine vu'a maiu'ina hene 'ee 'wavi'i hijura.
22 'Ejume Poru 'urine Eriopakasi puni riri namiji'i ijá 'iama Etenisi orakije na
kivujaho ja 'unama jaa jaa akuma paraji'ina kivu.
23 Na iki joni ara vaji hina 'urahoji'i ja uneunecha mapoka ka'ene veju'e unenu'u
'aho'a puna'i reji'inijaho na nikivu kaivo ruha pinaka ja asura vejajaho Godi pina
ka'ene nú pakavu jihuni ruha 'wavara'e kavuta. Ja Godi kajaho pahejura kaivo ja
oja mahu kaji na Hu rone 'waravu.
24 Godira mwe'a vene uneunecha mapoka ka'ene ijihuni toi navujaho venana. Hu
akúpa mwe'a ijihuni Natohwa'omo Temiporua ka'ene emaapo iji vejujihi puni vaja
pahinuna.
25 Emapo uneunecha ka'ene iji vejuji Huna'e venahuna pane 'ee unenu'u pina Hua
ura rehuna pana. Ijihuni maijaho Hura Huhusu hia 'ee uruhoa 'ee uneunecha maho'o
vajihuna.
26 Hu ea mapoka ka'ene kwaaka mapokaki hijujija vejume ea kwinu huni rena roara.
'Enarena Hu vejume ea mapoka kwaaka mapokakino va'ajime hijara. Hu pura mwe'a
iki hihuni vea raname kwaa ka'ene hina apena ohunijaho mwe'a sisa 'uhua vajihana.
27 'Enajihuna'e Hu ea mapoka Huni rohunijara ura renu. 'Ene pu ura renakame
Godi sa'avajaho pu nimaa kahuna. Ijihuni maijaho Hu núni romai hinuna.
28 Ijihuni maijaho Huni vajiji nú hine 'ee 'urahone 'ee hina apena va'u. Areri joni ea
'aho'a ka'ene vu'a 'waravi'inijipo 'waramareja ijá 'úvare Nú Huni amuhija 'úvara.
29 Nú nimaa Godoni amuhija'omo nú ija'ina pavwihahuna. Huni kara ijaho areri
korutia 'ee siruva 'ee muna ijino emaapo iji vejara parohuna.
30 'Ene Godi nitama kama'ahuni emaapo pahena pakavajaho pavwihanu kaivo Hu
'waramajaho eaka mapokake mwe'a kakino hijujija maho'o sisea aremamaa are'i
kaivo ta'arohuna'e ura renu 'iamana.
31 Ijihuni maijaho Hura mwe'ake 'otua arimaa ea ka'ene iji pijaha jihuni vaji
vetihunijaho vea niranamana. Hu ijí ea maho'o najaharena Hu vejume kwamajaho
'urinana 'iamana.
32 Pu he'eme ijí kwama 'urina kaji 'waravume hejajaho ea 'aho'a ijasahume 'ee ea
'aho'a ijá 'wava Nú kú'o vu'a ikaho he'i 'ahúu 'wavara.
33 'Ejume Poruho puni vaja are'ika'i samai va'ana.

34 Ea 'aho'a pu pu'úmo rene nimaa rojara. 'E'eme puni vaja kajino Taionisiasi Eriopakite opuni ea 'ee napara pina huni iha Tamarisi 'ee ea 'aho'a 'u'una'omo pu nimaa rojara.

18

Poru Koritia Vaji Hinajina

1 Ikihi puni túna'i hu Etenisi areme 'urine Koriniti va'ana.
2 'Enarena hu ijino Jua pina huni iha Akwiraho piunamana. Ea kajaho Ponitasi nahejara. 'Ena'omo hu naparaha Pisira'i Itari rene roara. Ijihuni maijaho Korotiasira Jua maho'o Romu are'avarono 'waramana. 'Ena'omo hu puni roana.
3 'Ejume hu pura kaukara ka'ene vejuja'ina'e hu 'u'o venuna'omo hu pu pu'úmo ahuma hine kaukara vejara. Ijihuni maijaho pu harai ara veji'ina.
4 'Enare'e Sapati vea mapoka kajija hu va'e Sinakoku vaji Jua 'ee Kuriki epo hununa'i ro'avarono 'waramana.
5 'E'eme Sairasi'o Timoti'i Mesatonia rene roara. Poruho na'ia mapoka huni vea natohwa Godoni ira toi raname hine Jua najahe ijá 'iama Jesuho Kerisona 'iamana.
6 'Ejume Jua kajija pu huni ira pataarohe pu hine ira sisea 'waravara. 'Ejume hu huni ateha túa tairevi'i ijá 'iama Joni 'aa ijaho joni húmata 'ahina'omo na ahija pa'ana. 'Ena'omo na iviasi rene Jenitaru puni vahuna 'iamana.
7 'Enarena hu ijaho are'ika'i va'e ea pina huni iha Taitasi Jasitasi ka'ene Godi oja mahi'ini jihuni sei va'ana. Huni seijaho Sinakoku romaina.
8 'Enakaivo ea pina huni iha Karisipasina hu Sinakoku 'ajohi'ina'omo hu Natohwijaho nimaa ronana. 'Ejumakame huni kachi'ina no'one 'ee Korinitia ora mapoka hene nimaa rojara. Ijihuna'e pu toi samaara.
9 'E'eme na'ii Natohwijara Poru visoni vaji ijá 'wama A niho'o paju'amana kaivo siheria pave'ika'i 'wara'amana.
10 Na a hu'úmuna'omo ea pina niho'o a pasise'i 'ahahuna. Ijihuni maijaho Nuni ea mapoka'e ara ikino hiju 'wamana.
11 'Ejume Poruho juara kwinune masapa iropu'a kwino ijí hine Godoni vu'a pu najahana.
12 'Enakaivo vea ka'ene Kario Akaia opuni ea Natohwa renajihuni vea kajino Juapo 'urine Poruna'i sena vejara. Pu hu apena 'otua asúki va'ara.
13 'Enareja pu hu namahe ijá 'wava Ike eakaho nuni tamana pataarohe ea 'waravu'e pu Godi ani'ina oja mahu 'iavara.
14 'Ejume Poruho mai'o 'wara'i ve'eme Kariora Jua ijá 'iama Ikaho unenu'u pina sisea re'ipisa na joni ira hene veju'u.
15 'Enakaivo ja joni ira 'ee iha 'ee joni tamana ijihuna apori'avajaho na pahe'ejukúne va'e ojono kaha 'iamana.
16 'E'ikaivo hu 'otua asúka 'ararihiume pu usema va'ara.
17 'Enareja Sositanisi Sinakoku kajihuni ea ni'ina'omo pu 'unama apena 'otua asúka una'i hijahara kaivo Karioho kima pataarorahana.

'Unama Enitioki Va'ajina

18 'Ejume hu Poruho ijino 'aha jora'e hinarena ea ka'ene nimaa roji'inijihija irechami'i kaivo sisima ajime Pisiraho 'ee Akwirai pu'úmo Siriai va'ara. 'Ene Senikeria 'e'une huni húmata sapasa 'uhuana. Ijihuni maijaho hu varapa areme hinana.
19 'Enareja pu va'e Epasasi usemareja hu pu ijí irechami'i kaivo hu va'e Sinakoku vaji arume va'e pu pu'úmo hine 'wame pira'aravi'i hijara.
20 'Enareja pu hu ijí 'aha jora hi'amarono pu jarivara kaivo hu rarenana.

21 'Enarena hu pu irechamie ijá 'iama Godira kú'o na iki ro'urono ura re'amajaho
na rohuna 'i'i kaivo hu Epasasi rene sisima 'ahi ajima va'ana.
22 'Ene va'e Sesaria 'e'une ajima va'e Keriso oni ea 'ajoramarena Enitioki va'ana.
23 'Enarena hu ijino na'ia 'aho'a hinarena hu iji'a va'e Karesia 'ee Pirijia opuni
ara ara kajino va'ana. 'Enarena hu ea ka'ene nimaa roji'inijija ni'ajihe 'ata kisi
nami'avarono 'waramana.

Aporasi Epasasi 'Ee Koritia Vaji Hinajina

24 Jua ea pina huni ihijaho Aparasina. Hu Arekisanituria nahejara 'ee vu'a arira
'waravi'ina'omo hu roe Epasasi hinana. 'Ene hu Godoni ira hena kavi'ina.
25 Hu Natohwi jihuni 'unama nahara'omo huni oja vaja venakaka re'eju'e hu Jesu
rone 'warame 'ee arira najahuna kaivo hu Jonira ea toi samaajiru henuna.
26 'Ena'omo hu va'e Sinakoku vaji paju'ika'i najahuna. 'Ejume Akwira'o Pisira'o
henareja hu ahema va'e Godoni 'unama huri kú'o hami nahara.
27 'Ejume hu Akea va'iro ura rejume ea nimaa roji'ina ka'ene ijino hijujipo ni'ajahe
tisaiporuapo roe hu 'ajahe ahehuna'e vejara. Hu va'e ijí 'e'unarena ea ka'ene maiji
vwihani'ina vaji nimaa rojajija ni'ima'ura'e ni'ajihana.
28 Hu ea mapoka kajihi puni una'i Jua ninama'e Godoni irijino najahi'i ijá 'iama
Jesuho Kerisona 'iamana.

19

Poru Epasasi Vaji Hinajina

1 Aparasiho Koriniti hi'eme Poruho 'unama hurunami Epasasi roe tisaiporua 'aho'a
piunimana.
2 'Enarena pu ijá 'iama 'Ú veaka ja nimaa rojajaho ja Godoni 'Avena niapejare?
'iavume pu hu ijá 'wava Pana. Nú Godoni 'Avena ijino hinu ho pa'ajaho puruva renu
'wavara.
3 Hu ijá 'iama Ea irara toa samahajihunijino samahare? 'iamana. Pu ijá 'wava Jonira
toa samahajihunijina 'wavara.
4 'Ejume Porura ijá 'iama Jonira ea samajaho emaapo puni sisea are'i kaivo
ta'aro'avarono samai'i ijá 'iama Ea ka'ene nuni túna'i rouji nimaa ro'avara 'iamana.
Ijaho Jesuna 'iamana.
5 'Ejume pu ijí henareja Jesu ka'ene Natohwi jihuni iha 'ahi toi samaara.
6 'Ejume Porura huni ija puni húmata 'ahi irecha'eme Godoni 'Avena ariha roe pu
samahume ira ani ani 'wame 'ee túna'i raka ka'ene rehunijaho 'waravara. 'Ejume pu
Godoni vu'a ea 'aho'a 'waravara.
7 Pu ea ka'ene ija'ina vejajaho ea iropu ropu no'o avajara.
8 'E'eme hu va'e Sinakoku vaji Godoni vu'a hine paju'ika'i naja'eme masapa
no'opisu pa'arenana. Hu venae pu Godoni ariji nimaa ro'avarono hu pu pu'úmo hine
pira'aramana.
9 'Enakaivo ea 'aho'a kirasaha parane 'ee vu'a pahene 'ee ira sisea 'Unama kaji rone
ea mapoka puni una'i 'waravumakame Poruho pu irechami'ika'i tisaiporua aherame
va'e Tiranasi oni sikuru ari najahe 'ee pira'aravi'i hijara.
10 'Ejumakame juara no'o vaja kajino Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Esia vaji hijujija
Natohwi jihuni vu'a hejara.

Emapo Areri Pavejujipo Epasasi Rejajina

11 'Ejume Poruho Godira harura mahume hu uneunecha mapoka'e ani ani ea areri
pavehuna venana.
12 'Enare'e pu hununa'i akisia 'ee ateha hasa ijino ea ka'ene atama 'uniravi'ina'e 'ee
'avena sisea 'ajima'ina vajihu'e atama sonahiu'e 'ee 'avena sisea ariha va'ura.

13 'Eju'ukame Jua 'aho'a ka'ene kwaaka mapoka kajino 'urahoji'i ea mari-
rama apena ojujipo Jesu ka'ene Natohwi jihuni ihi 'urahi'i ea ka'ene 'avena si-
sei ajimahi'inijihi siomahe ijá 'iava Jesu ka'ene Porura najahu jihuni ihi 'urahi'i
'waravukúne useha 'iavara.
14 Ijaho Jua puni pirisitia ni'inijaho Sivana'omo harihwaha ea iropu no'o ijipo ija'ina
vejara.
15 'Enakaivo 'avena sisea kajara eha vene ea kajihi ijá 'iava Nú Jesuho nihene kame
'ee Poruho nihene kavura kaivo ja irahipune? 'iavara.
16 'Ejume ea ka'ene 'avena sisei ajivi'ina kajara ohurikune puni haha 'ahi ajime
rarene 'anie haha puachamie 'ee ateha isokuniume maisu sea kajaho areme juhaha
samai va'ara.
17 'Ejumakame ea ka'ene Jua 'ee Kuriki ora ka'ene Epasasi hijajipo ijí vu'a kaji
henareja pu tea junavara. 'Ejumakame pu Jesu ka'ene Natohwijaho ta'arohara.
18 'Ejumakame ea ka'ene nimaa roji'inijipo puni roajime pu raka ka'ene sisea vejuji
samai nahama 'waravu.
19 'E'eme ea mapoka ka'ene atama rukina 'ee 'úsia veji'inijihipo pu puni puka ka'ene
'úsia ichá'ina vejujija mapoka ni'aha kwinu 'eke eaka mapoki jihipuni una'i veni jaara.
Uneunecha ikija monia mapoka mapoka (50,000 kina) 'imejara.
20 'Ejume Natohwi jihuni vu'a emarene 'ee rausahe 'ee kisina'e renana.

Epasasi Vaji 'Ura'aravajina

21 'E'eme ijihuni túna'ijino Poruho hina oja vaji vwihana ijá rona Na va'e Mesatonia
'e'une va'e Akea 'e'une va'e Jerusaremi vahuna. 'Enareje ijihuni túna'i na va'e Romu
'u'o kahuna ronana.
22 'Enarena hu Timoti'o Irasitasi'o hu ni'ajahi'ina'omo nimarako irechamiume
Mesatonia va'ara. 'E'eme hu ijino Esia vea ma'uako hinana.
23 'E'eme ijihuni vea kajino ea 'aho'a Epasasi hijujija Natohwi jihuni 'unama
senavumakame pu hine niho'o ni'ima'ura 'uraara.
24 'E'eme ea pina huni iha Timiturisi 'wavura'omo ijaho siriva'i 'wavuji uneunecha
venuna'omo huni kaukara siriva kajino godia napara'e Aritimisi 'wavuji vesamuna.
'Eju'e ea mapoka'e kaukara kajaho vejura.
25 'Enarena hu ea ka'ene kaukara nikwinu'ina hura venu kaja'ina veji'inijihija
'umenaume ahuma roume hu ijá 'iama Ehu nune ja niheju. Nú ike kaukara iki
venare'e nú hami mamaa hijura.
26 Ja nikama hejuja'ina'e Epasasieru pana kaivo Esia maho'o ike Poru ikara venau'e
ea mapoka ijá 'wavo godia ka'ene iji vejujija godia pana 'úvu.
27 Ike núni kaukara ikara pa'arene 'ee varapi rehuneru pana kaivo napara godia
ira'ata natohwa ka'ene Aritimisi oni Temiporua maa pa'ana reje 'ee Esia 'ee mwe'a
ikino hua oja mahe 'ee huni pinanaka mamaijaho niho'o pa'arena va'u 'iamana.
28 Vea ka'ene pu ijí hejajaho niho'o ajinama parajume ira ajira ijá 'umeja Aritimisiho
Epasasi opuni ni'ina 'umejara.
29 'Enareja pu ea mapoka ka'ene ara kaji'ura kajija pu urimaravume ani reju-
makavi'i Keasi'o Arisitakasi'o irisame 'eka va'e 'otua vejuri sei va'ara. Pu no'o
Mesatonia ora kaivo pu Poru oni napuhija'omo hu 'ajahe ojura.
30 'Ena'omo Poruho hu ura eaka mapoka kajihipuni vaji va'i 'ahaana kaivo ea ka'ene
nimaa roji'inijipo tanu'urahara.
31 'Ejume Esia ora mama'ina 'aho'a ka'ene huni napuhijijipo hura hara tanu'urahe
nu'úha vaja pava'e aru'amarono 'waravara.
32 Ea mapoka ka'ene ijí hija kajija puni vwiha ijaho puruva rene ani ani vwihajara.
Ea 'aho'a vu'a kwino vwihajume ea 'aho'a pu vu'a 'aho'a 'umejara kaivo pura roe
ahuma hija kajihuni maijaho pahejara.

33 'Enareja Juaka mapoka kajipo Arekisanitaho tairia apena va'e raname 'ejahaume
hu va'arena pu ni'aji'irono ija ahasirime ruramana.
34 'Enakaivo eaka mapokijipo kama hejajaho hu Jua ora hejara. 'Enareja pu vea
muka no'ohe'i ea mapoka 'urina pakame ajira ijá 'umeja Aritimisiho Epasasi opuni
ni'ina'e 'umeji'i navara.
35 'E'eme Epasasi opuni ara huni karaka ijara ea mapoka ruramarena ijá 'iama
Epasasi orakije! Ja ea irara Aritimisi ka'ene ni'ini jihuni Temiporua 'ee emaa sa'ina
ka'ene kahi akúpa 'ahi rene 'onaji'i Epasasi opo 'ajohaujaho pahejure?
36 'Ena'omo ea pina nú ike pavejura 'iahuna areria panakúne pavwiha'ika'i masuani
hine 'ohura paapeha.
37 Ja ea ka'ene aherama roakija pu unenu'u pina joni Temiporua vaja kajaho nesi
paapejara 'ee pu ira sisea pina muni napara godia kehuna'a pa'waravara.
38 'Enakaivo ike 'otua vejuri ruhakaho vwicha tatiranavu'e ea ka'ene 'otua
veji'inijaho ijí hinuna'omo Timitiriasiho 'ee pwehwa pu'úmo ea irahija'e 'otua veti-
huna re'avajaho roe 'otua vetia.
39 'Enakúne joni vu'a 'aho'a na'avajaho kanisoruapo vea ka'ene pu ahuma hi'avaji
'wama amairihuna.
40 Nú iki hine ani ani vejujihuni maa panamuna'omo kamati mai'o 'otua ni'ima'ura
nú vetúhuna. 'Eje nisi ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e rehuna 'iamana. Noinnisi
ike nú roe ahuvukaho maa pa'ana'e rehuna 'iamana.
41 'Ejume hu ijá 'wara'i kaivo ea ka'ene ahuma hija kajija irechamiume va'ara.

20

Masatonia 'Ee Akaia Va'ajina

1 Ea kajipo irano'a ka'ene apejajaho pa'are'eme Porura tisaiporu 'waravume nianaa
roume pu vu'a ni'ajihe 'waramarena irechami'ika'i hu Mesatoniai va'ana.
2 'Enarena hu ijí ara ara kajino ea ka'ene nimaa roji'ina ka'ene hinapene oju kajihi
vu'a ni'ajihe 'warame roe Kurisi 'e'unana.
3 'Enarena hu ijino masapa no'opisu hinarena hu 'urine sisima 'ahi Siria va'i ve'eme
Juapo hu 'anae kwahuna 'wavuma henarena hu areme 'uname Mesatonia 'unami
vahuna vwihanana.
4 Ea 'aho'a Sopata ho Peria ora ka'ene Pairusi oni harihijaho 'ee Arisitakasi ho
'ee Sekunitasi'o Tesaronaika ora 'ee Keasi ho Tepi ora 'ee Timoti ho Tichikasi ho
Turopimasi ho ijano Esia ora'omo pu pu'úmo va'ara.
5 'E'eme ikeja pu urasaha va'e Turoasi 'ajúha hijara.
6 Puretia ka'ene isitia pa'ajihuni vea pa'arejumakavi'i nú sisima 'ahi ajime Piripai
rena va'eme na'ia iropu para'eme pu Turoasi hi'eme nú ro ijí usevara. 'Enareja nú ijí
hi'eme hura kwino pa'arenana.

Porura Túchamaa Turoasi Va'ajina

7 Hura Natohwijino nú ahuma hine puretia tuachama i'i ve'eme Poruho hu niari
vahuni jihuna'e huni vu'a 'aha jora'e 'warama apene va'e na'ia rimai aremana.
8 'E'eme ijí huri núra hija kajaho naheha mapoka'e navara.
9 'E'eme Poruho hine vu'a 'waramapene va'eme ea pina huni iha Utikasiho ichutoi
'witu 'ahi hina vu'a henana'omo niho'o nii nama parajume ijino nisunama namu
va'ume 'ona apena arihe kamino mwe'i 'ahi ninamana. 'Ejume pu hu 'unama apene
'uriji'i kavajaho nikwamamaa kavara.
10 'Ejume Porura ariha va'e raurahe nami'ika'i apene tahurine 'uriji'i ijá 'iama Hu
mai'o hinukúne ja pajume 'ee pavwihaha 'iamana.
11 'Enarena Poru kahi icha toi ajima va'e puretia tuchama ine vu'a 'wavi'i hi'eme
vea aharajume va'ara.

12 'E'eme pu paruisea kajaho mai'o hijumakame pu ni'ima'ura'e oja sonahiana.

Turoasi Rena Mairitasi Va'ajina

13 Poruho mumori vuhuna'e vwihana jihuna'e nú sisima 'ahi urasahe ajima va'a kami Esosi 'aja'eje hu ijino ajivakame vahuna'e amairiaramana.
14 Esosi roe piunúvume nú hu aheme sisima 'ahi ajime pu pu'úmo Mitarini roara.
15 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú va'e Kaiasi kara'i na'eme ropuna'i usevara'omo ijihuni sú'uhijino nú Semasi usevara'omo ijihuni sú'uhijino kú'o va'e Mairitasi va'ara.
16 Porura Esiai hihuna ura parejume hu Epasasi asima roana. Ijihuni maijaho hu marako Jerusaremi 'e'u'eje Penitikositi vea rehuna'e ura renana.

Porura Epasasi Eruta Túchamaa 'Ajorama 'Waramajina

17 'Enakaivo nú Mairitasi hi'eme Poruho 'ona ranavume va'e Epasasi sosi huni eruta puni 'ona vene ro'avarono 'waramana.
18 'Ejume pu roume hu pu ijá 'iama Vea ka'ene na Esia roujino ja na kivara. Na ichá'ina hine na ichá'ina 'urahone 'ee ichá'ina vejujaho ja nikivara.
19 Ja niheju. Juaka mapokijipo na sise'i 'ahiujaho na pavwihajura kaivo na Masuani ajuarana nituaji'i Natohwi jihuni kaukara vejura.
20 Ja niheju. Na niho'o vu'a kajaho parana'o'ujuta kaivo maiji najaha apena va'u. Na uneunecha mapoka ka'ene ja ni'ajihunijaho 'waramare'e na samaumai 'ee sea seakino najaha apena ojuta.
21 Na'ia mapoka vu'aka rona 'waravujaho nikwinu'inake Jua 'ee Kuriki puni sisea aremamaa are'i kaivo ta'arohe Godoni roe 'ee núni Natohwa Jesu Keriso nimaa roha 'iavura.
22 'Ena'omo heha! Na iviamaa nuni oja ahisina'e re'eju'e Godoni 'Aveni na apeniu'e Jerusaremi va'u. 'Enakaivo ijino iraki renihunijaho na pahena pakavu.
23 'Enakaivo ara ara ikino na va'ujaho Godoni 'Aveni 'warimare'e ijá 'wimuna A tipurai hihuna 'ee ahisina apehuna ajaha navu 'wimuna.
24 'Enakaivo na nuni hiijaho natohwa pakavura kaivo Godira maiji vwihanúani vu'a mamaa ka'ene ea naja'urono Natohwa Jesura mihaji na ve parahuniji kavu.
25 Heha! Na niheju. Ea ka'ene na hu'úmo 'urahe o'eju'e na Godoni ariji najahujaho ja nuni varira kú'o pakihuna.
26 'Enakaivo ea mapoka kehi puni 'aijaho nuni ija 'aha panamu.
27 Na niho'o Godoni ura ijí 'wara'irono vejujaho na pajuvuta kaivo na 'waravuta.
28 'Enakúne hami ojono 'ajoarame 'ee ea ka'ene jara 'ajoha'avarono Godoni 'Aveni ja 'ajohai'ina'e irechamie 'ee Godoni sosia ka'ene Hura Huni 'aijino 'imenajaho 'ajoha'avara.
29 Na niheju. Na va'eje nuni túna'i 'uaneapo joni vaja iki roareje ja ruraharеje niho'o pina paranahuna.
30 'Eje joni ehija 'aho'akipo 'urine ira ani ani 'warame tisaiporua aherame puni túna'i vahuna.
31 'Enajihuna'e 'aiha veji'i vwiha'avara. Juara no'opiso vajijino na'i veiri'a nituiji'i ihajinaname ea kwinu kwino nimaiji najahe 'waravuta.
32 Godoni ija tahi irechamie 'ee Huni ira ka'ene mai ijí vaji irechamiura'omo ijara areri ni'aji'eje ja emarene 'ee Godoni ehipuni vaji ja joni aachia 'ekahuna.
33 'Enajihuna'e na niho'o siriva 'ee korutia 'ee ateha ea 'ahopuna paitunivura.
34 Ja niheju. Na nuni ija ikino uneunecha onuno vene 'ee ea ka'ene na hu'úmo ojujija ni'ajihura.
35 Nara uneunecha mapoka ka'ene vejujaho jara ija'ina'e venareje ea ka'ene pivusahuji ni'aji'avarono najahuta. 'Ene Natohwa Jesura Huni iri 'waramaji vwiha'avara. 'Ekujaho mamaa kaivo vajihujaho mavarasa'ina vejura 'iamana.

36 'Enarena 'waravume pa'arejumakavi'i hu nitupari same pu pu'úmo siporua 'ojara.
37 'Enareja pu Poruho aharu 'oname niramaruvi'i apene ura mina vetiara.
38 'Ejume niramarume úchia 'ejajihuni maijaho ira ka'ene hura 'waramarena ja nuni urania kú'o paka'eja 'iamajara temukama paraniana. 'E'ejume pu hu ahema va'e sisima 'ahi ranavara.

21

Porura Maritasi Rena Jerusaremi Va'ajina

1 'Ejume nú pu 'ajoramareja irechamie va'ara. Nú va'e sisima 'ahi ajime arira va'e Kasi usevara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino 'urina va'e Rotesi usemareja va'e Patara va'ara.
2 'Enareja nú ijino sisima ka'ene Ponisia vahunijaho piunamareja ijihuni toi ajima va'ara.
3 'Enareja nú Siria va'iro vai'i Saiparasi 'ana'inija'i kavi'i va'e Taia Siria vaja kajina'omo va'ara. Sisima kukua 'aho'a irecha'irono va'ana.
4 'Enareja ijino tisaiporuepo ijí hi'ava ronareja sarama kimareja hura kwino ijí pu pu'úmo hijara. 'Ejumakame Godoni 'Avenijara 'waravume pu Poruho Jerusaremi pava'amarono 'waravara.
5 'E'eme veijaho paare'i vejume pu 'urine va'e pu pu'úmo napahwaha 'ee sesahwaha ijihi pu'úmo ara kajaho are'i kaivo va'e soha rori nitupari same pu pu'úmo hine siporua 'ojara. 'Enareja ea kwinu kwinu ija 'eka'e 'ajoravume va'ara.
6 'Enareja nú pu pu'úmo 'ajosarame nú va'e sisima 'ahi ajivume pu kú'o 'unama ari va'ara.
7 'Enareja ijino Taia rene va'e kehi hijajaho Tarimeisi usevi'i kivajaho ea ka'ene nimaa roji'inijija 'ajorame na'ia kwino pu pu'úmo ijí nejara.
8 Ijihuni sú'uhijino nú 'urina roe Sesaria usevara. 'Enareja Piripu ka'ene Ivenijarisi jihuni sei va'ara. Hu ea iropu no'o pijihara vajijino ea pina ka'ene pijahajina.
9 Ea ikehuni 'apahija no'ona no'ona parua paveji'ina kaivo pu poropetia.
10 Nú ijino na'ia mapoka'e hi'eme ea pina huni iha Akapasina 'wavujaho Jutia rena roana. Hu 'u'o poropetia.
11 'Ena'omo hu núni roana. 'Enarena hu Poru oni charia ka'ene hu 'ahi iramajaho rasame huni ija mumoraji'i vevahavi'i ijá 'iama Godoni 'Avena na ijá 'wima Ike charia kehuni omijaho Juapo kahino Jerusaremi apene ika'ina vevahame apene Jenitarua mihuna 'wimu 'iamana.
12 'Ejume núa 'ee ea mapoka ka'ene ijino hijajija Poruho Jerusaremi pava'amarono rarejara.
13 'Ejume Porura eha vene ijá 'iama Ja raka vene niramaruvu'ukame nuni oja tura'i 'ahio? Na Natohwa Jesuni ihijihuna'e Jerusaremi va'e tipura vahune 'ee kwahunijaho pavwihaju 'iamana.
14 'Ejumakame núra ijí rarehuna areri parenana. 'Ejume nú ijá 'wava Maka'eje raka ka'ene Natohwijara ura renuja'ina venama 'wavara.
15 Nú ijihuni túna'i 'urine núni uneunecha 'eka Jerusaremi va'ara.
16 'Ejumakame tisaiporu 'aho'a Sesaria ora nú pu'úmo vu'ajivara'omo pu nú aherume Nesani ka'ene Saiparasi orijihuni sei va'ara. Hu niho'o nitama tisaiporua rene hinapene roajihuni sei hijara.

Porura Jemisi Ka'i Va'ajina

17 Nú va'e Jerusaremi usevume vwehu núna niho'o teamana'eme nú 'ajorume aheruvara.
18 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino Poruho nú pu'úmo va'e Jemisi ka'i vai'i kivajaho sosi puni eruta ijí hijara.

19 'Enarena hu pu 'ajoramarena Hura kaukara ka'ene venana vaji Godi raka ka'ene Jenitaru ijihipuni vaji venajaho hine kwinu kwino tahe 'waramana.
20 'Ejume pu ijí henareja Godi ta'arohara. 'Ene pu ijá 'wava Vwea núne Jua mapoka mapoka nimaa rojura. 'Enakaivo pu Mosisi oni tamana vehuniji niho'o harura veju.
21 Pu ijá 'wava Ara Jenitaru puni ari hina 'onuji'i najahukame pu Mosisi oni tamana pataarohu. 'Ene pu puni harihija sisa pa'uhu'avarono 'waravu. 'Ene Jua puni tamana pave'avarono 'waramuna 'wavara.
22 Ara roajaho pu nimaa he'eja. 'Ena'omo nú ichá ve'eja?
23 Nú raka a 'warava he'amajaho ijá ve'amana. Ike ea no'ona no'o ikija 'aura arevara.
24 Ara pu pu'úmo va'e pura raka ka'ene ve'avajaho a 'u'o ijá ve'amana. Ara oni húmata 'usimareje ea no'ona no'o ikihi 'usimahakivi'i a puni eha ve'amana. 'Ejakame pu ea mapoka hena kamareje oni vu'a ka'ene hejajaho ira'ata re'amana. 'Enakaivo a 'u'o tamana kajaho 'ajohe veji'ina'e ka'avara.
25 'Enakaivo Jenitaru ka'ene nimaa roji'ini jihipuni pasi vene ijá 'waravara Pu 'iruma ka'ene godi ira'atiji vaji'avajaho paine 'ee 'aa paine 'ee hanuha 'aa rukina paine 'ee 'uasa pave'avara 'iavara 'wavara.
26 Ijihuni sú'uhijino Poru 'urine ea kajija aherame tamana kajaho ijá vejara. 'Enareja pu va'e Temiporu vaji arume 'aura are'ira'omo vea ka'ene kú'o 'aura kaji ihunijaho ija'ina nahama 'waravara. 'Enareja pu ea kwinu kwino puni swasa venahara.

Poru Temiporua Vaji Kamovajina

27 Hura kwinu pa'are'i ve'eme Jua ka'ene Esia orijipo kavume hu Temiporu vaji hijume kama pu aneja vene ea mapoka puni oja inaume pu hu iji 'unavara.
28 'Enareja pu ira ajira'e ijá 'umeja Isureri orakije roe ni'ajúha. Eakara kwaaka mapokijino eaka mapokijija ehu núna 'ee núni tamana 'ee ruhakaho ninama 'waramujiru pana kaivo hu Kuriki aherame núni Temiporua vaji rou'e akuavuri ruhakaho niho'o siseranu.
29 Pu ijá 'wavajihuni maijaho pu ki'eme Turopimasi ka'ene Epasasi oriji'o Poru'o ijino ari 'urahojara. 'Enareja pu vwihajajaho Porura hu aheme ijino puni Temiporu vaja kaji aruma va'ana ro'ika'i avajara.
30 'E'ikaivo pu ea mapoka ajinama parajume ni'aha kwino ninukujaha roe ahu-mareja pu aruma va'e Temiporu vaji Poruho 'uname tairie apena roe ma'ahi ro'eme vwicha kajaho marako kuvara.
31 Pu hu 'ana'irono 'unama sa'eme vu'arena va'e Romu puni sorutia ni'ini jihuni va'ana. 'Ejume Jerusaremi niho'o mi'ija puna'i tamui namana.
32 Hu ni'aha kwino sorutia 'ee puni mama'ina 'aho'a aherame ninukujahe puni va'ume pu sorutia 'ee puni natohwiji kimareje Poru 'anaajaho arevara.
33 'Ejumakame ea ni'inijara vu'e iji 'una'i kaivo 'waravume pu seni no'ohe'i 'eke kamome aneja vene hu irane 'ee hu iraka'e venaji apovara.
34 Pu ea 'aho'a 'urine ani 'waravume pu ea 'aho'a ani ani 'waravara. 'Ejumakame ijí ea natohwa kajaho 'unama ka'ene ichá'ina venareja ijí vejajaho puruva renana. 'Ejumakame hu huni ehija 'waravume pu Poruho aheme kahino huni sea ka'ene amiapo hijujino va'avarono 'waramana.
35 Hu Poruho pu pu'úmo 'urina va'e kami vwicha jiami va'ume amia kajipo apene pikima ichutoi 'unama va'ara. Ijihuni maijaho eaka mapokijipo 'ana'iro vejumakame avajara.
36 'Ejumakame ea mapoka puni túna'i vai'i 'anae kwamama 'umenapene va'ara.

Porura Huni 'Unama Amairie Juapuni Una'i 'Waramajina

37 'Enare'e ijí sorutia kajipo Poruho apene puni sei vaji va'i vejumakivi'i hu iji amia epuni ea natohwa kajaho ijá 'wama 'Ú na unenu'u pina a 'wara'ejo? 'wamana. 'Ejume hu ijá 'wama 'Ú a Kuriki puni ira henune? 'wamana.
38 Ivi'a a Ijipiti ora ka'ene ni'ahuka ea mapoka mapoka (4,000) ka'ene ea 'aniu'e kwamasahi'ina oja ina'e aherame nechi'i va'ajaho pane? 'wamana.
39 'Ejume Poru ijá 'wama Na Jua Tarisasi ora Sirisia vajina kaivo ara kajaho natohu varesima'ura. 'Enajihuna'e na ura ea mapoka vu'a 'wara'i 'ahiu. 'Enajihuna'e na ura jarirame 'waravukúne ruha aremie na ea ikija vu'a 'waravuma.
40 'Ejume hu ruha aremahe nijina 'wavume Poruho ijí siasa 'aha kajino nami'i kaivo huni iji hararajihana. 'Ejume ea mapoka iruno'a are'eme hu Hipuru puni iri 'waramarena ijá 'iamana.

22

1 Vwehu nuna 'ee emahu nuna. Nuni vu'ake ataa apús*ama* heha. Nara raka ka'ene vejuji iviamaa joni una'i namine 'wara'i veju 'iamana.
2 'Ejume hu huni vu'a Jua puni ira 'waravuma henareja pu niho'o areme varira re'asahe hina hejara.
3 'Ejume Poru ijá 'iama Na Jua nuni ohijara Tarisasi Sirisia vaji naheniana kaivo ike arakino renarejo Kamerieri oni hari emahu nupuni tamana hena ka parajuta. 'Ena'omo ja iviasi Godoni jihuna'e sena veju kaja'ina'e na 'u'o ija'ina vejuta.
4 'Enare'e na ea ka'ene 'Unama ikehunake vejajaho sise'i 'ahiura. 'Ene na ura pu 'anie kwamasa'avarono vejura. 'Ene na parui napari 'eke tipurai irechamiura.
5 'Ene ea ka'ene pirisiti natohwa 'ee emakina ka'ene kanisoru ijija vu'aka na iviamaa ja 'waravukaho pu nihena kavara. Ijihuni maijaho pura pasi ka'ene veja kajara harura mihume na va'e Jua ka'ene Tamasikasi hiju jihipuni va'e ea puna ka'ene ijí hijujihija'e kamorame aherama Jerusaremi sise'i 'ahi'i va'uta.

Porura Juapuni Una'i Ori'ini Anakarame 'Waramajina (Akisi 9:1-19; 26:12-18)

6 'Enarejo na va'e Tamasikasi va 'e'u'irono va'eme vea rira mu'oi nami'eme ni'aha kwino kahino akúpi 'ahi rene hanana tauhuhiana.
7 'Ene na ni'aha kwino 'ona apena arihe mwe'i ninavi'i hejume ira kahi akúp*a* 'ahi rena roe ijá 'wima Soru Soru a raka vena Na sise'i 'ahiu? 'wimana.
8 'Ejume na eha vene Hua apome ijá 'wavo Natohwe A rarane? 'wavume Na Jesu ka'ene Nasareti orijina'omo a Na sise'i 'ahiu 'wimana.
9 'Ejumakame ea ka'ene nú pu'úmo vu'a kajija ijí hanana kajaho kavara kaivo ira ka'ene ea irara na 'warimajaho pahejara.
10 'Ejume na apoma ijá 'wavo Natohwe iviamaa na ichá ve'ejo? 'wavuta. 'Ejume Hu ijá 'wima 'Urine Tamasikasi va'e ea ka'ene ijí hinujara ara raka ka'ene ve'amarono Nara iji pijahujaho hu a 'warava he'amana 'wimana.
11 'E'eme ijí hanana kajara vejume na paniriarejo pivujume ea ka'ene nú pu'úmo roa kajipo na iji 'unirimapene Tamasikasi va'ara.
12 'Ejume ea pina huni iha Ananaiasiho puni tamana hami hami vejukame Jua maho'o ka'ene ijino hijujija hua ea mamaa 'wavura.
13 'Ena'omo ijara roe nuni rori nami'i kaivo ijá 'wima Vwea nuna Soru oni nia niria 'wivume nuni nia kú'o maranana. 'Ejume na hu kavuta.
14 'Ejume hu ijá 'wima Emahu nupuni Godijara a Huni ura ijí hena kame 'ee ea ka'ene arimaa ijí hena kame 'ee Huni irititi vu'iji he'amarono iji pijahana 'wimana 'iamana.
15 'Ena'omo a raka ka'ene kama 'ee henajaho Hu rone ea maho'o najahuna.

16 'Enakaivo a irakijihuna'e tetama hino? 'Urije Huni ihijino 'urahi'i toi apúsama'e oni sisea soma'e pa'arenama 'wimana.

Porura Va'e Jenitaru Vu'a 'Waramarono 'Umenajina

17 'Ejume na kú'o 'unama Jerusaremi roarejo ijino Temiporu vaji hine siporua 'oji'i navaha rojuta.
18 Ijí navaha kajino na kavume Hu ijá 'wima Mamako Jerusaremi are'i kaivo 'urine va'a. Ijihuni maijaho a Nuni vu'a iki naja'amajaho pu pahe'ejakúne 'wimana.
19 'Ejume na ijá 'wavuta Natohwe pu na nihejura. Nitama na va'e Sinakoku pina aruma 'e'une 'ee pina aruma 'e'uji'i ea ka'ene Aa'e nimaa ronaujija 'eke hijihae 'ee tipurai irechamiuta 'wavuta.
20 'Ejume ea ka'ene oni vu'a 'waravi'ina hena kavi'ina huni iha Sitivini oni 'aa ka'ene arihajaho na ijí nimaa veji'i ea ka'ene hua'e 'anaajihipuni ateha 'ajoha namijuta.
21 Hu ijá 'wima Nara a kwai natohwi Jenitaru puni kwai ranamaukúne va'a 'wimana 'iamana.
22 Pu hine huni vu'a kajaho henapena va'u va'u hu ijí 'waravuma heji'i pu ira ajira ijá 'umeja 'Anaa kwamama! Ea ija'ina ikaho mwe'a pahihunakúne pamaka'eje hinama 'umejara.
23 Pu ijano 'umena apene oji'i puni atehi 'eke ato'arume 'ee útiti 'ene icha toi ato'aruvara.
24 Sorutia puni natohwijara apene puni kwai roe hijahi'i apomakame irakijihuna'e pu hu mwasiritia jihuni maijaho hu 'waramaro avajara.
25 'Ejume pu hu kamo'eme Porura sorutia'e 'ajoha'iniji ijá 'wama 'Ú ja Romu ora areri 'otua pavene he'i kaivo hijihaure? 'wamana.
26 'Ejume ea ka'ene 'ajohi'inijara ijí vu'a kajaho hene va'e ea ka'ene Natohwijaho ijá 'wama Eakaho Romu ora'omo a iraka'e ve'i veno? 'wamana.
27 'Ejume ea Natohwa kajara huni roe ijá 'wama 'Ú a Romu ora re'amajaho 'warima 'wavume hu I'a 'wamana.
28 'Ejume ea Natohwa kajara ijá 'wama Na roe Romu opuni ea re'i vejujaho monia eha ni'ima'ura vejuta 'wamana. 'Ejume Porura ijá 'wama Na iki nahenia jihuna'e na Romu ora rejuta 'wamana.
29 'E'eme ea ka'ene ijí hu apome 'ee hua hija'i 'ahiume roajivajija ni'aha kwinu jumareja arevara. 'Ejume ea Natohwa kajara vwihanajaho hu Poruho Romu ora 'ee majikari kamomana ronarena hu tea jumana.

Poru Kanisoru Puni Una'i Ahema Va'ajina

30 Ijí ea Natohwa kajaho hu irakijihuna'e pu Jua Poru namahu ronarena ijihuni maiji hami he'i 'ahaana. 'Ejume ijihuni sú'uhijino senia ka'ene hu kamovajaho rasama'i kaivo 'ona ranavume ea ka'ene pirisiti mama'ina 'ee kanisorua maho'o roe hi'eme hu Poru ahema apene roe puni una'i roana.

23

1 'Ejumakame Poruho nia ajira kanisoru kajija kivi'i ijá 'iama Vwehu nunakije na Godoni una'i hami hinuva'o roe iviasi 'e'uju 'iamana.
2 Ananaiasi ka'ene pirisitia ni'inijara 'waravume ea ka'ene huni rori namijajipo hu inu tahijahara.
3 'Ejume Porura hua'e ijá 'wama Godira a 'anahuna. Kare ea ka'ene aroaroti namiji'ina karera. A oni tamana 'ahakino namine na 'otua veti'i kaivo vu a oni varapa orono tuama rena 'iavu'e na 'aniare? 'iamana.
4 'Ejume ea ka'ene huni rori namija kajipo ijá 'wava A Godoni pirisitia natohwijaho ira sisea ija'ina 'waramune? 'wavara.

5 'Ejume Porura ijá 'iama Vwehu nune hu pirisiti natohwijaho na pahe-
juta. 'Enakaivo Godira Huni ira vaji 'warumajaho nú ira sisea ea 'ajoha'ina
pa'wara'avarono 'warumana 'iamana.
6 Hu kimajaho ea 'aho'a Sajusi 'ee ea 'aho'a Parasia kimarena hu kanisorua kajija ijá
'umena Vwehu nune na Parasia 'ee Parasi puni hariha kaivo ea ka'ene kwamasahujipo
kú'o 'urihuniji na nimaa rojujihuna'e na 'otua vaja namiju.
7 Hu ijá 'waravumakame Parasia 'ee Sajusi puni vaji nakaramareje ea maho'o kajaho
ahaama namana.
8 'Ejume Sajusiapo 'waravajaho ea kwamasahajija kú'o pa'urihune? 'Ee 'ona oji'ina
pa'ana 'ee 'avena pa'ana kaivo Parasia ike no'opisukija nimaa rojura.
9 'Enajihuna'e pu iranoa ape'eme Sikuraipi 'aho'a Parasijihi puni ehija'omo pu ijá
naminareja ira ajira ijá 'iava Nú ea ikehuni vaja unenu'u pina sisea pakavura'omo vi
'avenina ho 'ona oji'ini hu 'waramana raka? 'iavara.
10 'Ejumakame pu niho'o ni'ima'ura nakaravume Poru ija 'unave haha puachama
usehuna'e kimarena ea natohwijaho tea juvume huni sorutia irechamiume pu haruri
vene apene puni tinii va'ara.
11 Ijihuni na'ia kajino Natohwijara roe huni rori nami'i kaivo ijá 'wama Paju'amana
kaivo a ichá'ina'e rone a iki Jerusaremi 'warama ja'ina'e Romu 'u'o 'wara'amana
'wamana.

Poru 'Anaa Kwa'amaro Kosaravajina

12 'E'eme vea nituvume pu Jua mapoka nesi ahuma hine 'wame 'iruma toa pai'ika'i
hinuva'o Poru 'anaareje iji'a ihuna 'wavara.
13 Ea ka'ene Poru 'anae kwahuna kosarama ojajaho ea mapoka (40) asima huna'ina.
14 'Ejume pu va'e pirisiti mama'inijija 'ee ea mama'ini jihipuni va'e ijá 'iava Nú vu'a
nimaae vejara'omo nú uneunecha 'aho'a paina apene va'u va'u va'e vea ka'ene Poru
'anaa'avajino ihuna.
15 'Enakúne iviamaja ja kanisoru pu'úmo 'ona ranave va'e ea natohwijara Poruho
aheme joni ro'amana. Ja ijá 'wara'avara Nú ura huni vu'ijihuni maiji he'i 'ahúu
'wa'avara. 'Enareje ja iki ahema ro'iro ro'eje nú vu'e 'unamutoi 'ajohe 'anaa kwa'ena
'iavara.
16 'Ejume Poru oni ma'ini jihuni harihijara ijí pura júhi hine 'anahuni vu'iji henarena
hu va'e sorutia puni tinii va'e Poru 'waramana.
17 'Ejume Porura ea ka'ene 'ajohi'ina pina 'umene ijá 'wama Ike kasimaa kaho
unenu'u pina 'warahuna ura renukúne aheme ea natohwa karohuni va'a 'waramama
'wamana.
18 'Ejume ea natohwa kajara hu aheme apena va'e ea natohwa pinijihuni va'ana.
'Enarena hu ijá 'wamana Poru ka'ene tipura eijara ike kasimaa ike nara aheme oni
ro'urono 'warivume na ahema routa.
19 'Ejume ea natohwa kajara ea kajaho iji 'unama apena va'e kara rori pu no'o
pu pusumano nami'i kaivo hu apoma ijá 'wama A raka na 'warihuna ura renao?
'wamana.
20 'Ejume hu ijá 'wama Jua 'wama nimaa venareja 'warave ja Poru niari aheme kami
kanisoru puni va'e pu ira'atijino huni vu'iji he'irono 'wavi'i 'wara'eja.
21 'Enakúne a puni ira pahe'amana. Puni ea mapoka (40) pu maraku hu 'anaa
kwavakavi'i pu iji'a 'iruma ine toa i'iroreja pu vua 'wama nimaa vene iviamaa 'ajoha
hiji'i ara 'warave he'irono 'ajahu 'wamana.
22 'Ejume ijí ea natohwa kajara kasimaa kajaho rana 'ahaume ijá 'wama Ike vu'a
ka'ene ara na 'warimukaho a pava'e ea 'aho'a 'wara'amana 'wamana.

Poru Ranavume Kavana Pirikisi Oni Va'ajina

23 'Ejume ijí ea natohwa kajara ea 'ajohi'ina no'o 'umenaume roume hu pu ijá 'iama Ja no'o sorutia ea mapoka (200) 'eke 'ee hosi rukina 70 aherame 'ee ea juha rukina mapoka (200) ahera'avara. Iviasi na'i naina koroki Sesaria vahuna amairiara'avara.
24 'Ene Porura hosi ka'ene ijihuni toi ajihunijaho amairi'avara. 'Enareje ja hu hami hami ahema apene va'e ea Pirikisi ka'ene kavana ijihuni nini va'avara 'iamana.
25 'E'ikaivo hu pasia ika'ina venahana.
26 Pirikisi ka'ene kavana natohwiji'o esi. Na Karotiasi Risiasira ike pasikaho veju.
27 Juapo ea ikaho apene 'anae kwa'amarono ve'eme na va'e nuni sorutia pu'úmo hu ni'ajahe 'ee hejujaho hu Romu ora'e hejuta.
28 Na ura pu iraka'e vene hu namahu jihuni maiji he'irono ahema apene puni kanisoru ijihuni va'uta.
29 'Ejume na hejujaho pu puni tamani ihuna'e hu namahara kaivo hua'e 'anae kwame 'ee tipurai ranahuna areri pana.
30 Iviamai puni vu'a kajaho rene roume na hejuta. Pu nesi vu'a 'wamareja ea kaji 'anae kwahuna 'wavara. 'Ejukame ijihuna'e na hu ranavu'e oni vu'u. Na ea mapoka ka'ene Poru namahu kajihija pu vu'e oni nini 'otua vene raka ka'ene Poru venaji a 'wara'avarono na 'waravu. 'Enakúne pu oni una'i vu'a kajaho amairiakame a he'amana. Pirikisi ese 'wamana.
31 'Ejume ijí na'ia kajino sorutia kajipo Poruho apene Anitipatirisi va'ara.
32 'E'eme vea nituvume sorutia 'aho'a 'unama puni ari va'ara kaivo ea ka'ene hosi 'ahi va'ajipo Poruho aheme Sesaria va'ara.
33 'Enareja pu va'e Sesaria usemareja pu Poruho aheme kavana ijihuni una'i rana'i kaivo pasi mahara.
34 'Ejumakame kavana kajara pasia kajaho taharena hu apoma ijá 'wama A ara ichi'ure 'wavume hu ijá 'wama Na Sirisia ora 'wamana.
35 'Ejume hu ijá 'wama Namahi'inijipo ro use'avaji'a na oni vu'a he'eju 'wamana. 'Ejume hu 'waravume pu Heroti oni sei raname 'ajoha hijara.

24

Poru Namahajina

1 'Ejume hu hi'eme na'ia iropu pa'are'eme pirisitia natohwa ka'ene Ananaiasina 'wavujaho 'ee puni emakina 'ee ea ka'ene 'otua arimai 'waravi'ina 'ajohi'ina huni iha Taturiasi 'wavujihi pu'úmo roe kavana ijihuni una'i Poru 'otua veti'i roara.
2 'Eju'e ea natohwijara Poruho 'umejume roume Taturiasi hine 'otua veti'i 'ahaume aneja vene hu namahe ijá 'wama
Kavana! Ara nú ni'ajúhu'e kame nú mamaa hina rou. Ara oni vwiha ka'ene mamaijino nitama núni ehija ni'ajihu'e ararakino veju'e siserasahujaho marasahara.
3 'Eju'ukame nú niho'o 'unama jajaa 'ee kwaa mapokakino ijaho 'wamare'e tea-manuma parajura. Ijihuna'e nú a Pirikisi ka'ene ea mamaakere teimani 'wavu.
4 'Enakaivo na hine veje a túkirahuna senumu. 'Ena'omo a ichá'ina vehuniji 'waru'amarono jariravukúne a núni vu'ake hena.
5 Nú kavujaho eakaho niho'o ani ani vene 'ee ruaruhuna. 'Eju'e Poruho veju'e Juaka mapoka ka'ene kwaaka mapokakino hina apenojujijahija ajinama parajura. Hu ea sisea ka'ene Nasareti 'wavujihipuni húmatijina.
6 Hu Temiporu vejume chiha renana. 'Eju'ukame nú hu 'uname nuni tamanijara 'warumu ja'ina'e 'otua vetihuna'e ura veju.
7 'Eju'ukavi'i Risiasiho Romu opuni sorutia puni natohwijara roe harura vene núni ija tahi apetujúha va'ana.
8 'Eju'ukame hu ea mapoka 'waravu'e ea irahipo hu namahujaho oni una'i roe 'otua vetihuna 'wamana. 'Ena'omo ara ea kajaho apovakame hura huni irijino 'warave a

hehuna. Núra raka ka'ene hu namahare'e 'otua veti vejujaho hu 'warave a hehuna 'wamana.
9 'Ejumakame Jua 'aho'a vu'a kaji henareja pu 'u'o ijaho nimaa 'wavara.

Porura Pirikisi Oni Una'i Huni 'Unama Amairie 'Waramajina

10 'Ejume kavanaijara Porura 'wara'amarono 'waramana. 'Ejume Porura ijá 'wama Na niheju. A juara mapoka 'otua veji'ina'omo na teamani'eju'e vu'a ikaho 'waravu.
11 'Enakaivo nara vu'a nimaa ka'ene 'waravuke hena. Na'ia iropu ropu no'o pa'are'eme na Jerusaremi Godi oja ma'i va'uta.
12 'Enakaivo Temiporu vajina ho Sinakoku vajina ho ara vaja kakino na ea 'ahopu'úmo 'urae varapa vehuna pana.
13 'Ena'omo iviamaa pura vu'a ka'ene na 'otua vetihuni jihuni maijaho pura a najahuna niho'o areri parenau.
14 'Enakaivo na ura vu'a kwinu a 'wara'i veju. 'Unama ka'ene ea mapoka nimaa rojujihunijaho pu sisea nimarako a 'warava kaji na a 'wara'i veju. 'Enareja emahu nupo Godi ka'ene nimaa rojuji na oja mahuta. 'Ene vu'a ka'ene tamana vaji navujija na nimaa rojura. 'Ene vu'a ka'ene poropetiepo vejajija 'u'o nimaa rojura.
15 Na nimaa rojujaho ea ka'ene kwamasahi'inaka ea ariramaa 'ee ea siseijipo kú'o 'urihunaka pura nimaa rojaja'ina'e na 'u'o nimaa rojura.
16 'Enajihuna'e na na'ia mapoka harura vejukame nuni vwiha veju'e Godoni una'a 'ee emaapuni 'una'i arira'e navu'e na namihuna areri parenuna.
17 'Ejume juara 'aho'a pa'are'eme na swara 'eke nuni ara kwaa kú'o nuni ehija'e vaji'irono routa.
18 Na Temiporu vaji marani'ama tamana'e vejujaho ijihi'a ea mapoka pane 'ee irano'a pana kaivo Jua ka'ene Esia rena roajipo kivara.
19 'Ena'omo ijipo iviamaa oni una'i namine unenu'u 'aho'a na namihe 'ee 'otua vetihuna re'amajaho 'otua vetia.
20 'Enakúne ea ka'ene ike namijukehi aporave na kanisoru puni 'una'i sisea raka'e veje kivara'e re'avajaho pupusu 'warave hena.
21 'Ene unenu'u pina kwinu puni una'i namiji'i 'umejujaho ikena. Na ea ka'ene kwamasahi'inijipo kú'o 'urihuniji nimaa rojujihuna'e ja na iviasi joni nini 'otua vetiu 'iavuta 'wamana.
22 Pirikisiho 'Unamijaho hami hena kavi'ini jihuna'e tanuma ijá 'iama Risiasi ka'ene sorutia puni natohwijara roe arihakame hura joni 'otujihuni ehijaho vwihane mihuna 'iamana.
23 'Enakaivo hu ea ka'ene 'ajohi'iniji 'waravume Poruho apene 'ajohai'i ranave 'urahoje Poru oni napuhija roe uneunecha hu ni'aja'i ve'avajaho patanu'uri'avara 'iamana.

Porura Pirikisi Oni Una'i Naminajina

24 Pirikisi oni naparijaho Jua. Huni ihijaho Turusirana'omo Porura roe Jesu Keriso nimaa rojuji 'warave he'irono roana'omo 'waramana.
25 'Ejume Porura 'unama ariramaaru vehuna 'warame 'ee hia hami 'ajohuna 'ee Godira 'otua túna'i ni'ima'uraka vehunijaho 'waravume Pirikisiho ijí henarena tea juvume raname ijá 'wama Va hino'eje nara kú'o 'umena heji'i ro'amana 'wamana.
26 'Ene veaka nikwinu'ina kajino Pirikisira vwihanajaho Porura hua'e monia vaja'eje ranava va'amarorena hu na'ia mapoka Poru 'umeju'e hu va'e hu hu'úmo vu'a 'wavura.
27 'E'eme juara no'o pa'arejume Posiasi Pesitasira Pirikisi oni tinijaho apenana. 'E'eme Pirikisiho Jua teamana'avarono hu Poru tipurai rana'ika'i va'ana.

25

Porura Ea Natohwiji Kaˈiro Jarima ˈWaramajina

1 Pesitasiho huni kwai roe hiˈeme vea noˈopisu paˈarejume hu Sesaria rene
Jerusaremi vaˈana.
2 ˈEjume pirisiti mamaˈinijija ˈee Jua uraniˈinijija Poru namahareja ˈejaha hu
ˈwaravara.
3 ˈEne pu ea Natohwa kajaho ˈejahae ijá ˈwava A nú niˈajúhareje a vaˈikaˈi Poru
ranava Jerusaremi roe nú ˈotua veˈavara ˈwavara kaivo pu vwihajajaho hu roˈamajaho
pu ˈunama toi ˈanaa kwahuna vwihajara.
4 ˈEjume Pesitasi eha vene ijá ˈiama Poruho Sesariaˈi tipura ranavuˈe hinunaˈomo
hu maiˈo túnaˈi vuhuna.
5 ˈEnakúne joni ea mamaˈina irechamie nú puˈúmo vaˈe heje ea kajara sisea venana
heˈavajaho ja ijiˈa hu apene nuni nini ˈotua vetihunakúnina ˈiamana.
6 ˈEˈikaivo hu naˈia ija ropune noˈopisuna ho ironu ronu raki ijí pu puˈúmo hinarena
ijiˈa kúˈo Sesaria vaˈana. ˈEnarena hu nenanaˈomo súˈu ˈurine vaˈe ˈotua vejuri sei hiˈi
kaivo Poruho ˈumejume pu aheme roajivara.
7 ˈEjumakaviˈi Jua kaˈene Jerusaremi rena roajivajipo huni rori namiˈikaˈi apene
iraˈata kajino namahara. ˈEnakaivo pura Poru namahajaho maiˈo nimaa parenana.
8 ˈEjume Porura eha vene ijá ˈiama Na nihoˈo sisea pavejuta. Jua puni tamana ho
Temiporu vajina ho ea natohwa kaˈene Sisa ho na nihoˈo siseˈi paˈahiuta ˈiamana.
9 ˈEnakaivo Pesitasira Jua teamanaˈavarono hu eha vene Poru ijá ˈwama A ura
Jerusaremi vaˈe nuni unaˈi ˈotua vehuna ura renao? ˈwamana.
10 ˈEnakaivo Poruho ijá ˈwama Na Sisa oni unaˈi ˈotu vetihuna. Ijihuni maijaho na
Jua puni unenuˈu pina sisea pavejujaho a nihenu.
11 Na unenuˈu pina sisea vejuta reˈipisa nijinaˈomo na ˈanie kwahuna pararеˈeju
kaivo vuˈa kaˈene pura na ˈotua vetihuna nimaa paˈana reˈamajaho ea pina na areri
paapenie mihuna. ˈEnaˈomo na Sisa ˈwarave hura nuni ˈotuijaho hehuna ˈwamana.
12 ˈEjume Pesitasira hine kanisoru puˈúmo ˈwamuvaˈo ijá ˈwama A ura Sisara oni
ˈotua hehuna reˈamajaho a Sisa oni vaˈamana ˈwamana.

Porura Akuripaˈo Penisi Puni Unaˈi Vaˈajina

13 Vea ˈahoˈa paˈareˈeme Kini Akuripaˈo Penisiˈo Pesitasi ˈajoˈi ˈahiume roajivara.
14 ˈEjumakame pu ijino naˈia mapoka hiˈeme Pesitasira Poru oni vuˈijaho kiniji ijá
ˈwama Ea pina Pirikisira hinajiri tipurai ranavume hinana.
15 ˈEnaˈomo na Jerusaremi vaˈume ea kaˈene pirisiti mamaˈina ˈee Jua puni ea
mamaˈinapo nara ea kaji ape mihakame ˈotua vene namaˈirono ˈwarivara.
16 ˈEjume na ijá ˈiavo Romu opuni tamana nú ea majikari pairechamiura kaivo
ea kaˈene varapa rukinijihi puni vuˈa hene ˈee ea kaˈene pu namahu jihipuni vuˈa
henareˈe ijí tipurai irechamiura.
17 ˈEjumakame ijihunaˈe pu nianaa ro ikino ahuvara. ˈEjume na patetavuta kaivo
ijihuni súˈuhijino na vaˈe ˈotua vejuri ruhijino hiˈikaˈi pu ˈwaravume hu ahema roara.
18 Eaka hu ˈotui ranavajipo ˈurine namiˈikaˈi namahara kaivo sisea kaˈene nara
vwihaju jaˈina pu panamahara.
19 ˈEnakaivo pu vuˈa ˈahoˈa pura ichá'inaˈe nimaa rojuji rone ˈwame ˈee Ea pina
kwaviˈina kaˈene Jesuho Porura ijino maiˈo hinu ˈiavume panimaa vetiara.
20 ˈEnakaivo ijá vejumakame nara ˈunama kaˈene ˈwarahunijaho puruva rejume
na roe apoma hejuta. Hu Jerusaremi vaˈe ˈotua ikija kúˈo veˈena ho paˈaji heˈirono
apovuta.
21 ˈEnakaivo Poru ura renajaho hu Sisa oni nini ˈotua veˈi ˈwimana. ˈEjuˈe huni vwiha
ijí heˈirono hijiˈi ranavuˈe hinunaˈomo na ranave Sisa oni vahuna ˈwamana.

22 Akuripara Pesitasiho ijá 'wama Na ura ea kajihuni vu'a he'i 'ahiu 'wamana. 'Ejume Pesitasira ijá 'wama A niari he'ena 'wamana.
23 'Ejume nenana'omo sú'u 'urine Akuripaho no'o Penisi'i va'e 'otua vejuri ruhijino va'iro va'ajaho ea 'ajorame kehi kehi 'otua asúki va'ana. 'E'eme sorutia puni natohwijija 'ee ea mama'ina ka'ene ara kaji orijija pu pu'úmo ijí ahuma aruma va'umakivi'i Pesitasira 'waravume pu Poruho ahema puni roara.
24 'Ejume Pesitasira Akuripaho 'ee ea 'aho'a ka'ene pu pu'úmo hija kajija ijá 'iama Ea ka'ene nú pu'úmo hijukije Jua ka'ene Jerusaremi hine 'ee iki hijujipo eakaho apene nuni una'i 'otua vetiara. 'Enareja pu ajira ijá 'umeja Eakaho 'anaa kwahuna! 'umejara.
25 'Enakaivo na kavujaho hura unenu'u pina ve'ira'omo hura kwahuni 'unamijaho na pakavuta. 'Enakaivo hu ori'ini Sisa 'warave huni vu'a hehuna 'wimana. Ijihuni hahi nara hu ranave vahunijaho 'waravu.
26 'Enakaivo na mai'o huni vu'a pini samaumai rejakame nara venareje nuni ea natohwijihuni ranava vahunijaho papiunavuta. 'Enajihuna'e nara eakaho ja ea mapoka ikehipuni una'i apena routa kaivo kini Akuripa na nimaa a naja'irono apena routa. 'Enakúne jara henu va'o nara vu'aka maa ka'ene veja vahunijaho sama kavakame na veuta.
27 Nara tipurearu ranave va'eje vu'a maa ka'ene hu 'otua vetiajihuni maa paranave hu hu'úmo va'amajaho pamarahuna.

26

Porura Akuripa Oni Una'i Huni Vu'a Amairiajina

1 'Ejume Akuripara Poruho ijá 'wama Ivi'a a oni vu'a 'waruma 'wamana. 'Ejume Porura 'urine huni ija ahasiri'i kaivo hu huni vu'a aneja vene 'waramana.
2 Uneunecha mapoka ka'ene Juapo na namihujija na onuno vwihajujaho mamaa vene Kini Akuripa na iviasi oni una'i 'wara'eju.
3 Ijihuni maijaho a tamana 'ee aposaraa ka'ene Jua puni vaji navujaho a niho'o he paraji'ina. Ijihuni hahi na jarirame 'waravukúne masuani hine he'amana.
4 'Ena'omo Jua hia ichá'ina ka'ene nara sesamu'uru rene hina apene roe iviasi 'e'ujijaho nihene kivura. Na anejijaho ehu nu pu'úmo ike nuni kwaa Jerusaremi vajakino hijuta.
5 Pu marako 'aha jora'e na hena kivajihuna'e pu ura na rone 'wara'i 'ahi'amajaho pu 'warahuna kaivo na Parasi'e hijujaho nuni nimaa roijihuni tamanijaho niho'o kikisima'ura.
6 Godira emahu nuna'e nahama 'waramajara roe nimaa rehuni jihuniji kavi'i hijujihuna'e iviamaa 'otua vaji namiju.
7 Núni ituha iropu ropu no'o nahama 'waravajara roe nimaa re'amarono 'ajaha hiji'i na'ia veiri'a siporua 'oji'i hijura. Oo kini ija'ina'e na 'u'o nimaa rojujihuna'e Juakaho na namihe avaju.
8 Ja rakijihuna'e Godira ea kwamasahi'ina veje 'urihunijija joni vaja panimaa rojo?
9 Nitama na ija'ina vwihajuta. Na uneunecha mapoka sisea areri parehuna venareje Jesu ka'ene Nasareti orijihuni iha ruarahuna'e vwihajuta.
10 Ikaho iraka ka'ene Jerusaremi nara vejujina. Na ea ka'ene nimaa roji'inijija tipurai samahunaru pana kaivo pirisitia mama'inapo harura mihume ea 'aho'a 'aniume kwamasahajaho na 'u'o nimaa vene 'waravuta.
11 'Ene na'ia mapoka na Sinakoku mapoka vajijino pu sise'i 'ahiura 'ee ira sisea 'wara'avarono 'ejahiura. 'Ene niho'o ajinima paranujaho va'e apiopuni kwaa kajino 'anie ruarahura.

Porura Godoni Ea Renaji Rona 'Waramajina (Akisi 9:1-19; 22:6-16)

12 'Ena'omo pirisiti mama'inijipo harura mihe ranamiume na Tamasikasi va'iro va'uta.
13 Oo kinia vea uariri nami'eme 'unamu toi na va'i kavume akúpa 'ahi ni'ima'ura hana'eme nuni haha hanana. Ijara hananajaho veakara rinujaho asimana. 'E'eme ea ka'ene nú pu'úmo va'ajija 'u'o hananiana.
14 'E'eme nú ni'aha kwinu mwe'i apúsama navi'i na hejume ira kahi akúpi 'ahi rene roe Hipuru puni iri ijá 'wima Soru Soru a irakijihuna'e Na sise'i 'ahiu? Ijí usa rukima'ura 'aha kajino 'anahuna areri pana 'wimana.
15 'Ejume na ijá 'wavo Natohwe A irarane 'wavuta. 'Ejume Natohwijara ijá 'wima Na Jesu ka'ene a sise'i 'ahaujarana.
16 'Enakúne 'urine namina. Nara oni roujihuni maijaho a Nuni kaukara veji'ina rene raka ka'ene Nara vejume a kamaji najahe 'ee Nara naja'uji 'wara'amana.
17 'Ene Nara Jua puna'ijaho 'ajoahe 'ee Jenitaru puni Na a ranamau'e va'ujaho 'ajoahuna.
18 'Ejakame a veje puni nia jaraahuna. 'Ene pu nututi hijujaho are'i kaivo ta'arohe hanaji'iniji roajihuna 'ee Setani oni harura hari hijujaho are'ika'i Godoni rohuna. 'Ejakamareje sisea vwihanie arevujaho apene 'ee ea ka'ene nimaa rojajihuna Na iji pijihujipo aachia ka'ene 'ekahunijaho pu 'u'o ijihuni vaji 'ekahuna 'wimana.

Porura Huni Kaukara Ijí Rona 'Waramajina

19 'Enajihuna'e O kini Akuripa akúpa huni visoni ka'ene kavujaho na pauchavuta vo vejuta.
20 'Enakaivo na marako Tamasikasi najahuta. 'Enarejo iji'a roe Jerusaremi najahe va'e Jutia puni ara kwaa vaja najahuta. 'Ene Jenitaru 'u'o najahuta. 'Enarejo Na ika'ina 'waravuta Pu puni sisea niarevarepo hine ojuja'ina'e o'avarono 'iavuta.
21 Ijihuni hahi Jua 'ahopo Temiporu vaji apene 'anie kwa'urono vejara.
22 'Eju'e Godira ni'ajiha apene rou va'o roe iviamaa 'e'unukena. Ijihuna'e Godira ni'ajihukame na iviamaa ikino ea ma'u'umae 'ee ea mama'ina puni nii 'ahi vu'a 'waravu. Ijí nara 'waravu kajaho ea ka'ene poropetia 'ee Mosisi pu'úmo raka ka'ene rehuna'e 'waravaji na rone 'waravuta.
23 Pu ika'ina 'waravara. Kerisoho Hu sise'i 'ahae kwamareje kú'o 'urihuna kaivo Jua 'ee Jenitaru Hura amura'e vu'a ka'ene hanaji'iniji najahe 'wara'ena 'iamana.
24 Poruho huni vu'iji vahame 'waravume Pesitasira ira ajira ijá 'wama Poru! Oni henaka ni'inijara venau'e a nanamu 'wamana.
25 'Ejume Porura ijá 'wama Pesitasi ka'ene ea natohwakera na niho'o pananavu kaivo na vu'a nimaa 'waravu.
26 Kinijaho ike raka ka'ene rejajaho nihene kimuna. 'Enajihuna'e na raka'e hu 'wara'i ve'uji 'u'o matauma 'warahuna. Na nihejura raka ka'ene rejajaho hu nihena kivi'ina. Ijihuni maijaho ijí vu'a kajaho nesi parejara.
27 'Ú kini Akuripa a poropetia nimaa vetiune? Ara ija'ina ka'ene venujaho na niheju 'wamana.
28 'Ejume Akuripara eha vene ijá 'wama Poru iviamaa vea tu'uakino a na venie na Keriso oni ea re'i veju 'wamana.
29 'Ejume Porura ijá 'wama Ike senia ka'ene nuni haha 'ahi namujina vo Na vea tu'ua 'wara'eju 'uho jora 'wara'ujaho nijina. Na Godi jarivu jihuna'e na ura a'asu pana vo ja ea mapoka ka'ene hina nuni vu'a iviamaa heju kijahija nara rejuja'ina'e ja rehuna 'wamana.
30 'Ejume kinijine kavana ijine Penisine 'ee ea ka'ene ijí pu pu'úmo asuma hijajija 'urijara.

31 'Ene pu 'urina kararu va'i aneja vene ijá 'wava Eakaho unenu'u pina sisea ve'ira'omo kwahuna ho tipurai apehuna pana 'wavara.
32 'Ejume Akuripara Pesitasi ijá 'wama Ea kara Sisa oni va'e 'otua ve'irono 'waramajaho pa'are'ipisa a hu ranave va'a 'wamana.

27

Porura Sisimai Romu Va'ajina

1 'Enareja nú vea ka'ene Itari sisima ajima va'iro vejajino Poruho 'ee tipura ea 'aho'a Juriasi ka'ene Aukasitani opuni sorutia ni'inijihuni ija 'ahi irechamiana.
2 Aturamitiami opuni sisima ka'ene Esia va'iro venajino ea pina huni iha Arisitakasi ka'ene Tesaronaika vaji Mesatonia orijaho nú pu'úmo va'ana.
3 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino nú kwaa iha Sairani usevara. 'Ejume Juriasi hu Poruna'i hami venarena hu ranavume napuhwaha ki'i va'ana. Uneunecha ka'ene hu areria pa'ajihi vaja'avarono va'ana.
4 Nú ijí rena va'eme puuri hiravumakame Saiparasi hana'ija'i va'ara.
5 'Enareja nú va'e Sirisia 'ee Pamipiria puni soha rori va'e Mara Risia vaji usevara.
6 Ijí ara kajino sorutia puni 'ajohi'ina kajara Arekisanituria opuni sisima Itari vai vejume kame hu nú ijihuni toi irechamúana.
7 'Ejume nú hine masuani vai'i hi'eme na'ia mapoka ijí pa'arejara. 'Enareja nú harura ni'ima'ura vejume va'e Naitusi usevara. 'E'eme puuri hirama rena tanu'u rúhumakame nú kaha pava'ara kaivo nú va'e Kuriti Saramoni hana'i va'ara.
8 Nú vea kisina soha 'aha apeji'i asima roe Rasia ara ni'inijaho Pea Heveni rorina'omo ijí usevara.
9 Vea ni'inijaho manisame pa'are'eme núra sisima 'ahi va'ajaho niho'o varapa piunahuni 'unama renana. Ijihuni maijaho vea ka'ene 'aura arevujaho 'u'o niroe pa'arena jihuna'e Poruho pu nahame pava'avarono 'waramana.
10 'Ejumakavi'i Porura pu rurame ijá 'iama Ea kije na kavujaho nú iviamaa va'ukaho sisea piunahune kukua 'ee sisima 'u'o pa'are'eje 'ee nú 'u'o kwamasahi'i ve'eja 'iamana.
11 'Enakaivo sorutia ijaho sisima anesura 'ee kaputini ijihipuni vu'a nimaa ro'ika'i Porura raka ka'ene 'waramajaho pavejara.
12 Ruha kajaho sisei jihuna'e sisima na'ia mapoka nahunijaho areri parenana. 'Enajihuna'e ea mapokijipo 'wame nimaa vejajaho ijí ruha kaji areme vahuna ura renaara. 'Enakaivo pu ura renajaho mamako va'e Pinikisi Kuriti vajina'omo useme ijino hihuna ura renajihuni maijaho ijí sisimapo namijuri ruhijaho puura karo'ahuni vea 'onuja'i parene 'e'ununa.

Soha 'Ahi Puuri Hiramajina

13 'Enajihuna'e hwasisia kama'i ikikahi masuani ninavume pu vwihajajaho sisima vahuni 'unama maranu ro'ika'i sisima anika tajahene apena va'e Kuriti soha romai ijikari va'ara.
14 'E'eme 'aha josu pare'eme ni'aha kwinu puura ni'ima'ura ka'ene Urakwiro 'wavujara hiramana.
15 'Ejume nú puura vaja kajino va'ajaho areri parejume nú ijá are'eme maiji soha rira kajino va'ana.
16 'Enareja sisima ninuma va'e mutumutua iha Karota rori va'ana. 'Enareja nú niho'o harura ni'ima'ura vene eaha ma'u'ua ka'ene sisima 'ahi namajaho veva-hanavara.
17 Pu niho'o jumareja sisima ni'aja'amarono aja ni'ima'ura apene sisima 'aha mu'oa kaji vevahavara. Pura juvajihuni maijaho Seritisi ajataki ajimareje kirana nahuniji

vwihanareja avajara. 'Enareja pu sisima kajihuni aja ka'ene ateha vevahivajaho rasa'i sisima kajaho mapirana 'o'ojume mají va'ana.

18 Ijihuni sú'uhijino puura kajara majama hiramarena apena karohi kahi vejumakame pu 'iruma ka'ene ijino sisima vaji navajaho 'eka ato'aruvara.

19 'Ejara'omo na'ia no'opisu paare'eme ijihuni sú'uhijino sisima kajihuni aja 'ee ateha pu puni iji 'eke ato'aruvara.

20 Na'ia mapoka nú vea pakame 'ee china pakivara. 'E'eju'e puurijara natohwa majama hine hiravume nú vwihajajaho núni iha nipa'arehuna 'wavara.

21 'E'eme ea mapoka 'iruma pai'i kaivo hi'eme na'ia mapoka pa'arenana. 'Ejume Porura 'urine puni rira kajino nami'i kaivo ijá 'iama Eakije nuni irake heha. Nitama nú Kuriti hijaji ja nuni ira hene ve'ipisa uneunecha mapoka pasiserasaha'a.

22 'Enakaivo na iviamaa ja 'waravukaho ja niho'o teamana'avara. Ja ea pina pakwahuna vo sisima ijara huhusu parahuna.

23 Iviasi na'iakino Godi ka'ene na Huni kaukara vene 'ee na Huni ea rejujihuni 'ona oji'ini roe nuni 'una'i naminana.

24 'Enarena ijá 'wima Poru jumujaho arema. 'Enakaivo va'e Sisa oni una'i namine 'otua ve'amana. 'Ene hena! Ea mapoka ka'ene ike sisima vaji hiju kakihija Godira a vajaha jihuna'e pu pakwamasahuna 'wimana.

25 'Enakúne ea kije ja teamana'avara. Na Godi nimaa roju. Ijihuni maijaho Hura raka ka'ene rehuna 'warimajaho ija'ina rehuna.

26 'Ena'omo nú va'e mutumutua pina 'ahi ninama sisima sisera'ena.

27 Na'ia iropu ropu no'ona no'o ijino nú aherume Eturiatiki soha 'ahi va'ara. 'E'eme na'ia riri sisima kaukara veji'inijipo vwihajajaho pu niroe amari 'ahi rou rojara.

28 'Enareja pu mina vene kavajaho toa jopatu'uma'ura (40 mita) kavara. 'Enareja pu ma'uako vanamareja iji'a kú'o mina vene kavajaho toa ma'uako arii roe (30 mita) rejume kavara.

29 'Enareja pu veju ro'i kaivo va'u va'o muna 'aha reha ninama ve'ena ronareja juvara. Pu ni'aha kwinu anika no'ona no'o ijá sa'i kaivo pu hine vei nitu'amarono ura rena parajara.

30 'Enareja ijí sisima kaukara veji'inijija sisima kajaho rana'ika'i va'i 'ahiumakame pu hine 'unama savara. 'Enareja pu eaha kajaho ma'uako ape karokaru ranavumakame ea 'aho'a ka'ene hija kajipo kivajaho pu anika apúsavu rojara kaivo pu nesi apena va'i 'ahiumakame avajara.

31 'Ejume Porura sorutia 'ee sorutia puni natohwijihi pu'úmo ijá 'iama Ea karipo sisima vajaki pahi'avajaho ea pina niho'o pahihuna 'iamana.

32 'Ejume sorutia kajipo eaha ka'ene sisima 'aha kajino vevahavajija aja 'uhusavume 'ona toa vaji va'ana.

33 Sú'o vea ajiru 'e'u'i ve'eme Poru ea maho'o 'ejahie ijá 'iama Jara 'iruma pai'i kaivo hi'eme vea iropu ropu no'ona no'o ijá pa'arenanakúne 'urine 'iruma 'ekaha! 'iamana.

34 Ijihuni hahi na ja 'waravukúne ja areme 'iruma 'eka iha. 'Ejakame 'iruma kajara reje joni harura namama. Ijihuni maijaho ja ea kwinu niho'o joni húmata sapasa kwinu patausiuhuna 'iamana.

35 Hu ijá 'waravume pa'are'eme puretia apene puni una'i Godi teimani 'wa'ika'i tuachame aneja vene inana.

36 'Ejumakame ea mapoka kajija niho'o teamana'eme pu 'iruma 'aho'a 'eka ijara.

37 Nú ea ka'ene sisima vaji hijajaho ea mapoka mapoka (276) hijara.

38 'Enareja pu ijume eaka mapoka kajija tú'ama parajara. 'Ejume 'witia ka'ene ijí sisima vaji navajaho ni'aha kwinu ato'aruvume sohi va'ara. Ijihuni maijaho sisima kajara nasina re'amarono avajara.

Sisima Siseranajina

39 'E'eme vea ajiru 'e'u'ejume pu kwaa kaji kavajaho puruva renaana. 'Enakaivo pu
tohwira ora sama kamareja pu ura va'e ijihunijino va'i 'ahiara.
40 'Ejumakame pu puni anika sirirame 'ee aja ka'ene sisima vevahavajaho rasavara.
'Ejume sisima kajaho 'urina va'e asiasia roe sisima vaji ariha vejume sisima kajaho
iji'a va'e kari ora rori va'iro va'ana.
41 'Enuva'o va'e toa kaha'a roe tohwira rejume kama'a sohi amena roe piunarava-
jaho muna navara'omo ijihuni toi ajimarena kirana namana. 'E'eme soha ka'ene ajira
amena roajara vipuna'ija'i ninamarena niho'o mutuusaha paranana.
42 'Ejume sorutia tipuraepo ariha isume juhaha va'aji'eja ronareja 'ania kwa-
masahuna'e kosarame 'wavara.
43 'Enakaivo sorutia puni ea natohwijara Poru ni'aja'i 'ahaume ruravume pu
are'eme ea ka'ene areri isuavi'inijija ijá 'iava Ja marako mwama ato'arume isuama
va'a 'iavara.
44 'E'eme ea 'aho'a ka'ene ijí hijajija 'urimarame sisima ka'ene ijí mutu'usaha jihuni
hasijaho 'ekume ea 'ahopo icha hasa 'eke ijihuni toi isuama va'ara. 'Enareja ea pina
niho'o unenu'u pina parenana kaivo nijaa ihena va'e kari amari va'ara.

28

Moruta Mamaa Va'e Usevajina

1 'Ejume pu mamaa roe amari ajivara. Nú iji'a hena kavajaho ijí mutumutua kajihuni
ihijaho Morutana 'wavura'e hejara.
2 'Ejume ijí ara kaji'urijipo nú hami hami 'ahú*ara*. 'Ene nehi pina atuatuma jihuna'e
pu vena jae roe nú aheruma va'ume nú ijí rori hijara. 'Ejume pu nú 'ajoruvara.
3 Porura vena mwene iramana'omo tapara ijihuni vaji hi'eme apena va'e veni
aporuvume vena kajihuni ohoi rejuma aseha ru'e'une Poru oni ija 'ahi mwatuma utiha
namana.
4 'Ejumakame ara kajiupo ka'eme tapara kajara Poru oni ija 'ahi mwatunanama
kurima navuma kamareja pu aneja vene ijá 'wava Nimaa eakara ea 'aniu'e kwamasa-
hara kaivo hu soha vaji roakaho unenu'u pina pare'eme hami roana kaivo mamaijaho
pamaka'eje hu mai'o hihuna 'wavara.
5 'Enakaivo hu tapara kajaho ahaijiuvume va'e veni renana kaivo hu unenu'u pina
parenana.
6 'Ejumakame pu vwihajajaho hu kwa'ena ronareja pu 'ajoha hina apene va'ajaho
huni ija pahwene 'ee pa'ona kwamana. 'Ejumakame pu vwihajajaho hu godi 'wavara.
7 Kwaa ka'ene nú*ra* useva kajaho ea natohwa ka'ene Pupiriasina 'wavujihuni
mwe'a. 'Ena'omo hura nú aheruma va'e huni sei irechamúe hami 'ajohu'i hi'eme
na'ia no'opisu pa'arenana.
8 'Enakaivo ijí ea kajihuni omijaho atami 'uname huni haha ohoa ani rene tea arihe
ijá venana. 'E'eme Porura va'e huni siporua 'one 'ee huni ija ea kajihuni hú*mata* 'ahi
ranamahume ea kajaho maranana.
9 'Ejumakame ea mapoka ka'ene mutumutua kaji'ura ka'ene atami 'uniravi'inijija
nianaa apene huni roume maraniara.
10 'Enajihuna'e pu núni hura vene 'ee mavarasa veji'i hinuva'o sisima pina roume
nú va'iro vejumakavi'i raka ka'ene nú*ra* pivusahajija maho'o vajú*hara*.

Moruta Rene Romu Va'ara

11 'Enakaivo nú masapa no'opisu ijí ara kajino hi'eme vea ka'ene asiasia 'anauni
veijino nú Arekisanituria opuni sisima ka'ene hwaharisina puni urania navi'inijaho
ijí mutumutua kajino namana'omo ijihuni 'ahi ajima va'ara.
12 Nú va'e ara iha Serakusi usevara. 'Enareja nú ijino na'ia no'opisu hijara.

13 'Enareja nú Serakusi are'i kaivo 'urina va'e Rijiami va'ara. 'Ena'omo ijihuni sú'uhijino asiasia kama'i ikiki hwasihumakavi'i nú 'urine Putiori va'iro va'eme na'ia no'o pa'arejara.
14 'Enareja ijí ara kajino Godoni ea 'aho'a piunivara. 'Enareja nú ijino pu pu'úmo na'ia iropu'a no'ohe'i hi'avarono 'waruvume hijara. 'Enareja iji'a Romu va'ara.
15 'Ejume Godoni ea ka'ene Romu hijajijahija ijí henareja Apiasi oni maketia 'ee Hoteru no'opisu namijuji rene nú piurihe roara. 'Ejume vea ka'ene Porura pu kimajaho niho'o Godi teimani 'wame oja sonanana.

Poru Romu 'E'unana

16 Nú va'e Romu usevajaho Poruho huhusumano sorutia pini 'ajoha'eje hihuna'e 'waravara.
17 'E'eme vea no'opisu pa'are'eme Porura Jua puni ea ka'ene urani'inijija 'umenaume pu roe ahuma hijumakivi'i hu aneja vene ijá 'iama Ehu nunakije na ehu nuna ea 'aho'a pasise'i 'ahiuta. 'Ee emahu núpuni tamana 'aho'a papataarohuta kaivo pu na Jerusaremi tipura apenie Romu puni ija 'ahi ranamiara.
18 Pu na apenia Romu mihumakame pu hejajaho nara unenu'u pina sisea vejakame pu na 'ania kwahuna pahenareja ranamie vahuna ura renaara.
19 'Enakaivo Jua kajija Romu opuni ira pata'arohumakame nuni 'unama pa'arenana. Ijihuna'e na Sisa 'waravakame hura nuni vu'a kaji he'ena 'iavuta. 'Enakaivo nara ehu nunijihi unenu'u pina vetihuna pana.
20 Ijihuni hahi na ja kivi'i vu'a ijí 'wara'iro 'waravume ja iviasakaho roajivara. Isureri opo raka ka'ene túna'i reje kahuna ka'ene vwihaji'i hijujihuni hahi senia ikaho na kamorivara 'iamana.
21 'Ejume pu hu ijá 'wava Jutia ea 'ahopo oni vu'a rone pasi veja rohuna pane 'ee núni ehija 'ahopo iki roajimareje nahama 'waruhuna pa'ane 'ee oni vu'a sisea rone 'warahuna pana.
22 Nú ea ikihi puni vu'a ani'ina'e 'wamape ojukame nú ura oni vwiha ijí he'i 'ahúu 'wavara.
23 'E'ikaivo vea ka'ene vu'a kaji 'wahunijaho iji pijahara'omo vea kaji apejumakavi'i ea mapoka nianae apena roe sea ka'ene hura hinaji roara. Hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Mosisi oni tamana tahe najahe 'ee poropetia puni vu'a taha vejakame pu Jesu nimaa ro'avarono 'warama avanana. Hu vea sú'u sú'u rene vu'a 'warama va'e vea nutu 'o'unaji aremana.
24 'Ejume ea 'aho'a nimaa rojume ea 'aho'a nimaa parojara.
25 Pu paavacharame vai ve'eme Poru ijá 'iama Godoni 'Avenijara vejume poropeti Aisea oni vaji nimaa amuhu núna 'warama ijá 'iama
26 Va'ajime eakihi ijá 'warahuna. Ja niho'o hehuna kaivo ijihuni maa pahena pakahuna. 'Ene ja niho'o hine kihuna kaivo ijihuni maa pakihuna.
27 Ijihuna'e eakija puni oja kisina rene puni ataa pa'arena'e 'ee nia pa'areja jihuna'e pu pahehune pakihune pavwihanareje ta'arohe roe Nara veje pu maranihuna 'iamana.
28 'Ena'omo na ura ja hami hami ataa apúsame hehuna. Godoni vu'a ka'ene ea ni'ajihunijaho Hu iviamaa ranavu'e Jenitaru puni vaja 'u'o va'una'omo pu 'u'o hehuna 'iamana.
29 Hu ira kaji 'waravume pa'arejume Jua 'urina vai'i pu nakarama apene va'ara.
30 'E'eme hu juara no'ohe'i sea ka'ene hura 'imenajino hinana. 'Enare'e erapo hu ka'i roujaho hu 'ajorama nirisamuna.
31 'Ene hu Godoni arijihuni maiji najahe 'ee Natohwa Jesu Keriso oni vu'a najahuna. 'Eju'ukame ea pina hura vu'aka 'waramujaho pararejura.

Romani

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni pwea ˈee apasorua reˈurono iji pijihe ˈee Godoni vuˈa maiuˈina ˈwarahunaˈe ranamiana.
2 Ijaho Hu nimarako Huni ira kaˈene akuaviˈina vajijino Huni poropetia nahame ˈwaramana.
3 Huni Harihiji Huni ˈunamiji rone ˈwaramana kaˈene haha huni ˈunamijino Teviti oni amuhipo roe nahejara.
4 ˈAvena kaˈene arimaijara ˈwarumajaho Hu Godoni Hariha kaˈene haruriji'i kwama ˈurinajine ˈee Hu Jesu Keriso kaˈene núni Natohwijina.
5 Huni vaji nú maiji vwihanú*aja*ho apene ˈee apasorua'e rejajihunaˈe nú Huni ihijihuni hahi Jenitaru mahoˈo ˈwarave roe hene nimaa rone vehuna.
6 ˈEne puni vaja kajino ja ˈuˈo Jesu Keriso unaˈi ˈumenaana.
7 Ja ea kaˈene Godira oja mihe ˈee Huni ea ariramaaˈe rehunaˈe iji pijihana kaˈene Romu hijujije Godi kaˈene núni Omijine ˈee Natohwa Jesu Keriso ja maijí vwihanie ˈee matauviˈina mihu.

Teimani ˈWame Siporu ˈOjujina

8 Na nimaraku ijaho Keriso oni vaji jonijihunaˈe núni Godiji teimani ˈwavu. Ijihuni maijaho jara nimaa rojuji kwaa ara mapokakaho mahoˈo ijí ˈwama apene oju.
9 Ijihunaˈe Godi kaˈene nuni oja ˈaveniji'i mahujara kiˈejuˈe vuˈa maa maiuˈina kaˈene Huni Harihiji rone najahujaho naˈiaka mapokakaho na ja rone ˈwaravura.
10 Na naˈia mapokaˈe siporua ˈojuraˈomo Godoni uraˈe reˈamajaho ˈunama samaaˈe reje na vuˈa ja kihuna.
11 Na ja kiˈirono ura renia paranu jihuni maijaho na ura ˈAvena Huni swara ˈahoˈa joni vaji irechavakame ja Huni ira ija kisi apene joni unaˈi saname vehuna.
12 Nuni nimaa roijara ja niˈajihe ˈee joni nimaa roijara na niˈajihuna. ˈEjakame nú ja puˈúmo niˈajarahuna.
13 Ehu nune na nimarako ura roe ja kiˈiro ˈahiana kaivo unenuˈu pini rejumakame na parou kajaho ja nihena kavu. Ijihuni maijaho na Jenitaru ˈahoˈa kajihi puni vaji ˈina ˈahoˈa ˈekujaˈinaˈe ˈahoˈa joni vaji ˈina rukinaˈe rehuna ura reniu.
14 Na ura Kuriki ˈee ea kaˈene Godi pahena pakaviˈina ˈee ea kaˈene kama hejiˈina ˈee ea kaˈene pahena pakaviˈina ˈuˈo niˈajihe najahuna.
15 Nuni vajaki na ura renia paranujaho na ijino Romu joni vuˈareje Godoni vuˈa maa maiuˈinake ja ˈuˈo najahuna.

Vuˈa Maiuˈini jihuni Harura

16 Na nihoˈo vuˈa maa maiuˈinakake ˈwarahunijaho pajunimu. Ijihuni maijaho vuˈa kakaho Godoni harura kaˈene emaapo nimaa rojakame maranihunijina. Ike vuˈa kakaho marakuˈa Juaru najahareja ijiˈa Kurikia najahara.
17 Ijihuni maijaho Godoni vuˈa maiuˈina vajijino Godoni ˈunama ariramaijaho nimaaroa vajijino totari najaha apene roara. Godoni ira vajijino ikaˈina vejara Ea kaˈene ariramaijaho nimaaroa ˈahi hihuna ˈú*ma*na.

Emai Panimaa Ronujihuni Ehijina

18 Godoni sena kahi akú*pa* ˈahi rena samai najuhujaho ea kaˈene arira pahine ˈee sisearu vene ˈee Huni ˈunama nimaiji panajuhujija Godiho pununaˈi sena venu.
19 Ijihuni maijaho Godi hena kahunijaho Godi pu nisamai najahana.

20 Nitama aneja mweˈake renaji roe iviamaa ˈeˈunakino eaka mapokakija uneunecha mapokaka iki mweˈi navuji kime ˈee mweˈake kame ˈee akúpa kahe kamareˈe Hura Huni majama namuni harurijine ˈee Hu icha'inijaho nikavu jihunaˈe pu ˈunama paˈanaˈe rehuna.
21 Pu nimaa Godi nihena kavu kaivo pu Hua Godia ronareje Huni hura vene ˈee taˈarohuna pana ˈee pateimani ˈwavura. ˈEnakaivo puni vwiha ijija nihoˈo unenu pina maa pana ˈee puni oja sisei nutuma parane navu.
22 Pu niarerina ˈwaˈikaˈi nanamie ojura.
23 ˈEne pu Godi kaˈene pakwahunijaho oja pamaˈikaˈi pu ichina ho muni raki ˈeka vejuˈe tapara uka emaa hanuhasa rejuˈukiviˈi oja mihura.
24 Ijihuni hahi Godi pu ruha aremahume pu ˈunama sisemaa kaˈene puni ojijipo itunavuji vejara ˈee pu puni hahijihipuni hura pavejura kaˈi puni haha majikari ˈeke vajúsaravura.
25 ˈEne pu Godoni ˈunama kaˈene ariraka nimaa nimaijaho pataaroˈikaˈi iraˈatiji nimaa rojura. Ijihunaˈe pu uneunecha kaˈene Godira venajihi oja miˈikaˈi Godi Venina kaˈene majama merajahiˈinijaho oja pamahura. Ameni.
26 Ijihunaˈe Godira pu ruha aremahuˈe ˈunama kaˈene juname itunavuji vejura. ˈEjuˈe ˈunama arira kaˈene parua napara ˈwaˈaravujaho areˈikaˈi ˈunama kaˈene emaa pavejuji vene napapo napara ihanie ojura.
27 ˈUnama nikwinuˈina kajino parua ˈuˈo ˈunama arira kaˈene parupo napara ihaniu jakajaho areˈikaˈi ˈunama kaˈene emaa pavejuji vene parupo parua ˈahoˈa kivujaho nihoˈo itunama parajura. ˈEjuˈe paruapo parua aherame ˈunama kaˈene ea pavejujaho vejura. ˈEnajihunaˈe pura sisea kaˈene vejujihuni eha ijaho pu apejura.
28 Pu Godi hena kahuna areri parejumakame Godira pu ruha aremahume vwiha sisearu vwihane ˈee uneunecha kaˈene areri parehuniji vejura.
29 Ijihunaˈe pu nihoˈo sisea mapoka niˈimaˈura ani aniˈina vejiˈi hijura. Pu nihoˈo sisea vene nisaˈarame senapo rarene ea ˈaniuˈe kwamasahe roarame pisivarame ea ˈahoˈa siseˈi ˈahiˈi vwihane ˈee ea ˈahoˈa hanaˈi irechamiura.
30 ˈEne ea sisea ronahe Godi sename ea vejuˈe juname kivasuame kehi kehi one sisea vehuni ˈunama saraviˈine ˈee emahwa puni ira pahejura.
31 ˈEne pu ea ˈahoˈa puni temuka pakime ˈee ea ˈahoˈa panimaa vetie ˈee ea oja pamihe ˈee ea ˈahoˈa panumiravura.
32 Pu Godoni varapijaho nihejura. Ea kaˈene uneunecha ijakaji vejujaho areri kwamasahuna kaivo ijiru pana vo ea ˈahoˈa kaˈene ijihi vejujija puni ojijiˈi nimaa vetiˈejuˈe pu vejura.

2

Godoni ˈOtuijaho Hu Ronukwinuˈina Pana

1 ˈEnavo ijihunaˈe joni ˈunama pina panamu. Ja ea irahipo ea ˈahoˈa namahujaho joni ˈunama pina panamu. Ijihuni maijaho a ea irara ea ˈahoˈa namahujaho a orono oni ahijaˈe vene avanu. Ja ea irahipo ea ˈahoˈa namahujaho iraka kaˈene pura vejujaho ja ˈuˈo ijaˈina vejura.
2 Nú niheju Godiho ea ijaˈina vejiˈinijija ˈotua arimaa vetiuna.
3 ˈÚ ea ikije vea kaˈene ea ijaˈinaˈe vejujihi namahiˈi ja ˈuˈo ijí ˈunama nikwinuˈina kaji vejujaho ja vwihajujaho Godoni ˈotua asúka asinaˈeja?
4 ˈÚ Godira ja hami ˈahiˈi kaivo Hu eha marako pamihe ˈee makiviˈi hinujaho ja senavo? Godi ja hami ˈahiu jihuni maijaho ja joni sisea areˈi kaivo taˈarohe roˈavarono avanujaho ja vi hena kavo?

5 'Enakaivo ja joni oja kisimaʼura rejuʼe ja pataaroha roujihuna ja Godoni sena jonaʼe nianauraʼomo Godoni sena vea kaʼene Hura 'otua arimaaʼe veʼamajino roe samaahirave kahuna.
6 Hu ea kwinu kwino pura raka kaʼene vejajaʼinaʼe eha areri ijaʼina vajihuna.
7 'Enakaivo ea kaʼene naʼia mapokaʼe masuani hine mamaa vene 'ee pinana maiji sarame 'ee hura vene 'ee uneunecha kaʼene majama nahuniji saravujija Hu majama hihunijaho pu mihuna.
8 'Enakaivo ea kaʼene pu pusumano vwihaʼikaʼi nimaiji pataʼarohujaho 'ee une-unecha sisearu vejujija Godoni sena 'ee ajira pu mihuna.
9 Ea kaʼene sisea vejiʼi hijujija pu haha hianame 'ee sisei hihuna. Amura Jua renareje ijiʼa Kuriki 'uʼo renahuna.
10 'Enakaivo ea kaʼene mamaaʼe vejujija pu pinana 'ee hura 'ee matauviʼina mihuna. Amura Jua mihareje ijiʼa Kuriki mihuna.
11 Ijihuni hahi Godiho ronu kwino rejiʼina pana.
12 Ea kaʼene Godoni varapa paheji'i sisea venujaho hu varapa paʼa eha sisea apehuna kaivo ea kaʼene Godoni varapa niheʼi kaivo sisea vejujaho pu varapijara eha sisea mihuna.
13 Ea kaʼene Godoni tamaneru hejujija nihoʼo Godoni unaʼijaho ariramaa pana. 'Enavo ea kaʼene Huni tamana hena vejujija Godoni unaʼa ariramaa rehuna.
14 Jenitarua Godoni tamana pahejura vo puni oja vaji rakijara maaʼe rakijara siseijaho nihena kavu. Godoni tamana pu pahejura kaivo puni tamanijaho puni varapa 'waviʼi vejura.
15 'Unama kaʼene pu vejujipo najuhujaho pu Godoni tamana kima heju. Godoni tamana 'ahoʼa puni oja vaji navu. 'Enaʼomo pu sisea vejujaho pu nihoʼo junavura. Ijihuni maijaho Godoni tamana 'ahoʼa puni oja vaji navu. 'Ene puni oja vaji vwihane henareʼe rakijara sisee rakijara maa ijaho vwihajura.
16 Ijí vea kajino Godira emaapuni hema Jesu Keriso oni vaji namahuna. Ikaho nuni vuʼa.

Jua Varapijara Namahajina

17 'Enakaivo a Jua 'iʼeme 'ee tamana venuna 'iaviʼi Godoni arovua 'warame 'ee
18 Huni ura ijí hene 'ee uneunecha mamaiji kime avavu jihuni maijaho varapijara najuhana.
19 'Ejume ja vwihajujaho ja ea kaʼene nia supaviʼiniji 'ajohaʼina rone 'ee ea kaʼene nututi ojujihi puni hanajiʼina roju.
20 Ja vwihajujaho ja tamana nimaijaho hena kaviʼini jihunaʼe ja sesamaa najahe 'ee ea kaʼene puruva retiʼinijija najahuna roju.
21 Ijihunaʼe ja ea 'ahoʼa najahu jaʼinaʼe ja vi ojono nasaravure? Ja ea 'ahopo nesa paapeʼavarono 'waravujaho 'ú ja nesa apejure?
22 Ja ea pipuni napara paturaha 'iavujaho 'ú ja napara turamaure? Ja godi iraʼata senavujija 'ú ja Temiporua paninamaure?
23 Ja Godoni tamana kajara jonunaʼi namujihunaʼe saʼaii 'urahoju kaivo ja varapa kaji 'ejujaho ja vi Godoni hura vejure?
24 Godoni ira vaji vejajaʼinaʼe ja ijaʼina vejujihunaʼe Jenitarua puni vajijaho Godoni ihijaho matahura '*úmana*.
25 Ja varapiji hene vejiʼina reʼavajaho sisa 'uhuujaho nimaa unenu pina niʼinaʼe rehuna kaivo ja varapa kaji tuaviʼinaʼe reʼavajaho joni sisa kaʼene 'uhuajaho sisa paʼuhuaha repunaʼi rehuna.
26 'Enavo vu ea kaʼene sisa pahuahiʼinijara varapijara 'warama jaʼinaʼe veʼamajaho 'ú sisa paʼuhuaʼinijaho sisa 'uhuahare punaʼi reʼeja?

27 Ea kaˈene puni haha sisa paˈuhuiˈinijipo varapa hene vejiˈina reˈeje ja ea kaˈene
sisa ˈuhue ˈee varapa he parajiˈinijipo eˈavajaho ˈú pu ja panamaˈeja?
28 Hu hahijaho Jua saˈinaˈe kavu kaivo hu nimaa Jua pana. ˈEne ea ˈahoˈa Jua puni
tamana kaji maiji vene sisa ˈuhuˈi kaivo nimaa nimaa Jua pana.
29 Ea kaˈene Jua nimaa nimaijaho ˈAvenijara huni oja vaji sisa ˈuhuahajina kaivo
varapa ˈararihau jihunaˈe Jua rehuna pana. ˈEnajihunaˈe emaapo hu aromahuna pana
kaivo huni arovu ijaho Godinaˈi rene rouna.

3

1 ˈEnajihunaˈe iviˈa iraka maijihunaˈe nú Jua rejare? ˈEne iraka maijihunaˈe nú sisa
ˈuhuure?
2 Jua rejujaho nihoˈo mamaa. Marakuˈijaho Godira Juaˈa Huni ira ˈee Huni tamana
ijiˈi vajihana.
3 Jua kajija ea ˈahoˈa panimaa roju. ˈÚ ijí pura panimaa roju kajara veje Godira iraka
kaˈene pu nunaˈi veˈiro nahama ˈwaramajaho paveˈena?
4 Ijaho veje nihoˈo nimaa paˈarenama. Ijihuni maijaho Godiho nimaa nimaa kaivo
ea mahoˈo iraˈasina. Godoni ira vaji ikaˈina ˈwaramana.
Ijihunaˈe Oni irijara najaˈamajaho A nihoˈo nimaa nimaa ˈee ea ˈahopo A vena
kaˈavajaho A nihoˈo nimaa nimaaˈe kahuna ˈúmana.
5 ˈEnakaivo núni siseijara reje Godiho ariramaa reˈamajaho nú iviˈa ichá ˈwaˈeja?
Godira nú eha múhujihunaˈe Hu sisea raka? Na emaijihunaˈe nuni vwiha ˈwaravu.
6 Nihoˈo Godiho ijaˈina pana. Hu mweˈakaho ichá'inaˈe ˈotua vetiˈena?
7 Na iraˈata veˈipisa ijara veje Godoni nimaa nimaijaho samaahiravakame Hu
ichá'inaˈe na ˈotua vetie eha mihaˈe?
8 Ea ˈahopo nú hanaˈi irechamúe núra ˈwaravara ˈwaviˈi ijá ˈwavura Roe sisea
vejakame mamaapo roa ˈwavura. ˈEnajihunaˈe puni eha sisea ijaho nihoˈo arimaa
apehuna.

Ea Mahoˈo Sisea ˈEe Ariramaa Paˈajina

9 ˈEnajihunaˈe nú ichá'ina ˈwaˈeja? ˈÚ nú mamaa kaivo pu sisee? Nihoˈo pana. Nú
nimaraku najahujaho ea mapoka Jua ˈee Kuriki puˈúmo sisea.
10 Godoni ira vaji ikaˈina ˈwarumana
Ea kwinuˈwi nihoˈo ariramaa paˈamaa.
11 Ei pini Godi hena kamuna pana ˈee Godoni ˈunama ariraka nimaa nimaiji sahuna
pana.
12 Ea mahoˈo ˈunama ani vaˈara ˈee ea mahoˈo maa paˈanaˈe rejara. ˈEne nihoˈo ea
kwinu mamaa vehuna pana. Nihoˈo pamamaa.
13 Puni irijaho areri ea sakahapo ˈuvujaˈina hejura. ˈEne puni mitara ˈahijaho iraˈati
ituˈoˈuna navu. Uneunecha mapoka kaˈene puni ira vaji ˈwavujaho areri tapara kaˈene
ˈúsia rukini jaˈina.
14 Puni ira vajijaho ea siripame ˈee seni ituˈona navura.
15 Puni mumorijaho mamako vaˈe ea ˈanae kwahuna ura renaura.
16 Pura ˈunama kaˈene ojujaho uneunecha tirakune ˈee ea mapoka siseˈi ˈahiura.
17 ˈEne pu matauhuni ˈunamijaho pahena pavwihajura.
18 ˈEne puni unaˈijaho Godi pu pajuhavura ˈúmana.
19 ˈEnaˈomo nú niheju Godira Huni tamana iraka kaˈene ˈwaramajaho Jua kaˈene
varapa hari hijujihi ˈwaramana. Ijihunaˈe ea mahoˈo ira paˈa rene ˈee kwaa ara
mahoˈo Godoni ˈotua asúkijaho paasihuna.
20 ˈEnajihunaˈe Godoni tamana kajara ˈwaramaji hina vejujihunaˈe nihoˈo ei pini
Godoni unaˈi ariramaa rehuna pana. Godoni tamana kajihuni maijaho sisei jihuni
maiji najuhana.

'Unama Ichá'iniji Nú Godoni Una'i Ariramaa Rejajina

21 'Ene tamani jihuni 'unamijaho pana kaivo Godi iviamaa 'unama arimaa Huna najuhu. Ike 'unamakaho Godoni tamaniji'o poropetijihipo nimaa vejara.
22 Ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu Godoni una'i ariramaa rehuna. Godiho ronu kwino parehuna.
23 'Enajihuna'e nú ea mapoka sisea 'ee Godoni manuriji areria pana.
24 Ea ka'ene Jesu nimaa roji'inijija Godi pu ariramaa 'iamu. Nú Huni unenu'u pina pavenahara vo Hu nú maiji vwihanú*ana* 'ee Hu nú Jesu Keriso oni vajijino kú'o 'imenue 'ekana.
25 Nú nimaa rojujaho Godira Jesuho ranavume roe núni tinia apene kwame Huni 'aa ka'ene arihajara vejume Godiho oja sonanana. Ija'ina'e venajaho Hu arimaiji najuhana. 'Enajihuna'e nitama ea ka'ene sisea vejajaho Godiho maraku'a matauma puni sisei jihuni eha pamihana.
26 'Enajihuna'e Godi iviamaa Huni arimaiji najuhe ea ariramaa 'iamujihuni maijaho pu Jesu nimaa rojujihuna'e 'waramuna.
27 Nú irakijihuna'e sasu'eja? Ijaho niarevara. Varapa iraka sa'ine 'ee kaukara mamai irakiji vejare? Niho'o pana. 'Enaka'i nú nimaa rojujihuni maiji hene vejara.
28 'Enajihuna'e emaijaho hura nimaa ronujara reju'e ea arira'e renuna tamana ka'ene vejujara reje arira rehuna pana.
29 'Ú Godiho Jua punaruna raka? 'Ú Hu Jenitaru puni Godia 'u'o pana raka? 'I'a Jenitaru puna 'u'una.
30 Nimaa Godiho ea ka'ene sisa 'uhui'inijija puni nimaaroa 'ahijino veje pu arira'e rehune 'ee ea ka'ene sisa pa'uhuahajija puni nimaa roijara reje pu kwinu rehuna.
31 'Ú nú nimaa rojujihuna'e Godoni varapa tamanijaho pataaro'eja? Niho'o ija'ina pave'avara. 'Enakaivo nú varapa kajaho veje núni una'i kisima'ura'e rene nahuna.

4

Eparahami Nimaa Ronaji Ariramaa Renana

1 Eparahami ka'ene núni amujijaho hahijihuni 'unamijaho iraka'e piunamane?
2 'Ejume Eparahamira uneunecha mapoka ka'ene venajara reje hu arimaa'e re'ipisa ijara reje hu ori sasuva'a. 'Enakaivo Godoni una'i hu areri pasasuva'a.
3 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina 'warumana.
Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa 'wamana.
4 Ei pini kaukara ve'amajaho hu eha apehuna kaivo swara vene mahuna pana vo hura kaukaraka venajihuni eha mahura.
5 'Enakaivo ea irara unenu'u pina parenuna vo Godi ka'ene ea siseijija ariramaa 'iamaji nimaa ronujaho Godi huni nimaa roijaho niho'o ariramaa 'iamana.
6 Teviti 'u'o ija'ina 'warumana. Ea sisea veji'inijija Godi pu ariramaa 'iamu jihuna'e pu merajihe paranuna. Pu unenu'u pina vejakame Hu ariramaa 'iahuna pana kaivo pu Hu nimaa rojumakame 'waramana.
7 Ea irara Godira vejume huni sisea vwihana arevume niho'o pa'arenana ronujaho teamanama paranu.
8 Ea sisea ka'ene Godira puni sisea vwihane aremaume nipa'arejajija niho'o teamanama paranu '*úmana*.
9 Teamanavu kajaho sisa 'uhui'ina punaru roana 'aho ea sisa pa'uhui'ini jihipuna 'u'o roane? Kaena. Nú nihenare'e 'warama avaju. Eparahamiho Godi nimaa ronajihuna'e Godi hu ariramaa 'wamana.
10 Vea vecha Godiho Eparahami ariramaa 'wamane? Hu vea ka'ene sisa 'uhuajina ho sisa mai'o pa'uhui'inijino 'waramane? Hu mai'o sisa pa'uhui'ini veijino 'waramana.

11 Eparahami Godi nimaa rojume Hura ariramaa 'wamajihunaᶦe túnaᶦi pu hu sisa 'uhuahara. Ijihunaᶦe Eparahamiho eaka mapoka kaᶦene nimaa roᶦikaᶦi sisa paᶦuhuahiᶦini jihipuni oma. 'Enajihunaᶦe ea irara Godi nimaa ronajaho Godi hu ariramaa 'wamana.
12 Eparahami 'uᶦo Jua 'ahoᶦa kaᶦene sisa 'uhuiᶦini jihipuni oma. Ijihuni maijaho Eparahami maiᶦo sisa paᶦuhuaᶦeme nimaa ronajaᶦinaᶦe pu 'uᶦo nimaa roᶦavajaho pu ariraᶦe rehuna.

Godira Nahama ᶦWaramajija Nimaaroa Vajiji ᶦEkahuna

13 Godira Eparahami huni amuhijijihi puᶦúmo kwaa ara mahoᶦo kakaho miᶦiro nahama 'waramana. Ijihuni maijaho hu Godi nimaa rojume Hura arimaa 'wamajihunaᶦe avanana. Hu tamana vejakame ijí mihuna pana.
14 Nú Jua puni tamana vejakame Godi merajúᶦipisa ea kaᶦene Godi nimaa rojujaho iraᶦata reje 'ee Hura nahama 'warumaji 'uᶦo iraᶦataᶦe rejaᶦa.
15 Ijihuni maijaho ijí tamana kajarahara venue nú 'otua vehuna. Varapa ijaho panaᶦipisa nú paᶦejaᶦa.
16 Ijihunaᶦe nú Godi nimaa rojajihunaᶦe Hu nú maijí vwihanúe múhajihunaᶦe Hu nú nahama 'warumajaho Huni amuhi puni vaji nimaa rehuna. Godi Juaru pamerajihana vo ea kaᶦene Eparahamira nimaa ronujaᶦina nimaa rojiᶦinakaho ijá merajihuna. Eparahamiho nú eaka mapoka kehi puni oma.
17 Ijihunaᶦe Godoni ira vaji Eparahami rone ijaᶦina 'warumana. Nara a vena kamareje kwaaka mapokakino eaka mapoka kaᶦene hiju jihipuni oma rehuna 'úmana. Kwaaka mapokakino eaka mapoka kaᶦene Eparahamira nimaa ronajaᶦinaᶦe nimaa rojiᶦinijija Godira 'ekahuna. Godi kaᶦene ea kwamasahiᶦina vejuᶦe 'urine 'ee uneunecha kaᶦene paᶦajiᶦi vejuᶦe rejiᶦinijina.
18 'Ejume uneunecha kaᶦene túnaᶦi nimaa parehuna saᶦinijija hu majama nimaa ronana. Ijihunaᶦe hu ea mahoᶦo ikihi puni oma rehunaᶦe nahama nitama 'warame ijá 'wama Oni amuhijijija ijaᶦinaᶦe rehuna 'wamana.
19 Eparahamiho ema juara mapoka mapoka (100) paᶦarejume naparaha Seraho paranamaa renajihunaᶦe hariha nahehuni 'unama nitanumana. 'Enakaivo Eparahami ni ema renana vo huni nimaaroijaho maiᶦo paajuranana.
20 'Enakaivo Godira raka kaᶦene nahama 'waramaji hu panimaa rone arena oᶦunana kaivo maiji nimaa ronama hijiᶦi huni nimaaroa kisina rene naᶦejuᶦe hu Godi taᶦarohiᶦi hinana.
21 Eparahami ijaho nihena kamajihunaᶦe Godira raka kaᶦene nahama 'waramajaho areri ijá vehuna.
22 Eparahami Godi nimaa rojumakame Godi hu ariramaa 'wamana.
23 Godoni ira ikaᶦina 'waramana A ariramaa 'wamana. Ijaho Eparahami onaru rona 'warahuna pana
24 kaivo Godi nú eaka mapoka kihi rona 'warumana. Godira Jesu vejume kwama 'urinaji nú nimaa rojajihunaᶦe ariramaa 'úmuna.
25 Jesuho núni sisei jihunaᶦe kwamana. 'Enarena Hu kúᶦo 'urinajaho nú venue ariramaa reᶦavarono 'urinana.

5

Godi Nimaa Rojujihunaᶦe Huni Unaᶦi Ariramaa Rejujina

1 'Enajihunaᶦe nú nimaa rojajihunaᶦe arimaaᶦe rejaraᶦomo Godi puᶦúmo matauma hihunijaho núni Natohwa kaᶦene Jesu Keriso oni vaji apejara.
2 Nú Huni vaji nimaa rojajihunaᶦe maiji vwihanújaho apene ijihuni toi namijuᶦe aneja vene najuhe 'ee túnaᶦi Godoni mamaaᶦe kaᶦene 'ekahuniji teamanuᶦejuᶦe 'ajaha hiju.

3 Ijiru pana kaivo nú sisei hiˈeja vo nú teamanuma paranúhuna. Ijihuni maijaho ijí
sisei hiˈavajara niˈajúˈeje nú masuani hina apena vahuna.
4 Matauvujara venue nú ea kisina rejura ˈee ea kisina rejujara vejuˈe nú túnaˈi raka
kaˈene rehunijaho masuani ˈajahe hijura.
5 ˈEne ijí túnaˈi raka kaˈene rehunijara paveje nú temukuhuna. Ijihuni maijaho
Godira ea oja mihujaho Godoni ˈAvena kaˈene núa múhajihuni vaji ranamana.
6 Nú vea kaˈene onúno niˈajarahuna areri parenani veijino Kerisora roe ea sisesa
punaˈe kwamana.
7 Ea pina nihoˈo areri ea mamaa pipuni jihunaˈe kwahuna ura pareˈena. ˈEnakaivo
ea kwinu kwino ea mamaa punijihunaˈe kwamasahura.
8 ˈEnakaivo Godi nú oja kaˈene múhaji najuhu jihuni maijaho nú sisea kaivo Hu
Jesuho ranavume roe núnijihunaˈe kwamana.
9 Ijihuni hurijino Huni ˈaijara núnijihunaˈe ariha jihunaˈe nú arimaa ˈúmana. ˈEne
nú Godoni sena ijaho asihuna.
10 Vea kajaho nú Huni naka rejara vo Huni Harihijaho núnijihunaˈe kwamanaˈomo
Hu nú venume nú kúˈo Godoni napuhijaˈe rejara. Ijiru pana kaivo Huni hiijara veje
nú maranúhuna.
11 Ijiru pana kaivo núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji nú Godinaˈi teamanuma
paranu jihuni maijaho Huni vaji núni napura rehunijaho apejara.

Atamu ˈEe Keriso Puni Vuˈa

12 Ijihuni hahi ea kwinu sisea kaˈene venajara rejume sisea mweˈakaho mahoˈo
apenana. ˈEnajihunaˈe siseijara rejume kwamasahuna aneja renana. ˈEnajihunaˈe
kwamasahunijara ea mahoˈo kihi puni vaji rausahana. Ijihuni maijaho pu mahoˈo
sisea vejura.
13 ˈEnakaivo nitama ike Godoni tamanakaho maiˈo panaˈeme sisea ijí namana kaivo
Godi puni sisea kajijahija pu panamahana. Ijihuni maijaho vea kajihijaho Huni
tamana maiˈo panamana.
14 Vea kaˈene Atamura hinaji rena roe Mosisi oni veiji rene ea kaˈene hijajija
kwamasahara. Ijí ea kajija sisea kaˈene Atamura venajaˈina pavejara vo majama pu
kwamasahara. Atamuho areri Jesu kaˈene maiˈo túnaˈi rohuni jihuni manura saˈina.
15 ˈEnakaivo swara kaˈene mamúhajaho siseiji vareˈina pana. Ea kwinu sisea kaˈene
venajara rejume ea mahoˈo kwamasahara kaivo Godoni maiji vwihanúajaho mahoˈo
niˈini jihunaˈe Ea kwinu Jesu Keriso swara vene múhajara reju ea mapoka maraniu.
16 ˈEnajihunaˈe Godoni swarijaho areri ea kwinu ijara sisea kaˈene venajaˈina pana.
ˈEne ijihuni ropunaˈijaho ea kwino sisea kaˈene venajihuni eha ijaho sisea apehuna
kaivo ija ropunaˈijaho swara kajara reje ea mapoka sisea vejara vo arimaaˈe rehuna.
17 Sisea kaˈene ea kwinu Atamura venajara kwamasahuni ˈunamijara emaa puni
unaˈi natohwa renana kaivo ijihuni hurijino Ea kaˈene maijí vwihanúe ˈee swara
kaˈene arimaiji apejajija pu Ea kwino Jesu Keriso oni vajijino majama hihuna.
18 Ea kwino sisea kaˈene venajara rejume ea mahoˈo eha sisea apeja jaˈinaˈe vu Ea
kwino arimaaˈe venajara reje ea mahoˈo arimaaˈe majama hihunaˈe renahuna.
19 ˈEjume ea kwinu ira pahene pavena jihunaˈe ea mahoˈo sisea rejara kaivo Ea
kwino ira hene venajihunaˈe ea mapoka arimaaˈe rehuna.
20 Siseiji ˈoiˈoi najaˈeje mapoka reˈavarono Godoni varapijaho roana. ˈEnakaivo
siseijara emarenajaho Godira maijí vwihanúajara maijí aniˈinaˈe asima paranana.
21 Ni areri sisei jihuni ˈunamijara natohwa rejume kwamasaha jaˈinaˈe vu ma ijí
vwihaniujaho arimaa ijihuni vaji natohwaˈe rene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji
majama hihuna.

6

Sisei Rejume Kwamasahara Vo Keriso Oni Vaji Maiˈo Hiju

1 ˈÚ nú ichá ˈwaˈeja? ˈÚ nú hine sisea majaa veje maijí vwihanúajaho emareˈena?
2 Nihoˈo pana. Nú ichá vene sisea ni arevajaho kúˈo hine veˈeja?
3 Jesu Keriso oni vaji samue ˈee Hura kwamajino nú ˈuˈo pu puˈúmo kwamasahajaho ja vi hena kavo?
4 ˈEnajihunaˈe Hura kwamajino nú ˈuˈo pu puˈúmo kwamasaharaˈomo Amo oni haruri vejume Kerisoho ˈurina jaˈinaˈe nú ˈuˈo ijaˈinaˈe ˈurine ˈunama maiuˈini ˈurahe ohuna.
5 Nú Hura kwamajaˈinaˈe kwamasaˈavajaho Hura ˈurina jaˈinaˈe nú ˈuˈo nimaa nimaa ˈurihuna.
6 Núni ˈunama sahasijaho pu puˈúmo ˈaniara. ˈEne núni haha kaˈene sisea rukinijaho vejume paˈarenanaˈomo nú iviamaakaho kúˈo sisei jihuni pwea parehuna.
7 Ea irara kwamujaho sisea vehuni harurijaho niranamana.
8 ˈEne nú Keriso puˈúmo kwamasaharaˈe reˈamajaho nú nimaa rojujaho nú kúˈo pu puˈúmo ˈurina hihuna.
9 Kerisoho nikwama ˈurinanaˈomo nihoˈo kúˈo pakwahuna. Kwamasahuni harurijaho Hununaˈa nihoˈo panamu.
10 ˈEnajihunaˈe Hura kwamajaho Hu sisei jihunaˈe niˈaha kwino kwamana kaivo Hu iviamaa ˈurine hia kaˈene hinujaho Hu Godonaˈe hinu.
11 ˈEnajihunaˈe ja vwihaha ja sisei jihuni ˈunamijaho nikwamasahara kaivo Jesu Keriso oni vaji ˈurine Godi puˈúmo hiju.
12 ˈEnakúne ja paveje siseijara joni haha kehuni ˈunamijaho natohwaˈe rejakame ja joni haha kehuni ituniji hene veˈava.
13 ˈEnakaivo ja pakiˈeje joni haha pwinana kehi ˈeke ˈunama kaˈene sisea vejuri kukuijihi reˈava kaivo kwamasaharaˈe ˈurina hijujaˈinaˈe joni hahakaho mahoˈo Godi vajahe Godoni ˈunama arira vejuri kukuaˈe reha.
14 ˈEnajihunaˈe siseijaho maiˈo joni natohwa parehuni maijaho ja iviamaa varapa huni hara pahiju kaivo ja maijí vwihania jihuni hari hiju.

Ariramaa Huni Pwehija

15 Nú icháˈina veˈeja? Nú varapa hara pahiju kaivo maiji vwihanúani harijino hijujihunaˈe nú majaa hine sisea veˈeja? Nihoˈo ijaˈina paveˈavara.
16 ˈÚ ja paheju? Vea kaˈene ja ea ˈahopuni ira hene vejujaho ijí ea kaˈene ja huni ira hene vejujihuni pwehija rejura. Areri ja sisei jihuni ira hene vejujihuni eha ijaho kwamasahuna. ˈEne mamai jihuni ira hene vejujihuni eha ijaho arimaaˈe rehune?
17 ˈEnakaivo Godi teimani ˈwaha. Ijihuni maijaho ja sisei jihuni pwehija rejara kaivo ja joni oja vaji ˈunama kaˈene najahuke hene vejara.
18 ˈEjume siseijaho ja irechamiˈejume ja ariramai jihuni pwehija rejara.
19 Na ema puni ˈunamijino ikaho ˈwaravu jihuni maijaho joni hahijaho majano ajuasinaˈe rena namu. Ja maraku sisei jihuni pwehija rene ˈee joni haha pwina sisei jihuni pwehija rene ˈee hine hura hara sisea vena apene roarakúne iviamaa joni haha pwinakaho vajahe arimai jihuni pwehijaˈe rejakame ja Huaˈinaˈe rena apene vaˈi hiˈavara.
20 Ijihuni maijaho ja vea kaˈene sisei jihuni pwea rejajaho arimaijaho ja irechamiana.
21 ˈÚ vea kaˈene ja uneunecha kaˈene iviamai kivuˈe junavuji ja nitama vejiˈi hijajihuni maijaho iraka mamaaˈe apejare? Ijí uneunecha kaˈene jara vejiˈi hijajihuni eha ijaho kwamasahuna.
22 ˈEnakaivo iviamaa siseijaho ja ni irechamiuˈe ja Godoni pwehija rejajihunaˈe ja eha ijaho ariramaa aniˈina. Huaˈinaˈe rene ˈee majama hihuna rejara.

23 Sisei jihuni 'ehijaho kwamasahuna kaivo Godira swara ka'ene mamúhajaho Jesu Keriso ka'ene Natohwi jihuni vaji majama hihuna.

7

Napasinejuri Mina Veji'i 'Waravajina

1 Ehu núne ja ea ka'ene Mosisi oni tamana heji'inijija mai'o hijuri veijaho hine tamana venu venu va'o kwamasa'avajaho tamana kaji kú'o vehuna pa'arehune?
2 Napari parua venujaho tamana ija'ina'omo napara kajaho paruaha kaji'i hina apena va'u va'u'e paruaha kajara kwamujino huni harura hari hinujaho pa'arenuna.
3 'Enavo paruaha hi'eje hu va'e parua pina ve'amajaho hu parua turavi'ina 'wahuna. 'Enakaivo napara kajihuni paruijaho kwa'eje parui pini hu 'wa'amajaho hu napara kajaho paturahuna.
4 'Enajihuna'e vwehu núne ja 'u'o venaume varapa huni harura hari hijajaho Keriso oni haha vaji kwamasahara. Ijihuna'e ja iviamai Keriso ka'ene kwama 'urinaji jaha hijujihuna'e nú Godoni 'ina renahi'ina'e rehuna.
5 'Ene nú hahijihuni 'unamijino hijajaho sisea ani ani varapijara vejume núni haha pwina vaji kaukara vejumakame nú kwamasahuni 'ina'e rejara.
6 'Enakaivo nú iviamaa varapijara 'uninamúajaho ni irechamúana. Nú ijí 'unama kajihuni hari hijujaho arevara. Ijihuna'e nú iviamaa 'Avenijihuni 'unama maiu'inijiru vehuna kaivo varapa sahasi jihuni 'unamijaho ni arevara.

Varapa 'Ee Sisea

7 'Ena'omo nú ichá'ina 'wa'eja? 'Ú Mosisi oni tamanijaho sisea raka? Niho'o pana. Mosisi oni tamanijara rakijara maa'e rakijara siseijaho najuhu. Na ijí itunavu kajaho sisea pavwihajuta kaivo tamana kajarahara 'warimajaho ea 'ahopuni uneunecha pakime itunahuna'e 'warumaji henarejo iji'a itunavujaho 'unama sisea kavuta.
8 'Enakaivo siseijaho varapa huni 'unamijino nuni vaji ruha apene veniume na sisea ani ani'ina ura renie itunimana. 'Enakaivo varapijara panamujaho siseijaho harura pa'ana re'ena.
9 Vea ka'ene varapa paroani veijaho na mai'o hijuta kaivo varapi roani veijaho sisea mai'o hijume na kwavuta.
10 Na vwihajujaho varapijara veje na mamaa'e hi'eju rojuta kaivo na ivi'a hejujaho na kwahuna'e heju.
11 'Enakaivo siseijara varapa vajijino nuni vaji ruha apene pisivisivume ijihuni vaji 'aniume na kwavuta.
12 'Enakaivo tamanijaho akuavi'ine 'ee arimaa'e 'ee mamaa.
13 'Enajihuna'e varapijipo najahujaho siseijaho niho'o sisemaa'e rena paranu.

Ninakaraa Ka'ene Núni Vaji Namujina

14 Tamana kajaho kahino Godoni rena roana kaivo na haha rukine 'ee sisei jihuni pwea.
15 Nara raka ka'ene hene vejujaho na pahena kavu. 'Ene nara raka ka'ene ura ve'i 'ahiujaho na paveju. 'Enakaivo na hine iraka ka'ene na ura pareniuji veju.
16 'Enakaivo na uneunecha ka'ene ura pareniujihi hina vejujaho na varapiji'i nimaa vene avaju.
17 'Ena'omo nara iviamaa iraka ka'ene vejujaho na pana kaivo sisea ka'ene nuni vaji namujara veniu'e veju.
18 'Enajihuna'e na nihena kavu. Raka ka'ene nuni haha vaji navujija niho'o pina maa panamu. Na 'unama ariramaa ani ani samareje maaru ve'iro savura kaivo areria pareniu.

19 'Ene na ura maa ve'iro 'ahiujaho na hina sisea veju. 'Ene na sisea ura pave'iro 'ahiu vo na hina sisea veju.
20 'Ena'omo nara iviamaa iraka ka'ene vejujaho na pana kaivo sisea ka'ene nuni vaji namujara veniu'e veju.
21 Na varapakaho ka'eju'e nuni hia vajijino kaukara venu. 'Ene na mamaa ve'i 'ahiu vo siseijaho majama ijí na hu'úmo namu.
22 Nuni vajijaho Godoni varapa ka'ene namujaho na niho'o teamanima paranu.
23 Na ka'eju'e varapa pina kú'o nuni haha pwina 'ahopuni vaji name nuni vwiha iji'i ninakaramu 'ee veniu'e na sisei jihuni harura vaji hiju.
24 Na niho'o sisei haha hianime 'ee kwa'i 'ahi'eju'e hijukaho ea irara ni'aji'ena?
25 Jesu Keriso ka'ene nuni Natohwijara ni'ajihajihuna'e Godi teimani 'wavu. 'Ena'omo nuni vwiha ijaho Godoni varapi jihuni 'unamiji venu. 'Enakaivo nuni hahijaho sisei jihuni 'unamiji venuna.

8

Godoni 'Aveni Jihuni Vaji Hihuni Vu'a

1 'Enajihuna'e ea ka'ene Jesu Keriso oni vaji hijujija niho'o panama'ena.
2 Ijihuna'e 'Avena ka'ene majama hiji'ini jihuni harurijara Jesu Keriso oni vaji ja venaume sisei jihuni harura 'ee kwamasahuni harurijija ijá irechamiara.
3 Tamani jihuni harura ajuarana jihuna'e varapijara ni'ajúhuna areria parenana. 'Enajihuna'e Godiho Huni Hariha nikwinu ijaho ranavume roe ema puni haha siseiji apenana 'ee areri sisea huni swasa renana 'ee haha vaji sisea ka'ene namujaho 'otua vetiana.
4 'Enajihuna'e varapi jihuni ura ijara núni vaji roe nimaa'e re'amarono nú haha huni ura ijaho pa'urahe oju kaivo nú 'Aveni jihuni ura ijiru veju.
5 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihuni ura ijí 'ararihaujija hahijihuni ura ijiru vwihane vejura. 'Enakaivo ea ka'ene 'Aveni jihuni ura ijí 'ararihaujija pu 'Aveni jihuni ura ijiru vwihane vejura.
6 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu kwamasahuna kaivo ea ka'ene Godoni 'Aveni jihunijino vwihaji'inijija mataume majama hihuna.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene hahijihunijiru vwihaji'inijija pu Godi senavura 'ee Godoni varapa hara pahijura'omo niho'o nija'ina'e areria pavehuna.
8 Ea ka'ene sisei jihuni iraru hena vejujipo veje Godi niho'o teamahuna pana.
9 'Enakaivo ja sisei jihuni hara pahiju. 'Enavo ja Godoni 'Aveni jihuni hari hiju. Ijihuni maijaho Godoni 'Avenijaho joni vaji hinu kaivo ea irara Keriso oni 'Avena paape'amajaho hu Huni ea pana.
10 'Ene Kerisoho joni oja vaji hinu vo sisei jihuna'e joni hahijaho kwamasahuna. 'Enakaivo joni 'avenijaho majama hihuna. Ijihuni maijaho ja ni ariramaa rejara.
11 'Ene Godoni 'Avena ka'ene Jesu vejume kwama 'urinajara joni oja vaji hi'amajaho ja kwamasahuna vo Hura vejume Jesu Keriso 'urina ja'ina'e Huni 'Avena ka'ene joni vaji hinujara venae ja 'u'o 'urihuna.
12 'Enajihuna'e vwehu nune núni chimua namujihuna'e hahijara ura renuni 'unamijaho nú pahihuna.
13 'Enajihuna'e ja hahijihuni ura ijí veji'i hi'avajaho ja kwamasahuna kaivo ja 'Avenijara ura renuja'ina'e hijujaho ja hahijara raka ka'ene venujaho 'aniu'e pa'arenujihuna'e ja majama hihuna.
14 Ea iraharaha Godoni 'Avenijara urani'eju'e ojujija Godoni harihija.
15 'Enajihuna'e ja 'avena ka'ene apejajaho kú'o 'uname va'e juvujihuni pwea re'irono apehuna pana. 'Enakaivo ja 'Avena ka'ene vena'e Godoni hariha rehuniji apejara'omo nú ivi'a Amo Amo 'wavu.

16 Godoni 'Avenijara núni oja vamaa kamino Huhusu ija'ina 'warumu. Nú nimaa
nimaa'e Godoni harihija 'úmu.
17 Nú Godoni harihi jihuna'e Huni aachia 'ekahuna. 'Ene Jesunijaho nú pu pu'úmo
ahuma 'ekahuna. Hu sisei hinaja'ina'e nú Hunijihuna'e sisei hi'ava jihuna'e nú pu
pu'úmo túna'a núni pinana 'urihuna.

Túna'i Jesuni Vaji Núra Mamaa Asima Apehunijina

18 Ijihuni maijaho nara iviamaa sisei hijukaho iraka mamaa ka'ene túna'i rehuni
jihuni manura vehuna areri pana.
19 Uneunecha ka'ene Godira venajija vea ka'ene Godoni harihipo roe samaahirave
kihunijara ura renae oja hiana'eju'e 'ajaha hiju.
20 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujija sakarasahuni harura
hari navu. 'Ene puni ura ijino sakarasahuna pana kaivo Hura siripama jihuna'e
sakarasahu kaivo túna'i marasahuniji kavu.
21 'Enajihuna'e uneunecha mapoka ka'ene iki mwe'i navujija sakarahuni harura
hari navura'omo sakarahuni harurijaho pa'are'eje Godoni harihija pu'úmo mari'uvi'i
hihuna.
22 'Enajihuna'e uneunecha ka'ene iki mwe'i navujija areri napari hariha'e
nahe'irono hahuna'e venuja'ina'e vena apene rouva'o iviamai ro 'e'unu.
23 Mwe'a kakara huhusu 'ajaha nahuna pana 'avo nú 'u'o vea kaji 'ajaha hiji'i núni
tatua amurijaho Godoni 'Avena ka'ene nú apejajina kaivo nú 'u'o hahuna veji'i Hura
aheruve harihwaha'e rene 'ee núni haha hianiji 'eka ruva'amarono 'ajaha hiju.
24 'Enajihuna'e nú raka ka'ene mai'o rehuniji nimaa rojajihuna'e nú maranúana.
'Enakaivo iraka ka'ene nú 'ajiha hijuji ni'ekujaho nú kú'o pa'ajiha hijura. 'Enakaivo
ea irara raka ka'ene hu 'ajahaji kama apenajaho hu rakiji kú'o 'ajaha'e?
25 'Enakaivo unenu'u pina ka'ene nú pakavi'inijihi 'ajaha hijujaho nú matauma
'ajaha hiju.
26 'Enajihuna'e 'unama nikwinu'ina kajino Godoni 'Avenijara núra pivusahujaho
ni'ajúhuna. Ijihuni maijaho nú siporua ichá'ina'e areri 'ohunijaho puruva retúuna.
'Eju'e Godoni 'Avenijara Huhusu núni siporua ira ka'ene emaa areri pa'wahunijino
'ohuna.
27 Hu emaapuni ojijija tina ki parane 'ee Huni 'Aveni jihuni vwiha ijaho ka paranana.
'Enajihuna'e Hu Godoni ehijijihi puni siporua Godira ura renuja'ina'e 'onuna.
28 Nú nihena kavu. Ea ka'ene Godi oja mahe 'ee Huni ura ijí ve'avarono iji pijihajija
uneunecha maho'o ahuma rejujija Godira 'eke veju'e pua maranihuna'e venuna.
29 Nitama mwe'a kakaho pavenani veijikano ea ka'ene Huni Harihiji vare'ina
rehunijija Hu iji pijihana. 'Enajihuna'e Godoni Harihijaho vwehwaha kajihipuni Poka
rehuna.
30 Ea ka'ene Godira mwe'akaho mai'o pavenani veijino iji pijihajija Hu vejume pu
ariramaa rejara 'ee 'u'o Hu venaume ea ka'ene arimaa'e rejajija vejume puni pinana
'urijara.

Godira Jesu Keriso Oni Vaji Oja Múhajina

31 Uneunecha mavarasa'ina ka'ene ike 'waramakaho nú ichá'ina'e ijihuni maa
ka'ene aririjaho 'wa'eja? Godi núnuna'i re'amajaho ea irarahara nú tanu'urú'ena?
32 Godi ka'ene núnijihuna'e Huni Hariha pa'unasu'i kaivo ranavuma nú ea maho'o
punijihuna'e roana. 'Enajihuna'e 'ú Hu uneunecha mapokakija pamavajú'ena?
33 Irara ea ka'ene Godira iji pijúhajija nama'ena? Godira pu ariramaa 'iamu.
34 'Ena'omo ea irara nú namu'ena? Jesu Kerisorane? Hu núnijihuna'e kwamane 'ee
'urinane 'ee Hu Godoni ija mana'inija'i asuma hine núni siporua 'onuna.
35 Ea irara Kerisora oja ka'ene múhajaho ahau'ena? Nú sisea piunime sisei hine ea
'ahopo sise'i 'ahie ora vea rene maisu hine hami pahine erapo so'wi pijú'ava jarane?

36 'Enajihuna'e Godoni ira vajaki vejajaho
Onijihuna'e nú veku veku 'anúue kwamasahu. Nú areri sipia 'ani'irono vejuja'ina'e
'ahúu 'úmana.
37 'Enakaivo Hura nú oja múhani vajijino nú uneunecha ikija maho'o asitaha parajara.
38 'Enajihuna'e na niho'o nimaa rona parajujaho kwamasahuni jarana ho mai'o hijujarana ho 'ona oji'ina puna ho 'avena sisea puni harura puna ho unenu'u pina iviamaa navuji puna ho unenu'u pina túna'i mai'o rehuniji puna ho harura 'aho'a puna ho
39 iki kahi ichutoi va'eja ho iki kami mwe'a vaji va'eja ho unenu'u pina ka'ene vejajara areri veje Godira oja ka'ene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni vaji múhaji ahaahuna areri pana.

9

Godiho 'Ee Isureri Ora Huni Ehija

1 Na Keriso oni vaji nimaa'e 'waravu. Na ira'ata paapeju kaivo nuni vwiha ijaho Godoni 'Avenijara nimaa ve'eju'e 'waravu.
2 Na nuni ehija ka'ene Jua 'wavujihi vwihaniujaho nuni ojijaho hianime 'ee niho'o ni'ima'ura temukivura.
3 Nara iviamaa tinia ka'ene Keriso oni ea rene hijuji rana'ika'i kwahuni tinijino ruva'ujara veje vwehu nuna 'ee ehu nuna Keriso nimaa rohuna'e re'ipisa na ija'ina'e veju'u.
4 Pu Isureri ora Huni harihija'e re'avarono iji pijihana. Hu Huni mamaa pu najahe Hu pu pu'úmo 'wame nimaa veti'aravara. Hu Huni varapa mihu'e pu Hu Temiporu vaji oja mahe ta'arohura. 'Ene Hura nahama 'waramajija 'ekara.
5 Puni amuhi puni vaji Kerisoho rene roe haha apenana. Hu uneunecha mapoka kihipuni Húmata 'ee Hu Godi. 'Enajihuna'e majama Hu ta'arohuna. Ameni.
6 Godoni ira vaji Isureri ora nahama 'waramajija parejura sa'ina. Ea ka'ene Isureri vaji nahenajija maho'o Isureri ora pana.
7 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahami oni amuhijijijahija maho'o Eparahami oni harihija pana. 'Enakaivo Aisiki oni vajijino oni amuhija rehuna 'wamana.
8 Ijihuni maijaho ea ka'ene hahijihuni 'unamijino nahenajija Godoni harihija pana kaivo ea ka'ene nahama 'waramajihipo amuhija nimaa nimaa Huna.
9 Ikaho vu'a ka'ene nahama 'waravajina.
Ike vea ikino na kú'o roujino Seraho hariha nahehuna 'úmana.
10 Ikeru pana kaivo Repeka 'u'o Aisiki ka'ene nuni omijihuni hariha hwaharisina 'ekana.
11 Ijí hwaharisina kajija mai'o panahena'e 'ee sisea maa mai'o paveji'ina. 'Enakaivo Godiho Huni urijino ea irá Hu ura renujihi iji pijihuna kaivo ea kajipo siseaho mamaa'e vejakame iji pijihuna niho'o pana.
12 Ijihuni hahi Hu ika'ina'e 'waravara
Amurijaho 'u'uijihuni pwea rehuna 'wavara.
13 Areri Godoni ira vaji vene 'warama ja'ina'e
Jekapiho na oja mahu kaivo Isoho na senimu 'wamana.
14 Ijí Godira ija'ina ka'ene venajaho Hu sisea vena avanana raka? Niho'o pana.
15 Ijihuna'e Hu Mosisi ija'ina 'waramana. Na ura ea irá numi'i ve'ujaho Na numihuna 'ee Na ea irahuna'i temuka ape'i 'ahiujaho Na temuka apejura 'wamana.
16 Godira ea 'aho'a'e numiramu jihuni maijaho ea 'ahopo harura vene 'ee ura renakame numirahuna pana kaivo Godira Huni ura ijino pu numirame vajihuna.
17 'Enajihuna'e Godoni ira vaji Pero rona ijá 'wama

Ikehuni hahi Na venaume a 'urinana. Ijihuni maijaho Nuni haruriji oni vaji ea'e
najahakame Nuni ihijaho mwe'akino maho'o 'wamape ohuna 'wamana.
18 'Enajihuna'e Hu ea irá ura renuji numimuna 'ee Hu Huni ura ijino ea irá huni oja
veje kisina'e rehuna'e ura renuja'ina'e venu.

Godoni Sena 'Ee Numirumujina

19 Ja ike he'avajaho ja ika 'wihuna Hu irakijihuna'e nú namuho? 'Ene ea irara Huni
urijaho tanu'ena? 'wihuna.
20 Aae! Emaa! A ea irana'omo Godi eha vetio? Uneka ka'ene vejajara ea ka'ene hua
venajaho paapome ijá 'wa'ena A iraka vene ika'ina veniane 'wa'ena?
21 'Ú ea ka'ene si'uara veji'inijaho huni harura namujihuna'e anata nikwisu'ina ka-
jino si'uara pina vea mama'ina'e re'eje nihehuna'e vene 'ee pina ma vea mamahakino
nihehuna'e venune?
22 'Enajihuna'e Godiho Huni harura 'ee 'otua vetihuniji ea najahuna'e ura
re'amajaho ijaho Huni ura. 'Ene Hu ura ea ka'ene 'otua vetie 'ee veje pa'arehunijihi
masuani makivi'i 'ajiha hihuna'e ura re'amajaho Huni ura.
23 Hu ika'ina'e venajihuni maijaho Huni pinana mamaijija si'ura ka'ene numirame
nimarako pinana 'uri'amarono amairiarama jihipuni vaji najahuna.
24 Hu Juaru pana kaivo Jenitaru puni vajakino nú 'u'o iji pijú*hajina*.
25 Hu Hosea oni vaji 'warama ja'ina'e
Nara ea ka'ene maraku'a Nuni ea pana 'iavujija Nuni ehija 'iahuna. 'Ene ea ka'ene
maraku'a Na oja pamihujija oja mihuna.
26 'Ene roe ika'ina'e rehuna. Ijí kwaa ka'ene Nuni ehija pana 'iavu kajino pu Godi
ka'ene majama hiji'ini jihuni harihija 'wahuna.
27 Aisea Isureri ora rona ijá 'iama
Isureri ora kakihipuni harihija ea mapoka mapoka ajara sa'ina rehuna kaivo ea kwinu
kwinu Godoni ea nimaa nimaa rehuna.
28 Godiho nimarako roareje mwe'a kakino eaka mapoka ka'ene hijujaho ni'aha kwinu
ijá 'eke 'otua arimaa'e vehuna 'iamana.
29 Areri Aiseara 'warama ja'ina'e
Godi ka'ene ni'ima'urijara nú ea 'aho'a pairechamú'ipisa nú areri Satami'o Kamora'o
rejaja'ina'e reja'a 'úma*na*.

Isureri Ora 'Ee Vu'a Maiu'inijina

30 'Ena'omo nú ike uneunecha mapoka ka'ene nú*ra* hejajija nú ichá'ina 'wa'eja?
Jenitaru ka'ene maraku'a arimaa pasavi'inijija pu nimaa rojajihuna'e arimaa rejara.
31 'Enakaivo Isureri ora ka'ene tamana 'ararihae arimaa'e re'irono 'ararihaajija
arimaa parejara.
32 Irakijihuna'e pu parejare? Ijihuni maijaho pu panimaa rojara kaivo varapiji
ve'avajara reje ariramaa re'eja rojara. 'Enakaivo muna ka'ene veju'e emaa arihu
jihuni 'ahi amaaresume arihara.
33 Areri Godoni ira vaji vejaja'ina'e
Heha! Nara Saioni muna ka'ene emaapo pitachinamie arihe 'ee muna ka'ene emaapo
ijihuni toi pijau'ika'i arihunijaho ranavuta. 'Enakaivo ea irara Hu nimaa
ronujaho hu oja pahiahuna 'iamana.

10

1 Vwehu nune nuni ojijara ura rena paranujaho Isureri opo Godoni ea re'avarono
na Godoni siporua 'ojura.
2 Na nihena kivu. Pu Godina'i maa reju ronare'e hina harura veju kaivo pu Godi
nimaa pahena pakavura.

3 Ijihuni maijaho pu Godoni arimaijaho pakama paheju jihunaˈe pu opuipu puni
ˈunama arimai vejujihunaˈe pu Godoni ˈunamaka aririjaho pataarohura.
4 Mosisi oni tamana kajihuni urijaho Kerisora roana. ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Hu
nimaa roˈavajija pu arimaaˈe rehuna.

Ea Mahoˈo Maranihunijija Nikwino Nimaa Roˈavajina

5 Mosisira ikaˈina venana Ei pini nuni tamana veˈamaji ariramaa reˈi veˈamajaho hu
maaru veˈikaˈi sisea maˈuakuˈwi pavenaˈamajara ariramaa rehuna venana.
6 ˈEnakaivo arimaa rejujaho nimaa rojujihunaˈe reju. Joni oja vaja ikaˈina
paroˈavara. Ea irara akúpa ˈaha vaˈe Keriso ahema ariha roˈena?
7 ˈEje ea irara ariha vaˈe mweˈa vaja kamaho Kerisoho ahema ape ajiru ˈeˈuˈena?
8 Nihoˈo paˈamaa kaivo Godoni ira vajiji ˈwaramajaho ikaˈina ˈwarumana. Godoni
vuˈijaho oni ira rora ˈee oni oja vaja ijiano namu. Ijí ara vuˈa kaˈene nimaa ronujaho
nú ikaˈina a ˈwaravu.
9 Ara oni iri Jesuho oni Natohwa ˈwaˈikaˈi Hura kwavume Godira vejume ˈurinaji oni
oja vaji nimaa roˈamajaho a Godoni ea ariramaa rehuna.
10 Ijihuni maijaho ea oja vaji nimaa ronujaho hu ea ariramaa renuna. ˈEne huni
irijino nahame ˈwaramajaho hu Godoni ea renana.
11 ˈEnajihunaˈe Godoni ira vaji ijaˈina ˈwarumana.
Ea irara Hu nimaa ronujaho hu nihoˈo oja hehuna ˈúmana.
12 Ijihuni hahi Jua ˈee Kuriki aniˈina pana. Ijihuni maijaho Natohwa nikwisuˈina
kajaho ea mahoˈo kehipuni Natohwa ˈee ea irara Hu ˈuraha ˈumenujaho swara
vajihuna.
13 ˈEnaˈomo ea irara Natohwi jihuni iha ˈurahe ˈumenujaho hu Huni ea renuna.
14 ˈEnakaivo ea kaˈene panimaa rojiˈinijija icháˈinaˈe Hu ˈurahe ˈumeˈeja? ˈEne
Hu pahena pakaviˈinijija icháˈinaˈe pu Hu nimaa roˈeja? ˈEne erapo Huaˈe parone
najaˈavajaho pu icháˈinaˈe Hu hena kaˈeja?
15 ˈEne ea ˈahopo pu pairechamie vaˈipisa pu icháˈinaˈe najahaˈe? Godoni ira
vajakiano ijaˈina ˈwarumana.
Ea kaˈene Godoni vuˈa maa maiuˈina mataume apena roajiva jihipuni mumorijija
mavarasaˈimaa ˈúmana.
16 ˈEnakaivo pu ea mapoka kaˈene Godoni ira hejujija panimaa rojura. ˈEnakaivo
nitama Aisea ˈwarama jaˈinaˈe iviamaa renu. Hu ijaˈina ˈwarumana
Natohwiji núra raka kaˈene ˈwaravajaho ea irara nimaa ronane? ˈwamana.
17 ˈEnajihunaˈe Keriso oni vuˈa hejuri vajijino nimaaroijaho rouna.
18 ˈEnakaivo pu nimai ira kaho pahejare?
Pu nihena kavara. Ijihuni maijaho puni ira uhoa kwaaka mapokakino vaˈara ˈee puni
vuˈa kwaa ara mahoˈo kino vaˈara.
19 Isureri ora pahena pakavare? Makuˈijaho Mosisira ijá ˈwaramana
Pu nihena kavara. Na Nuni majama hijiˈinijaho kwaa ˈahosura miˈujihunaˈe ja senama
parahuna. ˈEne Na ea ˈahoˈa kaˈene nihoˈo pavwihajiˈinijihi ˈuˈo miˈujihunaˈe
ja nihoˈo ajinama parahuna ˈwamana.
20 ˈEnakaivo Aisea ˈuˈo ikaˈina ˈwaramana
Ea kaˈene maraku'a Na pasarivajija iviamaa pu Na piunivara. ˈEne ea kaˈene Na
pasarime aporavajihi Na pununaˈi samaahiravuta ˈúmana.
21 ˈEnakaivo Hu Isureri ora ronarena ikaˈina ˈwaramana
Na naˈiaka mapokakino ija jorananame hijura kaivo ja Nuni ira pahene pataarorihe
ˈee Nú puˈúmo pitena vejura ˈwamana.

11

Godira Isureri Ora Numiramajina

1 'Enarena 'Ú Godiho Huni ehija pataarorahi'i ato'urumahane? Niho'o pana. Ijihuni maijaho na 'u'o Isureri ora Eparahami oni amuja ka'ene Penijimani oni amuja.
2 Godiho mai'o ehwaha ka'ene nitama anejijino hena kimajaho paato'aruma'ena. Godoni ira vaji Iraija rona 'waramajaho ja runamiu raka? Iraijaho Isureri opuna'i chicha vene ijihuna'e Godoni siporua 'ona ijá 'wama
3 Natohwe pu Oni poropetia mapokijija 'aniume tirahara. 'Ene pura tinia ka'ene Oni swasa vejujaho tiraku ranavara. 'Ena'omo iviamajai nanasumano hiju'ukame pu na 'ani'irono veju 'wamana.
4 Eha ichá'ina'e Godiho huna venane?
Na ea mapoka (7,000) Peara nuana pavetihe 'ee nitupari pasatiura. Nuna'e 'ajohau'e hiju 'wamana.
5 Iviamaa kakaho areri ija'ina renu. Ea 'aho'a Godira maiji vwihanie iji pijihana.
6 'Ena'omo nú Godira maiji vwihanú*ajara* reje nú Godoni ea rejara'e re'amajaho mamaa venareje rehuna pa'ana'e rehuna. Vejuro'i maiji vwihanúu*jaho* maa pa'ana'e rehuna.
7 'Enajihuna'e nú ichá 'wa'eja? Isureripo savujaho mai'o papiuname apejara. 'Enakaivo ea ka'ene Godira iji pijihajipo apejara. 'E'eju'e ea 'aho'ijija oja kikisima'ura rejara.
8 Godoni ira vaji ea ka'ene oja kisina kajihi ronarena ija'ina 'waramana.
Godira pu vena'e pu niho'o pavwihane Hu pu nia ka'ene kiame ataaka mihajija pu niho'o pahena pakamuva'o roe iviasi veakino usevu 'wamana.
9 Godoni ira vaji Tevitira ijá 'waramana
Puni 'iruma mai'o uneunecha 'aho'a kajihipo pu pisiviakame pu Godina'a niareri rena hiju rohuna. Puni uneunecha ka'ene maa kajipo pu pisimiakame pu hina pivusahi'i hihunijaho puni eha.
10 'Ejakame puni niijaho niho'o nutuma navakame pu niho'o areri nia paniri'uhuna. Puni siseijara pu 'ahinavu'ukame majamano tútúpi arunamie ohuna 'wamana.
11 Na kú'o 'waravu. Pu tachinamia kajara pu venakame Godi pu pataarorahune? Niho'o pana. 'Enakaivo pu siseaka veja kajihuna'e ariramaijaho puni nakijihipuni roume pu apejara. Jenitarupo ijí apejajihuna'e pu senama parahuna.
12 Juapo sisea ka'ene vejajara reje ea ka'ene mwe'akino hijujija maranie 'ee pura pavejajara reje Jenitarua maraniana'e re'amajaho vo Juapo vea ka'ene Godoni kú'o 'unama ro'avari veijaho niho'o ni'ima'ura'e maranihuna.

Jenitaru Maraniajina

13 'Enakaivo na ja ea ka'ene Jenitarua 'waravu. Na Jenitaru puni apasoru ijihuna'e na nuni kaukara kehuni arovua'e 'waravu.
14 Nara Jua venakame pu Jenitaruapo raka ka'ene apejaji ura rena'e ariramaa ijí ape'avarono na 'unama savu.
15 Godira Jua karaa ani irechami'i kaivo eaka mapoka ka'ene mwe'akaki hijujijahija venue 'unama roe Godi pu'úmo napura veju. 'Enakaivo túna'i Godira 'unama 'eka'amajaho pu areri ea kwamasahi'inapo 'urimaravu jarahuna.
16 Oni ahaja amura Godi mahe akuavi'ina'e re'amajaho ahaja maho'o akuavi'ina'e rehuna. Icha tanapa kamara chinuma maa sa'amajaho icha maijaho anuama maa'e rehuna.
17 Arivia 'aho'a kajipo anuama uri'usahe ariha ki'avajaho vu icha 'aho'a puni anuamijikano urimareje 'eka roe ijija ihenami'avara. 'Ejakame ijipuhipo marasahe arivia'e rehuna.
18 Ja icha kajihuni anuama re'avarono Godira ja irechamianakúne ja kehi kehi pa'uraho'avara. Ijihuni maijaho ja icha kajihuni tanapijaho pana kaivo ja maijihuni anuama.

19 Ja ijá 'wahuna Icha anuama kija tu'usahe ariha jihuna'e na ijí ihenamiara
'wahuna.
20 Ijaho nimaa. Pu panimaa rojajihuna'e tu'usahe arihara. 'Enakaivo a nimaa
ronujihuna'e a puni tinia apenana. Ja niho'o pakehi kehi 'urahe o'avara kaivo ijihuni
hura veji'i hi'avara.
21 'Enajihuna'e Godi ijí icha anuama nimaa kajihi pina pa'arena'ika'i 'uhuku ranama
kaja'ina'e ja 'u'o ija'ina'e 'ahi'enakúne hami vwiha'avara.
22 Ja niho'o hami vwiha'avara. Godi ea hami 'ahi'ine 'ee ea 'aho'a eha mihi'ina.
Ijihuni maijaho ea ka'ene panimaa rojujija Hu niho'o hami pa'ahiu kaivo ja nimaa
rone Huni arimai ijí vejujihuna'e Hu ja hami 'ahiuna. 'Enakaivo ja 'u'o panimaa
ro'ipisa Hu ja 'u'o 'uhua ato'arumaa'a.
23 'Ena'omo Juapo roe nimaa ro'avajaho Hu pu 'u'o 'eka'e ihehuna. Ijihuna'e Godi
areri kú'o pu 'eka'e ihenahuna.
24 Icha ka'ene ani'ini jihipuni anuamijiano 'eka roareje arivia kajihuni 'ahi ihenami-
ajaho Godi teamamana kaivo arivia kajihuna anuama maa ka'ene 'uri'usahe arihe
kamino mwe'i navujihi 'eka kú'o arivia kajihuni 'ahi ihe'avajaho Godi teamama
parahuna.

Godira Ea Maho'o Numiramajina

25 'Ene vwehu nune ja hema ka'ene namuke hena ve'avarono 'waravu. Ijihuni
maijaho ja Huni ea rejajihuna'e jarika pare'avara. Ijaho nimai Isureri ora ea
pwinana'a oja kisina'e rene hi'eju'e Jenitarua roajiame Huni ea re para'eja'e iji'a
Isureri mapoka nimaa rohuna.
26 'Enareje Isureri ora maho'o Godoni ea rehuna. Godoni ira vaji vejaja'ina'e.
'Ene puni ni'ajihi'ina Saioni rena roe Jekaponi sisea 'eka ato'aruhuna.
27 Ikaho raka ka'ene Na pu pu'úmo 'wame nimaa vejujina. Vea kajino Na puni sisea
'eke ruvahuna 'wamana.
28 Núnijihuna'e pu ea mapoki jijahija Godoni vu'a maa maiu'ini jihuni naka rejara.
'Enakaivo Hu pu iji pijihe 'ee emahwaha nahama 'warama jihuna'e Hu majama oja
mihu.
29 Ijihuni maijaho Godira swara 'ee 'umenaujaho Hu kú'o pa'eka ruva'una.
30 Ja nimarako Godoni ira pahene vejaja'ina'e pu Godoni ira hejura kaivo paveja
jihuni hahi Hu ja numiramana.
31 Pu iviamaa Godoni ira pahene vejaja'ina'e ja Godoni ira hene veju'e Hura ja
numirama ja'ina'e pu 'u'o numirahuna.
32 Godoni vwiha túchamaa ijaho ea maho'o Huni ira pahene vejujihuna'e Hu ea
maho'o 'u'o numirahuna.

Godi Ta'arohu

33 Godira ichá'ina ka'ene hena kama vwihanunaka ni'ima'uraka mavarasa'inijaho
nú areri niho'o pahena pakavu. Hura 'unama ichá'ina'e uneunecha 'aho'a ve'iro
'ahaujaho nú niho'o pahena pakavura 'ee raka ka'ene Hura vehuna vwihanujaho nú
areri pahena pakahuna.
34 Godoni ira ika'ina 'warumana
Ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamo? 'Ee ea irara Hu vwiha ni'ajahe nahi'ina'e
re'ena?
35 Ea irara areri Godi iraka mahana'omo Godi kú'o ta'arohe ijí ea kajaho eha ma'ena
'úmana.
Niho'o pa'amaa.
36 Uneunecha mapokakija Huni rene roara 'ee Huni vaji rejara 'ee maho'o Huna.
Ijihuna'e nú Hu majama ta'arohuna. Ameni.

12

Godoni Kaukara Vaji Hia Kaˈene Hijujina

1 Vwehu nune na ja jariraviˈi ˈwaravukúne. Godira ja numiramani vajijino joni hahijaho maiˈo hine akuaviˈine ˈee swasa kaˈene Godi teamahuni jaˈinaˈe vene maˈavara. Ijaho raka mamaa kaˈene núra Godi oja mahe venahunijina.

2 Ja ike mweˈa kehuni ˈunamijaho paˈararihaha kaivo taˈarohe joni vwiha veje maiuˈina reˈavara. ˈEjakame ja Godoni ura kaˈene mamaa ˈee ariramaa ˈee hu teamahuni jaˈinaˈe najaha.

3 Ijihuni maijaho Godi na maiji vwihaniarena na Huni pwea reˈurono iji pijihana. Ijihunaˈe ja eaka mapokakihi ikaˈina ˈwaravu. Ja joni haharu vwihanareje paˈunirame ˈeke ichutoi ˈahasiriˈavara. Vea kaˈene ja joni haha vwihajuri veijaho ariramaaru vwihaˈavara. ˈEnakúne veje ea kwinu kwino Godira hu nimairoa icháˈinaˈe vajahajaho vwihajiˈi hiˈamana.

4 Núni haha ikehuni pwina mapoka kaivo ijí pwina kajihija kaukara ˈunama kwisu pavejura.

5 Nú ea mapoka kaivo Keriso oni vajijaho haha nikwisuna. ˈEnajihunaˈe nú ea kwinu kwino ea pipuni pwinanaˈa.

6 Godira nú ea kwinu kwino maiji vwihanúa swara ani aniˈina vajúhana. Ea pipuni swara vuˈa ˈwaraviˈinaˈe reˈamajaho makaˈeje huni nimaaroa ˈahijino ˈwaraˈamana.

7 ˈEne Godira swara ea pina ea ˈahoˈaˈe niˈajihuna maˈamajaho makaˈeje niˈajiˈamana. ˈEne Godira ea pinaˈe swara ea najahunaˈe maˈamajaho makaˈeje najaˈamana.

8 ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa vuˈa niˈajiha ˈwaraˈamajaho hu ijá veˈamana. ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame ea ˈahoˈa niˈajihe vajiˈi veja kaˈavajaho makaˈeje ea vajihiˈinaˈe reˈamana. ˈEne Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa ˈajohaˈamajaho makaˈeje ea hami hami ˈajohaˈamana. Godira ea pinaˈe vejakame hu ea ˈahoˈa numiraviˈinaˈe reja kaˈavajaho makaˈeje teamaˈeje hu numiraˈamana.

9 Ja majikari ea oja mihu paˈiaˈavara vo nimaa nimaa oja miˈavara. Siseijaho senaˈavara kaivo ˈunama maijaho ija hami ˈunanama hiˈavara.

10 Ja vwea vwipu jonaˈe oja mihujakaji ea ˈaho puˈúmo oja maˈaraˈavara. ˈEnareje teamanaˈeje taˈarosaraˈavara.

11 Ja kaukara vejuri veijaho nihoˈo paucha ˈasaˈavara kaivo Godoni jihunaˈe harura vene hami veˈavara.

12 Godira raka kaˈene jonijihunaˈe venahunijaho teamanama paraˈavara. Ja siseˈi joni haha ˈahi reˈavajaho mataume Godoni siporua majama ˈoˈavara.

13 Godoni ehija ˈahoˈapo unenuˈu ˈahoˈa pivusaˈavajaho niˈajiˈavara. Ea ˈahopo joni ari roajiva kiˈavajaho aherame ˈeka joni sei vaˈe ˈajorame ˈiruma vajihe ruha kaˈene pura nehunijaho aremaˈavara.

14 Ja Godoni eijihunaˈe ea ˈahopo jonunaˈi sisea veˈavajaho nihoˈo pasiripaˈavara kaivo ira maaru ˈwaraˈavara.

15 Ea ˈahoˈaˈe teamanava kiˈavajaho ja pu puˈúmo temarasaˈavara. Pu temukave niramaruva kiˈavajaho ja pu puˈúmo niramaruˈavara.

16 Ja ea mapoka oja nikwinuˈwi vwihaˈavara. Jarika parena oˈavara. ˈEne ja ea kaˈene mena iju orijihi puˈúmo teamanahunaru pavwihaˈavara kaivo ea sisea maijihi puˈúmo teamanaˈavara. ˈEne ja hena kaviˈina ronareje ojono taˈarosaraˈava.

17 Ea ˈahopo ja siseˈi ˈahiˈavajaho ja paˈunama arohe pu siseˈi ˈahiˈavara. ˈEne ea mahoˈo puni unaˈa hura vene ˈee nimaaru veˈavara.

18 ˈUnama onuna areri reˈamajaho ea mahoˈo puˈúmo matauma hiˈamana.

19 Ehu núne ea ˈahopo ja siseˈi ˈahiˈavajaho ja eha paveˈavara kaivo Godoni seniji ruha aremaˈavara. ˈEnakaivo ijaho Godira eha veˈenakúne makiˈavara. Ijihuni

maijaho nitama ikaˈina vena ˈwaravara. Eha vejujaho Nuna. Nara eha vehuna ijaˈinaˈe Natohwijaho ˈwaramana.
20 ˈEnajihunaˈe joni nakijipo matunaˈavajija ˈiruma vajiˈavara. ˈEne pu toapo huanaˈavajija toa vajiˈavara. Ja ijaˈina veˈavajaho ea kajijahija nihoˈo junama parahuna ˈúmana.
21 Ja paveje siseijara ja asitaˈama kaivo veje maa kajara siseijaho asiˈamana.

13

Kara Kaˈene ˈAjohwiˈina Punaˈi Vehunijina

1 Ea mapoka kavamanitia puni hahuneru hiˈavara. Ijihuni maijaho harura kajija majikari pavejara kaivo Godira iji pijihajipo reju. ˈEne iviamaa rena hijujija Godira irechamianepo hiju.
2 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene kwaa ara ˈajohiˈina mamaˈini jihipuni ira pataarohujija pu nimaa Godi pataaroha avajuraˈomo túnaˈi pu eha apehuna.
3 ˈEnakaivo ea kaˈene ˈunama maaru vejujija pu ijí ˈajohiˈina kajija pajuhavura kaivo ea kaˈene sisea vejiˈinijija ijí ˈajoahiˈina kajaho juhavura. ˈEnajihunaˈe ja ˈajoahiˈina kajihi pajuhaˈi veˈavajaho puni ira hena veˈavara. ˈEnareje ja pu puˈúmo hami hiˈavara.
4 Pura mamaˈina kaˈene rejajaho Godira ura pu ijí renareje ja niˈajihe ˈajohaˈavarono ijihunaˈe rejara. ˈEnakaivo ja ˈunama kaˈene sisei jihuniji veˈavajija ja pu juhahuna. Ijihuni maijaho pu pamajikaria parejihunaˈe eha mihuna. Ijihuni maijaho Godira pu irechamiarena ea kaˈene sisea veˈavajija eha miˈavarono ˈwaramana.
5 Puni ira kajija hene veˈavara. Ijihuni maijaho ja eha sisea apehuni jihunaˈe avahuna pana kaivo ja ˈunama mamaa hihunijihuni hahi avaˈeja.
6 Ijihunaˈe ja takisia vejura. Ijihuni maijaho ˈajohaiˈinijija Godoni pwea kaukara ikihi veˈavarono irechamiana.
7 ˈEne ea eha miˈavajija areri pura kaukara kaˈene vejujaˈina miˈavara. Ea kaˈene takisia apejiˈinijihi punaˈi takisia veˈavara ˈee kasitomu ˈimeˈavarono veˈavajaho ˈimenaˈavara ˈee ea irá juhahunijaho juhaˈavara ˈee ea irahuni hura vehuna reˈamajaho huni hura vehuna.

Kara Kaˈene Epunaˈi Vehunijina

8 ˈEne ea ˈahopuni chimua onunaˈa panaˈamana. ˈEnakaivo ea ˈaho puˈúmo oja maˈaraˈavara. Ijihuni maijaho ea irara ijí venujaho varapijara ˈwarama jaˈinaˈe vene avanu.
9 ˈEnajihunaˈe Godoni tamana kajara ijá ˈwama Ja ea ˈahopuni napara paturaˈavara ˈee ea pina paˈanae kwaˈamana. Ja nesa paapeˈavara. Ea ˈahoˈa paronaˈavara. ˈEne ea ˈahopuni uneunecha paitunaˈavara ˈúmarena ijá ˈwarumana. Ike tamana ˈahoˈijaho ike ˈwarama kehuni vaji navu. Ja ojono joni hahiji oja mihujaˈinaˈe ea ˈahoˈa oja miˈavara.
10 Ea oja mihujara ea ˈahoˈa siseˈi ˈahihuna pana. Oja maˈaravujaho varapijara ˈwarumaji vene avaju.
11 ˈEne vea kaˈene iviamaa renu ke kaha! Vea oma kaˈene jara notuhujaho areˈikaˈi ˈurihuna niapenana. Ijihuni maijaho nú maranúhunaka núra marako nimaa rojajaho niroe turana paranu.
12 ˈEne naˈimajaho nipaˈareˈi venu kaivo vea hanahuna nituˈu renu. ˈEnajihunaˈe nú ˈunama sisea kaˈene nutuviˈini jihunijaho arehuna kaivo hanajiˈini jihuni nanaˈejuri kukuijino ˈeka same ohuna.
13 ˈEnajihunaˈe uneunecha kaˈene ja vejujija ariramaa samaumaaru veˈavara. Areri ja veiriˈi hijujaˈinaˈe veˈavara. ˈEne ˈunama sisei jihuniji ahume toa sisea paiˈavara

'ee 'uasa pave'avara 'ee toa sisea ine 'uasa vejuri 'unama ani ani'ina pave'avara 'ee pa'arahe 'ee pitena pave'avara.
14 'Enakaivo núni Natohwa ka'ene Jesu Keriso oni vaji hine 'ee joni hahijara itumuni 'unamijija pave'avara.

14

Ea 'Aho'a Panama'avara

1 Ea ka'ene Godi nimaa rojara kaivo ija kisi pa'unavi'inijija hami 'ajora'avara. 'Enakaivo ja unenu'u pina ka'ene rakijara maa'e rakijara sisea ijijahija pu pu'úmo panakara'avara.
2 Ea pini nimaa ronujaho hu uneunecha mapoka ma'itu kwino va'una 'ee ea pina ka'ene huni nimaaroa ajuaraji'inijaho 'irumaru inuna.
3 Ea ka'ene uneunecha mapoka iparaji'inijaho ea ka'ene uneunecha mapoka paiji'inijaho pase'amana. 'Ene ea ka'ene uneunecha mapoka paisihi'inijaho ea ka'ene uneunecha mapoka isihi'inijaho pase'amana. Ijihuni maijaho ijijahija no'ohe'i Godira Huni ea 'ekaana.
4 A ea irana'omo ea pipuni pweijaho namaho? Hu 'onu ho naminujaho huni natohwijihuni temuka kaivo Natohwijara veje hu kisina namihuna.
5 Ea pini vwihanujaho vea kwinu kwino mama'ina ronu kaivo ea 'ahopo vwihaju-jaho vea mapokakija ani'ina pana ka'i nikwisu nija'ina roju. 'Enakúne ea kwinu'wi hu ori'ini ichá'ina'e vwiha'ama ja'ina'e nimaa ronama.
6 Ea ka'ene na'ia kwinu'wi Godoni vea natohua ronujaho huni urijino Godona'e venaha avanu. Ea ka'ene 'iruma mapoka iji'inijaho hu Natohwi jihuna'e venaha avanu. Ijihuni maijaho hu raka ka'ene inu kajaho hu Godi teamani 'wamuna. 'Enakaivo ea ka'ene 'iruma mapoka painujaho hu Natohwi jihuna vene avanu. Ijihuni maijaho hu raka ka'ene painu kajaho hu Godi teamani 'wamuna.
7 'Enajihuna'e ei pini hunaru hihuna pane 'ee ei pini hunaru kwahuna pana.
8 Nú iki hi'avajaho nú Natohwi jihuna'e hihuna 'ee nú kwamasa'avajaho nú Natohwi jihuna kwamasahuna. Nú hihuna ho kwamasahuna vo nú Natohwi jihuna.
9 Ikehuna'e Kerisoho kwama 'urinana. Ijihuna'e ea ka'ene kwamasahe 'ee mai'o hiju jihipuni Natohwa renana.
10 'Enakaivo a rakijihuna'e vweuna namaho? 'Ene oni vwea hana'i ranamo? Ijihuni maijaho nú ea mapoka'e Godoni una'i 'otua asúki namihuna.
11 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ija'ina 'warumana.
Na hijujihuna'e ea mapoka maho'o ira jajaa Nuni una'i nitupari savi'i Godi ta'arohuna 'úmana.
12 'Enajihuna'e nú ea kwinu kwinu Godoni una'i namine raka raka ka'ene nú vejujija nahama 'warahuna.

Ea 'Aho'a Pavenae 'Ari'avara

13 'Enakúne ja ea 'aho pu'úmo kú'o sisea panakara'avara. 'Ene ja niho'o paveje vwehu jona amaarenamie apúsa'ava.
14 Na Natohwa Jesuni vaji hene nimaa ro paraju. Ea irara vwihaju'e unekakaho sisea ronujaho hununa'ijaho uneka kajaho sisea.
15 'Enakaivo ja 'iruma ka'ene ijujara veje vweuna temu'amajaho a vweuna kajaho oja pamahe avanu. A paka'eje 'iruma huni hahi vweuna ka'ene Kerisora hunijihuna'e kwamajaho ruara'ama.
16 Ja maa ka'ene vejujaho pavejakame ea 'aho'a ja sisea 'wa'avara.
17 'Enakaivo Godoni arijaho toa ine 'ee 'iruma ihuna pana kaivo arira 'ee matauma hine 'ee Godoni 'Avena vajijino mari'uvi'i hihunijina.

18 Ijihunaˈe ea irara Kerisonaˈe venahujaho Godiho teamavuˈe ˈee emaa ˈuˈo nimaaˈe vehuna.
19 ˈEnakúne roe uneunecha kaˈene ja venaakame mataume ahuma ura kwisu rene ˈee niˈajaraviˈi hiˈavara.
20 Ja nihoˈo ˈiruma huni hahi ja Godoni kaukara ruaraˈava. Uneunecha mahoˈo kaho mamaa kaivo ea irara ijí sisea ronujaho nimaa ea kajihunaˈijaho sisea.
21 Ja ˈiruma kaˈene ine toa sisea ine ˈee unenuˈu pina vejakame ehuana sisea veˈeja roˈavajaho nihoˈo paveˈavara.
22 Ja raka kaˈene nimaa ronareje veˈavajaho ja noˈo GodiˈI jajaso hena kaˈavara. Enakaivo ea irara uneunecha kaˈene venujaho mamaa rojiˈi veˈamajaho oriˈina paninakaraˈamana.
23 ˈEnakaivo ei pini unenuˈu pina iˈiro veˈikaˈi ikaho na siseaˈe iˈiro veju roˈamajaho nihoˈo paiˈamana. Ijihuni maijaho hu siseaˈe vena avanu roˈenakúne nihoˈo paiˈamana. Ei pini huni ojijiano vwihane kaviˈi hu sisea nivenu rojiˈi veˈamajaho hu sisea vena avahuna.

15

Jonaru Paveˈavara Vo Ea ˈAhoˈa Teamanahunaru Veˈavara

1 Nú ea kaˈene haruriji'i hijujipo ea kaˈene ajuasinijija niˈajihuna kaivo nú núni haharu pavwihahuna.
2 Roe nú ja puˈúmo ea kaˈene núni rori hijujija veje teamanamava ˈee pu maranihuni jihunaˈe niˈajihe pu Godoni ira ija kisi apene puni unaˈi saname veˈavara.
3 Ijihunaˈe Kerisoho Hu oriˈinaˈe teamahuni jaˈina pavenuna vo Godoni ira vaji vene ikaˈina ˈwarumana Ea kaˈene ira sisea a ˈwaravajaho Na ˈwarima avajara ˈúmana.
4 Uneunecha kija nitama vejajihuni maijaho nú najuhakame nú masuani matauma hiˈavari vajijino Godoni irijara niˈajúhe núra nimaa rojujaho ija kisi ˈunahuna.
5 Godi kaˈene matauviˈinaka niˈajúhiˈinijara venae ja vwiha kwinuˈwi rene Jesu Kerisora ura renujaˈinaˈe vehuna.
6 ˈEnajihunaˈe ja ea mapokakija vwiha ˈee ira niˈaha kwinu Godi Amo kaˈene Jesu Keriso núni Natohwi jihuni Omiji taˈaroˈavara.

Jenitaru Puni Vuˈa Maiuˈina

7 Ijihuni hahi ea ˈahoˈa hami ˈekaˈavara areri Kerisora nú ˈuˈo ˈekua jaˈinaˈe ˈekaˈe Godoni pinana ˈuriˈamana.
8 Ijihunaˈe na ja ˈwaravu. Kerisoho roe ea kaˈene sisa ˈuhuahajihi puni pwea reˈi roana. Nitama Godira nahame Jua puni emahwaha ˈwamajarahara nimaa reˈamarono roana.
9 ˈEnajihunaˈe Jenitarua Godira pu numirama jihunaˈe pu Hu ˈuˈo taˈarohuna. Godoni ira ikaˈina ˈwarumana
Ijihunaˈe na A Jenitaru puni javaa vaji Oni iha ˈurahe venahuna ˈúmana.
10 Godoni ira vaji pini ˈuˈo ikaˈina ˈwarumana
Jenitaru kihije Huni ehijajihi puˈúmo temarasaha ˈúmana.
11 Godoni ira vaji pini ˈuˈo ikaˈina ˈwarumana
Jenitaru mahoˈo Natohwiji taˈaroha ˈee veje ea mahoˈo Hua taˈaroha ˈúmana.
12 Godoni ira vaji Aiseara ikaˈina ˈwarumana
Jesi oni amujijara Jenitaru puni Natohwa rejakame pu Hu nimaa rohuna ˈúmana.
13 Jara Godia kaˈene nimaa rojujara temara ˈee matauviˈini samahakame jara nimaa rojajaho Godoni ˈAveni jihuni harura vajijino itusahe ameurahe ariha.

Porura Pajuˈi Kaivo Asura Venajihuni Maijina

14 ˈEjume vwehu nune na nimaa vejujaho ja ˈuˈo mamaijara ituˈonaˈe ˈee henakaˈi mahoˈo ituonaˈe parajara ˈee ja areri ea ˈahoˈa puˈúmo niˈajaˈarahuna.

15 'Enakaivo vu'a mama'ina 'aho'a pasia vajakino na paju'ika'i vejuta. Ja Godoni
maiji vwihanú*ana* ka'ene Godira na mihaji ja runami'amarono kú'o 'waravuta.
16 Na Jesu Keriso oni vu'a Jenitaru najahu. Na Godoni vu'a maiu'iniji najahi'ina'omo
na Jenitaru puni swasa Godira pu kime teama'amarono veju. Ijihuni maijaho Godoni
'Avenijara Hunijihuna'e venaume ariramaa rejara.
17 'Enajihuna'e na Jesu Keriso oni vaji Godoni kaukara ka'ene vejujihuna'e na
temaraji'i hiju.
18 Na vu'a 'aho'a pa'warahuna kaivo Kerisora nuni vaji vejume Jenitaru raka ka'ene
nara 'warame vejujara venaume hene nimaa rojajiru 'warahuna.
19 Godoni 'Aveni jihuni harura vajijino aacha ani ani ea areri pavehunijija vejuta.
'Enajihuna'e Jerusaremi rena va'e Iririkami na Keriso oni vu'a maa maiu'ina maho'o
najahuta.
20 Nuni ura ka'ene natohwijaho na kwaa ka'ene Keriso oni ira panajahi'inijino
najahuna. Ijihuni maijaho na ura ea 'ahopo ni aneja vejajihuni 'ahi vehuna senimu.
21 'Enakaivo Godoni ira vaji ika'ina 'warumana
Ea ka'ene Huni vu'a mai'o pa'waravume pahena pakavajija niho'o hena kahuna. 'Ene
ea ka'ene pahejajija hehuna 'úmana.
Na ijí hejujaho 'unama kajaho vejura.

Porura Romu Vahuna Vwihanajina

22 'Enajihuna'e na marako paroe ja kivujihuni maijaho na ea ka'ene Godoni vu'a
mai pahena pakavi'inijihi najahe ojura.
23 'Enakaivo ikiano nuni kaukara ijaho niparanana. 'Ena'omo juara mapoka na ja
kihuna'e ura rena paranuna.
24 Na Sipeni va'iro vu'ujino vu'e ja kihuna. 'Enareje ijiano ma'uaku'wi ja pu'úmo
hami hinareja'e iji'a ja na ni'ajihe na vahuna.
25 'Enakaivo na iviamaja Jerusaremi va'e Godoni ea 'aho'a ka'ene ijí hijujihi
naja'irono va'u.
26 Godoni ehija 'aho'a ka'ene Masatonia hine 'ee Akea hijujipo teamanavumakame
Godoni ea 'aho'a ka'ene Jerusaremi hami pahijujihi puna'e swara nianae irechamihaji
na 'eka va'e vajihe ijí monia kajara pu ni'ajihuna.
27 Pu niho'o teamanavume vajihara. Ijihuni maijaho pu puni chimua 'ejara. 'Ejume
pu Jenitarua 'Avena huni 'unamijino ni'ajiha jihuna'e vu Jenitarua puni chimua 'ene
haha huni kukuijino vajihara.
28 Na monia kakaho 'eka va'e ijí vajihe pura rakaka na 'warivajaho venareje ijí Sipeni
va'iro vu'areje ja kihuna.
29 'Ene na nimaa rojujaho vea ka'ene nara routi veijaho Keriso oni merajihi'inaka
itu'o'uji'iniji apene joni vuhuna.
30 Vwehu nune na nimai ja jariravu. Nuni Natohwa ka'ene Jesu Kerisoho 'ee 'Avena
ka'ene oja 'ekaravuri vajijino na hu'úmo joni siporua vaji namine Godoni siporua
'oni'avara.
31 Siporua 'onihakame ea ka'ene panimaa roji'ina ka'ene Jutia hijujija nununa'a
unenu'u pina pave'avara. Nara kaukara ka'ene Jerusaremi ve'i va'ukaho Godoni ehija
hami apeni'avara.
32 'Ene siporua 'ojakame Godira na iji pijihajaho na teamanima para'eje na roe ja
kiuta. 'Enareje na ja ni'ajiuta.
33 'Ena'omo Godi ka'ene matauvi'inijara ja ea maho'o merajiha. Ameni.

16

Nara 'Ajoravujina

1 Na núni maˈina Pipiho Senikeria sosia vaji kaukara vejiˈina iji pijahe ranavukúne aheˈavara.
2 ˈEnareje hu raka kaˈene veˈiro ura renujaho ja hu niˈajaˈavara. Ijihuni maijaho hu ea mapoka mapoka niˈajiharena na ˈuˈo niˈajihana. ˈEnakúne hu roˈamajaho ja hu aheme hami ˈahae niˈajahe areri Godoni ea ˈahoˈaˈe ˈajoravu jaˈinaˈe ˈajoˈavara.
3 Pisiraˈo Akwiraˈo marakoˈa nú puˈúmo Jesu Keriso oni kaukara vejurakúne ˈajoraˈavara.
4 Pu unenuˈu ˈahoˈapo renae kwamasahunijaho pavwihajara kaivo nuni hahijihunaˈe pu na niˈajihara. ˈEnajihunaˈe na pu noˈo teamanime ˈee Jenitaru puni sosi mahoˈo ijihi punaˈi na teamanimu.
5 ˈEne sosia kaˈene puni sei ahuvujihija ˈajoraˈavara. ˈEne Epinetasi kaˈene Esia oraka Keriso urana nimaa ronaji na hu oja maha parajuji ja hu ˈuˈo ˈajoˈavara.
6 ˈEne Meri kaˈene joni kurai niˈimaˈuraˈe venaji ˈuˈo ˈajoˈavara.
7 ˈEne Enitaronakasi Juniasiˈo nuni ehijaˈomo marakuˈijaho Keriso onijihunaˈe nú puˈúmo tipura hijara. Pu apasoru puni vajijaho ea mapoka hena kivura. Na marakuˈa Kerisoho panimaa roˈeme pura marakuˈa nimaa rojara.
8 ˈEne Emapiriatasi kaˈene Natohwi jihuni vaji na oja mahujaho ˈajoˈavara.
9 ˈEne Uripanasi kaˈene nú puˈúmo Keriso oni kaukara vejiˈinijaho ˈee Sitekisi kaˈene na oja mahiˈinijaho ˈajoraˈavara.
10 ˈEne Aperisi nú nimaa vetiˈejuˈe hu Keriso oni ˈunama kaˈene arimaijikano ˈurahe onukúne ˈajoˈavara. ˈEne Arisitopurasi oni kachiˈina ˈajoraˈavara.
11 ˈEne Herotiani kaˈene nuni eiji ˈuˈo ˈajoˈavara. ˈEne Nasisa oni kachiˈina kaˈene Natohwiji nimaa rojujija ˈajoraˈavara.
12 ˈEne Tiraipinaˈo Tiraiposaˈo Natohwi jihuni kaukara vejiˈinakúne ˈajoraˈavara. ˈEne Perisisi kaˈene na oja mahuraka hu Natohwi jihuni kaukara harura vene vejiˈinijaho ˈajoˈavara.
13 ˈEne Rupasi kaˈene Godoni kaukara veˈamarono Natohwijara iji pijahaji ˈuˈo ˈajoˈavara. ˈEne huni oha kaˈene nuni ohiji ˈuˈo ˈajoˈavara.
14 ˈEne Asinikaraitasi ho Pirekani ho Herimisi ho Patiropasi ho Herimasi ho ˈee vwehwaha ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo hijiˈinijihija ˈajoraˈavara.
15 ˈEne Pirarokasi ho Juria ho Nerusi ho huni maˈina ˈee Orimipasi ho ˈee Godoni ea ˈahoˈa kaˈene pu puˈúmo hijiˈinijihija ˈajoraˈavara.
16 Ja pu puˈúmo ˈajosarame nirisaˈavara. Keriso oni sosiajipo mahoˈo ja ˈajoravu.

Vwiha Túchamaa Najahajina

17 ˈEne vwehu nune ea kaˈene roe venaˈe ja ˈahaahunijija nia hami kiˈavara ˈee iraka kaˈene nara najahujaho areˈikaˈi ˈunama aniˈinaˈe najaha kiˈavajaho juhame ani vaˈavara.
18 Ijihuni maijaho ea ijaˈinijija núni Natohwa Keriso oni kaukara pavejura kaivo pu opuipu teamanahuni jaˈinaˈe ˈwame ˈee puni ira kajikano vuˈa ˈahoˈa kajija ˈeke ˈwarame amairia nirisame mamaˈina vena ˈeke usee ˈee ea kaˈene hami pavwihajiˈinijija pisivisavura.
19 ˈEne eaka mapokijipo hena kivujaho ja Godoni ira ija kisi apene joni unaˈi sanama hina vejujihunaˈe na teamanimu. Na ura ja raka kaˈene ariramaijiru kaˈavarono ura reniu kaivo uneunecha kaˈene sisei jihunijija juhaˈavara.
20 Godi kaˈene matauviˈinijara Setaniho maiˈo joni mumora hari apene tautahuna. Núni Natohwa Jesu kaˈene Godoni rena roajara ja maiji vwihaniu.
21 Timoti kaˈene Godoni kaukara nú huˈúmo ahuma venajaho Rusiasiho Jesaniho Sosipata kaˈene nuni eijaho ijá ja ˈajoravu.
22 Na Tetiasira asurakaho Natohwi jihuni vaji vejiˈi ja ˈajoravu.

23 Keasi ka'ene na 'ajohie 'ee sosia 'u'o maho'o 'ajohaujara 'ajoramu. 'Ene Irasitasi
ka'ene ara kwaa ikehuni monia 'ajohi'inijaho 'ee ea Kworitasi ka'ene núni vweijara ja
'ajoravu.
24 Núni Natohwa Jesu Kerisora ja ea mapoka maiji vwihaniu. Ameni.

Siporua Vaja Ta'arohe Tanumajina

25 Hu areri vena'e ja kirasahe namihuna 'ee nuni vu'a 'ee Jesu Keriso rone
najahujara ni'ajihuna 'ee hema ka'ene mwe'akara aneja venaji rene nesi nama
roajaho iviamaa samaahiramu.
26 'Enakaivo Godi ka'ene majama hiji'inijara poropetia 'waravume vejara'omo
iviamaa roe samaahiravu'e kwaa ara maho'o nimaa rone veju.
27 Jesu Keriso oni vaji nú majama Godi ka'ene hena kama paraji'inijiru ta'arohi'i
hina apena vahuna. Ameni.

1 Koritia

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru Godi oni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua reʻurono iji pijihajara Sositanisi
kaʻene núni vweijiʻi veju.
2 Godi oni sosia kaʻene Korinitia namuna ʻee ea mahoʻo kaʻene Jesu Keriso oni vaji
iji pijihume aniʻina ariramaaʻe rejara ʻee ea kaʻene iji pijihume akuaviʻinaʻe rejara ʻee
ea ʻahoʻa kaʻene kwaa ichihichi núni Natohwa Jesu Keriso oni ihi ʻurahiʻi oja mahura
kaʻene núni Natohwa ʻee puni Natohwijihi punaʻe veju.
3 Maiji vwihaniiʻina ʻee matauviʻina kaʻene Godi núni Omijiʻo Jesu Kerisonaʻi rena
roajija vajihama.

Keriso Oni Vaji Merajúhe ʻEe Ahuma Hihuna ʻWaramajina

4 Godoni maiji vwihaniiʻina kaʻene Jesu Keriso oni vaji ja mihajihunaʻe na naʻia
mapoka nuni Godijaho jonijihunaʻe teimani ʻwavura.
5 ʻEne Huni vaji uneunecha ʻee ira ʻwarahuna ʻee henaka mahoʻo venaume niareri
rena paranana.
6 Vuʻa kaʻene Keriso rone ʻwaravajaho niroe joni vaji tusame nimaaʻe rena namu.
7 ʻEnajihunaʻe núni Natohwa Jesu Kerisora rohuni veiji ʻajahuri vajakaho Godoni
swara papivusahuna.
8 Hura ja ʻuʻo ʻuninamie kisinaʻe rena vaʻe vea túchamai ʻeʻune ʻee núni Natohwa
Jesu Keriso oni veijaho panamúhuna.
9 Godiho pauchaviʻini jihunaʻe Huni Hariha kaʻene núni Natohwa Jesu Keriso
ipuʻúmo ahuma hiʻavarono ja Huni vaji iji pijihana.

Sosi Vaji Ahaaravujina

10 Vwehu nune na iviamaa núni Natohwa Jesu Keriso oni iha vaji ʻwaravukúne veje
joni vaja panakarame ʻee paahaame hiha kaivo vwiha kwinu vwihane ʻee ura nikwino
rene hiha.
11 Vwehu nune Karoi oni ehipo na ʻwarivuʻe hejujaho joni vaja hine ninakarame
ʻuraʻaravu ʻwivu.
12 ʻEjume na iviamaa raka kaʻene rona ʻwaravujaho ikena. Ja ea kwinu kwino na
Poru ʻararihau ʻiavuʻe ʻee vu ea pina na Aporasi ʻararihau ʻiavuʻe ʻee vu ea pina ija
ʻiamo Na Sipasi ʻararihau ʻiavuʻe vu ea pina ijá ʻiamo Na Keriso ʻararihau ʻiamu.
13 ʻÚ Kerisoho apene ʻahaasavare? ʻÚ Porura jonijihunaʻe korosia ʻahi kwamane?
ʻEne ʻú ja Poru oni iha ʻahi toi samahare?
14 Na Godi teimani ʻwavujaho na ja ea ʻahoʻa toa pasamahuta kaivo na ea Kurisi-
pasiʻo Keasiʻo toi samauta.
15 ʻEnajihunaʻe ja ea pina areri ijaʻina paʻwahuna. Ja nuni iha ʻahi toi samahara
paʻiahuna.
16 Na nimaaʻe Sitepanasi oni kachiʻina ʻuʻo toi samauta kaivo vu na ea ʻahoʻaʻe toi
samahuna na puruva retiu.
17 Ijihuni maijaho Kerisoho na ea toi samaʻurono ranamihuna pana kaivo vuʻa maa
maiuʻinaʻe najaʻurono ranamiana. ʻEnakaivo na emaapuni vwiha ijino ʻwaraʻipisa
Keriso oni korosijihuni vuʻijaho maa paʻanaʻe rejaʻa.

Keriso Kaʻene Godoni Harure ʻEe Vwiha Mamaa Ijina

18 Ea kaʻene panimaa rojiʻini jihipuni unaʻijaho korosi ijihuni vuʻiji hejujaho
iraʻataʻe reju. ʻEnakaivo nú ea kaʻene nimaa rojiʻinijipo hejujaho ijaho Godoni
harurijina.

19 'Enajihuna'e Godoni ira vaji ika'ina vejara.
Nara ea ka'ene vwiha mamaijihi puni vwiha ijija ruarahe pa'arehuna. 'Ene ea ka'ene hena kama paraji'ini jihipuni henaka ijija 'eka karaa rori 'aninamihuna 'wamana.
20 'Ene ea ka'ene vwiha mamaijija ichihune? 'Ene Sikuraipia ichihune? 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni vwiha rukina ka'ene ninakaravi'inijija ichihune? Godira mwe'a kehuni vwiha mamaijija 'eka venaume vwiha pa'ana'e rejara.
21 Mwe'a kehuni vwiha mamaa vajijaho paroe Godi hena kahunijaho nikimana. Godi teamamajaho ike vu'a ka'ene ea 'ahopo kavume maa pa'ana'e renuna vajakino najahume ea ka'ene nimaa rojajija maraniana.
22 'Enakaivo Jua uneunecha ka'ene ea areri pavejuji jarirame 'waravura. 'Eju'e Kuriki vwiha mamaijihi saravura.
23 'Enakaivo núra najahujaho Kerisora korosia 'ahi kwamaji najahe 'waravura. 'Enakaivo ike vu'akaho Jua puna'ijaho ijara venau'e amaaresume arihujina. 'Enakaivo Jenitaru puna'ijaho ike vu'akaho maa pa'ana.
24 'Ene Jua 'ee Kuriki ka'ene 'umenajija Kerisoho Godoni harura 'ee Godoni vwiha mamaa aririjina.
25 Ijihuni hahi emaapo vwihaju'e Godi vwiha mamaa pana rojujara emaapuni vwiha mamaijija asita paranana. 'Ene emaapo vwihaju'e Godi harura pa'ana rojujara emaapuni harura asita paranana.
26 Ijihuna'e vwehu nune ja 'umenajija hami vwiha'avara. Joni vaja ea mapoka vwiha mamaa vwihaji'ina ka'ene haha ikehunijija ija papijihana. 'Ene ea mapoka harura rukina ija papijihana. 'Ene kinia 'ee kwinia mapoka ija papijihana.
27 'Enakaivo Godira uneunecha maa pa'ana ka'ene iki mwe'i navujino 'eke veje ea ka'ene vwiha mama'ina rukinijihi juna'avarono iji pijihana. 'Ene Godira uneunecha ajuasina ka'ene iki mwe'i navujino 'eke harusinijihi juna'avarono iji pijihana.
28 Hu mwe'akino uneunecha ka'ene emaapo túa vetie 'ee senavujija iji pijihana. Godira ijí 'eke mwe'a iki emaapo kime mama'ina rojujihi túa veti'i 'ahaume iji pijihana.
29 'Ejakame ea pina Godoni una'a pakehi kehi ve'amarono iji pijihana.
30 'Enakaivo Hura venaume ja Jesu Keriso oni ea'e rejara. 'Ene Hura núni vwiha mamaa ka'ene Godoni rena roajaho rene 'ee núni ariramaijaho rene 'ee núa'e 'imenúa 'eki'ina'e renana.
31 Nitama Godoni ira vaji ika'ina vejara. Ea irara kehi kehi o'iro 'aha'amajaho Natohwi jihuni vaji kehi kehi o'amana.

2

Poru Oni Vu'a Ka'ene Jesu Kerisoho 'Ee Godoni 'Avenijihi Puni Ira 'Aharu 'Waramujina

1 Vwehu nune vea ka'ene na joni roe Godi rone najahe 'waravujaho na ira ka'ene ja pahehuni ira ho vwiha mama'ina ka'ene ja pahehunijaho paahuvi'i 'waravuta.
2 Na ja pu'úmo hijuti veijaho jara Jesu Kerisoho 'ee Hua'e korosi 'anaajiru hena kahuna'e ura reniana.
3 Na ja pu'úmo hijujaho haha ajuaranie 'ee jume 'ee ni'ima'ura'e simavi'i 'waravuta.
4 Nuni vu'a ka'ene nara najahujaho ira ka'ene ja oja 'urinahuni irijaho pana kaivo 'Avenijara ori Huni irijaho vejume harura'e re'eme na najahuta.
5 'Enajihuna'e joni nimaa roijaho emaapuni vwiha mamaa 'ahijija pami'avara kaivo Godoni harura 'ahijino mi'avara.

Godoni Vwiha Mamaijina

6 'Enakaivo ea ka'ene ni 'Avena vaji emakina rejajihi puni vajijaho nú vwiha mamaiji rone 'waravara. 'Enakaivo mwe'a kehuni vwiha ija'ina pane 'ee 'ajohai'ina puni vwiha mamaa ka'ene pa'arena va'uja'ina pana.
7 'Enakaivo nú Godoni vwiha mamaa hema ka'ene maku'ijaho renamiume navajija mwe'akaho mai'o pareji'ini núa'e maranúhuni jihuna'e niamairiume navara.
8 Ike vwiha mamaakaho mwe'a ikehuni 'ajoha'ina pini hena kahuna pana. 'Enakaivo pu hena kahuna'e re'ipisa pu Natohwa ka'ene pinana rukinijaho korosi 'aha pa'anaa'a.
9 'Enakaivo nitama Godoni ira vaji ika'ina vene 'warumana.
Godira uneunecha ka'ene Hua'e oja mahi'ini jihipuna'e amairiaramana ka'ene mai'o nia pakivi'ina 'ee mai'o ataa paheji'inijija mai'o emaapuni oja vaja paroe arina navu 'úmana.
10 'Ene núnijihuna'e Godira Huni 'Aveni jihuni vaji vejume roe samahiramana. Ijihuni maijaho Godoni 'Avenijara uneunecha mapokakija maho'o tinuna 'ee Hu Godoni hema ka'ene Huni vamai navujija 'u'o tinuna.
11 Ijihuna'e emaapuni vaji vwiha ijija irara hena kimune? Ei pini hena kihuna pana kaivo emaahuni 'avena ka'ene huni vaji hinujara hena kimuna. 'Ena'omo ija'ina'e Godoni vwiha ijija ei pini hena kihuna pana kaivo Godoni 'Avenijara Huhusu hena kimuna.
12 'Enajihuna'e nú mwe'a kehuni 'avena paapejara. 'Enakaivo nú 'Avena ka'ene Godoni rena roaji apejara. 'Ena'omo nú uneunecha ka'ene Godira mavajúhajija hena kihuna.
13 Uneunecha ka'ene Godira vajúhaji nú ja najahu kaivo emaapuni vwiha mamaiji rone 'warahuna pana kaivo 'Avenijara najuhajihi najahu. Nú Godoni 'Aveni jihuni vwiha 'ee 'Avena huni iriji'i ahuvi'i 'waravu.
14 'Enakaivo ea ka'ene Godoni ea pa'ajija Godoni 'Aveni jihuni uneunechijija pu panimaa'e vejura. Ijihuni maijaho ijija huni una'ijaho maa pa'ajihuna'e hu areri pahehuna. Ijihuni maijaho ijija 'Avena huni kukui jihuna'e pu pahehuna.
15 Ea ka'ene Godoni 'Avena apeji'inijara uneunecha maho'o hena kimuna. 'Enakaivo hu ijí 'Avena huni kukuijihi rone ea 'aho'a 'waramujaho pu pahenahuna.
16 'Enakaivo ea irara Natohwi jihuni vwiha hena kamune? 'Ene ea irara Hu nahune?
'Enakaivo nú Keriso oni vwiha apejara.

3

Godoni Pwehipo Ichá'ina Aneanesina Rena Hihunijina

1 'Enakaivo vwehu nune na ja 'Aveni vaji emaina'e rejara 'waravu ja'ina'e 'warahuna pana kaivo emaa haha rukina'e 'waravu ja'ina'e 'warame 'ee Keriso oni vaji musia'e 'waravu ja'ina'e 'waravu.
2 Na ja 'iruma kisina pavajihuta kaivo musaru vajihuta. Ijihuni maijaho ja mai'o areri pa'ekahuna'e kimarejo avajuta. 'Ene ja iviamaa 'u'o areri paapehuna.
3 Ijihuni maijaho ja majano haha huni 'unamijino hijujihuna'e joni vaja ja hine 'ura'arame 'ee sena veti'aravi'i hiju. 'Ú ja Godoni ea pana raka'omo ja ea mamahapo 'urahe ojuja'ina'e ojo?
4 Ijihuna'e vea ka'ene ei pini na Poru 'ararihau 'iavu'e ea pina na Aporasi 'ararihau 'iamujaho 'ú ja ea ka'ene mwe'a kehunijipo 'wavuja'ina'e 'wavu raka?
5 Aporasiho ea iraka sa'ine? 'Ee Poruho ea iraka sa'ine? Ijija pwea ka'ene ja puni vaji hena kame nimaa rojajihina. 'Enavo Natohwijara ja 'wara'avarono vejume sama'e rejume pu ja 'waravume hejara.
6 Nara 'ina 'ojume Aporasira toa vajihana. 'Enakaivo Godira vejume marasahe emarejara.

7 'Enajihunaˈe ea kaˈene 'ina 'onujine 'ee toa vajihujiˈo unenuˈu pina pana kaivo niˈinijaho Godina. Hura huhusu venauˈe marane 'urijura.
8 Ijihunaˈe ea kaˈene 'ina 'onujiˈo toa vajihujiˈo nikwinuˈina. 'Enakaivo ea kwinu kwino pura kaukara kaˈene vejajaˈinaˈe eha ijaˈinaˈe 'ekahuna.
9 'Enajihunaˈe nú Godiˈi puˈúmo ahuma kaukara vejiˈina. 'EjuˈeE ja Godoni juara 'ee Godoni ara.
10 Godi oni maiji vwihaniˈinijaho na mihana. Na anesurijinaˈomo vwiha mamaiji vwihajiˈi tukeja savuta. 'EjuˈeE ea pina ijihuni toi ara vena ajimu. 'Enakaivo veje ea kwinu kwino tukeja 'aha kajino ara kaˈene vena ajimujaho hami kaviˈi vena ajiˈamana.
11 'Enajihunaˈe ei pini tukeja aneanesina kaˈene Hura samajaˈinaˈe sahuna areri pana. Ijí tukeja kajaho Jesu Kerisona.
12 Ea irara tukeja 'aha kajino uné raki 'eke venanaˈe reˈamajaho kahuna. Hu korutia ho siriva ho muna mavarasaˈina ho icha ho mwacha ho nipuati venanaˈe reˈamajaho kahuna.
13 'EnaˈomoE vea nituma roe saˈeje ea kwinu kwino puni kaukara ichá'ina kaˈene venujaho 'otua veijino veni vena kive samaaˈe rehuna. Ijihuni maijaho vena kajara huhusu ea irara uné raki 'eke ara venajaho vena kihuna.
14 Ea irara huni ara uné raki apene venajara parene ariˈamajara hu eha mamaa apehuna.
15 'Eje ea irara huni kaukara ijaho veni rene ariˈamajaho hu eha paˈarehuna kaivo hu huhusu marahuna. 'Enavo hu veni nirenanaˈe aremana.
16 Ja pahene pakavo? Ja Godoni Temiporuaˈomo Godoni 'Avena joni vaji hinu.
17 'EnaˈomoE ei pini Godoni Temiporua kaji ruaraˈamajaho Godira ea kajaho ruarahe paˈarehuna. Ijihuni maijaho Godoni Temiporu ijaho ariramaa akuaviˈinaˈomo ja ijí Temiporua kajiana.
18 'Ene paveje emaa oriˈini papisivaraˈamana. Ea irara vea ikehuni vajakino vwihaje hu vwiha mamaa vwihajiˈina roˈamajaho veje maijaho hu roe túaˈe renareje ijiˈa vwiha mamaa vwihajiˈinaˈe reˈamana.
19 'Ene ike mweˈa kehuni vwiha mamaa ijija Godoni unaˈijaho maa pana. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ikaˈina vejara. Hura Huhusu ea kaˈene vwiha mamaa ijija puni pisivaraa vajijino iji 'uniramuna 'iamana.
20 'Ene vukúˈo ikaˈinaˈe vejara. Natohwijara ea kaˈene vwiha mamaa vwihajiˈinijipo vwiha ichá'inaˈe vwihajujaho hena kimuna. Puni vwiha ijija maa pana 'úmana.
21 'Enakúne ja pakiˈeje emaapuni vwiha ijijaˈe 'ararihie kehi kehi oˈava. Ijihuni maijaho uneunecha mahoˈo ikija jona.
22 'EnaˈomoE Poruna ho Aporasina ho Sipasina ho mweˈakena ho hia ikena ho kwamasahujina ho uneunecha kaˈene iviamaa ikehunijina ho maiˈo rohuna ho uneunecha ikija mahoˈo jona.
23 Ijihuni maijaho ja Keriso one 'ee Kerisoho Godona.

4

Keriso Oni Apasorua

1 'Enakúne veje emaa nú Keriso oni pwehija 'ee Godoni hemiji 'ajohaˈinaˈe kúˈavara.
2 Ikehunaˈe ea irahijaˈe 'ajohaˈina reˈavajaho ea kajija paucha'asahiˈinaˈe reˈavara.
3 Jara mweˈa kehuni 'otuhuni 'unamijino na namihujaho niˈimaˈura pana. 'Enakaivo na onuno pakakarame pavwihajura.
4 'Ene nuni vwiha ijaho arira 'ee unenuˈu pini na namihuna pana. 'Enakaivo ijara reje na arira rehuna pana kaivo Natohwijara Huhusu na piuhihe kihuna.
5 'Enajihunaˈe marako vuˈa nimaijaho paheˈi kaivo ea namaha vaˈava. 'Enakaivo masuani 'ajaˈeje Natohwijara roˈamajino iraka kaˈene nututi tanume navujija veje roe

samaumaa reˈamana. ˈEne emaa huni oja vaji icháˈinijaho Hura veje roe samaumaaˈe rehuna. ˈEjakame ea kwinu kwino taˈarorahujaho Godinaˈi rena rohuna.
6 ˈEnaˈomo vwehu nune na iviamaa uneunechakija nuni toi vejiˈi hijuˈe Aporasi ˈuˈo jonijihunaˈe ijaˈina venu. ˈEjakame ijí iraka kaˈene vene ˈwaravajaho ja núni vaji hena kúme vehuna. ˈEjakame ira kaˈene vene ˈwaravajaho ja paasisame kahaˈahuni vaˈe ˈee ea ˈaho puˈúmo ninakarame jarika pareˈavara.
7 Irara venaue ja natohwaˈe rene namijo? ˈEne ja iviˈa pina irakiji paapejare? Ja niapejaraˈe reˈavajaho vu irakijihunaˈe ja paapejare punaˈi kehi kehi vejo?
8 Ja vwihajujaho ja niroe areri rena paraniana roju ˈee ja uneunecha rukimaˈura rejara roju. ˈEne ja nú paˈa kiniaˈe rejaraˈomo na ura reniujaho ja nimaaˈe roe kiniaˈe rejakame nú ja puˈúmo ea ˈajohaˈinaˈe reˈipisana roju.
9 ˈEnajihunaˈe na vwihajujaho Godi nú apasorua túchamai ˈeke nú namahe ˈania kwamasahunaˈe ˈwaravuˈe hijujaˈinaˈe irechamúana. Ijihuni maijaho nú ˈona ojiˈina ˈee emaa ijihipo riruˈavarono irechamúuˈe hiju.
10 Nú Keriso onijihunaˈe vwiha paˈanepo vejujaˈinaˈe veju kaivo ja Keriso oni vaji hami vwihajiˈina reju roju. ˈEne nú harura paˈarenujaho ja harura rukina roju. ˈEne pu ja ˈeke niriri irechamiura kaivo pu núni hura pavejura.
11 ˈEne ike iviamaa veakaho nú matunume ˈee toa hunume ˈee kukua maa pasame ˈee siseisei ˈahúe ˈee ara paˈanaˈe renúu.
12 ˈEne nú nihoˈo kaukara ahisina onúno núni iji vejara. ˈEne ea kaˈene nú ira sisea ˈwaruvajija nú merajihura ˈee pu nú siseˈi ˈahújaho nú kirasahe hijura.
13 Vea kaˈene nú ronuhe ˈwavujaho nú eha mamaa pununaˈi vejura. ˈEne nú iviamaa roe vea ikino nú mweˈakino ea kaˈene maa paˈajihi reju. ˈEne uneunecha mahoˈo kehi puni túa saˈinaˈe reju.
14 Ikijahija ja junaˈavarono na vehuna pana kaivo ja nuni harihija kaˈene na oja mihure saˈini jihunaˈe na ja niˈajihe ˈwaravu.
15 Ijihunaˈe Keriso oni vaji joni najahiˈina mapoka mapoka reˈipisa joni oma mapoka paˈanaˈe rejaˈa. Ijihunaˈe ike vuˈa maa maiuˈina vajakino na Keriso oni vaji joni omaˈe rejuta.
16 Ijihunaˈe na ja jariravukúne ja naˈia mapoka nara vejujaˈinaˈe hina veˈavara.
17 Ijihunaˈe Timoti nuni hariha kaˈene Natohwi jihuni vaji na oja mahe ˈee pauchaviˈinijaho ranavuˈe vuˈu. ˈEne hura nuni ˈunama kaˈene Keriso oni vajijaho niareri nara kwaa ichihichihi sosia mapoka vajijino najahu jaˈinaˈe ja ˈuˈo ˈuname najahe ˈwarahuna.
18 ˈEne na jona paroˈeju ronareja ja ea ˈahoˈa kehi kehi jonano vejara.
19 ˈEnakaivo Natohwijara ura reˈamajaho na túnaˈi maiˈo vuˈe kiˈeju. Vea kaˈene na vuˈujiˈa ea kaˈene kivasuame ma iraru ˈwaravu jihipuni harurijija kihuna.
20 Ijihuni maijaho Godoni arijaho ma iraru ˈwaviˈina pana kaivo haruriji ˈina.
21 Ja iraka ura renao? Na vuˈe ichi hijihahuna ho masuani ajuarane oja mihiˈi ˈwarahunaˈe ura renao?

5

Sosi Vaji ˈUasa Vejuji ˈUraraha ˈWaramajina

1 ˈEne vuˈa kaˈene ˈwaravuˈe hijujaho ijí joni vajijaho ea hine ˈuasa veju. Ijí ˈuasa vejuri ˈunama kajaho nihoˈo Jenitarua puni vaja parejiˈini renu. ˈEne ea pina omahoni napara turame ojiˈi hinu.
2 ˈEne ja ijihunaˈe kehi kehi oˈi kaivo patemukavu. ˈEnaˈomo maijaho ja temuka apene ea kaˈene joni vaji ijaˈinaˈe venajaho ranave samai vahune saˈinijaho avaju.

3 Ijihunaˈe nununaˈijaho nuni hahijaho ijá pahinu kaivo nuni ˈavenijaho ijí ja puˈúmo hinujihunaˈe na ijí ea kaˈene sisea kaji venujaho eha mahuta. Areri na hahijiˈi ijino hiˈujaˈinaˈe vejuta.
4 Ja núni Natohwa Jesu Keriso oni iha ˈahi roe vea kaˈene ahuˈavajaho na ˈavena vajijaho ja puˈúmuna. ˈEne nuni Natohwa Jesu Keriso oni haruriji ijina.
5 ˈEnaˈomo ea ijaˈinijaho Setani mahakame hura huni haha ruaraha parahuna vwihajuta. ˈEnakaivo huni ˈavenijaho Natohwa Jesura roˈamani veijaho marahuna.
6 Jara jarikaˈe rejujaho maiˈo maa paˈana. Ja isitia maˈuˈumaijipo harava mahoˈo arumauˈe niˈimaˈuraˈe renujaho ja vi kivure?
7 ˈEnakúne isitia sahasijaho atoˈaruvakame ja harava maiuˈinaˈe reˈavara. Ijihuni maijaho ja venaume harava isitia paˈanaˈe rejara. Ijihuni maijaho Keriso kaˈene núni Pasova ijaho apene núnijihunaˈe swasa vejara.
8 Roe nú ijihunaˈe sora ijava. Harava kaˈene isitia sahasi jihunijaho pane ˈee isitia kaˈene sisea vwihajujaho pane ˈee siseijija pana. ˈEnakaivo harava isitia paˈana kaˈene nimaa nimaa ˈee ariramaajino vena ijava.
9 ˈEnajihunaˈe na nuni asura vaji vene ˈwaravujaho ja ea kaˈene marisi ˈuasa vejiˈinijihi puˈúmo paahuhunaˈe ˈwaravuta.
10 ˈEnakaivo na mweˈakino ea kaˈene ˈuasa vejujihi rone ˈwarahuna pana. ˈEne ea kaˈene uneunecha rukinaˈe rehuna itunaviˈinijija pane ˈee nesa apejiˈinijija pane ˈee godi iraˈata oja mihiˈinijija pana. ˈEnakaivo na ijihi rone ˈwaraˈipisa ja mweˈakaho arema vaaˈa.
11 Nimaaˈe na joni asura vene ea kaˈene nimaa rojiˈina ˈiˈikaˈi ˈuasa vejiˈina ˈee ea ˈahopuni kukua kima itunaviˈina ˈee godia iraˈata oja mihiˈina ˈee ea ira sisea ˈwaraviˈina ˈee ea kaˈene toa sisea isaˈora ˈee ea kaˈene nesa apejiˈiniji paahume ˈee ˈiruma paihunaˈe rone vejuta.
12 Irakijihunaˈe na ea kaˈene samai hijujija namahune? ˈÚ ja ea kaˈene sosi vaji hijujija panamahune?
13 ˈEnakaivo ea kaˈene samaumai hijujija Godira ˈotua vetihuna. ˈEnakúne ea sisea kaˈene joni vaji hinujaho ranave samai vaˈama.

6

Godoni Ehipo ˈOtua VetiˈaravujihuniVuˈa

1 Ja rakijihunaˈe Godoni ea ˈahoˈa kaˈene joni rori hijujija aherame ˈeka vaˈe ea kaˈene Godi panimaa rojujihi puni unaˈa ˈotua vetiure? ˈEne ja irakijihunaˈe paaherame Godoni eijihi puni vaˈe ahume ˈunama kajaho amairiuˈe marasahure?
2 ˈÚ ja pahejo? Godoni ehija kaˈene akuaviˈinijipo mweˈakaho ˈotua vetihuna. ˈEne mweˈakaho jara ˈotua vetihunaˈe reˈamajaho ˈú ja areri ike varapa maˈuˈuakaho areri pahene amairiˈeja raka?
3 ˈÚ núra ˈona ojiˈina ˈotua vetihunijaho ja pahejo? ˈEnajihunaˈe ja uneunecha kaˈene ike hiakino vejujija areri pahene amairiˈeja?
4 Ijihunaˈe ja ea ˈahopuˈúmo ˈotu irecharavujaho ˈú ja ea kaˈene samai sosia vaja huni hura pavenahiˈinijihi iji pijahuˈe joni ˈotua henaho?
5 Na ikaho jaae veje junaˈavarono ˈwaravu. ˈÚ ea ike joni vajakaho ariraˈe vwihajiˈina pahinunaˈomo hu ja noˈo vweuneˈi joni ˈunamijaho areri paamairiˈena?
6 ˈEnakaivo vweahi vweahaˈe panimaa rojiˈina puni unaˈi ˈotui ranamujaho maa raka?
7 Ja ijaˈinaˈe pavejuraˈe reˈavajaho nimaijaho ja niarihara. Ijihunaˈe ja ehu jo puˈúmo hine ˈotua vetiˈaraviˈi hiju. ˈÚ ja irakaˈe vene ijí sisea kajija pamakavo? Ja irakijihunaˈe pamakiˈejuˈe ijara pisimisamo?

8 'Enakaivo ani'inijaho ja ojono sisea vene vwehu jona pisimisame sise'i 'ahiujina.
9 'Ú ea ka'ene arira pahijujija Godoni ara areri pavahunijaho ja vi hena kavo? Ja paki'eje emaapo pisimi'ava. Ijihuni maijaho 'asúra kivasa ka'ene 'uasa veji'inijija 'ee ea ka'ene godia ira'ata'e oja mihi'ina 'ee ea 'ahopuni napara 'ee parua aherame oji'ina 'ee parua ka'ene puni haha 'eke monia 'imena'ina 'ee parua parua'e aherame 'oju'e 'ee napara napara aherame oji'inijija areria Godoni ara pavahuna.
10 'Ene nesa apeji'inijija 'ee ea ka'ene uneunecha pupusumano rarena 'ekahuna itunavi'inijija 'ee toa sisea ine nanami'inijija 'ee ea sisea namahe ronahi'inijija 'ee ira'atijino pisimisame nesa apeji'inijija Godoni ara pavahuna.
11 Ja ea 'aho'a ikija nimarako 'unama ija'iniji ojara. 'Enakaivo ja somahe 'ee venaume ea akuavi'ina'e rejara. 'Ene Jesu Keriso oni ihijihuni vaja 'ee núni Godijihuni 'Aveni jihuni vaji ja venaume ea arira'e rejara.

Joni Hahijija Godi Ura Renuja'ina'e Ve'avara

12 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna. 'Enakaivo uneunecha maho'o na ni'ajihuna pana. 'Ene uneunecha maho'o na areri vehuna kaivo ijihipuni harura hara na pahihuna.
13 'Ene 'irumijaho tehwa kehuna 'ee tehwijaho 'irumi jihuna. 'Enakaivo hahijaho 'uasa ve'avarono vehuna pana. 'Enakaivo hahijaho Natohwijihuna 'ee Natohwijaho hahijihuna.
14 'Ena'omo Godiho Natohwijiru veje 'urihuneru pana kaivo Huni harura vajijino nú 'u'o venue 'urihuna.
15 'Ene ja joni hahakija Keriso oni haha pwinana ijaho ja mai'o pahejo? 'Enajihuna'e 'ú na ivi'a ijí Keriso oni haha pwinana'a kajaho apena va'e 'uasa vena o'ejo? Niho'o ija'ina mai'o pana.
16 'Ene 'ú ja pahejure? Ea irara napara 'uasa veji'iniji'i puni haha vajúsaravujaho pu no'o haha kwinu rejura. Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina'e 'waramana. No'o roe haha kwinu rehuna 'úmana.
17 'Enakaivo ea ka'ene Natohwiji'i ihenujaho huni 'avenijaho Huni 'Aveniji'i nikwinu renuna.
18 'Enakúne 'uasa vejujija juha'avara. Ijihuni maijaho sisea 'aho'a ka'ene emaapo vejujaho ijija haha huraruna kaivo ea irara huni haha ea irai 'uasa vejuri 'unamijino ahumujaho huni haha sise'i 'ahae avanu.
19 'Ú oni hahakaho Godoni 'Avena ka'ene Godoni rena roana ka'ene oni vaji hinujihuni Temiporu ijaho a mai'o paheno? 'Enajihuna'e oni hahijaho a'asu onaru pana.
20 'Ene ja aneja ni'ima'uri 'imena 'ekarakúne joni hahijaho Godoni pinana'e 'urihunijiru ve'avara.

7

Napasinejuji Aposaravuri Vu'a

1 'Enakaivo na ivi'a uneunecha ka'ene ja vejajihuniji rone eha veju. 'Ene parua napara pavwena'avajaho mamaa'e vehuna.
2 'Enakavo 'uasa vejujaho ni'ima'ura'e renujihuna'e maijaho parua kwinu kwinu napara rukina'e re'avara 'ee 'unama nikwinu'ina kajino napara kwinu kwino parua rukina'e re'avara.
3 'Enakúne paruaha huni hahijaho naparaha mahe 'ee 'unama nikwinu'ina kajino naparaha 'u'o huni hahijaho paruaha'e ma'amana.
4 Napara huni hahijaho hunaru pana kaivo paruahoni haha pwinana'a. 'Ene 'unama nikwisu'ina kaja'ina'e parua huni hahijaho hunaru pana kaivo naparahona.

5 'Enakúne ja paki'eje tanu'ara'avara. 'Enakaivo vea ka'ene ja siporua'e 'o'irono ve'avajino ja no'o nimaa ve'ika'i tanu'avara. 'Enakaivo siporua 'oja pa'are'avajaho mako roe ahu'avara vejuro'i ja ojono pakairasa'avajaho Setanira ja vena kima ve'enakúne.
6 'Enakaivo na ikaho nuni vwiha ijino 'waravu kaivo na pa'ejahie 'waravu.
7 'Enakaivo parua maho'o na'ina'e re'ipisana roju. 'Enakaivo ea 'oi'oi puni swara Godina'i 'ekara. 'Ene ea pina swara ka'ene napasi nehuniji apeju'e 'ee ea pina panapasi nehuni swara apenuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene paparui neji'ina 'ee panapasi neji'ina 'ee amuna ijihi rone 'waravu. Nara hijuja'ina'e paparui nene 'ee panapasi ne'ipisa mamaa'e veja'a.
9 'Enakúne ea irahipo areri pu opuipo pakirahuna'e he'avajaho maki'eje napasi ne'avara. Ijihuni maijaho napasi nehunijara mamaijahuna vo itunijara niho'o vena puna'i rena'amajaho areri pana.
10 'Enakaivo na ikaho napasina 'ee paruina ijihi 'waravu. Na pana kaivo Natohwijarana. Napara paruaha paranama vahuna.
11 'Enakaivo hu paruaha raname va'amajaho hu parua pina pave'amana. 'Enavo pa'ana'e re'amajaho kú'o 'unama paruahoni va'amajaho paruaha naparaha paranave va'amana.
12 'Enakaivo Natohwijara pa'warimana'e nara ea 'aho'ijija 'waravu. Ijaho vwea irara napara rukina kaivo napara kajaho panimaa roji'inijara ura reje hu hu'úmo hihuna ura re'amajaho hu napara kajaho paranave va'amana.
13 'Ene napara pina parua panimaa roji'ina'e ja'amajaho parua kajaho teama'eje hu hu'úmo hija ka'amajaho paraname va'amana.
14 Ijihuni maijaho parua ka'ene panimaa roji'inijaho naparahoni vaji akuavi'ina'e renana. 'Ene napara ka'ene panimaa roji'inijaho paruahi nimaa ronuni vajijino akuavi'ina'e renana. Vejuro'i joni sesamaijija paakuavi'ina'e re'ejakúne. 'Enakaivo iviamaa pu akuavi'ina'e rejara.
15 'Enakaivo ea ka'ene panimaa roji'inijara raname vai veja ka'avajaho maka'eje va'amana. Ijihuni maijaho ijí vwea núna ho ma'ina núna kajaho hu areri mataume napasi nehuna ho parui nehuna. Ijihuni maijaho Godiho nú mataume hihuna'e iji pijúhana.
16 'Ú napare a ichá'ina'e oni parua ni'ajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo? 'Ene parue a ichá'ina'e oni napara ni'ajahe Godoni ea rehunijaho hena kamo?

Godira 'Umenaja'ina'e Hi'avara

17 'Enajihuna'e Natohwijara ea 'oi'oi Godoni ea rejari veijino irechamia ja'ina'e hino'amana. 'Ene na sosia maho'o ikija ija'ina vehuna 'waravura.
18 Ea irara sisa 'uhua'eme iji'a Godoni ea'e renana'e re'amajaho paveje hu sisa 'uhua'avara. 'Ene ea irá sisa pa'uhuahara huni vaji Godoni ea renana'e re'amajaho hu sisa pa'uhua'avara.
19 'Ene sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhuahajaho unenu'u pina pana kaivo natohwijaho Godoni tamaniji 'ajohe vehunijina.
20 'Ene veje ea 'oi'oi hu ichá'ina'e hina roe Godoni ea renaja'ina'e hi'amana.
21 A pwea rena hinani veijino Godoni ea renana'e re'amajaho natohwa pavwiha'amana kaivo a iviamaa mataume onana'e re'amajaho ija'ina'e ve'amana.
22 Ijihuna'e ea irara hu pwea rene hina roe Natohwi jihuni vaji Godoni ea renana'e re'amajaho hu mataume Natohwi jihuni vaji matauma onu. 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino ea irara hu matauma hinani vajijino roe Godoni ea renana'e re'amajaho hu ivi'a Keriso oni pwea.
23 A niho'o aneja ni'ima'uri 'imenaara. 'Enakúne a paka'eje emaapuni pwea pare'ama.

24 'Enakúne vwehu nune veje hu ea ichá'ina'e hina roe Godoni ea renaja'ina Godi
ija'ina'e hi'amana.

'Asúra Kivasa 'Ee Amuna Puni Vu'a

25 'Enakaivo 'asúpuni vu'iji rone 'waravu. Na varapa Natohwijara 'warivaka
'warahuna pana. 'Enakaivo na nuni vwiha Natohwijara ea numiramuni vajijino
vwiha mamaa ka'ene nimaa vehunaka mihajihuni vaji na pu 'waravu.
26 Iviamajaa ikehuni ahija varapi rejujihuna'e na vwihajujaho parua hu ichá'ina
ka'ene hinu ja'ina'e hihuna.
27 'Ena'avo a napara samana'e re'amajaho a paka'eje hu rana'irono 'unama sa'ama.
'Ene naparuni a ranamae va'ana'e re'amajaho a napara pina pasa'amana.
28 'Enakaivo a napasi nenana re'amajaho a sisea pavenuna. 'Ene 'asúri parui
ne'amajaho hu sisea pavenuna. 'Enavo ea irahipo parui nene 'ee napasi ne'avajaho
ahija piunihuni jihuna'e na rone 'waravu.
29 'Enakaivo vwehu nune na ika 'iavu. Vea niroe samatu'u rena paranu. 'Enakúne
ea ka'ene napasi neji'inijija Godoni kaukara areri pura panapasi ne'i kaivo hinareja
vejaja'ina'e ve'avara.
30 'Enakúne vea ka'ene ja niramaruvujija paniramaruvu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene
teamarasahujija patemarasahu ja'ina'e reje 'ee ea ka'ene uneunecha 'imeji'inijija
pa'imejure sa'ina'e re'avara.
31 'Ene ea ka'ene mwe'a kehuni uneunecha 'eka vejujija hami ve'avara kaivo
uneunecha kajija oja pami'avara. Ijihuni maijaho mwe'a kehuni 'unamijaho pa'arena
va'u.
32 'Enakaivo ja 'unama ijakajihi puna'i pavwihahuna'e ura reniu. 'Ene parua ka'ene
panapasinijaho hu Natohwi jihuni kaukara ijiru vwihanuna 'ee ichá'ina ka'ene veje
Natohwiji ura rehunijiru vwihanuna.
33 'Enakaivo ea ka'ene napasinijija mwe'a kehuni uneunechiji hine vwihane 'ee
naparaha'e teamahuni 'unamiji vwihahuna.
34 'Ene ijihuna'e huni ura ijija ahaamuna. 'Ene napara ka'ene parua paveji'inijaho
'ee 'asúrijaho hu Natohwi jihuni kaukara 'ee uneunechijiru vwihanuna. 'Ene hu huni
haha 'avena akumahunijiru venuna. 'Enakaivo ea ka'ene paru'inijaho hu uneunecha
ka'ene mwe'a kehunijiru vwihane 'ee hu paruaha'e teamahuni ja'ina'e vwihanuna.
35 Na ike 'waravukaho ja ni'ajihare'e 'waravu. Na ja tanu'urihuna pana kaivo
'unama raka ka'ene mamaa areri rehuniji najahu. 'Ejakame ja Natohwi jihuni kaukara
ojiji vehuna.
36 Parua irara vwihaje napara ka'ene hu nahama 'warava jihuna'i ori
pa'ajo'arahuna'e he'eje napara kajihuni juara asisame ajima va'eje hu 'wahuna
he'amajaho maka'eje hu ura renaja'ina'e vene 'wa'amana. Hu napasi ne'amajaho hu
sisea pavehuna.
37 'Enakaivo ei pini napasi nehuna ura parene 'ee niho'o paitume 'ee hu huni ura
ijaho areri kisina'e rene hihuna'e he'amajaho nijina.
38 'Ena'omo ea ka'ene huni 'apaja mihe parua ve'amajaho hu mamaa'e venu. 'Ene
vu ea irara huni 'apaja pamihe parua ve'amajaho hu mamaa'e vene avanu.
39 Napara ka'ene paruaha pakwa'ika'i hinujaho hu paruahoni harura hari hinu.
'Enakaivo paruahi kwa'amajaho hu areri mataume parua ka'ene Natohwi jihuni vaji
hinuji huni ura ijino va'e jahuna.
40 'Enakaivo nuni vwiha ijaho hu parua pave'i kaivo hinuja'ina'e hi'ipisa hu
teamava'a roju. Na vwihajujaho na Godoni 'Aveni jihuni vwiha ijí 'waravu.

8

Godi Ira'ata Puni Swasa Vejuri 'Iruma Ijuri Vu'a

1 Iviamai godi iraˈatijihi puni swasa vene ˈiruma vajihu jihipunaˈe ˈwaravu. Nú nihena kavu nú ea mahoˈo henaka rukina. ˈEne henaka pu vejuˈe kehi kehi vejura kaivo oja ˈekaravujara niˈajihe ˈunirame ˈurinaura.
2 Ea irara vwihajuˈe hu uneunecha mahoˈo he parajiˈina ronujaho hu hura hehuni jaˈinijaho pahenuna.
3 ˈEnakaivo ea kaˈene Godi oja mahujaho Hu hu nihena kamuna.
4 Ijihunaˈe godi iraˈatijihi puni ˈiruma swasa kaˈene vejuji ijujihi puni vwiha ijí rone ˈwaravu. Nú nihena kivujaho godi iraˈatijipo mweˈa kino nimaa hihuna pana. ˈEne godi ˈahoˈa pana kaivo Godi nikwinuna.
5 ˈEnakaivo ea ˈahopo vwihajujaho Godi nihoˈo mapoka mapokaˈomo ˈahoˈa kahi ˈakúpi ˈahi hijuˈe ˈahoˈa ikino mweˈi hiju rojura.
6 ˈEnavo núnuna ˈijaho ˈahoˈa paˈana kaivo Godi Oma kaˈene Hununaˈi uneunecha mahoˈo rena roara kaˈene nú Hunijihunaˈe hijujina. ˈEne Natohwa kwino Jesu Kerisona. ˈEne Huni vaji uneunecha mahoˈo rejaraˈomo nú Huni vaji hiju.
7 ˈEnavo nimaa rojiˈina ˈahoˈa ike henakakaho paˈana kaivo ea ˈahoˈa nijaˈinaˈe godi iraˈata mapokijihi nimaa rone puni ˈiruma swasa vena roe iviamaikino usevu. ˈEne pu ijí ijujaho pu godi nimai jihuni swasa vejaraˈe iju rojiˈi ijura. ˈEjuˈe puni vwiha nihoˈo siserasaha parajura.
8 Núra ˈiruma kaˈene ijujara reje Godiho nú nimaa vetúhuna pana. ˈEne nú ˈiruma paiˈava jihunaˈe siseranúhuna pana ˈee ˈiruma iˈava jihunaˈe maranúhuna pana.
9 ˈEnakaivo hami ˈajohe kaˈavara. Vejuroˈi jara matausahe ine vejura paveje ea kaˈene puni nimairoa ajuasiˈinijipo amaarenamie arihuniji reˈava.
10 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijara kaˈeje a ea kaˈene nihena kaviˈinijara godi iraˈata puni temiporua vaji ˈiruma ija kaˈamajaho hu ijiˈi harura apene ˈiruma kaˈene godia iraˈatijihi puni swasa vejura kaˈene hu sisea ronujaho hu ihuna.
11 Ijihunaˈe ike vwea kaˈene Kerisoho hunijihunaˈe kwamajaho joni henaka vajijino ea kaˈene huni nimairoa ajuasiˈinijaho a ruarahana.
12 ˈEne ijihunaˈe a ijaˈina kaˈene venujaho Keriso unaˈi sisea venu ˈee vwehu punaˈi sisea venu. ˈEne areri pu uneunecha kaˈene sisea rojujaho veˈavarono harura mihujaˈinaˈe venu.
13 Ijihuni hahi ˈiruma irakijara vejuˈe nuni vwea onunaˈe reˈamajaho na kúˈo ˈiruma kajija paihuna. ˈEnareje paveje núni vwea amaarename ohuna.

9

Apasoru Huni Harura ˈEe Huni Kaukara Ijihuni Vuˈa

1 ˈÚ na pamataume ojura raka? ˈÚ na apasorua pana raka? ˈÚ na nuni Natohwa Jesu Kerisoho pakavuta raka? ˈÚ ja nara kaukara kisina kaˈene Jesuni vaji vejujihuni eha pana raka?
2 Ea ˈahopo naˈiijaho na apasorua pana kaivo jonunaˈijaho na apasorua. Ijihuni maijaho jara Godoni ea rene hijujara najahujaho na Natohwi jihuni apasorua.
3 Ja ea kaˈene na piuhiha kiˈi ˈahiuˈe vejujihi puni eha ijaho ikena.
4 ˈÚ núni harura ˈiruma ˈee toa ijihi ihuni ˈaha panavu raka?
5 Apasorua ˈahoˈa ˈee Natohwi jihuni ˈuˈuhija ˈee Sipasi epo napahwa kaˈene nimaa rojiˈinijija ˈee napara kaˈene nimaa rojiˈinijihi puˈúmo kaukara vene ojujaˈina ˈú nú ˈuˈo ijaˈina paveˈeja raka?
6 ˈÚ nú Panapasiˈi kaukara kaˈene nú ˈunúnamúe niˈajúˈejuˈe vaˈuji arehuna núni harura panamu raka?

7 Irara sorutiaˈe renujihuni anejijaho oriˈini venune? ˈÚ ea irara ajina ˈonareˈe ijihuni maijaho painune? ˈÚ ea irara sipia ˈee kotia ˈajohareˈe ijihipuni mirokia painune?
8 Na ema puni ˈunamiji namahareˈe rone ˈwaravu raka? ˈEne varapa tamanijaho ijí ˈuˈo paˈwaramana raka?
9 Ijihuni maijaho Mosisi oni tamana vaji ikaˈinaˈe vene ˈwaravara. Purumakaui ajime tautae oja kaˈavajaho ja pakiˈeje huni ura kuatana arinamaˈava. ˈEjuˈe Godiho purumakaua kajaho pavwihanuna raka?
10 ˈEne Hu núnijihunaˈe ahume ˈwaramu raka? Kaena! Núnijihuni hahi Godoni ira vaji ikaˈinaˈe vene ˈwaramana. Ijihuni hahi ea kaˈene soa apene soa saˈamajaho hu vwihanujaho ijihipuni maa ˈekahuna ronuna. ˈEjuˈe ea kaˈene uja jahejiˈinijaho uja jahejiˈi ˈahoˈa ihuna vwihajiˈi jahenuna ˈúmana.
11 Nú ˈAvenahuni uneunecha joni vaji ˈojara. ˈEnajihunaˈe ˈú nú joni vaji haha huni ˈunamijino uneunecha jonunaˈi ˈekahunijaho jonunaˈa ahijaˈe reju raka?
12 Ja ea ˈahoˈa niˈajiˈavajaho núni harura panamunaˈomo nú ˈuˈo paasisama huri niˈajúhuna raka? ˈEnakaivo nú harura ikaho paapene ijaˈina vejara vo nú uneunecha mahoˈo puni vajijaho kirasahe vaˈara. Ijihuni maijaho nú vuˈa maa maiuˈina tanume akarekaro uraname nahuna ura parenúana.
13 Ea kaˈene Temiporu vaji kaukara vejujija ˈiruma kaˈene ijí Temiporua kaji ˈeke roujino ijujaho ja maiˈo pahejo? ˈEne ea kaˈene swasa vejujija ˈiruma kaˈene swasa veˈavarono ˈeka roujino ijujaho ˈú ja maiˈo pahejure?
14 ˈEne ˈuˈo Natohwijara ea kaˈene vuˈa maa maiuˈina najahujihi ˈwaramajaho pura vuˈa maiuˈina kaˈene najahuri toi puni ˈiruma piunime ina vahuna.
15 ˈEnakaivo na maiˈo uneunechakija na maiˈo paˈeke ojuta. ˈEne nara asura kaˈene vejukaho vejakame ja nunijihunaˈe veˈavarono na paveju. ˈEnakaivo mamaijaho na kwaˈipisa ijara areri rejakame nara kaukara kaˈene eha paˈa najahu jihuni pinana paˈanaˈe rejaˈa.
16 Ijihunaˈe na vuˈa maa maiuˈina najaˈujaho na ijihunaˈe pakehi kehi ohuna. Ijihuni maijaho na ijihuni hari hihuna. Na vuˈa maa maiuˈina kaji parone ˈwaraˈujaho nununaˈa sisea.
17 ˈEne kaukarakaho nara ma nuni ura ijino matauma vejutaˈe reˈipisa na eha apehunaˈe rejaˈa kaivo Godira na iji pijiharena ike kaukarakaho na ˈajohiˈi veˈurono mihajihunaˈe iviˈa unenuˈu pina nara karaˈaja vehuna pana.
18 Nuni eha ijaho irake? Vea kaˈene na vuˈa maa maiuˈina ike rone najahujaho na ja unenuˈu pina pajariravuta. Areri nuni harura kaˈene ike vuˈa maa maiuˈina toakino na vehune saˈinijaho na pavejuta.
19 ˈEnaˈomo na iviamaa emaapuni unaˈijaho mataume oju. Ijihuni maijaho na ea mahoˈo puni pwea rejutaˈomo na ea mahoˈo venae Keriso unaˈi ro ranahuna.
20 ˈEne Jua puna ijaho na areri puaˈe venaˈe Keriso unaˈi roˈava ronarejo Jua punaˈi hijuta. ˈEne ea kaˈene tamana hari hijajaho na areri tamana huni hari hijuta kaivo na nimaa nimaa tamana hara pahijuta. ˈEne ea kaˈene tamana huni hari hijaji venae Keriso unaˈi roˈava ronarejo avajuta.
21 Ea kaˈene varapa hara pahijujihija na puaˈinaˈe rejuta kaivo Keriso oni tamani jihuni hari hijuta. ˈEne venae ea kaˈene Godoni varapa hara pahijujipo Keriso oni ro paraˈavarono avajuta.
22 Ea kaˈene ajuasiˈinijihi punaˈijaho na ajuasinaˈe rejuta. ˈEnareje pua venae Keriso unaˈi roˈava ronarejo avajuta. Na ea mahoˈo punaˈijaho na uneunecha mahoˈo re ranavuta. ˈEne areˈeje na mahoˈo puaˈe niˈajihuma ronareno avajuta.
23 ˈEnajihunaˈe na vuˈa maiuˈini jihuni hahi uneunecha mahoˈo veju. ˈEnajihunaˈe na ea pina kaˈene ijihuni eha apehunijina.

24 Ja pavwihajo? Ea kaˈene chacharame ninukujahujaho ea mahoˈo ninukujahura
kaivo ea kwinu eha apenuna. ˈEnakúne eha apehuni ˈunamijino chacharame
ninukujaha.
25 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene tacharavujija pu uneunecha mahoˈo hami akuavura.
Ijaˈina kaˈene pu vejujaho pu eha kaˈene paˈarehuniji apeˈirono avajura. ˈEnakaivo
nú eha kaˈene papaˈarehuniji apehuna.
26 ˈEnakaivo na pamajikari vwihajiˈi ninukujahu jaˈinaˈe vejura. Na pamajikari
arasarame nuni ija maiji ichutoi mwame ˈaniu jaˈina pavejura.
27 ˈEnakaivo na nuni hahijaho hami akume vejuˈe nuni pwea renuna. Na juvujaho
vejuroˈi na ea najaˈikaˈi nara eha kaˈene apehuniji asusame paapehunijaho areri pana.

10

Godi Iraˈata Puni Jujuvuˈa

1 Vwehu nuna ja pakiˈeje pahena veˈavarono na ike ˈwaravu. Ijihuni maijaho emahu
núna mahoˈo ˈimitia hari ˈee soha vaji roe ikaˈi ajivara.
2 Pu Mosisi ˈarariha ˈajihunaˈe ˈimitia ˈee soha vaji samahara.
3 ˈEne pu mahoˈo ˈavena huni ˈiruma kajaho ahuma ijara.
4 Pu ˈAvena huni toa nikwinuˈina kajaho ijara. Ijihuni maijaho pu ˈAvena huni muna
naˈa pu puˈúmo ahuma roajihuni vaji toa ijara. ˈÉne ijí naˈa kajaho Kerisona.
5 ˈEnakaivo Godiho ea mapoka punaˈi patea mamai jihunaˈe Hu venaume pu ijí
nechiˈa kajino paˈarejara.
6 ˈEnaˈomo unekakipo rejajaho núra kime vwihahuni jihunaˈe rejara. ˈEjakame núra
núni oja uneunecha sisesa ijihi pura itunava jaˈinaˈe paitunuhuni jihuna vejara.
7 ˈEnakúne ja pakiˈeje ijí ea ˈahoˈa kajihipo godia iraˈata oja mihajaˈinaˈe veˈava.
Godoni ira vaji ikaˈinaˈe vejara. Ea kakija sora ine ˈee toa sisea ine ˈee ˈurine
ruasaravara.
8 ˈEnaˈomo puni ea ˈahopo ˈuasa vejajaˈinaˈe nú pavehuna. ˈEnarena vea nikwisu
kajino ea mapoka mapoka (23,000) kwamasahara.
9 ˈEnakúne roe Natohwijaho pavena kava. Areri ea ˈahopo vejume taparapo
jaˈihume paˈareja jaˈinaˈe paveja.
10 ˈEnakúne pura ea ˈahopo vejajaˈinaˈe pasuˈavara. ˈEne onaˈojiˈina kaˈene ea
ˈaniuˈe kwamasahiˈinijara roe ˈaniume kwamasahara.
11 ˈEne ike uneunecha kaˈene puaˈe renakija núra kiˈavarono vejara. ˈEnaˈomo nú
ea kaˈene iviamaa vea kajaho niroe samatuˈu reˈejuˈe hijukipo hena vwihaˈavarono
vejara.
12 ˈEnakúne hu vwihaje hu kisi naminu roˈamajaho hami ˈajoaraˈamana. ˈEnareje
hu paˈoˈamana.
13 ˈEne joni unaˈi venakaa kaˈene roujija aniˈina pana. ˈEnakaivo ijaho ea mapoka
ikehi puni unaˈi nijaˈinaˈe renaˈinapo rejura. Godiho nihoˈo pauchaviˈini jihunaˈe Hu
ruha paaremahe venakaa kaˈene a panamiuhunijaho vena kahuna. ˈEne Hu kúˈo ijí
venakaa vaja kajino ara va ˈeˈuhuna ˈunama venahuna. ˈEje a areri kisinaˈe rene
namihuna.
14 Ijihunaˈe na oja mihiˈine godi iraˈatijihi oja mihujaho juhame ruavaˈavara.
15 Na ea kaˈene vwiha mamaa aririjihi ˈwaravukúne nara raka kaˈene ˈwaravujaho
apene manura vene kaˈavara.
16 Kapusia kaˈene merajihiˈina kaˈene nú teimani ˈwaˈi kaivo nú ea mahoˈo ijí ijujaho
ˈú Keriso oni ˈaijara nú merajúhaji vwihajiˈi ijo? ˈEne puretia kaˈene núra tuachame
ahuma ijujaho ˈú nú Keriso oni hahiji vwihajiˈi ijo?
17 Núni puretia nikwinuˈwinaˈomo nú ea mapokakaho haha nikwinuna. Ijihunaˈe
nú puretia nikwinu kajino ahuma tuachame ihuna.

18 'Ene Isureri ora kiha. 'Ú ea ka'ene swasa vejuraka ijujija swasa vejuri ruha huni
pwinana'e rejura raka?
19 Nara raka ka'ene 'waravu kehuni maijaho irake? 'Ú uneka ka'ene 'eka godia
ira'atijihi puna'e swasa vejujija nimaa vejura raka? 'Ene ike godia ira'atakija maa
ijina raka?
20 Pana. 'Enakaivo na Jenitaruepo uneka ka'ene 'eke swasa vejujaho pu 'avena sisea
puna'e venahura kaivo Godona pavenahura. Ijihuna'e ja 'avena sisea puni pwinana'a
parehuna ura reniu.
21 'Ene ja areri Natohwi jihuni kapusia vaji i'avajaho ja 'avena sisea puni kapusia
vaja paihuna. 'Ene ja Natohwi jihuni 'aiju 'ahi 'iruma i'avajaho ja 'avena sisei jihuni
'aiju 'aha 'iruma paihuna.
22 Nú Natohwiji veje aji'amarono avaju raka? 'Ene 'ú núra harusima'ura kaivo Hu
pana raka?
23 Uneunechaka maho'o kijahija na areri ihuna 'ee vehuna kaivo ijipuhipo na
ni'ajihuna pana. Uneunecha maho'o areri na vehuna kaivo uneunecha maho'o kajija
na pani'ajihe emarehuna.
24 Paveje ea kwinu huni ura ijiru sara'amana kaivo ea ka'ene huni rori hijujihi puni
ura ijí sara'amana.
25 'Ene oni vwiha ijihuni hahi a paka'eje aposara'ama vo uneunecha ka'ene hanuha
'imejuri kwaa ijino 'imejajija ma i'amana.
26 Ijihuni maijaho mwe'a 'ee uneunecha ka'ene ijihuni vaji navujija Natohwi jihuna.
27 'Ene ea pina panimaa roji'ini a va'e hu hu'úmo 'iruma i'amarono 'warave
he'amajaho va'e uneunecha ka'ene hura venajaho matauma i'amana kaivo oni vwiha
ijihuni hahijihuna'e paapo'amana.
28 'Enakaivo ei pini ijá 'wa'amajaho ike hanuhakija godi ira'ata ijihi puni swasa
vejara 'wa'amajaho pai'amana. Ijihuni maijaho ea ka'ene a nahama 'warama jihuni
hahijihuna'e 'ee vwiha ijihuna'e pai'amama.
29 Na ike 'waravukaho oni vwiha ijí rone 'warahuna pana kaivo ea pinijihuniji
'waravu. Ijihuni maijaho ea pinijaho irakijihuna'e huni vwiha vajijaho nara matauma
ojujaho 'eke manura vene ki'ena?
30 'Enakaivo na teimani roji'i ijuji vu irakijihuna'e ijihuna'e ronihe iraka ka'ene na
ni teimani 'wavujaho 'wa'eja?
31 'Enajihuna'e ivi'a a toa i'ena ho a unenu'u pina iraka'e ve'amajaho pinanijaho
Godi maho'o ma'amana.
32 Paveje Jua ho Kuriki ho Godoni sosia ari'ava.
33 Na uneunecha mapoka ka'ene ija'ina'e vejujaho ea maho'o teamanahuni jihuna'e
veju. Na uneunecha ka'ene na'e maranihunijaho pasaravura. 'Enakaivo iraka ka'ene
veje pua'e ni'ajihe maranihuniji saravura.

11

Húmata Hwama Godi Oja Mahuri Vu'a

1 'Enajihuna'e na areri Kerisora venujakaji na vejujihuna'e ja 'u'o nara vejuja'ina'e
ve'avara.
2 Ja uneunecha mapoka vajijaho na vwihaniu jihuna'e na iviama ja ta'arorahu.
'Enakúne tamana ka'ene nara ja vajihujija ija kisina'e 'uninamiu.
3 'Enakaivo Na ura ike hehuna'e ura reniu. Kerisoho parua maho'o puni húmata 'ee
napari jihuni húmata. 'Eju'e Godiho Keriso oni húmata.
4 Parua irara huni húmata 'ahi unenu 'aho'a na'eje siporua 'o'ena ho poropeti epuni
ira 'wara'amajaho huni húmatijihuni hura pavenu.

5 'Ene napara ka'ene huni húmata pavaha'ika'i siporua 'onuna ho poropetia puni iri 'waramujaho huni húmati jihuni hura pavenu. Ijihuni maijaho hu areri ea ka'ene huni húmata tihi'ini ja'ina.
6 Napara irara huni húmata kaji pavahana'amajaho veje huni húmata sapasa kajaho usi'amana. 'Enakaivo napara kajara huni húmata 'uhu'ena ho usivakame juha'e re'amajaho veje huni húmata hwa'amana.
7 'Enajihuna'e paruijaho huni húmata isúa pahwa'amana. Ijihuni maijaho hu Godi vare'ina 'ee Huni temarijina. 'Enakaivo naparijaho paruijihuni temarijina.
8 Ijihuna'e parua napara huni vaji rena rohuna pana kaivo naparijaho parua huni vaji rena roana.
9 Ikaho nimaa. Paruijaho napari jihuna'e vehuna pana kaivo naparijaho parui jihuna'e venana.
10 Ona'oji'ina punijihuna'e napara hura harura hari hinuji najahareje huni húmata sipoa vahanahuna. Ijihuni maijaho huni paruijaho huni 'ajohi'ini jihuna'e vahanahuna.
11 'Enakaivo Natohwi jihuni vajijaho napari paruijaho maka'i huhusu 'ajoarahuna pana 'ee parui naparijaho maka'i huhusu 'ajoarahuna pana.
12 Ijihuna'e napara paruhuni vaji rena roaja'ina'e parua napapu nahenaura. 'Ene uneunecha maho'o Godina'i rena roara.
13 Ja ma ojono ijí mina vene kaha. Napari siporua 'o'iro ve'amajaho hu huni húmata pavahana'amajaho areri re'ena raka?
14 'Ene uneunecha ka'ene mwe'akino rejarakija ja najahu. 'Ene parua ka'ene húmata sapasa jojorijaho ijara hu veju'e jumuna.
15 'Enakaivo napara huni húmata sapasa ka'ene jojorijara reju'e hu teamamuna. Ijihuni maijaho ijí húmata sapasa kajara hu veju'e marana parane 'ee nuhahuna'e mahana.
16 'Enakaivo ea irara hu ijihuna'e ura'e chicha ve'i ve'amajaho nú 'unama 'aho'a 'ararihihuna pa'ana. 'Ene Godoni sosijara 'unama 'aho'a 'ararihihuna pana.

Natohwiji Vwihaji'i Ihuni 'Irumijina
(Matiu 26:26-29; Maka 14:22-25; Ruku 22:14-20)

17 'Enakaivo na vu'a ike 'waravukaho na ja aromahare 'warahuna pana. Ijihuni maijaho ja roe ahuvujaho mara'amarono ahuhuna pana kaivo niho'o siserana parahuna ahuvu.
18 Amurijaho vea ka'ene ja sosi roe ahuvujaho na hejujaho joni vajakaho ahaame hiju. 'Eju'e na ijaho nimaa roju.
19 Joni vaja kajaho ahaavakame nú iji'a ja ea irahipo aririjaho roe samaa'e reje kihuna.
20 Ijihuni hahi ja vea ka'ene roa ahu'avajaho ja Natohwi jihuni puretia 'ee toa i'irono roe ahuhuna pana.
21 Na hejujaho ja ea 'aho'a ea pa'aji'i kaivo jajasu maraku'a ijura. 'Enajihuna'e jara ijuri vajijaho ea 'aho'a matuna'eju'e ja ea 'aho'a niho'o nanamiu.
22 Irake? 'Ú ja sea 'iruma toa ihuna pa'ana raka? 'Ene ja Godoni sosia senavu raka? 'Ene ea ka'ene uneunecha pa'ajihi juna'avarono avajo. 'Ú na ja ija'ina'e 'warahune? 'Ú na ja ta'arorahune? Ikehunijaho na ja pata'arorahuna.
23 Ijihuni maijaho na Natohwi jihuni apejuji na ja 'u'o 'waravu. Ijí na'ia kajino nahama'avarono Hu puretia apenana.
24 'Ene Hu teimani 'wavume parajume Hu tuachavi'i ijá 'iama Ikaho Nuni haha ka'ene jonijihuna'e mihujina. 'Enakúne ika'ina'e veji'i Na vwihani'avara.

25 Ni 'unama nikwinu'ina kajino kapusia 'u'o apeji'i ijá 'iama Ike kapusia toa ikaho
'unama maiu'ina ka'ene Nuni 'aa vaji nimaa vejujinakúne ike vene iji'i na'ia mapoka'e
Na vwihani'avara.
26 Vea irakijino ike puretia ike ine 'ee kapusi toa 'eke i'avajaho ja Natohwijara
kwamaji 'wame nasaravi'i inava'e Hura ro'amaji 'e'u'avara.
27 'Enajihuna'e ea irara Natohwi jihuni pureti 'ee kapusiji 'unama areri parehuni
jihuniji i'amajaho hu Natohwi jihuni haha 'ee 'aa ijihuna'i sisea vehuna.
28 'Enakaivo ea irara puretia 'ee kapusia toa i'irono ve'amajaho marako veje ori
piuha'aramareje iji'a i'amana.
29 'Enajihuna'e ea irara huni haha papiuha'ara'ika'i puretia 'ee kapusia toa inujaho
hu eha sisea apene huni haha 'ahi rou. Ijihuni maijaho hu Natohwi jihuni hahijaho
hami pavwihaji'i majikari inujihuna'e ara'ena.
30 Ikehuni hahi ea mapoka joni vajakaho haha ajuaranie 'ee atami 'unirame 'ee ea
'aho'a kwamasahu.
31 'Enakaivo nú onúno hami piuha'ara'avajaho nú panamúhuna.
32 'Enakaivo vea ka'ene nú namuhujaho Natohwijara núra vu'ataa he'avarono
najuhe avanu. 'E'ira'omo ike mwe'a ikihi pu'úmo paahume namuhuna.
33 'Enakúne vwehu nune ja ahuma roe i'i ve'avajaho hami 'aja'ara'avara.
34 'Enakaivo ea irara matu'amajaho hu huni sei 'iruma ina ro'amana. 'E'irakúne ja
paroe 'otua hara ahuma aru'avara. 'Enakaivo vu'a 'aho'ijaho nara vea ka'ene vu'ujino
ichá'ina'e vehunijaho 'warahuna.

12

Godoni 'Aveni Jihuni Swarijihuni Vu'a

1 Vwehu nune ja pahene ve'avarono na ivi'a 'Avena huni swariji rone 'wara'i veju.
2 Ja ni hena kavu. Vea ka'ene ja Godi pahene 'ee pakavari veijino ja godi ira'ata
ka'ene ira pa'ajipo venaume 'unama ani ruva'ara.
3 'Enajihuna'e na ura ja ike hehuna'e ura reniu. Ea irara Godoni 'Avenijara
'wara'eju'e 'waramujaho hu mai'o ika'ina pa'waramune Jesuho sirivara pa'iamuna.
'Ene ea irara Godoni 'Avena apenajara huhusu Jesuho Natohwa 'iamuna.
4 'Ena'omo iviamaa swara ani ani'ina kaivo 'Avena nikwisu'ina.
5 'Ene kaukara ani ani'ina mapoka kaivo Natohwa nikwinuna.
6 'Ene 'unama ani ani'ina kaukara venuna kaivo Godi nikwinu'wi kajara uneunecha
maho'o ea maho'o puni vaja kaukara venuna.
7 'Enakaivo sosia ike ni'ajahuni jihuna'e ea 'oi'oi swara vajihana.
8 Ijihuna'e Hu ea pina 'Avena vajijino vu'a ka'ene vwiha mavarasa'iniji vajahuna.
'Ene vu ea pina vu'a ka'ene henaka ijí 'Avena nikwisu'ina kajara vajahuna.
9 'Ene ea pina nimaa roiji ijí 'Avena nikwinu'ina kajara mahana 'ee ea pina swara
ka'ene ea siporua 'onahe maranihuniji 'Avena nikwinu'ina kajara mahana.
10 'Ene ea pina uneunecha ka'ene ea areri pavehuniji mahuna. 'Ene ea pina
poropetia puni iri 'warahuna'e vajahuna. 'Ene ea pina 'avena ichá'inijihi puni
ani'inijihi kihuna'e mahuna. 'Ene ea pina ira ani ani'ina 'warahuna'e mahuna. 'Ene
ea pina ijí ta'arohuna'e mahuna.
11 'Ene 'Avena nikwinuna 'ee nikwinu'ina kajarahara ikihija maho'o venu. 'Ene ijí
nikwinu'ina kajara 'oi'oi ea irá Hu ura renujihi vajihuna.

Haha Kwinuna Kaivo Pwinana'a Mapoka

12 Areri haha kwinuna kaivo huni pwinana'a mapoka. 'Ene pwina mapoka kaivo
haha kwinuna. 'Ena'omo Kerisoho ija'ina.

13 'Enajihunaʹe 'Avena nikwinuʹina vaja kajino nú mahoʹo samume 'urine haha nikwinu rejara. 'Ene nú Jua ho Kuriki ho pwea ho matauma ojiʹina nú ijí 'Avena nikwinuʹina kaji apejara.
14 Ijihunaʹe haha pwinanaʹa huhusu pana kaivo pwinaʹa mapoka.
15 'Ene mumorijara ikaʹinaʹe 'waraʹipisa na ija panaʹomo na haha ikehuni pwinaʹa pana. Hu ijaʹinaʹe 'warama jihunaʹe hu haha ikehuni pwina pana raka?
16 'Eje ataa karaʹajara na nia panaʹomo na nihoʹo haha pwinanaʹa pana 'waʹipisa areri rejaʹe? Hu ijaʹina 'warama jihunaʹe haha kehuni pwinaʹa pana raka?
17 'Ú hahakaho mahoʹo niaru remaraʹipisa iviʹa vu nú ichihichano hejaʹe? 'Ene hahakaho mahoʹo ataaru remaraʹipisa iviʹa nú vu ichihichano amua hejaʹe?
18 'Enakaivo iviamaa Godi haha pwina kwinu kwino Hura ura renajaʹinaʹe haha vaja irechamana.
19 'Ene ijí pwinanaʹa kajija mahoʹo nikwinu reʹipisa iviʹa hahijaho ichaʹinaʹe rejaʹe?
20 'Enakaivo iviamaa haha pwina mapoka kaivo haha kwinuna.
21 Niijara areri ijijaho ijaʹina paʹwamune na a ura pareniu paʹwamuna 'ee kúʹo húmatijaho areri mumorijaho ijaʹina paʹwamune na a ura pareniu paʹwamuna.
22 'Enakaivo aniʹinijaho nimaaʹe haha pwinanaʹa kaʹene kivuʹe ajuarasahiʹinijija paʹa unenu 'ahoʹa vehuna areri pana.
23 'Enakaivo núni haha kakihipuni pwina kaʹene puni hura hami pavejujija puni hura vene vu haha pwina 'ahoʹijija rinamie nirisavuʹe ea nihoʹo pakivura.
24 'Enakaivo núni haha pwinanaʹijaho hura pavenahuna. 'Enakaivo Godi haha pwinanaʹakija 'eka ahumahuna. 'Ene haha pwina kaʹene ijaho paʹajaho puni hura niʹimaʹuraʹe venahuna.
25 'Ene ike hahakaho paahaame hihuna saʹina kaivo 'eke haha kehuni pwinanaʹakija hami niʹajaraviʹi hiha.
26 'Ene haha pwinanaʹi pini haha hiamujaho haha pwinanaʹa 'ahoʹa kajaho mahoʹo haha hiamuna. 'Ene vu haha pwinanaʹa pinijihuni hura venahujaho haha pwinanaʹa mahoʹo ahume temarasahura.
27 Ja iviamaa Keriso oni hahaʹomo ja ea kwinu kwino ijihuni pwinanaʹa.
28 'Ene Godira sosi vaji amura apasorua iji pijihe 'ee ijihuni rorijaho poropetia pijihe 'ee vu ijihuni huna ijaho najahunaʹe iji pijihana. 'Enarena ijiʹa ea kaʹene uneunecha ea areri pavehuniji vehuna iji pijihe 'ee swara huna ea siporua 'onahe maranihunijija pijihe 'ee pina swara kaʹene ea kaukara ani aniʹina vehuniji 'ajoahunaʹe iji pijihe 'ee ea kaʹene ira ani aniʹinaʹe 'warahuniji iji pijihana.
29 'Ene ea mahoʹo kaho apasorua pana raka? 'Ene ea mahoʹo ikaho poropetia pana raka? 'Ene ea mahoʹo kaho najahiʹina pana raka? 'Ene ea mahoʹo kaho uneunecha kaʹene emaa areri pavehuniji vejiʹina pana raka?
30 'Ú ea mahoʹo swara kaʹene ea siporua 'onahe maraniujija paʹekura raka? 'Ene ea mahoʹo ira ani ani 'waravujija paʹekura raka? 'Ene 'ú ea mahoʹo swara kaʹene ira ani aniʹina 'waravuji taʹarohujija paʹekura raka? 'Enakaivo swara kaʹene mamaʹinijihi ura rena paraniʹamana.
31 'Ene na iviamaa 'unama mavarasaʹiniji najaʹi veju.

13

Oja Maʹaravujara Natohwana

1 'Ene na emaapuni ira ani aniʹina 'warame 'ee 'ona ojiʹina puni ira 'waraʹikaʹi ea oja pamiʹipisa na areri maa paʹanaʹe rejuʹu 'ee tini ata punaʹi 'umene 'ee kurupate punaʹi kure kurevuʹu.

2 'Ene na swara ka'ene poropeti epuni ira 'waravuji apene 'ee hema maho'o hena
kiparane henaka'a maho'o heparane 'ee nimairoa ka'ene huri'a 'warave jahena
ruvahuna ape'i kaivo ea oja mihujara pa'ana'e re'ipisa na maa pa'ana'e reju'u.
3 'Ene na nuni kukua maho'o ea ka'ene pivusahuji vajihe 'ee nuni hahakaho veni
aporu'avarono mi'ika'i na niho'o ea oja pamihi'ina'e re'ipisa ijí uneunecha kajija na
pani'ajiha'a.
4 'Ene oja mihuni 'unamijaho masuanu ajuarane hijujine oja mihuni 'unamijaho
epuna'i mamaa'e vejujina kaivo paajiname oja sisea vwihajura. 'Ene oja mihuni
'unamijaho pajarika rene 'ee kehi kehi vejura.
5 Ea oja mihuni 'unamijaho areri parehuni 'unamijaho pavenune 'ee huni ura ijiru
pasaramune 'ee hu maraku paajivi'ine 'ee hu sise'i 'ahaujaho ruvu'e pa'arenuna.
6 'Ene 'unama arira pa'ajaho patemaranuna kaivo nimai jihuna'e temaranuna.
7 Ea oja mihunijaho mají vena apene va'una 'ee hu uneunecha maho'o mají nimaa
vena apene va'una 'ee uneunecha ka'ene iji'a rehunijija nimaa ronuna 'ee uneunecha
ani'ina vejuri vajijaho hu niho'o kirane hina apene va'una.
8 Oja mihuni 'unamijaho maiji nama apene vai'i nahuna. 'Enakaivo swara 'aho'a
poropeti epuni ira 'warahuna kaivo ijija pa'arehuna. 'Ene 'aho'a 'ira ani ani
'warahuna kaivo ijija pa'arena vahuna. 'Ene 'aho'a henaka kaivo ijija pa'arehuna.
9 Ijihuni maijaho nú pwina ma'uaku hena kavara 'ee nú poropetia puni ira pwina
ma'uaku 'waravu.
10 'Enakaivo vea ka'ene nimaa nimaijara roujaho nimaa pa'ajaho pa'arena vahuna.
11 Vea ka'ene na kasimaa hijuti veijaho kasimaa puni iri 'waravuta 'ee na sesamaa
puna'i vwihajute 'ee sesamaa puna'i hene vejuta. 'Enakaivo na vea ka'ene emakina
rejujaho kasimaa puni uneunechijija ni irechavume pa'arejara.
12 Ijihuna'e iviamaa nú mane'a vaja hami pakasaravu. 'Enavo vea ka'ene roe ura
varira kakara'avaji'a nú hena kahuna. 'Enareje iviamai ijí pwina kwinu nara hejujaho
maho'o he parahuna. Areri Hura na hena kima paranu ja'ina'e hehuna.
13 'Enakaivo ike 'unama no'opiso ikehipo majama nahuna. Ijija nimairoa 'ee iji'a
túna'i rehuniji nimaa rojujine 'ee oja mihi'inijina. 'Enakaivo ikehi puni vajakino
niho'o ni'ima'urijaho oja mihunijara asitaha paranana.

14

Godoni 'Aveni Jihuni Swara 'Aho'a U'una

1 Oja mihuni 'unamijaho 'ararihaha kaivo veje 'Avena Huni swariji 'ekahunijara
ura rena'amana kaivo swara ka'ene poropeti puni iri 'waravuji niho'o ura rena
para'amana.
2 Ijihuna'e ei pini ira ani'ini 'waramujaho hu emaa'e 'warahuna pana kaivo Godi
'waramuna. Ijihuni maijaho ea pahejura kaivo hu hemiji huni 'avena vaji 'waramuna.
3 'Enakaivo ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujaho hu emaapo
emare'asa'avarono 'warame 'ee ni'ajihe 'warame 'ee oja sonahi'amarono 'waramuna.
4 Ea pini hu ira ani'ini 'waramujaho hu huhusu ni'ajaramuna. 'Enakaivo ea ka'ene
poropetia puni iri 'waramujaho sosia ni'ajahu'e emarena 'urinuna.
5 Na ura ja ea maho'o ira ani ani'ina 'wahuna ura reniu kaivo na natohwa ka'ene
ura reniujaho jara poropetia puni iri 'warahunijara ura renia paranu. 'Enajihuna'e
ea ka'ene poropetia puni iri 'waramujara ea ka'ene ira ani ani 'waramujaho asimana.
'Enakaivo hu ijí ira kaji ta'arohe 'wara'amaji'a sosia pirave emarehuna. 'Eje iji'a pu
no'o areri rehuna.
6 'Enakaivo vwehu nune na iviamaa roe ira ani ani'ini 'wara'ujaho na ichá'ina ja
ni'aji'ejo? Na areri 'unama ka'ene veje samaumaa re'eje 'wara'ujiana 'ee henaka

vajijino ˈwaraˈujiana ˈee poropetia puni iri ˈwarame najaˈujiana ˈee najaˈujiˈa ijara samaaˈe rehuna.
7 ˈEnajihunaˈe uneunecha kaˈene maiˈo paheji'ina kaˈene areri hurisia ho kita puni ira anuka kaˈene pura savujipo ira areri paˈumejujaho iviˈa ichá'inaˈe ijí hurisia ho kita ˈaha kajino javaa ira anuka raka kaˈene savujaho heˈeja?
8 ˈEne tauja ira hami paˈumeˈamajaho hu ichá'inaˈe ajira vehuna amairiaraˈena?
9 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo ira anuka kaˈene jara ˈwavujara paroe samaaˈe reˈamajaho iviˈa jara raka kaˈene ˈwavujaho ichá'inaˈe heˈeja? Ijihuni maijaho a iruhoa maiji ichutoa kajino nisame avanu.
10 ˈEne ira ani aniˈina mapoka mweˈa ikaho navu. ˈEne ira mapoka kajija maa rukina.
11 ˈEnajihunaˈe na ira kajaho paheˈujaho na ea kaˈene ijí ira kaji ˈwaramu jihuni unaˈijaho ea suja reje ˈee ea kaˈene ˈwaramajaho nuni unaˈijaho ˈuˈo ea sujaˈe rehuna.
12 ˈEnajihunaˈe ja ˈuˈo ˈAvena huni swara ura rena paraniu jihunaˈe niˈimaˈurijaho sosia niˈajahe emarena ˈurihuniji same ura renaˈava.
13 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene ijí ira aniˈina ˈwaramujaho siporua ˈojakame hu areri ijihuni maijaho taˈarohe ˈwaraˈamana.
14 Ijihunaˈe na ira aniˈini siporua ˈoˈujaho nuni ˈavenijara siporua ˈonuna kaivo nuni vwiha ijaho maa paˈana.
15 ˈEnajihunaˈe ijihuni maijaho irake? Na nuni ojijiˈi siporua ˈone ˈee na nuni vwiha ijiˈi siporua ˈohuna. ˈEne na nuni ojijiˈi javaa vene ˈee na nuni vwiha ijiˈi javaa vehuna.
16 Ja hine ˈavena vajaru taˈaroˈavajaho vu ichá'inaˈe ea kaˈene swara ijaˈina paˈana kaˈene roe ruha apene hiˈamajaho avame Ameni ˈwaˈena? Ara siporua kaˈene ˈone teimani ˈwamujaho ijihuni maijaho hu ara iraka kaˈene rone ˈwaramujaho pahenuna.
17 A teimani ˈwamujaho niarerina kaivo vu ea pinijaho ijaho paveju'e emarenuna.
18 Na Godi teimani ˈwavujaho nara ira ani ani ˈwaravujara ja mahoˈo asita ranamana.
19 ˈEnakaivo na ura ira oma iropu hejiˈi ea niˈajihe ˈwarahunaˈe ura reniu kaivo vu ijiˈa ira mapoka mapoka (10,000) ira pahehunijino ˈwarahunijaho ura pareniu.
20 Vwehu nune sesamaa punaˈi pavwihaˈavara. Musiapo sisea pavwihaju jaˈinaˈe vwihaˈavara. ˈEnakaivo joni vwiha ijija emakinepo vwihaju jaˈinaˈe vwihaˈavara.
21 Varapa vaji Natohwijara ikaˈinaˈe ˈwaravume vejara.
Ira aniˈina ˈee ea aniˈina puni vaji Na emaa vuˈa ˈwarahuna. ˈEnakaivo ijí ˈuˈo pu Nuni ira pahehuna ˈiamana.
22 ˈEnaˈomo ira ani aniˈinijaho ea kaˈene Godi nimaa rojiˈini jihipuni aacha pana kaivo ea kaˈene panimaa rojiˈini jihipuni aacha. ˈEnakaivo poropeti epuni iri ˈwaravujaho panimaa rojiˈina puni aacha pana kaivo nimaa rojiˈina puni aacha.
23 ˈEnajihunaˈe sosia kajipo roe ahuma hine ea mahoˈo ira ani ani ˈwaˈeje ijihuni swara paapejajipuna ho ea kaˈene maiˈo panimaa rojiˈinijipo ijí vaˈe aruˈipisa pu vwihaˈavajaho ea ikija húmata siseraniuˈe nanamiu rojaˈa.
24 ˈEnakaivo ja ea mahoˈo poropeti epuni iri ˈwaraˈeje panimaa rojiˈina ho ea swara ijaˈina paˈajara roe aruˈamajaho ijí ea mahoˈo pura ˈwaravu kajara huni vwiha jarae ˈee ijara hu sisea vejiˈinijaho namahuna.
25 ˈEne hema kaˈene huni oja vaji navujija veje roe samaahiravakame hu aruha arihe Godi oja mahiˈi ijá ˈiavaˈe Godiho nimai joni vaji hinu ˈiahuna.

Sosi Vwiha Vajahani Vuˈa

26 ˈEnaˈomo vwehu nune ichá'ina veˈeja? Vea kaˈene ja roe ahuˈavajaho ea kwinu kwino javaa veje ˈee ea pina najahe ˈee ea pina vuˈa hema nahume hununaˈa samaumaaˈe renaji najahe ˈee ea pina ira aniˈini ˈwarave ˈee ea pina ijí taˈarohuna kaivo veje uneunecha mahoˈo ea niˈajihe emarene ˈurihunijiru reˈamana.

27 'Ene ea pini ira ani'ini 'wahuna'e re'amajaho veje ea no'ona ho no'opisu 'wara'avara kaivo ei pini 'warame arevakavi'i iji'a ea pina 'wara'amana. 'Eje vu ei pini ijaho ta'arohe ijihuni maijaho 'wara'amana.
28 'Enakaivo ea pina ijí ta'arohe 'warahuna pa'ana'e re'amajaho veje sosia vaja ira pa'arene hi'amana. 'Ene veje hu huhusu no'o Godi 'wa'avara.
29 'Ene veje poropetia no'ona ho no'opisu 'wara'eje vu ea 'aho'ijaho hine 'eke manura vena ki'avara.
30 'Enakaivo ea pina ka'ene asuma hinuji vu'a hema hu mahe hununa'a samaumaa reje hu 'wara'i ve'amajaho ea ka'ene amura'e 'waramujaho ira pa'arehuna.
31 Ijihuni maijaho ja ea 'oi'oi poropeti puni ira 'wara'eje ea maho'o ijija henakame 'ee ijipo ni'ajihava.
32 Ea ka'ene poropeti puni iri 'waravujija puni ojijija puni harura hari navura'omo opo 'ajo'aravi'i 'warahuna.
33 Ijihuni maijaho Godiho ura arini veji'ina 'ee matauvi'ina. Ijihuna'e sosia ka'ene akuavi'ina puni vaja kajaho maho'o pamajikari vejura.
34 Pu napara sosia vaja ira pa'warahuna 'warava jihuna'e ira parasahe hi'avara. 'Enakaivo veje pu areri varapijara 'warama jihuni hari hi'avara.
35 'Ene pu unenu'u pina hena kahuna'e ura rena'amajaho pura sosia vaji vua'e 'warahuna areri pa'ajihuna'e va'e paruhwaha'e puni sea vaji aporave 'warave he'avara.
36 'Ene 'ú joni vaji Godoni irijaho aneja venane? 'Ene 'ú jonaru roane?
37 'Enajihuna'e ei pini vwihaje hu poropetia ho hu 'Avena vaji emarenana'e vwiha'amajaho veje ike uneunecha ka'ene na jona'e vejukija Natohwijara 'waramana'e vejukaho ki'avara.
38 'Enakaivo ea irara ikihi hena pavenujaho ijí ea kajara vu'a 'waramajaho ea hu pahenahuna.
39 'Enajihuna'e vwehu nune nimaa'e poropetia puni iri 'warahunijaho ura rena'e para'avara 'ee ja paki'eje ira ani ani 'waravuji tanuvu ro'ava.
40 'Enakaivo veje uneunecha maho'o 'unama nimaa nimaijino hami vene 'ee ura arini rene ve'avara.

15

Kerisora 'Urinani Vu'a

1 'Ene iviamaa vwehu nune na vu'a maa maiu'ina ka'ene nara ja najahume ja apejara ka'ene ijara ni'ajihume ja maraniana ka'ene ja ijihuni toi namijuji 'wara'i veju.
2 'Ena'omo ira maa maiu'ina ka'ene nara ja najahume ja maraniaji ija kisina'e 'una'avajiana vo jara nimaa rojujaho maa pa'ana'e re'ena.
3 Ijihuni maijaho iraka ka'ene nara apejujaho na amura'e areri unenu'u pina ni'ima'ura ja mihuta. Ijaho Godoni irijara 'waramajaho Kerisoho núni sisei jihuna'e kwamana.
4 'Ejume Hu ranavara'omo na'ia no'opisu pa'are'eme Godoni irijara 'warama ja'ina'e kú'o 'urinana.
5 'Ene Hu Sipasi oni una'i va'ana. 'Ene iji'a ea iropu ropu no'o puna va'ana.
6 Ijihuni túna'ijaho Hu vwehu núna mapoka mapoka (500) puni una'i ni'aha kwinu va'ana. Ea 'aho'a iviamaa majaa hina rou kaivo ea 'aho'a ni kwamasahara.
7 'Ene hu Jemisi oni una'i va'arena iji'a apasorua maho'o puni una'i va'ana.
8 'Ene túchamaijaho nuni una'i roana. Areri ijí vea kajaho nuni vea paape'eme nahenihare sa'ina.
9 'Enajihuni maijaho na niho'o apasorua ka'ene hamaijina 'ene 'u'o na apasorua 'wihuna areri pana. Ijihuni maijaho nara Godoni sosia sise'i 'ahie ruarahiuta.

10 'Enakaivo Godoni maiji vwihani'inijara renajihuna'e na iviamai ea irakijaho reju. 'Ene Huni maiji vwihani'ina ka'ene nununa'i venajara maa pa'ana'e rehuna pana kaivo nara kaukara ni'ima'ura ka'ene vejujara ea 'aho'ijija asitahuta. 'Enavo ijaho na pana kaivo Godoni maiji vwihani'ina ka'ene na hu'úmo namujarana.
11 Narana ho purana vo nú najahume ja nimaa rojara.

Núra 'Urihuni Vu'a

12 'Enakaivo iviamaa Kerisora kwama 'urinaji rone najahujaho ja ichá'ina'e vene ea 'aho'a joni vajakaho ijá 'wavo Ea ka'ene kwamasahi'inijija pa'urijura 'wavu.
13 'Enakaivo kwamasahujija pa'urihuna'e re'ipisa Kerisoho 'u'o pa'urija'a.
14 'Ene Kerisoho pa'urinana'e re'ipisa vu'a ka'ene najahujaho ira'ata'e reja'a. 'Ene joni nimairoa 'u'o ira'ata maa pa'ana'e reja'a.
15 Ija'ina'e re'ipisa ivi'a nú 'u'o ira'ata'e 'waravi'ina'e reja'a. Ijihuni maijaho Godira Kerisoho vejume 'urinaji ninama 'warava'a. 'Enajihuna'e ea ka'ene kwamasahajipo pa'urihuna'e re'ipisa Godiho Hu pavejume Kerisoho 'urinana'e reja'a.
16 Ijihuna'e kwamasahi'inijija pa'urijura'e re'avajaho Keriso 'u'o pa'urinana.
17 'Ene Kerisoho pavejume 'urinana'e re'ipisa joni nimaa roijaho maa pa'ana'e reje ja majama joni sisea vaji hija'a. Keriso oni hari uneunecha maho'o irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
18 'Enajihuna'e ea ka'ene Keriso oni vaji kwamasahajaho 'u'o maho'o pa'areja kajina.
19 'Enakaivo iviamaa hia ka'ene nú hijukeru Kerisoho núna'a mamaa'e re'amajaho nú ea ka'ene niho'o arisi chachanamihuniji rehuna.
20 'Enakaivo iviamaa Kerisoho vejume 'urinajaho Hu kwamasahajihipuni amura 'urinajina.
21 Ijihuni maijaho emahuni vaji kwamasahunijaho rena roana'omo 'u'o emahuni vaji kwamasaha 'urihunijaho rena roana.
22 Ijihuna'e Atamu oni vaji ea maho'o kwamasahura. 'Ene 'u'o Keriso oni vaji venu'e majama hihuna.
23 'Ena'omo 'oi'oi huni 'unama namu. 'Ejume Kerisora amura 'urinana vo túna'i Kerisora ro'amajino Huni ehija 'u'o 'urihuna.
24 'E'eje iji'a vea túchamaijaho roa 'e'uhuna. 'Ene vea kajino Hu 'ajohai'ina maho'o 'ee mama'ina 'ee harura maho'o veje parasahuna. 'E'ikaivo ara kwaa ijaho Godi ka'ene Omiji 'unama mahuna.
25 'Ene Hu 'ajoha'e hi'eje Huni nakijija maho'o Huni umora hari roa parahuna.
26 Naka túchamaa ka'ene veje pa'arehunijaho kwamasahujina.
27 Ijihuni maijaho Godira uneunecha maho'o vejume Keriso oni umora hari ro parajara. 'Ene Hu ika 'iamujihuni maijaho uneunecha maho'o Huni hari ro paranana 'iamujara najahujaho Godi ka'ene Keriso oni hari uneunecha maho'o irechamajara Huhusumano Keriso oni hara pahinu.
28 'Ene vea ka'ene maho'o Huni hari na'avajaho Harihijaho Hu 'u'o Godi ka'ene Hura uneunecha maho'o Huni hari irechamajihuni hari hihuna. 'Enakaivo Godiho uneunecha kehipuni Natohwa ni'ima'ura.
29 'Ene vejuro'i ea ka'ene kwamasaha ijihipuni jihuna'e toi samahajija pu ichá'ina'e ve'eja? Ea ka'ene kwamasahajija pa'urihuna'e re'ipisa 'ú pu irakijihuna'e toa samahare?
30 'Ene irakijihuna'e nú vea oma kwinu kwinu varapi vaji aruvo?
31 Vwehu nune na nimaa'e 'waravu. Na veku veku veniu'e kwavura. 'Ene na núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji jonijihuna'e mari'uvura.

32 'Ene nuni hahijihuni ura ijino na hanuha nea pu'úmo Epasasi 'arahuta'e re'ipisa
ijaho iraka'e na ni'ajiha'e? 'Ena'omo kwamasahi'inijija pa'urihuna'e re'avajaho veje
nú niari nikwamasahe para'enakúne roe ahaja ine 'ee toa sisea ine nanamie oja.
33 'Enakúne ja paki'eje emaapo pisivisa'ava. Ea sisesa pu'úmo ahuma ojujipo veju'e
kara mamaa siserasahura.
34 'Enakúne hami vwihanareje sisea vejujaho areha! Ijihuna'e ja ea 'aho'a Godi
pahene pakavura. Na ikaho ja juname vahi'ena'amarono 'waravu.

Haha Ka'ene 'Urihunijihuni Vu'a

35 'Enakaivo ea 'ahopo ika'ina'e aporahuna. Ea ka'ene kwamasahi'inijija 'unama
ichá'ina'e 'uri'eja? 'Ee pu haha ichá'ina vaji ro'eja?
36 Vwiha pa'akere ara 'ina iraka ka'ene 'ojujija pamajikari ahuha ajivura kaivo
marako 'uhe 'ee mutausahare'e iji'a ahuha ajivura.
37 Ara raka ka'ene 'onujaho maa ka'ene ichá'ina'e rehunijaho pa'onuna kaivo a
'inaru 'onuna. Ijí 'ina kajaho 'witia'ina ho 'ina 'aho'a.
38 'Enakaivo Godira ura renuja'ina'e haha mahuna. 'Ene 'ina kwinu kwino haha
'oi'oi punanuna.
39 'Ene haha maho'o ani ani'ina hiju. 'Enakaivo emaapuni hahijaho nikwinu'ina 'ee
hanuha puni hahijine 'ee pina uka puni hahijine 'ee pina kija puni hahijina.
40 'Ena'omo akúpa huni haha 'u'una. 'Ee mwe'a puni haha 'u'una. 'Enakaivo akúpa
huni hahijihuni mamaijaho ani'ine 'ee mwe'a puni hahijihuni mamaijaho ani'ina.
41 'Ene veakara hananuni 'unamijaho ani'ine 'ee masapijara hananujaho ani'ine 'ee
chinapo hanajujaho ani'ina. 'Ene china nikwinu'wi pana 'ee puni hanaji'inijaho ani
ani'ina.
42 'Ene kwamasahujipo 'uri'avajaho ija'ina. Haha ka'ene sakarahuna ka'ene mwe'i
vaji savujaho vea ka'ene 'uri'avajaho pasakarasahuna.
43 Ike haha ikehipuni hura paveji'i kwama namu kaivo vea ka'ene kú'o 'uri'amajaho
niho'o mamaa'e rehuna. Ike hahakaho ajuasina'e rene kwama namu kaivo vea ka'ene
kú'o 'uri'amajaho niho'o haruriji 'urihuna.
44 'Enakaivo emaahuni haha ka'ene mwe'i vaji apúsavujaho vea ka'ene 'uri'amajaho
'Avena huni haha'e rehuna. 'Ena'omo emaa huni haha na'amajaho 'Aveni jihuni haha
'u'o namu.
45 Ika'ina 'u'o vejara. Atamu ka'ene ea amurijaho mai'o hiji'ina'e renana kaivo
Atamu ka'ene túchamaijaho 'Avena ka'ene majama hihuna vajihi'ina'e renana.
46 'Enakaivo 'Aveni jihuni hahijaho amura pana kaivo maraku'a hahijihuni jarana
kaivo iji'a 'Aveni jihuni jahuna.
47 Ea amurijaho iki mwe'i rene roana. 'Enajihuna'e hu mwe'a ikehuna. 'Enakaivo
vu Ea ka'ene Huni nijahijaho kahi akúpa 'ahi rena roana.
48 'Enakaivo ea ka'ene mwe'akino 'venajija mwe'a ikehuna. 'Ene 'u'o Ea ka'ene
akúpa 'ahi rena roajaho akúpa huna.
49 'Enajihuna'e iviamaa kakaho núni hahijaho mwe'a kehuni haha sa'ina. 'Ena'avo
túna'ijaho akúpa 'ahi hinujihuni haha sa'ina rehuna.
50 'Ena'omo vwehu nune na ijá 'iavu Haha 'ee 'aa rukinijaho Godoni ara kwaa
pavahuna. 'Ene pa'areji'inijaho papa'arehunijaho areri paapehuna.
51 Heha! Na hema pina'e 'wara'i veju. Nú ea maho'o pakwamasahuna kaivo nú
maho'o arohe ani'ina'e rehuna.
52 'Ene areri nia ahatihu ja'ina'e re'eje tauja ka'ene túchamaa ijara 'ume'eje ea
ka'ene kwamasahajija papa'arehuni hahiji'i 'urihuna. 'Ene nú ta'arohe ani'ina'e
rehuna.
53 'Enajihuna'e ike pa'arehuni hahakaho haha ka'ene papa'arehuniji sahuna. 'Ene
ike kwahuni hahakaho rana'i pakwahuni hahijino sahuna.

54 'Enakaivo vea ka'ene ike pa'arehuni hahakaho are'i kaivo papa'arehunijiano sa'avajaho ike kwamasahujaho pakwamasahunijino sahuna. 'E'eje iji'a ira ka'ene ika'ina'e vejajaho nimaa rehuna. Kwamasahuni harurijaho asivume paranana.
55 'Ú kwamasahuji oni harura ka'ene niho'o asitaha paranajaho ivi'a ichine? 'Ú kwamasahuji oni mwatumiajaho ivi'a ichine?
56 'Ene sisei jihuni harurijara mwatumiu'e kwamasahura. 'Ene sisea huni harurijaho Varapijina.
57 'Enakaivo nú Godi teimani 'wahuna. Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijino kwamasahuniji asihuni harurijaho múhana.
58 'Enajihuni hahi vwehu nune na ja oja mihi'ine kikisima'ura'e rene nami'avara. 'Ene pavarivarivi'ina'e re'avara. 'Enakaivo na'ia mapoka Natohwi jihuni kaukara asisame huri ve'avara. Ijihuni maijaho jara Natohwi jihuni vaji kaukara ka'ene vejujaho maa rukima'ura.

16

Nimaa Roji'ina Ka'ene Pivusahi'ina Puni Swarijina

1 Na iviamaakaho monia ka'ene akuavi'inijihi puna'e ichá'ina'e nianahuni 'unamiji rone 'wara'i veju. Ja areri nara Karesia puni sosiji naja'eme 'unama ka'ene vejaja'ina'e ve'avara.
2 'Enakúne hura kwinu kwino vea amurijino veje ja ea 'oi'oi jara ichá'ina monia 'ekuri 'unamijino kivi'i karaa irechame 'ajohi'i va'avara. 'E'irakúne vea ka'ene nara vu'ujaho ja monia paahuma niana'avara.
3 'Ene ja ea irahija'e iji pijihe hi'avajija vea ka'ene na vu'ujaho na ma asura vene mihe pu joni swara 'eke Jerusaremi va'avara.
4 'Enareje na 'u'o vahuna areri re'amajaho nú pu pu'úmo vahuna.

Porura Raka Ka'ene Vehuniji Vwihanajina

5 Ijihuni maijaho na Masatonia vu'e 'e'unareje iji'a jona vuhuna.
6 'Ene vinaho na ja pu'úmo ijí atuata vea kajaho hihuna. 'Ejakame iji'a ja na ranamie na ichá vahunijaho vahuna.
7 Na iviamaa roe ja kivi'i asitaha vahuna ura pareniu. Ijihuni maijaho na vwihajujaho Natohwijara ruha aremi'amajaho na 'aha josu ja pu'úmo ijí hihuna.
8 'Enakaivo Penitikosi huni veijaho na majaa Epasasi hihuna.
9 'Ene nara kaukara vehuna nuni vwicha ni'ima'ura'e jarau'e namu kaivo naka maho'o mapoka ani reju.
10 'Ene iviamaa Timotira roe ja pu'úmo hi'amajaho paveje tea ju'amana. Ijihuni maijaho areri nara vejuja'ina'e hu Natohwi jihuni kaukara venu.
11 Hura vu'amajaho ja pakame sena'avara. Ijihuni maijaho vwehu núna 'aho'ijihi pu'úmo hu rohuniji na 'ajaha hiju.
12 'Enakaivo núni vwea Aporasi hu vwehi pu'úmo vuhuna'e na ni'ima'ura 'ejahauta. 'Enavo hu iviasa vuhuna ura parenu. 'Enakaivo hu vea irakijino areri re'amajino vuhuna.

Vwiha Túchamaa Vajihe 'Ee 'Ajoramajina

13 'Enakúne nia niri'i hine 'ee nimairoa vajijino kisi namine 'ee ata kairasahe parupo hijuja'ina'e hiha.
14 'Ene veje iraka ka'ene ja maho'o vejujija ojiji'i ve'avara.
15 'Enakaivo vwehu nune ja Sitepanasi oni kachi'ina nikivura. Pu Akea opuni 'ina amurijina. 'Enajihuna'e pu hine ea ka'ene nimaa roji'inijihi ni'ajihi'i hijujihuna'e na ja 'ejahie 'waravu.

16 'Ena'omo ja ea ija'ini jihipuni hari hine 'ee ea maho'o ka'ene kaukara vajakino ni'ajihe kaukara vejujihi puni hari 'u'o hi'avara.
17 Na niho'o Sitepanasi ho Pochunatasi ho Akeakasi ijano roajipo na oja sonahie paranu. Ijihuni maijaho pura jonuna'i iraka ka'ene areri pa'ajija ni'ajihara.
18 Ijihuna'e pu jaai naai venume núni oja sonahúana. Ijihuna'e ea ijá kajihija nia hami kiame hura vena'avara.
19 'Ene Esia vaji sosi ka'ene navujipo 'ajoravu. 'Eju'e Akwira'o Pisira'o ni'ina'e ojiji'i Natohwi jihuni vaji 'ajoravu 'ee puni sei sosijara 'ajoramu.
20 'Ene vwehipo maho'o ja 'ajoravu. 'Ene akuavuri 'unamijino 'ajosara'avara.
21 Ike 'ajoravukaho nara Porura nuni iji veju.
22 'Ene ea irara Natohwiji oja pama'amajaho veje hu siripavuri vajijino hi'amana. Natohwe roa!
23 'Ene Natohwa Jesuni maiji vwihanii'inijaho ja pu'úmuna.
24 'Ene Jesu Keriso oni vaji ja ea maho'o na oja mihe 'ajoravu. Ameni.

2 Koritia

Vu'a Anejijina

1 Na Porura Keriso oni apasorua Godira Huni ura ijino iji pijihana. 'Ene Timoti
ka'ene núni vweiji'o Godoni sosia maho'o ka'ene Korinitiai namuna 'ee nimaa roji'ina
maho'o ka'ene Akea vaji hijujihi puna'e veju.
2 Maiji vwihaniuji'o matauvi'ina ka'ene Godi núni Oma 'ee Natohwa Jesu Keriso
una'i rena roujaho ja pu'úmuna.

Porura Godi Teimani 'Wamajina

3 'Ene Godi Amo ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma. 'Ene Amo ka'ene
numiruvi'ina 'ee Godi ka'ene veju'e haha sonahi'iniji ta'aroha.
4 Núra ahija 'ee varapa piunivujaho Hura nú maho'o venu'e oja sonahúuna.
'Ejura'omo vu núra areri ea ka'ene ahija 'ee varapa ija'ina'e piuni'avajaho Godira nú
oja ka'ene vejume sonahúa ja'ina'e nú veje pu 'u'o oja sonahihuna.
5 Ijihuni maijaho areri Kerisora haha ka'ene hiama ja'ina'e núni vajakaho mapoka'e
ija'ina'e renujihuna'e nú 'u'o Keriso oni vaji haha ni'ima'ura'e sonahúhuna.
6 'Enakaivo nú ahija 'ee varapa piunivujaho ijara reju'e ja hami hene 'ee ijara
ni'ajihuna. 'Ene nú sonahúujara reju'e ja sonahiu. 'Ejakame ijaho ja masuani
ajuarasahe ahija nikwisu'ina ka'ene núra siseisei hijujaho kirasahe vahuna.
7 Núni vwiha vajijaho joni nimaa roijaho nianesina'e rejara. 'Ene nú hena kivujaho
ja nú pu'úmo ahume sisei hijujihuna'e ja nú pu'úmo hami hihuna.
8 Ijihuna'e vwehije nú jara pahene pavwihahuni jihuna'e 'waravu. Esia vaji sisea
ahija ichá'ina'e núni 'ahi roajaho nú niho'o ahija ni'ima'ura vaji aruvara 'ee núni
haruriji'i areri parenana. 'Ejume núni vwiha ijaho núni hia niroe paraju rojara.
9 Nú nimaa'e nikwamasahuniji núni vajakino irechamúe hijujihuna'e nú onúno
panimaa veti'arahuna kaivo Godi ka'ene ea venaue 'urijuji nimaa vetihuna.
10 Hura ahija ni'ima'ura ka'ene kwamasahuni vajijaho ni'ajúhe 'ekue karaa
ruva'uana. 'Ene Hura ni'ajúhuna. Nú Huni toi núni nimaa roijaho ranavura'omo Hu
majaa ni'ajúhe vahuna.
11 'Ene ja 'u'o ni'ajúhe núni siporua 'onuhu. 'Ene ea mapokijihi siporua eha vene
núnuna'i mamaa ka'ene venajihuna'e teimani 'wa'avara.

Porura Amairiarama Aremajihuni Vu'a

12 Ijihuna'e núra teamanumujaho ikena. Núni vwiha ijara 'warumujara nú Godoni
maiji vwihanii'ina vajijino mwe'a ikehuni vaja 'ee jonuna'a kara mamaa vejara. Nú
akuavare Godi ura renuni 'unamijino nimaa nimaiji vejara kaivo mwe'a kehuni vwiha
ijihunijaho pana.
13 'Ene nú uneunecha 'aho'a ani'ina paveju kaivo ike jara tahe hejukeruna.
'Enajihuna'e na nimaa'e vejujaho ja ijihuni maijaho hena va'e urisahuna.
14 Jara areri pwinana'a hena kúvaja'ina'e nú joni maijihuna'e nú núni Natohwa
Jesuni veijaho mari'uve ja 'u'o núnijihuna'e mari'uhuna.
15 'Ene ike nimaa vejuri vajakino ja'e 'aha no'ohe'i meraji'amarono na ura nunijaho
nimako joni vu'i 'ahiana.
16 Ijaho na Masatonia va'iro va'ujino vuhuna. 'E'ira'omo kú'o Masatonia rena rouji
vuhuna. 'Ene jara iji'a ni'ajihe ranamie Jutia vahuna.
17 Ijihuni maijaho na ike ura vu'i vwihajuta ka'ene arevujaho na majikari arevuta
raka? 'Ú nuni vwiha ijija na haha huni vwiha ijino vwihane 'ee nara i'a 'ivujija pana
'iame avajura raka?

18 'Enakaivo areri Godi pauchavi'ini ja'ina'e núni vu'ijaho i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana.
19 Ijihuni maijaho Godi oni Hariha Jesu Keriso rone joni vaja kajino núrane 'ee Siruvenasine 'ee Timotine ijá najahajaho i'a 'iavujaho i'a 'ee pana 'iavujaho pana kaivo Huni vajijaho i'a.
20 Ijihuna'e Godira nahama 'waramajija mapoke 'ee icharu navu ijija Huni vaji nimaa. Ijihuna'e Huni vaji Ameni 'wavujaho Godi ta'arohe 'wavu.
21 'Enakaivo Godira nú ja pu'úmo Keriso oni vaji venume kisina'e rene 'ee merajúhana.
22 'Ene Hura nú 'u'o Huna'e nimaa venarena areri 'Avenijaho núni oja vaji tatua'e vene múhana.
23 'Ene Godira nuni ojijaho kame nimaa'e veti'eju'e ikaho 'waravu. Na Koriniti pavu'ujihuni maijaho na joni hura'e vene makimarejo ijihuna'e pavu'uta.
24 Nú joni nimaa roijihuni natohwa rene 'ajoahuna pana kaivo joni temari jihuna'e ja pu'úmo ahume kaukara veji'ina. Ijihuni maijaho joni nimairoa vajijaho ja kikisima'ura'e rene namiju.

2

1 'Ene núra pavuhuna vwihaja jihuni maijaho nara ki'irono vu'u kara reje ja kú'o temukahunijaho na ura pareniana.
2 Ijihuna'e na veje ja temuka'amajaho vu irara na venie teamani'ena? Ijaho ea ka'ene nara vejume temuma paranajara.
3 Ike uneka kehuni hahi na joni asura vejuta. 'Ene vejuro'i vea ka'ene na vu'ujaho ea ka'ene na venie teamanihunijija paveje na temuki'avarono avajuta. Ijihuni maijaho na ja maho'o nimaa vetiu jihuna'e nuni temarijaho ja maho'o joni temara'e rehuna.
4 Ijihuna'e haha 'ee oja ni'ima'ura'e hejuta vajijino na nitu'iji'i joni pasia vejuta. Na ja venae temuka'avarono vehuna pana kaivo nara oja ichá'ina ka'ene ja mihuji hena ka'avarono vejuta.

Ea Ka'ene Sise'i 'Ahúuji Vwihania Arehuni Vu'a

5 'Enakaivo ei pini veje ja temuka'amajaho hu paveju'e na temukimu. 'Ene ike temukakaho jonijihuna'e na ikehuni toa vu'a ni'ina pa'warahuna.
6 'Ene eha ichá'ina ka'ene ea mapokijipo hu mahajara ni arerina.
7 'Enakúne ja unenu pina ani'ina paveha vo ma vwihane areme 'ee veje oja sonahi'amana. 'Ene vejuro'i ea ijá kajaho temuki niho'o rarena parajakame hua'e kú'o ni'ajahe marahuna areri parehuna.
8 Ijihuna'e na ja jarirame 'waravu. Jara oja ka'ene hu majaa mahujaho na'avara.
9 'Ene 'u'o ja uneunecha maho'o areri hene veji'iniji vene ki'i 'ahiume na joni asura vejuta.
10 'Ene ja ea irá uné raka huna'e vwihane are'avajaho na 'u'o pu vwihanie arehuna. Na nimaa'e vwihanie arevu jihuni maijaho na nimaa joni hahijihuna'e Keriso oni una'i avajuta.
11 'Ene nú ija'ina'e vejakame Setaniho núnuna'i vehuna ija pa'are'amana. Ijihuni maijaho hura ira'ata ka'ene pisimisamuni 'unamijaho nú mai'o papuruva retúu.

Porura Toroasi Vaji Oja Heji'i Hinajina

12 'Ena'omo vea ka'ene Keriso oni vu'a maa maiu'ini jihuna'e Toroasi roujaho Natohwi jihuni vaji nuni vwicha jaraana.
13 'Ene na mai'o Taitasi ka'ene nuni vweijaho papiuname nuni oja mai'o paarihe asuma namana. 'Eju'e na pu irechami'i kaivo Masatonia va'uta.

Keriso Oni Vaji Asita Ranavajina

14 'Enakaivo Godi teimani 'wavujaho Keriso oni vaji Hura na'ia mapoka venue
uneunecha asitaha paraju. 'Ene nuni vaji Huni henaka mamaijaho kwaa ara
mapokakino najahu'e pu areri amua maa'e 'uvuja'ina.
15 Ijihuni maijaho nú Keriso oni vaji Godoni una'i amua mamaa'e 'uvu. 'Enakaivo
ea ka'ene nimaa roji'ina 'ee panimaa roji'ina maho'o amua kajaho urahuna.
16 Nú ea pihuna'ijaho amua ka'ene kwamasahuniji huna'i rena rou'e kwamasahu
ja'ina. 'Ene ea pihuna'ijaho amua ka'ene majama hihuniji huna'i rena rou'e majama
hihunija'ina renuna. Ea irara kaukara areri ija'ina ve'ena?
17 'Ene ea 'ahopo vejuja'ina'e Godoni irijaho paapene monia vene oju. 'Enakaivo nú
Godoni irijaho nimaa Keriso oni vaji 'waravu'e Godi ka'ene nú irechamúume roajihuni
una'i 'waravu.

3

Vu'a Maiu'inijihuni Pwehija

1 'Ú nú aneja vene kú'o nú ea irahijijaho rone 'wara'eja? 'Ene 'ú ea 'ahopo
vejuja'ina'e asura vene nú ea irahijijaho rone 'wara'eja?
2 Ja núni asura ka'ene joni oja vaji vejara ka'ene ea maho'o hena kime tahujina.
3 Ja Keriso oni asura ka'ene emaapo ta'ahunijina. Ike asura ikija ipua pavejara kaivo
Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihuni 'Aveni muna 'aha pana kaivo emaapuni oja vaji veju'e
núra 'ajoha hiju.
4 'Ene ijija Keriso oni vaji Godina'i nimaa vena paraju.
5 Nú onúno areria pana. 'Ene uneunecha núnuna'i rena rohuna pavwihaju kaivo nú
areri renuhunijaho Godoni rena roana.
6 Hura 'u'o venume areri renúana. 'Ejume areri vu'a maiu'ina huni pwea rejara.
'Ene asuri jihuna pana kaivo 'Aveni jihuna'ina. Ijihuni maijaho asurijara 'anie
kwamasahuna kaivo 'Avenijara majama hihunijaho mihuna.
7 Ijí tamana ka'ene muna 'ahi vejara ka'ene kwamasahunijaho hanaji'iniji'i roana.
Ijara niho'o Mosisi oni niura ni'ima'ura hanajumakame Isureri ora areri huni niura
pakavara. 'Enakaivo ijí hanana kajaho pujaha parana va'ana.
8 'Ú 'Aveni jihuni kaukara ijaho pinana ni'ima'ura pa'uri'ena raka?
9 'Ene kaukara ka'ene nú namuhunijaho mavarasa'ina'e re'amajaho ivi'a vu
kaukara maiu'ina ka'ene núa'e venume arira'e rejajaho niho'o maijihi ani mavarasa'i
maa.
10 Ijihuna'e nimaa'e iraka ka'ene mavarasa'inijaho iviamaa maa pa'ana. Ijihuni
maijaho mamaa pina ka'ene hananajara ijaho asima paranana.
11 'Enajihuna'e ijí pujaha va'ajara niho'o hanaji'ina'e renana'e re'amajaho ivi'a ike
majama nama vahuna kara hananujara maraku orijaho asima paranana.
12 Nú ijaho nimaa rojujihuna'e nú harura vene kirasahi'i 'waravura.
13 'Ene nú Mosisira venaja'ina pana. Hu huni urania atehi tanuvu'e Isureri oni
harihija arira'e raka ka'ene pujaha va'ujaho pakavara.
14 'Enakaivo puni vwiha ijija tanume kisima'ura rena roe iviasi veakino usevu.
Ijihuni maijaho pu vu'a sahasiji tahujaho ijí ateha ka'ene urania vahinamia savu
kajaho majaa pa'ekaru va'eju'e navu. Ijihuna'e Keriso oni vaji ijija 'ekaru va'ana.
15 'Ene nitama rene roe iviasi 'e'unujaho vea ka'ene Mosisi oni tamaniji tahujaho
atehi puni oja vahinamiu'e navura.
16 'Enakaivo vea irakijino ea irara ta'arohe Natohwi jihuni roujaho ijí ateha ka'ene
puni oja vahanamiu'e navu kajija 'eka ruva'u'e pa'arenu.
17 'Ene Natohwijaho 'Aveni jihuna'e ichihachano Natohwi jihuni 'Avenijara hinujaho
ijihi kajaho matauvi'inijara namuna.

18 'Enakaivo nú maho'o núni Godi urania unenu'u 'aho'a pavahúnamúu'e navujihuna'e nú areri mane'a'e ahanihu ja'ina'e Natohwi jihuni hanaji'inijaho núni vaji majama ahanihuna. 'Ene nú ta'arohe Hu vare'ina'e rena apene ajima vai'i nahuna. 'Ene hahaji'ina kajaho Natohwa ka'ene 'Aveni jihuni vaji rouna.

4

'Avena Huni Kukua Mamaijaho Si'uara Vaji Navu

1 Ijihuni hahi nú kaukara ike apeja jihuna'e numiruvi'inijaho apejara. 'Enakúne ja paki'eje oja ajuarasahu ro'ava.
2 'Enakaivo nú uneunecha ka'ene hemijija junuhuni jihuna'e niarevara. 'Ene nú ea papisimisame 'urahoju. 'Ene Godoni irijaho unenu 'aho'a ijí pu'úmo ahuvi'i 'warahuna pana kaivo nimaijino epuni una'a vene 'ee Godoni una'a 'u'o 'waravura.
3 'Ene nuni vu'a maiu'inakaho tanuve namuna'e re'amajaho ijaho ea ka'ene pa'arehuni jihipuna'a tanume namu.
4 Mwe'a kehuni Godijara ea ka'ene panimaa roji'ini jihipuni vwiha ijija tanu'urihu'e puruva retiu. 'Eju'e vu'a maa maiu'ini jihuni hanaji'inijaho 'ee Keriso oni mamaijaho pahena pakavu. Hu Godi arerina.
5 'Ene nú núni vu'a parone 'waravu kaivo Jesu Keriso Hu Natohwiji rone ja 'waravu. 'Ene nú Jesu onijihuna'e joni pwea rejara.
6 Ijihuna'e Godira ija'ina'e 'waramana. Ira nututa vajijino hanahuna 'iamana. Ijaho Hura núni oja vaja veju'e hanavu'e Godoni henaka ijihuni mamaijaho Keriso oni urania vaji kahuna.
7 'Eju'e nú ike vu'a mamaakaho mwe'a huni haha vajakino ranavu'e namu. 'Enajihuna'e harura natohwa ka'ene areri mina pavehunijaho Godoni rena roana kahuna kaivo núna parene roana.
8 Nú niho'o 'unama ani ani sise'i 'ahúu kaivo niho'o pamutua túa reju. Nú 'unama vahuna puruva renu kaivo nú mai'o pa'arevu.
9 'Ene nú sise'i 'ahúara kaivo papataaroruhura. 'Ene 'anúume arihara kaivo paruruhume pa'arejara.
10 'Ene na'ia mapoka haha vaji siseisei hijujaho nú Jesura kwamajihuni pwinana'e rene avaju. 'Ejukame Jesu oni hia ichá'inijaho 'u'o núni haha vaji najahuna.
11 Ijihuni hahi nú ea ka'ene hijukija Jesuni jihuna'e kwa'avarono aheruma va'u. 'Ejakame Jesuni hiijaho ike haha ka'ene kwamasahuni haha vajakino veje roe samaahirahuna.
12 'Ena'omo nú kwamasahunijino hijukame majama hihunijaho joni vaji kaukara venu.
13 'Enakaivo nú 'Avena nikwinu'ina ka'ene nimaa rojuji apejara. 'Ene ika'ina'e vene 'waravara. Na nimaa rojujihuna'e 'waravuta 'iamana. Nú 'u'o nimaa rojujihuna'e nú 'waravu.
14 Ijihuni maijaho nú nihene kavu. Godi ka'ene Natohwa Jesu vejume 'urinajara venu'e nú 'u'o 'urine Jesu pu'úmo ahume Huni una'i vahuna.
15 Ike uneunecha maho'o ikija ja maranihuni jihuna'e veju. 'Ene maiji vwihaniujaho rausahe va'e ea mapoka puni va'u. 'Enajihuna'e ea mapoka teimani 'wame 'ee Godiho niho'o maho'o hura hara ta'arohuna.

Nimairoa Vajaru Hi'avara 'Ee Uneunecha Mai'o Pa'arehuna 'Ee Uneunecha Majama Nahuni Vu'a

16 Ijihuni hahi oja vaja pasenuvu'e arevura kaivo núni hahakaho uhe matoha parane va'u kaivo 'avena ka'ene núni vaji hinujaho veku veku veju'e maiu'ina'e renu.
17 'Ene ike ahija ka'ene núra iviamaa ma'u'umaa ka'ene apejukihi 'eke temara ni'ima'ura ka'ene núra majama apehuniji'i manura vehuna niho'o areri pana.

18 Ijihunaˈe nú núni nia uneunecha kaˈene iviamaa navuˈe kivujihi puni toa pairechavu kaivo uneunecha kaˈene nú pakiviˈinijihi puni toi irechavu. Ijihuni maijaho iraka kaˈene iviamaa kivujija ˈaha jora panama vahuna kaivo iraka kaˈene pakivujipo majama nama vahuna.

5

1 ˈEne nú nihena kavu. Ike mweˈi ara kaˈene vejara kaˈene núni sea kara tiraˈusahe ariˈamajaho nú ara Godinaˈi namuji apehuna. Ijí ara kajaho ija pavejara kaivo ijí majama akúpa ˈahi navu.
2 Ijihunaˈe nimaaˈe nú arakino hijujaho nú hahunaˈe vejiˈi hiju. ˈEne ara kaˈene akúpi ˈahi namuji hihuna ura renúa paranu.
3 ˈEnajihunaˈe nú ˈavena rene maiso paˈurahohuna kaivo nú haha maiuˈina sahuna.
4 Ijihunaˈe nimaaˈe nú haha ikehunikino hijuri vajakaho nú hahuna vene ˈee ahija piunivu. Ijihuni maijaho nú haha paˈana hihuna ura parenúu kaivo nú haha rukina rehuna ura renúu. ˈEjakame ike kwamasahukaho majama hihunijara rarene parahuna.
5 ˈEjume Godira ikehuni maijihunaˈe nú venuana. ˈEne Hu Huni ˈAvenijaho tatuaˈe vene múhana.
6 Ijihuni hahi nú naˈia mapoka nimaa vene hena kavujaho nú haha vaji hiju vo Natohwijihi puˈúmo maiˈo pahiju.
7 ˈEne nú nii kiviˈi hine ojuri ˈunamijaho pahiju kaivo nimaa roa ˈahi hina oju.
8 ˈEnakaivo nú ikaho nimaa roju. ˈEne na ika ˈwarahunaˈe ura reniu na hahake ranaˈujaho Natohwijiˈi ari hiju.
9 ˈEnajihunaˈe núni ura ijaho nú maiˈo hiˈeja ho kwamasahuna kaivo nú veje Hu teamahuna.
10 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo Keriso oni ˈotua asúki ijihuni unaˈi namihuna. ˈEne nú ea kwinu kwinu núra hahijiˈi hijari veijino icháˈina kaˈene mamaa ho sisea vejajaho eha areri ijaˈinaˈe apehuna.

Jesu Keriso Oni Vaji Godi Puˈúmo Napura Vehunijina

11 ˈEnajihunaˈe nú Natohwi jihuni hura vene emaapo nimaa roˈavarono ˈejahiu. ˈEne núni kara icháˈinijaho Godoni unaˈa samaaˈe renu ˈee joni vwiha vajijaho núni kara ijaho samaaˈe rejuˈe ja kivu.
12 Nú kúˈo paonuno taˈarosarame ˈwaravu kaivo ja vea mihe núnijihunaˈe temarahuna. ˈEne ea kaˈene haha huhuni jihunaˈe jarikaˈe reˈi kaivo oja vaja maa paˈajija eha ˈwarahuna amairiarahuna.
13 Nú húmata siseranuˈamajaho nú Godoni jihunaˈe avahuna. ˈEnakaivo núni vwiha ariraˈe naˈavajaho ijaho jonijihunaˈe avahuna.
14 Ijihunaˈe Keriso oni oja mihujara nú ˈajohujaho iviˈa nú hena kavujaho Ea kwinu ea mahoˈo punaˈe kwamana reˈamajaho ea mahoˈo kwamasahara.
15 Hu ea mahoˈo punijihunaˈe kwamana. ˈEjakame pu ea irahipo hiˈavajaho punaru pahihuna kaivo Hunijihunaˈe hihuna. Ijihuni maijaho Hu puni hahijihunaˈe kwame ˈurinana.
16 Ijihuni hahi iviamaa iki rene iki kahi ijaho ea haha huni ˈunamijaho pakiˈavara. Nú haha huni ˈunamijino Kerisoho hena kavara kaivo nú kúˈo ˈunama ijaˈinijaho pakavu.
17 ˈEnajihunaˈe ea irara Keriso oni vaji hiˈamajaho hu ea maiuˈinaˈe rehuna. ˈEne uneunecha sahasijaho nipaˈarenana kaivo heha! Uneunecha maiuˈinaru rejara.
18 ˈEne iviamaa uneunecha ikija mahoˈo Godoni rena roara. Hura Keriso oni vaji kúˈo aheruma roe napura vetúana. ˈEne kaukara kaˈene ea aherama roe kúˈo Huni napura rehunijaho múhana.

19 'Enakaivo Godiho Keriso oni vaji ea ka'ene mwe'i hijukihi pu'úmo kú'o napura venana. Hu puni siseijija kú'o pavwihaniana. 'Ene Hu Ira ka'ene ea aherame roe kú'o Huni napura'e rehunijaho múhana.
20 'Enajihuna'e nú Keriso oni iruhoa apene 'waravi'ina areri Godi núni vaji vu'a 'waramu jihuna'e Keriso oni tinia apene jarirame 'waravujaho Godoni napura kú'o re'avara.
21 'Enajihuna'e Hu vejume Keriso ka'ene sisea pa'ajaho sisea renana. 'Ejakame nú Huni vaji Godoni una'i arimaa'e re'avarono avanana.

6

Pura Kaukara Mamaa Ka'ene Vejuji Rone Ta'arohe 'Waravajina

1 Nú Godi pu'úmo ahuma kaukara vejujihuna'e nú jarirame 'waravujaho ja paki'eje Godira maiji vwihaniajaho majikari apene tau'avara.
2 Ijihuna'e Hu ijá 'waramana
Vea nimaa nimaijino Na oni vu'a ataa apúsavura. 'Ene maraniani veijino Na ni'ajahuta 'wamana.
Heha! Iviamaakaho vea ka'ene nimaa nimaijina. 'Ene iviamaakaho maranahuni veijina 'iamana.
3 'Ene núra unenu'u pina veje ijara ahija rena nave emaapo kaukara ka'ene núra vejuke namuhuna na ura pareniu.
4 'Enakaivo uneunecha mapoka nú vejujara ea najahujaho nú areri Godoni kaukara pwea. 'Ene vene kirasahura 'ee varapa vaja 'ee vea kisina vaja 'ee haha hiana vaja 'ee
5 nú hijúhura vaja 'ee tipurai irechamúari vaja 'ee 'uraara vaja 'ee kaukara kisina vejara vaja 'ee nia panotuara vaja 'ee matuna vaji hijara.
6 'Ene ariramaaru vejara vaja hinaka vaja masuani ajuarasahe hijuri vaja 'ee mamaa'e vene ni'aja'aravura vaja 'ee Godoni 'Aveni jihuni vaja 'ee oja nimaiji mihuri vaji hijara.
7 'Ene ira nimaa vaja 'ee Godoni harura vaja 'ee kukua arimaijino mana'inija'i 'anihuna'e apene 'ee ana'inija'i tanuhuna apejara.
8 'Ene ta'aroruhe hura pavenuhura 'ee sisea ronuhe 'wavura 'ee mamaa ronuhe 'wavura 'ee pisimisavi'ina 'wavura vo nú majano nimaa veji'ina.
9 'Ene areri pahena kúhune sa'ina kaivo hena kúvara 'ee areri kwamasahune sa'ina kaivo nú mai'o hiju. 'Ene sise'i 'ahúara vo pa'anúume kwamasahara.
10 'Ene areri temuki rarenuhuna vo majamano temarasahura. 'Ene uneunecha pa'ana vo nú venau'e ea mapoka puni hia areri renaura. 'Ene nú pa'ana vo nú uneunecha maho'o rukima'ura.
11 'Ene nú ira núnakino samai matauma 'waravara. Oo Korinitinie núni oja vajakaho niho'o jaraa navu.
12 Núra ja oja mihuji tanuhuna pana kaivo jara ojono núnuna'a tanuvu.
13 'Ene nú sesamaa puna'i 'waravu jihuna'e ja 'u'o núnuna'a joni oja jaraa'avara.

Panimai Roji'inijihipuni Jujuvu'a 'Waramajina

14 'Ene panimaa roji'inijihi pu'úmo paahu'avara. Icháina'e arira maiji'o siseiji'o roe ahume napura ve'eja? 'Ene ichá'ina'e hanaji'iniji'o nutuvi'iniji'o ahu'eja?
15 'Ú 'unama irakijino Keriso'o Piriari'o nimaa veti'ara'eja 'ee vu 'unama irakijino ea ka'ene nimaa roji'iniji'o panimaa roji'iniji'o nikwinu'wi re'eje?
16 'Ene ichá'ina'e Godoni Temiporu iji'o godi ira'atiji'o roe nimaa veti'ara'eja? Ijihuni maijaho nú Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihuni Temiporua. Godira nú ijá 'warumana
Na puni vaji hine 'ee puni vaji 'urahe ohuna. 'Ene Na puni Godia'e reje 'ee pu Nuni ea rehuna 'úmana.

17 'Enajihuna'e Natohwijara ijá 'iama Puni vaja kajaho are'i kaivo usema roe ea ani'ina'e reha. 'Ene uneunecha ka'ene chiha rukinijaho ija pa'uniraha. 'Eje Na 'ajorame aherahuna.
18 'Eje Na joni Oma reje 'ee ja Nuni harihija 'apahija rehuna. Natohwa ni'ima'urijara ija'ina 'waramana 'iamana.

7

1 'Enajihuna'e vwehu núna ka'ene nú oja mihi'ine ike nahama 'warumake henareje roe ja pu'úmo uneunecha ka'ene veje núni haha 'ee 'avena siserasahunijija areva.

Porura Huni Oja 'Ee Hu Teamamuji Rona Najahajina

2 'Ene núni ruha joni oja vaji aremu'avara. Nú ea pina pasise'i 'ahaara 'ee pavenaume sisea vejara. 'Ene ea pina papisimie unenu 'aho'a hununa'a 'ekara.
3 Ja namahe 'warahuna pana. Na nimarako 'waravu ja'ina'e ja nuni oja vaji navujihuna'e nú kwamasahuna ho mai'o hihuna kaivo nú ja pu'úmo ahuma ni'ajaravi'i hihuna.
4 Na ja ni'ima'ura'e nimaa vetie 'ee jonijihuna'e na ni'ima'ura'e temaraju. Na niho'o oja sonahia paraniu'e 'ee núni haha hiana vajijaho temari rareniu.
5 'Ene nú Masatonia roaji 'u'o nú niho'o pasonasahe hijara kaivo rora rora kajaho niho'o ahija rarenuna 'ee núni vaja tejuhi rarenana.
6 'Enakaivo Godi ka'ene ea ija'ina temuka apeji'ina venau'e oja sonahiujara Taitasi ranavume roume oja sonahúana.
7 'Ene hura roujiru pana kaivo ja hua'e vejume hu oja sonanajine 'ee jara núa'e kú'i 'ahi'eju'e hine temuka ka'ene apeji'i hijura 'ee jara niho'o na kihuna'e ura renaujara veniu'e natohwa'e temukimu.
8 Ijihuna'e nuni asurijara venaume temukamana'e re'amajaho na ijaho patemukimu. Ijihuni maijaho na kavujaho asura kajara ja venaume temukamana vo 'aha jora pana. 'Enavo na ijaho temukimu.
9 Na jara temuka ka'ene apeju jihuna'e temarahuna pana. 'Enakaivo temukijara rarejume ja niho'o ta'arohajara veju'e teamanimu. Ja Godoni ura ijara vejume temukamana. 'Ejakame ja nuni vajijaho unenu pina papivusahuna.
10 Ijihuna'e temuka ka'ene Godoni ura ija'ina'e apejujara venau'e temuka paape'i kaivo sisei jihuni 'unamijaho ta'arohura. 'Ene roe maraniuna kaivo mwe'a ikehuni temukijara venau'e kwamasahura.
11 Ma ike temuka maa kara joni vaji raka ka'ene venaji kiaha. Ijara vejume jonuna'a samaa'e renana 'ee ja sisea irakiji kime senavare 'ee sisea juhavare? 'Ene ja ura ijara roe samaa'e rehuna ura renaara 'ee ja sisea kara parehuna niho'o ura rena parajure 'ee ja rakijihuna'e eha vehuna ura renaara. 'Ene jara uneunecha kihi vejajara najahujaho ja ijí sisea kajihuni pwina pana.
12 'Ena'omo na joni asura ka'ene vejujaho ea ka'ene sisea venajihuna'e vehuna pane 'ee ea ka'ene omaha sise'i 'ahaajihuna'e vehuna pana kaivo jara iraka mamaa ka'ene nunijihuna'e vejaji Godoni una'i veje jonuna'a samaa'e re'amarono vejuta.
13 'Enajihuna'e ikehuni hahi nú venume oja sonahúana. Nú oja sonahúani rorijaho nú niho'o natohwa'e Taitasi oni temarijara vejume nú temarasahara. Ijihuni maijaho ja vejume huni oja areri rene sonanana.
14 Ijihuna'e na jonijihuna'e Taitasi oni una'i ja aromahuta re'amajaho ijaho paveniu'e na junimu. 'Enakaivo uneunecha maho'o ja nimaa 'warava jihuna'e núra Taitasi oni una'i ja aromahajaho ivi'a nimaa.
15 Ijihuni maijaho jara huni ira hene vene 'ee huni hura vene 'ee hura ichá'ina venuji ni'ima'ura'e vwihajaji vwihanare'e hu niho'o ja ea mapoka'e ikihi puna'i oja natohwa'e henu.

16 Na temaraju jihuni maijaho uneunecha mapoka vajijaho na ja nimaa vetia paraju.

8

Nimai Roji'inapo Teamana'eje Hura Hara Vajihunijina

1 'Enajihuna'e Masatonia puni sosia vaji Godoni maiji vwihani'ina ka'ene mihaji nú ja 'warave hehuna'e ura renúu.
2 'Ene pu sisea 'ee ahija piunivara vo pu ni'ima'ura'e temarasahe 'ee uneunecha pa'arena'e paraniana vo mavajihi'i nahunijara ura rena paraniana.
3 'Enajihuna'e na ja nahama 'waravujaho pu areri vajihuna ho pavajihunijaho paka'avara kaivo pu puni ura ijino asisame kahaho vajihara.
4 'Ene pu ea ka'ene akuavi'inijihi ni'aji'irono ura renaume 'ejahúe puni pwinana'e re'avarono jarirume 'waruvara.
5 'Ene ikaho núra ichá'ina'e vwihaji'i hijuja'ina pana kaivo Godira ura renuja'ina'e pu maraku'ijaho puni hia Natohwi jihuni ija tahi irechamareja iji'a nuni ija taha roara.
6 'Enavo nú Taitasi 'ejahaume hura nimarako aneja venana. 'Ena'omo hura kú'o joni vaji kaukara mavarasa'ina kaho vena va'e urisahuna.
7 Ja niho'o uneunecha mamaaru vejura areri nimaaroa 'ee ira arira'e 'warame 'ee henaka rukine 'ee niho'o nimaa nimaa'e vene oja mihuni 'unama ka'ene nú joni vaji aneja vejajaho veje rausa'amana. 'Ene kaukara mamaakaho 'u'o veje rausaha para'amana.
8 Na ikaho 'ejahie 'warahuna pana kaivo na ja ea 'aho'a nimaa nimaijino oja mihu ho pana ijí ki'irono 'waravuta.
9 Ijihuni maijaho núni Natohwa Jesu Kerisora maiji vwihanújaho ja nihena kavara. Hu niho'o arerina kaivo Hu roe jonijihuna'e pa'ana'e renana. 'Ejakame Hura pa'ana renana vajijino jara roe areri rena parani'amarono avanana.
10 'Ene vajihuri 'unamijaho nuni vwiha ichá'ina ka'ene ni'ajihunijaho ike 'waravu. 'Ene juara pina ka'ene nipa'arenajaho ja amuraru pavajihara kaivo 'u'o ija'ina vehuna ura renaara.
11 'Enakaivo ijí 'u'o temarasahi'i aneja vene vejaja'ina'e vena va'e pa'are'avara. 'Ene uneunecha ichá'ina'e ja areri vajihuni ja'ina'e vaji'avara.
12 Ijihuna'e ja vajihuna'e amairiara'avajaho ijaho ea irara hununa'a areri navuja'ina'e vaji'amana kaivo hununa'a ija'ina pa'ajaho pavajihuna.
13 'Enajihuna'e ja maho'o vají parave pu hami hi'eje ja sisei hihuna na parone 'waravu kaivo ahume areri renahuna'e 'waravu.
14 'Ene ike vea vutuakaho jara asisame huri vaji'avajara pura pivusahujija ni'ajihuna. 'Ene pura asisame huri vajihujara 'u'o jara pivusa'avajaho ni'ajihuna. 'Ejakame ijara areri rehuna.
15 'Ene ika'ina'e vejara.

Ea irara niho'o mapoka'e eiriajaho nijara areri renana. 'Ejume ea ka'ene mapoka paeiriajaho hu 'u'o nijara areri renana 'úmana.

Taitasi 'Ee Huni Napuhijijihipuni Vu'a

16 'Enakaivo Godi teimani 'wavu. Hura Taitasi oni oja vaji vwiha nikwisu'ina ka'ene nara jona vwihaju ja'ina'e huni vaja ranamana.
17 Ijihuni maijaho hu núra raka ka'ene jarivajiru panimaa venana kaivo hura huni ura ijino teama'eme joni vu'ana.
18 'Ene nú vwea pina ka'ene huni pinana ike vu'a maa maiu'ina ikehuni sosia vaji 'wama apene ojujaho ranavu'e hu hu'úmo vu'u.
19 'Ene ijiru pana kaivo sosi hu nú pu'úmo 'uraha ohuna'e iji pijahara. Ike kaukara maiu'inakaho núra 'ajohi'i Natohwiji ta'arohe 'ee jara ni'ajarahuniji najahe avaju.

20 'Ene hami akuavi'i ike swara mapoka mamaa ka'ene núra 'ajo'avarono vajúhajaho
'ajoha. 'Ejakame ea pina panamuhe 'waruhuna.
21 Ijihuni maijaho nú niho'o iraka ka'ene aririjihuni hura veju. 'Ene Natohwi jihuni
una'eru pana kaivo ema puni una'a 'u'o hura hami veju.
22 'Ena'omo nú núni vwea pu pu'úmo ranavu'e vu'u. Nú hu vena kavajaho hu
uneunecha mapoka vajijaho hu ea nimaa ura reji'ina'e kavara. 'Enakaivo iviamaa
hu majano ura rena paranu. Ijihuni maijaho hu ni'ima'ura ja nimaa vetiu.
23 'Ene Taitasina'ijaho hu nuni napure 'ee nú hu'úmo joni vaji kaukara veji'ina.
'Enakaivo vwehu núpuna'ijaho pu sosi puni ona'e 'eke ojura 'ee pu ea ka'ene veju'e
Kerisoho teamavi'inijina.
24 'Enajihuna'e jara vwehu núna ikihija'e oja mihujaho samaumaa sosia puni una'i
naja'avara. 'Ene irakijihuna'e núra ja ta'arorahu jihuni maijaho pu ka'avara.

9

Nimai Roji'ina Kukua Pa'ajihi Ni'aji'eje Godira Mapokijaho Vajihuna

1 Ijihuna'e na swara ka'ene Godoni ehija vajihuri kaukara ijí kú'o huri asura vehuna
areri pana.
2 Ijihuna'e jara vajihuna'e amairiaravujaho na nihena kivu. 'Ene na ijihuna'e
ta'arorahare'e Masatonia ora 'waravuta. Juara pina ka'ene nipa'arenajino Akea ora
vajihuna'e amairiaravara. Jara ea vajihuji henareja ea pwina oja 'urina paraniume
avajara.
3 'Enakaivo na vwehu núna niirechamiume va'ara. 'Ene núra ja ta'arorahe jara
niamairiaravajaho 'waravara. 'Enajihuna'e pu vui'i kive ja mai'o paamairiara'e
re'amajaho ijara veje núra ja'e ta'arorahujaho maa pa'ana'e rehuna.
4 'Ene Masatonia opo na hu'úmo roi kive ja paamairiaravara'e ki'avajaho nara ja
nimaa vetie 'waravujaho ijara venie na junihuna.
5 'Ene na vwehu nuna 'ejahie irechamiume urasahe joni vu'e ki'eje swara ni'ima'ura
ka'ene jara vajihuna'e nahama 'waravaji 'eke amairie irecha'avarono 'iavume vu'ara.
'Enakaivo na ura reniujaho swara ni'ina kajaho ja'e itunavujara reje 'aho'a ura
renahuna pana kaivo maho'o icha'ina'e vajihuna'e amairiaravajaho niija'ina'e ihene
vaji'avara.
6 'Ene iviamaa na ikaho rone 'waravu Ea irara uja kwinu kwinu 'o'amajaho hu
kwinu kwino jahene 'ekahuna 'ee ea irara uja mapoka mapoka 'o'amajaho hu mapoka
mapoka jahena 'ekahuna.
7 'Enakúne ea 'oi'oi huni oja vaji ichá'ina'e vajihuna'e vwihana ja'ina'e vaji'amana.
A sena paveji'i vajihe 'ee ea 'ahopo 'ejahiu'e vajihu ja'ina pave'amana. Ijihuni maijaho
Godiho ea ka'ene teamana'eju'e vajihi'inijija oja mihuna.
8 'Ene Godiho maiji vwihaniujaho areri venahe jonuna'a ani renahuna. 'Ejakame
na'ia mapoka uneunecha mapoka maho'o areri renahuna. 'Ene jara kaukara mamaa
ka'ene ve'avajaho uneunecha mapoka areri renahuna.
9 Godoni ira vaji ika'ina'e vejara
Hu ahaijikujume jirijiri va'ara. Hu ea ka'ene pivusahujihija'e vajihana. Huni
mamaijaho aneja púsa pa'ana 'úmana.
10 'Ena'omo Godi ka'ene uja 'oji'iniji 'ina vajihe 'ee puretia 'iruma ihuna'e
vajúhujara Hura vajihe 'ee joni 'ina veje mapoka mapoka 'ohuna re'amana. 'Ene arira
maiji juara puna'i sahunijaho veje mapoka renahuna.
11 Jara iswasina ka'ene rejujihuna'e joni hiijaho marana parahuna. 'Ene jara nuni
vaji pu vajihajara reje pu Godi teimani 'wa'eja.
12 'Ena'omo ike vajihuri kaukara ea ka'ene akuavi'inijipo pivusahuji vajihe areri
renahunaru pana kaivo 'u'o vajihukara venau'e Godi teimani 'wavi'i navu.

13 Ijí jara vajihuni kaukara mamaa ka'ene vejujara reje pu Godiho ta'arohuna. Ijí
swara ka'ene ja pua 'ee ea 'aho'a vajihujara najahujaho ja Keriso oni ira maiu'ina
mamaijara 'waramuji henare'e vejara'e renu.
14 'Ene pu 'u'o siporua vajijino joni oja vwihaniura. Ijihuni maijaho Godoni maiji
vwihani'ina ka'ene joni vaji ni'ima'ura renujihuna'e avajara.
15 Godira Huni swara mamaa ka'ene niho'o iri ta'arohe amairie 'warahuna areri
pa'ana ka'ene múhajihuna'e teimani 'waha.

10

Porura Hu Ea Irane 'Ee Huni Kaukara Irakiji Rona 'Waramajina

1 Na Porura onuno ja 'ejahie Keriso oni ajuarana masuani hijura vajijino 'waravu.
Na vea ka'ene ja pu'úmo ura varira kakaravujaho ajuasina'e rejura kaivo na karaa ani
hijujaho na niho'o ira kisina'e jonuna'a 'waravura.
2 Nara 'waravujaho vea ka'ene na ijí hi'ujaho nara nimaa vene harura ka'ene apene
ea ka'ene nú kúme vwihaju'e nú mwe'a kehuni ura ija'ina'e 'uraha oju rojujija ira
kisina'e ninama'e 'warahuna.
3 Nú haha vaji oju vo nú haha huni 'unamijaho nana pa'ejura.
4 Ijihuna'e 'arasaravuri kukua ka'ene núra 'eke nana'ejujaho mwe'a kehuni
kukuijija pana kaivo Godoni kukua ka'ene harura rukima'ura ka'ene uneunecha
kisima'urijihi tirakuhunijina.
5 'Ene nú vwiha ka'ene mahine vwihajujija 'ee uneunecha mama'ina ira'ata ka'ene
ijipo veju'e Godi hena kahuniji'i ninakaravujija tirakuju. 'Ene núni vwiha ichá'inijija
'oi'oi 'ajoha venau'e roe Keriso oni ura ijaho hene veju.
6 'Ene vea ka'ene vu'ataa hejujara roe areri rene para'amajino nú amairiarame areri
rene uneunecha ka'ene vu'a ataa pahejujija eha mihuna.
7 Ja hine uneunechakija ma huri pu ichá'ina navuja'ina'e kivu. 'Enakúne ei pini
huhusu hu Keriso oni ea renaji niarerina ro'amajaho maka'eje hu ikaho kú'o ori'ini
huni vaji vwiha'amana. Hu Keriso oni ea renajihuna'e nú 'u'o rejara.
8 Ijihuna'e na harura ka'ene Natohwijara nú múhajihuna'e ta'arosara'ujaho na
pajunihuna. Ijí harura kajaho ja ni'ajihe 'urihuna kaivo parurahihuna.
9 Ijihuni maijaho nuni asura ikipo veje ja tea junahunijaho na ura pareniu.
10 Ijihuna'e pu ijá 'wavu. Huni asurijija ahisima'ure 'ee harura rukina 'wavu kaivo
hu ea maijaho harura pana. 'Ene hura iraka ka'ene 'waramujija senahuna 'wavu.
11 'Ene veje ea ijá kajija ikaho hami vwiha'avara. Nú ijaho pahijujaho ira ichá'ina
asura vaji vejuja'ina'e vea ka'ene nú hamai piunivujaho nú ija'ina'e vejura.
12 Nú harura pa'ana'omo nú pa'eke manura vene irechamie ea 'aho'a ka'ene opu
rone 'waravu ja'ina pavejura. 'Enakaivo vea ka'ene pu opo manura vene pirahujaho
pu pahene pakavi'ina'e kavu.
13 'Enakaivo nú núni manurijaho paasime huri ta'arosarahuna. 'Enakaivo núni tinia
ka'ene Godira mina vene múhajihuni vajijino hine vu'e joni usehuna.
14 Ja núni harura hari hihunijaho arerina. Ijihuni maijaho núra amura Keriso oni
vu'a maa maiu'inijaho 'warama 'unama jojora kaho roe jara hiju kaho usevara.
15 Nú areri núni chahijaho paasime ea 'ahopo kaukara ka'ene vejajihuna'e
ta'arosarahuna. 'Enakaivo nú vwihajujaho joni nimaa roijara 'urine emare'amajino
núni kaukara ka'ene joni vajijaho 'urine natohwa'e rene rausaha parahuna.
16 'Ene areri vu'a maa maiu'ina 'warama va'e jara hijujaho asime kaha'ana'i vahuna
arerina. 'Enajihuna'e nú kaukara ka'ene ni ea pipuni ara kwaa vaji nivejajihuna'e
pataarosara'i 'ahúu.
17 'Ene Godi oni ira vaji ika'ina'e vejara Ea irara mari'ui ve'amajaho hu Natohwi
jihuni vaji mari'u'amana 'iamana.

18 Ijihunaˈe ea kaˈene ori taˈarosaramujaho nimaa vetihuna pana kaivo Natohwijara nimaa vene taˈarohe ˈwaramujarana.

11

Porura Huni Apasoru Kaukara Nimaa Nimaijine ˈEe Apasoru Iraˈatijihi Rona Najahajina

1 ˈEne na hine puruva retiˈinapo vejujaˈinaˈe vene ˈwarave heˈavajaho makiˈavara. ˈEnakaivo masuani hine ataa apúsame heha.
2 Ijihunaˈe Godira jonijihunaˈe oja kaˈene henujaˈinaˈe na ˈuˈo joni oja ijaˈinaˈe heju. Ijihunaˈe na parua kwinu vehunaˈe nahama ˈwaravuta. ˈEnareje na ja areri ˈasúra ariramaa Keriso vajahuna.
3 ˈEnakaivo vejuroˈi taparijara huni henaka iraˈatijino Ivi pisimia jaˈinaˈe hu joni vwihaiji ˈuˈo veje ja Keriso oja nimaa kaˈene mahuji arehunijara na tea junimu.
4 Ijihunaˈe ei pini roe Jesu pina kaˈene nú panajahaji roe najaˈena ho ˈavena pina aniˈina kaˈene jara apeja jaˈinijaho pana kaˈi aniˈina ho vuˈa maa maiuˈina kaˈene jara apeja jaˈinijaho pana kaivo aniˈiniji najahe ja ijihi nimaa venaˈe veˈavarono tea junimu.
5 ˈEne na onuno pavwihajujaho na apasorua kaˈene mamaˈinijihi puni hara kaˈene nihoˈo túchama ijina paroju.
6 ˈEnakaivo na ira hami paˈwaraviˈina vo na henaka rukina. Nú ikija nimaa nú vejume jonunaˈa uneunecha mahoˈo samaa renana.
7 ˈEne nara nihoˈo joni hari roe ja ˈunirame ahasirimaˈe ˈee Godoni vuˈa maa maiuˈiniji jaˈe eha paˈa najahujaho na sisea vene avajuta raka?
8 Na sosia ˈahoˈa nesavu jaˈinaˈe vejuta. Ijihuni maijaho pura na aneja miˈejuˈe ja najahu.
9 ˈEne vea kaˈene na ja puˈúmo hijujaho na pivujuta kaivo na ea pina ahija pamahuta. Ijihuni maijaho vea kaˈene vwehipo Masatoniai rena roajino nara pivujujaho mahoˈo vajihara. ˈEnajihunaˈe na uneunecha mapokijaho pavejume joni ahijaˈe renana. ˈEnaˈomo majaa ijaˈinaˈe vehuna.
10 ˈEne areri ike Keriso oni nimaa kaˈene núni vaji hinujihunaˈe nara ike temarane vejujaho Akea vaja ea pina patanuhuna.
11 Irakijihunaˈe? Ijihuni maijaho na ja oja pamihura raka? Nara ja oja kaˈene mihujaho Godira hena kimu.
12 ˈEnakaivo nara iraka kaˈene vejujaho na majano vena vahuna. ˈEjakame ea kaˈene ˈunama savujija uhusamihuna. ˈEne ea kaˈene ˈunama same nú pu puˈúmo kaukara niareri nikwisuˈina veju ronareˈe taˈarosaravujija uhusamihuna.
13 Ijihuni maijaho ea ijá kajija apasorua kaˈene iraˈasini jihina. ˈEne kaukara iraˈata vejiˈini jihina. ˈEnaˈomo pu Keriso oni apasorue punaˈi veju.
14 ˈEne Setani ˈuˈo taˈarohe areri hanajiˈini jihuni ˈona ojiˈina saˈinaˈe rehuna.
15 ˈEnajihunaˈe huni pwea ˈuˈo areri arimaa ijihuni pwea punaˈi matesaravujaho na maiˈo patataˈeju. ˈEne pura kaukara kaˈene vejujihuni eha sisea apehuna.

Porura Apasoru Kaukara Vejiˈi Siseisei Hinajina

16 Na kúˈo ijá ˈiavu Veje ea pina na vwiha paˈana paroˈamana kaivo ja ijaˈinaˈe roˈavajaho vwiha paˈane punaˈi apeniˈavara. ˈEjakame na maˈuako temarauta.
17 Nara raka kaˈene ˈwaravukija Natohwijara ˈwaramu jaˈinaˈe paˈwaravu. ˈEnakaivo ea vwiha paˈajipo vejujaˈinaˈe na onuno nimaa vetiˈaraviˈi taˈarosaravu.
18 Ijihunaˈe ea mapoka mweˈa kehuni ˈunamijino temaraju jihunaˈe na ˈuˈo temarahuna.

19 Ja vwihajujaho ja hami vwihaji'ina ronare'e ea ka'ene vwiha pa'ajija nimaa
teamana'eju'e 'ekura.
20 Ijihuna'e ja ea irara pwea 'ekahareje 'anie ruarahe 'ee 'eke hura ura renuja'ina'e
'ahie 'ee huhusu ta'arosarame varinu tahijihujaho ja majaa ata kairasahe hu hu'úmo
hijura.
21 'Ene na niho'o juni'eju'e 'waravu kaivo nú manura vene kúvajaho nú niho'o
harura pa'ana. Na kú'o vwiha pa'apo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Pu 'unama iraka
sa'inijino harusina'e rejaja'ina'e núni harura 'u'o ija'ina.
22 'Ú pu Hipurue? Na 'u'o Hipuru. Pu Isureri ore? Na 'u'o Isureri ora. 'Ú pu
Eparahami oni amuhije? Na 'u'o Eparahami oni amuja.
23 'Ú pu Keriso oni pwehija raka? Na húmata siseapo 'waravu ja'ina'e 'waravu. Nara
niho'o pu asitahuta. Nara kaukara ka'ene vejujara pu asitahana. 'Ene nara na'ia
mapoka'e tipurai hijujara pu asitahana. 'Ene na'e hijihiaji tahuna areria pana 'ee
niho'o na'ia mapoka'e kwahuni hari hijuta.
24 Jua na na'ia iropu 'aha mapoka (39) hijihiara.
25 Na na'ia no'opisu ajiaki hijihiara. 'Ene na'ia kwino muni 'one hijihiara. 'Ene 'aha
no'opisu sisima siserajara. 'Ejume vea kwinune 'ee na'ia kwinu ijá karo soha rira
karohi imwasami'i venana.
26 Na veku veku 'unama jojora va'e roura vajijaho na ahija mapoka piunivura.
Toa puni ahija anuameji'ina puni ahija nuni aepuni ahija Jenitaru puni ahija 'ee
taunua vaja 'ee nechi'a 'ee soha 'ee vwehija ka'ene ira'ata rukinijihi puna'ijaho ahija
piunivura.
27 Na niho'o kaukara kisina'e vene 'ee 'unama kisinijino hijuta. Na na'ia mapoka'e
na'ia nia panejuta 'ee matunime 'ee toa huani'eju'e 'iruma pai ojura 'ee niho'o
atuati'eju'e na'ia ateha paraane nejura.
28 'Ene uneunecha ikeru pana vo na sosia maho'o ikihi puni ahijiji oja vwihaniare'e
siseisei hijura.
29 Ea irara harura pa'arenujaho na 'u'o pa'areniuna. 'Ene ea irara sisei vaji
arumujaho na niho'o natohwa'e hunijihuna'e vwiha kisina'e vwihajura.
30 'Enakaivo na temara'i ve'ujaho iraka ka'ene nuni vaji ajuaranuji na ijihuna'e
temarahuna.
31 Godi ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni Oma ka'ene aneja púsa pa'a
ta'arohujara ki'eju'e na ira'ata paapeju.
32 Tamasikasi vaji kavana ijara Eritasi ka'ene kinijihuni hari Tamasinesi taunua
kajaho 'ajohe kamori'i 'ahiume vejara.
33 'Ene na namea vaji ranamie vera titi apúsamiume na huni ija'e juhame arihe aseha
va'uta.

12

Poru Oni Visoni 'Ee Raka Ka'ene Túna'i Rehunaka Nahajina

1 'Ene ta'arosaravujaho nijina kaivo ijaho ea mai'o pani'ajihuna. 'Enajihuna'e na
iviamaa visonia 'ee Natohu ijara raka ka'ene veju'e samaa'e rejujihi 'waravuma.
2 Na Keriso oni ea pina hena kavura'e juara iropu ropu no'una no'o ijá pa'arena ijino
vinaho hahiji'ina ho haha pa'ana puruva reniu kaivo Godira hena kamu. 'Enavo ea
kajaho akúpa 'ahi ruha ka'ene no'upisu jihunijino apejume va'ana.
3 'Ene ijí ea kajaho huni hahiji'i va'ana 'aho huni 'avenijara va'ajaho na puruva
reniu kaivo Godira Huhusu hena kamu.
4 Hu Parataisi va'ana. 'Ene ira ka'ene areri pa'warahunijija henana. Ijí vu'a kajaho
ea areri pa'warahuna'e tanu'urahara.

5 Na ea ijá kajihi punijihunaˈe mariˈuhuna. ˈEne na nunijihunaˈe pamariˈuhuna kaivo nara pivujuri vajijino na mariˈuhuna.
6 Ijihunaˈe na ura temaraˈi ˈahiˈamajaho na vwiha papuruva retiˈinaˈe reˈeju. Ijihunaˈe na nimaiji rone ˈwarahuna. ˈEnakaivo na ijaho paˈwarahuna. ˈEjakame ei pini iraka kaˈene nuni vaji kime ˈee nununaˈi henujiru aromihuna.
7 ˈEne uneunecha mapoka kaˈene vejume samaahirava ijihunaˈe haha hiana niˈinaˈe nuni haha vaja ranamana. Ijaho Setani oni onaˈojiˈinijina. Ijara ˈwija oma rene nuni haha vaji hine ruarihakame na onuno pataˈarosaraˈurono avanana.
8 Ikehuni vuˈijaho na ˈaha noˈupisu natohwiji jarime ijí ˈeka ruvaˈamarono ˈwaravuta.
9 ˈEjume Hu ijá ˈwima Nuni maiji vwihaniiˈinijara venauˈe a huˈúmo niareri renau. Ijihuni maijaho a harura paˈarenaujino Nuni harurijara venauˈe a areri renauna ˈwamana. ˈEnajihunaˈe na harura paˈareniujino mariˈume kehi kehi ojuˈukame Keriso oni harurijaho nuni vaji namuna.
10 Ijihuni hahi Keriso onijihunaˈe nara pivujuri vajijaho ira sisea ˈwarivura ˈee vea kisina vaji aruvura. ˈEne sisei ˈahie rurihuri vaja ˈee kisina rene puruva retiuni vaji na nijihunaˈe teamanimuna. Ijihunaˈe vea kaˈene na harura paˈareniujaho na harura renihuna.

Porura Koriniti Ora Vwihaniani Vuˈijina

11 Ja ojono veniume na vwiha paˈanaˈe rejuta. ˈEnajihunaˈe jara asura vene na ea ichaˈinijaho rone ˈwaravaˈa.
12 Apasorua nimai jihipuni ˈunamijija joni vaja masuani ajuarane vene najahajaho ikena. Acha ani aniˈina ˈee ea areri pavehunijija ˈee ea kime vwiha puruva retihunijija vene najahara.
13 Ijihuni maijaho na ˈunama irakijino venaume ja sosia ˈahoˈi jihipuni haraˈe rejare? Nara unenuˈu pina kaˈene jonunaˈa pavejujaho na ja ahija pamihuta. ˈEnakúne nara sisea kaˈene vejujaho vwihanie areha.
14 ˈEne na iviˈa ˈaha noˈupisu ijí ja vuˈe kiˈirono amairiaravu. ˈEne na paveje jonunaˈa ahija renahuna. Ijihuni maijaho na joni kukuiji ˈekaˈirono avahuna pana kaivo ja ˈekaˈirono avaju. Ijihunaˈe sesahwapo emahwa puni uneunecha patamuvanihura kaivo emahwapo sesahwa puna tamuvaniura.
15 ˈEne na teamaniˈejuˈe joni ˈaveniji maraniˈavarono nuni uneunecha ˈee nuni haha mahoˈo atoˈuruve paˈarehuna. Na nihoˈo oja niˈimaˈuraˈe mihu kaivo ja na oja maˈuako mihuna raka?
16 ˈEnakaivo areri ijaˈinaˈe rehuna vo na pavejume jonunaˈa ahija renahana. ˈEne na ea kaˈene ˈunama ani aniˈini pisivisaviˈina ˈwavura. ˈEne na ja papisimisamareno ˈekauta ˈwahuna.
17 Na ea kaˈene irechamiume vuˈajihi puni vaji unenuˈu pina mamaa jonaˈe na paˈekahuna saˈinaˈe ˈekuta raka?
18 ˈEna na Taitasi ˈejahaume vaˈeme vweijaho ranavume hu huˈúmo vuˈana. ˈEnakaivo Taitasiho jonunaˈa unenu ˈahoˈa paˈekahuna saˈinijaho ˈekana raka? ˈÚ nú ja puˈúmo kara nikwinu rene vejara raka? ˈÉne kara kwinu parene ˈunama ura kwinu parene vejara raka?
19 Jara hine vwihana apene roujaho núra raka kaˈene ˈwaravujaho nú núni haha anakarame ijihunaˈe ˈwaravu roju. ˈEnakaivo nimaijaho Godoni unaˈi nú Keriso oni vaji ja oja mihujihunaˈe ja venaˈe marasahe ˈuriˈavarono ˈwaravu.
20 Ijihunaˈe na vea kaˈene kúˈo ˈuname roujaho jara ichá'ina kaˈene rehunaˈe na vwihajujaho parena vehunijara na oja hianimu. ˈEne nara ichá'ina kaˈene veje ja ura parenahuniji vwihaju. ˈEne joni vaja hine ˈuraˈaravu ho ea ˈahopuni kukui jihunaˈe sename ajinavu ho ajiri pivaroramu ho ˈuraˈarame ninakaravu ho ea iraˈatijino

namahe ˈwavu ho epuni vuˈa sisea ronahu ho jarika reju ho ˈee uneunecha maiˈo ura arini paname ˈee pareju.
21 ˈEne vea kaˈene na kúˈo joni vuˈujino nuni Godijara venie na joni unaˈi vahiˈa apehunijara tea junimu. ˈEje na jaˈamu vehuna. Ijihuni maijaho ea mapoka kaˈene itunavume nimako rene hine sisea kaˈene vena apene roe ˈee hine hurecharame ˈuasa vejajaho maiˈo pataarohe puni sisea vwihane arevi'ina.

13

Túchamaa Onúno Piuharahuna ˈEe ˈAjorumajina

1 ˈEne ikaho nuni ˈaha noˈopisu ijí na ja kiˈirono vuˈu. ˈEne vuˈa nimaijija ea noˈoheˈina ho noˈopiso avavukame iji'a roe nimaaˈe rejura.
2 Na nimarako vea kaˈene na ja puˈúmo hijuti veijino ona aruna mihuta. ˈEne kúˈo na ijaho ja puˈúmo pahiju vo na nimarako ˈwarave ja hehuna. ˈEa kaˈene nimarako sisea vejajija ˈee ea mahoˈo ijija ˈuˈo Na kúˈo roujaho ea pina paasinahuna kaivo eha mihuna.
3 Ijihuni maijaho ja Kerisora nuni vaji ˈwaramu jihuni maiji kaˈi ˈahiuˈe savu kaivo Hu joni vaji harura paˈanaˈe rehuna pana vo nihoˈo joni vaja kajaho harura niˈimaˈuraˈe renu.
4 Ijihunaˈe Hu nimaa ajuaranana vajijino korosi ˈahi ˈanaara. ˈEnavo Godoni harurijara rejuˈe Hu majama hinu. Ijihunaˈe nú ˈuˈo Huni vajijaho ajuasina kaivo nú Hu huˈúmo hihuna. Ijihuni maijaho Godoni harurijaho jonunaˈi ranavume vuˈajihunaˈe.
5 Ja nimairoa vajijino hiju ho paˈajaho ojono mina vene kaˈavara. ˈEne ja ojono piuhaˈarame kaha. ˈÚ ja Keriso kaˈene joni vaji hinujaho maiˈo pakavu raka? ˈEne ja vejuroˈi ma irijino Godoni ea ˈwavaraˈe reˈiraˈomo ˈariˈava.
6 ˈEne na nimaa vejujaho ja hena kúˈavajaho nú vena kúvajaho paˈariharaˈe kúˈeja.
7 Nú iviamaa Godoni siporua ˈojukame ja sisea paveju. Núra ikaˈina kaˈene vejukaho núra raka kaˈene najahajara mamaaˈe rejakame avahuna pana kaivo nú ura renujaho vea kaˈene núra arihune saˈinaˈe kúˈavajaho ja ˈunama kaˈene aririji vehunaˈe ura renukame avaju.
8 Ijihunaˈe nú unenuˈu pina nimaiji niname vehuna pana kaivo nú nimai jihuneru vejura.
9 Nú temarasahu jihuni maijaho vea kaˈene nú harura paˈarenujaho ja nihoˈo harura renau. ˈEnajihunaˈe nú ike ˈuˈo siporua ˈojuraˈomo ja venaˈe mahouˈinaˈe renahuna.
10 Ikehuni maijihunaˈe na ijaho pahiju vo na uneunechakija vene ˈwaravura. ˈEˈiraˈomo vea kaˈene na ijí hiˈujaho na nuni harura kaˈene Natohwijara mihajaho paapene ja ira kisina ˈwarahuna. Ijihunaˈe na ja niˈajihe emarene ˈurihuna kaivo ja pavenaˈe arihuna.
11 ˈEnajihunaˈe vwehu nune túchamaijaho temarasaha ˈee venaˈe mahouˈinaˈe reha. ˈEne niˈajaraha ˈee oja sonahiaha ˈee vwiha nikwinu rene matausahe hiha. ˈEje Godoni oja mihiˈina ˈee matausahiˈinijara ja puˈúmo nahuna.
12 ˈEne akuavuri ˈunamijino ˈajosaraˈavara.
13 ˈEne nimaa rojiˈina mahoˈokipo ˈajoravu.
14 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniiˈinijaho ˈee Godoni oja mihujaho ˈee ˈAvenijihi puˈúmo ahuvujaho mahoˈo ja puˈúmuna. Nijina.

Karesia

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru apasorua kaˈene emaapo iji pijihe rehuna pane ˈee emaapuni haruri rehuna pana kaivo Jesu Keriso oni vaji Godi Amo kaˈene Huaˈe vejume kwama ˈurinajara iji pijihana.
2 ˈEne vwehu núna mahoˈo kaˈene nú puˈúmo hijukipo sosia kaˈene Karesia vaji navujihi ˈajorame veju.
3 ˈEne maiji vwihanúe ˈee matauviˈina kaˈene Godi kaˈene núni Oma ˈee Natohwa Jesu Keriso oni rena roajaho ja puˈúmuna.
4 Hu núni sisei jihunaˈe kwamana ˈee areri Godi kaˈene núni Omijara Huni ura ijino niamariarama jaˈinaˈe ike mweˈa sisea vajakino niˈajúhe siriruma ruvaˈana.
5 Ijihunaˈe pinanijaho nihoˈo aneja púsa paˈanaˈe mahoˈo majama Huna. Ameni.

Vuˈa Mamaa Maiuˈina Nikwinuna

6 ˈEne na nihoˈo puruva retiu. Ijihuni maijaho Godi kaˈene Keriso oni vaji maiji vwihanúe ˈumenuajaho ja nimarako ranaˈi vo vuˈa aniˈina maiuˈina ˈararihau.
7 Ijaho nimaiˈe ira pina aniˈina pana kaivo pu ea ˈahoˈa hine a ruarahau. ˈEne Keriso oni vuˈijaho apene taˈarohe ani najahu.
8 ˈEne núrana ho ˈona ojiˈini kahi akúpa ˈahi rene roe ira kaˈene nú ja najahukeja areˈi kaivo ira pina aniˈina najaˈamajaho makaˈeje Godira hu siriˈamama.
9 Na nimarako ˈwaravutaˈe na kúˈo ˈwaravu. Ei pini roe ira núra ˈwaravu jaˈina pana vo ira pina aniˈinaˈe ˈwarave heˈavajaho makaˈeje Godira sirimama.
10 Ijihuni maijaho na iviamaa emaaˈe ura renaˈavarono avaju ho Godi ura reˈamarono ˈunama saravu raka? ˈÚ na emaaˈe ura renaˈavarono harura veju raka? ˈEne na emaaˈe ura reˈavarono saravuta reˈipisa na Keriso oni pwea parejuˈu.

Porura Apasoru Renani Vuˈa

11 ˈEne vwehu nune maijaho na ura ja nimaa hami hehunaˈe ura reniujaho nara vuˈa kaˈene najahujija emaapuni rene roe na najahuna pana.
12 Ijihuni maijaho na emaapunaˈa paapejuta ˈee ei pini najihuna pana kaivo Jesu Keriso oni vajijino vejume roe samaa rejume na apejuta.
13 Nara ˈunama kaˈene Jua puni tamana vajijino vejujaho ja nihejura. ˈEne nara icháˈinaˈe vene Godoni sosia siseˈi ˈahaˈe ˈee tirakuje paˈareˈamarono vejuji manura vehuna areri pana.
14 Na ea kaˈene nú puˈúmo urijajija Jua puni tamanijihuni ˈunama nihoˈo asitahe hena ka parajuta ˈee na harura natohwa vene amuhu núpuni ˈunama tamana kajija mahoˈo ˈararihie ve parajuta.
15 ˈEnakaˈivo nuni ohijihuni tei vaji Godira veniume na roe ˈarihujino Hu ura rejume Huni maiji vwihaniuri vajijino iji pijihana.
16 Hu teamavume Huni Hariha nuni vaji vejume samaaˈe rejumakame na Jenitaru puni vaji najaˈurono avanana kaivo na makuˈa ea kaˈene haha ˈee ˈaa rukini jihipunaˈa vuˈa pasaravuta.
17 ˈEne na Jerusaremi pavaˈe apasorua kaˈene nimarako reja jihipuni vaˈuta kaivo na vaˈe Arepia rene kúˈo Tamasikasi routa.
18 ˈEne juara noˈopiso paˈareˈeme na ijiˈa Jerusaremi Sipasi (Pita) kaˈirono vaˈuta. Na ijino naˈia iropu ropune ˈee umora ronu kwino hijuta.
19 ˈEnakaivo na apasorua ˈahoˈa pakivuta kaivo Jemisi kaˈene Natohwijihuni ˈuˈuijiru kavuta.

20 Nara iviamaa raka ka'ene jona'e vejukaho na nimaa'e Godoni una'i ja papisimie
'waravu.
21 'Enarejo na 'urine Siria 'ee Sirisia va'uta.
22 'Enajihuna'e sosia ka'ene Keriso oni vaji Jutia hijujija na pakivi'ina.
23 'Enakaivo pu nuni vu'a ika'ineru hejura Ea ka'ene nitama sisei 'ahúajaho ivi'a
nimairoa ka'ene hu nimarako tirakui venaji najahu.
24 'Ene pu nuni hahijihuna'e hine Godi ta'arohura.

2

Poruho 'Ee Apasoru 'Aho'ijina

1 'Ene juara iropu ropu no'ona no'o pa'are'eme iji'a na kú'o 'uname Jerusaremi
Panapasi ho 'ee Taitasi ho ijá aherame va'uta.
2 Nara ijí va'ujihuni maijaho Godira najihumakame ijihuna va'uta. 'Ene nara
vu'a iraka ka'ene Jenitaru puni vaji najahujaho hemi ea mama'ini jihipuni una'eru
'waravuta. Ijihuni maijaho na 'unama reha asisame ani naja'eju ronarejo avajuta.
3 'Enakaivo Taitasiho na hu'úmo hinana vo hu Kuriki kaivo pu pa'ejahae sisa
'uhuhuna 'waravara.
4 Ijihuni maijaho vwehu nuna 'aho'a ira 'atijino júhi roe kúme núra Jesu Keriso oni
vaji ahija varapa pa'a ijí matauma hinojujihi kúmareje aheruma va'e sisea huni harura
hari hi'avarono avajara.
5 'Enaka'ivo pura ija'ina'e vejakame pu ruha aremahareje vea oma kwino
aremahuna pana. Ijihuni maijaho vu'a nimaijara joni vaji majamano na'amarono
avajara.
6 'Enakaivo ea ka'ene pina'inijija pu mai'o núnuna'a ani'ina pareju. Ijihuni maijaho
Godiho ronu kwino pareji'ina. Ijí ea mama'ina pina'ina kajija na unenu'u pina
pani'ajihara.
7 'Ene pura ani'ina ka'ene hejajaho na sisa pa'uhuahi'inijihi vu'a maa maiu'ina
najahuna mihana hejara. 'Ene ija'ina'e Pitaho sisa 'uhua'inijihi najahuna'e ranavara.
8 Godi ka'ene Pita oni vaji kaukara maa vejume sisa 'uhuahi'ini jihipuni vaji
apasorua kaukara venajara nuni vaja kaukara maa 'u'o vejume na Jenitaru puni vaja
kaukara vejuta.
9 Jemisine Sipasine (Pita) 'ee Joni ijano tukeja'omo maiji vwihani'ina ka'ene na
mihaji kamareja pu nú Panapasi'i ahuma Jenitaru puni va'e ni'ajihe 'ee pu sisa
'uhua'ini jihipuni vahuna'e nimaa vetiarame ija 'ekuara.
10 Pu ea ka'ene uneunecha pa'anaka pivusahi'inijiru vwihani'avarono 'waravara.
Ijaho iraka ka'ene na 'u'o vehuna'e ura renia paranajina.

Porura Pita Enitioki 'Urarahe Ira Kisina 'Waramajina

11 Vea ka'ene Sipasira (Pita) Enitioki roajaho na huni una'i ninama 'urarahuta.
Ijihuni maijaho hu 'unama ka'ene areri parehuniji vena jihuna'e avajuta.
12 Iji'a ea 'aho'a Jemisi oni una'i rena ro'avarono hu va'e Jenitaru pu'úmo 'iruma
inuna kaivo vea ka'ene pura roajaho hu sisa 'uhuahi'iniji juhame Jenitaru maki'ika'i
ruva'e hunanu hinana.
13 'Ejume Jua 'aho'a ni'ajahe ira'ata kaja'ina vejara. 'Ene pura ira'ata ka'ene ija'ina
veja kajara rejume Panapasi 'u'o ira'ata kajara tairiume va'ana.
14 'Enaka'ivo na kivume pu vu'a maa maiu'ina nimaiji areri pavejume kimarejo na
puni una'a kajino Sipasi (Pita) ijá 'wavo A areri Jua kaivo a Jua puna'i pahi'i kaivo
Jenitaru epuna'i hinu 'ee a ichá vene Jenitaru Jua puna'i hi'avarono 'ejahio?

Jua 'Ee Jenitaru Ahuma Nimairoa Vajijino Maranihuna

15 Nú Jua'e nahenuajija nú Jenitaru puni sisea vaji rena rohuna pana.

16 'Enavo hena ka'amana! Emaa varapa tamaniji venareje ariramaa'e rehuna pana kaivo Jesu Keriso nimaa ro'avajina. 'Ene nú 'u'o Jesu Keriso nimaa rojara. 'Ejume Keriso nimaa rojajara venume ariramaa'e rejara. 'Ene varapa tamana'e venareje ariramaa'e rehuna pana. 'Ena'omo varapa tamana'e ve'avajara ea pina veje ariramaa rehuna mai'o pana.
17 Nú Jua Keriso oni vaji ariramaa'e re'irono savari vajijino nú roe hena kavajaho areri Jenitarua ea sisei ija'ina'e nú 'u'o sisea rukina'e kavara. 'Ú Kerisoho sisea vehuniji 'waravi'ine? Niho'o pana.
18 Ijihuni maijaho nara niruarahume pa'arenaji na kú'o 'uname vena aji'ipisa ijara naji'amajaho na sisea vejuta reja'a.
19 Ijihuni maijaho varapa tamani jihuni harura vaji hijuta. 'Enarejo tamana vaja kajaho kwavume pa'are'eju'e Godoni jihuna'e hiju.
20 Na Keriso'i korosia 'ahi 'aniara. 'Ena'omo iviamaa nara nanasu hihuna pana kaivo Kerisora nuni vaji hinu. 'Ene nara hia ka'ene iviamaa haha kehunijino hijujaho Godoni Hariha ka'ene na oja miharena Huhusu nunijihuna'e mihaji nimaa roji'i hiju.
21 'Enajihuna'e na Godoni maiji vwihani'inijaho pakarano ranavura. Ijihuni maijaho varapa tamana 'arariha'areje ariramaa rehuna'e re'ipisa Kerisora kwamajaho maa pa'ana'e reja'a.

3

Varapa Ho Nimairoa Vo Nimairoi Rejue Arira Rejura

1 Karesia ora ka'ene vwiha pa'akije ea irara ja pisimiane? Jesu Keriso korosia 'ahi 'anaajaho na eriri joni una'a panajahume samaa'e parenane?
2 Na unenu'u pina kwinu ikeru hehuna'e ura reniu. 'Ú Godoni 'Avena ka'ene ja apejajaho varapa tamani jihuni kaukara'e venareja apejara ho ja hene nimaa ronareja apejare?
3 Ja vwiha pa'ane ja Godoni 'Avena vajijino marani'amarono aneja ka'ene vejajaho are'ika'i ja ivi'a hahijihuni ura ijino veje mara'amarono vejo?
4 A uneunecha mapoka vajijino sisei hinajaho maa pana raka? Ijija maa pa'ana'e re'avajaho nimaa'e maa pa'ana.
5 'Ú Hu 'Avena ka'ene mihe emaa areri pavehuna ka'ene veju'e joni vaji rejajija ja tamana hene vejujihuna'e vajihana ho ja henareja nimaa rojajihuna'e venune?
6 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino Eparahamiho Godi nimaa rojumakame Godira hu ea arira 'wamana.
7 'Enajihuna'e ea ka'ene nimaa roji'inijija Eparahami oni harihija.
8 'Ene Godoni irijara Godira túna'i Jenitarupo nimaa rojakame venae arira'e rehuniji kamarena mai'o Godoni vu'a maiu'inijaho Eparahami ika'ina'e 'waramana Kwaa ara maho'o ikija oni vaji merajihuna.
9 'Ena'omo ea irahipo nimaa rojujaho Eparahamira nimaa rojume merajaha ja'ina'e merajihuna.
10 'Enakaivo ea mapoka ka'ene Varapa Tamana 'ahi mine hijujija ijara siripamani hari hiju. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea irahipo Varapa Tamanijaho pa'ajohe 'ee uneunecha maho'o ka'ene puka vajakino vejajija'e pahene vejujija siripavara 'iamana.
11 'Unama ka'ene samaa'e rehunijaho ikena Ea pina varapijara veje Godoni una'i arira'e rehuna pana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara Ea aririjaho Huni nimairoa 'ahijino hihuna 'úmana.
12 'Enaka'ivo Varapa Tamanijaho nimairoa vaja parena roana. 'Enakaivo ani'inijaho ika'ina'e vejara Ea irara ijihi venujaho hu ijihuni toi hinuna 'úmana.

13 'Enavo Kerisora Varapa Tamani jihuni vaji siripumajaho siriruma 'ekuana. Ijihuni maijaho varapijara siripuma jihuni eha ijaho Hura apenana. Ijihuni maijaho ika'ina'e vejara
Ea irahipo icha 'ahi 'aninamiume kurinamie navujija siripavara 'úmana.
14 'Ene Jesu Keriso oni vaji Jenitarua merajihi'ina nikwinu'ina ka'ene Eparahami merajahajino merajihuna. 'Ene pu nimaa rojajihuna'e Godoni 'Avena ka'ene nahama 'waramajaho apehuna.

Varapa 'Ee Nahama 'Waramajina

15 Vwehu nune uneunecha ka'ene na'ia mapoka veji'i hijujino manura veji'i 'waravu. Emaapo 'wame nimaa vejajija vea ka'ene ijara roe nimaa'e renujaho ei pini ijí ani ranahuna pane 'ee 'unama 'aho'a huri vehuna areri pana.
16 'Ene ikaho Eparahamiho 'ee huni 'Iniji nahama 'waramana. Hu 'ina mapoka'e rone 'warahuna pana kaivo Hu Ea kwinu rone 'waramana. Ijaho Keriso rone 'waramana.
17 Na 'unama ike 'wara'i 'ahiu'e 'waravu. Varapa Tamana ka'ene juara mapoka mapoka (430) pa'are'eme mihajaho pavejume Godira nimako nimaa venajaho pataurumana. Hu ijí tauru'ipisa Hura nahama 'waramaji 'eja'a.
18 'Enajihuna'e aachijaho varapiji 'ajohareje 'ekahuna'e re'amajaho ivi'a nahama 'waravaji venareje 'ekahuna pa'ana'e rehuna. 'Enakaivo Godira nahama 'waramani 'unamijino Eparahami aachia vajahana.
19 'Enakaivo vu irakijihuna'e varapijaho múhane? Varapiji múhajihuni maijaho emaapo puni siseiji ki'avarono múhana. 'Enakaivo varapakaho ona'oji'inapo apena roe emaa 'ee Godiho ea ka'ene riramo'oi hinuji mahakame varapa huni 'unamijino veji'i hi'eje ijí 'ina ka'ene nahama 'waravajara roajino pa'arenana.
20 'Enaka'ivo ea ka'ene rira mu'oijaho ea ronu kwinu reji'ina pana kaivo Godira Eparahami nahama 'wara'i venajaho Hu rira mu'oi ea pa'a Huhusu 'waramana.

Varapa Huni Maijina

21 'Enajihuna'e 'ú varapiji'o nahama 'warumaji'o ajikaravu raka? Niho'o pana. 'Enakaivo varapa ka'ene múhajara hia maa múhuna'e re'ipisa varapijara reje nú arira reja'a.
22 'Enaka'ivo Godoni irijara 'warumajaho ea maho'o sisea huni hari hiju. 'Enajihuna'e ea irahipo Jesu Keriso nimaa ro'avajaho pu raka ka'ene nahama 'waravajaho apehuna.
23 'Enakaivo nimaa roijaho iji'a ro'amarono nú varapi jihuni harura hari hijara. Nimairoa ka'ene túna'i roe samaa'e reje kahuni 'unamiji kuturúhume hijara.
24 'Enajihuna'e Varapijara núni najuhi'ina'e rene aheruma roe Kerisora roajino 'e'unana. 'Ejume nú nimaa rojajihuna'e nú venume arira'e rejara.
25 'Enakaivo nimaa rojujaho niroajihuna'e nú iviamaa varapa najuhi'ini jihuni hara pahiju.
26 Ijihuni maijaho ja iviamaa Jesu Keriso oni vajijino nimai rojajihuna'e ja maho'o Godoni harihija'e rejara.
27 Ja ea maho'o ka'ene Keriso oni vaji samaume 'urijajija Kerisora ateha puna'i samahana.
28 'Enajihuna'e ja Jua 'aho Kuriki 'ee pwea ho pwea pana 'ee napara ho parua ja ijá maho'o Jesu Keriso oni vajijino nikwisu'ina.
29 'Ene Keriso ona'e rejara'e re'avajaho ja Eparahami oni harihija. 'Ene aachia ka'ene nahama 'waramajaho ivi'a jona'e renana.

4

1 Na iviamaa ja 'waravu Omahi kwamajaho hariahi omahoni aachia mapokijaho
'ekahuna. 'Ene ijí hariaha kajaho areri uneunecha mapoka 'ajohi'ina parehuna kaivo
vea ka'ene hu emakina re'amajiano hu 'ekahuna. 'Eju'e hariaha kajaho areri pwea
sa'ina rena hinu.
2 'Enaka'ivo hu ea ka'ene hua'e 'ajohau jihipuni hari hine 'ee ijipo aachi'a kajija
'ajoha va'u va'o omahi vea ka'ene ranamaji ape'eju'e iji'a 'ekuna.
3 'Ena'omo nú sesamaa'e hijajaho nú mwe'a ikehuni ichá'ini jihuni harurijara
unúnamúume ijihuni hari hijara.
4 'Enaka'ivo vea nimaiji roa apejumakavi'i Godi Huni Hariha ranavume roe varapa
tamana vajijino napari nahenana.
5 'Ejakame Hura tamani jihuni hari ea ka'ene hijujija kú'o nú 'imene 'eke piruve
Huni harihija nimaa'e re'avarono avanana.
6 'Ene ijihuna'e ja Huni harihija'omo Godira Huni Harihijihuni 'Avena ranavume
núni oja vaji roana. 'Ene Amo Amo 'umenuna.
7 Ijihuni hahi ja pwea pana kaivo Huni harihija'e rejara. A Godoni hariha'omo
Godoni vaji aachi'a 'ekahuna.

Porura Karesia Ora Vwihaniajina

8 'Enavo nú nitama Godi pahene pakavari veijaho nú mwe'a ikehuni godi ira'ati
jihipuni hari pwea rene hijara.
9 'Enaka'ivo ja iviamaa roe Godi hena kavu'e vu ika'ina'e 'warahuna Godiho ja
hena kimu kaivo irakijihuna'e ja kú'o 'unama va'e uneunecha maa pa'ana ka'ene sisei
jihipuna'a va'o 'ee ijihipuni pwea kú'o 'unama rehuna ura renao?
10 Ja vea masapa juara 'ee vea vutua kwinu kwino puni veijihi hine akuma 'ararihiu.
11 Na jonijihuna'e juvu. 'Ene nara kaukara ka'ene jonijihuna'e vejujaho maa pa'ana
vejuta'e roe renu.
12 Vwehu nune na ja jarirame 'waravukúne ro naa'ina'e re'avara. Ijihuni maijaho
na varapa tamanijaho niare'i kaivo roe jaa'ina'e rejuta. 'Ene ja na maraku'a pasise'i
'ahiara.
13 'Enakaivo ja nihena kivaja'ina'e na vu'a amura ka'ene najahujaho haha vaja
atami 'uniri'eme 'waravuta.
14 'Ene nuni haha vaji atamijaho jonuna'a ahija renana vo ja na papataararorihare
'ee pasenamana kaivo ja na areri Godi oni 'ona oji'ina 'ekau ja'ina'e apeniara 'ee Jesu
Kerisora Ori roakame ape'ava ja'ina'e apeniara.
15 Ja marako merajiha paranajaho ichihune? Na ijá roju Ja areri ija'ina vehuna
re'ipisa joni niakuha jahene vajiha'a.
16 Na nimai ijí rone 'waravu jihuna'e na ivi'a joni naka rejuta raka?
17 Ira'ata najahi'inijija pu ura rena para'eju'e ja saravu. 'Enakaivo pu mamaa'e
ve'irono sarahuna pana kaivo pu ja tanu'urihe ja nuna paro'avarono avaju. 'Ejakame
ja puni ura ija'ina'e ve'avarono avaju.
18 'Enakaivo mamaijaho na'ia mapoka'e ura rena para'eje kaukara ve'avara. 'Ene
nara ijine ja pu'úmo hi'eje vehunaru pana vo na'ia mapoka'e ve'avara.
19 Sesahu nune na kú'o hejujaho hariha nahe'irono haha ka'ene hejuja'ina'e heju.
'E'eje Kerisoho joni vaja areri rena parahuna.
20 'Enakaivo na ura ja pu'úmo ijí hihuna ura reniu. 'Ene jara ichá'ina ka'ene hine
'ee vejuji hejujaho na ira ichá'ina'e 'warahunijaho puruva retiu.

Heka'o Sera Puni Mina Veji'i 'Warumajina

21 Ijinakúne ja ea ka'ene Varapa Tamanahuni hari hihuna ura renaujija 'wariva
hejuma. Ja Varapa Tamani jihuni ira hene vejura raka?

22 Ijihuni maijaho Godi oni ira vaji ijaˈinaˈe vejara. Eparahamiho harihwaha noˈoheˈinaˈomo pina pwea naparijara nahejume ˈee pina huni napara maijara nahenana.
23 ˈEne pwea naparijara hariha kaˈene nahenajaho haha huni ura ijino nahenana kaivo napara maijara nahenajaho ˈunama kaˈene nahama ˈwarama jihunijino nahenana.
24 Ikeja areri haa saˈina. Ijihuni maijaho napara ikeja tamana noˈo kaˈene ˈwame nimaa vetiaravajina. ˈEne pina huriˈa kaˈene Sainai rena roe sisemaa kaˈene nahenajaho pu pwearu rehunaˈe nahenanaˈomo ijaho Hekana.
25 ˈEnaˈomo ikehuni maijaho Hekaho Sainai huriˈa kaˈene Arepia vaji naminujina ˈee ijaho areri Jerusaremi kaˈene iviamaa namujina. ˈEnaˈomo pu sesahwa puˈúmo pwea rena hiju.
26 ˈEnakaivo Seraho Jerusaremi kaˈene ichutoi namujina. ˈEnaˈomo hu varapa huni hara pahinu. Hu núni oha.
27 ˈEnaˈomo Godi oni ira vaji ijaˈinaˈe vejara.
Napara kaˈene amuja paveji'inijija temarasaha. ˈEne ja hariha panahene haha hejujihunaˈe mwasiriha. Ijihuni maijaho napara kaˈene temuka apejiˈini jihuni sesamaijija mapoka kaivo parua rukini jihunijaho mapoka pana ˈúmana.
28 ˈEnaˈomo vwehu núne ja Aisiki vareˈina kaˈene nahama ˈwaramani sesamaijihina.
29 ˈEnakaivo vea kajino hariha kaˈene haha huni ˈunamijino nahejajara Godoni ˈAvenijara ˈwaraˈeme nahejajaho siseˈi ˈahaa rurahana. ˈEnaˈomo iviamaa ijaˈinaˈe renu.
30 ˈEnakaˈivo Godoni irijaho icháˈinaˈe ˈwaramane? Ikaˈinaˈeˈwaramana. Napara kaˈene pweijaho noˈo hariaheˈi irechamie vaˈava. Ijihuni maijaho pweijihuni harihijaho hariha pina kaˈene napara nimai jihuni aachijija paˈekahuna ˈwamana.
31 ˈEnaˈomo vwehu nune nú napara kaˈene pweijihuni sesamaa pana kaivo napara kaˈene nimai jihuni sesamaa.

5

Matauhuniji ˈAjohiˈi ˈAvena Vaji Ohunijina

1 Nú ˈahijaho unenuˈa ˈahopuni harura hara pahihuni jihunaˈe Kerisoho nú venume hanasinaˈe rejara. ˈEnakúne majamano kisinaˈe rene namina vaˈavara kaivo kúˈo pwea rene harura hari hijujaˈinaˈe pareˈavara.
2 Heha! Na Porura ja ˈwaravu. Ja sisa ˈuhuaˈavajaho Kerisoho jonunaˈa maa paˈanaˈe rehuna.
3 Na kúˈo ˈwaravu. Ea irara sisa ˈuhuujaho hu tamana mahoˈo ˈararihihuni harura hari hinu.
4 ˈEnakaivo ja tamanijara venae arira rehunaˈe saraˈavajaho ja maiji vwihaniujaho ja niarihume paranana. ˈEne Kerisoho jonunaˈa ˈuhuusahana.
5 Ijihuni maijaho nú ˈAvena vaja ˈee nimairoa vajijino ariramaiji nimaa roji'i ˈajaha hiju.
6 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vajijaho sisa ˈuhuahiˈina ho paˈuhuahiˈinijaho natohwa pana kaivo nimaa rone oja ˈekaravujara natohwijahuna.
7 Ja nimamaaˈe vejara vo irara tanuˈurihuˈe nimaijaho pavejo?
8 Ike iraka kaˈene venauˈe ja panimaa vejujaho Godi kaˈene ja ˈumena jihunaˈi rena rohuna pana.
9 ˈEnakaˈivo isitia maˈuˈua vo ijara vejuˈe harava emarena ˈurinuna.
10 ˈEne na Natohwi jihuni vaji nimaa vetiujaho ja vwiha ˈahoˈa karaa ani paˈekahuna. ˈEnakaivo ea kaˈene joni vwiha vejuˈe puruva retiujaho hu ea irara avamajaho hu maiˈo huni eha apehuna.

11 'Enakaivo vwehu nune na sisa 'uhuahuji rone majaa najahujaho irakijihuna'e
Jua na majaa ruariho? Ija'ina'e re'amajaho korosi jihuni vu'a ka'ene rone 'wavujaho
areve parahuna.
12 Maijaho ea ka'ene ja ruarahujija sisa 'ee maiji'i maho'o 'uhuahe paare'ipisa
mamaa veja'a.
13 Vwehu nune ijihuni maijaho ja unenu'u 'ahopuni harura hari pahihuni jihuna'e
iji pijihana. 'Enakúne hanasina ka'ene jara apejujaho paveje hahijihuni ura ijaho
pave'avara. 'Enakaivo oja 'ekaravuri vajijino ni'ajaravara.
14 Ijihuni maijaho varapa mapokijaho roe ira kwinu'wi ikehuni vaji ahume
'waramana. Ja joni haha oja mihuja'ina'e ea ka'ene joni rori hijujija oja mi'avara.
15 'Enakaivo ja kari mwatume iki mwatume 'ee pija'o'aravi'i hi'avajaho hami
'ajo'aravara vejuro'i ja maho'o i'isúmahe pa'are'ejakúne oja ma'ara'avara.

Godoni 'Avena 'Ee Emahuni Karaijina

16 'Ene na ijá 'iavu 'Avena vaji hina onareje hahijihuni ura ijija pave'avara.
17 Ijihuni maijaho hahijihuni ura ijija 'Aveni jihuni ura iji'o ninakaramuna 'ee 'Aveni
jihuni ura iji'o hahijihuni ura kwino parena namuna. 'Ene pu no'o ninakaravu
jihuna'e ja iraka ka'ene ura renaujija pavejura.
18 'Enakaivo ja 'Avenijara uranie va'amajaho ja tamana huni harura hara pahiju.
19 'Ena'omo hahijara ura reju'e mi'imi'imujaho ikena. 'Uasa vejujine hurecharavu-
jine 'ee hahijara itumujihi vejujina.
20 'Ene godi ira'ata'e oja mihura 'ee masiharame 'ee sena viti'arame 'ee ura'arame ea
'ahopuni ruha ho kukua kime ajiname 'ee matatasu vene 'ee rana'arame 'ee ahaarame
'ee ituha 'oi'oi remaravura.
21 'Ene itunume 'ee toa sisea ine nanamie 'ee ruasarame 'ee uneunecha ika'ina
ka'ene na ni'waravu ja'ina'e 'waravu. Ea ka'ene uneunecha sisea ikihi vejujija Godoni
ara ka'ene Hura Kinia'e rena hinuni kwaa ijaho areri pavahuna.
22 'Enakaivo 'Aveni jihuni 'inijija ikena. Oja 'ekaravujine 'ee mari'uvujine matauma
hijujine 'ee chochumano hijujine 'ee swasina rejujine 'ee mamaa vejujine 'ee
paucha'asahi'i vena ihajinanavujina.
23 Vivinui hiji'ine 'ee 'ajo'aravujine uneunecha ika'inijija varapa pa'ana.
24 'Ena'omo iviamaa ea ka'ene Kerisouna'e rejajija pu hahijara itumuna 'ee ura rena
paranujija nikorosia 'ahi 'aniara.
25 'Ene nú Godoni 'Avena vaji hijura re'avajaho roe ijí Godoni 'Avena vaja kajino
'urahoja.
26 'Enakúne roe nú pakehi kehi one 'ee ea sivia 'waravujija areme 'ee ea 'ahopuni
ruha 'eka ka'irono itunavujija areva.

6

Ea 'Aho'a Ni'ajihe Puni Ahija 'Ekahuni Vu'ijina

1 Vwehu nune ei pini sisei vaji oja ka'avajaho ja ea ka'ene ni 'Aveni vaji emakina'e
rejajipo va'e masuanu ni'ajahe 'uri'amana. 'Enakaivo ojono hami 'ajo'ara'avara
vejuro'i ja 'u'o ija'ina'e vena ve'ejakúna.
2 Keriso oni tamaniji venareje ea 'ahopuni ahija ni'ajihe 'uri'avara.
3 Ea irara vwihaju'e hu ea pina ni'ina ronujaho hu ori pisivaramuna. Hu niho'o maa
pa'ana.
4 'Enakaivo veje ea kwinu kwino huni kara ijija ori piuhara'amana. 'Enareje iji'a
ijara rejakame hu ori kehi kehi ohuna kaivo ea 'ahopuni jihuna'e pajarika'e rene
ohuna.
5 Ijihuni maijaho ea kwinu kwino puni ahija ori tapahuna.

6 'Ene veje ea ka'ene ira naja'eme henajara ea ka'ene hu nahajaho uneunecha
mamaijija hu hu'úmo vajúsara'amana.
7 'Ene ja papisivarame Godi sivaa'ava. Ijihuni maijaho ea irara hu uné raka uja
'onujija hu uneka kajihi jahene 'ekuna.
8 Ijihuni maijaho ea irara huni hahijihuni 'unami ja'ina'e hinujaho haha huni
'unamijino sisea piunihuna. 'Enakaivo ea irara 'Avena huni 'unamijino 'ina 'onujaho
hu 'Avena vajijino majama hihuna apehuna.
9 Roe nú mamaiji vehunijaho paucha'asa'avara. Ijihuni maijaho vea nimaa ro
ape'eje a pasena'eje ve'amajaho ijihuni eha apehuna.
10 'Enakúne nú vea mamaa ape'avajaho roe nú ea maho'o puna'i hami ve'avara vo
maraku'a ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i hami ve'avara.

Túchamaa Jujuvu'a 'Warame 'Ajoramajina

11 Asura oma mama'ina ka'ene nara nuni ijijino vejujija ki'avara.
12 Ea ka'ene haha kehunijino ta'arorahuni jihuna'e ura renaukame ja sisa
'uhuhuna'e 'ejahiu. Ijihuni maijaho Keriso oni korosi jihuna'e pasise'i 'ahi'avarono
avaju.
13 Ijihuni maijaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'inijija tamana 'u'o paakuavura. 'Enakaivo
pu mají ja sisa 'uhu'avarono ura renau. 'Ejakame joni hahijihuna'e kehi kehi o'irono
avaju.
14 'Enakaivo 'unama ija'inijaho na pakehi kehi o'i'ahiu. 'Enavo núni Natohwa
Jesu Keriso oni korosi jihuna'e ijiru mari'uvi'i ojura. 'Ene nuni ura ka'ene mwe'a
ikehunijaho korosi 'ahi 'anaume paranana 'ee mwe'a kehuni ura ka'ene nuni vaji
navajija 'u'o korosi 'ahi 'anaume pa'arenana.
15 'Ena'omo sisa 'uhuahura ho sisa pa'uhua'ujaho unenu'u pina pana kaivo ea
maiu'ina'e rejujara ni'ima'urijahuna.
16 'Ene ea ka'ene 'unama maiu'ina 'arariha'i o'avajaho matauvi'ina 'ee numiravu-
jaho puni toine 'ee Godoni Isureri 'ahina.
17 Iviamai iki rene iki kaha ijaho ja ea pina varapa 'aho'a nununaa pave'avara.
Ijihuni maijaho Jesuni jihuna'e na sise'i 'ahiari matana 'avena nuni haha 'aha navu.
18 Vwehu nune núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanú'inijaho joni 'avenijihi
pu'úmuna. Ameni.

Epasasi

Vuʻa Anejijihina

1 Na Porura Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua rejuta. ʻEnaʻomo Godoni ehija
Epasasi hijura kaʻene Jesu Keriso oni vaji uchaha paʻajihi punaʻe veju.
2 Maiji vwihaniʻina ʻee matauviʻina kaʻene Godi núni Oma ʻee Natohwa Jesu Keriso
oni rena roajija ja puʻúmuna.

Keriso Oni Vaji ʻAvena Huni Merajihiʻina

3 Núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi ʻee Omiji taʻaroha. Hura ʻAvena Huni
merajihiʻina kaʻene akúpi ʻahi navujija Keriso oni vaji mahoʻo merajúha paranana.
4 ʻEne Hu nú mweʻa paveji'ini Huni vaji iji pijúhana. ʻEjakame nú Huni unaʻi oja
mahiʻina rene akuaviʻina rene ʻee sisea panamuhiʻinaʻe reʻavarono iji pijúhana.
5 ʻEne Jesu Keriso oni vaji Huni Harihijaʻe ʻekuhunijaho nitama Huni ura ijino Hu
ura renajaʻinaʻe amairiaramana.
6 ʻEne Huni maiji vwihaniiʻini jihuni pinaniji taʻaroʻavarono Hura oja múhiʻini jihuni
vaji maʻekuana.
7 ʻEne Hura ori Huni ʻaa vajijino niʻajúhe kúʻo ʻekuana. Huni maiji vwihaniiʻina
kaʻene ituʻoʻuna namuna vajijino núni sisea vwihanúe aremana.
8 ʻEne Hura Huni maiji vwihaniiʻina kaʻene ituʻona namuna vajijino vwiha mamaa
mahoʻone ʻee henaka mahoʻo ʻusesamúhana.
9 Godi Huni ura ijihuni hemijaho vejume núnuna'a samaumaa renana. Godi Huni
ura ijino Keriso oni vaji Hu ura renajaʻinaʻe venana.
10 ʻEne vea roe areri rena parajakaviʻi uneunecha mapoka Keriso oni vaji ichutoi
navura ʻee mweʻi navura ʻekaroe Huni harura hari nahuna.
11 Hura nitama Huni ura ijino iji pijúhana. Hura amairiarama jaʻinaʻe ʻee Huni
aachia ʻuʻo ʻekara. ʻEne uneunecha mahoʻo Hura ura rene ʻee ʻwarama jaʻinaʻe rejara.
12 ʻEjakame ikehuni urijaho nú ea kaʻene amuraʻe Keriso nimaa rojujaho Huni
mamaiji taʻarohuna.
13 Ja ʻuʻo Huni vaji Huni ira nimaiji hene ʻee vuʻa maa maiuʻina kaʻene ja niʻajihana
ka ja nimaa rojume Huni ʻAvena kaʻene nahama ʻwaramajaho joni vaji Huni tatua
vene mihana.
14 Huni ʻAvena kaʻene nú múhajaho Huni aachiji ʻekahuna tatua vene múhana.
ʻEne Godi Omaʻe rehunaʻe kúʻo ʻuname ʻimenúa avanana. ʻEne Huni mamaiji
taʻaroʻavarono avanana.

Poru Oni Siporua

15 Ikehuni hahi na joni vaji Natohwa Jesu nimaa rojuji hene ʻee jara Godoni ehija
mahoʻo oja mihuji hejujaho paʻuhuname paturanaʻikaʻi
16 na jonijihunaʻe joni ihi ʻurihe siporua ʻone teimani ʻwavura.
17 ʻEjakame núni Natohwa Jesu Keriso oni Godi ʻee Oma kaʻene pinana rukinijara
vwiha kaʻene vwiha mamaa vwihane ʻee jonunaʻa veje samaumaa rene ʻee Hu hena
kahunijaho samaumaa rehuna.
18 ʻEne na siporua ʻojujaho joni oja jaraa kame Hura maa irakijihunaʻe ja
ʻumenaajaho hena kahuna. ʻEne Huni uneunecha mapoka mavarasaʻina kaʻene Huni
ehijijipo ʻekujija hena kihuna.
19 ʻEne Huni harura niʻimaʻura kaʻene nú nimaa rojiʻina kihipunaʻi veʻamajaho hena
kahuna. Ike harura niʻimaʻura kaʻene núni vaji kaukara venujaho

20 ijí harura kajara Kerisora kwamajaho vejume 'urinana. 'Ene vejume akúpi 'ahi Godoni ija mana'inija'i asuma hinana.
21 Iviamai ikehuni vea ikeru pana kaivo túna'a 'u'o 'ajohai'ina mama'ina harura 'ee harura maho'o 'ee iha icha'ina ka'ene ja 'urihujaho asitaha parane huri hinana.
22 'Ene Godira uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana. 'Ene uneunecha maho'o 'ee sosia Hura húmata rehuna'e mahana.
23 'Ene sosijaho Huni haha ka'ene Hu ijihuni vaji maho'o areri rena paranujina 'ee Hu uneunecha maho'o areri rena paranu.

2

Kwamasahara'e Jesuni Vaji 'Urijara

1 'Ene ja sisea vaji hijajihuna'e ja kwamasahara.
2 Ja nimako ijaho ike mwe'a kehuni 'unamijino 'urahe ojara. 'Ene 'avena sisea ka'ene ichutoa 'ajohu jihuni harura hari ojara 'ee hu ea ka'ene vu'ataa paheji'ini jihipuni vaji iviamaa kaukara venujina.
3 Nú 'u'o puni vaja kajino nitama hine núni hahijihi puni ura ijí vejara. 'Ene núni hahijihuni ura 'ee núni vwiha sisesa ijipo rosamúa parajara. 'Ene núni kara ijija sisea ijihuna'e nú Godoni sena hari ea 'aho'a kajihi pu'úmo hijara.
4 'Enakaivo Godiho niho'o ni'ima'ura numiruvi'ina 'ee Hu ni'ima'ura oja mihi'ina. Ijihuna'e Hu nú oja múhana.
5 'Ene nú siseijara venume kwamasahara vo Hu venume nú Keriso pu'úmo ahuma mai'o hiju. Ijihuna'e maiji vwihaniajara vejume ja maraniana.
6 'Ene Godira venume nú Keriso'i pu'úmo ahuma 'urijara. 'Ene Jesu Keriso oni vajijino venume Godi pu'úmo akúpa 'ahi ahuma asuma hiju.
7 'Enajihuna'e Godiho Huni maiji vwihanii'ina ni'ima'ura ka'ene niho'o areri pamanura vehunijaho 'ee mamaa ka'ene núna'e venujaho Jesu Keriso oni vajijino vea túna'i najuhuna.
8 Godira maiji vwihanúani vajijino ja nimaa rojajihuna'e maraniana. Ijaho jara joni harurijino vehuna pana kaivo Godira swara vene múhana.
9 Ijaho kaukara'e ja vejakame ijihuna'e veje maranihuna panakúne ja ea pina jarika pare'amana.
10 Ijihuni maijaho nú Huni Isura'e Jesu Keriso oni vaji venuana. 'Ejakame kaukara mamaa ka'ene nitama Hura amairiaramaji ve'avarono venuana.

Keriso Oni Vaji Nikwisu'ina Rejara

11 Ijihuna'e vwiha'avara. Ja Jenitaru nimarako hahijihuni 'unamijino hijajaho ea ka'ene sisa 'uhuahi'ina 'wavura ka'ene emaapo iji haha sisa 'uhuahi'inijipo ja sisa pa'uhui'ina 'iavura.
12 Ja ma vwiha'aha. Vea kajiha kajaho ja Kerisoho raname karaa ani hijara 'ee ja Isureri puni vaja asinamiara. 'Ene ja raka ka'ene nahama 'waravajija suja 'ee raka ka'ene túna'i rehunijija ja puruva rena'eme hijara. 'Ene iki mwe'i Godi pahena pakavi'i hijara.
13 'Enakaivo ja ea ka'ene nimarako karori kaheri hijajija iviamai Jesu Keriso oni vaji Keriso oni 'aijara aherame nimaa roana.
14 Ijihuni maijaho Hu núni matauvi'inijina'omo Hura no'o 'eke ahuvume nú roe nikwinu'wi rejara. 'Ene vera ka'ene núa'e 'ahaume namajaho tirakunana.
15 'Ene Hura Huni haha 'ahi núra naka'e vetiaravara 'ee Jua puni varapa 'ee varapijara 'waramajaho 'ekume pa'arenana. 'Ene Huni ura ijaho ea no'ohe'i kajija 'ekaroe ahuma'e irechamie Jesuni matauvi'ina vajijino ea kwinu maiu'ina'e rena hi'avarono avanana.

16 'Ene Huni korosia 'ahi ea no'ohe'i kajija ahume kwinu'wi rejakivi'i Godi pu'úmo kú'o 'unama napura ve'avarono avanana. Ijihuni maijaho ijí korosia 'aha kajino pura naka'e veti'aravuri 'unamijaho 'anaume kwamana.
17 'Ene Hu roe ja ea ka'ene karori kaheri hijajija matauma hihuni vu'a 'warame 'ee ea ka'ene nini hijujija 'u'o matauma hihuni vu'a 'waramana.
18 'Ena'omo nú ja pu'úmo Huni vaji Godoni 'Avenijara venue Amo oni areri ma arira vahuna.
19 'Enajihuni hahi ja iviamaa suja 'ee apiora pana. 'Enakaivo ja Godoni ehi pu'úmo anesurijina 'ee Godoni kachi'ina rejara.
20 Ja Huni ara ka'ene apasorua 'ee poropetiepo najaha jihuni toi venajihina. 'Ene Jesu Kerisoho Huhusumano muna anesina ka'ene ijihuni toi vejajina.
21 Ijí ara kajaho Huni vaji vena ajivu'e Hura ahuma 'unanavu'e 'urina Temiporua akuavi'ina'e Natohwi jihuni vaji rene naminu.
22 'Ene Huni vaji ja 'u'o 'eke ahuma'e Godira Huni 'Aveniji'i hihuni ara'e venaana.

3

Porura Kaukara Ka'ene Jenitaru Puna'e Venajina

1 Ikehuni hahi na Poruho ja Jenitarue punijihuna'e Jesu Keriso oni tipurea.
2 Godoni maiji vwihani'ini jihuni kaukara ka'ene jonijihuna'e na mihajaho ja nihejara.
3 Hema ka'ene vejume núnuna'a samaumaa renajaho na ni marako ma'uako vene 'waravujina.
4 'Ena'omo ja ijí ta'avari vajijino Keriso oni hema ka'ene nara hena kavujaho ja hena kahuna.
5 'Ene ijaho emaa puni harihija 'ee amuhija 'aho'a ka'ene nimarako hijajija panajahana. 'Enakaivo iviamaa Huni apasorua ka'ene akuavi'ina 'ee poropetia ka'ene 'Avena vaji hiji'ini jihipuna'i vejume samaumaa renana.
6 Hemijaho ikena Godoni vu'a maa maiu'ina vajijino Jenitaru Isureri opu'úmo ahume aachi'a ka'ene nahama 'waramajaho 'ekahuna. 'Ee Jesu Keriso oni vu'a maa maiu'ina vajijino haha nikwinu Huni pwina'e rejara.
7 Godoni swara ka'ene maiji vwihani'ina ka'ene na mihaji'o 'ee harura ka'ene nuni vaji kaukara venujara ijí vu'a maa maiu'ina kaji rone 'warahuna'e rejuta.
8 Na ea maho'o ka'ene nimaa roji'ina puni vaji túchamaa ijina vo ike maiji vwihani'inakaho na mihana. 'Ene Keriso oni vaji uneunecha mapoka mamaa ka'ene areri pamanura vene 'warahunijija Jenitaru naja'urono vajihana.
9 'Ejakame hema ikehuni kaukara ka'ene nitama Godoni vaji nesi namajaho veje samaumaa re'amarono Hu uneunecha maho'o venana.
10 'Ejakame Godoni vwiha mamaa mapokijija iviamaa veje sosi vaja 'ee 'ajohai'ina 'ee mama'ina ka'ene ichutoi hijujihi puni una'a samaa rehuna.
11 Ikaho Godira Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vaji majama aneja púsa pa'ana'e Hura ura renaja'ina'e venana.
12 'Ena'omo nú Hu nimaa rojuri vajijino paju'i kaivo matausahe arira maiji Huni una'a va'u.
13 Ijihuni hahi na ja 'waravujaho nara jonijihuna'e sisei hijujaho ja paki'eje joni oja veje areri paretiama. Ijihuni maijaho ijija joni hura vene ta'arorahuna.

Kerisora Oja Ka'ene Múhajina

14 Ikehuni hahi na Amo oni una'i nitupari savuta.
15 Kachi'ina mapoka ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee mwe'i hijura puni iha huni vaji 'ekura.

16 'Ene Hura Huni uneunecha mapoka ka'ene pinana rukinijija ja vajihuna. 'Ejakame Huni 'Aveni jihuni harurijara harura mihe ni'ajihe joni oja vaja areri renaama.
17 'Ejakame Kerisoho jara nimaa ro'avari vajijino joni oja vaji hi'amana. 'Ejakame oja 'ekara'avari vajijaho niho'o chinuma same areri rena'a parani'amana.
18 'Ejakame ja areri Godoni ehijijihi pu'úmo maho'o oja 'ekaravujaho hena kahuna. Ichá'ina ka'ene oja 'ekaravujara ikikahia jorane 'ee ira ichá'ina'e rausahana 'ee ikikamia huna joranajaho hena kahuna.
19 'Ene Kerisora oja múhajaho hena kahuna. Ijara henaka asitaha paranana. 'Ena'omo ja maho'o Godoni henaka ijara itu'onahe areri renahuna.
20 'Ena'omo harura ka'ene núni vaja kaukara venujara raka ka'ene nú vwihane 'ee Godi jarima 'warahunijaho ijí Harura kajara niho'o asima paranuna.
21 Godiho sosia vaja 'ee Jesu Keriso oni vaja 'ee ea maho'o hina apena va'ujihi puni vaja aneja púsa pa'ana'e ta'arohuna. Ameni.

4

'Avenijara Venu'e Nikwinu'ina Rejujina

1 Na Natohwi jihuni tipura eijara ja jarirame 'waravujaho ja 'unama mamaa ka'ene ja 'umena jihunijino 'uraha oha. Ijihuni maijaho ja Godira 'umenaana.
2 'Enakúne oja 'ekaravuri vajijino masuani ajuarasaha hine 'ee ea hami 'ahie 'ee haha sonahi'eje hine 'ee ea 'aho pu'úmo matausahe vivinui hine 'ee ea 'aho pu'úmo mamaa'e veji'i hi'avara.
3 'Ene Godoni 'Avenijihi pu'úmo ahuma hijuri 'unamijaho hami 'ajohi'i matauvi'iniji vevahame hiha.
4 'Ene haha nikwinune 'ee 'Avena nikwinuna. 'Ene mamaa ka'ene túna'i rehuna vajijihuniji ja 'umenaana.
5 'Enajihuna'e Natohwa nikwinune 'ee nimairoa nikwinuna 'ee toi samaujaho nikwinuna.
6 'Ene Godi nikwinuna 'ee Hu ea maho'o puni Oma. Hu ea maho'o ikehi puni húmata 'ee Hu uneunecha maho'o arerina. 'Ene Hu nú ea maho'o puni vaji hinu.
7 'Enakaivo nú ea kwinu kwinu Kerisora swara ka'ene maiji vwihanúuji Hu ura renaja'ina'e vajúhana.
8 'Enajihuna'e ika'ina'e 'waruvara.
Vea ka'ene Hu ajima ichutoi va'ajaho Hu ea ka'ene tipura hiji'inijija aheramana 'ee swara Huni ehija vajihana 'úmana.
9 Ike ira ka'ene ajima va'ajihuni maijaho irake? 'Ú Hu 'u'o arihe kami mwe'a vaja kamino va'ane?
10 Hu ariha roaja'ina Hu kú'o ajima va'e maho'o asisama kahi ichutomai va'areje uneunecha maho'o mwe'a 'ee akúpa 'ahi navujija 'ajoha'i 'ahaume avanana.
11 'Ene Hura swara 'aho'a apasorua vajihe 'ee 'aho'a poropetia vajihe 'ee 'aho'a ivenijarisia'e vajihe 'ee 'aho'a pasita'e vajihe 'ee 'aho'a najahi'ina'e vajihana.
12 'Eje ijara ea ka'ene akuavi'inijija ni'aji'eje Huni kaukara vehuna. 'Ene Keriso oni hahijaho veje emarena ajihuna.
13 'Ene pura najuhe ajima va'eje núni nimaa roijaho nikwinu rena paraje 'ee Godoni Harihiji hena kavujaho roe emarena parahuna. 'Ene areri Kerisora emarenani manuri ja'ina'e rehuna.
14 'Ene ijara reje nú sesamaa puna'a parehuna areri vúrui amena 'anúa ato'urumue haeme ojuja'ina'e pavehuna. 'Ene emaapuni nimairoa ira'atijija panimaa vetihuna 'ee 'unama ira'atijino pisivisave niho'o nimaa puna'i rehuna.

15 'Enakaivo oja 'ekauri vajijino nimaaru 'waravi'i hiha. Ijihuni maijaho nú Huni vaji uneunecha maho'o ikihi puni vajijaho emarene 'urihuna. 'Ene Kerisoho Huni sosia ijihuni Húmata.
16 Ijí Huni harura hari hahakaho maho'o roe ihene namu. Ijara haha pwina 'aho'akaho ni'ajihue puni kaukara 'oi'oi hami veju. 'Ene ijara veju'e oja 'ekaravuri vajijino hahakaho emarena 'urinu.

Keriso Oni Vaji Hia Maiu'iniji Hine 'Ee Ohunijina

17 'Enajihuna'e ike nara 'waravukaho nú Natohwiji huni una'i nimaa 'waravu. 'Enakúne ja paki'eje 'unama ka'ene Jenitaru pu ojuja'ina'e o'avara. Ijihuni maijaho pu niho'o vwiha puruva reti'eju'e maiji ojura.
18 'Ene puni vwiha ijaho niho'o nutuma namu. 'Eju'e Godira hia ichá'ina ka'ene hihuna ura renujaho asinavara. Ijihuni maijaho pu puni vwiha ijaho puruva retiuna 'ee puni oja Hununa'a niho'o kuma kisima'ura'e vene hiju.
19 'Ene pu niho'o roe kisina'e rejara. 'Ene 'unama ka'ene 'uasa vejujara pu niho'o hivahimana. 'Ene 'unama sisemaa ka'ene pu vene 'ee pupusu vwihajujara pu niitunavume pa'arenana.
20 'Enakaivo ja 'unama ikehunakino Kerisoho hena kahuna niho'o pana.
21 Ijihuni maijaho ja Huni vu'a nimaa'e nihejara. 'Ene Hura ja najahana. Ijihuni maijaho nimaijaho maho'o Jesuni vaji namu.
22 Enakúne joni kara sahasa 'ee unama ka'ene ja nimarako itunijara pisivisavume sakarasahajija maho'o irechave pa'are'amana.
23 'Enakaivo jara vwihajuri 'unamijija veje maiu'ina'e rehuna.
24 'E'eje kara maiu'ina saha. Ijihuni maijaho kara kajaho maiu'ina Godi vare'ina 'ee ariramaa 'ee akuavi'ina 'ee nimaa nimaa'e venana.
25 'Enakúne 'unama ka'ene ira'atijaho irecha'i kaivo ea ka'ene joni rori hijujija ira nimaijino 'waraha. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino puni pwinana'a.
26 'Ene ja ajina'avajaho sisea paveha 'ee sena vena apena va'eje vea va 'o'ama.
27 'Ene Setaniho tinia pa'arema'amana.
28 'Ene veje ea ka'ene nesa apeji'inijaho kú'o nesa paape'amana. 'Enakaivo huni ijijino kaukara raka ka'ene mamaijaho ve'irakúne hu ea ka'ene pivunujaho areri ni'aji'amana.
29 Ja paki'eje ea ira sisea 'wara'ava. 'Enakaivo veje ja ira mamaa ka'ene ea kaji ni'ajahe emarena 'urihuniji 'wara'avana. 'Eje ea irahipo ijí he'avajaho ijara pu meraji'avara.
30 'Ene ja paki'eje Godoni 'Avena veje temu'ama. Ijihuni maijaho Hura nahama 'waramarena tatua ka'ene múhajaho nama va'e vea ka'ene Hura 'ekuhunijino 'usehuna.
31 'Enakúne ike 'unama ka'ene 'uraura 'ee sena ajira mwasiriti'aravura vu'a ronahura naka veti'aravuri 'unamijija irechave maho'o pa'are'avara.
32 'Enakúne ea 'aho pu'úmo hami veti'araha 'ee oja purasina'e rene 'ee vwihane arekaravi'ina'e reha areri Godira Keriso oni vaji ja vwihanie arema ja'ina'e ve'avara.

5

Hanaji'ina Vaji Hine Godira Venuja'ina Ve'avara

1 Ijihuni hahi areri sesahu nuna ka'ene oja mihi'inakije Godira venuja'ina'e ve'avara.
2 'Ene Kerisora ja oja mihaja'ina'e oja 'ekaravi'i o'avara. 'Ene Hu Huhusu nú múharena areri swara vene swasa Godona'e amua 'u'amarono venana.
3 'Enakaivo ja Godoni ehijakúne 'uea vejura 'ee huricharavura 'ee jonaru vwihajura 'ee rarene 'ekura joni vaja parejakame ea ja ronaha pa'wa'avara.

4 'Ene ira sakaha ka'ene siseijaho pa'wame 'ee sipana ka'ene areri parehunijija paasuhuna kaivo Godi teimani 'wahunijiru 'waha.
5 Ijihuni maijaho ja nimaa hene kavuja'ina'e ea ka'ene 'uasa vene huricharavura. 'Ene ea ka'ene epuni kukua kime ituname ura rena'inijija ea ija'inijija godi ira'atijihi oja mihi'ina. Godi'o Keriso'o Kinia rene hihuni kwaijaho pahihuna.
6 'Enakúne veje ea vu'a maa pa'ajino ja papisimisava. Ijihuni maijaho Godoni sena ea ka'ene ija'ina'e vu'ataa pahene uneunecha ija'ina'e vejujihi puni toi namu.
7 Ijihuni hahi puni pwinana'a pare'avara.
8 Ijihuni maijaho ja marako nututi hinojara kaivo iviamaa ja Natohwijihuni vaji hanaji'ini hiju. 'Enakúne hanaji'ina puni harihipo 'uraha ojuja'ina'e o'avara.
9 Ijihuni maijaho hanaji'ini jihuni 'inijija ahume maho'o mamaa vene arira maijihi vene 'ee nimaijihi vehunijina.
10 'Ene Natohwijara ura rehunijihi hena ve'irono 'unama savujina.
11 'Ene uneunecha ka'ene nututi hine vejujihi puni pwinana'a pare'avara. 'Enakaivo ijija hina 'warave roe samaumaa re'avara.
12 Ijihuni maijaho pura nesi iraka ka'ene vejujihi 'warahuna juha.
13 'Enakaivo uneunecha mapoka hananujara veju'e roe samaumaa rejura. Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene roe samaahiravujija hanaji'ina.
14 Ikehuni hahi Godi oni ira vaji ija'ina'e 'waramana.
Niima neji'ine ara kwama namujaho 'urina! 'Ejakame Kerisora a hanana'ama 'úmana.
15 Ijihuni hahi jara 'uraha ojujaho hami vwihane paraji'i ea ka'ene hami pavwihaji'inapo ojuja'ina pana kaivo hami vwihaji'inapo ojuja'ina'e o'avara.
16 Ijihuni maijaho vea ikaho siseakúne ja vea iraka apenareje uné raka ve'avajaho hami ve'avara.
17 'Enakúne papuruva reti'avara kaivo Natohwi jihuni ura ijija hena ka'avara.
18 'Ene toa sisea paine nanamie 'unama sisea ani ani ve'avara kaivo 'Avenijara joni vaja tinia apena para'amana.
19 'Ejakame ja Godoni ira vaji vu'ijihi 'wame Samusi vaji javaa vene Godi ta'arohuri javaa ijihi vene 'ee 'Aveni jihuni javaa ijihi vene joni oja vaja mamaa re'eje Natohwi jihuna'e vena'avara.
20 Na'ia mapoka núni Natohwa Jesu Keriso oni ihijihuni vaji Godi Omijaho teimani 'wa'avara.

Paruina 'Ee Napasina Puni Vu'a

21 'Ene Keriso oni hurijihuna'e ea 'aho pu'úmo hura veti'aravi'i hi'avara.
22 Napare paruhu jopuni hahuneru hi'avara. Areri ja Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e ve'avara.
23 Ijihuni maijaho paruijaho naparahoni húmata areri Kerisora sosi huni húmati ja'ina. 'Ene Hura Huhusu Haha (sosi) Ni'ajahi'ini jahuna.
24 'Enakaivo sosia Keriso oni hari namuja'ina'e napara 'u'o uneunecha maho'o paruhwa puni hararu hine ve'avara.
25 Parue napahu jona oja mi'avara. Areri Kerisora sosi 'u'o oja maharena Huni haha mahaja'ina'e ve'avara.
26 'Ene sosia veje akuavi'ina'e rene 'ee chiha pa'ana re'amarono toa 'ee Huni irijino somahana.
27 'Ene Hu sosia chiha maka pa'ana kaivo akuavi'ine 'ee panamahi'ina mavarasa'ina'e reje Hu Huhusu ape'irono avanana.
28 Ijihuna'e parua puni haha oja mihuja'ina'e napahwahijija 'u'o oja mi'avara. Areri puni haha oja mihuja'ina'e mi'avara. Ea irara huni napara oja mahujaho hu areri huni haha oja mahi'ina.

29 Ijihuni maijaho ei pini huni haha kame sehuna pana kaivo hu ˈiruma vajahe ˈee hami ˈajohuna. Areri Kerisora sosiaˈe ˈahaujaˈina.
30 Ijihuni maijaho nú Huni haha pwinanaˈa.
31 Ijihuni hahi parua huni oha oma irechamiˈi kaivo vaˈe huni napara samuna. ˈEjuˈe noˈo ijaho roe kwinu renuna.
32 Ike hema ikaho niˈimaˈura kaivo na Kerisoho ˈee sosi ijí rone ˈwaravu.
33 ˈEnavo veje ea kwinu kwino joni vaji hijujija naparaha oja maˈamana. Areri hura huni haha oja mahujaˈinaˈe. ˈEne veje naparaha paruahoni hura venahiˈinaˈe reˈamana.

6

Sesamae ˈEe Emahwaha Puni Vuˈa

1 ˈEnajihunaˈe sesamae Natohwi jihuni vaji emahu jopuni ira hene veha. Ijihuni maijaho ijaho ˈunama aririjina.
2 ˈEne oni omijiˈo ohijiˈu puni hura hami veˈamana. Ikaho varapa amura kaˈene eha mihunaˈe nahama ˈwaramajina.
3 ˈEjakame oni hia mamaaˈe reje a ˈaha joraˈe iki mweˈi hina vahuna.
4 ˈEnakúne emahwahe ja paveje sesahu jona ajinaˈavara. ˈEnakaivo Natohwijihuni ˈunamijino opuipo ˈajoˈarahunijaho najahe hena kaˈavara.

Pwea ˈEe Puni Mamaˈina

5 ˈEne pwea joni mamaˈina kaˈene mweˈi hiju jihipuni ira hene tea juname ˈee simarame ˈee oja nimaiji same Keriso onaˈe venaˈama jaˈinaˈe veˈavara.
6 ˈEnajihunaˈe ja pakiˈeje joni mamaˈina puni nia ˈaharu vene ˈee joni mamaˈinaˈe teamanahuni jihuna vehuna pana kaivo Keriso oni pweapo puni ojijiˈi Godi oni ura ijí vejujaˈinaˈe veˈavara.
7 ˈEne ja emaapuni kaukaraˈe veˈavajaho teamanaˈeje areri Natohwijihunaˈe venahu jaˈinaˈe venaˈavara.
8 ˈEnajihunaˈe nú nihena kavu. Pweˈina ho matauma ojiˈini uné raka mamaaˈe veˈamajaho ijí raka kaˈene hu vena kajihuni eha Natohwi jihunaˈi apehuna.
9 ˈEne mamaˈine ja ˈuˈo pununaˈa ˈunama ijaˈina veˈavara. ˈEne ja vejuˈe pu tea junavujaho areˈavara. Ijihuni maijaho ja nihena kavujaˈinaˈe puna ˈee joni Natohwijaho akúpa ˈahi hinu. ˈEne Hu ronu kwino parejiˈina.

Godoni Nanaˈejuri Kukua

10 ˈEne vuˈa túchamaa ijaho ikena. Natohwi jihuni harura niˈimaˈura vajijino kirasahe paraˈavara.
11 ˈEnakúne Godi oni kukua kaˈene nanaˈeˈirono savujino mahoˈo saˈavara. ˈEjakame ja Setanira pisimisamuni ˈunamijija areri kisinaˈe rene namihuna.
12 Ijihuni maijaho nú ea haha rukina ˈee ˈaa rukina puˈúmo nana paˈeju. ˈEnakaivo ˈajohaˈina ˈee harura ˈee harura nutuviˈina kaˈene iki mweˈi hijura ˈee ˈavena sisesa kaˈene ichutoi hijujihi puˈúmo nanaˈeju.
13 Ijihuni hahi Godi oni nanaˈejuri kukuijino mahoˈo saha. ˈEˈirakúne vea kaˈene vea sisea kajara apeˈamajaho ja ijihuna vaji rararaˈavara. ˈEne ja uneunecha mahoˈo veˈava jihunaˈe ja areri kisinaˈe rene namihuna.
14 Ja ikaˈinaˈe veˈavajara reje ja areri kisinaˈe rene namihuna. Joni ˈaha moˈoa charia kaˈene nimaijino irame ˈee joni túra ariramaijino vahanaha.
15 ˈEne joni umora ira maiuˈina kaˈene matausahuji saha.
16 ˈEne ikehuni pwina ijaho tarera kaˈene nimairoiji apeˈirakúne Setani oni juha kaˈene jaijasahe roujija iji ˈanikuˈavara.

17 'Ene i'esa ka'ene marani'inijino same 'ee 'Aveni jihuni so'wijaho Godi oni
irijinakúne ape'avara.
18 'Ene na'ia mapoka'e siporua 'ojuri veijaho 'Avena vaji 'o'avara. Na'ia mapoka'e
nia nirii'i siporua ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'e 'one ihajinanami'avara.
19 'Ene nuni siporua 'onihakame nuni ira nasina re'eje na vu'a maiu'ina kehuni
hemijaho paju'i kaivo najahe pu hena ka'avara.
20 Ijihuni maijaho na Godi oni iruhoa apene 'waravu jihuna'e na tipurai hijura'omo
vea ka'ene ijí 'wara'ujaho na ichá'ina'e 'warahuni ja'ina'e matauma 'warahuna.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Enakaivo Tichikasiho núni vwea nú oja mahi'ine 'ee uchaha pa'ana ka'ene
Natohwi jihuni kaukara veji'inijara ichá'ina ka'ene nununa'i rejujija maho'o 'warave
ja hehuna.
22 Na ike 'warahuni maijihuna'e ranavu'e vu'u. Hura núra ichá'ina ka'ene hijujaho
'warave ja hene oja sonahihuna.
23 'Ene matauvi'ina 'ee oja mihi'ina nimairoa ka'ene Godi Amo 'ee Natohwa Jesu
Keriso oni rena roajaho vwehi pu'úmuna.
24 Ea ka'ene Natohwa Jesu Keriso oja arириji mahi'inijija maiji vwihani'inijaho
maho'o pu pu'úmuna. Ameni.

Piripai

Vuʻa Anejijihina

1 Poruʻo Timoti kaʻene Jesu Keriso oni pwehipo ea kaʻene nimaa rojiʻina ʻee eruta
ʻee tikonia kaʻene Jesu Keriso oni vaji Piripai hijujihi punaʻe veju.
2 ʻEne maiji vwihanie ʻee matauviʻina kaʻene Godi núni Omijaho ʻee núni Natohwa
Jesu Keriso puni rena roajaho jona.

Porura Teimani ʻWamani Siporuijina

3 ʻEne naʻia mapokaʻe ja vwihaniareʻe nuni Godiji teimani ʻwavura.
4 ʻEne na naʻia mapokaʻe mariʻuviʻi mahoʻo jonijihunaʻe siporua ʻone jarima
ʻwaravura.
5 Ijihuni maijaho ja vea kaʻene nimaa rojajino rene vuʻa maiuʻina ike niʻajihe
ʻwaramapene roe iviasi usevu jihunaʻe.
6 Na ike unekakaho nimaa rojujihuni maijaho Hu joni vaji kaukara mamaa kaʻene
aneja vena kajaho Hu veje marana apene vaʻu vaʻo Jesu Kerisora roʻamajino ʻeʻuhuna.
7 Na ʻunama ikaʻinaʻe ja mahoʻo vwihaniu jihuni maijaho ja ea kwinu kwino nuni
oja vaja joni tinia navu. Ijihuni maijaho na tipurai hijuta ho vuʻa maiuʻiniji vahame
nimaiji rone ʻwaravujaho ja na niʻajiharaʻomo nú ja puʻúmo maiji vwihanú*aja*ho
ahuma apeju.
8 ʻEne Jesu Kerisora oja kaʻene ʻekauni vajijino nara jaʻe kiʻi ʻahiuʻe oja kaʻene
hejujaho Godira na kimu.
9 ʻEne na siporua ʻojujihunaʻe jara ea ʻahoʻa oja mihujaho nihoʻo emarena parane
ʻee joni henaka hami vwihane vejiʻinaʻe rehuna.
10 ʻEnajihunaʻe na ura reniujaho ja uneunecha nimaijija hami vwihane hena kiviʻi
mamaaru vejakame ea ja panamaʻeje hina vaʻe Kerisora roʻamani veijino useʻavara.
11 ʻEne ʻunama arira kaʻene Jesu Keriso oni rena roajara joni vaja nihoʻo tinia apena
paraʻama jihunaʻe Godiho aromahe ʻee taʻarohuna.

Keriso Onijihunaʻe Hijiʻi Godoni Ira Najahuna

12 ʻEne vwehu nune na ura ja ike hehunaʻe ura reniu. Nuni haha ʻahi uneunecha
mapoka kaʻene rejajipo rejume Godoni vuʻa maiuʻinijaho niʻimaʻuraʻe rausahana.
13 ʻEnajihunaʻe sorutia kaʻene kavana ijihuni ara ʻajohiʻinijija nara Keriso uniji-
hunaʻe tipurai hijujaho ea mahoʻo nihejume paranana.
14 ʻEne nara tipurai hijujara rejuʻe vwehu nuna kaʻene Natohwi jihuni harura
niʻinaʻe apene pajuʻikaʻi Godoni vuʻa ʻwaravu.
15 Ea ʻahoʻijija nihoʻo sename ajinaʻejuʻe Keriso rone najahu kaivo ea ʻahoʻijija oja
maiji vwihajiʻi najahu.
16 ʻEnakaivo vu ea kaʻene vwiha maijija puni ojijiʻi najahu. Ijihuni maijaho na vuʻa
maiuʻiniji vahaʻurono iji pijihana.
17 ʻEnakaivo vu ea ʻahoʻijaho pu pupusumano vwihajura. ʻEnajihunaʻe pu oja maa
pasaviʻi nara tipurai haha hejiʻi hiʻurono vwihajiʻi najahu.
18 Irakijara natohwane? ʻEnakaivo pu vwiha mamaiji vwihajiʻi najahu ho vwiha
siseijino vwihajiʻi najahujaho unekajaho pana kaivo nimaijaho pu Keriso rone
najahujara niʻinijahuna. Ijihunaʻe na mariʻuvu. Iʻa ijihunaʻe na mariʻuhuna.
19 ʻEne na niheju jara siporua nuna kaʻene ʻojujara reje Jesu Keriso oni ʻAvenijara
niʻajihe na vahanime samai ranamihuna.
20 Na ura renia paraʻejuʻe raka kaʻene rehuniji nimaa rojiʻi hijujaho uneunecha
ʻahoʻa pareje na junihuna. ʻEnakaivo na Keriso onijihunaʻe pajuʻikaʻi marako

vejujaˈina vehuna. ˈEne nuni hia vajakino na maiˈo hiˈeju ho na kwahuna kaivo na naˈia mapokaˈe Kerisoho taˈarohuna.
21 ˈEne na Keriso onijihunaˈe hiju kaivo kwaˈujaho na ˈuˈo eha mamaaˈe apehuna.
22 ˈEnakaivo na hahijiˈi hijukaho na kaukara kaˈene ˈina rukiniji vehuna. ˈEnajihunaˈe na ichá'inaˈe vehuna puruva reniu.
23 ˈEnakaivo ijí ura noˈoheˈi kajipo nihoˈo ˈunirime isoma irechamiˈi veju. Na ura vaˈe Kerisoˈi hiˈi ˈahiu. Ijihuni maijaho ijaho nihoˈo mavarasaˈi maijina.
24 ˈEnakaivo joni hahijihunaˈe ike hahiji hijujara mamaijahuna.
25 Ijaho na nimaaˈe vejujihunaˈe na arema ja puˈúmo mahoˈo hina vaˈeje ja ˈurina joni nimairoa vajijino emarene temarasahuna.
26 ˈEjakame na ˈuname joni vuˈe ja na kiˈava jihunaˈe Jesu Keriso oni vaji nihoˈo teamaname oja sonahia parahuna.
27 ˈEnakaivo joni kara ˈunama mamaa ira maiuˈina kaˈene Jesu Keriso rone ˈwaramu jaˈinaˈe heha. ˈEˈirakúne na vuˈe ja kiˈeju ho na arema hiˈujaho nara hehunaˈe ura reniujaho ja kisinaˈe namine oja ˈee vwiha kwisu rene ahume vuˈa maiuˈina kaˈene nimaa roijihunaˈe harura pina veju.
28 Ja pakiˈeje joni nakijipo ninamaujipo veje tea junaˈava. Ijí kara kajara najahujaho pu tirausahe parahuna. ˈEnakaivo Godira ja niˈajihuna.
29 Ijihuni maijaho ja Keriso nimaa rohuneru pana kaivo Hunijihunaˈe sisei hihuna ˈuˈo mihana.
30 Nú iviamaa ijihuni vaji ja puˈúmo ahume ahija apeju. Ja na nikiˈeme na Hunijihunaˈe nimako sisei hijuta. ˈEne ja nihena kiˈejuˈe na iviamaa ijihuni vaja kajino hine harura natohwaˈe veju.

2

Keriso Oni Masuani Hijiˈinijine ˈEe Pinanijina

1 Keriso oni vaji hijujara vejuˈe harura renau ˈee Huni oja ˈekaravujara vejuˈe oja sonahiu. ˈEne ˈAvenijihi puˈúmo hinoju. ˈEne ea ura renae ˈee epunaˈi temuka apeju.
2 Ikija nimai jihunaˈe vejakame temari rarenihe paraniˈamana.
3 Ja jasumano jonaru vwihajuri ˈunamijaho pavene ˈee vwiha maa paˈajihunaˈe kehi kehi vejujaho arehuna. ˈEnakaivo vwiha jonijija ˈeka masuani ajuarasahe ea ˈahoˈa mamaˈina rone vwihanihuna kaivo jajasu pavwihaˈavara.
4 ˈEne joni ura ijiru paˈajoˈavara kaivo ea ˈahopuni ura ijija ˈuˈo kiˈavara.
5 Ike kara kaˈene Keriso oni vaji navajija ˈeke joni vaja ˈuˈo naˈavara.
6 Hu Godi kaivo Godi Huni tinia ranamana.
7 ˈEne Hu uneunecha mahoˈo irechaˈi kaivo roe pwea punaˈi rene ˈee emaa punaˈi renana.
8 Hu emaa kavara ˈee masuani ajuarane ˈee Omahoni ura ijaho vena vaˈe kwahuni vutuiji ˈeˈune korosi ˈahi kwamana.
9 ˈEne Godi Hu niˈimaˈura taˈarohe ˈunama ahasirima rena iha kaˈene Hu mahajaho iha mapokakaji asitaha paranaji mahana.
10 ˈEne Jesuni ihiji heˈavajaho akúpa ˈahi hijura ˈee mweˈi hijura ˈee mweˈi hari hijura mahoˈo Hu nitupari satihuna.
11 ˈEne ira mahoˈo nahame Jesu Keriso Natohwa ˈwahuna. ˈEje Godi Amo oni pinana ˈurihuna.

Mweˈaki Ira Punaˈi Hanaˈavara

12 ˈEnajihunaˈe ehu nune na ja oja mihiˈine ja naˈia mapokaˈe nihene vejura. Nuni unaˈeru pana kaivo na ani ruvaˈuri vajijaho ja niveju kajaˈinaˈe ja niˈajihuni ˈunamijaho ojono akume juviˈi veˈavara.

13 Ijihuni maijaho Godira joni vaji kaukara venu. 'Ene vena'e ura rena'eje Hu ura
renujihi venahuna.
14 'Ene uneunecha maho'o iraka ka'ene jara ve'avajaho pasu'arame 'ee
'ura'ara'avara.
15 'Ejakame ja Godi oni harihija ka'ene sisea pa'ane sisea paveji'ina 'ee sisea
panamahi'inijihi rene ike ea ka'ene arira pave'i kaivo ani ani veju kihipuni vajijaho
ira puna'e rene mwe'i hana'avara.
16 'Ene Ira ka'ene majama hihunakaho ija kisi 'una'avara. 'Ejakame Keriso oni
veijaho na ijihuna'e mari'u'uta. Ijihuni maijaho nara kaukara ka'ene vene 'ee hijujaho
vea panisame vejuta'e re'amana.
17 'Enakaivo na toa ijuri swasa puna'i vene joni nimaa roiji ni'ajihuna'e usekuniara.
'Ena'omo na mari'ume teamani'eju'e nuni temarijaho ja pu'úmo 'wame nasaravu.
18 'Ene na ja 'u'o 'waravu Temarasa'avara! 'Unama nikwisu'ina ka'ene nara
temaraju ja'ina'e joni temarijaho nú pu'úmo 'wame temarasa'avara.

Timotiho 'Ee Ipapirotaitasi

19 'Enakaivo na Natohwa Jesu nimaa rojujihuna'e na Timotiho 'aha josu pare'eje
ranave joni vuhuna. 'Ejakame na joni vu'a ichá'ina ka'ene jara hine 'ee ojuji henareje
ijara ni'ajihuna.
20 Ijihuni maijaho ea pina oja na'ina piunahuna pana kaivo hura huhusuna. Huni
ura nimaa nimaijaho jara ichá'ina ka'ene hijujihuni toi namu.
21 Ijihuni maijaho pu ea maho'o puni ura ijiru sara'i kaivo Jesu Keriso oni ura ijija
pasaravura.
22 'Enakaivo ja hu nihena kavuja'ina'e hu arerina'omo na ni'ajihe vu'a maa maiu'ina
kehuni kaukara vejume emarenana. Areri hariahi omaha'e ni'ajahe kaukara venahu
ja'ina'e venuna.
23 Ijihuna'e vea ka'ene na kive uneunecha nununa'i ichá'ina'e re'avajaho na
vwihajujaho na marako ranave vuhuna.
24 'Ene na Natohwiji nimaa vetiura'omo na 'u'o aha josu pare'eje rohuna.
25 'Enakaivo na vwihajujaho maijaho na Ipapirotaitasi vwea nuna ka'ene nú pu
pu'úmo kaukara veji'ina ka'ene nuni sorutia pina vo 'u'o joni 'ona oji'ina'e nuni ura
ijija ni'ajihi'ina'omo ranave vuhuna.
26 Na ranavu'e vu'ujihuni maijaho hu ja kihuna ura rena paranana. 'Enakaivo hu
atami 'unavume ja hejaji henarena hu temume haha henana.
27 Hu niho'o nimaa'e atami 'unamarena kwahuna'e renana kaivo Godira hu
numimana. 'Ene huhusu pana vo na 'u'o numirimana. 'Ejakame na temuka hura
hara paape'urono avanana.
28 Ijihunihahi na hu ranave vuhuna'e ura renia paraniujaho hura vu'e ja kú'o hu
kamareje temarasahuna. 'E'eje na iji'a ja vwihaniujaho ma'uako sonahihuna.
29 'Enakúne Natohwi jihuni vaji temaraji'i hu ape'avara. 'Ene ea ijákajihi puni hura
venahuna.
30 Ijihuni maijaho hu Keriso oni kaukara ijihuna'e kwama ape taharonamana. Hu
huni hia vajijaho varapa piunihuna renana vo hu jara areri nuna vehuna sa'inijaho
hura venana.

3

Hia Nimaijihuni Uraijaho Nú Ariramaa Rehunijina

1 Vwehu nune túchamaijaho Natohwi jihuni vaji temarasaha. Na uneunecha
nikwinu'ina kehi kú'o vehunijija mai'o pasenimu. Ijihuni maijaho ijara 'ajoahe veje
ja maranihuni jihuna'e veju.

2 'Ene 'ua sisesa kajija hami ki'avara. 'Ene ea sisesa kajihipo kaukara ka'ene vejujija hami ki'avara. 'Ene ea ka'ene 'unama ira'atijino sisa 'uhuahujija hami ki'avara.
3 'Enakaivo nú ea ka'ene nimai jihunijino sisa 'uhuahajina. Ijihuni maijaho nú Godoni 'Avena vaji Hu oja mahe 'ee Jesu Keriso oni vaji Hura raka ka'ene núna'e venuha jihuna'e Hu 'unama apene ichutoi ahasirivu. 'Ene ijihuna'e hahijihuni 'unamijaho panimaa vetiu.
4 'Enavo haha huni 'unamijino na onuno nimaa veti'arahuna arerina. Ijaho ea 'ahopo haha huni 'unamijino nimaa veti'ara'ipisa nara pu asitaha paraju'u. Ijihuni maijaho 'unama kajihuna kajaho nununa'a niho'o mapoka.
5 Ijihuna'e na vea iropune no'opiso pa'are'eme sisa 'uhuihara. Na Isureri ore 'ee na Penijamani oni amujiji'ura 'ee na nimai nimaa'e Hipuru 'ee Varapa Tamani jihuni 'unamijaho na Parasi.
6 Na ea ka'ene Varapiji ura renia parana jihuna'e na chicha vene sosia sise'i 'ahi'ina'e rejuta. Ijihuni maijaho na varapi jihuni 'unamijaho arira'e hene vejujihuna'e na namihuna areria parenana.
7 'Enakaivo ni maku'ijaho ike 'unamakija nuni una'a mama'ina'e rejara kaivo ijija Keriso oni hahijihuna'e na ni irechavume pa'arejara.
8 'Enakaivo natohwijaho ikena. Nara Jesu Keriso nuni Natohwi jihuni mavarasa'iniji maho'o hena kavujara rejume uneunecha mapoka kajija maa pa'ana'e rejara. 'Ene Keriso ape'i 'ahiume uneunecha maho'o kajija túa'e vetiume pa'arejara.
9 Na ivi'a Huni vaji hena kavujaho varapi jihuni 'unamiji 'ararihakame nuni vaji arira'e rehuna pakavu. 'Enakaivo na Keriso nimaa rojuti vajijino ariramaa'e rejuta. 'Enajihuna'e arira'e rehunijaho nimai rojakame Godina'i rena rohuna.
10 'Enajihuna'e na Hu hena kahuna ura renie 'ee harura ka'ene Hu vejume 'urinajaho hena kahuna'e ura renie 'ee Hura sisei hinaja'ina'e hihuna ura renie 'ee Hura kwama ja'ina'e kwahuna ura reniu.
11 Hura ija'ina'e venajihuna'e na 'u'o túna'i kwa'ujaho na kú'o 'urihuna.

Ninukujahe Va'e Uri Usehunijina

12 Na ikija ni'ekahuna pana 'ee na niroe ariramaa'e rehuna pana kaivo na majaa mai'o hine kaukara veji'i va'ura'omo va'e na ichá'ina'e re'urono Jesu Kerisora na iji pijiha ja'ina'e rehuna.
13 Vwehu nune na onuno vwihajujaho na vuatua kajaho mai'o pa'e'uji'ina. 'Enakaivo unenu'u pina kwino na vejujaho ikena. Ijaho raka ka'ene nimako vejujija na niare'ika'i raka ka'ene nuni una'i navujihi ve'i 'ahiu.
14 'Ene na harura ni'ima'ura vene va'e pa'arehuni vutuiji 'e'une eha ka'ene Godira Jesu Keriso oni vaji ichutoi huna'e 'umenuajaho apehuna.
15 Ja ea mapoka'e ni emaina'e rejajihuna'e roe ja pu'úmo vwiha ikehuna kino vwiha'avara. 'Ene unenu'u 'ahopuni jihuna'e ja vwiha ani ani vwiha'avajaho Godira ijija 'u'o veje jonuna'a samaa'e rehuna.
16 'Enakaivo roe ja pu'úmo tinia mamaa ka'ene nú ajima va'e usevajino kirasahe ni ijí hija.
17 'Ene vwehu nune ahume nuni ma'aja 'ahi 'ararihie one 'ee ea 'aho'a ka'ene núra oju'e kúvaja'ina'e ojujihi puni mwapunijihi ki'avara.
18 Na na'ia mapoka'e ni'waravura'omo kú'o ivi'a niituiji'i 'waravu. Ea mapoka'e pura kara ka'ene ojujara najuhujaho pu Keriso oni korosi ijihuni naka.
19 Ea kajihi puni urijaho pa'arehunijina. Ea kajihi puni godijaho 'iruma huna'e rimurojujina. 'Ene pu uneunecha ka'ene junahunijihi aromahura. 'Ene pu na'ia mapoka'e ike mwe'a ikehuni kukuijiru vwihajura.
20 'Enakaivo nú akúpa huni ehija'omo núni Ni'ajúhi'ina ka'ene Natohwa Jesu Kerisora ijí rene rohuniji nú teamanu'eju'e 'ajaha hiju.

21 Hura núni haha harura paˈana kaˈene kwamasahuni hahakaho veje arohe Huni haha kaˈene hanajiˈini jaˈinaˈe rehuna. ˈEne Huni harura kajara reje uneunecha mahoˈo roe Huni harura hari nahuna.

4

ˈUnama Najahujina

1 Ijihuni hahi vwehu nune na ja oja mihiˈina kaˈene nara kihuna ura reniˈinakije ja nuni temare ˈee nuni kuraunua. Na oja mihiˈinakije Natohwijihuni vaji kisimaˈuraˈe rene hami namiˈavara.
2 Na Uotiaˈo Sinitikeˈo ˈejahie ˈwaravukúne Natohwi jihuni vaji ahuma mamaaˈe hiˈavara.
3 Ehu nune nuni napura nimaa nimaaˈe na a jariravujaho naparakija niˈajiˈamana. Pura vuˈa maa maiuˈini jihunaˈe na huˈúmo vea kisina apejiˈinakúne niˈajiˈamana. ˈEne Karemeniti ˈuˈo niˈajahe ˈee pu nuni ehija ˈahoˈa kaˈene na pu puˈúmo kaukara vejiˈina kaˈene puni iha majama hihuni puka vaji navujija niˈajihara.
4 Natohwi jihuni vaji naˈia mapoka temarasaˈavara. ˈEne na kúˈo ijá ˈiavo Temarasaha ˈiavu.
5 ˈEne veje joni oja kaˈene masuani ajuarasahe hijiˈinijaho ea mapoka hena kiˈavara. Ijihuni maijaho Natohwijaho nikehu nimaina.
6 ˈEnakúne unenuˈu ˈahoˈa pavwihane temukaˈavara kaivo ja uné raka ura renaˈavajaho siporua ˈone ja iraka ura renaujija teamanaˈeje Godi jarima ˈwaraˈavara.
7 ˈEne Godoni matauviˈina kaˈene uneunecha mahoˈo asitaha ranamajara Jesu Keriso oni vaji joni oja ˈee vwihijija ˈajohaˈamana.
8 Túchamaijaho vwehu nune irakijara nimaaˈe ˈee irakijara hura vejura ˈee irakijara arire ˈee irakijara ariramaaˈe ˈee irakijara mavarasaˈinaˈe ˈee irakijara iha mamaa ˈurihuna ˈee unenua ˈahoˈa mamaa areri taˈarorahuna ijákajihuni toi joni vwiha ijija irechaˈavara.
9 Uneunecha iraka kaˈene jara nununaˈi henakame apene ˈee nuni vaji kivaji manura pirame veˈavara. ˈEjakame Godi kaˈene matauviˈinijaho ja puˈúmo hiˈamana.

Godoni Swariji Teimani ˈWaˈavara

10 ˈEnakaivo na Natohwi jihuni vaji niˈimaˈuraˈe temarajujaho ja iviamaa kino jara na vwihaniujaho kúˈo ˈuname na vwihaniiˈinaˈe rejara. Nimaa ja na vwihaniura vo vea paapenareˈe avajura.
11 Na unenu ˈahoˈa ura reniakame ˈwarahuna pana. Ijihuni maijaho na nihena kavu icháˈinaˈe na niijara teamaniˈeje hihunaˈe kavuta.
12 Na icháˈinaˈe uneunecha paˈa hihunijaho henakame ˈee uneunecha rukinaˈe rene hihunijaho hena kavuta. ˈEne uneunecha mapoka vajijino na icháˈinaˈe túiˈeje hihunijaho kame ˈee matuniˈeje hihunijaho kavuta. ˈEne uneunecha mapoka renihunijaho kame ˈee pivujiˈi hihunijaho kavuta.
13 ˈEne uneunecha mahoˈo Huni vaji Hura harura miˈeje na areri veˈeju.
14 ˈEnavo ja mamaaˈe vene nara pivujuti vajijaho niˈajihara.
15 ˈEne ja Piripai orakija ˈuˈo ojono nihena kavu. Maiˈo amuraˈe na vuˈa maa maiuˈina ike najahareno na Masatonia arema vaˈujaho sosi pini na niˈajihareje vajihuri ˈunamijino vajihe ˈee ˈekahuna pana kaivo jara jajasumanu vajihura.
16 Ijihuni maijaho na Tesaronaika hine pivujujaho ja niˈaha mapokaˈe swara niˈajihara.
17 ˈEne jara swara vajiˈavarono ˈunama same avahuna pana kaivo jara vajihuri ˈunamijara joni eha kaˈene jara apehunijara mapoka reˈamarono avajuta.

18 'Enakaivo uneunecha maho'o areri 'ekuta. 'Enareno ijipo mapoka'e areri renihara. 'Ene jara Ipapirotaitasina'i irechavajija na ni 'ekuta. Ijija swara mamaa ka'ene amua mamaa Godi teamama parahunijihi vejara.
19 'Enajihuna'e nuni Godijara jara iraka ka'ene pivujujija Huni uneunecha ka'ene Huni ari navujino Jesu Keriso oni vaji areri maho'o vajihuna.
20 'Ene iviamaa núni Godi 'ee núni Omijihuni pinanijaho aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramajina

21 'Ene Godoni ehija maho'o Jesu Keriso oni vaji 'ajora'amana. 'Ene vwehija ka'ene na hu'úmo hijujipo ja 'ajoravu.
22 Godoni ehipo maho'o 'ajoravu'e 'ee Sisa oni kachi'inijipo 'ajoravu.
23 'Ene Natohwa Jesu Keriso oni vaji maiji vwihani'inijaho joni 'avenijihi pu'úmuna.

Korasia

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru kaʻene Jesu Keriso oni pwea Godoni ura ijino rejujara Timoti kaʻene núni
vweijiʻi veju.
2 Godoni ehija akuaviʻina ʻee vwehu nuna kaʻene Keriso oni vaji pauchaviʻina kaʻene
Korasi hijujihi punaʻe veju. ʻEnakúne maiji vwihanie ʻee vivinui matauma hijiʻina
kaʻene Godi núni Omijihunaʻi rena roajaho ja puʻúmuna.

Teimani ʻWavuri Siporua

3 Nú naʻia mapokaʻe siporua ʻojujaho Godi Amo kaʻene núni Natohwa Jesu Kerisoho
jonijihunaʻe teimani ʻwavura.
4 Ijihuni maijaho Jesu Keriso oni vaji joni nimaaroa ʻee jara Godoni ea kaʻene
akuaviʻiniji oja mihuji henareʻe avajura.
5 Ijihuni maijaho iraka kaʻene ja nimaarojura kaʻene akúpi ʻahi navujiʻina. ʻEne
nimarako ja vuʻa nimaa kaʻene vuʻa maa maiuʻina vajijino hejajina.
6 Ijí vuʻa maiuʻina kajara joni roajaʻinaʻe ʻuʻo ʻeʻune kwaa ararakino vaʻe hine majaa
ʻina renu ʻee rausahe emarenu. ʻEne ni areri vea kaʻene ja Godoni maiji vwihanie
ijihuni nimaiji hene kavume renajaʻinaʻe renu.
7 ʻEne ja Epaporasi naʻi vuʻa kajaho hene kavara. Hu nú puʻúmo kaukara vejiʻine
ʻee ea pina kaʻene nú oja mahujina. Hu Keriso oni pwea pina kaʻene núni ijihunaʻe
pauchaviʻinijina.
8 ʻEne jara Godoni ʻAveni jihuni vaji ea oja mihujaho hura ʻwarumana.
9 Ijihuni hahi nú ʻuʻo vea kaʻene ijí hejaji rene ojuta pahweʻi hine joni siporua ʻona
ʻwaravakame joni henaka vaja areri rene ʻee Huni ura ijaho hene ʻee ʻavena huni
vwiha mahoʻo hena kama parahuna.
10 ʻEne ja ʻunama mamaa kaʻene Natohwiji ura renujaʻinaʻe one ʻee Huni hura
veʻavara. ʻEne kaukara mamaa kaʻene ja vejujija ʻina rukinaʻe rene ʻee Godoni henaka
vajijino emareʻavara.
11 ʻEne ja Huni hanajiʻina vajijino harura mahoʻone ʻee vivinui matauma hine ʻee ata
kairasahe hihunijaho ʻekakame nihoʻo temarijara joni vaji rarenaʻe paraniʻamana.
12 Nú Amo teimani ʻwavujihuni maijaho Hu venume nú Godoni ea akuaviʻina kaʻene
hanajiʻini hijujihi puni aachijija ahuma ʻekahuna.
13 Ijihuni maijaho Hu nú nututa huni ara kwaijino vahanume siriramúe ʻekue Huni
Hariha kaʻene Hu oja mahujihuni ara kwai irechamúana.
14 ʻEne Huni vaji nú kúʻo ʻimenue ʻekuana ʻee Huni vaji sisea vwihane arevume
paʻarenana.

Keriso Oni Kara ʻEe Huni Kaukara Ichá ʻinijina

15 ʻEne Hu Godia kaʻene nia pakaviʻinijihu vareʻine ʻee maiʻo uneunecha mahoʻo
reʻavarono Hu amuraʻe ijí hinajina.
16 Ijihuni maijaho uneunecha kivura ho pakivujaho mahoʻo mweʻa ʻee akúpa ʻahi
navujaho Hura venana. ʻEne Hura kiniepo ʻajoahuri ara kwaa ʻee ʻajohaiʻina ʻee
Huni harura hari hijujija irechamie ʻee uneunecha mahoʻo kija Hura venarena Hunaʻe
venana.
17 ʻEne uneunecha kija mahoʻo parejiʻini Hu iji hinana. ʻEne Hura uneunecha kija
mahoʻo ʻuninamiuʻe ahuma navu.
18 Hu ʻuʻo sosia ikehuni húmata ʻee sosijaho Huni haha. Hu uneunecha mahoʻo ikihi
puni húmata. ʻEne Hura amura kwama ʻurinana.

19 Ijihuni maijihunaˈe Omaha teamavume Huni kara ijaho mahoˈo Keriso oni vaji
namu.
20 ˈEne na Huni vaji ˈwaravu. Godiho uneunecha mahoˈo kehi puˈúmo ˈunama vene
kúˈo napura venana. Huni ˈaa kaˈene korosia ˈahi hirama arihajara uneunecha mahoˈo
kaˈene mweˈi navura ho akúpa ˈahi navujija venaue matauvu.
21 ˈEne ja nimarakuˈijaho apiora ˈee nakaˈe rene vwiha sisea vwihane sisea vejiˈi
hijara.
22 ˈEnakaivo Hura hahijiˈi kwamana vajijino ja venaume ˈunama Hu huˈúmo napura
vejara. ˈEnarena aherume roe Godoni unaˈi irechamiuˈe ja iviˈa akuaviˈinaˈe ˈee
panamahiˈina ˈee nihoˈo sisea pina paˈanaˈe namiju.
23 ˈEnakúne ike nimaaroakaho hena vene ˈee ija kisi ˈuname namiha. ˈEne ja pakiˈeje
vuˈa maiuˈina kara iraka kaˈene rehuna ˈwaravume hejaji raname arema vaˈava.
Ijihuni maijaho ike vuˈa mamaa maiuˈinakaho kwaa ara mapoka kaˈene ike akúpa hari
navukipo heˈavarono ˈwaravara. ˈEnajihunaˈe na Poruho ijí veˈurono iji pijihana.

Porura Sosihuni Pwea Rene Kaukara Venajina

24 Na teamanimu jihuni maijaho na jonijihunaˈe haha hianimu. ˈEne Kerisora Huni
haha kaˈene sosijihunaˈe sisei hinajihuni pwina ijaho nara sisei hijuˈe paˈarenu.
25 ˈEjume Godira kaukara kaˈene sosiaˈe ˈajoahe ˈee Godoni ira mahoˈo niˈajihe
najaˈurono iji pijihana.
26 ˈEne nitama rene juara juara paˈarene ˈee ea tuama apene roajaho hema kaho
pavejume samaahiramana kaivo iviamaa Huni ea akuaviˈinijihi najahana.
27 Ijihuni maijaho Godoni ura ijaho uneunecha mamaa kaˈene ike hema vaji navujija
veje Jenitaru hena kahuna. Ijí hema kajaho Keriso kaˈene joni vaji hinujina. ˈEne
nimaa rojiˈinijija. Huni mamaijaho túnaˈi ˈekahuna.
28 ˈEne nú ichihichano vaˈujaho Keriso rone ea mapoka ˈwaravu. Nú pu niˈajihe
ˈwarame ˈee vwiha mamaiji najahura. Ijihuni maijaho nú ea kwinu kwino Keriso oni
vaji marana areri rena paraˈeje vajahuna.
29 Na ˈuˈo ikehuni maijihunaˈe kaukara nihoˈo kisinaˈe Huni harura natohwa kaˈene
nuni vaji namujara veniuˈe veju.

2

1 Jaa ˈee ea kaˈene Reatasia hijura ˈee ea mahoˈo kaˈene nuni urania pakaviˈini
jihipuni jihunaˈe oja niˈimaˈura hejuji na ura ja hehuna ura reniu.
2 ˈEjakame puni ojijija niˈajihuna. ˈEje oja ˈekaravuri vajijino ahuma parahuna.
ˈEjakame uneunecha kaˈene mahoˈo hena kavura ˈee henaka kaˈene nimaa Godoni
hemiji hena kahuna. Ijaho Kerisona.
3 Huni vaji vwiha mavarasaˈina arira ˈee henaka mahoˈo rinamiuˈe navu.
4 Na ijaˈinaˈe ˈwaravu jihuni maijaho ea ˈahoˈapo vuˈa iraˈatijino pisimisave ja nimaa
vena veˈavarono ˈwaravu.
5 ˈEne hahijaho na ijaho pahiju kaivo ˈavena vajijaho na ja puˈúmuna. Jara mamaaˈe
ojono ˈajoˈarame ˈee Keriso nimaa rojuji kirasaha paraju jihunaˈe teamanimu.

Hia Kaˈene Keriso Oni Vaji Marana Parahunijina

6 ˈEnakaivo ja Jesu Keriso kaˈene Natohwiji apejarakúne Huni vaji ˈurahoˈavara.
7 ˈEnakúne Huni vaji chinuma same emarena ajiˈavara. ˈEne ja najahe ˈwaravume
hejajaˈinaˈe joni nimaa roijaho veje kisinaˈe rena paraˈavara. ˈEne temari ituˈona
paraniˈeje oˈavara.
8 ˈEne paveje emaapuni vwiha ˈee vuˈa maa paˈajipo pisimie ˈee emaapuni tamana
ˈee mweˈa kehuni ˈunama ani aniˈina najahe ˈwaravujipo pisimie ani ruvaˈava. Ijihuni
maijaho ijí ˈunama kajija Keriso oni ˈunama pana.

9 Hura haha kaˈene apenana vajijino Godoni kara icha'inijaho mahoˈo Huni vaji navu.
10 ˈEne Huni vaji ja mahoˈo ni areri renaana. ˈEne Hu ea mahoˈo ˈajohaiˈine ˈee harura mapokijihi puni húmata.
11 ˈEne Huni vaji ja ˈuˈo sisa ˈuhuahara. Sisa kaˈene emaapo iji ˈuhuahujaˈina pana kaivo sisa kaˈene Kerisora ˈuhuahajaho sisei jihuni kara ijí ˈuhuana.
12 Hua mweˈi vaji apúsavume ˈurina jaˈinaˈe ja ˈuˈo pu puˈúmo toi samaume ˈurijara. ˈEne HuaˈeE nimaa rojari vajijino Godira HuaˈeE kwamana kaˈene vejume ˈurina jaˈinaˈe ja ˈuˈo venaume ˈurijara.
13 Vea kaˈene ja joni sisea vajijino kwamasahe ˈee sisa paˈuhuari vajijaho Hura núni sisea mahoˈo vwihanúe arevume paranana. ˈEˈikaivo venume ˈurine pu puˈúmo maiˈo hiju.
14 ˈEne núni chimua ˈee varapijara núaˈe ninamuˈe ruruhajaho Hura ˈeka ruvaˈe korosi ˈahi ˈaniume parajara.
15 Hura ˈajohaˈina ˈee harura mamaˈina sisesa ijija Huni vaji korosia ˈahi eriri samaumai túa vetie venaume harura paˈarenaana.
16 Ijihuni hahi paveje ea pina joni ˈirumijihuna ˈee toijihuna ˈee sora ijuri vea ˈee masapa maiuˈina huna ˈee Sapatia huni vea panamahiˈinaˈe reˈamana.
17 Ikija raka kaˈene maiˈo rohuni jihuni ˈavena kaivo nimaijaho Keriso ona.
18 Ja pakiˈeje ea ˈahopo ja pisimisave joni haha ruarahe ˈona ojiˈina oja mihunaˈe ˈwarame visoni toi namujiˈi ike veha ˈiame ˈejahie ˈee puni vwiha ijí ani ani kehi kehi vejiˈi ˈwaravakame joni eha kaˈene ˈekahunijihi areˈejakúne hena pavanamiˈavara.
19 ˈEnakaivo pu húmati rene ihena roe haha mahoˈo kaho niˈajahuna pana. ˈEnavo nú Huni haha ˈahi tanuka ˈee chinumijipo roe ihenuara. ˈEnajihunaˈe harura kaˈene Godoni rena roujara harura múhe niˈajúhuˈe emareju.

Kwamasaharaˈe KerisoˈiPuˈúmo ˈUrina Hijujina

20 Ja Keriso oni vaji mweˈa kehuni ˈunama ani aniˈina kaˈene najahujija nikwamasahume paranana kaivo ja irakijihunaˈe mweˈa kehuni varapa hara kúˈo hijo? Ijija ikehina.
21 Ikaho paˈunираˈavara. Ikaho paina heˈavara ˈee ikaho pavwenaˈavara. Ikaho paina heˈavara ˈee ikaho pavwenaˈavara.
22 Ijaho emaapo ˈwarume najuha jihunaˈe nú ikehi ˈeke veˈavajaho paˈarehuna.
23 Ike varapa ikija nimaa punaˈi rehuna. Ijihuni maijaho puni oja vwiha ijija niijihi miha parane ˈee haha puna ruarahe siseˈi ˈahiura. ˈEnakaivo ijipo puni vwiha sisesa kaˈene itunavujihi niˈajihuna pana.

3

1 ˈEjume ja Keriso puˈúmo ˈurijaraˈe reˈavajaho uneunecha kaˈene akúpi ˈahi Hunijiru saraˈavara. Ijihuni maijaho ijino Kerisoho Godoni ija manaˈinijaˈi asuma hinuna.
2 Joni vwiha ijaho uneunecha kaˈene ichutohuneru vwihaˈavara. ˈEˈikaˈi mweˈa kehuni uneunechijija pavwihaˈavara.
3 Ijihuni maijaho vea kaˈene ja kwamasahajino Godoni vaji joni hiijaho Kerisoi puˈúmo apúrinanamiuˈe namu.
4 Vea kaˈene Keriso núni hiijara roe samaahiraˈamajaho ja ˈuˈo pu puˈúmo Huni mamaa ijihuni vaji samaahirahuna.

Hia Tamana ˈEe Hia MaiuˈinaE

5 Ijihunaˈe joni haha pwinanaˈa vaji ˈuasa vehuni ˈunama ˈee huricharame ˈee sisea vehuna ura renae ituname ˈee jajaso uneunecha rukinaˈe rehuna itunavura kaˈene

joni vaji navujija 'anie kwamasa'avara. Ijipuhipo joni godi ira'atijaho rejukúne 'ania kwamasaha!
6 Ijihuni maijaho ike uneunecha ikipo reje Godoni sena rohuna.
7 'Ene kú'o 'unama ikija nimarako ja ijihuni vaji hine 'ee ojara.
8 'Enakúne 'unama ikija 'u'o are'avara. Ajira 'ee sena 'ee ea sise'i 'ahi'i ura renaura 'ee vu'a ira'atijino ea 'ahopuni hia ruarahura 'ee ira sisea ka'ene joni ira vaji roe usevujija areme are'avara.
9 'Ene ja ira'ata paapene pisivara'avara. Ijihuni maijaho ja joni kara sahasijaho ni areme 'ee ijihi veji'i hijujija ni arevara.
10 'Enakaivo ja iviamaa kara maiu'ini savara. 'Ena'omo ike kara maiu'inakaho Venina ka'ene ijí venajara Hua'ina re'avarono majaa veju'e maiu'ina rejara'omo roe maho'o Hua'ina'e rehuna.
11 'Ene ike kara maiu'inakaho a ea irakijaho hu patahu. Areri Kurikia ho a Jua ho a sisa 'uhua'ina ho pa'uhua'ina. 'Ene a pahena pakavi'ina ho Sitiani ka'ene ea mají 'anikuvi'ina ho a pwea ho a pwea pana kaivo Kerisoho ea maho'o ikihi puna. 'Ena'omo Hu ea maho'o kehi puni vaji hinu.
12 'Enajihuna'e ja ea ka'ene Godira akuavi'ina 'ee oja mihe iji pijihakije oja ka'ene ea 'aho'a kime temukame 'ee epuna'i mamaa'e vene 'ee epuni hari hijura 'ee ea ajuarasahi'ina rene masuani hijuri ojijino saha.
13 'Ene matausahe ni'ajarame 'ee vwihana arekarame 'ee ea 'ahopo chicha vene sua he'avajaho areri Natohwijara ja vwihanie arema ja'ina'e vwihana are'avara.
14 'Ene oja 'ekaravujara kara ikija asitahana. Ijihuni maijaho ijara venaue ea ahuma hami hijura.
15 'Ene veje Keriso oni matauvi'inijara joni oja 'ajoha'amana. 'Ene ijihuna'e ja haha kwino rene matauma hi'avarono nimaa iji pijihanakúne teamana'eje hiha!
16 'Ene veje Keriso oni irijara joni vajijaho maho'o tinia apenama. 'Eje ja ira kajara vwiha mamaa najahe 'ee ni'aja'aravi'i Samusi vaji javaa vene 'ee Godi ta'arohuni javaa vene 'ee 'Avena huni javaa vene 'ee joni oja vaja temari rarena'eje Godoni javaa vena'avara!
17 'Enajihuna'e ja uneunecha iraka'e 'wa'eja ho ve'avajija maho'o Natohwa Jesuni iha 'ahi veha 'ee Huni vaji Godi ka'ene Amoho teimani 'wa'avara!

Kachi'inapo Hia Maiu'ina Vaji Ichá'ina Hihunijina

18 'Enakúne napahwahe paruhu jopuni hari hiha. Ija'ina'e vejujara Natohwijaho teamamuna.
19 'Ene paruhwahe napahu jona oja miha 'ee pasise'i 'ahie venae temukava.
20 'Ene sesamae uneunecha maho'o ja vejujaho emahu jopuni ira hene ve'avara. Ijihuni maijaho ijara Natohwijaho teamamuna.
21 Omahwahe ja paki'eje veje sesahu jona ajiname oja vaja areri parena'ama.
22 'Ene pwee joni mama'ina ka'ene iki mwe'i hijujihi puni ira hene ve'avara. Ja paki'eje joni mama'inapo kihuni jihuna'e puni nia aharu kaukara ve'ava kaivo joni ojiji'i Natohwiji juhavi'i ve'avara.
23 'Enajihuna'e ja uné raka'e ve'avajaho ojiji'i veha. Areri ja ojiji'i Natohwi jihuna'e vena'ava ja'ina'e emaapuna'e venahu paro'avara.
24 'Enajihuna'e ja nihena kavuja'ina'e Natohwi jihuna'i ja aachijija eha vene 'ekahuna. Ijaho ja Natohwi jihuna'e venahe avaju.
25 Ea ka'ene sisea venujaho hura sisea ka'ene venujihuni eha ijaho apehuna. Ijihuni maijaho Godiho Hu ronu kwino parehuna.

4

1 Pwea puni mama'ine pwehu jona arira 'ee mamaa 'ahi'avara. Ijihuni maijaho ja niheju. Ja 'u'o joni Ni'ina kahi akúpi 'ahina.

ꞌUnama Ichaꞌina Siporua ꞌOhune ꞌEe Kara Ichaꞌina Hihunijina

2 ꞌEnakúne siporuaꞌe ꞌoja maha paranareje hami ꞌajoaraviꞌi teimani rojiꞌi ꞌoꞌavara.
3 ꞌEne núni siporua ꞌuꞌo ꞌonuꞌavara. ꞌEjakame Godira ira ikehuni vwicha núna jaraakame nú Keriso oni hemijaho areri ꞌaraꞌavara. Na ꞌuꞌo ijihunaꞌe tipurai hiju.
4 ꞌEjakame na hemijaho veje samaaꞌe reꞌeje nara ꞌarahuni jaꞌinaꞌe ꞌarauta.
5 ꞌEne ea kaꞌene samai hiju jihipuna vwiha mamaiji vwihajiꞌi ja iraka kaꞌene veꞌavajija hami veꞌavara. ꞌEne vea mamaa apeꞌavajaho vea kajaho hami apeꞌavara.
6 ꞌEne veje joni vuꞌa iraka kaꞌene ꞌwaꞌavajija naꞌia mapoka maiji vwihaniuji misa punaꞌi save vwea reꞌeje ꞌaravakame jara ichaꞌinaꞌe pu eha vetihunijaho ja hena kaꞌavara.

Túchamaa ꞌAjoramajina

7 Tichikasi kaꞌene núni vwea nú oja mahiꞌina ꞌee uchaha paꞌana kaꞌene Natohwi jihuni pweijara nuni vuꞌa ichaꞌinijija apena vuꞌe ꞌarahuna.
8 Ijihuni hahi jihunaꞌe na hu ranavuꞌe vuꞌu. ꞌEjakame núra ichaꞌina kaꞌene hijujaho ja hena kúme ꞌee hura vuꞌa niꞌajihe ꞌarave joni oja sonahihuna.
9 Onesimasi kaꞌene núni vwea nú oja mahiꞌina kaꞌene uchaha paꞌajiꞌi huꞌúmo ranavuꞌe rou. Hu joni ea pinaꞌomo pura roe ꞌunama mahoꞌo kaꞌene ikino rejujija ꞌarahuna.
10 ꞌEne Arisitakasiho na huꞌúmo tipurai hinunaꞌomo ijara ja ꞌajoramu ꞌee Panapasi oni vwina Maka kaꞌene ja hununaꞌi vuꞌa ꞌahoꞌa hejajara joni roa kaꞌavajaho ꞌajome ꞌaheꞌavara.
11 ꞌEne Jesu kaꞌene Jasitasina ꞌwavujaho ꞌee ea ikipo pupuso Godoni arijihuni kaukara vejiꞌina kaꞌene sisa ꞌuhuaꞌini jihipuni vajijaho rena roara. ꞌEne pu na areri niꞌajihume kivuta.
12 Ipaparasiho joni ea pina kaꞌene Jesu Keriso oni pwea pinijara ja ꞌajoramu. Hu naꞌia mapoka jonijihunaꞌe siporua nimaijino ꞌonuna. ꞌEjakame ja kirasahe Godoni ura ijija mahoꞌo hene kime areri renahuna.
13 Ijihuni maijaho na hu hena kavujaho hu joni oja niꞌimaꞌuraꞌe vwihaniuna. ꞌEne ea kaꞌene Reatisia hijura ꞌee Haiaraparisi hijujija ꞌuꞌo oja niꞌimaꞌuraꞌe vwihaniuna.
14 Ruku kaꞌene núni juketa nú oja mahiꞌinijara ꞌajoravuꞌe ꞌee Timasi ꞌuꞌo ꞌajoramu.
15 Vwehija kaꞌene Reatisia hijujija ꞌajorame ꞌee Nemipaho ꞌee sosia kaꞌene huni sei ahuvujija ꞌajoraꞌavara.
16 Vea kaꞌene asura ike joni vaji tahe paꞌareꞌamajaho Reatisia sosia vaja ꞌuꞌo taꞌavara. ꞌEne joni vea rejakaviꞌi nuni asura kaꞌene Reatisia rena rouji taꞌamana.
17 ꞌEne Achipasi ꞌaraꞌavara kaukara kaꞌene hura Natohwi jihuni vaji apenajaho hami naꞌia mapoka veꞌamana ꞌaꞌavara.
18 Na Porura nuni iji ike ꞌajoravujija veju. ꞌEnakúne na tipurai hijujaho vwihaniꞌavara. ꞌEne maiji vwihaniujaho ja puꞌúmuna.

1 Tesaronia

Vuˈa Anejijihina

1 Nú Poru ho Sivenasi ho Timoti ho ijano sosia kaˈene Tesaronia Godi Amoho ˈee Natohwa Jesu Keriso puni vaji hiju jihipunaˈe pasikaho veju. ˈEne maiji vwihaniujine ˈee matauviˈinijaho jona.

Tesaronia Puni Nimairoa ˈEe Ichaˈina Hijuji Teimani ˈWavajina

2 Nú jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. ˈEne nú naˈia mapoka siporua ˈojuri veijaho nú joni iha ˈurihiˈi ˈojura.

3 Naˈia mapokaˈe jara nimaa rohuni kaukara ijí vene ˈee ea oja mihe ˈee nimairoa kaˈene núni Natohwa Jesu Keriso oni vaja ˈee núni Godi ˈee Omijihuni unaˈi ija kisina ˈunama hijuji vwihaniura.

4 Vwehu núne Godi ja oja mihe ˈee Hura ja iji pijihajaho hena kaˈavara.

5 ˈEnajihunaˈe vuˈa maa maiuˈina kaˈene nú apena roajaho iraru paˈwaravara kaivo harura ˈee Godoni ˈAvena vaji roe raka kaˈene núra ˈwaravajaho nimaa hene ja nimaa rojara. ˈEne nú jonijihunaˈe ichaˈina kaˈene hijajaho ja nikúvara.

6 Ja ˈuˈo núra vejujaˈinaˈe vene ˈee Natohwijara venajaˈinaˈe vejara. Uneunecha sisea ani ani rejara vo ja Godi oni ˈAvena vajijino teamanaˈeme ira ikaho apejara.

7 ˈEnajihunaˈe ja ˈunama maa kaˈene veju kaji Masatonia ˈee Akaia ora kaˈene nimaa rojiˈinaka hijujihija ˈunama kaji najahara.

8 ˈEnaˈomo iviamaa Natohwi jihuni vuˈijaho joni rene rausahe vaˈe Masatonia ˈee Akaiaru pavaˈara vo kwaaka mapokaki vaˈana. Jara Godi nimaa nimaa rojujaho pu nihe parajara. Ijihunihahi nú pu areri unenu ˈahoˈa paˈwarahuna.

9 Pu opuipo núra ja kiˈi roume jara ˈunama ichaˈina kaˈene ˈekuajaho ˈwaruvara. ˈEnareja jara godia iraˈata kaˈene iji vejuji nimaa rojujaho areˈi kaivo taˈarohe Godi nimaa kaˈene majama hijiˈiniji oja mahujaho ˈwaruvara.

10 ˈEnajihunaˈe ja iviamaa Huni harihijara kúˈo akúpa ˈahi rena rohuniji ˈajaha hiju. Jesu kaˈene Hura vejume kúˈo ˈurinajara sena kaˈene roajaho vahanumana.

2

Porura Kaukara Kaˈene Tesaronia Venajina

1 Vwehu núne ja ojono nihena kavu. Nú joni vuˈajaho nú núni vea panisame vuˈara.

2 Ja niheja jaˈinaˈe nú nimarako Piripai siseˈi ˈahúume haha hianumana kaivo nú núni Godijihuni vaji harura apeˈikaˈi ja Godoni vuˈa maiuˈina ijí ninakaraa renana vajijaho ˈwaravara.

3 Núra ja ˈwaravajaho puruvareˈe ˈwarahuna pana ˈee ˈunama siseijino ˈwarahuna pana ˈee pisivisame ˈwarahuna pana.

4 ˈEnakaivo Godira nú nimaa vetúarena Huni vuˈa maa maiuˈinakaho múhanaˈomo nú emaa teamanahunaˈe vehuna pana kaivo Godira núni ojijaho nivena kúmana.

5 Ja niheju jaˈinaˈe nú ira toa vene ˈwarahuna pana ˈee joni uneunecha ˈekaˈirono pisivihuna pana. Ijihuni maijaho Godiho núni vuˈa nimaa vetúu.

6 ˈEne emaa ˈee jaa ˈee ea ˈaho puˈúmo nú taˈaroruˈavarono avahuna pana. Nú Keriso oni apasoruaˈomo nú núni harurijino vehune saˈina

7 kaivo nú masuani ajuarasahe joni vaji hijara areri oahi huni sesamaaˈe ˈajohau jaˈinaˈe vejara.

8 Nú ja nihoˈo oja miha paraja jihunaˈe nú Godoni vuˈa maiuˈinijiru pamihara kaivo nú nihoˈo ura renua paraˈeme núni hia ˈuˈo ja vajihara.

9 Vwehu núne ja mavwihaha. Nú joni vaji hijari veijaho nú ja ahija mihuna
senuvume nú onúno harura vene naˈia veiriˈa kaukara vejiˈi Godoni vuˈa maa
maiuˈina ja ˈwaravara.
10 Godiho nú nihena kúme nimaa vejuˈe ja ˈuˈo nimaa veju. Núra icháˈinaˈe ja puˈúmo
akume ˈee arimaaˈe hine ˈee unenu ˈahoˈa ea ˈahoˈa panamuhe ˈwaruˈeme nú nimaa
rojiˈina puˈúmo hami hijura.
11 Ja niheju núra icháˈina kaˈene niˈajihe ˈee taˈarorahe ˈee hine hami nirisame ea
kwinu kwino areri omahi sesahwahaˈe ˈwaramu jaˈinaˈe nú hine ja ˈwaravara.
12 Ijihunaˈe Godi kaˈene ja ˈumenauˈe Huni ara ˈee hanajiˈinijino vahuna ˈiamajihuni
ˈunama kaˈene Hura kive areri rehunijino oˈavara.
13 Ikehuni hahi nú ˈuˈo naˈia mapokaˈe Godi teimani ˈwavura. Ja vea kaˈene Godoni
ira ike núnuna ˈi apejari veijaho ja emaapuni ira punaˈa paapejara kaivo ja Godoni ira
nimaaˈe apeju jaˈinaˈe apejara. Ijihunaˈe ja ea irara ijí ira kaji nimaa ronujaho joni
vaja ˈuˈo kaukara venu.
14 ˈEnajihunaˈe vwehu núne Godoni sosia kaˈene Jesu Keriso oni vaji Jutia namijujipo
vejajaˈinaˈe ja vejara. Ja ehu jopunaˈi sisea icháˈina kaˈene piuniva jaˈinaˈe pu ˈuˈo Jua
punaˈi sisea ijaˈinaˈe piunivara vo kirasahara.
15 Pu Natohwa Jesu ˈanae ˈee poropetia ˈania jaˈinaˈe nú ˈuˈo ˈararihúume usevara.
ˈEnajihunaˈe pu Godira ura renujaˈina pavene ˈee emaapuni nanaˈejiˈinaˈe rejara.
16 Jenitarupo Godi nimaa rohuni jihunaˈe pu tanuˈuruhuˈe nú vuˈa paˈwaravura.
Ijihuni hahi pu puni siseijaho vejuˈe tiresa hina apena ajimu. ˈEnakaivo puni eha
siseijaho niroe areri rena parana namu.

Porura Tesaronia Kúˈo ˈUnama Vaˈe Kiˈiro Vwihanajina

17 ˈEnakaivo vwehu núne nú ja hahijino maˈuako irechamie vaˈara kaivo núni ojijaho
ijí ja puˈúmo navu. ˈEne núni ura ijaho roe joni urania kihunaˈe ura renua paranúu.
18 Ijihuni maijaho nú roe ja kihunaˈe ura renu ˈee na Poru naˈia mapokaˈe roe ja
kihunaˈe ura reniu kaivo Setanira hine roturúhu.
19 Núni nimaa roijaho irahije ˈee núni eha maa kaˈene núaˈe taˈaroruhe vajúhunija ho
irahije? Núni Natohwa Jesura roˈamani veijino jara Huni unaˈi namihunijina.
20 Ijihuni maijaho ja núni pinana mamaijina ˈee temarijina.

3

1 Ijihuni hahi vea kaˈene nú areri pakirasahunaˈe henareja nú vwihajajaho maijaho
areme iki Atenisi hiˈipisana ronareˈe hiju.
2 ˈEne hu Timoti núni vwea kaˈene nú puˈúmo Godoni kaukara vejiˈina kaˈene
Keriso oni vuˈa maa maiuˈina ˈwaraviˈina ranavuˈe ja niˈajihe joni nimairoa kisinaˈe
reˈamarono vuˈu.
3 ˈEjakame jara siseisei hijujara ja patanuˈurihuna. Ijihuni maijaho ja niheju nú
nikaˈina hihunaˈe iji pijúhana.
4 Núra ja puˈúmo hijajino nú ja puˈúmo siseˈi ˈahúhunaka ˈwaravajaho ja nihe-
jaraˈomo iviamaa ijaˈina renu.
5 Ijihunihahi na areri pakairahunaˈe henarejo joni nimaa roijí heˈi ˈahiuˈe ranavuˈe
vuˈu. Ijihuni maijaho na oja hianimujaho vejuroˈi pisivisaviˈinijara pisimiakame núra
kaukara kaˈene vejajaho maa paˈanaˈe rena veˈamarono ranavuˈe vuˈu.
6 Iviamai Timotiho ijí joni rene joni pinana maa apene ˈunama núni roana. ˈEne jara
Godi nimaa rone oja mahe ija kisi apene joni unaˈi saname vejujaho ro ˈwarumana.
Jara naˈia mapoka nú vwihanúe nú ura ja kiˈi ˈahúu jaˈinaˈe areri ja ˈuˈo ura nú kúˈi
ˈahiu.
7 Vwehu núne nú ijihuni hahi iki hijujaho sisea piuname ahisina apejiˈi hijura kaivo
jara nihoˈo nimaa rojujihunaˈe nú oja sonahúu.

8 Jara Natohwi jihuni vaji kirasahe namijujara reju'e nú hami hiju.
9 Nú ichá'ina'e jonijihuna'e Godi teimani 'wa'eja? Ijihuni maijaho núra temara ka'ene jonuna'i 'ekajihuni hahi nú Godoni una'i jonijihuna'e temarasahura.
10 'Ene nú na'ia 'ee veiri'a majaa hine joni niura kihuna'e siporua 'ojura'omo roe kime raka ka'ene joni nimairoa vaji panavujaho ni'ajihe areri rehuna.
11 Godi ka'ene núni Omijara Huhusune 'ee Jesu ka'ene núni Natohwiji'o núni 'unama venuhakame nú vu'e ja kihuna.
12 Natohwijara venae jara ea kwinu kwino oja 'ekaravura 'ee emaa maho'o oja 'ekaujaho emarene 'ee ameurahe arihama areri núra jonuna'i vejuja'ina'e renama.
13 'Ene Hu ja vena'e joni oja Godi ka'ene núni Omijihuni una'i ariramaa rene panama'eje núni Natohwa Jesuho 'ee Huni ea ariramaijipo Hu hu'úmo roavari veijaho matauma namihuna.

4

Kara Ka'ene Godi Teamahunijina

1 Vwehu núne Vu'a túchamaa pina ikena. Nú Natohwa Jesuni vaji ja jarirame 'waravu núra vu'a ka'ene 'waravume ja hene oju kaja'ina'e nija'ina oje Godiho teama'amana. 'Eje ja maranie ajime va'amana.
2 'Ejume nú Natohwa Jesuni harura vaji varapa raka ka'ene vajihajaho ja nihena kivu.
3 Ijihunihahi ikaho Godoni uraijina ja niho'o ea ariramaa rehuna'e ura renukúne 'uasa pave'avara.
4 'Ene ja ea kwinu kwino joni hahi jihipuni hura vene hami 'ajo'eje arira'e nava.
5 'Enakúne ja Jenitaru ka'ene Godi pahene pakavujipo puni hahapo napara itunama parajukame 'unama ka'ene vejuja'ina paveha.
6 'Ejume ja 'unama ikehunakino sisea vene vweuna panama'amana. Ijihuni maijaho Natohwijara ike uneunecha ikihipuni eha ijaho venuna. 'Ene nú nimarako 'waravaji kú'o nahama 'waravu.
7 Ijihuni maijaho Godira nú 'umenuajaho nú 'unama sisea ka'ene 'uasa ve'avarono ija pijúhuna pana kaivo nú ariramaa rehuni jihuna'e iji pijúhana.
8 'Enajihuna'e ea irara ike hene pataarohujaho hu emaa papataarohu kaivo Godi ka'ene Huni 'Avena mahaji pataaroha avanu.
9 Jara vwehu jona ichá'ina'e oja mihunijaho ea pina mai'o pavene 'warahuna. Ijihuni maijaho 'unama ka'ene vwehu jona'e ichá'ina oja 'ekarahunijaho Godira ja najahana.
10 Nú niheju. Ja 'unama kajaho vwehu jona ka'ene Masatonia hijujihi pu'úmo vejura kaivo vwehu núne nú ja jarirame 'waravujaho ja maji vene ihajinanama apene vaha.
11 Nú ja ni'waravu ja'ina'e masuani hine jomaaru vene 'ee joni iji kaukara veji'i hihunijaho joni ura nimaa rena'ama.
12 'Ejakame ja ea ka'ene samaa hiju jihipuni una'a hami hine 'ee uneunecha 'aho'a papivusahuna.

Keriso Oni Vaji Kwamasahajihi Aherama Rohunijina

13 'Enakaivo vwehu núne jara ea ka'ene kwamasahu jihipuni vu'ijí pa'warave he'ava jihuna'e hine ea ka'ene panimaa rojujipo vejuja'ina temuka apehuna nú ura parenu.
14 Nú Jesura kwame kú'o 'urinaji nimaa ro'avajaho Godira ija'ina'e ea ka'ene Jesuni vaji kwamasahajija Hu hu'úmo aherame rohuna.
15 Na ikaho Natohwi jihuni iri vaji rena roaji ja 'waravu. Nú ea ka'ene mai'o hijukija Natohwijara ro'amajaho nú urasahe pavahuna kaivo nú mahi'eje ea ka'ene kwamasahajipo 'urihuna.

16 Ijihuni maijaho Natohwijara Huhusu ˈona ojiˈina puni natohwijiˈi mwasirivi ˈi ariha Godoni vitiˈiniji ˈi roˈeje ea kaˈene Keriso oni vaji kwamasahajipo urasahe ˈurihuna.
17 ˈEjakame nú ea kaˈene maiˈo hiˈavajija ˈurina vaˈe kahi ˈimitia vaji pu piunime ahuma ajima vaˈe ichutoi Natohwijaho piunahuna ˈee nú Natohwijihi puˈúmo majama hihuna.
18 ˈEnakúne ike vuˈa ikino ea kwinu kwino ˈwame niˈajarave oja sonahiˈeje hiha.

5

Natohwijara Rohuni Veiji Amairiara Hunijina

1 ˈEnakaivo vwehu núne iviamaikino ichá ˈina ho vea irakijino ikara rehunijaho na jona pavene ˈwarahuna.
2 Ja ijaho ni mahoˈo hejume paˈarena jaˈinaˈe Natohwi jihuni veijara roˈamajaho areri nesa apejiˈinijara naˈi roujaˈinaˈe rohuna.
3 ˈEne pu vea kaˈene unekajaho pareˈena ˈwaviˈi matauma hiˈavajino niˈaha kwino sisea puni haha ˈahi rehuna. Areri napari hariha naheˈi ˈahauˈe vejiˈi haha kaˈene henujaˈinaˈe hehuna kaivo pu juhaha usehunijaho areri parehuna.
4 ˈEnakaivo vwehu núne ja nututa pahiju jihunaˈe ijí vea kajaho ja nesa apejiˈina punaˈi paroe asitahuna.
5 Ijihuni maijaho ja hanajiˈini jihuni harihija ˈee veˈiriˈijihuni harihija. Nú naˈiaho nututi jihuni harihija pana.
6 ˈEnakúne roe ja puˈúmo ea ˈahopo vejujaˈinaˈe panotui kaivo ˈurine nia nirie ˈaiha vejiˈi hija.
7 Ijihuni maijaho ea kaˈene notujaho pu puni nia naˈi notuura ˈee ea kaˈene toa sisea ine nanamiujaho pu naˈi toa sisea ine nanamiura.
8 ˈEnakaivo nú ea kaˈene veirihuni jihunaˈe roe masuani núni túratakaho nimairoa ˈee oja ˈekaravujino same ˈee isúa nimairoa kaˈene niˈajúhajino sava.
9 Ijihuni maijaho Godiho nú Huni sena vaji aruhuna iji pijúhuna pana kaivo niˈajúhajaho núni Natohwa Jesu Keriso oni vaji apehunaˈe ija pijúhana.
10 Hu núnijihunaˈe kwama jihunaˈe nú maiˈo hiˈeja ho kwamasahuna kaivo nú pu puˈúmo ahuma majama hihuna.
11 Ijihuni hahi ojono ˈwame niˈajarame ˈee ojono nasarame ˈurine emareˈavara. ˈEne ja niveju kajaˈinaˈe veˈavara.

Túchamahuni Kara Ichá ˈiniji Ohunijine ˈEe ˈAjoramajina

12 ˈEnakaivo vwehu núne nú ja jarirame ˈwaravujaho ea kaˈene joni vaja kajino kaukara kikisinaˈe vene ˈee Natohwi jihuni vaji ja ˈajohaˈe ˈee vuˈa kaˈene pu ˈwaravujaho taˈarora ˈavara.
13 ˈEne oja ˈekauri vajijino pura kaukara kaˈene vejujihunaˈe puni hura vene ira mamaa ijino ˈwaraˈavara. ˈEne ea ˈaho puˈúmo matauma hiˈavara.
14 ˈEne vwehu núne nú ja jarirame ˈwaravujaho ja ea kaˈene vuˈataa paheji ˈinijija ˈurara ˈavara. ˈEne ea kaˈene tea junaviˈinijija ˈee ea ajuasina niˈajiˈavara. ˈEe ohura paapeˈavara kaˈi ea ˈaho puˈúmo masuani hiˈavara.
15 Ja pakiˈeje ea ˈahopo ja siseˈi ˈahiakame ja eha vene pununaˈi sisea veˈava. ˈEnakaivo naˈia mapoka ˈunama kaˈene vejakame ea kwinu kwino maranie ˈee ea mahoˈo ˈuˈo maranihunijiru sarame veˈavara.
16 ˈEne naˈia mapokaˈe temarasaˈavara.
17 ˈEne naˈia mapokaˈe siporua maijí ˈojiˈi naˈavara.
18 Uneunecha mapoka kaˈene rejujija Godi teimani ˈwaˈavara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni ura kaˈene jara Jesu Keriso oni vaji vehunaˈe ura renujina.
19 Ja Godoni ˈAveni jihuni vena paveje utaˈamana.

20 Vuʻa kaʻene túna*a*ʻi rehuniji ʻwarave heʻavajaho pasenaʻavara.
21 ʻEnakaivo uneunecha mapokakija ʻeke hami piuhihu vaʻo mamaijija ija kisinaʻe ʻeke ʻuninamiʻavara.
22 ʻUnama kaʻene sisea rehuna saʻinaʻe kiʻavajaho juhaʻavara.
23 ʻEne iviʻa Godia kaʻene matauviʻinijara mahoʻo venae arimaaʻe rene ʻee joni ʻavena ʻee joni oja ʻee joni haha mahoʻo ʻajohakame vea kaʻene núni Natohwa Jesu Kerisora roʻamajaho nihoʻo panamuʻamana.
24 Hu nihoʻo pauchaviʻinijara a ʻumenanaʻomo Hu aneja venajaho ve parahuna.
25 ʻEne vwehu núne núni siporua ʻonuʻavara.
26 ʻEne vwehu núna ʻajorame ura mina venaʻavara.
27 Na Natohwi jihuni ihi ʻurahiʻi ʻwaravukúne ike asurakaho tahe vwehu núna mahoʻo heʻavara.
28 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanúujaho ja puʻúmuna.

2 Tesaronia

Vuʻa Anejijihina

1 Poru ho Siruvenasi ho ʻee Timoti ijipo sosia kaʻene Tesaronia Godi núni Oma ʻee
Natohwa Jesu Keriso puni vaji hijujihi punaʻe pasikaho veju.
2 Godi kaʻene Omijine ʻee Natohwa Jesu Keriso ʻo maiji vwihaniiʻina ʻee matauviʻiniji
vajihama.

Kerisora Roʻamaji Eha Kaʻene Mihunijina

3 Vwehu núne nú naʻia mapokaʻe jonijihunaʻe Godi teimani ʻwavura. Ijihuni maijaho
joni nimaa roijaho niho ʻo emarena paranu. ʻEne jara oja ʻekaravujaho ʻuʻo niho ʻo
emarena paranu.
4 Ijihuni maijaho jara nimaa rone ʻee ea ʻahopo ja siseʻi ʻahiuʻe haha hinavuri veijino
kirasahe namiju jihunaʻe nú Godoni sosia vajakaho ja rone taʻarorahe ʻwaravura.
5 Jara iki sisei hijujara najuhujaho ja Godoni ari vahuna arerina ʻee Godoni ʻotua
aririji najuhu. Ijihuni mai jihunaʻe ja sisei hiju.
6 Godiho ariri jihunaʻe ea irahipo ja siseʻi ʻahiujija Hu ʻuʻo pu siseʻi ʻahihuna.
7 ʻEnaʻomo túnaʻi Jesu kaʻene Natohwijara Godoni ʻona ojiʻina mamaʻina puʻúmo
akúpi ʻahi rene roʻavari veijino núni ahisinijaho piʻonave nú ja puʻúmo ʻojuta hwene
hihuna.
8 Pu vena harura vaji ea kaʻene Godi pahena pakame ʻee núni Natohwa Jesuni vuʻa
maiuʻina pahene vejajihi eha mihuna.
9 ʻEne pu eha sisea kaʻene apeʻavajaho niho ʻo aneja púsa paʻanaʻe apene ʻee Natohwi
jihuni unaʻa ʻee Huni hanajiʻini jihuni harura rora maho ʻo ranave paʻarehuna.
10 Vea kaʻene Hu kúʻo ʻunama roʻamajaho ea maho ʻo kaʻene Hu nimaa rojiʻinijija ʻee
Huni ea arimai jihipuʻúmo Hu taʻarohe ʻee tataʻora pihuna. Ijihuni maijaho nú raka
kaʻene ʻwaravajaho ja nimaa rojara.
11 Ijihunihahi nú ʻuʻo naʻia mapokaʻe joni siporua ʻojura. ʻEjakame núni Godijara ja
ʻumenajaho arerina ʻiahuna. ʻEne uneunecha mapoka kaʻene mamaa reʻavarono ja
ura renaujija rehuna ʻee raka kaʻene nimaa rojujija haruriji ʻi rehuna.
12 Ijihunaʻe núni Natohwa Jesuni ihijaho joni vaji taʻarohe ʻee Hu ja taʻarorahuna.
Ijihuni maijaho núni Godi ʻee Natohwa Jesu Keriso maiji vwihanúara.

2

Ea Sisemaijina

1 Vwehu núne núni Natohwa Jesu Kerisora roakame núra ahume Huaʻe piunahuniji
ʻwaraʻi veju.
2 Ja heje ʻavena sisei pini ʻwaraʻena ho emaapo ʻwaraʻeja ho núra asura vene ʻwaravu
ʻiaviʻi Natohwi jihuni vea niroana ʻiava heʻavajaho joni oja pahwaʻusahe ʻee joni
vwiha papuruva retiʻamana.
3 Ja paveje ea ʻahopo ʻunama ani aniʻinijino ja pisiviʻava. Ike vea ikaho maiʻo
paroʻeje marakuʻijaho emaapo Godi túchahae vahuna. ʻEʻeje ea sisea kaʻene une-
unecha tirakujiʻini jihuni harihijara roakaviʻi ijiʻa vea kajaho rehuna.
4 Hu oriʻini taʻarosarame ʻee uneunecha kaʻene godia ʻwame ʻee uneunecha kaʻene
godia rojiʻi oja mihujija ninamahuna. ʻEne huni tinia Godoni Temiporua vaji apene hu
Godia ʻiaviʻi hihuna.
5 Na vea kaʻene ja puʻúmo hijiʻi ijí rona ʻwaravujaho ʻú ja pavwihajo?
6 Irakijara Hu iviamaa tanuʻurahe namujaho ja niheju. ʻEnaʻomo huni vea apeʻeje
hu roe samaahirahuna.

7 Ike siseakaho niji hemi kaukara venu kaivo Hu tanuma hinunaˈomo hu aperu vahuna.
8 ˈEˈeje ijiˈa ea siseijaho roe samaahirahuna kaivo vea kaˈene Natohwijara roˈamajino Huni ira ohoa ˈee Hura roˈamani harurijara ˈanae paˈarehuna.
9 Ea kajaho Setani oni harura vaji aacha iraˈata ˈee uneunecha kaˈene ea areri pavehunijaho vehuna.
10 ˈEne sisea iraˈata kajino mahoˈo ea kaˈene kwamasahunijaho pisimisahuna. Ijihuni maijaho pu nimaa kaˈene pu maranihunijaho oja pamahe ˈee paapejara.
11 Ijihunaˈe Godira pu puruva retihunijaho ranave roakame pu iraˈatiji nimaa rohuna.
12 Pu mahoˈo eha apehuna. Ijihuni maijaho pu sisemaiji ura rena paraˈikaˈi nimaijaho panimaa rojara.

Ja Maranihuna Iji Pijihajina

13 ˈEnakaivo vwehu núna kaˈene Natohwijara ja oja mihukije nú naˈia mapoka jonijihunaˈe Godi teimani ˈwavura. Ijihuni maijaho nitama anejijino Godira ja maranihunaˈe iji pijihana. ˈEne ˈAvenijara somahume ja nimaijaho nimaa rojara.
14 Godoni vuˈa maa maiuˈina kaˈene nú ja ˈwarava jihunaˈe Hu ja iji pijihanaˈomo núni Natohwa Jesu Keriso oni hanajiˈina pwinana apehuna.
15 ˈEnajihunaˈe vwehu núne ata kaisi namine ˈee iraka kaˈene núra iri ˈwaravara ho asuri vene ˈwaravajija ija kaisi ˈunaˈavara.
16 ˈEnaˈomo iviamaa núni Natohwa Jesu Kerisora Huhusune ˈee Godi kaˈene núni Omijara maiji vwihanúani vajijino oja múhe ˈee majama matauma hihuna ˈee nimairoa mamaa múhana.
17 ˈEnakúne kaukara mapoka mamaa kaˈene jara vejujaho ira ke veje joni oja sonahie ˈee harura miˈeje veˈavara.

3

Núni Siporu ˈOnuˈavara

1 Vwehu núne túchamaijaho núni siporua ˈojakame Natohwi jihuni vuˈakaho mamako rausahakame joni vaji pinana mamaa kaˈene ˈurina jaˈinaˈe ea kajihipuni vaja ˈuˈo pinana ˈuriˈamana.
2 ˈEjakame ea kaˈene vuataa pahene ˈee ea sisea ijihipuni vajijaho ˈajohuˈamana. Ijihuni maijaho nú ea ˈahoˈa maiˈo panimaa rojiˈina.
3 ˈEnakaivo Natohwijaho pauchaviˈini jihunaˈe Hu ja harura mihe ˈee sisea vejiˈini jihipunaˈijaho ˈajoahuna.
4 Jara raka kaˈene venape vahuna kaˈene núra ˈwaravajaho nú Natohwijihuni vaji nimaa vetiu.
5 Natohwijara joni oja ˈajohe ˈekaˈe Godoni oja ˈekaravuri vajijino irechamie ˈee Keriso oni vaji kirasahe namihuniji irechamiama.

Kaukara Kaˈene Mahaji Teamanaˈeje Vehuna

6 Vwehu núne nú ja Natohwa Jesu Keriso oni ihi ˈurahiˈi ˈwaravu. Ea kaˈene núra najahu jaˈinaˈe pahiˈikaˈi maiji uchaˈasahe hiju jihipuni rora paruvaˈavara.
7 Ja ojo nihena kavu. ˈEnakúne núra vejujaˈinaˈe nihoˈo veˈavara. Ijihuni maijaho jara nú kúˈeje nú joni vaji karokaha vehuna nihoˈo pana.
8 Nú joni ˈiruma majikari paˈekara kaivo nú ˈimejara. Nú ˈiruma ˈimehuni jihunaˈe naˈia veiriˈa harura vene kaukara vejura. Ijihuni maijaho ijara veje joni unaˈi ahija rehuna nú senumana.
9 Nú jonaˈe venahu jihunaˈe nú ja jarirave ja núni ˈiruma venuˈipisa areri rejaˈa kaivo ja ijaˈina venareje joni ˈiruma ˈekahuni ˈunamiji najaˈiro ˈahiu.

10 Nú ja puˈúmo hijari veijino nú ja niˈwaravara. Ea irara kaukara paveˈikaˈi
mahiˈamajaho ˈiruma paiˈamana.
11 Nú hejuˈe ja ea ˈahoˈa karokaha vene kaukara paveˈi uchaˈasahe mahine earu
ronahura.
12 Núni Natohwa kaˈene Jesu Keriso oni vaji nú jarirame ˈwaravukúne ea ijaˈinijija
ˈwarave masuani sonasahe hine puni ˈiruma ihuna kaukara opu veˈavara.
13 ˈEnakaivo vwehu núne ja ˈunama mamaa vehunijaho pasenaˈavara.
14 Ike pasia vajakino raka kaˈene núra ˈwaravaji ea pini hena paveˈamajaho ja hu
hami kaviˈi pu puˈúmo paahuvakame hu nihoˈo juma paraˈamana.
15 Ja hu nakaˈe ˈahaujaˈina paahaˈavara kaivo vweuna ˈwaramu jaˈinaˈe ira kisina
ˈwarave heˈamana.

Vuˈa Túchamaijina

16 Natohwa kaˈene matauviˈinijara Huni matauviˈiniji naˈia mapoka ˈunama ani ani
ja vejujihuniji matauhuna mihu. ˈEne Natohwijaho ja puˈúmo hinu.
17 Na Porura iviamaa ˈajoraˈi vejukaho na nuni ijakino veju. Nuni pasia mapoka
ikihipuni urijaho na nuni iji vejujihuni maijaho ja kiˈavajaho nara pasikaho vejuta
rohuni jihunaˈe veju.
18 Núni Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihaniajaho ja puˈúmuna.

1 Timoti

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru Jesu Keriso oni apasorua ʻee Godi kaʻene núni Niʻajúhiʻina ʻee Jesu Keriso
kaʻene núra nimaa rojujara ʻwarivume rejuta.
2 Timoti a nimaa ronujihunaʻe a nuni hariha renana. ʻEnaʻomo Godi Amoʻo Jesu
Keriso kaʻene núni Natohwijiʻo a maiji vwihanae ʻee numirame ʻee matauviʻiniji
ʻwaramareʻe veju.

Siseisei Najahiʻinijihi Puni Jujuvuʻijina

3 Na Masatoniai vaʻirono a Epasasi hiʻamarono ʻejahae ʻwaravu jihuni maijaho ea
kaʻene vuʻa aniʻina vajahuji tanuʻurihe arehunaʻe ʻwaravuta.
4 ʻEnakúne ʻwaravakame mamiha sisea ʻee amuja nirisaravujaho areva. Ijihuni
maijaho ijipo vejuʻe nakaraviʻi hijura. ʻEne ijipo venauʻe Godoni kaukara kaʻene
nimaaroijaho paniʻajahuʻe emarenuna.
5 Nara vuʻa kaʻene najahu jihuni maijaho oja ʻunama mamaijino ʻekarame ʻee hami
vwihane ʻee hami nimaa roʻavara.
6 Pu ea ʻahoʻa ʻunama ikehunakija areʻikaʻi vuʻa kaʻene maa paʻajihijaʻe ʻwamojura.
7 Pu tamana najahuri tisa ura renau kaivo pu pahena pakaviʻina kaivo vu pura
ʻwaraʻavajaho nihoʻo he parajiʻinapo ʻwaravu jaʻina rehuna.
8 Nú nihena kavu. Ea irara Tamana kaji hene venujaho tamana kajaho mamaa.
9 Nú ja puʻúmo nihena kavu. Tamanijaho nimaaʻe ea kaʻene ariri jihipunaʻe vehuna
pana. ʻEnakaivo ea kaʻene varapa tuviʻina kaʻene vuataa paheji'ina ʻee Godi paheji'ina
ʻee sisea vejiʻina ʻee paakuaviʻi majikari hijiʻina ʻee ʻunama aririjihi ʻijahiʻina ʻee
opwaha ʻee ohwaha ʻaniuʻe tirahiʻina ʻee ea ʻaniuʻe tirahura.
10 ʻEne parua kaʻene ʻuasa vejiʻina ʻee parupo parua hurichaviʻina ʻee napapo
napara hurichaviʻina ʻee monihunaʻe ea nesi ʻekiʻina ʻee iraʻasina ʻee iraʻatijino
ea hemahe ʻwaraviʻina ʻee uneunecha ʻunama aririjaho panajahu jihipunaʻe
Tamanakaho vejara.
11 ʻEne Godi kaʻene merajúhiʻinijara vuʻa mavarasaʻina ikaho nara najaʻurono
mihana.

Godira Manumirumaji Teimani ʻWaʻavara

12 Na Jesu Keriso kaʻene núni Natohwiji teimani ʻwavujaho Hu na harura mihana.
Ijihuni maijaho Hu na uchaha paʻanaʻe kimarena Huni kaukaraʻe veʻurono iji pijihana.
13 Na nimarako ijaho ʻunamakaho matihe ʻee ea sisei ʻahie ʻee ea siseʻi ruarahuta.
ʻEnakaivo Hu ijihuni vaji na numirimana. Ijihuni maijaho na panimaa rojujihunaʻe
na pahene pakaviʻi avajuta.
14 ʻEnakaivo núni Natohwi jihuni maiji vwihaniʻinijaho ʻee nimaa roijaho ʻee oja
ʻekarahunijaho Jesu Keriso oni vaji niʻimaʻura rena paranana.
15 Ikaho vuʻa nimaa kaʻene nú ea mahoʻo apehunijina. Jesu Kerisora iki mweʻi
roajaho ea sisea vejiʻinaʻe niʻajiʻi roana. ʻEnaʻomo ijihipuni vajijaho sisea kaʻene sisee
maijaho nana.
16 Ikehuni hahi na numirivakame nuni vaji ea ʻahoʻa kaʻene nihoʻo sisee maijija
Jesu Keriso oni masuani ajuarane ʻajiha hinujaho ea kaʻene Hu nimaa rone majama
hihunaʻe apehunijihi najaʻi ʻahaume avanana.
17 Hu iviamaa Kinia kaʻene majama hijiʻinijina ʻee pakwaviʻinijina ʻee haha
pakaviʻinijina ʻee Hu Godi nikwinuna ʻee Huni hura venahura ʻee pinanijaho aneja
púsa paʻanaʻe Huna. Ameni.

18 Ike vuˈakaho nuni hariha Timoti na a ˈwaravu. Nitama poropetiepo a rone
ˈwarava jaˈinaˈe puni vaji mamaa ijihunaˈe ˈarasaraˈamana.
19 ˈEne oni nimaaroijaho vwiha hami vwihajiˈi ˈajoˈamana. Ijihunaˈe ea ˈahoˈa puni
nimairoa pataˈaroha jihunaˈe pu sisima epunaˈi tiraˈusahara.
20 ˈEne puni vaja kajino na Haimaneasiˈo Arekisanitaˈo Setani vajahuta. ˈEjakame
ijara najahe pu Godi matahujaho arehuna.

2

Sosi Vaji Godi Oja Mahunijina

1 ˈEne amurijaho na ja ea mahoˈo punaˈe jarirame ˈwaravukúne ja pura raka kaˈene
pivusahu jihipunaˈe siporua ˈonahe ˈee puni siporua ˈahoˈa ˈonahe ˈee puni ahija ˈee
varapi jihipunaˈe ˈone ˈee teimani ˈwavuri siporuiji ˈoˈavara.
2 ˈÈne Kini epuna ˈone ˈee ea mamaˈina kaˈene ˈajohaˈina puni siporua ˈojakame nú
mamaaˈe matausahe hine ˈee arimaa akuaviˈinaˈe hihuna.
3 Ikija Godi kaˈene nú Niˈajúhiˈini jihuni unaˈijaho mamaa ˈee Hu ura rena paranu-
jina.
4 Hu ura renujaho ea mahoˈo roe nimaiji hena kame ˈee maranihunaˈe ura renu.
5 Ijihunaˈe Godi nikwinuna ˈee ea vahanuviˈina nikwinuna. ˈEne Godine ˈee emaa
rira muˈoi vahanuviˈijaho Jesu Kerisona.
6 Ijihunaˈe vea nimaa nimaa kaˈene ˈwaramajara ro apejume Hu Huni hahijino
miharena ja mahoˈo ˈimenae ˈekana.
7 ˈEne ikehuni hahi na vuˈa najahiˈina ˈee apasoruaˈe iji pijihana. Ijihunaˈe na nimaa
ˈwaravu kaivo na iraˈata paapeju. ˈEnajihunaˈe na Jenitaruepo nimaiji nimaa rohunaˈe
najahiˈina.
8 ˈEnajihunaˈe na ura reniujaho parua kaˈene kwaa arakino hijujija ˈurine akuaviˈi
ija ahasirime siporua kaˈene ˈoˈavajaho paajiname ˈee paninakaraviˈi ˈoˈavara.
9 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino na ura napara ˈuˈo ateha mamai same ˈee puni
haha hami amairiarame ohuna kaivo húmata pamuchame ˈee korutia ˈee perua
unecha ˈee ateha kaˈene aneja mamaˈini ˈimejujaho pasaˈavara.
10 ˈEne napara pu Godi ura renujaˈinaˈe vejiˈina ˈwavujihunaˈe pu kara mamaijiru
vehuna.
11 ˈEne napara masuani vuˈataa hene vuˈa kaˈene ˈwaravu jihipuni hararu hiˈavara.
12 ˈEne na napara ruha paaremahuˈe ˈurine parua asitahe iki kami vuˈa najahura.
ˈEnakaivo masuani ajuarasahe hijura.
13 Ijihuni maijaho Godi marakuˈa Atamu venarena ijiˈa Iviho venana.
14 ˈEne Atamu pisimihuna pana kaivo napariji nimaaˈe pisimiume sisea venana.
15 ˈEnakaivo naparijija pu nimaa rone oja ˈekarame ˈee akume ˈee arimaaˈe
hiˈavajaho vea kaˈene hariha nahejuri veijaho mamaaˈe renahuna.

3

Sosi ˈAjohaˈina

1 Ikaho vuˈa kaˈene nimaijinakúne ei pini sosi vaji ruha kaˈene ea ˈajohauji ura
reˈamajaho kaukara mamaa ura venu.
2 Ijí ea kaˈene ˈajohaˈina kajaho ea hu panamahiˈine ˈee napara nikwinune ˈee oriˈini
ˈajoˈaraviˈine ˈee hami hijiˈine ˈee huni hura vejiˈine ˈee ea suja mapoka aherame huni
sei roiˈine ˈee areri ea najahunijara reˈamana.
3 Hu ea kaˈene toa sisea oja pamihiˈine ˈee paˈaraˈiro ohura apejiˈina kaivo vivinui
matauma hihuna ura rejiˈine ˈee monia oja mihuri ˈunamijaho aremajara reˈamana.
4 Hu ea kaˈene huni kachiˈina hami ˈajohaiˈine ˈee hura ˈunama aririjino vejuˈe
sesahwaha huni hura vene ˈee huni ira hene vejiˈinijara reˈamana.

5 'Enakaivo ea ka'ene huni kachi'ina hami pa'ajohi'inijara re'amajaho hu 'unama
ichá'inijino Godoni sosia 'ajo'ena?
6 Hu ea ka'ene mai'o Godoni ea renajaho pare'amana. Ijihuni maijaho ruha ka'ene
ma'ava kajihuna'e kehi kehi onareje 'avena siseijara eha sisea ka'ene apena ja'ina'e
ape'enakúne.
7 Hu ea ka'ene sosia paaru'ika'i samai hijujihi puni una'ijaho huni kara ma-
maa'e re'ama jihuna'e ea huni vu'a pa'wavakame hu 'avena sisei jihuni kwavaha
paaruhuna.

Sosi Kaukara Ni'ajihi'ina

8 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino tikoni 'u'o ea puni hura vene 'ee mitara patukar-
avi'ine 'ee toa sisea oja pamihi'ine 'ee 'unama siseijino monia 'eki'inijija parehuna.
9 'Enakaivo pu hema ka'ene nimaiji najahi'ine 'ee vwiha puna arira'e navi'inijipo
rehuna.
10 'Ene ea ikija marako vena kive areri vehuna'e 'ee panamahi'ina'e ki'avajaho iji'a
'warave tikoni huni kaukara ijaho ve'avara.
11 'Ene 'unama nikwinu'ina kajino napahwaha epuni hura veji'ine 'ee ea 'ahopuni
vu'a sisea pakosarame oji'ine 'ee opuipo hami 'ajo'aravi'ine 'ee uneunecha maho'o
ariraru pauchauchahi veji'ina.
12 'Ene veje tikoni napara kwinu kwino savi'ine 'ee puni sesamaa 'ee puni kachi'ina
hami 'ajohai'inijipo reja.
13 'Ene tikoni ka'ene hami kaukara vejujija puni hura vene 'ee Jesu Keriso oni vajijino
pura nimaa rojujaho pajuma pavehuna.

Hema Ni'inijina

14 Na ike uneunecha kija jona'e veju vo na nimaa rojujaho mai'o josu pare'eje na roe
ja kihuna.
15 'Enakaivo vejuro'i na tetama vehuni jihuna'e na ikija veju. 'Ejakame ja ea kwinu
kwino ichá'ina'e Godoni kachi'ina vajijino kara ichá'ina'e veji'i hihuni 'unamijaho
kame hehuna. Ijí kachi'ina kajija Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni sosia 'ee pu tukeja
ka'ene nimaiji 'unanamujina.
16 Ike aposarahuna pana vo ikaho núni nimaa roijihuni hemaka ni'inijina. Hu roe
haha apejume kavara. 'Ejume Godoni 'Avenijara Hu arimaa 'wamajaho 'ona oji'inapo
Hu kavara. 'Ene kwaa ara mapokakaho 'waravume hejara. Hu mwe'a ikino nimaa
rojara 'ee Hu apene akúpa 'ahi hanaji'ina vaji va'ana.

4

Najahi'ina Ira Asinijina

1 'Enakaivo Godoni 'Avenijara samaumai ijá 'waramana. Vea túchamaa ijaho ea
'aho'a puni nimairoa are'i kaivo va'e 'avena ka'ene pisimisavi'ini jihipuni vu'a ataa
apúsame hehune 'ee 'avena sisei jihipuni tamaniji vehuna.
2 Pura 'unama ira'ata ka'ene najahujipo veju'e puni vwiha ijaho areri ajania'e veni
jae sirirame pijihu'e swirasahu ja'ina'e rejura.
3 'Ene pu tanu'urihe panapasi nehuna 'warame 'ee 'iruma 'aho'a paihuna'e
'waravura. 'Enakaivo ijija Godira venarena ea ka'ene nimaiji hena kame nimaa
rojujipo teamana'eje vajúsarame ine hinohuna'e venana.
4 Ijihuni maijaho uneunecha mapoka ka'ene Godira venajija mamaaruna. 'Ena'omo
unenu'u 'aho'a pasenuhuna kaivo teimani roji'i 'ekahuna.
5 Ijihuni maijaho Godoni Ira 'ee siporuijara venaume marasahara.

Jesu Keriso Oni Pwea Mamaa Ijihina

6 A ikihi rone vwehu nuna naja'amajaho a Jesu Keriso oni pwea mamaa'e rehuna.

7 'Ene na'ia mapoka'e nimaaroa 'ee vu'a mamaa ka'ene ara 'ararihae roajihuni 'ahi
hina rouni eiji rehuna.
8 Hahake 'ajo'arahuna manura piravu jihipuni eha ijaho ma'u'ua kaivo Godira ura
renuja'ina'e uneunecha mapoka manura piravujija iviamaa kehuni hia 'ee hia ka'ene
nahama 'waruvara 'ee hia ka'ene túna'i hihunijaho ni'ima'ura'e ni'ajihuna.
9 Ikaho vu'a nimaa ka'ene nú ea maho'o apehunijina.
10 Ijihuni maijaho nú ikehuni hahi kaukara harura vene haha heju. Ijihuni maijaho
núni nimaa roijaho Godi ka'ene majama hiji'ina ka'ene ea maho'o puni Ni'ajihi'ini
jihuni toi namu. 'Enavo Hu nimaa hu ea ka'ene nimaa roji'ina kehipuni Ni'ajúhi'ina.
11 Ike vu'a ikija ira kisina'e 'warame naja'amana.
12 'Ene veje a ea maiu'ini jihuna'e a túa paveta'avara. 'Enakaivo ara vu'a 'waramuna
'ee onuna 'ee oja mihuna 'ee nimaa ronuna 'ee arira maa ka'ene venujara ea ka'ene
nimaa roji'inijija najahakame pu 'u'o ija'ina ve'avara.
13 Oni oja vwiha iji'i ea rira Godoni vu'a tahe hami ni'ajihe 'ee najahi'i hi'eje na iji'a
vuuta.
14 Godoni 'Aveni jihuni swara ka'ene oni vaji namuna ka'ene erutaepo puni ija oni
toi irechavi'i poropeti puni ira ka'ene 'waravajaho paka'eje aremuroama.
15 Ike uneunecha kija teamana'eje veje oni pwinana'e re'avara. 'Ejakame ara
mamaa ka'ene venujaho ea ka'avara.
16 A oni hia orono hami 'ajo'amana 'ee hami kivi'i najahe 'ee 'unama iraka ka'ene
nimaijiru ve'amana. Ijihuni maijaho a ija'ina'e ve'amajaho a orono ni'ajarame 'ee ea
ka'ene oni vu'a hejujija ni'ajihe avahuna.

5

Godoni Ehija Ichá'ina 'Ahihunijina

1 'Ene ira kisi emaa pa'urara'avara vo omuna'e jarima 'waramu ja'ina'e 'warame
'ee kivasijija vwehuana'e 'waramu ja'ina'e 'wara'amana.
2 'Ene paranahijija ohuana'e 'waramu ja'ina'e 'warame 'ee 'asúrijija ma'ipuana'e
'waramu ja'ina'e arira'e vwihaji'i 'wara'amana.
3 'Ene amuna ka'ene paranamai jihipuni hura hami ve'avara.
4 'Enakaivo ijí paranaha amuna kajaho sesahwaha 'ee sahwaha hi'avajaho maki'eje
Godi ura renuji najahareje pu kachi'ina opuipo 'ajoha'avara. Ijihuna'e areri emah-
wapo pu 'ajoaha ja'ina'e eha veja. Ijihuni maijaho 'unama ija'inijara Godiho ura
renuna.
5 'Ene amuna paranamaa ka'ene huhusu hiji'inijaho huni nimaa roijaho Godoni 'ahi
raname ea 'ahopuni siporua 'onahe 'ee na'ia veiri'a siporua 'ohuna.
6 'Enakaivo napara amuna ka'ene huni hahiji maho'o huni ura ijí aremahujaho hu
mai'o hinu kaivo hu nimaa nikwamana.
7 Ike uneunecha kija 'u'o najahakame 'unama ka'ene pu namahunijaho pave'avara.
8 'Enakaivo ea irara huni kachi'ina 'ee huni kachi'ina ka'ene humaiji hami
pa'ahi'amajaho hura raka ka'ene nimaa ronujaho hekajahuna. 'Enajihuna'e ea ka'ene
panimaa roji'inijipo vejujaho asitahe ani'ina'e rehuna.
9 Napara amuna ka'ene huni juara mapoka mapoka (60) ka'ene parua nikwinu vena
hinajihuni iha ni'ajihuni vajijino ape'avara.
10 Ijí amuna kajihuni kara mamaa'e 'ee huni sesamaa 'ajoahe pira'eme emarejara
'ee ea apiora hami 'ahiune 'ee ea aririjija umora somahi'ine 'ee ea ka'ene ahija vaji
hijujija ni'ajihi'ine 'ee hu mamaijiru vehuna ura reji'ina.
11 'Enakaivo napara maiu'ina ka'ene amuni jihipuni iha pave'avara. Ijihuni maijaho
puni hahijihuni ura ka'ene parua vehunijara vejakame Kerisoho oja pamahuna.
12 Pura nimako nahama 'waravaji tuava jihuni maijaho eha sisea apehuna.

13 'Ene ijiru pana kaivo pu ucha'asahe hine sea sea kino va'e vea nisame ea 'ahopuni vu'a sisea kosarame 'ee ea 'ahopuni kaukara vaji arume raka ka'ene pu pa'warahuna sa'inijaho 'waravi'i hiju.
14 'Enajihuna'e na ura reniujaho napara amuna ka'ene ea maiu'inijija parua vene 'ee sesamaa nahena'e 'ee huni sea 'ajohakame nakijaho vea pamahe pu areri panamahuna.
15 Ijihuni maijaho ea 'aho'a nita'arohe va'e Setani 'ararihau.
16 'Enakúne napara ka'ene nimaa roji'inijaho huni kachi'ina vajijino amuna hi'avajaho hura ni'aja'amana. 'Ejakame sosijaho ahija paape'amana vo sosia amuna ka'ene niho'o nimaa nimaa ni'ajihuniji ni'ajihama.
17 'Ene eruta ka'ene puni kaukara hami 'ajohe 'ee harura vene ira 'warame 'ee najahu jihipuni hura hurahara vena'avara.
18 Ijihuni maijaho Godoni irijaho ika'ina'e 'warumana. Ja paki'eje purumakaua kuatana arinamiava kaivo maka'eje 'iruma iji'i ajima tautae 'o'amana 'ee ea ka'ene kaukara veji'inijija puni eha hami apehuna.
19 Ja paki'eje eruta namahe henareje nimaa'e ve'ava. 'Enakaivo ea no'ohe'ina ho no'opisu nimaa vene 'warave he'avajino he'avara.
20 'Ene ea ka'ene hine hura hara sisea veji'i hijujija ea maho'o puni unaa kajino ira kisi 'urara'avara. 'Eje ea 'aho'ijija ijí kimareje tea junave sisea pave'avara.
21 Na Godiho 'ee Jesu Kerisoho 'ee Huni 'ona oji'ina ka'ene iji pijiha jihipuni una'i pa'uama 'ivi'i 'waravukúne ike 'unama nimaa kija hami 'ajohe ve'avara. 'Enakaivo ja paki'eje ira ka'ene ja najahume hejaja'ina'e vwihaji'i ve'ava. 'Ene oja ka'ene ronukwino rejujaho pasa'avara.
22 A paka'eje mamako ea 'aho'a iji pijihe nama'ama 'ee ea 'ahopuni sisei jihuni pwinana'a re'ama. 'Ene sisea ija irechami'amana.
23 A tomaaru mapoka pai'amana kaivo oni tea vaji atama ka'ene namuna 'ee atama na'ia mapoka'e 'unaramu jihuna'e 'wainia ma'uaku'uku i'amana.
24 Ja nivwihaju ea 'aho'a hine sisea veji'i hiju'e ea mapoka hena kime pu eha ape'eja 'wa'eju'e hijura. 'Eju'e ea 'aho'a pura sisea ka'ene vejujaho paki'eju'e navu vo iji'a túna'i samaahiravu'e kivura.
25 Ijí 'unama nikwinu'ina kajino ea 'aho'a mamaa ka'ene vejujija kima hejura kaivo vu ea 'ahopo mamaa ka'ene vejujija pahene paki'eju'e navura'omo túna'i roe samaa reje kihuna.

6

1 Veje pwea ka'ene puni mama'ini jihipuni harura hari hijujija puni hura vena'avara. 'Ejakame núni Godijihuni iha 'ee núra vu'a ka'ene najahujaho areri paninamue 'waru'avara.
2 Ea irahipo puni mama'inijija nimaa roji'ina'e re'avajaho puni hura vena'avara. Pu núni vwehiji jihuna'e puni kaukara hami hami veje pu ijara ni'aji'amana. Ijihuni maijaho pu nimaa roji'ine 'ee oja mihi'ina. 'Enakúne vu'a kija 'warame naja'amana.

Najahi'ina Ira Asina 'Ee Kukua Rukina Nimaa Nimaa Rehunijina

3 Ea irara Jesu Keriso ka'ene núni Natohwi jihuni vu'a ka'ene núra 'waravu ja'ina'e pana kaivo ani'ina najahe 'ee Godoni ura ija'ina'e panajaha ka'avajaho hu huhusu vwihane kehi kehi onujihuna'e pahena pakavi'ina.
4 'Enakaivo huni ura ijija niho'o sisearune 'ee ninakaraarune 'ee aposaraarune 'ee ira ikihi 'eke ninakarame aposaramuna. 'Ene ijipo veju'e ajiname 'ee 'uraarame 'ee ira sisea 'wame 'ee ea 'ahopuna'i vwiha sisea vwihajura.
5 'Ene hura hara ea ka'ene vwiha sisesa ijihi pu'úmo vu'a nimaijaho are'i kaivo vwihajujaho Godi ura renujihi ve'avajaho unenu 'aho'a 'ekahuna'e vwihajura.

6 Godi ura renujaˈinaˈe hijujara nú eha mamaa múhe nú ijara areri retúhuna.
7 Ijihuni maijaho nú unenu pina paˈa maisu roaraˈomo nú unenu pina paˈa vahuna.
8 ˈEnaˈomo nú ˈiruma ˈee ateha rukinaˈe reˈavajaho niijipo nú teamanuˈeje nú hihuna.
9 ˈEne ea kaˈene kukua rukina rehuna ura renaujija ijipo venauˈe sisea ani aniˈina vaji arihe ˈee itunavujara venauˈe majikari haha hianame ˈee junahuni ˈunama kaˈene puaˈe pivahinamie paˈarehuna rejura.
10 Ijihuni maijaho monia oja mihujaho sisea ani aniˈina puni chinuma. ˈEne ea ˈahoˈa monia ura renaujihunaˈe puni nimairoa areˈi kaivo vaˈe haha hianame temuka piunivura.

Oriˈini Icháˈinaˈe Hine Vehuniji ˈWaramajina

11 ˈEnakaivo a Godoni eijihunaˈe ˈunama ijaˈinijija juhaˈamana. ˈEˈikaivo arira maiji ˈararihae vene ˈee Godi ura renuji vene ˈee nimaa rone ˈee oja ˈekarame masuani ajuarame mamaaˈe veˈamana.
12 Nimairoa vajijino ˈarasaraa kaˈene nimaiji ˈaraˈamana. ˈEne majama hihuna kaˈene a ijihuni vaji ˈumenaara ˈee ara ei riri epuni unaˈi ira mamaa kaˈene ˈwaramajaho ija kisi ˈunaˈamana.
13 ˈEne na Godi kaˈene uneunecha mahoˈo vejuˈe maiˈo hijura ˈee Jesu Keriso kaˈene Ponachasi Pairati oni unaˈi ira mamaa kaˈene rone nahama ˈwarama jihuni unaˈi ˈwaravu.
14 ˈEnakúne ike vuˈa ikija sisea titana rukina rone ea panamahe ˈwaraˈeje a ija kisi ˈunama vaˈe núni Natohwa Jesu Kerisora roˈamajino ˈeˈuˈamana.
15 Godiho Huni vea ˈahi Jesu kaˈene merajihiˈina ˈee Huhusu ˈajohaiˈina kaˈene kini epuni Kinia ˈee natohwe puni Natohwijaho ranave rohuna.
16 Majama hihunijaho Hununaˈi namu ˈee Hu hanajiˈina vaji hijuˈe ea areri Huni unaˈa pavaˈura. ˈEne ea Hu pakaviˈina ˈee Huaˈe kahuna areri pana. ˈEne harura ˈee hura vejujaho mahoˈo majamano Huna.
17 Ea kaˈene monia ˈee kukua rukina ronareˈe iviasi iki mweˈi hijujija ˈwarave pakehi kehi oˈavara. ˈEne puni nimaaroijaho pairechave ijí puni monia ho kukua kajihi puni toi naˈavara. ˈEnakaivo Godoni toi irechave naˈavara. Ijihuni maijaho Hura uneunecha mahoˈo núra ˈeke temarasahuna vajúhuna.
18 ˈEne ˈwarave mamaa vene ˈee mamaaˈe vejujara pununaˈa rarena paraniˈamana. ˈEne ea swara rukina rene ˈee ea vajihuna amariarama paraˈavara.
19 Ja ijaˈinaˈe veˈavajino pu uneunecha mamaa túnahuna opo amairiarame avahuna. ˈEne ijaho hia mamaa kaˈene pura apehunijina.
20 Oo Timoti iraka kaˈene a vajahajaho hami ˈajoˈamana. ˈEnakaivo mweˈa ikihipuni iraˈatijaho juhaˈamana. ˈEne henaka ˈwaˈi kaivo iraˈatijino ˈuraujija pataaroraˈamana.
21 ˈEjume ijihi ea ˈahoˈa nimaa vejujija puni nimaaroijaho areˈi kaivo ani ruvaˈara. Maiji vwihaniujaho ahuˈumuna.

2 Timoti

Vuʻa Anejijihina

1 Na Poru Godoni ura ijino Jesu Keriso oni apasorua. ʻEne Jesu Keriso oni vaji majama
hihunaʻe nahama ʻwarumaji najahiʻina.
2 Timoti nuni hariha kaʻene na oja mahujiʻi na onaʻe veju. Maiji vwihaniiʻina ʻee
numiraviʻina ʻee matauviʻina kaʻene Godi Amoho ʻee núni Natohwa Jesu Keriso oni
rena roajaho ona.

Timoti Onijihunaʻe Teimani ʻWame ʻEe Niʻajahe Vuʻa ʻWaramajina

3 Godi kaʻene na Huni kaukara vejujaho areri sahunupo vejajaʻinaʻe nuni vwiha
arira naʻejuʻe teimani ʻwavura. Na majama naʻia veiriʻa nuni siporuaʻe ʻojuri veijino
a vwihanaura.
4 Nú noʻo ranaʻaravari veijino oni nitua kaʻene arihajaho na majaa vwihanareʻe na
a kahuna ura renia paranu. ʻEne vea kaʻene na kaʻujino na nihoʻo teamanihuna.
5 Na vwihajujaho oni vaji nimairoa kaʻene namujaho iraʻata pana. Ijaho amura oni
sasa Roisi oni vaji namanaʻomo ohuna Unisi oni vaji namu. ʻEne na nimaa rojujaho
oni vaja ʻuʻo namu.
6 ʻEnajihunaʻe na kúʻo ʻwaravujaho vea kaʻene na ija oni haha toi ranavujino Godira
swara kaʻene mahajaho ihajihe reʻamana.
7 Godira ʻAvena kaʻene múhajaho tea junuhuna pamúhana kaivo harura ʻee ea oja
mihuna ʻee onúno ʻajoarahuniji múhana.
8 ʻEnajihunaʻe núni Natohwiji rone ʻwarahunijaho pajuʻamana. ʻEe nara Huniji-
hunaʻe tipura hijujihunaʻe pajunaʻamana kaivo roe ja puʻúmo Godira harura kaʻene
múhana vajijino ahuma Huni vuʻa maiuʻini jihunaʻe sisei hija.
9 Núra kaukara mamaaʻe vejakame Hu nú niʻajúhuna pana kaivo ijaho Hura mahuni
ura ijino maiji vwihanúarena maiʻo mweʻa pavejiʻini Jesu Keriso oni vaji nú niʻajúhana
ʻee hia arira akuaviʻi hihunaʻe iji pijúhana.
10 ʻEnaʻomo Hu iviamaa vejume Huni ura ijaho Jesu Keriso kaʻene núni
Niʻajúhiʻinijara roana vajijino samaahiramana. ʻEne Hura kwamasahuni harurijaho
tirakui Huni ira maiuʻina vajijino majama hihuna ʻee pakwamasahuna vejume roe
samaaʻe renana.
11 Ijí ʻunama kajihuna kaji na ʻwaraviʻina ʻee apasorua ʻee najahiʻina reʻurono iji
pijihana.
12 Ijihuni hahi na ʻuʻo ike uneunecha kehi punijihunaʻe na sisei hijuta kaivo na
pajunimu. Ijihuni maijaho na irá nimaa rojujaho na nihena kavu ʻee na nimaa
rojujaho Hu nara raka kaʻene Hu veʻamaro mahujaho hu areri ʻajoʻeje vaʻe vea kajaho
apehuna.
13 Nara ʻunama arira kaʻene a najahuma a nununaʻi Jesu Keriso oni vaji nimaa
rohuna ʻee oja mihuna hena kamajaho ija kisi ʻuninamiʻamana.
14 ʻEne Godoni ʻAvena kaʻene núni vaji hinujara niʻajaʻeje mamaa kaʻene mahajaho
ʻajoʻamana.
15 A nihenu jaʻinaʻe ea mahoʻo kaʻene Esia hijujija na ranamie vaʻara. ʻEʻeme puni
vaji Pijarasiʻo Hamajinisiʻo vaʻara.
16 Natohwijara Onesiporasiho ʻee huni akana niʻimaʻura numiraʻamana. Ijihuni
maijaho na tipurai hijujaho hu pajuʻikaʻi vuʻe kikime ʻee niʻajihiʻi hinana.
17 ʻEnakaivo hu vea kaʻene Romu roajaho hu roe nihoʻo niʻimaʻura sarimuvaʻo
piunimana.

18 'Ena'omo vea ka'ene Natohwijara ro'amani veijino Natohwijara numihuna. 'Ene
hu Epasasi na ichá'ina'e ni'ajihajaho a nihena kamana.

2

Jesu Keriso Oni Sorutia 'Ee Huni Hura Veji'ina

1 Ijihuna'e nuni harihe a maiji vwihanii'ina ka'ene Jesu Keriso oni vaji namujihuni
vaji kisima'ura rena para'amana.
2 'Ene iraka ka'ene a he'eme na eriri ea mapoka puni una'i 'waravujaho ara ea
ka'ene uchaha pa'ajihi vajihe 'warave pura areri ea 'aho'a 'u'o najahe 'wara'avara.
3 Nara vea kisina apene sisei hijuja'ina'e a 'u'o areri Jesu Keriso oni sorutia mamai
jihuna'e ija'ina'e hi'amana.
4 Ea irara sorutia renujaho hu kaukara 'aho'a ka'ene ea mamahapo vejujija
pavenuna kaivo ea irara hu sorutia pijahume renajihuni ura ijiru venuna.
5 'Ene ea irara chacharavi'inijaho hu majikari chacharame asitahuna pana kaivo hu
varapa 'ahi 'ararihai'i chacharame ea asitahe eha apenuna.
6 Ea ka'ene juara arisi 'oji'inijaho hu ea amura ka'ene huni juasi'i 'iruma mako
'ekahunijina.
7 'Ene iraka ka'ene nara 'waravujija hami 'eke piraha ki'amana. 'Ejakame Natohwi-
jara uneunecha mapoka veje hena kama parahuna.
8 Nuni vu'a maa maiu'inijara 'waramujaho vwiha'amana. Jesu Keriso ka'ene Teviti
oni amujijaho kwame 'urinana.
9 Ijihuna'e na siseisei ea sisea puna'i tipurai hiju. 'Enakaivo Godoni Irijaho tipura
panamu.
10 Ijihuni hahi uneunecha mapoka ani ani'ina nuni una'i rejujija na ijihipuni vaja
kajino kirane va'ura. Ijihuni maijaho ea ka'ene iji pijihajihi punijihuna'e avajura.
'Ejakame pu 'u'o roe Jesu Keriso oni vaji ni'ajihi'inijaho apene 'ee pinana ka'ene
majama nahuniji 'u'o ape'avarono avajura.
11 Ikaho ira mamaa ka'ene rone 'warumujina. Ijihuna'e nú Huni vaji kwamasa-
hara'e re'avajaho nú pu pu'úmo hihuna.
12 'Ene nú kirasahe hina va'avajaho nú pu pu'úmo ea 'ajoahuna. 'Ene nú Hu
hekaja'avajaho Hu 'u'o nú hekajúhuna.
13 Vea ka'ene nú panimaa rojujaho Hu majama maiji ihajinanamuna. Ijihuni
maijaho Huni kara ijí ori'ini hekajahuna areri pana.

Nimaa Veti'eju'e Veji'ina

14 Ike vu'akeja kú'o nahame Godoni una'i ira kisina 'warave pu hene ira ka'ene maa
pa'ajihuna'e 'uraujija arehuna. Ijihuni maijaho ijara ijí heji'inijija ruarahiura.
15 Oni kaukara hami hami vejakame Godiho onijihuna'e teamama para'amana. Oni
kaukara hami ve'irakúne niho'o pajuna'amana. 'E'eje Godoni Ira ariramaa nimaiji
amairia nirisame naja'amana.
16 'Enakaivo mwe'a kehuni vu'a ka'ene maa pa'ajija juha'amana. Ijihuni maijaho
ijipo aherame va'e Godi ura parenujihi ve'enakúne.
17 'Ene puni vu'ijija areri 'ajúi sakahi 'ume va'uja'ina'e va'una. Ijihipuni vajijaho
Haimaneasi'o Piritasi una.
18 Ea ikija 'unama nimaijaho are'i kaivo 'unama ani va'i'i ijá 'wavu Kwamasahe
'urihunijaho nirejume paranana 'wavu. 'Ene ea 'ahopuni nimairoa ruarahe veju'e
puruva retiu.
19 'Enakaivo Godira iraka ka'ene 'waramajija anesima'uri jihuna'e nija'ina'e nama
va'ura. 'Ene ika'ina'e vejara Natohwijaho ea irahipo Hunijija nihena kimuna. 'Ene ea
irara Natohwi jihuni ihiji 'ura'amajaho huni siseijija arema para'amana.

20 Sea niˈimaˈura vaji minikia ani aniˈina navu. ˈAhoˈa korutia vejare ˈee ˈahoˈa
sirivai vejarepo nahuneru pana kaivo icha ˈee ˈanatai vejara ˈuˈo navura. Ijija ˈahoˈa
vea mamaˈinaˈe rejuji vena ijura kaivo ˈahoˈa naˈia mapoka vena ijura.
21 Ijá veˈeje ei pini ijí huni uneunecha siseakihi atoˈaruˈi kaivo hu areri minikia
kaˈene vea mamaˈinijino vena ijujaˈinaˈe rehuna. Iji pijahe karaa ranave Natohwi
jihuni kaukara mamaiji venahuna.
22 Ea maiuˈinapo hahijipo itunavuri ˈunamijija juhaˈamana kaivo ariramaa ˈee
nimairoa ˈee oja ˈekaravura ˈee matausahe hijuji ˈararihiˈamana. ˈEne ea kaˈene
Natohwiji oja mamaiji vwihajiˈi ˈuraha ˈwavujihipo vejujaˈinaˈe veˈamana.
23 ˈEnakaivo vwiha paˈanepo puruva retiˈejuˈe majikarino vuˈa ˈwame vahachar-
aviˈinijija pataaroraˈamana. Ani henujaˈina ijipo vejuˈe ˈuraˈaravura.
24 Natohwi jihuni pweija paˈuraaraviˈinaˈe rehuna kaivo ea mahoˈo hami ˈahie areri
najahe ˈee erapo siseˈi ˈahaˈavajaho masuani makiviˈi ajuarane hihuna.
25 Ea kaˈene ninakaraviˈinijija hami kiviˈi niˈajihakame Godira veje taˈarohe roe
nimaijaho hena kaˈavara.
26 ˈEne pu ˈavena sisei jihuni tivisi pinaname hine huni ura ijí venahujija nimaijara
vwiha punijija jaraa kame juhame ruvaˈe useˈavara.

3

Vea Túchamaijina

1 A ikaho hami heˈamana. Vea túchamaijaho nihoˈo vea kisimaˈura rehuna.
2 ˈEnareje emaa pupusumaru oja maˈarahuna ˈee moniaru oja mihuna ˈee kehi kehi
ohune ˈee jarika rene ˈee Godinaˈi ira sisea ˈwahune ˈee emahwa puni ira pahene
vejiˈina rehuna ˈee patemarasahiˈina rehune ˈee ea paakumahiˈinaˈe rehuna.
3 ˈEne oja pamaˈaraviˈinaˈe rene ˈee pavwihana arekaraviˈinaˈe rene ˈee ea ˈahopuni
vuˈa sisearu kosaraviˈina rene ˈee opuipo paˈajoaraviˈina rene ˈee ea panumiraviˈina
rene ˈee mamaijija nihoˈo senaviˈinaˈe rehuna.
4 ˈEne hekajihe ˈwaraviˈina rene ˈee majikari hijiˈina rene ˈee pu pusumano
vwihajiˈina rene ˈee nihoˈo temarasahuniji oja miˈi kaivo Godiho oja pamahuna.
5 ˈEne pura ˈunama kaˈene veˈavajaho a kime Godi hejiˈina rohuna kaivo ijí harura
kaˈene venae ariraˈe rehunijaho pataarohuna. ˈEnakúne ea ijaˈinijija juhaˈavara.
6 Ijihuni maijaho ijí puni vaja kajino ea ˈahoˈa ani aniˈina itunaviˈinijipo venauˈe
vaˈe ea ˈahopuni sei vaˈajime napara harura paˈana kaˈene puni siseapo hivahivuˈe
hiju jihipuni vaˈura.
7 ˈEne ea ijákajija ˈunama sisea hena kahunaˈe ura renau jihunaˈe pu roe ˈunama
nimaiji hena kahuna areri pana.
8 ˈEne ea ikakajipo ˈunama kaˈene nimaijija ninamaura areri Jenisiˈo Jemipirisiˈo
Mosisi ninava jaˈinaˈe vejura. Ijihuni maijaho puni vwihaijija sakarasahara ˈee
nimaaroijara ˈwaramujaho pu pataararohara.
9 ˈEnakaivo pu majama pavena vahuna. Ijihuni maijaho ˈunama sisea kaˈene pura
vejujija samaaˈe reje piunihuna. Areri ea noˈoheˈi kajihi piuniva jaˈinaˈe rehuna.

Túchamaa ˈUnama Icháˈina Vehunijina

10 ˈEnakaivo nara a najahuta ˈee nuni kara nikamune ˈee nuni ura ˈee nuni nimaaroa
ˈee nara ea ˈahoˈa vwihaniura ˈee ea oja mihura ˈee masuani kirane hijura kaˈene
najahuji a ˈararihie venana.
11 Nara haha hiana kaˈene Enitioki ˈee Aikoniami ˈee Risitara apejujija a nihena ki-
mana. Ijí haha hiana iraka kaˈene nara apejuta vajijaho Natohwijara na vahanimana.
12 ˈEnajihunaˈe ea Jesu Keriso oni vajijino hia ariraˈe hihunaˈe ura reˈamajaho
nimaaˈe ea pu siseˈi ˈahihuna.

13 'Enakaivo ea sisesa 'ee ea pisivi'ina kajija hine ea pisiviujaho roe siseranuna'omo
niho'o siserana parahuna. 'Ene pisivisavujara pu 'u'o pisimisama parahuna.
14 'Enakaivo a uneunecha ka'ene najahume henajihija'e veji'i hine 'ee ijija nimai
jihuna'e ea irahuna'i a hena kamajaho a nihenu.
15 'Ene a mai'o sesamu'uru rene Godoni Ira ka'ene akuavi'inijaho najahara'omo
ijara vwiha mamaa vaja'eme a Jesu Keriso oni vajijino nimaa ronarena ni'ajahi'ina
apenana.
16 Godoni Irakaho maho'o Godoni ira uhoi renajihuna'e mamaa'omo ea najahune 'ee
ea ni'ajihe ira kisina uranahune 'ee ijara ni'ajúhe 'ekue 'unama ariri irechamúhune 'ee
ijara 'unama aririjaho najuhuna.
17 'Eje Godoni ehija amairiarama areri rena'e kaukara mamaa ka'ene Godira ura
renujaho areri vehuna.

4

1 Na Godiho 'ee Jesu Keriso puni una'i a Ira naja'amarono 'waravu. Ijihuni maijaho
Hura Kinia'e rene hi'iro'amajino ea ka'ene mai'u hijura 'ee kwamasahajija 'otua
vetihuna.
2 'Enakúne Irijaho naja'amana. Vea 'aha ho vea 'aha pana kaivo maiji amairi-
ara'amana. 'Ene ni'ajihe amairie najahe 'ee ira kisina ni'ajihi'i 'urarahe 'warame 'ee
hami chochumano masuanu hiji'i hami najaha 'wara'amana.
3 Ijihuni maijaho vea mai'o rouna'omo pu vu'a nimaiji hehuna ura parenahuna
kaivo pu najahi'ina nianaa roe puni ura ijí 'warave he'irono ataa apúsahuna.
4 'Ene pu nimaijaho ataa paapúsahuna kaivo ta'arohe mamiha sisei jihipuni ataa
apúsahuna.
5 'Enakaivo uneunecha maho'o hami 'ajoara'amana. 'Ene 'unama kisinijija kairane
namine ivenijarisi huni kaukara ijaho ve'amana. 'Enakaivo oni kaukara ka'ene Godira
mahajaho ve para'amana.
6 Ijihuni maijaho na toa ijuri swasa puna'i vene niusekujuta. 'Ena'omo nara vahuni
vea niroe apenu.
7 Na ajira ka'ene mamaiji 'arahuta. 'Enarejo iraka ka'ene nara vehunijaho niroe
paranana. 'E'eju'e na nimaaroiji 'unaname hiju.
8 'Ena'omo vea túna'i Natohwijara ariramaa huni i'esa ka'ene ranavu'e nunijihuna'e
namujaho 'otua veji'ina ariramaijara roamani veijino mihuna. 'Ene nanasu pana
kaivo ea maho'o ka'ene Hura rohuniji oja mahajija 'u'o vajihuna.

Huni Vu'aruna

9 'Enakúne mako harura vene 'unama same nuni ro'amana.
10 Ijihuni maijaho Timasiho iviamaa ikehuni mwe'a ike oja maharena na ranamie
Tesaronaikai va'ana. 'Ejume Kuresianisiho Karesia va'ana. 'Ejume Taitasiho Tarame-
siai va'ana.
11 'Enakaivo Rukura huhusu na hu'úmo hinu. 'Enakúne Maka aheve a hu'úmo
ro'amana. Ijihuni maijaho hu kaukara vajakaho ni'ima'ura'e ni'ajihuna.
12 'Enakaivo Tichikasiho na ranavume Epasasi va'ana.
13 'Enakúne vea ka'ene a ro'amajaho nuni ateha ka'ene nara Turoasi Karipasi'i
ranavujaho apene 'ee puka 'eke 'ee heha mama'ina 'aho'a ka'ene ijí navujija 'eka
ro'amana.
14 'Ene Arekisanita ka'ene kapa'e venujara na niho'o ni'ima'ura'e ruariha paranana.
'Enakaivo Natohwijara hura vena kaja'ina'e eha ija'ina mahuna.
15 'Enakúne núra najahujaho hu harura niname 'warumu jihuna'e a orono hu-
nuna'ijaho hami 'ajo'ara'amana.
16 Nara amura'e 'otui aruvujaho ea pina na pani'ajihana kaivo ranamie varanavara.
'Ena'omo veje Hu pununa'a sisea pavwiha'amana.

17 'Enakaivo Natohwijara na hu'úmo namine Hura harura mihana. 'Ejumakame
nuni vaji ira ikaho maho'o najahukame Jenitaru maho'o hejara. 'Ene na hanuha
ka'ene ea inahi'ini jihuni ira vaji 'ena apenie ruva'iara.
18 Natohwijara sisea ani ani'ina vajijija ni'ajihe aherime Huni kwai akúpi 'ahi
vahuna. Pinana mamaa ijaho aneja púsa pa'ana'e Huna. Ameni.

Túchamaa 'Ajoramujina

19 Pisirane 'ee Akwirane 'ee Onesiporasi oni kachi'inijija ijá 'ajora'amana.
20 Irasitasiho Koriniti hinu kaivo Turopimasi atamiji'i Mairitasi hinu.
21 'Enakúne marako 'unama same ro'eja'e iji'a atuata vea re'amana. Upurasira
'ajoravu'e Putenisine Rainasine 'ee Karotiane 'ee vwehu nuna ea maho'o ijipo
'ajoravu.
22 'Ene Natohwijaho oni 'aveniji'ine 'ee maiji vwihaniujaho a hu'úmuna.

Taitasi

Vuˈa Anejijihina

1 Na Poru Godoni pwea ˈee Jesu Keriso oni apasorua. ˈEne ea kaˈene Godira iji pijiha
jihipuni nimaaroa ˈee nimaiji henakame ariramaa hihuna najahu.
2 Ijí majama hihuna apehuna kaˈene Godi iraˈata paˈajara nitama nahama ˈwarumaji
ˈajaha hiju.
3 Huni vea apejume ike Huni vuˈakaho najahe ˈwaravume samaa renana. Godi
kaˈene núni Niˈajúhiˈinijara nara veˈurono ˈwarimana.
4 Taitasi nuni hariha nimaa kaˈene núni nimaaroa nikwinuˈini jihunaˈe veju. ˈEne
maiji vwihanú*ana* ˈee matauviˈina kaˈene Godi Amoho ˈee Jesu Keriso kaˈene núni
Niˈajúhiˈinijaho a huˈúmun*a*.

Taitasi Kureti Kaukara Vejiˈi Eruta Iji Pijihajina

5 Nara a Kuriti ranamau jihuni maijaho kaukara pwinanaˈa kaˈene namuji
veˈamarono avajuta. ˈEne arara kino nara ˈwaravu jaˈinaˈe eruta iji pijiˈamana.
6 A ea iji pijiˈamajaho ea kaˈene sisea vejiˈinijija papijiˈamana. ˈEnakaivo ea kaˈene
napara kwinu kwino saviˈinijino pijiˈamana. ˈEˈirakúne puni harihija Natohwijaho
nimaa rone sisea ani ani pavene ˈee emahwapuni ira papataararorahuna.
7 Ea kaˈene ˈajohaˈinijaho Godoni kaukara hami ˈajohareˈe nihoˈo araraˈe ˈuraha
onuna. ˈEne hu jarika parene ˈee marakuˈa paˈajime ˈee toa sisea huni harura hara
pahine ˈee ea majikari paˈanie ˈee monia ˈunama sisei jihunijaho paˈekahuna.
8 ˈEnakaivo hu apiora oja mihe hami ˈajoahuna. ˈEne maijiru oja mihuna ˈee hu
hami vwihajiˈi vehuna ˈee hu ea mamaa ˈee huni kaukara oja mihiˈi venuna ˈee hu oja
pahiaviˈina ˈee paˈurijiˈina.
9 Pu vuˈa kaˈene arimaaka pu najahujaho ija kisi apene puni unaˈi saname vejura.
Ijá veˈava jihunaˈe vuˈa kajara pu ea mapoka areri arira najahe ijara veje ea ˈahoˈa
kaˈene huaˈe ninavujija niˈajihe najahe pu nimaa rohuna.
10 Pu ea mapoka vuˈa kajaho pahene veju kaivo pu ira karokaha ˈwame iraˈata kajino
ea pisivisavura. ˈEne ea kaˈene sisa ˈuhuiˈinijipo ijaˈina vejura.
11 ˈEnaˈomo ea ijaˈina vejiˈinijija veje areva. Ijihuni maijaho uneunecha kaˈene
panajahuna saˈinijaho hine kachiˈina mahoˈo ruarahe najahu jihuni maijaho pu monia
ˈeki ˈahiuˈe ˈunama sisea hine avaju.
12 Puni ea pina poropetiaˈomo ijara ijaˈinaˈe ˈwaramana. Ja Kuriti ora naˈia mapoka
iraˈata apejura ˈee hanuha sisesa ˈee uchaha rukine ˈiruma isaˈora.
13 Ijí raka kaˈene hura ˈwarama kajaho nimaa ariramaa. ˈEnakúne a nihoˈo hami ira
kisi najahakame puni nimaaroijaho ija kisi apene puni unaˈi saname veˈavara.
14 ˈEˈirakúne Jua puni mamiha ˈee emaapuni tamana ani aniˈinijija ataa
paapús*a*ˈavara. Ea kaˈene nimaa nimaiji pataaroˈikaˈi ani vaˈajihipuni vuˈa ataa
paapús*a*ˈavara.
15 Ea mapoka puni oja vaja nihoˈo maa navujaho pu maaru vwihajura kaivo ea
kaˈene puni oja vaja sisea name panimaa rojujaho sisearu vwihajura. Puni oja vaja
nisakarasaha jihunaˈe pura uneunecha kaˈene kime vwihajujaho sisearuna.
16 Pu Godoni ea ˈúvu kaivo raka kaˈene pura vejuji nú kivujaho pu nimaa Godoni
ea pana. Pu nihoˈo sakarasahiˈini jihunaˈe Godoni ira pataarohura. Pura unenu pina
mamaa areri vehuna pana.

2

Emaina ˈEe Ea Maiuˈina Puni Vuˈa Nimaa Nimaijina

1 ˈEnakaivo a vuˈa nimaa ariramaa ijiru najaˈamana.
2 ˈEne emaa ˈuˈo ˈwarave areme sonasahe hine hura vene vwiha hami vwihane ˈee huni nimaaroa arira name ˈee oja aririji mihe ˈee masuani ajuarana hija.
3 ˈEne paranaha ˈuˈo ˈwaravakame pu ˈunama maaru vene pu majikari ea panamahe toa sisea puni harura hara pahija kaivo pu uneunecha kaˈene mai ijihunijiru najaˈavara.
4 ˈEne pu napara kaˈene maiuˈinijija najahe pu masuani mamaa hine paruhwaha oja mihe ˈee kasihwaha oja miha.
5 ˈEnareje pu puni vwiha hami ˈajohe ˈee nia pakairasahe ˈee puni sea hami ˈajohe ˈee paruhwapuni ira hene veja. ˈEjakame pu ea ˈahoˈa Godoni vuˈa areri sisea paˈwaˈavara.
6 ˈEne ˈunama nikwinuˈina kajino kivasa ˈuˈo ˈwaravakame puni vwiha hami ˈajoˈavara.
7 A ˈuˈo uneunecha mapoka kaˈene a veˈamajaho unama mamaaru vejakame pu ˈuˈo mamaaru veˈavara. A ea najaˈamajaho ariraru najahe pu ara raka kaˈene najahu jihuni hura veˈavara.
8 A nihoˈo vuˈa maaru ea najaˈamana. ˈEjakame ea pina a sisea areri paˈwaraˈamana. ˈEne ninakaraviˈinijija junave nú ira sisea areri paˈwaruˈavara.
9 ˈEne ˈunama kajihuna kajino pwea ˈuˈo ˈwaravaka puni mamaˈini jihipuni iraru hena veja. ˈEne najahakame uneunecha mapoka kaˈene pu veˈavajara puni mamaˈina teamanahuna. ˈEˈirakúne pu ira puna patuˈavara.
10 ˈEnakaivo pu puni mamaˈini jihipuni uneunecha maˈuˈumaa nesa paˈekakame pu nimaa vetihuna. ˈEjakame Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈini jihuni irijaho richama paraˈamana.
11 Ijihuni maijaho Godira maiji vwihanújara ea mahoˈo maranihuna apena roana.
12 Ijí Godoni maiji vwihaniˈinijara nú najuhe nú ˈunama sisea arehuna. Mweˈa kehuni ˈunama paitunume ˈee hami vwihajiˈi hine ˈee ariramaa hine ˈee mweˈi hina apena vaˈukaho Godoni ˈunama maijino vejiˈi hiˈavara.
13 ˈEnaˈomo nú vea kaˈene Hura rohuni vea mamaa kaji ˈajaha hine ˈee núni Godia kaˈene niˈimaˈurijaho ˈee núni Niˈajúhiˈina Jesu Kerisora eajarame roa arihuniji ˈajaha hiju.
14 Hu núnijihunaˈe kwamana. Nú sisei vaji hiˈeme nú Huni ea reˈavarono ˈeka ruvaˈuana. Hu nú venume Huni ea arimaa rene ˈee Huni ea kaˈene Hu mamaa nimaijihi rene ˈee nú mamaaru vehuna ura renau.
15 A unekakihi haruriji ˈi mahoˈo niˈajihe najahe ˈwaraˈamana. Veje ea ˈahoˈa a túa paveteˈavara.

3

Godoni Eapo Kara Ichá ˈina Vehunijina

1 Kúˈo huri ˈwarave pu vwihaˈavara. ˈEne puni ˈajohaˈina ˈee kamatia puni hari hine puni ira hene veˈavara ˈee mamaaru vehunaˈe amairiaraviˈi hiˈavara.
2 Pu ea ˈahoˈa paronahe ˈwarame ˈee paˈuraraˈavara kaivo ea ˈahopunaˈi mamaa vene ˈee ea ˈahoˈa oja vwihaniˈavara.
3 Nú marakoˈa hami pavwihane ˈee vuataa pahene ˈee pisimúuˈe nú hahijihuni ura ani aniˈina vene ˈee hahijara teamahuni jihuni pwea rejara. ˈEne sisea vaji hine ˈee ea ˈahopuni kukua kime itunume ˈee senuma paranúe ˈee ea ˈahoˈa puˈúmo sena vejara.
4 ˈEnakaivo Godi kaˈene núni Niˈajúhiˈinijara Hu mamaa vene ˈee ea oja ˈekaujaho najuhana.

5 'Enarena Hu nú ni'ajúha jihuni maijaho núra uneunecha mamaa arira'e vejakame
ijihuna'e ni'ajúhuna pana kaivo Huni numisaraa 'ee Huni 'Avena vajijino kú'o
nahenu'e somuhume nú ea maiu'ina rejara.
6 Godira Huni 'Avena Jesu Keriso ka'ene núni Ni'ajúhi'ini jihuni vaji maho'o
samuhana.
7 Huni maiji vwihanúani vajijino Hu venume nú ariramaa rejajihuna'e nú nimaa
rojujaho majama hihunijaho núni aachia'e renana.
8 Ike vu'a ka'ene nara ja 'waravukija nimaa nimaa'omo na ura ja 'unama kajaho
hina 'ejahi'i 'wavakame Godoni eijija na'ia mapoka mamaa kaji vehuniji hami hami
'ajo'avara. 'Ejakame ike 'unamakaho mamaakúne ijara ea ni'aji'amana.
9 'Ene ja ira ani ani'ina sisea karokaha aposaravura areme amuja nirisaravu-
jaho areme tamana nakaravujija are'avara. Ijija niho'o areri ea pani'ajihunakúne
are'avara. 'Ene ija'ina 'unama maa pana.
10 Ei pini ja pu'úmo ahuma hi'i kaivo hu veje ea 'aho'a ani ani vwihaja ka'avajaho
'aha no'o ruvi'i kave pa'areva ka'avajaho rotura'avara.
11 Ea ija'ina 'unama ka'ene maijaho niaremana. Ijihuna'e hu sisea venu. Hu ori'ini
huni ahija vene avanuna.

Túchamaa Ichá'ina Vehuniji Najahajina

12 Nara Atemasiho Tichikasi araki ranave oni vuhuna. 'Enakúne hu vu'a ka'amajaho
marako 'urine na Nikaporisi hijukúne roe na piuni'amana. Atuata veijaho na roe ijí
hihuna.
13 Sinasina 'otua veji'iniji'o Aporasi'o uneunecha ka'ene 'eka vahunijaho
ni'ajihakame papivusa'avara.
14 Ehu nuna najahakame kaukara mamaa vene 'ee iviamaa huni temukaho ahija
ni'ajihakame pu uneunecha puni iji veji'ina'e re'avara.
15 Ea maho'o iki na hu'úmo hijujipo 'ajoravu. 'Enakúne ea ka'ene nimairoa vaji oja
múhujija 'ajora'amana. 'Ene maiji vwihanii'inijara maho'o ja pu'úmuna.

Pairimani

Vuʻa Anejijihina

1 Poru Jesu Keriso oni tipurea ʻee núni vwea Timotiʻi Pairimani núni vwea kaʻene nú
oja mahe ʻee nú puʻúmo kaukara vejiʻini jihunaʻe veju.
2 ʻEe Apia kaʻene núni maʻinijaho ʻee Achipasi sorutia kaʻene núni napurijaho ʻee oni
sea vaji sosijihi punaʻe veju.
3 ʻEnakúne areve Godi kaʻene núni Oma ʻee núni Natohwa Jesu Kerisora maiji
vwihanúe ʻee matauviʻinijaho mihama.

Pairimoni Oja Kaʻene Mahajine ʻEe Huni Nimaaroijina

4 Na naʻia mapokaʻe nuni Godiji teimani ʻwaviʻi oni iha ʻurahe siporua ʻojura.
5 Ijihuni maijaho ara Godoni ehijaʻe mahoʻo oja mihe ʻee núni Natohwa Jesu nimaa
ronuji henare avajura.
6 Nara siporua kaʻene ʻojujaho raka kaʻene ara nimaa ronuji ea ʻahoʻa
ʻwaraʻamajaho maa rukinaʻe rehuna. ʻEne Keriso onijihunaʻe henaka mapoka mamaa
kaʻene oni vaji navujaho roe maa rukina rehuna.
7 Vwea nune ara ea oja mihujara rejuʻe na nihoʻo teamanime oja sonahie ʻee Godoni
ehija mapoka ijara niʻajihu.

Onesimasi Onaʻe ʻOna Vejajina

8 ʻEnajihunaʻe na Keriso oni vaji nimaa vejiʻi ʻwaravukúne ʻunama mamaa aririjiru
veʻamana.
9 Emaa oja mihujihuni hurijihunaʻe na a jarirame ʻwaravu. Na Poru kaʻene iviamaa
Jesu Keriso oni tipurea rena hiʻeme ema rejujara ʻwaravu.
10 Na nuni hariha Onesimasi kaʻene na tipurai hijiʻi nahume Godoni ea renanaʻomo
na hunijihunaʻe jarirame a ʻwaravu.
11 Hu nimarakuijaho oni unaʻa areri pavenana. ʻEnakaivo hu iviamaa oni unaʻa ʻee
nuni unaʻa areri vehuna.
12 ʻEnaʻomo na hu ranavuʻe ʻunama vuʻu. Na oja mahuri eiji ranavuʻe vuʻukúne
teamanaʻeje aheʻamana.
13 Na vuʻa maiuʻini jihuni hahi tipurai hiju. ʻEne na ura hu ranave nú huʻúmo hine
oni tiniji apene na niʻajihunaʻe ura reniu.
14 ʻEnakaivo a patea manaʻeje nara unenu pina ijaʻina vehuna arira paʻajihunaʻe na
paʻejahaukúne a ichaʻinaʻe mamaa vwihanu jaʻinaʻe veʻamana.
15 ʻEne vi ijihunaʻe hu a maʻuako ranamaʻi ani ru vaʻana. ʻEjakame a kúʻo huaʻe
apeʻamajaho ranave ani pavahuna.
16 ʻEnaʻomo hu iviamaakaho pwea kaivo pwea puni ʻunami jaʻina pana vo nuni vwea
kaʻene na oja mahujina. Ikaho nara hu oja mahujina vo iviamaa hu oni vuʻujaho
haharu pana vo Natohwi jihuni vaji vuʻujihunaʻe ijara marana asima paranana.
17 ʻEnajihunaʻe a nuni napura reʻamajaho areri nara vuʻakame a naaʻe aheʻama
jaʻinaʻe hu ahaamana.
18 ʻEne hu oni unenuʻu pina siseʻi vene ʻee hu oni unenuʻu pina apenana reʻamajaho
nuni chimua ʻahi munaʻamana.
19 Na Porura ike asura kaho nuni iji vejujihunaʻe nara ijihuni eha vehuna kaivo
areʻeje na ike ʻwaravuma nuni chimua onunaʻi namu ijaho oni hiijina.
20 Iʻa nuni vwee! Natohwi jihuni vaji na niʻajiʻamana. ʻEje Keriso oni vaji na oja
sonahiʻamana.
21 Na ara hene vehuniji nimaa rojiʻi pasia ikaho onaʻe vejujihunaʻe na nihejujaho
nara ʻwaravukaho a venareje ʻahoʻa huri vehuna.

22 'Ene ija'ina'e veji'i nuni tinia amairi'amana. 'Ejakame Godira oni siporua eha veje
na vu'e a kauta.

Túchamaa 'Ajoramajina

23 Iparasi nuni napura Jesu Keriso oni tipureijara hinujara 'ajoramu.
24 'Ene Maka ho Arisitakasi ho Timasi ho 'ee Ruku ka'ene nú pu'úmo kaukara
veji'inijipo 'ajoravu.
25 Natohwa Jesu Keriso oni maiji vwihanii'inijaho oni 'aveniji'i hinama.

Hipuru

Godoni Vuˈa Huni Harihijihuni Vaji ˈWaramajina

1 Nitama Godira vea ani aniˈinijino Huni vuˈa ˈunama ani aniˈinijino poropetia ˈwaravumakame amuhu núna najahara.
2 ˈEnakaivo ike vea túchamaikaho Hu Huni Harihi jihuni vaji nú ˈwarumana. ˈEne Godira aachiˈa mahoˈokaho Hunaˈe rehuna nahama ˈwaramana. ˈEne Huni vaji ˈuˈo mweˈa vene ˈee uneunecha mahoˈokaho vesihana.
3 Godi Hu icháˈinijaho Hariaha ijaˈinaˈomo Hu najuhana. Hariahijara raka kaˈene venajaho Godi ijaˈina venuna. ˈEne Huni harurijino uneunecha mapoka kaˈene maira ˈwaraˈeme rejajija Hu ˈuninamiuˈe puni tiniji navura. ˈEnavo Hu kwama núni sisea sovume paranajaho akúpa huni Godi niˈimaˈuri jihuni ija manaˈinijaˈi tinia kaˈene Hu taˈarohuniji asuma hinana.

Godoni Harihijihuni Nimaa Nimaijina

4 Hu nihoˈo Godoni ˈona ojiˈina asitaha paranana. ˈEne Huni ihijaho niˈimaˈura ˈona ojiˈina puni iha asitahana.
5 Godiho Huni Hariha ijá ˈwama
A Nuni Hariha. Iviasi Na Oni Oma reju ˈwamana.
Ijaˈinaˈe ˈona ojiˈina pina paˈwaramana. ˈEne kúˈo Godi ijá ˈwama
Na Huni Oma reje Hu Nuni Hariha rehuna ˈwamana.
6 Godira vea kaˈene Huni Hariha ranavume iki mweˈi roani veijino Godi kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
Veje Godoni ˈona ojiˈina mahoˈo Hu oja maˈavara ˈwamana.
7 Hu Huni ˈona ojiˈina rone ikaˈina ˈwaramana.
Hu Huni ˈona ojiˈina hwasisia saˈine ˈee Hu pu venae Huni pwea vena harura punaˈi rehuna ˈiamana.
8 ˈEnakaivo Huni Hariha rone ikaˈina ˈwaramana.
Oo Godi! Oni toronuijaho majama nama apena vaˈuna. Oni kini huni harurijaho Oni ariramaa vajijino najuhu.
9 A iraka ariramaiji oja mahu. ˈEnavo siseijija A senamuna. Ijihuni hahi Godi, Oni Godijara ˈwerua kaˈene teamanama parahunijino A useteˈikaˈi ea ˈahoˈa pausetiana ˈwamana.
10 ˈEne kúˈo ikaˈina ˈwaramana.
A Natohwa! Mweˈa kehuni anejijaho Ara venana. ˈEne akúpa ˈee uneunecha kaˈene navujija Oni isura.
11 Pu paˈareˈeja vo A majama hina apena vahuna. Pu ateha punaˈi sahasa rehuna.
12 Ara pu ateha punaˈi tahuahuna. Pu atehapo siserasahu jaˈinaˈe pu ˈuˈo siserasahuna.
ˈEnakaivo A aniˈina parehuna vo A majama ijaˈina hina apena vahuna ˈwamana.
13 ˈEnakaivo Hu Huni Hariha ijá ˈwama
Nuni ija manaˈinijaˈi asuma hiˈeje Na Oni naka Oni mumora hari irechahuna wamana.
Ijaˈina ˈona ojiˈina pina paˈwaramana.
14 ˈEnavo ˈona ojiˈinijija pu ma pwea. Pu ˈavenaˈomo Godira irechamiuˈe ea irahipo maranihuna apejajihi ˈajoahura.

2

Maranúani Nimaa Nimaijaho Ija Kisi ˈUnahunijina

1 Ijihuni hahi nú iraka kaˈene hejajaho hami hami hena vwihaˈavara. Vejuroˈikaˈi nú ˈunama ani rovaˈejakúna.

2 'Enavo 'ona oji'inapo vu'a ka'ene 'waravajija ani'ina parehuna. 'Ene ea sisesa ijija 'ee vupahevura ijá eha areri vajihuna.
3 'Ena'omo nú marania parahuniji pataaro'avajaho nú eha sisea ka'ene apehunijaho ichá'ina asina'eja? Ijihuni maijaho Natohwijara 'waramana'omo ea ka'ene hejajipo ijaho nimaa 'wavara.
4 'Ejumakame Godira ijí nimaa 'iamarena najahajaho aacha 'ee uneunecha ani ani vejuma rene 'ee ea areri pavehuniji vejume ea oja hwa'usahara. 'Ene Godoni 'Aveni jihuni swara ea irá vaja'iro ura renajaho Hu vajahuna.

Ea Ka'ene Nú Aheruma Roume Maranúajina

5 Ijihuni hahi mwe'a pini ka'ene rohunaka 'waravujaho 'ona oji'ina mwe'a kajaho pa'ajohuna.
6 'Enakaivo ea pini Godoni ira vaji vena ika'ina 'waramana.
Emaijaho iraka'omo A hine hu vwihano? Emaa Puni Harihijaho iraka'omo A hina Hu vwihananamo?
7 A emaa venajaho Godoni 'ona oji'ini jihipuni hari ma'uako hihuna venana. 'Enavo A Huni pinana vejuma 'urine 'ee Huni iha ahasirimana. Ara Hu iji pijaharena Ara Oni iji raka ka'ene venajaho Hura 'ajoahuna vajahana.
8 Ara uneunecha maho'o Huni mumora hari irechamana 'wamana.
Nú uneunecha maho'o 'wavujaho pina paasinavara rona 'wavura. 'Enakaivo nú mai'o uneunecha 'aho'a ka'ene Huni hara panavujija pakivura.
9 'Enakaivo nú Jesu kavara. Vea ma'uako Hu 'ona oji'ina puni hari hinana. Ijihuni maijaho Hura núnijihuna'e kwamana'omo Godira vejume Huni pinana 'urine 'ee Huni iha ni'ima'ura renana. Godira maiji vwihanúajara rejume Jesuho ea mapoka ka'ene mwe'akaki hiju jihipuna'e kwamana.
10 Godira uneunecha mapokakaho Hunijihuna'e venana'omo Hu areri Huni harihija mapokijihi puni pinana veje 'urihuna. Ijihuni maijaho Hura ahija ka'ene apena jihuna'e pu maraniajaho nimaa nimaa renana.
11 'Ena'omo Jesuho 'ee ea ka'ene Hura venaume ariramaa rejajija pu pu'úmo ahuma Oma kwinuna. Ijihuni hahi Hu nú 'u'uhu Nuna 'ee ma'ipu Nuna 'ú'iro venujaho pajumuna.
12 Hu ika'ina 'waramana
Na Nuni vwehijija Oni iha rone pu 'warahuna. Na sosi epuni vaji A rone javaa vene ta'arorahuna 'wamana.
13 'Ene Hu kú'o ika'ina 'waramana.
Nuni nimairoa Huni vaji nahuna 'wamana.
'Ene Hu kú'o ika'ina 'waramana
Ike kaha! Na 'ee harihija ka'ene Godira vajihajihi kiha! 'wamana.
14 Ijihuni maijaho Godoni harihijijija emaijihuna'e pu haha 'ee 'aa rukina. 'Ejume Jesu 'u'o roe haha rukina rene 'ee 'aa rukina rejume emaapuni 'unamiji nahejara. Hu Emaa renajihuna'e Hu areri kwahuna. Setanira kwamasahuri harura ka'ene 'unanamuji Jesura kwavakame harura kajaho tira'usaha para'amarono ijihuna'e Emaa renana.
15 Ike 'unama nikwisu'inakino ea ka'ene kwahuna juvi'ini jihipuni pwea rena hijuji ni'ajiha kwamana.
16 Nú niheju. Jesura roajaho Hu Eparahami oni amuhija ni'aji'ahauma roana kaivo Hu 'ona oji'ina pani'aji'iro roana.
17 Ijihuni hahi Jesuho emaa ichá'ini ja'ina'e Hu 'u'o ija'ina'e renana. Ijihuni maijaho Hu areri hami 'ahúe 'ee núni Ni'ajúhi'ina rena Godoni una'i majama 'ajouhuna. 'Ene Hu areri emaapuni swasa vejakame puni sisea pa'arehuna.
18 'Enajihuna'e Hu ori'ini va'e ahija apene 'ee venaka vaji va'ana. 'E'ira'omo nú ahija ape'eja ho venakúa vaji va'avajaho Hu areri ni'ajúhuni jihuna'e avanana.

3

Jesuho Niˈajúhiˈina Natohwa Kaˈene Mosisi Asimajina

1 ˈEnajihunaˈe vwehu nuna ariramaa Godoni ehija kaˈene Godoni ari vaˈiro vaˈukije
Jesu Godoni Apasoru ˈee Niˈajúhiˈina niˈiniji nú rona ˈwaravuji vwihaˈavara.
2 Hu Godi kaˈene Hu iji pijaha jihunaˈi majama hami venuna. Areri Mosisira Godoni
vuˈa ˈwavuri sei uneunecha mapoka kaˈene navuji majama hami venujaˈina venana.
3 Mosisi oni pinana kaˈene taˈarohunijaho Jesuni pinana kaˈene taˈarohunijara
nihoˈo niˈimaˈura. Areri ara mavarasaˈina kaˈene vejaji taˈarohujaho ea kaˈene ara
kaji venaji taˈarohujara asima paranana.
4 Ara kwinu kwino ea kaˈene ara vejiˈinijara venuna kaivo Godiho uneunecha
mahoˈo Hu vesihana.
5 ˈEnakaivo Mosisiho pwearu rene Godoni sei majama hami ˈajohiˈi venuna. Hu raka
kaˈene kame henajaho túnaˈi ijija rona ˈwarahuna.
6 Keriso kaˈene Godoni Harihijara majama hami Huni sea ˈajohuna. ˈEnaˈomo nú
nimaa rojiˈi ija kisi ˈunanama hina vaˈe uri useˈavajaho nú sea kajina.

Godoni Ehipo ˈOjuta Hwena Hihunijina

7 Ijihuni hahi Godoni ˈAvena ikaˈina ˈwaramana.
Iviasi ja Huni ira heˈavajaho
8 ja joni oja paveja kisina reˈama. Areri Isureri opo nechi riri Godinaˈi ninakarame ˈee
pataarohe ˈee vena kavajaˈina paveˈavara.
9 Nechiˈa kajine joni opipo Na pu ajihukiviˈi pu hine Na vena kivara. Nara raka
kaˈene ea areri pavehunaka juara mapoka mapoka (40) vaji vejujaho pu nikaviˈi
pataarorihara.
10 ˈEjumakame Na ike amuja kaˈene hijukipo ajinivumakame Na ikaˈina ˈwaravuta.
Puni ojijaho veko veko nikwinu Na túchahehunijiruna. ˈEne raka kaˈene veˈavarono
ˈwaravujaho pavejura.
11 Nuni sena vaji ikaˈina ˈwaravuta. Pu nihoˈo Nuni tinia kaˈene ˈojuta hwena
hihunijaho pavaˈe useˈeja ˈiavuta.
12 ˈEnakúne vwehu nuna hami vwihaˈavara! Vejuroˈikaˈi joni oja sisea ˈee panimaa
rojujara veje Godi kaˈene majama hijiˈiniji túchahaˈejakúne vwihaˈavara.
13 ˈEnajihunaˈe iviasi ˈwarumu kajaˈinaˈe veku veko ˈwame niˈajaraˈavara. Vejuroˈi
joni vaji ea pina siseijara pisimie huni oja kisimaˈura rehuna.
14 ˈEnavo nú ija kisi ˈuname marako nú hami vejajaˈinaˈe hami vena vaˈe uri
useˈavajaho nú Jesu puˈúmo Huni uneunechijaho ahuma ˈekahuna.
15 Ruramareˈe ˈwaravukaho parunamiˈavara.
Iviasi ja Huni ira heˈavara. Ja joni oja paveje kisina reˈama. Areri Isureri opo
ninakarame pataaroriha jaˈina paveˈavara ˈiamana.
16 Ea ijija irahipo Huni ira hejiˈi Godinaˈi ninakarame ˈee pataarohare? Ea kaˈene
Ijipiti rene Mosisira aherama roajipo avajare?
17 ˈEne ea irahipo juara mapoka mapoka (40) vajijaho Godi vejume ajimane? ˈÚ ea
kaˈene nechiˈi sisea vejumakame kwamasahajine?
18 ˈEe ea irahijaˈe Godi Huni sena vaji pu pavaˈe Huni tinia kaˈene ˈojuta hwena
hihunijaho usehuna ˈwaramane? ˈÚ Hu ea kaˈene Huni ira hene pavejujihi rona
ˈwaramane?
19 Ijihuni hahi nú iviˈa kivujaho pu Huni ˈojuta hwena hihuni tinijaho pavahuna.
Ijihuni maijaho pu Godi panimaa roju.

4

1 Nú vaˈe ˈojuta hwehunijaho Godi nahama ˈwaramanaˈomo majama ijaˈina namu. Ijihuni maijaho ja ea ˈahopo ijí pavahuni jihunaˈe tea junumuna.
2 Godira ˈojuta hwehuni tinijaho amairiaramana. ˈEnaˈomo ijaho vuˈa maa maiuˈina kaˈene iviamaa nú ˈwarumukaho nikwisuˈina kaji pu ˈwaravara. ˈEnakaivo ijí vuˈa kajara pu niˈajihuna pana. Ijihuni maijaho Godira raka kaˈene ˈwaramajaho pu panimaa rojara.
3 ˈEnavo nú ea kaˈene nimai rojiˈinijiru ijí Huni ˈojuta hwena hijuri tinijaho vahuna kaivo ea kaˈene panimai rojiˈinijija Godi ikaˈina ˈwaramana.
Nuni sena vajijino ikaˈina ˈwaravuta. Pu nihoˈo pavaˈe Nuni tinia kaˈene ˈojuta hwehunijaho useˈeja ˈiamana.
4 Nú nihejura. Godoni ira vaji vea iropu noˈo ijí rone ikaˈina ˈwaramana. Na kaukara vena vaˈu vaˈu vea iropu noˈo ijaho ˈojuta hwena hijuta ˈiamana.
5 ˈEne Godoni ira pina vaji ikaˈina ˈwaramana. Pu Nuni ˈojuta hwena hijuri tinijaho pavaˈe useˈeja ˈiamana.
6 Ijihuni hahi Godoni ˈojuta hwejuri tinijara namujaho emaapo ijí vahuni jihunaˈe namu. ˈEnakaivo ea kaˈene marako vuˈa maa maiuˈinake hejajija pu tinia kajaho pavaˈara. Ijihuni maijaho pu Godi panimaa rojara.
7 Ijihuni hahi ˈojuta hwena hihuni tiniji vahunaˈe Hu vea pina amairia ranamana. ˈEnaˈomo vea kajaho iviamaina. Godira vuˈa kaˈene nimarako pu ˈwaramajaho Hu kúˈo Teviti ˈwaramarena ikaˈina ˈwaramana.
Iviasi ja Huni ira hena veˈavara vo joni oja paveje kisina reˈama ˈwamana.
8 Ike ˈojuta hwena hihuni tinia maiuˈinakaho Kenani Josuara aherama vaˈe arumajaho parona ˈwaravu. Ijí tinia kaji reˈipisa Godiho ˈojuta hwena hihuni tinia pina parona ˈwaravaˈa.
9 Ijihunaˈe vea pina namunaˈomo Godoni ehija Sapati kaji ˈojuta hwehuna.
10 ˈEnaˈomo ea irara Godoni ˈojuta hwejuri tinia kaji vaˈajaho huni kaukara kaˈene venajara paˈarejume ˈojuta hweˈiro vaˈana. Areri Godira Huni kaukara ve paramarena ˈojuta hwena jaˈinaˈe hwenana.
11 Ijihuni hahi nú harura venareje ijí ˈojuta hwena hihuna kaji vahuna. ˈEnavo ea irahipo panimaa roˈavajaho areri Isureri opo panimaa rojajaˈinaˈe veˈava jihunaˈe pu tinia kajaho pavahuna.
12 Godoni irijaho maiˈo hijiˈini harurijara ituˈoˈuna paranana. Huni enijaho soˈwa kaˈene ˈena ronu ronujaho asitaha paranana. ˈEnaˈomo soˈwa kajihuni enijara nuni ura ˈee vwihijaho ˈuhua aruma vaˈe ˈeˈuhuna. ˈEnareje núni oja ichá'inijaho najuha parahuna.
13 Uneunecha mapoka kaˈene venaji pakiˈeje nahuna paˈamaa. ˈEne uneunecha mapokakija Huni nia ˈahijaho samaumaa areri maisu namijujaˈina. Ike Godikara raka kaˈene nú vejujaho veje samaahiravakame nú ijihuni maijaho Hu ˈwarahuna.

Jesuho Niˈajúhiˈina Natohwa Kaˈene Arira Nimaa Nimaijina

14 Ijihuni hahi Jesu kaˈene Godoni Harihijaho núni Niˈajúhiˈina Mavarasaˈina Niˈimaˈurijara akúpi ˈahi vaˈana. ˈEnaˈomo nú ijihunaˈe Hu ija kisi ˈuname nimaa rojiˈi hina apena vahuna.
15 Ike núni Niˈajúhiˈina Niˈimaˈurakara núni ajuasinijaho hena kamuna. Ijihuni maijaho venakúa kaˈene nú vaˈe aruvukaho Hu ˈuˈo ijaˈina vaˈe arumana vo Hu sisea kwinu pavenana.
16 ˈEnakúne núni Godi mavwihanúa aremu jihuni toronu rori pajuˈikaˈi Huni unaˈi vaˈajiva. ˈEˈavajihunaˈe Huni numisaraa ˈee mavwihaniiˈinijaho nú pivusaˈavajaho Hu niˈajúha vajúhuna.

5

1 Nitama sosi puni niˈajihiˈina natohwa emaaˈe iji pijahuˈe hura emaa ˈahoˈijihi punijihunaˈe Godoni unaˈi niˈajihuna. ˈEjukame pura puni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke punijihunaˈe Godoni swasa venana. ˈEne kúˈo puni sisei jihuni swara kaˈene ˈeka roe vajahujaho hura ˈeke puni sisei jihunaˈe swasa venana.
2 ˈEne hu emaaˈomo hu areri kiviˈi ea kaˈene pivusahiˈina ˈee ani ani ro vaiˈiniji niˈajihuna. Ijihuni maijaho hu ijaˈini jihuni hahi hu areri niˈajihuna.
3 Ijihuni hahi hu ea ˈahopuni sisei jihuni swasa vene ˈee huni sisei jihuni swasa ˈuˈo venúna.
4 Ei pini hu maoriˈini urareje niˈajihiˈina natohwa rejakame ea na taˈaroriha roˈamajaho hu parehuna. ˈEnakaivo Godira Eroni iji pijaha jaˈinaˈe pijaˈamaji rehuna.
5 Ijihuni hahi Kerisoho Hu oriˈini taˈarosaravakame ijihunaˈe NiˈajihiˈinaNatohwa rehuna pana. ˈEnavo Godi kaˈene ikaˈina ˈwaramajara
A Nuni Hariha ˈee Na iviasi Oni Oma ˈwamajara iji pijahana ˈwamana.
6 ˈEnakaivo ea pina Godoni ira vaji vena ikaˈina Hu rona ˈwaramana.
A Merakisiteka oni amujaˈomo NiˈajihiˈinaNatohwa kaˈene majama hina apena vahunijina ˈwamana.
7 Vea kaˈene Hu iki mweˈi hinajino Hu pakwahuniji niˈajaˈamarono Godoni siporua ˈonarena ira ajira ˈee niraviˈi jarimana. Hu Godoni siporua ˈonajihuni maijaho Hura Huhusu niˈajahuni jihunaˈe ˈonana. ˈEjumakame Godi Huni siporua henajihuni maijaho Hu Godoni hura venana.
8 Jesu Godoni Hariha vo ahija kaˈene Hu apena jihunaˈe Omahoni ira hene vejiˈina renana.
9 Ijihuni hahi Godira vejume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa ariramaa renana. ˈEnaˈomo Jesuho majama hihuni Anesuraˈomo ea irara Huni ira hena veˈamajaho hu majama hihuna.
10 Jesu Merakisiteka oni amujaˈomo Godira Hu iji pijahume Hu NiˈajúhiˈinaNatohwa renana.

Nimairoa Patúchahahuni Jujuvua

11 Nú Huni vuˈa ˈahoˈa mapoka ˈwarahuna vo ja pahehuna kivu. Ijihunaˈe nú ichá ˈina vuˈa ja ˈwarave heˈeja?
12 Ja Godoni ea nitama ora. ˈEnaˈomo ja areri ea ˈahoˈa najahune saˈina. ˈEnavo ea ˈahopo roe ja niˈajihe Godoni ea maiˈo rejare puni vuˈijaho ja kúˈo ˈwarahuna. Ja areri musia saˈinaˈomo ja musaru iju kaivo ˈiruma kaisina ja paijura.
13 ˈEnaˈomo ea irara musaru ijiˈi hinujaho hu maiˈo Godoni ira ariramaijaho areri pahenu jihunaˈe hu musia.
14 Godoni ea emaakina rejajija puni ˈirumijaho kisina. Pu opuipo rakijara maa ˈee rakijara siseijaho nasarama hena kaviˈi maijiru vejura.

6

1 ˈEnakúne Keriso oni ea maiˈo rejari vuˈa hura hara pahine nasaraviˈi naˈavara. ˈEnavo harura vena paramareje Keriso oni vaji emaakina reˈavara. ˈEnajihuni hahi nú kúˈo ˈunama vuˈe sisea areha ˈiahuni vuˈa paˈwarame ˈee Godi nimaa roha ˈiame hura hara paˈwarahuna.
2 ˈEne kúˈo paˈunama vuˈe toa samauri vuˈa ˈee ija húmata ˈahi irechamiuri vuˈa ˈee kwamasahiˈinijipo kúˈo ˈurihuni vuˈa ˈee ˈotua vene majama eha sisea apehuni vuˈa kúˈo hura hara paˈwarahuna.
3 ˈEnajihunaˈe Godoni ura reˈamajaho nú ijaˈina vehuna.
4 Ikaho ea kaˈene hanajiˈina nihena kavajihipuni vuˈa. Pu akúpa huni swara mamaijaho niapene ˈee Godoni ˈAvena apejara.

5 'Ene pu Godoni irijihuni maijaho hene 'ee harura ka'ene mai'o rohunijija nihena kavara.
6 'Enakaivo pu Godi ranama va'ajihuna'e pu puni sisea vwihana temukave are'ika'i kú'o 'unama rohuna areri pana. Ijihuni maijaho pu kú'o Godoni Harihiji korosi 'ahi 'anae ranavu'e Hu jumuja'ina vena avaju.
7 Godira juara meji'iniji merajaha jihuna'e neha pinare'e kukua huna 'urina marasahura.
8 'Enakaivo juasi'a kajara ija oma rukine 'ee 'witita ijipo 'urine rare'avajaho juasi'a maa pa'ana renana. Ijihuna'e juara anesurijara namahareje veni jae rehuna.
9 Ehu núne ka'ene nú ja oja mihukije nú 'waravu jihuni maijaho ja ija'ina 'iamareje 'warahuna pana vo joni maijara ijija asitahana. Ja Godoni ea renareja marania ja'ina'e hina vahuna.
10 Godi nimaa nimaa'omo ja Huni iha 'ahijino kaukara ka'ene veji'i Hu oja mahe 'ee jara Godoni ehija ka'ene oja mihare'e ni'ajihe apena vai'i hijukaho Hu paruhuna.
11 Núni urijaho jara ea ka'ene oja mihujaho majama nama apena vahuna ura renua paranu. Ijihuni maijaho raka ka'ene ja 'ajaha hijujihuni maijaho nimaa roe 'e'uje kahuna.
12 Ja paucha'asa'avara kaivo ea ka'ene Godi nimaa rone raka ka'ene nahama 'waramaji ape'iro 'ajaha hijuja'ina'e hi'avara.

Godira Nimaa Nimaa Ka'ene Nahama 'Waramajina

13 Godira Eparahami nahama 'waramajaho Hu ichutoa papikivi'i 'waramana. Ijihuni maijaho ea pini Hu asima hihuna pana. Ijihuni hahi Hu Huni iha 'urahi'i nahama 'waramana.
14 Hu ika'ina 'waramana. Na a nimaa nimaa merajahuna. 'Ene Na nimaa nimaa a vena'e oni amuhija mapoka mapoka rehuna 'wamana.
15 'Enajihuna'e Eparahami nahama 'warama kaji masuani 'ajaha hina va'u va'o va'e piunamana.
16 Ea pu ichutoa pikivujaho pu asitahi'ini jihipuni ihi 'urihi'i ichutoa pikivura. Ija'ina ka'ene pu vejujaho pu ira'asina pa'wa'avarono avajura.
17 'Unama nikwisu'ina kaja'ina'e raka ka'ene Godira nahama 'waramujaho Hu venuna. 'Ena'omo ea ka'ene Godira nahama 'waramajija Godiho Huni vwiha ani pave'ena 'wavi'i hihuna'e Godi ura rena paranu.
18 Ijihuna'e Godiho Huni ihi 'urahi'i nahama ea 'waramuna. Ike no'okija ani ani vehuna pana. Ijihuni maijaho Godiho ira'ata areri pave'ena. Ijihuni hahi nú ea ka'ene Huni niha vaji va'ajija nú paju'ika'i Hu raka ka'ene nahama 'waramajaho ija kisi 'unanama hihuna.
19 Ike nimairoa ka'ene nú apejakaho núni 'avena ni'ajahe niho'o kikisina rehunijina. Ike nimaaroakaho nimaa nimaa 'ee kikisina namihunijine 'ee ateha ka'ene tanumana-maji areri va'e aruhunijina.
20 Jesura ijí ateha ka'ene tanumanama jihuni vajijaho núnijihuna'e Hu va'e urana arumana. Hu Merakisiteka oni amuji jihuni vaji Ni'ajúhi'ina Natohwa rena hinu.

7

Merakisiteka Ni'ajihi'ina

1 Merakisiteka Serami opuni kinia 'ee Godi Ichutoi Maa ka'ene ni'ima'uri jihuni ni'ajahi'ina natohwa. Vea ka'ene Eparahami va'e kinia mapokijihi pu'úmo ajira vene hura rarene 'anie parana roumakame Merakisitekara 'unamutoi piuname Eparahamiho merajahana.
2 'Enarena Eparahamira ajira vene kinia 'anii rana'ika'i puni kukua mapoka 'eka roana. 'Ena'omo kukua kajihuni taisijaho Godona'e pwinana'a Merakisiteka

vajahana. Merakisiteka 'wavujihuni maijaho Kinia Ariramaa 'ee hu Seramiopuni kinia. Serami 'wavujihuni maijaho Matauvi'ina.
3 Merakisiteka oha oma pa'ane 'ee hu amuja ichihi rena roajaho paheji'ina. 'Ene hu nahejajaho pahena pakame 'ee huni hia aneja púsa paheji'ina. 'Enakaivo hu majama ni'ajihi'ina rena apena va'ana. Hu Godoni Harihiji vare'ina.
4 Merakisitekara hu ichá'ina ni'ina renaji vwihaha. Eparahami Isureri opuni ea tamanijara huni kukua taisi pwinana'a vajahaji vwihaha.
5 'Ene Rivai oni amuhija ka'ene ni'ajihi'ina rejajipo Mosisi oni tamanijara 'warama ja'ina'e taisi emaapuni vaji nianae 'ee puni kachi'ina vaja 'u'o nianaara.
6 'Enakaivo Merakisitekaho hu amuja ichihi rena roajaho pahene 'ee Rivai oni amuja vaja parena roana vo Eparahamira Merakisiteka taisi vajahana. 'Ene Godira Eparahamiho nahama 'waravi'ina vo Merakisitekara merajahana.
7 'Enavo ea mapoka paninakaravu vo nihena kavu. Ea ka'ene ea pina merajahujaho hura hu asimajihuna'e avanu.
8 Jua puni sosi 'ajohi'inijija ea pununa'i taisi vejura vo pu kwamasahura. 'Enakaivo Merakisitekaho 'u'o ea hununa'i taisi vejura vo hu majama hina apena va'ena.
9 Rivaiho Eparahami oni 'aa rena na'eme Eparahamira taisi ka'ene Merakisiteka vajahajaho Rivai 'u'o huni taisi vajahu ja'ina renana.
10 Rivaiho panaheji'ini veijino Merakisitekara Eparahamiho piunamana.
11 Rivai epo kaukara ka'ene vejujara reje nú Godoni ea re'ipisa rakijihuna'e Godi núni ni'ajúhi'ina Eroni oni vaji paranavume ro'eme Hu Merakisiteka oni vaji ranavume roane?
12 'Ena'omo sosi ni'ajihi'ini jihipuni 'unamijaho ani'ina rene 'ee varapiji 'u'o ani'ina renana.
13 Ijihuni hahi núra Ea ka'ene rona 'waravujaho amuja ani'ina rona 'waravu. 'Ene Huni amuhija ea pina swasa vejuri tini kaukara paveji'ina rona 'waravu.
14 'Ene na 'waravujihuni maijaho nuni Natohwa ka'ene Juta oni amuja vaji rena roaji rona 'waravu. 'Enavo Mosisira Juta oni amuja vaji ea pina sosi ni'ajihi'ina parehuna 'wamana.

Ea Pina Ni'ajúhi'ina Merakisiteka Vare'ina

15 Ni'ajihi'ina pina Merakisiteka vare'ina ka'ene roajaho samaumaa renana.
16 Hu roe Ni'ajihi'ina renajaho Rivai opuni tamana vejakame Hu Ni'ajihi'ina rehuna pana. 'Enakaivo Huni hiijihuni harura majama namajihuna'e Hu ni'ajihi'ina renana.
17 'Ene Hu rone ika'ina 'waramana
A majama Ni'ajihi'ina Merakisiteka vare'ina rena apena vai'i nahuna 'wamana.
18 Ni'ajihi'ina rehuni varapa mapokijija maho'o 'eka ani irechavume paranana. Ijihuni maijaho varapa kajija ajuarasahe harura parajara.
19 Ijihuni maijaho varapijara rejume ariramaa parejara. 'Ene iviamai ijihuni tinijaho unenu pina mavarasa'ina apejara. Ijihuna'e ijaho Godoni nini roajina.
20 Godira Huni iha 'urahi'i A majama Ni'ajihi'ina rena apena vahuna 'wamana.
21 Pu ichutoa pikivi'i 'warave ni'ajihi'ina rehuna pana kaivo Godira Huni ihi 'urahi'i Jesuru ika'ina 'waramana.
Natohwijara Huni iha 'urahi'i raka ka'ene 'waramajaho ani pavehuna. A majama Ni'ajihi'ina rena apena vahuna 'wamana.
22 'Enajihuni hahi Jesu Huhusu ike nahama 'waramakaho veje marana parahuna.
23 Nitama sosi ni'ajihi'ini jihipuni ani'inijaho ikena pu sosi ni'ajihi'ina ea mapoka rejura'omo ea kwinu kwamujaho ea pini huni tinia apena apenuna.
24 'Enakaivo Jesura ea Ni'ajihi'ina renajaho Hu majama hiji'ini jihuna'e Hu Ni'ajihi'ina rena apena vahuna.

25 Ijihuni hahi ea irara Jesuni vaji Godoni nini roˈamajaho Jesu areri venae majama marania apena vahuna. Ijihuni maijaho Hu punijihunaˈe majama hine pu vahaname puamu vena apene vahuna.
26 Núni NiˈajúhiˈinaNatohwa ijaˈinijaho mavarasaˈina. Ijihuni maijaho Hu ariramaaˈe ˈee sisea pane ˈee sisea pavwenaviˈina. Hu ea siseijihi puˈúmo nikwisuˈina pana. ˈEnajihunaˈe Hu ˈunama ahasirime taˈarohunijaho uneunecha asitaha paranana.
27 ˈEnavo Hu veku veko swasa pavenuna. Areri sosi niˈajihiˈina natohwepo vejujaˈina pavenuna. Ijihuni maijaho pu marakuˈa puni sisei jihunaˈe vene ˈee ijiˈa ea ˈahopuni sisei jihunaˈe venareˈe avajura. ˈEnakaivo Jesura ijaˈina kaˈene venajaho Hu ˈaha kwinu ea mapoki jihipunaˈe korosi ˈahi swasa venana.
28 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Mosisi oni varapa tamana ijihuni hari niˈajihiˈina mamaˈinijija rejara vo pu emaijihunaˈe areri pana. ˈEnavo varapa tamanijaho vajihuma paraˈeme Godira Huni ihi ˈurahiˈi Hariaha iji pijahana. Ijihunaˈe Hariaha vejume majama ariramaa renana.

8

Jesu Núni NiˈajúhiˈinaNatohwa

1 Nara ˈwaravu jihuni vuˈa nimaa nimaijaho ikena. Núni NiˈajúhiˈinaNatohwijaho akúpa ˈahi Godi niˈimaˈuri jihuni toronua kaˈene namujihuni toi ija manaˈinijaˈi asuma hinu.
2 ˈEnaˈomo Hu Huni harai ara nimaa nimaijino Huni kaukara nimaa nimaa venuna. Ijí ara kajaho Natohwijara venana vo emaapo iji vehuna pana.
3 ˈEnavo Juapuni sosi niˈajihiˈinapo Godi vajahu ˈwaviˈi swasa vejura kaivo núni NiˈajúhiˈinaNatohwiji ˈuˈo swasa venana.
4 Hu iki mweˈi hiˈipisa Hu Niˈajihiˈinaparejaˈa. Ijihuni maijaho niˈajihiˈina mapoka Mosisi oni varapa tamani jihuni hahi swara vajihura.
5 Ike tinia kaˈene pura kaukara vejajaho tinia nimaa nimaa kaˈene akúpa ˈahi namujihuni manura. ˈEnajihunaˈe Mosisira harai ara veˈiro amairiaramajaho Godira ara kaji icháˈina vehunijaho ˈwaramana. Hu ikaˈina ˈwaramana. ˈEnakúne ara kaji veˈamajaho Nara manura kaˈene huriˈa ˈahakino najahu kaˈina veˈamana ˈwamana.
6 ˈEnajihunaˈe núni NiˈajúhiˈinaNatohwijara kaukara kaˈene venajara Mosisi oni tamana huni kaukara vejiˈinijija asitaha paranana. Ijihunaˈe vuˈa maiuˈina kaˈene nahama ˈwarama jihuni vaji niˈajúhuna renana. Vuˈa maiuˈina kaˈene nahama ˈwaramajija mamaaruna.
7 ˈEnavo vuˈa kaˈene maraku nahama ˈwaravajara areri reˈipisa vuˈa pina kaˈene túnaˈi nahama ˈwaravajaho paˈana rejaˈa.
8 ˈEnakaivo Godi Huhusumaro amurijihuni vaji areri parenajaho kamana. Ijihuni hahi Hu ikaˈina ˈwaramana. Ike heha! Natohwijara ijá ˈwama Vea maiˈo rounaˈomo roˈeje Isureri ora ˈee Juta ora Na Nuni vuˈa maiuˈina pu nahama ˈwarahuna.
9 Ijí vuˈa maiuˈina kajaho joni opija kaˈene Ijipiti opuni kwai hiˈeme Nara Nuni iji ˈeka roe samai ˈeˈumarejo roiˈi vuˈa kaˈene nahama ˈwaravujihu vareˈina pana ˈwamana. Natohwijara ikaˈina ˈwaramana. Nara pu nahama ˈwaravuji hami pavejumakame Na pu túchahiuta.
10 ˈEnakaivo Nara Isureri ora kajihipuni ˈunama maiuˈina vehuna. Nara Nuni ˈunamijino Huni vwiha vajijaho samahune ˈee puni oja vajijaho samahuna. ˈEjakame pu Nuni ea reje ˈee Na puni Godiaˈe rehuna.
11 ˈEjakame pu ehwaha ˈee kachihwaha Natohwiji hena kaviˈina reˈipisana paˈwahuna. Ijihuni maijaho emaina sesamaa mahoˈo pu Na hena kiviˈina rehuna.
12 Ijihunaˈe Na puni sisea vwihania areme ˈee runamie paˈarehuna ˈwamana.

13 Vea ka'ene Godira ijá 'wama Ikaho vu'a maiu'inijina 'wamajino Hu vejume vu'a amurijaho maa pa'ana renana. Raka ka'ene maa pa'ane 'ee sahasa 'wa'avajaho ani ranave pa'arehuna.

9

Mwe'a 'Ee Akúpa 'Ahi Godi Oja Mahunijina

1 'Enakaivo vu'a amurijaho ichá'ina Godi oja mahuniji rona 'waramana. 'Ena'omo mwe'aki tini nimaa nimaa Godi oja mahunijaho namana.

2 Harai ara ka'ene vejajihuni vajijaho ruha no'ona. Pinijaho naheha jauri tinijine 'ee akuavuri harava useuri 'aiju ijina. 'Ena'omo ruha kajaho Ariramai jihuni Ruha 'wavura.

3 Atehi tanuva jihuni túna'i ruha pinijaho Ariramaa Nimaa Nimaijina 'wavura.

4 Ruha kehuni vajijaho koruti 'aijua ka'ene inisenisi jau'e amua tuama ajimujine 'ee pukesia ka'ene Nahama 'warama jihuni Aka 'wavujara namujina. Aka kajihuni pukesi nupiijaho koruti vene 'ee Aka kajihuni vaji korutia kavapwa vajijaho puretia ka'ene mana 'wavujipo navara. 'Ene Eroni oni pijuhijaho ihu vene a'a nahene 'ee muna ka'ene varapa iropu ropu vejajipo Aka vaja kajaho navara.

5 Ona'oji'ina mavarasa'ina ka'ene Serapini 'wavujipo Aka rori namiji'i puni tahi rauraha namijajaho numiramuni tinia. 'Enakaivo uneunecha mapoka kajihuni maijaho iviamaa nú areri pa'warahuna.

6 Uneunecha mapokakija puni tiniji areri na'eju'e ijí tinia kajino ni'ajihi'inijija na'ia mapoka va aruma usevura. Pu ija'ina vejujaho puni sosi kaukara vena avajura.

7 'Enakaivo ni'ajihi'ina natohwijara huhuri ijí Ariramaa Nimaa Nimaa tinia kajaho juara kwinu kwino va'e arumuna. Hu va'e arumujaho veku veko 'aa ka'ene Godina'i swasa vejakame huni sisei vahame 'ee emaapo sisea ka'ene vejuji vahahuniji 'ekare'e va'a arumuna.

8 'Enakaivo Godoni 'Aveni 'waramajaho ruha ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaijaho emaapo va'e aruhuna areri pana. 'Enavo ruha amurijara majama ija'ina navi'i na'ipisa ea areri pava'e aruva'a.

9 Ike nara 'waravukaho iviamaa raka ka'ene renuji rona 'waravu. 'Enavo emaapo swara ka'ene swasa vehuna'e 'eka roujaho ni'ajihi'inapo 'eke swasa vejujaho ea kajihipuni sisea areri pasomahu'e pa'arejura.

10 'Unama ka'ene tamanijaho ijí tamaneru vejuri 'unamijina. Tamana kajaho ichá'ina'e 'iruma ine ichá'ina'e toa ine ichá'ina'e ija some 'ee ichá'ina'e haha 'ajohe vejujina. Pu hine 'unama tamana kaji vena apene vai'i na'eje na'i pini vea ani'ini nitu'eje ijaho parahuna.

11 'Enakaivo 'unama maa mavarasa'ina maiu'inaka Godira múhajaho Kerisoho Ni'ajihi'ina Natohwa renana. 'Ene harai ara nimaa nimaa mavarasa'ina ka'ene kahi akúpa 'ahi namujaho emaa ija pavene 'ee mwe'a kehuna pana vo Hu ijí va'e arumana.

12 Ijí ruha ka'ene Ariramaa Nimaa Nimaijino Hu 'aa apena va'e arumana. 'Enavo 'aa kajaho kotia 'ee purumakau ijihipuni 'aa pana vo Huni 'aa kajino ea maho'o majama maranihunijaho ijí ni'aha kwisu apena va'e arumana.

13 Tamana 'unamijaho kotia 'ee purumakau puni 'aa 'ee purumakau 'u'ua ka'ene veni jaujihipuni túa iji'i ahuma 'ekare'e emaa puni sisea vaha'avarono haha 'ahi otiura.

14 'Enakaivo ikaho niho'o vwihaha! Niho'o ni'ima'urijaho ikena. Nú kwamasahuni 'unama ka'ene vejujaho Keriso oni 'aijara núni oja sovuma paranana. 'Enajihuni hahi Godi ka'ene majama hiji'inijaho nú oja mahe 'ee ta'arohu. Ijihuni maijaho Kerisora majama hinuni 'Avena vajijino ori'ini sisea pa'ajara núnijihuna'e Godina'i swasa ka'ene ariramaijaho venana.

15 Ijihuni hahi Hu vuˈa maiuˈina kaji ˈajohareˈe Godiho ˈee emaa puni rira muˈoi hinu. ˈEnaˈomo ea kaˈene iji pijihajija areri majama hihuna kaˈene Godira nahama ˈwaramajaho apehuna. ˈEnavo Kerisora kwamajino ea kaˈene vuˈa tamana vajijino sisea vejajija sovume paˈarena jihunaˈe pu eha paapehuna.
16 Ea pina kwaˈi ˈahae ea ˈahoˈa iji pijihareje huni kukua ˈekaˈavarono ˈwaramajaho vea kaˈene hu kwaˈamajaho eaka hu ija pijiha kajipuhipo ijí kukuaka hu nahama ˈwarama kajija pu ˈekahuna.
17 ˈEnakaivo ea kajarahara pakwaˈikaivo maiˈo hiˈamajaho ea ˈahoˈa paˈekahuna kaivo hu kwaˈamajiˈa pu huni kukua kajaho ˈekahuna.
18 Ijihuni hahi vuˈa tamanijaho ˈaa paariˈamajaho unenu pina pareˈena.
19 Godira tamana kaˈene Mosisi mahaji hu marakoˈa ea mapoka taha ˈwaramana. Vea kaji hu purumakau ˈee kotia ˈanie ˈaa vejume tevua vaji arihume ˈee toa ˈuˈo ijí usesame sipi sapasa amapuˈura ijí apúsame ˈee icha kaˈene hisapi ˈwavujihuni tuamijino taurime ijí apúsaviˈi ˈena ˈurine tamana huni puka ˈahijino ijitie ˈee ˈena ˈurine ea mapoka kajija ijitiana.
20 Ijitiˈi ijá ˈiama Ike ˈaakaho Godira vuˈa kaˈene ja mihajara nimaa reˈamarono avaju ˈiamana.
21 Hu venajaˈinaˈe ˈaa kajino harai arijaho ˈena ijitie uneunecha mapoka kaˈene vaji navajija ˈena ijitiana.
22 Ijihuni hahi nú ijá ˈwahuna. Mosisi oni varapa tamanijara ˈwarama jaˈinaˈe uneunecha mapokakija ˈaa kaji ijitia vaji chiha paˈarehuna. ˈEnaˈomo ˈaa paariˈamajaho sisea vwihania arehuna paˈana reˈena.

Kerisora Swasa Kaˈene Venajara Niarerina

23 ˈEnajihunaˈe mweˈa kehuni harai ara ˈee ijihuni vaji uneunecha kaˈene navujija akúpa huni kukuaˈe matesaramareja vena usearaˈomo hanuha puni ˈaijara reje chiha paˈarehuna. ˈEnaˈomo akúpa huni kukua nimaa nimaijihuni swasijara mweˈa kehuni swasijaho asimana.
24 Ijihuni hahi Kerisora Arira Maijihuni Ruha kaˈene matesaramareja ijí vejari ruhijaho pavaˈana kaivo Hu ruha kaˈene Ariramaa Nimaa Nimaiji akúpa ˈahi núnijihunaˈe Godoni unaˈi vaˈana.
25 Sosi niˈajihiˈina natohwijara juara kwinu kwinu paˈareˈejuˈe hanuha ˈai ˈeka vaˈe Ariramai jihuni Ruhi vajahu jaˈina pana vo Kerisora akúpa ˈahi vaˈajaho Huni ˈaijino ˈaha kwinu mahume paranana.
26 ˈEnakaivo ˈaha kwinu ˈaa kaˈene mahajara areri parehuna reˈipisa mweˈakara aneja renaji rene Hu hura hara kwaviˈi navaˈa.
27 Emaa kwinu kwino kwamasahuni vea iji pijahuˈe namunaˈomo kwamasahareje ˈotua vehuna.
28 Ijihuni hahi Kerisoho ea mahoˈo kehipuni sisei jihunaˈe ˈaha kwinu kwamana. ˈEnaˈomo Hu kúˈo roˈamajaho sisehuna pakwaˈi roˈena vo ea kaˈene Hu ˈajaha ura rena paraˈejuˈe hijujipo maraniˈavarono rohuna.

10

1 Mosisi oni tamanijaho raka mamaa kaˈene rohuni jihuni manura. Nitama swasa kaˈene vejujaho juara kwinu kwinu paˈareˈejuˈe vena vejura. ˈEnavo ijara ea kaˈene roujihi areri venae ariramaa rehuna pana.
2 ˈEnavo ijipo somae ariramaa rena paraˈipisa swasa kaˈene vena vejujaho arevaˈa. Ijihuni maijaho pu niariramaa renae ˈee puni siseiji vwihana temukavu jaˈina parejaˈa.
3 ˈEnakaivo juara kwinu kwino pura swasa kaˈene vejujara rejuˈe puni siseijaho vwinamuna.
4 Ijihuni maijaho kotia ˈee purumakau ˈaijija sisea sove paˈarehuna areri pana.

5 'Enajihunaʻe Keriso kaʻene mweʻi roajara ikaʻina 'waramana.
A hanuha swasa 'ee swara ura parenau kaivo Ara haha kaʻene amairia mihaji ura renau.
6 Nitama rene sisei jihunaʻe swasa kaʻene veni jae 'ee swara kaʻene vejujaho A maiʻo tea pamanamuna.
7 Ijihunaʻe Na ikaʻina 'waravu. Ike heha! Oo Godi Na roujaho Oni uraiji veʻi routa. Areri Godoni ira vaji nitama Na rona 'warimaji veʻi routa 'wamana.
8 'Ene Na kúʻo ikaʻina 'waravu. A nitama rene hanuha swasa 'ee swara 'ee hanuha veni jaura 'ee swara 'ahoʻa kaʻene Mosisi oni tamanijara 'waramu jaʻinaʻe vejujaho A maiʻo ura parenae 'ee tea pamanamuna 'wamana.
9 'Ene Hu kúʻo ikaʻina 'waramana. Ike heha! Na Oni ura ijí veʻi routa 'wamana. Hu tamaniji piʻonaʻi vo maiuʻina ranaʻiro roana.
10 'Enakaivo Jesu Keriso oni hahijara núnijihunaʻe 'aha kwinu swasa vejakame nú ea ariramaa reʻavarono Godi ura rena paranana.
11 Sosia niʻajihiʻina natohwijara swasa venuni 'aiju rori namine veku veku swasa nikwisuʻina kaʻene sisea veje nihoʻo papaʻarehuniji hine hura hara venuna.
12 'Enakaivo Hu sisei jihuni swasa kaʻene venajaho niji 'aha kwinu vejuma parana jihunaʻe Hu Godoni ija manaʻinijaʻi asuma hinu.
13 Hu Huni nakijihi Huni mumora hari irechamiʻi 'ahaue ijí 'ajiha hinu.
14 Hura ijí swasa kaʻene kwino venajino Hu ea kaʻene iji pijihajija mahoʻo majama ariramaa rehuna rejara.
15 Godoni 'Avenijara vuʻa kahaʻi raka kaʻene 'waramaji nimaa 'iamarena Hu ikaʻina 'waramana.
16 Natohwijara ijá 'iama Vea kajino Na Nuni vuʻa maiuʻina Nuni ehiji jihipunaʻe venaʻeju. Na Nuni tamana puni oja vaji irechame 'ee Na puni vwiha vaji venahakame pu hena vejiʻina rehuna 'iamana.
17 'Enarena Hu kúʻo ikaʻina 'waramana. 'Ene Na nihoʻo puni sisea 'ee varapa 'ejiʻini jihipuni sisea kúʻo pavwihaʻeju 'iamana.
18 'Enaʻomo sisea vwihana areve paʻareʻamajaho kúʻo sisea huni swasa vehuna areri pana.

ʻUnama Maiuʻine ʻEe Majama Hihunijina

19 Ijihuni hahi vwehu núne Jesuni 'aijara renajihunaʻe nú pajuʻikaʻi ruha kaʻene Ariramaa Nimaa Nimaiji vaʻe aruvara.
20 Ijihunaʻe ateha kaʻene tanuma namujaho Hura Huni hahijino 'unama maiuʻina majama hihuna núnijihunaʻe jarauhana.
21 'Ene nú iviʻa núni Niʻajihiʻina Natohwa Godoni ara 'ajohu jihunaʻe
22 roe nú maariraʻe Godoni unaʻi vaʻa. 'Ene oja nimaa nimaijino same 'ee Hu nimaa vetia parava. Ijihuni maijaho núni vwiha siseijija Keriso oni 'aijara venume núni siseijija paʻarenuana. 'Ene núni hahijaho toa chiha paʻajino somuhana.
23 'Enakúne roe núra iraka kaʻene nimaaroa 'wavuji chichopijanamiujaho areʻikaivo ija kisi 'unanava. 'Ene Hura iraka kaʻene nahama 'waramujaho Hu pauchauchahi venuna.
24 'Enakúne 'unama kaʻene niʻajarahuni 'unamijihi vwihane 'ee oja 'ekarame 'ee mamaa vehunijihi vwihaha.
25 'Enavo ja Godoni vuʻa 'wavuri sei ahuma hine vuʻa 'waʻiro veʻavajaho ea 'ahopo vejujaʻinaʻe pauchaʻasaʻavara kaivo ea 'aho puʻúmo ahuma hine vuʻa 'wame niʻajaraʻavara. Ijaʻina vehuni jihuni maijaho vea kaʻene Jesura kúʻo 'unama iki mweʻi rohuna vea nituʻu namu.
26 Ijihunaʻe nú nimai jihunijaho nihena apeʻi kaivo mají sisea vena apena vaʻujaho sisea puni swasa kúʻo pina vehuna paʻana.

27 'Enakaivo unenu pina ka'iro 'ajohuna pana vo Godoni 'otuiji 'ajohu. 'Ene Huni nakijihi veni ni'ima'uri renahuniji 'ajohu.
28 Ei pini Mosisi oni tamaniji pa'ararihaujaho ea no'ona ho no'opisu ijipo nahamaukame panumivura kaivo 'anau'e kwamuna.
29 'Ena'omo vwiha'avara! Ea ka'ene Godoni Harihiji túa vetie 'ee 'aa ka'ene nimaa vetiuji chiha rukina 'wame maa pa'ana 'wavujaho 'ú ea ija'inijija Godoni 'Avena ka'ene maiji vwihani'iniji ira sisea 'waravujija eha sisea ni'ima'ura paape'eja raka?
30 Ijihuna'e nú Hu nihena kavu. Hura ika'ina 'waramana. Eha vetiujaho Nuna'omo Nara pu eha vetihuna. Hu kú'o ika'ina 'waramana. Natohwijara Huni ehijijija 'otua vetihuna 'iamana.
31 Unenu'u pina ni'ima'ura ka'ene juhunijaho ikena. Godi ka'ene mai'o hiji'ini jihuni ija tahi sisei jihuni sena ni'ima'ura ka'ene namujija ja apehuna.
32 'Enakúne ja marako Kerisona'i hena kavajaho parunami'avara. Ja vea ka'ene nimaa rojajaho sisea ni'ima'ura apejara vo ja matauma ija kisi 'unama hijara.
33 Na'ia 'aho'a ja 'eka va'e eriri 'urarahe 'ee 'eka hijiha'e 'ee 'aniara. Vea 'aho'a ea 'aho'a 'eka ija'ina 'ahiumakame ja pu ni'ajihara.
34 'Ene ea ka'ene tipurai irechamia jihipu'úmo ahuma sisea apejara. 'Ene uneunecha ka'ene ja 'ajohajaho 'etujihara vo ja teamana'eme matauvara. Ijihuni maijaho joni uneunecha mavarasa'ina ka'ene majama nahunijaho ijí 'ajiha namujaho ja nihejara.
35 'Enakúne jara Natohwiji nimaa ronare'e ija kisi 'unavakaho uneunecha ani ani'inapo re'avajaho parana o'u'avara. 'Ena'omo joni nimairoi jihuni eha ni'ima'ura navu.
36 'Enajihuna'e ja masuani hine pasena'eje Godi oni ura ijaho veji'i hi'avara. 'E'irakúne Hura nahama 'waramajaho 'eka'avara.
37 Ea ka'ene rohunaka 'wavujara rohuni vea samatu'u renuna'omo Hu paasinahuna.
38 Ea ka'ene ariramaijaho hu huni nimairoa 'ahiji hinu. 'Enavo ea irara Na túchahiujaho Na niho'o pateamanimu 'úmana.
39 'Enakaivo nú ea ka'ene Godi túchahae eha sisea ape'iro hijujihi pu vare'ina pana. 'Enavo núni nimaaroijara nú maranúhunijaho 'ajoha'eju'e namu.

11

Nimaaroijara Reje Harura Vene Asihuna

1 Nimaaroijaho irake? Raka ka'ene 'ajaha hijujara mai'o rehunijina. Nimairoa pinijaho raka ka'ene mai'o rehuniji nimaa ronare'e 'ajaha hijujina. Nimairoa pinijaho nú núni niakaho pakavu'u vo ijara rehuniji nimaa rojujina.
2 'Ena'omo nitama ea 'aho'a nimaa rojumakame Godi pu nimaa vetiana.
3 Ijihuna'e nú nimairoa vajijino hena kavujaho Godoni irijara akúpa mwe'akaho vejuma renana. 'Ena'omo uneunecha ka'ene nú kivujaho ijihuni vaja parena roara vo Godoni irijara rejara'omo ijí navu.
4 Nimairoa vajijino Eporura Godoni swasa ka'ene venahajara Keni oni swasa asimana. 'Ejumakame Godira Eporu oni swasiji ura renajihuni maijaho Godi najuharena Eporuho ariramaa 'úma avanana. 'Ene Eporuho nikwavuma paranana vo hu majama huni nimaaroijaho hina 'warumuna.
5 Nimairoa vajijino Inakiho pakwa'eme Godira apene akúpi 'ahi va'ajihuna'e ea hu papiunavara. 'Enavo hu mai'o akúpa 'aha pavai'ini hura Godi teamahuna ka'ene venajaho ea pu nikavura.
6 Ijihuni hahi nimairoa pa'a Godi veje teamahuna niho'o areri pa'ana. 'Ena'omo ea irara Godoni ro'amajaho Godi ijí hinuji nimaa ro'amana. 'Ene ea irara Hu sa'amajaho Hu eha maa vajihi'ina ro'amana.

7 Nimairoa vajijino Noaho saa hiraˈeje kachihwaha niˈajihunaˈe sisima venana. Unenu pina kaˈene mweˈakaho maiˈo parejiˈina kaˈene rehunaka Godira ˈwaramajaho Noaho hena venana. Huni nimaaroa vajijino mweˈa keˈura namahiˈi vu Godinaˈijaho ariramaa rena paranana.
8 Nimairoa vajijino Eparahamiho Godira ˈumenajaho Huni ira hena venana. ˈEnarena huni ara areˈikaˈivo kwaa pina kaˈene Godira hu mahuna kaˈene nahama ˈwaramaji vaˈana. Hu vaˈajaho kwaa ichihicha vaˈu rojiˈi pakama paheji'i vaˈana.
9 Nimairoa vajijino Eparahamira vaˈe Godira nahama ˈwaramani kwai ˈeˈunajaho harai ari venarena apiora punaˈi rena hinana. ˈEne túnaˈi Aisikiho ˈee Jekapiho ijá harai ari hiˈeme aachia nikwinuˈina kaji ahuma ˈekahunijaho kúˈo nahama ˈwaramana.
10 Eparahamira ijaˈina venajihuni maijaho ara natohwa kaˈene Godira Huni iji mina vene kuteja same ˈee ara natohwa maa kaˈene vena ajimaji sama avanana.
11 Nimairoa vajijino Seraho paranamaa renana kaivo hu areri hariˈi nenana. Ijihuni maijaho Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho Hu areri ijaˈina rehunijaho Seraho nimaa ronana.
12 Ijihunaˈe ea mapokakaho Eparahami oni vaji rena roara. Hu emamaaˈomo areri sesamaa paˈarehune saˈina vo huni harihijijahija chinasa rehune ˈee ajara kaˈene areri patahuna kaˈene soha rori navujaˈina rehuna.
13 Ikija mahoˈo iraka kaˈene nahama ˈwaramajija paˈekara kaivo nimairoa vajijino kwamasahara. ˈEnakaivo pu nikamareja kamakura rene teamanama parana roara. Pu ikaˈina ˈwava Nú apiora ˈee mweˈakaho ea suja ˈwavara.
14 Ijihunaˈe ea kaˈene ijaˈina ˈwaravujija puni kwaa pu majaa hina savu.
15 ˈEne pu nimaa nimaa ara kwaa kaˈene pura ijí rene usema vaˈaji vwihajiˈi hiˈipisa pu ˈunama same kúˈo ˈunama ijí vaaˈa.
16 ˈEnakaivo areri ijaˈina. Pu ara kwaa mamaiji ura vejujaho akúpa ˈahi jihunijina. Ijihuni hahi Godiho puni Godi ˈiahunijaho pajumu. Ijihuni maijaho Hu puni ara natohwa amairiaramahana.
17 Nimairoa vajijino Eparahamiho vea kaˈene Godira vena kamajaho hu Aisikiho areri swasa venana. Eparahamiho Godira nahama ˈwaramajihi henarena huni hariha nikwinu Aisiki swasa veˈiro amairiaramana.
18 Godi Eparahami nahama ˈwaramana Aisiki oni hariha kaˈene huni vaji oni amuja mapoka rehunijina ˈwamana.
19 Eparahami vwihanajaho emaapo kwaˈavajaho Godira areri venae kúˈo ˈurina hihuna ronana. ˈEne Eparahamiho nimaa huni hariha kwama ˈurinane saˈina apenana.
20 ˈEne nimairoa vajijino Aisikiho huni harihija Jekapiˈo Isoˈo merajihana. ˈEne Godira iraka kaˈene túnaˈi vehunijaho nimaa ronana.
21 ˈEne nimairoa vajijino Jekapiho vea kaˈene hu ema rena parane kwaˈi venajaho hu Josapi oni harihija merajihana. ˈEne hu huni pijuhijino pijunaviˈi Godi oja mahana.
22 ˈEne nimairoa vajijino Josapiho vea kaˈene kwaˈi venajaho Isureri oni harihipo nimaa rojiˈi ˈwaramajaho Godira veje Isureri ora Ijipiti raname usehuna. Hu nimaa rona parana jihunaˈe hu pu ˈwaramajaho pu useˈi veˈavajaho huni ˈatijija ˈeka pu puˈúmo usema vahuna.
23 ˈEne nimairoa vajijino Mosisi oni emahwapo hu nahejari veijaho masapa noˈopisu apúrinanavara. Pu kavajaho Godiho puni sesamaa aniˈina mihanaˈe kavara. ˈEnarena pu kinijara iraka pununaˈi vehunijaho pajuvara.
24 Nimairoa vajijino Mosisira emaina renajaho hu Pero oni ˈapajijihuni hariha ˈwahuna semana.
25 Ijihuni hahi hu Godoni ehijijihi puˈúmo ahuma ahija apehuna ura renana vo sisea kaˈene hu maˈuako teamama paraˈeje venareje kúˈo paˈarehunijaho hu pataarohe

pavenana.
26 Maijaho hu Keriso onijihunaˈe sisei hihuna vo Ijipiti opuni kukua rukimaˈura mamaijaho paveˈeju ronana. Ijihuni maijaho Godira huni eha mamaa kaˈene vajahuniji kaviˈi vaˈarena avanana.
27 ˈEne nimairoa vajijino Mosisi Ijipiti opuni kwaa aremana. Hu kinijihuni sena pajuhamana. ˈEnavo Mosisiho Keriso pakamana vo nimairoa vajijino Hu kaviˈi vaˈana.
28 Nimaaroa vajijino Mosisira Ijipiti vaji Isureri ora ˈwaravume pu Pasova vejara. ˈEnareja pu ˈaa ˈene vwichajiami tanihara. ˈEjakame kwamasahuri ˈona ojiˈinijara amura nahenaji asitaˈamarono avajara.
29 ˈEne nimairoa vajijino Isureri ora soha iha kaˈene Aviˈina ˈwavujaho mwemaa reˈeme sua vaˈara. ˈEnakaivo Ijipiti ora ˈuˈo sua vaˈeme soha kajara imwasamiana.
30 Nimairoa vajijino Isureri opo Jeriko verijaho naˈia iropu noˈo tauhuˈeme vera kajaho tiraˈusahe arihana.
31 ˈEne nimairoa vajijino Rehapiho marakuˈa ˈuasa venajaho ea kaˈene huni ara kwaa natohwa vajijino Godoni ira heˈiro senaviˈinijipo kwamasaha jaˈina hu pakwamana. Ijihuni maijaho hu Isureri opuni júhojiˈina kaˈene roajihi niˈajiha jihunaˈe pakwamana.
32 ˈEne na vuˈa ˈahoˈa irakaˈe ˈwaraˈejo? Ijihuni maijaho Kitiani ho Paraki ho Samisoni ho Jepata ho Teviti ho Semueri ho ˈee poropeti ˈahoˈi jihipuni nimairoiji kwinu kwino ˈwarahuna areri pana.
33 Nimairoa vajijino eakipo kinia ˈahopuni ara ˈeˈunie ariramaijino ˈajoahara. ˈEnareˈe Godira raka kaˈene nahama ˈwaramajaho ˈeke ˈee raioni puni ira pijuturihura.
34 ˈEne pu vena harura kaˈene
Noinrena ajimaji utahe ˈee ea maiˈo pu soˈwi papijihume kwamasahe ˈee pu harura paˈajija taˈarohe harura rukina remaravara. ˈEne pu ajira vajijaho harusimaˈura rene ˈarahara. Pu naka puni amia venaume pitapa juhahara.
35 ˈEnavo napara puni oja mihiˈinijaho kúˈo ˈuname kwamasahari vajijino ˈekara. ˈEnakaivo ea ˈahoˈa Godi nimaa rojiˈinijija pu Godi túchaha*a*ˈavarono haha hiana ani aniˈina vetiara. ˈEnakaivo pu Godi túchahahunij*ara* senama jihunaˈe kwamasahara. Ijihuni maijaho pu hia pina mamaa ˈurina hihuniji nimaa rojara.
36 ˈEne ea ˈahoˈa sisei matihe ˈee ajiaki hijihaume túp*a* puama vajame ˈee ea ˈahoˈa seni kamorame tipurai vaji atoˈarumaara.
37 ˈEne ea ˈahoˈa muni ˈaniume tirahe ˈee ˈahoˈa ˈeka soˈwi rira muˈoi ataara. ˈEne ea ˈahoˈa vena kime ˈee soˈwi pijihume kwamasahara. ˈEne ea ˈahoˈa ateha paˈarenaume sipia ˈee kotia sisa ijí iruhe ˈee savara. ˈEne ea ˈahoˈa matuname ˈee uneunecha paˈamaa renae ˈee siseˈi ˈahiara.
38 ˈEnajihunaˈe pura nihoˈo mavarasaˈina kaˈene vejajaho pu areri mweˈakaho pahihune saˈina.
39 Ijihuni hahi ea ikihi nú rona ˈwaravujija puni nimaaroijaho Godi teamamana. ˈEnakaivo pu Godira nahama ˈwaramajaho ˈahoˈa maiˈo paˈekara.
40 Ijihuni maijaho Godira unenu pina mavarasaˈina núna*a*ˈe ranavuˈe namu. Ijihuni hahi nú paˈa pu areri hoˈina rehuna pana.

12

Godi Núni Omijine ˈEe Jesura Venujaˈinaˈe Nú Vehuna

1 Ijihuni hahi ea mapoka mapoka ˈimiti epunaˈi sama outúhe hina kúviˈi hiju. ˈEnajihunaˈe raka kaˈene Godoni ura ijí vejuˈe tanumuji ani irechaha. ˈEe sisea kaˈene veku veko núni vwiha vaji mumuji ani irechaha. Raka kaˈene apehuniji apeˈiro mají hine ninukujahiˈi naˈavara.

2 Jesu kaˈene núni nimairoa anejijine ˈee aneja rena vaˈe uri usehunijina. ˈEnajihunaˈe núni nia Hu kaviˈi vahuna. Hu korosi ˈahi ahija apejiˈi jumana vo ijí Hu juma kajaho semana. Hu ijaˈina venajihuni maijaho Hu túnaˈi teamahuniji apehuni jihunaˈe avanana. ˈEnaˈomo Hu iviamaa akúpi ˈahi Godoni toronu ija manaˈinijaˈi asuma hinu.
3 Vwihaha! Ea sisemaa ijipo Hu siseˈi ˈahaume haha hiama paranana. ˈEnakúne ahija ijaˈina apena vaˈavajaho pasenave areˈavara.
4 Ja sisea vaji hina ruaraha roiˈi pivusaha kwaˈasunavara vo maiˈo pakwavara.
5 Ja Godoni harihiji jihunaˈe Hura ja niˈajiharena vuˈa kaˈene ˈwaramajaho runamio? Hu ikaˈina ˈwaramana
Nuni harihe! A Hu túchahakame Natohwijara eha maˈamajaho a Hu pamakame ˈee ara Hu túchahauji Hu ijí rona ˈwaramajaho pasenaˈamana.
6 Natohwijara oja mihiˈinijipo Hu túchahaujaho eha mihuna. ˈEne ea irara Huni hariha nimaa renajara túchahaujaho Huni harihi jihunaˈe eha mahuna ˈiamana.
7 Godira ja ijaˈina ˈahiˈamajaho vwihaˈavara. Ja Huni harihiji jihunaˈe aahiˈena. ˈÚ ja vi hejajaho hariahi vuˈataa pahenajaho omaha kora paˈwarame ˈee paˈanaune?
8 ˈEnavo ja Godi túchaha vaˈeje Huni harihija ˈahiu jaˈinaˈe eha pamiha kaˈavajaho ja oma paˈana. ˈEne ja nimaa Huni harihija pana.
9 ˈEnavo mweˈa kehuni omijipo pu kúˈejuˈe nú areri parehuniji vejuˈe pu ruruvujaho puni hura vejura. ˈEnaˈomo núni omijihipuni ira hene hura vejujaˈinaˈe akúpa huni Omijara eha múha kaˈavajaho teamanaˈeje Huni hura venareje majama hiˈavara.
10 Ijihuni hahi núni opijijija pu raka kaˈene kima hejuˈe maraju jihunaˈe pu juara maˈuako hijiˈi ˈanúe kora ˈwaravura. ˈEnakaivo Godira nú eha kaˈene múhujaho Hu nimaa ˈahi nú maranúhuni jihunaˈe venuna. Ijihuni hahi nú Huni ariramaijaho ahuma apehuna.
11 Vuˈataa pahejuˈe ˈaniujaho hianavu jihunaˈe tea pamanavura. ˈEnakaivo ea kaˈene ijaˈina ˈahiujija túnaˈi pu ea mamaa reˈeja.

ˈUnama Icháˈina Vehunijine ˈEe Jujuvuˈa

12 ˈEnakúne ija jona kaˈene harura paˈarenaujaho harura vene ˈunaha. ˈEne joni atoka kaˈene irimanamujaho harura vena ˈurine namina vaˈa.
13 ˈEne jara mumora kaˈene namina vahuni ˈunamijaho amairie arira renama. ˈEjakame ja ˈararihia vuˈujija pu irimae harura paˈarenaujija namina pivusaha arihura vo pu kúˈo harura rukina reja.
14 ˈEnakúne ea ˈaho puˈúmo oja sonaraviˈi hiˈavara. ˈEne ani ani pavene ˈee ˈunama ariramaiji vehunijara ituna ˈavara. Ea irahipo ariramaa paˈana reˈavajaho Natohwijaho pakahuna.
15 Ja ea ˈaho puˈúmo niˈajaraˈirakúne Godoni mavwihaniˈinijaho pu paasinaˈavara. Ea sename temukame ajinavakame ˈuraarahuni ira ea ˈwarahunijaho ˈajoaraˈavara. Ijaˈinijara rejuˈe ea mapoka siseraniura.
16 ˈEnakúne joni vaji ea ˈahoˈa ˈuasa pavene ˈee Godi pamatahareje Isora venajaˈina paveˈavara. Hu ˈiruma huni hahi poka huni harurijaho ˈuˈua hunaˈi ˈimenana.
17 ˈEnaˈomo túnaˈi hu omahoni merajihiˈiniji ura rena paranana vo paapenana. Hu huni sisea pavwihana arema jihunaˈe asinamarena nirama miˈimiˈimana.
18 Ja maiˈo Isureri opo Sainai huriˈa kaˈene vena niˈimaˈura rene ˈee temukame ˈee hwasisiapo ˈutihiˈi ˈeˈuˈeme Godira Huni varapa mihajaˈina ja maiˈo pavwevara.
19 ˈEne pu ijí heˈeme tauja ajira ˈumene ˈee vuˈa ˈwaraˈeme irunoˈijara ataa ˈejahaa parajumakame Godi tanuˈurahe vuˈa paˈwaraˈamarono ˈwaravara.
20 ˈEˈejume Godira ikaˈina ˈwaramajaho huriˈake hanuhi vweˈamajaho muni ˈanie kwamana ˈiˈejuˈe tea junavuˈe tihi tihi juhahiˈi hejara.

21 Mosisi raka kaˈene ijí renaji kamarena hu ˈuˈo tea juvumakame na ˈuˈo tea junime
ˈee tatotima paraniu ˈiamana.
22 ˈEnakaivo ja Saiani Huriˈi Godi kaˈene majama hijiˈini jihuni ara kwai roara. Ara
kwaa kajaho akúpa huni Jerusaremijinaˈomo Godoni ˈona ojiˈina mapoka mapoka
areri patahuna ijí hiju.
23 Godoni harihija amura kaˈene puni iha kahi akúpa ˈahi vejuˈe naviˈinijipo ahuvuri
tinijino ja niroara. Godi kaˈene ˈotua vetihuni anesuri jihuni roara. ˈEne ja Godoni ea
kaˈene kwamasaha jihipuni ˈavena kaˈene ariramaijipo hijuri tiniji roajivara.
24 Ja vuˈa maiuˈinijara ˈwarama jaˈinaˈe Jesu kaˈene Godiho ˈee emaa ijihipuni rira
muˈoi hinujihuni roara. ˈEne ja ˈaa kaˈene ijikumajara Eporu oni ˈaa asima ira mamaa
ˈwarama jihuni roara.
25 Godi kaˈene ja ˈwaramu jihuni ira hena veˈavara. Isureri ora pu Mosisi oni ira
hene pavejajaho eha sisea apejara. Mosisi Hu mweˈa keˈura vo nú akúpa huni Godiji
túchahaˈavajaho ja vwihajujaho nú eha paapehuna.
26 Vea kaˈene Godira Sainai huriˈi ˈwaraˈeme Huni iruhoijara mweˈa varimana.
ˈEnaˈomo Hu kúˈo nahama ikaˈina ˈwaramana. Naˈi pini Nara mweˈaru pausiˈeju vo
akúpa ˈuˈo ˈunama usihuna ˈúmana.
27 Ikehuni maijaho uneunecha kaˈene mweˈi navujaho ˈunama usive paˈarehuna.
ˈEnakaivo majama nahuni uneunecha kaˈene pavariˈavajipo naˈeja.
28 Nú ara kaˈene areri pavarihuniji apejara. ˈEnajihunaˈe nú Godi temani ˈwame ˈee
Hu teamahuni jaˈinaˈe venareje Hu oja mahe Huni hura vehuna.
29 ˈEnajihunaˈe núni Godijaho nihoˈo venijihuni uruˈuruijina.

13

Ichaˈina Veje Godi Teamame ˈEe Kerisoho Ura Ani Aniˈina Parenuna

1 Vwehu jo puˈúmo oja maˈaraˈavajaho majama nama vaˈamana.
2 Apiopo roˈavajaho niˈajihuna pasenaˈavara. Ijaˈina vejajihunaˈe ea ˈahoˈa Godoni
ˈona ojiˈina pakiviˈi niˈajihara.
3 ˈEnakaivo ea kaˈene tipurai hijujija parunamie ˈee ja areri pu puˈúmo hijiˈi vwihava
jaˈinaˈe vwihaniˈavara. ˈEne ea kaˈene ahija sisea apejujihija areri pu puˈúmo hijiˈi
vwihava jaˈinaˈe vwihaniˈavara. Ijihuni maijaho ja ˈuˈo haha rukina.
4 ˈEne ja napasi nene ˈee parui nejajihuni hura vene ˈee ijaho paruarahareje napara
paturame ˈee parua paturaˈavara. ˈAsúra kivasi ˈuasa paveje ˈee napasina paruina
pura parui nene ˈee napasi nejajaho paruarahe paturaˈavara. Ea ijaˈina vejiˈinijija
Godira eha sisea mihuna.
5 Monia oja mihuri ˈunami jihuni vaja pahiˈavara. Raka kaˈene icharo jonunaˈi
navujaho teamanaˈavara. Ijihuni maijaho Godira oriˈini ikaˈina ˈwaramana. Na a
paranamae Na a patúchahahuna ˈúmana.
6 Nú raka kaˈene hena kavaji ja ˈwaravu.
Natohwijaho nuni Niˈajihiˈini jihunaˈe na pajuvu. ˈEnaˈomo ea pu raka na vetiˈeja?
ˈiamana.
7 ˈEnavo Godoni vuˈa ˈwaraviˈinijipo ˈwaravaji vwihaˈavara. ˈEne pura ichaˈina
mamaa kaˈene hijujaˈina hine ˈee puni nimairoi jaˈinaˈe matiˈavara.
8 Ijihuni maijaho Jesu Kerisoho niara iviasa ˈee nitua majama nikwisuˈina.
9 ˈEnakúne vuˈa aniˈina ˈee vuˈa iraˈatiji ˈeka ˈwarave nimaasa reje ja pakiˈeje usema
vaˈava. ˈEnajihunaˈe maijaho mavwihaniˈinijara veje núni oja harura rehuna. Ijí
harura kajaho ˈiruma ichaˈinijihi ijurepuni varapi jaˈina pana. ˈEnaˈomo varapa kajija
ea pina paniˈajahuna.
10 Núni swasa vejuri ˈaiju ijaho mweˈa kehuni harai ara niˈajihiˈinijija pu areri
paihuna.

11 Juapuni tamana 'unamijaho sosi ni'ajihi'ina mama'inijara hanuha puni 'aa apena va'e Ariramaa Nimaa Nimai jihuni ruhiji sisea huni swara 'eke va'e aruvura. 'Enakaivo hanuha maijija samaumaa jaura.
12 Ijihuna'e Jesuho Huni ehijijipo ariramaa re'avarono ara natohwa huni samai 'anaume haha hiame 'aa ari'eme kwamana.
13 Ijihuni hahi roe nú Huni va'e ara huni samai Hura juha ka'ene apena ja'ina'e nú 'u'o apeja.
14 Ike mwe'akaho núra majama hina vahuni ara pana. 'Enavo nú ara natohwa ka'ene mai'o rohuniji 'ajaha hiju.
15 'Enajihuna'e Jesuni vaji núni swara 'ee swasa na'iaka mapokakaho vene Godi ta'arohi'i hina apena vahuna. Núra Godi ta'arohe Huni iha 'unama ahasirivujaho Hu teimani 'wavuri 'inijara núni irititi usemujina.
16 'Enakúne ea 'aho'a ka'ene kukua pa'aji vajihuna pasena'avara. 'Ene mamaa vehunijaho parunami'avara. 'Unama ija'inijija Godi teamama paranuna.
17 Joni sosi 'ajohi'ini jihipuni ira hena vene 'ee puni hura ve'avara. Ijihuni maijaho pu joni 'avena 'ajohe 'ee pura raka ka'ene vejujija Godi 'waravi'i vejura. 'Enakúne ja puni ira heji'ina rejakame pu patemuka'eje puni kaukara hami veji'ina re'avara. Pu temuka'eje ve'avajaho hami pani'ajihuna.
18 'Enavo nú joni vaji hina roujaho nú unenu pina venareje nú junuhuna pana. Nú raka ka'ene vejujaho ja kúvi'i núni hura vehuniji vwihaji'i vejura. Ijihuna'e núni siporua 'onu'avara.
19 Na ja 'ejahiujaho ja iviamaa nuni siporua 'ojakame na kú'o marako 'uname joni vu'uma.

Tanuhuni Siporua

20 'Ene veje Godi matauvi'ina ka'ene núni Natohwa Jesu vejume 'urinajaho Hu sipia 'Ajohi'ina Natohwa ka'ene vu'a maiu'ina majama nahuniji Huni 'aiji nimaa venajina.
21 'Ene Godira veje uneunecha mapoka ka'ene ja Huni ura ijí vehunijaho vajihama. Hu joni vaji veje uneunecha raka ka'ene Hu teamahunijaho Jesu Keriso oni harura vaji renama. 'Ene Jesu ta'arohujaho majama nama apena va'ama. Ameni.

Vu'a Túchamaijina

22 Vwehu nune Na ja 'ejahiare'e na asura ma'uako vejukúne raka ka'ene 'waravukaho hami ve'avara.
23 Na ja hehuna ka'ene 'waravujaho núni vwea Timotiho tipura ni'e'una roana. 'Ena'omo hu marako iki ru'e'u'amajaho na aheme nú hu'úmo vu'e ja kihuna.
24 Joni sosi 'ajohi'ina 'ee ea 'aho'a nimaa roji'ina ka'ene ijí hijujija na 'ajoravu'e 'ee ea ka'ene Itari hijujipo ja 'ajoravu.
25 Godoni maiji vwihani'inijaho ja pu'úmuna.

Jemisi

Vuˈa Anejijihina

1 Na Jemisi kaˈene Godiho ˈee Natohwa Jesu Keriso oni pweijarana. Jua puni ituha iropu ropu noˈo kaˈene ranaˈarame ani ani vaˈajihi punaˈe asura ikaho vene ˈajoravu.

Nimairoa ˈEe Vwiha Mamaa Ijina

2 ˈEne vwehu nune hami vwihane nirisaˈavara. Vea kaˈene ja venakia ani aniˈina piuniˈavari vajijaho temarasaˈavara.
3 ˈEne ja nihejura. Joni nimairoiji vene kivujara rejuˈe kisina rene hina vaˈura.
4 ˈEnakúne veje kirasahe vaˈujaho roe emarene areri rene paraˈamana. ˈEjakame ja nihoˈo emarene areri renae paranareje unenua ˈahoˈa papivuhuna.
5 ˈEnakaivo ja ea irara vwiha mamaiji paˈanaˈe renaˈamajaho makaˈeje hu Godi kaˈene iswasiniji jarivakame Hu teamaˈeje maˈamana.
6 ˈEnakaivo veje hu jarima ˈwaraˈamajaho nimaa rojiˈi jarime ˈwaraˈamana. Ijihuni maijaho ea irara panimaa ronujaho hu areri asiasiˈi roe soha ninavuˈe amenu jaˈinaˈe venuna.
7 Ea kaˈene ijaˈinijaho hu pakaˈeje unenuˈu pina Natohwi jihunaˈi apeˈena rojiˈi hiˈama.
8 Ijihuni maijaho ea kaˈene vwiha noˈu noˈo vwihanujaho huni ˈunamijija maiˈo parira kwinu soname namuna.

Kukua Paˈamaijine ˈEe Kukua Rukinijina

9 ˈEne vwea nuna kaˈene pivujiˈi hinujaho Godira hu aromahuni jihunaˈe mariˈuviˈi hinama.
10 ˈEnakaivo veje ea kaˈene monia uneunecha rukimaˈurijaho huni pinana veje masuani ajuaraˈamana. Ijihuni maijaho areri sinarapo sonarene navuraˈomo ˈuhue paˈareju jaˈinaˈe hu kwama vaˈeje paˈarehuna.
11 Ijihuni maijaho vea uhoijiˈi ajimujara sinara ˈaniuˈe puni sona uasahe arihura. ˈEne ijí sinara sona kajihuni niura mamaijaho vejuˈe paˈareju jaˈinaˈe ea kaˈene nihoˈo uneunecha rukinaˈe reˈi ˈahaukame sarama vaˈuna vajijino ˈuˈo paˈarenuna.

Nimairoa Huni Venaka ˈEe Venakú Ijina

12 Ea kaˈene venakia hari majamano kirana vaˈamajaho Godira merajahuna. Ijihunaˈe hu nimaaˈe kirane vaˈanaˈe reˈamajaho hu majama hihuni iˈesa kaˈene natohwijara ea kaˈene Hu oja mahuji nahama ˈwaramajaho apehuna.
13 Ea pinaˈe siseijara vena kaˈamajaho hu pakaˈeje ijá ˈiama Na Godira vena kimana ˈiama. Ijihuni maijaho Godiho areri sisea paˈeke ea vena kimuna. ˈEne Hu Huhusu sisea paˈeke ea vena kimuna.
14 ˈEnakaivo ea kwinu kwino vena kivujaho vea kaˈene hura sisea iraka kaˈene itumujara tairia vauˈe sisea venuna.
15 ˈEne vea kaˈene itunavujara roe emarena paranujaho sisea nahenuna. ˈEne vea kaˈene siseijara roe anesinaˈe rena paranujaho kwamasahuna renuna.
16 Vwehu núna kaˈene na ja oja mihiˈinakije paveje ea ja pisivisaˈavara.
17 ˈEne uneunecha mahoˈo mamaa ˈee swara arira mamaijija ichutoi hanajiˈini jihipuni Omijihunaˈi rene roura. Hu pataˈarohe ani aniˈina rene ˈee Hu areri nihapo ikehikehi niha rena vaˈa vaˈujaˈina pana.
18 Hu Huni ura ijino nú Huni vuˈa nimaa vajijino nahenuana. ˈEjakame nú areri Hura uneunecha kaˈene vena jihipuni amurijihi reˈavarono avanana.

Hene ˈEe Vehunijina

19 ˈEne vwehu nuna kaˈene na oja mihiˈinakije ja ikaho niheji'ina. Ja ea kwinu kwino
mamako hami heˈavara kaivo marako paˈwarame ˈee paˈajinaviˈinaˈe reˈavara.
20 Ijihunaˈe emaa huni ajirijaho pavenauˈe Godoni ˈunama ariramaa ijaˈina paroe
rejura.
21 ˈEnajihunaˈe ˈunama kaˈene chiha rukinijija ˈee sisea ˈahoˈa kaˈene joni vaji
navujija mahoˈo irechaˈi kaivo masuani ajuarasahe hiˈavara.
22 ˈEnakaivo ja ojono papisivaˈarame vuˈaru hejiˈinaru pareˈavara kaivo ira iraka
kaˈene ja hejajija hene vejiˈinaˈe reˈavara.
23 ˈEnajihunaˈe ea irara Godoni iriji hejiˈinaˈe reˈi kaivo pavejiˈinaˈe reˈamajaho hu
areri ei pini huni niura maneˈa vaji kasaramu jaˈinaˈe venuna.
24 Ijihunaˈe vea kaˈene hu ori kasarama hiˈejuˈe hu ea ichá'inijaho ruvuˈe paˈarenu
jaˈinaˈe venuna.
25 ˈEnakaivo ea irara varapa arimaa kaˈene vejume hanasinaˈe apejaji hami piuhahe
ijihuni toi hijiˈi paruviˈinaˈe ˈee hene teamaˈejuˈe vejiˈinaˈe renujaho ea ijaho une-
unecha kaˈene hura veˈamajaho nihoˈo merajahuna.
26 ˈEne ei pini vwihaje hu mamaa vejiˈina roˈikaˈi huni mitara hami paˈajohujaho hu
ori pisivaramuna. ˈEjuˈe hura mamaa kaˈene venujaho iraˈataˈe renuna.
27 ˈEjume ˈunama arira mamaa ˈee sisea paˈamaa kaˈene nú vejukame nuni Godi
Omijara ura renujaho ikehina. ˈOja ˈee amuna kaˈene pivusahiˈi hijujija ˈajohae ˈee
mweˈa kehuni siseijaho tatumihiˈi vaˈakame parenuhuna.

2

Ronu Kwinu Parehuni Jujuvuˈa

1 Vwehu nuna ja pakiˈeje núni Natohwa Jesu Keriso kaˈene mavarasaˈiniji nimaa
rojiˈina ˈwaˈikaˈi ea kwinu kwino ura renaˈinaˈe reˈava.
2 Ijaˈini jihunaˈe jara roe ahuvuri vajijino ei pini ija rinia kaˈene korutia vejajaho
ariname ateha maa same roe aruve ˈee ea pivujiˈina pina ˈuˈo ateha sisesai chiha rukini
same roe aruhuna.
3 ˈEe ea kaˈene ateha mamaa same roaji kaviˈi ijá ˈwaˈama A roe ike ruha mamaakino
asuma hina. ˈEˈikaivo vu ea kaˈene pivujiˈinijaho ijá ˈwaˈama A karokaro vaˈe namina
ho roe nuni mumori namukino asuma hina ˈwaˈama.
4 ˈÚ ja iviˈa ojono iana vetiarame ˈee vwiha sisea huni ˈunamijino mina vetiaravume
paranane?
5 Vwehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije heha! ˈÚ Godiho ea kaˈene mweˈakino
pivusahiˈina kaˈene Hu oja mahe ˈee puni nimairoa marasaha parane ˈee aachiˈa
kaˈene Godoni ari vahunaka nahama ˈwaramaji apehuna ija papijihana raka?
6 ˈEnakaivo ja ea kaˈene pivujiˈini jihuni hura pavenahura. ˈÚ ea kaˈene uneunecha
rukinijija pu ja paruarahe ˈee pairisamie ˈeke ˈotua vaˈahure?
7 ˈEne Iha mamaa kaji ja ˈumejajaho pu ira sisea ˈwavura raka?
8 ˈEnavo varapa mavarasaˈina kaˈene Godoni ira vaji namujaho ikaˈina ˈwarumana.
Ja ea kaˈene joni rori hijujija oja miˈavara. Areri ja ojono joni haha oja mahujaˈinaˈe
miˈavara ˈúmana. Ja ijaˈinaˈe veˈavajaho mamaaˈe vene avahuna.
9 ˈEnakaivo ja hine ronukwino rejiˈi hiˈavajaho ja siseaˈe vene avaju. ˈEjuˈe
varapijara ˈwaramujaho ja sisea vejiˈina.
10 Ijihunaˈe ea irara varapa ˈahoˈa ˈajoˈi kaivo kwinu enujaho hu varapa mahoˈo
ejume paranana.
11 Ijihuni maijaho Hu ikaˈina ˈwarumana. Ja ea ˈahopuni napara paturaˈavara ˈee
kúˈo ikaˈinaˈe ˈwarumana. Ja ea paˈanae kwaˈamana ˈúmana. ˈEnaˈomo iviˈa a ea

ˈahopuni napara paturamana kaivo a ea ˈanaume kwamanaˈe reˈamajaho a varapa ˈejiˈinaˈe renana.
12 ˈEnakúne ja iraka kaˈene ˈwaravu jaˈinaˈe veˈavara. Ijihuni maijaho hanasina apejuri varapijara ja piuhiha kihuna.
13 Ijihuni maijaho ea kaˈene ea pihunaˈa panumisaramujaho ˈotuijaho nihoˈo ea kajihunaˈa panumisarahuna. ˈEnajihunaˈe numisara ijara ˈotuijaho asimana.

Nimai Rone ˈEe Vejajina

14 ˈEnaˈomo vwehu nune ei pini hu nimaa rojiˈina ˈiˈikaˈi hura one ˈee venujara areri pareˈamajaho ijaho icháˈine? ˈEne nimairoa ijaˈinijaho hu areri niˈajaˈena raka?
15 Vwea núni pinina ho maˈini pini ateha ˈiruma paˈareje mahiˈeje
16 ja ei pini ika ˈwahuna Mataume vaha ˈee haha ohoa renaˈeje hiha ˈee túɑme areri renaˈeje hiha ˈiˈi kaivo puni hahijihuni ura ijihi unenuˈu ˈahoˈa paveˈamajaho maa irakijihunaˈe ˈwaraˈeja?
17 ˈEnajihunaˈe nimairoijara huhusu reˈikaˈi kara mamaa pavejiˈinaˈe reˈamajaho kwamuna.
18 ˈEnakaivo ei pini ikaˈina ˈwarahuna. A nimairoa rukina ˈee na kara mamaaru vejiˈina. ˈEnaˈomo a kara mamaa paˈana reˈamajaho icháˈinaˈe oni nimairoa najiˈena? ˈEje na nuni kara mamaa kaˈene vejujihuni toi nuni nimairoa najahuna.
19 ˈÚ a nimaa ronujaho Godiho nikwinune? ˈEjume ijaho a mamaa venu. ˈEnavo ˈavena sisesa ˈuˈo ijaho nimaa rone nihoˈo simamaruviˈi hiju.
20 ˈEne vwiha paˈakera. ˈÚ a ura na najaˈurono avano? Oni kara maa paˈana reˈamajaho oni nimairoa maa paˈana.
21 ˈÚ Eparahami kaˈene núni omijara kara kaˈene vene huni hariha Aisikiho apene swasa vene ˈaijua ˈahi ranamajara rejume hu ariraˈe renajaho nimaa pana raka?
22 A iviˈa huni nimairoa ˈee huni kara mamaijiˈi ahume kaukara venajaho nikamo? Ijihunaˈe huni kara mamaijara renajihunaˈe huni nimairoa roe areri renana.
23 Ikaˈinaˈeˈwarumajara rejume Godoni irijaho roe nimaaˈe renana. Eparahamira Godi nimaa ronajihunaˈe Hu vejume ariraˈe renana. ˈEne hu Godoni napura ˈwamana.
24 A iviˈa nikamo? Ea huni kara mamaijara rejuˈe ariramaa ˈwavura. ˈEnakaivo nimaaroaru pana.
25 ˈEne Rehapi kaˈene ˈuasa vejiˈinijara kara kaˈene venarena ea kaˈene júhi roajihi aherame ˈeke ˈunama ani irechamiume vaˈajaho hu arira parenana raka?
26 Ijihunaˈe haha kaˈene ˈavena paˈajaho kwamujina. ˈEnaˈomo ˈuˈo areri nimairoa kaˈene kara mamaa paˈajaho kwaviˈina.

3

Mitarijina

1 Vwehu nune veje ja ea mapoka najahiˈina pareˈavara. Ja nihena kavujaˈinaˈe nú ea kaˈene ijaˈinijija niˈimaˈuraˈe eha sisea apehuna.
2 Ijihunaˈe nú ea mahoˈo ˈunama ani aniˈini tachinamie arihura. ˈEnavo ea pina hura ira kaˈene ˈwaramujino paasusamujaho hu ea arira. ˈEnaˈomo hu huni haha oriˈini ˈajoarahuna arerina.
3 ˈEnaˈomo nú iviamaa hosia puni iri vaji ˈauria irechamiakame vuˈataa hejura reˈavajaho nú puni hahiji ˈuˈo mahoˈo ˈeke ura arini irechamihuna.
4 Heha! Sisima ijija ˈuˈo mamaˈina kaivo hwasisia mamaˈinapo ˈaniˈejuˈe vaˈura. Ijaˈinaˈeˈsisima ˈajohiˈinijara unenu pina maˈuˈui vejuˈe sisima icháˈina hu ura renujaˈinaˈe vaˈuna.
5 ˈEne ˈuˈo mitarijaho haha pwinanaˈa maˈuˈua kaivo uneunecha mamaˈina kehi kehi ˈwaramuna. Heha! Nechiˈaniˈimaˈurakaivo vena maˈuˈui ˈejanavuˈe rena vaˈuna.

6 'Ene mitariji 'u'o vene 'ee sisea huni tinia. 'Ene mitarijara haha pwinana'a maho'o ruarahuna. 'Ene mitari jihuni harura sisea kajaho veni renuni kwaa ijino rena rou'e 'waramuna.
7 Ijihuna'e hanuha ani ani'ina uka tapara 'ee uneunecha ka'ene mwe'i tiroha oji'ina sohanuha ijija emaapo 'uninamie 'ajohaura.
8 'Enakaivo ei pini huni mitara hami 'ajohe sonama nahuna areri pana. Ijaho niho'o sisea ka'ene siheria pa'ana ka'ene maka puna'i 'aninamiu ja'ina itu'ona namu.
9 Ijí mitara nikwisu kajino nú núni Natohwa 'ee Oma ta'arohura. 'Ene ijí mitara nikwisu kajino nú ea ka'ene Godi vare'ina'e venajija siripavura.
10 'Ene ira nikwisu'ina kajino merajihujaho 'warame 'ee siripavujaho 'waravura. Vwehu nune ike uneunechakija 'unama ija'ina pave'avara.
11 'Ú toa újɑ mamaijaho toa siseiji'i ahume rouna raka?
12 Vwehu nune matakapo tavo'a rejura raka? 'Ene aja 'ahi mataka 'ina irima navura raka? 'Ene soha areri toa maa re'ena raka?

Vwiha Maa Ichutoi Rena Roujina

13 'Ú ea irara joni vajakaho vwiha hami vwihaji'ine 'ee hena kama paraji'ine? Maka'eje hu huni kara mamaijino vene masuani vwiha mamaijino najahama.
14 'Enakaivo ja niho'o senama parane 'ee joni ojijihuni ura ijiru vwihaji'ina'e re'avajaho pakehi kehi ve'avara. Kehi kehi vejujaho sisea ni'ima'ura ka'ene nimaiji'i ninakaravi'inijina.
15 Vwiha ijá kajaho ichutoi rena rohuna pana kaivo ijaho mwe'a kehuna 'ee haha huni 'unama 'ee 'avena sisea puna'i rena roura.
16 Ijihuna'e ichihichakaro oja sisesa vwihane 'ee ajiname 'ee puni ura ijino pupusu vwihajujipo navujaho sisea ani ani'ina kihune 'ee uneunecha ura arini panahuna.
17 'Enakaivo mamaa ka'ene ichutoi rena roujija ikehina. Amurijaho ariramaa'e matauvi'ine masuani ajuaravi'ine hami vwihaji'ine numisarai rarena paraji'ine kara mamaa'e 'ee karokaha paveji'ina. 'Enakúne pa'aro'aroti namine choichoi pameji'ina'e re'avara.
18 'Ene matauma hihuna 'waravi'inijipo matauma hihuna 'waravu'e roe ariramaa'e rejura.

4

Mwe'ake'i Napura Vejujina

1 Irakijara reju'e 'ura'arame 'ee joni vaja 'ajikaravo? 'Ú ijaho iraka ka'ene jara ura renaujipo joni haha pwina vajakaho ajira veju raka?
2 Ja unenu'u 'aho'a ituname ura renau kaivo ja pa'eku jihuna'e ja ea 'aniu'e kwamasahu. 'Ene ja ea 'ahopuni kukua kime 'ekahuna ura renau kaivo pa'eku jihuna'e ja 'arahe 'ee 'uraura. Ja pa'eku jihuni maijaho ja pajarivu jihuna'e avajura.
3 Ja jarivu kaivo pa'eku jihuni maijaho joni oja vwiha ani na'eju'e jarivu jihuna'e pa'ekura. Ja 'ekareje joni ura ijiru veje pa'arehuni jihuna'e pa'ekura.
4 Godoni hura pavenahi'inakije 'Ú ja mwe'a ike'i napura vejujara reju'e Godoni naka rejujaho ja pahene pakavo? Ijihuni hahi ea irara mwe'ake'i napura vehuna ura renujaho hu ori veju'e hu Godoni naka renuna.
5 Ú ja vwihajujaho Godoni irijara 'waramujaho maa pa'a majikari 'warumu raka? Hu 'Avena ka'ene núni vaji Hura vejue hinujaho ura rena paranu. Ijihuni maijaho Huni hura vehuna ura renu.
6 'Enakaivo Hura maiji vwihani'inijaho ni'ima'ura vajúhunɑ. Ijihuna'e ija'ina'e 'warumana.

Godiho kehi kehi veji'inijija ura parenu kaivo masuani ajuarasahe hijujihija maiji
vwihaniujaho vajihi'ina 'úmana.
7 Ijihuna'e Godoni hari hiha. 'E'ikaivo 'avena siseijaho roturahe va'ama.
8 'Ene Godoni nini roa paraha! 'Ejakame Hu joni nini roa paranama. Sisea
veji'inakije joni ija sisea sove paranama. 'Ene vwiha no'o no'u'inikije joni oja veje
ariramaa rejava.
9 'Ene temukama para'eje nirame joni sisea ijihuna'e veha. 'Ene veje jara ijasahu-
jaho ta'arohe temuka'e renama. 'Ene temarijaho ta'arohe temuka rena paranama.
10 'Ene Natohwi jihuni una'i ajuarasahe roakame Hura ja ta'arorahama.

Namahujihuni Jujuvu'a

11 Vwehu nune ira kisina 'wame ninakaravi'ina pareha! Ea irara huni vwea ira kisi
niname 'ee namahujaho hu varapiji niname 'ee namaha avanu. 'Enakaivo ja varapiji
nama'avajaho ja varapa 'ararihai'ina pana kaivo ijí namahi'ina.
12 Ea kwinu Huhusu Varapa vajihi'ina 'ee 'otua heji'ina. 'Ene Hura Huhusu areri
ni'ajihu'e maranie 'ee ruarahu'e pa'arejura. 'Enakaivo 'ú a ea irana'omo ea ka'ene
oni rori hinujaho namaho?

Ta'arosaravujihuni Jujuvu'a

13 Iviamai ja ea ka'ene ika 'wavujija roha. Iviasina ho niari nú va'e ara kajino juara
kwino hine kaukara vene monia rukina reja 'wavura.
14 'Enakaivo a oni hiijara niari roe ichá'ina'e rehunijaho mai'o pahena pakamu. Ja
niareri 'imitiepo ajime sama navura'omo tasioma va'uja'ina.
15 'Enajihuna'e ja ika'ina'e 'wahune sa'ina'e avajura. Natohwijara ura re'amajaho
nú hine ikaho vene 'ee karaho vehuna 'wahune sa'ina.
16 'Enavo a oni vwiha ija'iniji'i jarika renujaho jarika kajaho sisea.
17 Ijihuni hahi ea irara 'unama arira iraka ka'ene vehunijaho nihene ka'i kaivo ijija
pavenujaho hununa'ijaho hu sisea venuna.

5

Kukua Rukinijihuni Jujuvu'a

1 'Enakúne ja ea ka'ene uneunecha rukima'urakije sisea ka'ene joni haha 'ahi re'i
venujihuna'e iviamaa roe niramarume 'ee úchia eha.
2 Joni kukua uneunechijija sakarasa raname 'ee joni ateha tiriapo uhusa ranavara.
3 Joni korutia 'ee siriva tihejara. 'Ene ijí tiheja kajipo ja rone 'warahuna. 'Ene ijipo
veje ja areri veni renau ja'ina'e renahuna. Ike vea túchamaa ikino ja joni uneunecha
hine tamua vejara.
4 Heha! Ea ka'ene oni juara meja jihipuni eha ka'ene a pavaji'i 'uninamie hinuji-
huna'e pu ninama'e hine 'umeju. 'Ene ea ka'ene juara savajipo hine emavajujaho
ajime Natohwa Sapaoti ka'ene uneunecha maho'o 'Ajohi'ini jihuni ataa vaji arumu.
5 'Enakaivo ja ikino mwe'i hijujaho uneunecha mamaa 'ee mapoka ani renavu-
makame ijihuni toi hami hine 'ee joni hiijaho joni hahijara ura renaja'ina'e veji'i
hijara. 'Ene ijihuni vei reje 'anihuni jihuna'e joni oja siseiji piravume emarejara.
6 Ja ea arimaa ka'ene ja patanu'urihujaho namahe 'ee 'anaume kwamana.

'Unama Ichá'ina Masuani Hine 'Ee Siporua 'Ohunijina

7 'Enajihuna'e vwehu nune masuani ajuarasahe hina va'eje Natohwijaho ro'amana.
Ea ka'ene juara 'oji'inijara huni uja mavarasa'ina ka'ene mwe'a vaji irechavu'e
navujipo nehi pine sona'eje marasa'avarono masuani 'ajiha hinujaho kaha.
8 Ja 'u'o masuani ajuarasahe joni oja veje harura rena'amana. Ijihuni maijaho
Natohwijara rohuna nituranu.

9 'Enakúne vwehu nune pasu'arame ninakara'avara. 'Ejakame ja panama'avara. Heha! 'Otua heji'inijaho vwicha jiamai naminu.
10 Vwehu nune areri poropetiepo Natohwi jihuni iha toi vejaja'ina'e siseisei hi'avajaho masuani ajuarasahe pura vene najaha kaja'ina'e hi'avara.
11 Heha! Ea ka'ene kirasahe va'ujija nú punijihuna'e teamanuhuna. Jopura kirane va'ajaho ja nihejura. 'Ene túna'i roe icha'ina ka'ene Natohwijara venajaho nikavara. Natohwijaho niho'o temuki rareji'ine 'ee numisarai rareji'ina.
12 'Enavo vwehu nune ni'ima'urijaho akúpa 'ee mwe'a ho unenu'u pina pa'urahi'i ichutoa piki'avara. 'Enakaivo i'a 'i'i ve'avajaho i'a 'iame 'ee pana 'i'i ve'avajaho pana 'i'avara. 'E'irakúne ja 'otua vaja panami'avara.
13 'Ú ja ea pina joni vaja ahijiji'i vi hino? Hu maka'eje siporua 'o'amana. 'Ene ea irara oja sonama para'eje hi'amajaho maka'eje javaa ka'ene Godi ta'arohujaho veji'i hinama.
14 'Ú joni vaja vi ea pina atami 'una'eju'e hino? Ijinakú maka'eje sosi huni eruta'e 'warave roa 'ee maki'eje pu huni siporua 'onaha 'ee Natohwi jihuni iha toi 'werua 'onaha.
15 'Ene siporua ka'ene nimaa roji'i 'ojujara reje ea ka'ene atami 'unamujaho marahuna. 'Ene Natohwijara veje 'urihuna. 'Ene hu sisea venana'e re'amajaho huni sisea vwihane areve pa'arehuna.
16 Ijihuni hahi joni sisea 'wame nahati'ara'avara. 'Ene ni'ajarame siporua 'ojakame ja marani'amana. Ea ka'ene arimai jihuni siporuijaho harura rukima'ure 'ee maaru reji'ina.
17 Iraijaho emaa 'ee huni kara ijaho núnija'ina kaivo hu siporua nimaa nimaijino neha papi'amarono 'ojume mwe'a neha papi'eme juara no'opisune 'ee masapa iropune kwinu pa'arejara.
18 'Ejume hu kú'o siporua 'ojume ichutoa neha roe pijume mwe'a 'iruma marasa-hara.
19 'Ene vwehu nune ei pini joni vaja kajino 'unama nimaiji are'ika'i va'amajaho ei pini va'e ahema apene ro'amana.
20 Maka'eje ea kajaho hena ka'amana. Ea irara ea ka'ene sisea veji'iniji 'waravu'e huni 'unama sisei jihuniji aremujaho hu huni 'avena ka'ene kwahuni 'unamiji va'ajaho ni'ajahana. 'Ene huni sisea mapokijaho vahamana.

1 Pita

Vu'a Anejijihina

1 Na Pita Jesu Keriso oni apasoru ea ka'ene iji pijihara ka'ene ani ani va'e Ponitasi
Karesia Kapatosia Esia 'ee Pitinia ijino apiora'e rena hijujihi puna'e veju.
2 Ehu nune ja nimaa rohunijaho Godi Amoho anejiji Hu nihena kimarena ijihuna'e
ja iji pijihana. 'Ene Godoni 'Aveni venae ja marasahareje Huni 'aijara venae joni sisea
pa'arehuna. Godira ja maiji vwihanie matauhunijaho joni vaji itu'ona parahuna.

Nimairoa Nimaa Nimai 'Ee Maranúajaho Ija'ina'e Namuna

3 Veje núni Natohwa Jesu Keriso oni Godia 'ee Omiji ta'aroha. Hura ni'ima'ura
numirumana vajijino venume Jesu Kerisora kwama 'urinaji nimaa rojajihuna'e nú
kú'o nahenume majama hihunijaho apejara.
4 'Ene aachi'a ka'ene 'ekahunijija papa'arehune sisea pane 'ee pasakarahunijija kahi
akúpa 'ahi jona 'ajohau'e navu.
5 Godira Huni harurijino 'ajoha'eju'e joni nimairoa vajijino ni'ajihajaho vea
túchamaijino samaahirave kahuna'e amairiaramu.
6 'Enakúne ijihuna'e ja ni'ima'ura'e teamanaha. Iviamai ja muka tu'u'wi sisei hiju
kaivo túna'ijaho ja teamanama parahuna.
7 'Ene joni nimairoa ijara korutia asimana'omo korutia ka'ene siserane 'ee
pa'arehunijija veni vena kivuja'ina'e joni nimairoa vena kive roe areri rena parahuna.
Jesu Kerisora ro'amani veijino ja ta'arorahe joni pinana veje 'urine 'ee joni iha ichutoi
rehuna.
8 Ja Hu pakavu vo ja Hu oja mahu 'ee ja Hu iviama pakavu vo ja Hu nimaa roju.
Ijihuna'e ja ni'ima'ura temarasahe 'ee temara ka'ene niho'o ira areri pa'warahunijino
aromahuna.
9 Jara nimaa rojujihuni ehijaho joni 'avena ni'ajihe maranihuna.
10 Poropetiepo ike ni'ajúhunakaho hami same 'ee aposaravi'i maiji vwihanúhuna
ka'ene joni rohunijaho 'waravara.
11 Ea irana ho vea iraki ijaho rehuniji henaka'i savari vajijino Keriso oni 'Avena
ka'ene puni vaji hinajara raka ka'ene túna'i Kerisora haha hiana ka'ene apene 'ee
Huni pinana ka'ene 'urihunijaho najahana.
12 Pu najahume kavajija pu pupusu pani'ajaravara. 'Enakaivo ja ni'ajihe ike uné
raka ka'ene rejajija ea ka'ene vu'a maa maiu'ina 'waravi'inijipo Godoni 'Avena ka'ene
akúpi 'ahi ranavume roajihuni vaji uneunecha ka'ene 'ona oji'inapo he'irono ura
renaujija 'waravara.

Kara Ariramaa Hihuna 'Umenajina

13 Ijihuna'e hami vwihaha 'ee ojono joni oja 'ajo'arame joni nimaa roijaho maiji
vwihanúana ka'ene Jesu Kerisora ro'amajino apena rohuni jihuni toi rana'avara.
14 Areri sesamaa ka'ene vu'ataa heji'inapo vejuja'ina'e re'avara kaivo ja paki'eje
jara nitama hahapo itunavu'e pahena pakavi'i vejuja'ina pave'avara.
15 'Enakaivo Ea Arira Maa ka'ene ja iji pijihaji vare'ina'e re'avara. Joni kara vajijaho
akume ariramaa'e re'avara.
16 Ijihuni maijaho Godoni ira vaji ika'ina'e vejara. Na ariramaakúna ja 'u'o
ariramaa'e hi'avara.
17 Ja Hu Oma ka'ene ronu kwino pareji'ina 'ee eha ariramaa vajihuna 'wa'avajaho
jara iraka ka'ene iki mwe'i hine ve'avajija Huni hura vena'avara.
18 Ja nihena kavuja'ina'e ja kú'o 'imenaume maraniajaho sahu jopuni tamaniji vene
'ee korutia siruva 'imenae maranihuna pana.

19 'Enakaivo ja Keriso oni 'aa ka'ene mavarasa'inijino 'imenae 'ekara. Hu areri sipia
ka'ene niho'o chiha titana 'ee matana pa'aja'inijina.
20 Nitama mai'o mwe'a paveji'ini Hu iji pijahume hinana'omo vea túchamakino
jonijihuna'e ranavume roana.
21 Ja Huni vajijino Godi nimaa rojara. Ijihuni maijaho Hura vejume Hu kwamajaho
'urinana 'ee Huni pinana vejume 'urinana. Ijihuna'e jara nimaa rojujaho Godoni vaji
navu.
22 Ja nimai ijihuni ira hena vejume joni oja maa renajihuna'e nimaa nimaa vwehu
jona oja mi'avara. 'Ene oja vamaa kami rene roe oja 'ekara'avara.
23 Godoni Ira mai'o hiji'ina ka'ene majama nama vahuni vaji kú'o nahenaara.
Ijihuni maijaho ja 'ina ka'ene pa'arehunijaho pana kaivo papa'arehunijino ja kú'o
nahenaara.
24 Ijihuna'e ea maho'o sinara sa'ina 'ee puni pinanijaho sinara puni sonapo jaraa
navuja'ina. 'Ena'omo sinarapo sarasa'eju'e sonijija uha arihu ja'ina.
25 'Enakaivo Natohwi jihuni Irijaho majama nama va'una'omo ijaho Ira ka'ene ja
najahajina.

2

Muna Mai'o Hiji'inijine 'Ee Ea Ariramaijihina

1 Ijihuna'e ea 'aho'a túa paveti'avara 'ee ea papisivisa'avara 'ee masapa puna'i
aroaroti panami'avara 'ee ea 'ahopuni kukui jihuna'e oja sisea pavwiha'avara 'ee ea
'aho'a parona'avara.
2 'Enakaivo musiapo musaru ura renau ja'ina'e ja Godoni Iriji ura rena'avara.
'Enareje veje ijara ja ni'ajihe maranie emarene 'uri'avara.
3 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni vweijaho ja nihejara.
4 Ja Huni roajaho Hu muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene emaapo senavajina.
'Enakaivo Godira Huni urijino Hu iji pijaha jihuna'e Godoni una'ijaho mavarasa'ina.
5 Ja 'u'o areri muna ka'ene mai'u hiji'ina ka'ene 'eke 'Avena huni ara vejara ka'ene
ariramaa rejuri pirisitijihina. 'Ena'omo 'avena huni swasa ka'ene Godi teamamu
ja'ina'e Jesu Keriso oni vaji swasa vejura.
6 'Enajihuna'e Godoni Ira vaji ija'ina 'waramana.
Heha! Na Muna mamaa mavarasa'ina rira mu'oi naminuji iji pijaharejo Saiani
ranavuta. 'Ena'omo ea irara Hu nimaa nimaa ro'amajaho hu niho'o pate-
muhuna 'úmana.
7 Ja ea ka'ene nimaa roji'ini jihipuna'i ijaho Hu niho'o mavarasa'ina kaivo ea ka'ene
ara veji'inijipo ike munakaho pi'onavara. 'Eju'ukame ijí muna kajara tukeja ka'ene
rira mu'oijaho aneanesina rene namu.
8 'Ene muna ka'ene amaarename 'ee muna ka'ene tanurihujina. Ijihuni maijaho pu
Ira pahene vejujihuna'e pu eha sisea apehuna'e iji pijihara.
9 'Enakaivo ja iji pijihari eijina 'ee pirisitia ka'ene ea nimaa nimaijina 'ee ea
ariramaa'omo ja Godoni ea rejara. 'Ena'omo ja Huni mamaiji rone ta'arohuna
'ee Hura nutuvi'ina vajijino iji pijihe 'eka rova'e Huni hanaji'ina maa vajijino
irechamiana.
10 Maraku'ijaho ja ea pana kaivo iviamaa ja Godoni ea. Ja maraku'ijaho numiravu-
jaho paapejara kaivo iviamaa numiravujaho apejara.

Kerisora Ahia Apenaja'ina'e Apehuna

11 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije na 'ejahia 'waravu. Ja iviamaa ara pisuri
jihuna'e ja ike mwe'akaho ma'uako hihuna. Ja 'unama ka'ene hahapo itunavura
ka'ene joni oja vaji ajira vene ninakaramujaho are'avara.

12 Joni kara ijija Jenitaru puni vajijaho mamaaˈe reˈamana. Pu ja sisea namahe
ˈwarahuna kaivo jara mamaa kaˈene veˈavaji kimareje vea kaˈene Hura ˈaiha vei
roˈamajaho Godi taˈaroˈavara.
13 Natohwi jihuni hahijihunaˈe joni kamatia puni hari hiha areri kinia ea ˈajohaˈini
jaˈina.
14 Areri kavana ijija ea kaˈene sisea vejiˈinijihi eha mihe ˈee ea kaˈene aririji vejujihi
taˈarorahunaˈe Hura irechamiana.
15 Ja ˈunama ikaˈina vejujaho Godoni ura. ˈEnaˈomo ja ˈunama ariramaiji veˈavajaho
ea kaˈene puruva retiˈinijija puni vuˈa paˈarehuna.
16 Ja iˈia paˈa ˈojukúne ja pakiˈeje ijara nuhiakame kúˈo sisea veˈava kaivo ja iˈia
paˈanakúne iviˈa Godoni pweapo vejujaˈinaˈe veˈavara.
17 Ea mahoˈo puni hura veˈavara ˈee vwehu jona oja miˈavara ˈee Godoni hura vene
ˈee kinia huni hura veˈavara.
18 Pwee! Joni mamaˈini jihipuni hura vene ˈee puni hararu hiˈavara. ˈEne ea kaˈene
mamaaru vene ˈee ajuarasahe hijujihi punaru paveha kaivo ea sisei ˈahiu jihipuni hari
hine ˈee puni hura ˈuˈo veˈavara.
19 Ijihuni maijaho ea irara Godona venahurojiˈi temuka ˈee siseisei hinuni vaja ˈee
siseˈi ˈahauri vajijino hura vene ˈee puni hari hinujaho Godi ura renuna.
20 Ja sisea vejakame pu siseˈi ˈahiˈeje ja kirasahe masuani hiˈava jihuni eha ijaho
irake? ˈEnakaivo ja mamaiji vejujihunaˈe sisei hijiˈi masuani kirasahe vaˈavajaho ijara
Godi teamaˈena.
21 Ijihuni maijaho ja ijaˈina vehunaˈe ˈumenaana. Kerisoho jonijihunaˈe sisei hinana.
ˈEnarena Hura vena kajaˈinaˈe ja ˈuˈo Huni maˈaji ˈahi ˈararihae vehunaˈe najahana.
22 Hu sisea pina pavenana ˈee Huni ira vaja iraˈata pina pahejara.
23 Pura ira sisea ˈwaravajaho Hu eha pavenana ˈee Hu haha hiamani vajijaho Hu eha
pavenana. ˈEnakaivo Godira ˈotua ariramaa mihuniji Huhusu nimaa vetiana.
24 ˈEnakaivo Hura Huhusu núni sisea Huni haha ˈahi apena vaˈe korosia ˈahi ajimana.
ˈEjakame nú sisei jihuni ˈunamijaho kwamasaˈikaˈi ariramaa hihuna. ˈEnajihunaˈe
Huni haha kaˈene puachamajara rejume ja maraniana.
25 Ja nihoˈo naˈia mapoka sipiepo ˈunama asisame vaˈujaˈinaˈe vaˈara kaivo iviamaa
ja kúˈo ˈuname Sipia ˈAjohaˈina ˈee joni ˈavena ˈAjohaˈini jihuni roara.

3

Napasina ˈEe Paruˈina Godira Ura Renujaˈinaˈe Hihunijina

1 Napare ˈunama nikwinuˈina kajino paruhu jopuni hari hiˈavara. ˈEjakame parua
ˈahoˈa kaˈene ike Irake pahene vejujija ira paˈwarahuna vo napahwa puni kara ijipo
venae pu nimaa rohuna.
2 ˈEnakaivo pu hine kiˈeje jara arira one ˈee epuni hura vene ˈee kara jonijipo reje
pu Ira ikaho hene vehuna.
3 ˈEnakúne ja pakiˈeje sarira kaˈene haha ˈahi húmata muchame ataa ˈaunua korutia
name ˈee ateha kaˈene same ohuniji natohwaˈe vwihaˈava.
4 ˈEnakaivo veje joni oja vaji ea kaˈene apúrinanavuˈe hinujara kara mamaa
pasiserasahuna kaˈene vivinui sonasahe kara kaˈene Godi nihoˈo ura rena paranujino
najaˈavara.
5 Ijihuni maijaho ˈunama nikwinuˈinakino napara akuaviˈi arираˈe Godoni vaji nimaa
rojiˈi hijajija ˈuˈo sarira ˈene paruhwa puni hari hine ˈojara.
6 ˈEnajihunaˈe Seraho Eparahami oni ira hene venu jihunaˈe nuni natohwe
ˈwamuna. ˈEjume ja huni ˈapahijaˈe rejarakúne hura venajaˈinaˈe patea junaˈeje raka
kaˈene arimaijiru veˈavara.

7 Ja ˈuˈo paruhwahe hami hena kakaraviˈi hijuri ˈunamijino napahu jopuni hura hami vejiˈi hiha. ˈEjakame joni siporua ˈunama patanuˈamana. Ijihuni maijaho hu napari jihunaˈe ajuasina kaivo Godoni maiji vwihanúɑnɑ kaˈene majama hihunijaho ja noˈo ahuma apehuna.

Maa Vejujihunaˈe Ahia Sisea Apeju

8 Ike vuˈake tanuhunijaho ikena. ˈEnakúne roe ja puˈúmo vwiha kwino vwihane ˈee ea ˈahopunaˈi temuka apene ˈee vwehu núnɑ oja mai vwihanie ˈee ja ea icháˈinijaho pavwihaˈikaˈi oja ajuarasaha.
9 ˈEne roe ea ˈahopo nú siseˈi ˈahúˈavajaho sisea eha pavene ˈee hu ira sisea ˈwaruˈamajaho nú eha ira sisea paˈwarahuna kaivo ira mamaijino ˈwarava. Ijihuni maijaho ja mamaaˈe vehuni jihunaˈe Hu ja iji pijihana. ˈEjakame ja aacha mamaa apehuna.
10 Godoni irijaho ikaˈinaˈe ˈwaramana. Hu ura hami teamaˈeje hiˈiro veˈamajaho huni iriji ˈo mitariji ˈo hami ˈajohakame sisea paˈwaraˈavara ˈee huni ira vaja papi-sivi ˈamana.
11 ˈEne hu sisea areˈi kaivo taˈarohe mamaaru veˈamana. ˈEne matauma hihuni ˈunamijaho same ˈee ˈunama kajihuna kaji vejiˈi hinama.
12 Ijihuni maijaho Natohwi jihuni niijaho ea kaˈene ariri jihipuni haha ˈahi namu. ˈEne Huni ataijaho puni siporua heˈirono ˈajohu. ˈEnakaivo Natohwijaho Huni niura apene ea kaˈene sisea vejujija tanuˈurihuna.
13 A mamaiji vehunaˈe ura rena paranaˈamajaho ea irara a siseˈi ˈahaˈena?
14 ˈEnakaivo a mamai jihuni hahi sisei hiˈamajaho teamaname ˈee pajume ˈee oja pahwaˈusahaˈamana.
15 ˈEnakaivo naˈia mapoka Kerisoho Natohwa roji ˈi joni oja vaja kajino amuraˈe ranaˈavara. ˈEne joni nimaaroiji vahame ˈwarahunijaho amairiaraˈirakúne ea ˈahopo ijí heˈirono aporaˈavajaho ja chochumano puni hura vejiˈi ˈwaraˈavara.
16 ˈEnakaivo oni vwiha veje arira ˈe reˈamana. ˈEˈirakúne emaapo vuˈa iraˈatijino ˈwame ˈee a ninamaˈavajaho oni kara mamaa kaˈene Keriso oni vaji namujara veje pu junahuna.
17 A sisea venajihunaˈe sisei hiˈamajaho mamaa pana. ˈEnakaivo Godi ura renujaho a mamaa veˈama jihunaˈe sisei hiˈamajaho mamaa.
18 Ijihuni maijaho Kerisoho niˈaha kwino sisei jihunaˈe kwamana. Ariramaa kaˈene sisea paˈajara sisea rukini jihipuni hahi kwamana. ˈEnarena aherume Godoni roana. Hu hahijihuniji kwamana kaivo ˈAvena vajijino vejume ˈurinana.
19 Hu vaˈe ˈavena kaˈene iviamaa tipurai hijujija vuˈa ˈwaramana.
20 Ijija marakuˈijaho vuataa paheji inaˈomo Noa oni veijino Godiho makiviˈi vivinui ˈajiha hiˈejuˈe sisima venana. ˈEne ea iropu noˈopisu toa ˈaha kajino aherame roana.
21 Ikara najuhajaho Jesu Kerisora kwama ˈurinaji matesarame toi sama najuhu kaivo toi samahujara niˈajúhe veje núni haha chiha paˈarehuna areri pana. Ijaho vwiha samaa reˈamarono Godi jarima ˈwaravu.
22 Hu akúpɑ ˈahi ni vaˈanaˈomo iviamaa Godoni ija manaˈinijaˈi hiˈejuˈe ˈona ojiˈina ˈee mamaˈina ˈee harura Huni hararu hiju.

4

Hia Aniˈina Reju

1 Ijihunaˈe Kerisoho haha hiama jaˈina ja ˈuˈo ˈunama ijaˈina vehunijaho amairi-araˈavara. Ijihuni maijaho ea irara haha hiamujaho hu sisea venujaho aremuna.
2 ˈEne joni hia pwinana ijaho hahijihuni ˈunamijaho kúˈo pahiˈavara ˈee emaapo itunavuri ˈunamiji ˈuˈo pahiˈavara kaivo Godoni urijaˈinaˈe hiˈavara.

3 Ijihuni maijaho joni vea niˈimaˈura ja nisame Jenitarupo ura renae ˈee hahijara ura
renaujiru vejara. ˈEne ˈuasa vene hahijara itunavaji vene ˈee toa sisea ine nanamie ˈee
ˈunama sisea vene temarasahe ˈee toa sisea ine ˈunama ani ani vene ˈee godia iraˈata
siseijihi oja mihura.
4 Ijihunaˈe ea kajija pu mahoˈo tatavujaho ja kúˈo puni pwinanaˈa parejuˈe pu
jonunaˈi sisea vwihane ira sisea ˈwaravura.
5 ˈEnakaivo pura icháˈina kaˈene vejujaho Hu ˈwarave eha mihuna. Ijihuni maijaho
Hu ea kaˈene kwamasahiˈina ˈee maiˈo hijujihi ˈotua vetiˈirono amairiaramu.
6 Ikehuni hahi ea kaˈene kwamasahajija Godoni vuˈa maiuˈina najahara. Godoni ura
ijihunaˈe pu haha rukinaˈomo pu eha apejara vo puni ˈavena maiˈo hiju.

Godoni Swara Hami ˈAjohiˈina

7 ˈEne uneunecha mahoˈo ikihi puni ura ijaho ni roe turana paranu. ˈEnakúne jara
siporua kaˈene ˈohuni jihuni hahi joni oja vwiha hami piuhihe masuani ajuarasahe
hiˈavara.
8 ˈEnakúne mahoˈo oja vamaa kamino rena roe oja ˈekaraˈavara. Ijihuni maijaho oja
ˈekaravujara sisea mapoka vahamauna.
9 Ja ura muka pahwenamiˈavara kaivo ea ˈaho puˈúmo hami niˈajarame
ˈajoaraˈavara.
10 Ea kwinu kwino swara ani aniˈina ea ˈahoˈa niˈajihunaˈe ˈekajihunaˈe Godoni maiji
vwihanújaho ˈunama ani aniˈinijino najaˈavara.
11 Ea irara vuˈa ˈwaraˈamajaho makaˈeje hu Godira ˈwaramu jaˈinaˈe ˈwaraˈamana
ˈee ea irara ea ˈahoˈa niˈajiˈamajaho Godira harura kaˈene mahajino niˈajiˈamana.
ˈEjakame uneunecha mapoka vajakino Godiho Jesu Keriso oni vaji taˈarohuna. Ijihuni
maijaho pinana ˈee uneunecha mapoka Huni harura hari aneja púsa paˈanaˈe navu.
Ameni.

Kerisora Ahia Sisea Apenajaˈinaˈe Ja ˈUˈo Apehunijina

12 Ehu nune na ja oja mihiˈina ja pakiˈeje tataˈava. Venaka kaˈene joni roe vena
punaˈi renaue ja sisei hijujaho areri unenuˈu pini aniˈini renau roˈava.
13 ˈEnakaivo temarasaˈavara. Ijihuni maijaho Kerisora siseisei hinajihuni pwinanaˈa
rene avaju. ˈEnaˈomo Hura roˈamajino ja Huni pinana vaji temarasaha parahuna.
14 ˈEnajihunaˈe Jesuni ihijihunaˈe siseˈi ˈahie ˈwaraˈavajaho ja teamanaˈavara.
Ijihuni maijaho ˈAvena kaˈene pinana rukinijaho ˈee Godoni ˈAvena ja puˈúmo hinu.
15 ˈEnakaivo ja pakiˈeje ea ˈanie kwamasahe ˈee nesa apene ˈee sisea vene ˈee varapa
ani aniˈina vene ˈee epuni ura ijí ruara hiˈava jihunaˈe eha sisea apeˈava.
16 ˈEnaˈomo ea irara hu Keriso oni eijihunaˈe siseisei hiˈamajaho hu pajuˈamana
kaivo ijí Iha kajino Godi taˈaroˈamana.
17 ˈEnajihunaˈe iviamaa aneja vene Godoni ehiji jihipuni vaja piuhiha kihuni veijina.
ˈEnaˈomo núni vaji mako aneja veˈamajaho vi ea kaˈene Godoni ira pahene vejujija eha
icháˈinaˈe apejaˈe?
18 ˈEjume ea kaˈene aririjija ˈunama nihoˈo kisinijino mamaa rejaraˈe reˈamajaho vu
ea kaˈene Godi paˈajija ˈee ea sisemaijija icháˈinaˈe roe reˈeja? ˈúmana.
19 ˈEnajihunaˈe ea kaˈene Godoni ura ijaˈinaˈe sisei hijujija puni ojijaho ariramaiji
venareje Venina kaˈene pauchaviˈini jihuni ija tahi irechavara.

5

Godoni Ehija Teamanaˈeje NiˈajiˈavaraI

1 Na ˈuˈo erutai joni vaji eruta ˈwaravu. Kerisora siseisei hinajaho na kavuta ˈee
pinana kaˈene ˈurihuni jihuni pwinanaˈa apehuna ˈwaravu.

2 Godoni sipia kaˈene joni vaji hijujija uranie ˈajohaˈavara. Ea ˈahopo ˈwaravu jihunaˈe ˈajoahuna pana kaivo ijaho Godoni ura ijihunaˈe ura renaˈeje ˈajohaˈavara. ˈEnakaivo monia ho uneunecha ˈekahuni jihunaˈe ˈajoahuna pana kaivo ura rena paraˈeje ˈajohaˈavara.
3 ˈEne jara sipia kaˈene ˈajohaˈavarono irechamiajija ˈajohaˈavara kaivo joni ˈunama mamaijino vene najahiˈi ˈajohaˈavara.
4 ˈEnakúne vea kaˈene Sipia ˈAjohaˈina Natohwijara roˈamajaho ja pinana ma-maahuni iˈesa kaˈene majama nahuniji ˈekahuna.
5 Ja ea maiuˈine ˈunama nikwinuˈina kajino ja ea mamaˈina puni hari hiˈavara ˈee masuani ajuarasahe hijujino ea kwinu kwino same hiˈavara. Ijihuni maijaho Godiho ea kaˈene kehi kehi vejujija ninamauna. ˈEnakaivo ea kaˈene masuani hijujija maiji vwihaniujaho vajihuna.
6 ˈEnajihunaˈe masuani ajuarasahe Godoni ija kaˈene harura rukimaˈuri jihuni hari vaˈakame Hura Huni vea ˈahi ja ˈeke taaromaˈamana.
7 Joni temuka mahoˈo Hu vajaˈavara. Ijihuni maijaho Hura ja ˈajohauna.
8 Ojono ˈajoarame nia hami niriˈi hiˈavara. Joni naka Setaniho raioni punaˈi ataviˈi ea pina kame mwatume iˈisúˈirono niria parane onu.
9 ˈEnakaivo joni nimairoa vajijino kirasaˈikaˈi hu tanuˈuraˈavara. Ja nihena kavujaˈinaˈe vwehu jona ˈahoˈa mweˈakino ˈunama nikwisuˈina kajino siseisei hiju.
10 Ja maˈuako siseisei hiˈeje Godi kaˈene mahoˈo maiji vwihaniiˈinijara Huni pinana kaˈene majamano naviˈina kaˈene Keriso oni vaji ˈumenaajara Hura Huhusu venae ariramaa rene nimaa rena parane harura mihe ata kirasaˈavara.
11 Harura kaˈene aneja púsa paˈajaho Huna. Ameni.

Túchamaa ˈAjoramajina

12 Siveniasi núni vwea kaˈene uchaha paˈajara niˈajihe asura ikaho venana. ˈEnakaivo na asura maˈuˈuakaho ja niˈajihe ˈwarame veju. Ikaho Godoni maiji vwihaniˈina kaˈene nimaijinakúne kirasahe kisimaˈuraˈe rene namiˈavara.
13 Joni maˈina kaˈene Papirani ja puˈúmo iji pijahajara ˈajoravuˈe ˈee nuni hariha Makara ˈajoramu.
14 ˈEnakúne oja ˈekaravuri ˈunamijino ura mina vene ˈajosaraˈavara. Ja ea kaˈene Keriso oni vaji hijujija matauviˈinijaho ja puˈúmuna.

2 Pita

Godoni Ea Puni Kara Ijara Emarena Parahunijina

1 Na Saimani Pita ka'ene Jesu Keriso oni pwea 'ee apasorui ea ka'ene puni nimairoa
nikwisu'ina 'ee núni Godi 'ee ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni arira maijihuni vaji núra
apejaja'ina'e apejajihi puna'e veju.
2 Maiji vwihani'inijine 'ee Matauvi'inijaho joni vaji Godi 'ee Jesu ka'ene núni
Natohwi jihuni henaka vajijino emarena paranama.

Godira 'Umenae 'Ee Iji Pijihajina

3 'Ene Huni harura mamaa ka'ene núra hihuna 'ee arira ohuna maho'o vajúhana.
Núra Huni nimaa hena kavari vajijino Hura Huni pinana 'ee mamaa vajijino nú
'umenúana.
4 Ikehuni hahi Hu Huni uneunecha mavarasa'ina nahama 'waramana. 'Ejakame ja
ijihuni vaji mamaa huni pwina rene 'ee mwe'a ka'ene siseijara veju'e siseranujaho
juhame karaa usema va'u.
5 Ivi'a ijihuna'e joni nimaa roijaho harura veje mamaa re'avara 'ee mamaa re'avari
vajijino henaka 'u'o aperu umana'avara.
6 'Ene joni henaka vajijino ojono 'ajoarame kirasahunijaho aperu umana'avara.
'Ene vivinui hijuri vajijino Godoni 'unamaji vejujaho aperu umana'avara.
7 'Ene Godoni 'unamiji vejuri vajijino vwehu jona hami 'ahi'avara. 'Ene vwehu jona
hami 'ahiuri vajijino oja 'ekara'avara.
8 Ijihuni maijaho kara ikipo jona'e rene 'ee emarena para'avajaho ijipo veje jara núni
Natohwa Jesu Keriso hena kavuri 'unamijaho maa pa'ana parehune 'ee 'ina pa'ana
parehuna.
9 Ijihuna'e ea irara kara ikija pa'ajaho hu nia supavi'ina 'ee nia nutuvu'e kwaa jojora
uneunecha pakimuna. 'Ene huni sisea nitama'ora ka'ene nisovume paranajaho hu
niruvume pa'arenana.
10 'Enajihuna'e vwehu núne ja ijihuna'e 'umenae iji pijiha jihuna'e ura rena para'eje
ja kara ikehi ve'avajaho ja pa'amaaresuhuna.
11 Ijihuni maijaho 'unama ikehunikino ara majama nahuna ka'ene núni Natohwa
Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni vahuna maho'o ja mihuna.
12 Ijihuni hahi na na'ia mapoka ja hurahara 'warave ja kara ikija vwihahuna. Ja
nihenakame 'ee nimaa vajijino kisina rene hiju vo na majama hine ja huri 'warahuna.
13 Na vwihajujaho maijaho na ikino hahiji'i mwe'i hijukino ja 'ejahi'i 'warave ja
vwihahuna.
14 Nara ikino mwe'i hahiji'i hijujaho ni rana'i veju. Ijaho núni Natohwa Jesu Kerisora
vejume nununa'a samaa renana.
15 'Ene na harura ve'ira'omo vea ka'ene nara ura va'ujaho kara ka'ene nara
'waravujija ja areri vwihahuna.

Keriso Oni Hanaji'ina Nii Kavajina

16 Ijihuni maijaho vea ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso oni harura 'ee Hura rohuniji
rone 'waravajaho nú ea ka'ene hena kama paraji'inijipo mamiha vu'a 'wara'ira'omo
ijí 'ararihae 'warahuna pana kaivo nú núni nii Huni harura ka'ene kavaji rona
'waravara.
17 Ijihuna'e vea ka'ene Hu hura 'ee pinana Godi Amona'i apenaji pina'inijara
ika'ina Hu rone 'waramana. Ikaho Nuni Hariha ka'ene Na oja mahe 'ee teamanima
paranujina 'wamana.

18 Nú pu puˈúmo akuavuri huriˈa ˈahi hiˈeme Irakaho kahi akúpa ˈahi rena roajaho
nú núni atai hejara.
19 Ijihunaˈe nú niheju. Poropeti epuni ira vaji ˈwaramajaho roe nimaaˈe renana.
ˈEnaˈomo ja puni iriji hene veˈavajaho ja mamaaˈe vehuna. Puni vuˈa kajaho areri
nahehai nututi hanaˈejuˈe vea nitumu jaˈina. ˈEne areri moroi joni oja vaji roe ajimu
jaˈina.
20 ˈEnakaivo ikino maraku heˈavara. Ijaho poropeti epuni vuˈa icháˈina kaˈene
roujaho maiji ei pini huni vwihi taˈarohe ˈwarahuna paˈana.
21 ˈEne poropetiepo vuˈa kaˈene ˈwaravajaho emai huni ura ijino vehuna pana kaivo
emaaˈe Godoni ˈAvenijara venaume Godi rone ˈwaravara.

2

Najahiˈina Iraˈasina ˈUrimarahunijina

1 ˈEnakaivo poropetia iraˈata ˈuˈo ijí emapuni vaja kajino ˈurijara. Ni areri ijaˈinaˈe
najahiˈina iraˈata ˈuˈo joni vajakino ˈurine vuˈa iraˈata kaˈene siserasahunijija hemi
najahakame Natohwa kaˈene puaˈe ˈimenajaho hekajahuna. ˈEne mamako ˈunama
sisea puni haha ˈahi roe rehuna.
2 ˈEje ea mapokakija ˈuasa vene ˈee puni ura ijí ˈararihae vehuna ˈee puni hahiji-
hunaˈe ˈunama nimaijaho apene iraˈata ˈwahuna.
3 ˈEne pu pusumano vwihajujara reje ˈunama iraˈatijino pisiviˈi joni kukua ˈekahuna.
ˈEnakaivo puni eha kaˈene nitama mihajaho maiˈo pama namu ˈee puaˈe siseranihu-
nijaho niˈurine areri rene namu.
4 Ijihuni maijaho vea kaˈene ˈona ojiˈinapo sisea vejajaho Godiho pamakimana kaivo
Hu pu atoˈarumaume veni vaˈara ˈee maˈoa kaˈene nutuviˈina vaji irechamiuˈe ˈotua
veˈirono hiju.
5 ˈEne nimarako Noa oni veijino mweˈa sahasi ea kaˈene hijajija pamakiˈikaˈi Noa
kaˈene Godoni ira arira najahajine ˈee ea iropu noˈo ˈajohaˈikaˈi toa ranavume ea
kaˈene Godi paheju jihipuni roana.
6 ˈEne ara mamaˈina kaˈene Satamiˈo Kamoraˈo pamakiˈikaˈi eha mihe venaume vaˈe
úˈa rejajaho ea kaˈene túna'i Godi paˈana ˈwaviˈi hihunijipo kahuni jihunaˈe najahana.
7 ˈEne Hu Rati kaˈene arimaijaho Satami vaji ea kaˈene ˈuasa vejiˈi hijari vaja kajino
sema paraˈejuˈe hiˈeme niˈajahana.
8 Hu ea ariri jihunaˈe hu pu puˈúmo hijiˈi raka kaˈene huni nii kime ˈee heˈejuˈe
veku veku pu sisea kaˈene vejiˈi hijujara vejume huni oja kaˈene aririjaho nihoˈo turaˈi
ˈahaana.
9 ˈEnakaivo Natohwijara ˈunama icháˈinijino ea kaˈene Godi hena kaviˈinijihi
venakia vaji niˈajihuna arerina. ˈEne ea kaˈene arira paˈajija ˈotua veijino eha
mihunaˈe irechamiuˈe hiju.
10 Hu ea kaˈene puni hahijara sisea kaˈene ura renauji vene ˈee ea mamaˈinijihi kima
senavujija ijihuni eha namu. ˈEne pajuˈi kaivo puni ura ijí vene ˈee patea junaˈejuˈe
ˈona ojiˈina puni mamaˈina ira sisea ˈwaravura.
11 ˈEnakaivo vu ˈona ojiˈina kaˈene mamaˈina ˈee harusinijaho pu ira sisea eha
pavene Natohwi jihuni unaˈa panamahe ˈwaravura.
12 ˈEjume ea ike hanuha saˈina kaˈene vwiha paˈakipo maiji nahena irechamiuˈe
ojuraˈomo ˈunirame ˈanihuna. ˈEne pu uneunecha mapoka pahena pakivura kaivo pu
ira sisea majikari ˈwaravura. ˈEnaˈomo ijí hanuha kajihi ruaraˈavajino pu ˈuˈo ruarahe
paˈarehuna.
13 Pura sisei hijujihuni maijaho sisea kaˈene pu veju jihipuni eha apeju. ˈEne pu
nihoˈo veiriˈa samaumaa kajino sisea vehunijipo teamanama parajura. ˈEnakaivo pu

niho'o joni vaja kajino areri matana 'ee titana rukinepo na'i ijí 'iruma ijura vaja kajino ira sisea 'waravi'i pisivisavu.
14 'Ene pu puni nia 'eke ema 'ee paranaha sarame 'ee pu nii kime itunavujaho niho'o mai'o pa'uhuname turanavura. 'Ene pu pisiviu'e ea ka'ene pakirasahe hijujija oja 'urinau'e sisea vejura. 'Ene puni ojijaho niho'o pupusumaru vwihahunijara itunama parajura 'ee pu sesamaa siripa'ava ja'ina.
15 'Enajihuna'e pu 'unama aririjaho niare'ika'i Perami ka'ene Piori oni harihijara 'unama sisea ka'ene venuji oja miha paranu ja'ina.
16 'Enakaivo Peramiho sisea ka'ene hu venajihuna'e huni tonikia ka'ene ira pa'ajara emaapuni iri 'urarahe poropetia kaji ajimajaho tanumana.
17 Ea ikija areri toa 'újɑ ka'ene pa'arene navuja'ina 'ee areri 'imitia'e asiasi'i 'anaa va'uja'ina. 'Ejume ea kajihi puna'e niho'o nutume na'ina'i vajama namuji 'ajaha hiju.
18 Pu niho'o uneunecha ka'ene parehunijija ira kehi kehi 'waravi'i pisimiu'e hahijara ura renaujino ivavisa vena ato'urume ea ka'ene ni'unama sisea arevajija kú'o 'ekaura.
19 'Ene puni ahija veje pa'arehuna nahame 'waravura kaivo pu opuina ijí 'unama sisea ka'ene pu veju kajihipuni pwea rejura. 'Ene uné rakijara emaa rosama paranujaho hu ijihuni pwea renuna.
20 'Enajihuna'e ea ka'ene núni Natohwa Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso hena kamareja mwe'a kehuni sisea vajijino juhaha usevajipo kú'o va'e sisea kajino jasarame 'ee ijipo rosamie parajujaho puni hia ka'ene ni marako hijaja'ina pana kaivo niho'o sisemaa'e hijura.
21 'Ejume ea ijá kajija 'unama ka'ene aririjaho pahe'ipisa mamaa veja'a. 'Enakaivo pu varapa ka'ene akuavi'inijija 'waravu'e henare'e túchɑhɑ va'ujipo areria pareju.
22 Ijaho haa ka'ene 'warava ja'ina'e renu. 'Ui kú'o 'unama va'e hura hwenaji inuja'ina 'ee maha toa rúrɑhu'e pa'arejukavi'i kú'o 'uname hii vaji va'uja'ina.

3

Natohwijara Rohuna Nahama 'Waramajina

1 Ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije ikaho nuni asura amurijihuni roriji veju. 'Enare'e joni vwiha ijí venae kú'o vwiha'avarono veju.
2 'Ejakame ja nitama poropetia ka'ene akuavi'inijihipo vu'a ka'ene 'waravara 'ee Natohwa ka'ene ni'ajúhi'ini jihuni tamana ka'ene apasoruepo 'waravajija vwihahuni jihuna'e veju.
3 Ja marako ikaho hena ka'avara. Vea túchɑmɑa ea 'ijahi'inijipo roe 'ijahi'i puni hahijipo ura renaujiru vehuna.
4 'Ene pu ija'ina 'ihuna Hura rohuna ka'ene nahama 'waramajaho ichí roo? 'iame 'ijahe 'warahuna. Ijihuni maijaho uneunecha ka'ene mai'o mwe'a aneja vejajino rene roe emahu núpo kwamasahajino unenu'u pina ani'ina pare'eju'e nija'ina'e navu 'iahuna.
5 Godoni ira 'ahi ichutoa rejara 'ee mwe'a ikaho toa vaji roe 'e'unana 'ee toi tauhuhe namuna kaivo pu nihena kavu vo pu pata'arohu.
6 Ijihuni vaji mwe'akaho vea kajino sai hirame ruarahana.
7 'Enakaivo iviamaa ichutoa 'ee mwe'a ikaho Huni ira 'ahi venae 'ajaha irechavu'e navu 'ee 'otua ka'ene vehuna 'ee ea sisea ka'ene Godi pana 'wavujihi ruarahuna'e 'ajiha navu.
8 'Enakaivo ike vu'a kwinu parunami'amana. Ehu nuna na oja mihi'ine Natohwi jihuni 'unamijaho juara mapoka mapoka (1,000) pa'arejujaho areri vea kwinuna 'ee vea kwino pa'arenujaho areri vea mapoka mapoka (1,000) pa'areju ja'ina.

9 Natohwijaho iraka ka'ene Hura nahama 'waramajaho marako pavenu rone ea
'aho'a ija'ina'e vwihaju kaivo Hu ja masuani 'ajiha avanu. Ijihuni maijaho nú eha
sisea apehunijaho Hu ura parenu vo ea maho'o 'unama ta'arohe rohuna'e ura renu.

Mwe'a 'Ee Akúpa Maiu'ina

10 'Enakaivo Natohwi jihuni veijara ro'amajaho areri nesa apeji'inapo rouja'ina'e
rohuna. 'E'eje akúpa 'ee ichutoi uneunecha ka'ene navujija ira ni'ima'ura'e re'eje
uhoa rene hirama arihe pa'arehuna 'ee mwe'a ikino uneunecha ka'ene navujija
maho'o re parahuna.
11 Ijihuni maijaho uneunecha ikija maho'o hirama arihe pa'arehuni jihuna'e ivi'a
ja ea ichá'ina rehuna'e vwihajo? Joni kara ariramaa'e rene 'ee Godi ura renu ja'ina'e
hi'avara.
12 Ja Godira marako ro'amajina roju. 'Enakaivo ijí vea kajaho ichutoi kahija veni reje
pa'arehuna 'ee uneunecha ka'ene ichutoi navujija vena uhoi ni'ima'uri rena'e hirama
arihe pa'arehuna.
13 'Enakaivo Hura nahama 'warumajaho nú akúpa 'ee mwe'a maiu'ina ka'ene
'unama ariraru nahuniji ka'irono niri'i 'ajaha hiju.
14 'Enajihuna'e ehu nuna ka'ene na ja oja mihi'ine ja ura ijihi kihuna ura renaukúne
harura vene hijakame Hura roe ja ki'amajaho ja mataume hine 'ee sisea pa'ana 'ee ea
ja sisea panamahi'ina ki'amana.
15 'Enakaivo vwiha'avara. Natohwijara masuani vivinui 'ajúha va'ujihuni maijaho
emaa ni'ajihe marani'amarono avanu areri núni vwea Poru ka'ene nú oja mahi'iniji
vwiha mamaa ka'ene vajahume joni asura vene 'waramajaho vwiha'avara.
16 'Ene hu 'u'o huni asura vajijija ikija vene 'warumana. 'Enakaivo ijí hena kahuna
'aho'a kisina 'ee ea ka'ene panajahume hejara 'ee pakirasahe nami'i kaivo vu'a 'eke
arohi'inijija pura Godoni ira 'aho'a 'eke ta'arohe ani ani puni ura ijino ruarahe
'waravujara reju'e pu eha sisea apehuna.
17 Ehu nune ijihuna'e ja nimarako hejaja'ina'e ojono 'ajo'ara'avara. 'Ejakame ea
ka'ene majikarino hijujipo 'unama siseijino ja pairisame va'e joni ruha mamaa ka'ene
jara kirasahe hijujaho pa'ari'avara.
18 'Enakaivo núni Natohwa 'ee Ni'ajúhi'ina Jesu Keriso oni maiji vwihani'ina 'ee
henaka vajijino emare'avara. 'Ene iviamaakino rene va'e majama aneja púsa pa'ana
'ee pinana maijaho Huna. Ameni.

1 Joni

Ira Kaˈene Majama Hihunijina

1 Nitama anejijaho ijí Ira kajaho ijí hinanaˈomo nú Hura iraka kaˈene ˈwarumajaho
hene ˈee nú núni nii kame ˈee Hura raka kaˈene venajaho nú kame ˈee nú núni iji Hu
ˈunavaji rone veju. Ikaho Ira kaˈene majama hihunijina.
2 Majama hihunijaho nú haha pakavara kaivo nú kahunaˈe rejume kavara.
ˈEnajihunaˈe nú ikaho ja ˈwarame ˈee najahu. ˈEnareˈe ja ˈwaravu. Ijaho majama Amo
ahuma hinanaˈomo Hu rouma nú kavara.
3 Iraka kame hejajaho nú ja ˈuˈo ˈwaravu. ˈEjakame ja nú puˈúmo hami vehuna.
ˈEjume nú nimaa Amoho ˈee Huni Hariha Jesu Keriso puˈúmo hami veju.
4 Nú uneunecha ikihija vejujihunaˈe nú ja puˈúmo teamanuma parahuna.

Godiho Hanajiˈina

5 Ikaho Huni vuˈa kaˈene núra hejaji ja ˈwaravu Godiho nihoˈo hanajiˈina kaivo Huni
vajijaho nihoˈo panutuviˈina.
6 Nú Hu Huˈúmo hami vejura ˈiˈi kaivo nú nutuviˈini ˈurahojujaho nú nimaa iraˈata
vene ˈee nimaijaho pavejura.
7 ˈEnakaivo nú hanajiˈini hina ˈurahojujaho areri Hura hanajiˈini hinujaˈinaˈe nú ea
ˈaho puˈúmo hami hami veju. ˈEne Jesu kaˈene Huni Harihi jihuni ˈaijara núni sisea
mahoˈo sovuˈe paˈarenu.
8 Nú nihoˈo sisea paˈana ˈwavujaho nú onuno pisivaravu. ˈEjuˈe nimaijaho núni oja
vaja panamu.
9 ˈEnakaivo nú núni sisea Hu nahama ˈwaraˈavajaho Hu pauchaviˈine ˈee ariri
jihunaˈe Hu núni sisea vwihana areme ˈee núni sisea mahoˈo somuhe paˈarehuna.
10 Nú ijá ˈwavujaho nú sisea pavejura ˈwavujaho nú vejuˈe iraˈasinaˈe rejukame Huni
ira núni vaja panamu.

2

Kerisoho Núni Niˈajúhiˈina

1 Sesahu nune ikaho na jonaˈe vejujihuni maijaho ja sisea paveˈavarono veju.
ˈEnakaivo ea sisea venujaho Ea pina núnijihunaˈe Amoni unaˈi jarima ˈwaramuna. Hu
Jesu Keriso kaˈene arira maijina.
2 Jesura núni sisei jihuni eha apenana. ˈEnakaivo núni siseijiru pana vo ea mahoˈo
mweˈakino hiju jihipuna ˈuˈo apenana.
3 Nú Huni tamana hene vejujihunaˈe nú niheju nú Hu hena kaviˈina.
4 Ea pini Na Hu nihejura ˈiˈi kaivo Huni tamana pavenujaho hu iraˈata apenu.
ˈEjuˈukamareˈe nimaijaho huni oja vaja panamu.
5 ˈEnakaivo ea irara Huni ira hene venujaho huni vajijaho nimaa nimaaˈe Godi oni
oja mihujaho areri rena paranu. Ijihunaˈe nú niheju nú Huni vaji hiju.
6 Ea irara Huni vaji hinu ˈiamujaho hu Hura ˈurahe onajaˈinaˈe ohuna.

Oja Mweˈa Pamahunijina

7 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ike tamanakaho maiuˈina na paveju
kaivo tamana sahasa kaˈene nitama jara apejajina. Tamana sahasijaho Ira kaˈene ja
nihejajina.

8 'Enakaivo na tamana maiu'ina jona'e veju. Tamanakaho Huni vaja nimaa reju'e 'ee joni vaja 'u'o nimaa renu. Ijihuni maijaho nututijaho pa'arene va'eju'e Ira nimaijaho ivi'a hanamana.
9 Hu ea pini ijá 'imujaho Na hanaji'ini hiju 'i'i kaivo vweaha semujaho hu nutuvi'ina vaji hina roe iviamaa 'e'unu.
10 Ea irara huni vwea oja mahujaho hu hanaji'ini hinu. Ijihuna'e hu paveje vweaha amaaresume 'ohuna.
11 'Enakaivo ea irara vweaha kama semujaho hu nutuvi'ini hine 'ee nututi 'urahe onu. 'Eju'e hu ichá ruvahuna puruva renu. Ijihuni maijaho nututa kajara nia supatiana.
12 Sesamae ikaho na jona'e vejujihuni maijaho joni siseijaho Huni Ihijihuna'e Hu vwihana aremana.
13 Emahu núne ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja Hu niheju. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja 'avena siseuni 'unama arevara. Sesamae ikaho na jona'e vejuta. Ijihuni maijaho ja Amo nihejura.
14 Emahu nune ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja Hu nihejura. Hu nitamatama anejijaho ijí hinana. Kivase ikaho na jona'e vejujihuni maijaho ja niho'o harura rukine 'ee Godoni ira joni oja vaji namujihuna'e 'avena siseuni 'unama arevara.
15 Ja niho'o mwe'a kakaho oja pamahe 'ee uneunecha ka'ene mwe'i navuji 'u'o oja pami'avara. 'Enakaivo ea irara mwe'akake oja mahujaho Amo oni oja mihi'inijaho huni vaja panamu.
16 'Enakaivo sisea ka'ene iki mwe'i navujija ikena. Haha huni ituana 'ee nii kime ituanavura 'ee jarika'e rejujaho Amoni rena rohuna pana. Ijija mwe'a ikehuna.
17 Mwe'akaho uneunecha mapoka 'ee huni ituaniji'i pa'arena vai'i navu kaivo ea ka'ene Godira ura renuja'ina'e vejujijahija majama hihuna.

Majama Hihunijaho Nahama 'Waramajina

18 Sesahu nune ja niheja ja'ina'e vea túchamaa ijina'omo Keriso oni nana'eji'ina rou. 'Ene iviamaa 'u'o Keriso oni nana'eji'ina mapoka urimaravara. 'Eju'e nú ijí hena kavujaho ijaho vea túchamaijina.
19 Pu nú irechamú'i kaivo va'ajihuni maijaho pu núni pwina pana. Pu núni pwina re'ipisa pu nú pu'úmo hija'a. Vea ka'ene pu nú irechamúa va'ajara najuhujaho pu núni pwina pana.
20 'Enakaivo Godira Huni 'Avena joni oja vaji samaha jihuna'e ja ea maho'o nimaa hena kavi'ina'e rejara.
21 Ja paheji'ina pana kaivo ja nimaa nimaa heji'ina ijihunihahi na jona'e veju. 'Enakaivo ijí nimaa nimaijaho ira'ata pana. Ijaho ja niheju.
22 Ira'asina irane? Ea ka'ene Jesu Kerisoho pana 'iamujina. Ijaho Keriso oni nana'eji'ina. Ea ka'ene Amo'o Hariahe'o pataarorahujina.
23 Ea irara Hariha pataarohujaho hu Omaha 'u'o pataaroha avanu. 'Enakaivo ea irara Hariha nimaa ronujaho hu Omaha 'u'o nimaa ronu.
24 Vu'a ka'ene nitama aneja'e hejajaho ranave joni oja vaji na'amana. Ijí nitama ja hejajara joni oja vaji na'avajaho ja na'ia mapoka Amoho 'ee Huni Hariha pu'úmo hami hami hinapena vahuna.
25 Ikaho Hura iraka ka'ene mú'irono nahama 'warumajina majama hihuna.
26 Erapo jaa'e pisiviu jihuna'e ikaho na jona'e veju.
27 Huni 'Avena joni oja vaji samahume ja apejara. 'Enajihuna'e ijí 'Avena kajara joni oja vaji hinajihuna'e ei pini ja najahuna areri pana. Hura samaha kajara uneunecha maho'o najahuna. Ijí uneka ka'ene Hura najahujaho nimaa nimaa kaivo ira'ata pana. Hura ja najaha kaja'ina'e Huni vaji hiha.

28 Sesahu nune iviamaa Jesu puˈúmo hami hami hiˈavara. ˈEˈirakúne vea kaˈene Hu kúˈo roˈamajaho nimaa nimaa nú pajuˈi kaivo matauma Huni unaˈi namihuna.
29 Ja nimaa heju Hu arira maijihunaˈe ea irahipo nimaa nimaa vejujaho pu ˈAvena vaji nahenaara.

3

Godoni Harihija Oja Maˈaraˈavara

1 Ike heha! Amora oja niˈimaˈura kaˈene nú múhe najuhaji kaha! Ijihunaˈe nú Godoni harihija ˈúmajihunaˈe mweˈakaho nú pahene pakúmu. Ijihuni maijaho pu Hu pahena pakavura.
2 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije nú iviamaa Godoni harihijaˈomo nú icháˈinaˈe rehunijaho maiˈo pakaviˈina. ˈEnakaivo nú niheju Hura roˈamajaho nú Hua kaˈava jihunaˈe Huaˈina rehuna.
3 ˈEnajihunaˈe ea irara ike nimaaroakaho Huni vaji namujihunaˈe hu oriˈini vejume arira maa renana. Areri Hu arira maijaˈina renuna.
4 ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejiˈi hijujaho pu ˈuˈo varapa ˈene avaju. Ijihuni maijaho siseijaho varapa ˈejujina.
5 Ja nihejara. Hura roajaho sisea apena vaˈi roana kaivo Huni vaja sisea paˈana.
6 Ea irahipo Huni vaji hijujija pu nihoˈo sisea pavejura. ˈEnakaivo ea irahipo sisea vejujaho pu nihoˈo Hu pakame ˈee pahejura.
7 Sesahu nune paveje ea ˈahoˈa ja pisiviˈavara. Ea irara arira maiji venujaho hu arira. ˈEne Hu arimai jaˈinaˈe hu ˈuˈo arira.
8 Ea irara sisea venujaho hu ˈavena sisei jihuni ea. Ijihuni maijaho ˈavena siseijaho nitama anejijino sisea venana. Godoni Harihijara roajihuni maijaho ˈavena sisei jihuni kaukara tirakuˈi roana.
9 Ea irara Godoni vaji nahejajaho hu sisea pavenuna. Ijihuni maijaho Huni ˈIna huni vaji hinujihunaˈe hu sisea pavenuna. Ijihuni maijaho hu Godoni vaji nahejara.
10 Ikaho ˈunama icháˈina kaˈene ea irara Godoni harihe ˈee ea irara ˈavena sisei jihuni harihiji hena kihunijina. Ea irara sisea vejiˈi hine ˈee vweaha oja pamahujaho hu Godoni ea pana.

Oja Maˈaraˈavara

11 Vuˈa kaˈene nitama aneja nú hejajaho ikena. Ja ea ˈaho puˈúmo oja ˈekarahuna.
12 Nú Keni vareˈina pana. Hu ˈavena sisei jihuni ea ijihunaˈe hu huni ˈuˈua ˈanaume kwamana. Hu ˈuˈuaha rakijihunaˈe ˈanaume kwamane? Ijihuni maijaho hura raka kaˈene venajaho sisei jihunaˈe pamaranana. ˈEnakaivo ˈuˈuahi venajara marana jihunaˈe avanana.
13 Vwehu nune mweˈakara ja senaˈamajaho ja oja pahwaˈusunahaˈavara.
14 Nú nihejujaho nú maraku ijaho nikwamasahara vaji hijara vo nú iviamaa kúˈo ˈurina hiju. Ijihuni maijaho nú vwehu núna oja mihujihunaˈe. ˈEnakaivo ea irara ea ˈahoˈa oja pamihujaho hu majaa kwamasahuri vaji hinu.
15 Ea irara ea ˈahoˈa semujaho hu areri ea kaji ˈanauˈe kwamu jaˈinaˈe renu. ˈEjuˈukamareˈe ja niheju ea irara ea ˈahoˈa ˈaniuˈe kwamasahujaho hu majama hihunijaho huni oja vaja panamu.
16 Ike ˈunama ikehunakino Hura nú oja múhajaho hena kavu. Ijihuni maijaho Hu Huni hia núnijihunaˈe múhana. ˈEnajihunaˈe nú ˈuˈo núni hia vwehu núnaˈe mihuna.
17 ˈEnakaivo ei pini uneunecha mapoka rukina reˈikaˈi hu vweaha pivunu kajaho nikaˈikaˈi patemuˈamajaho vu icháˈinaˈe Godoni oja mihujaho huni vaja naˈena?
18 Sesahu nune ma iraru oja mihu paˈwaha kaivo nimaa nimaiji vene ˈee oja miha.

Godoni Unaˈi Pajuˈikaˈi Matauma Namihunijina

19 Ijihunaˈe nú niheju nú nimaa nimai ijihuna. ˈEnajihunaˈe Huni unaˈi pajuˈikaˈi
namihuna.
20 Nú sisea vejujihunaˈe núni oji vwihana heju. ˈEnakaivo Godira núni oja asitaha
jihunaˈe nú raka kaˈene vejujaho Hu mahoˈo nihe paranu.
21 Vwehu nuna kaˈene na ja oja mihunakije núni ojijara nú panamuˈamajaho nú
pajuˈikaˈi Godoni unaˈi matauma namihuna.
22 ˈEnakaivo nú Huni tamana vene uneunechaka Hura ura renuji hena vejujihunaˈe
nú rakaˈe jarivujaho Hu nú vajúhuna.
23 Ikaho Huni tamana. Nú Huni Hariha Jesu Keriso oni iha nimaa rone ˈee ea ˈaho
puˈúmo oja ˈekarahuna areri Hura ˈwaruma jaˈinaˈe vehuna.
24 Ea irara Jesuni tamana hene venujaho hu Huni vaji hinu. ˈEjuˈe Jesu huni vaji
hinu. Ijaho nú niheju Hu núni vaji hinu. Ijihuni maijaho Huni ˈAvena kaˈene Hura nú
múhajara rejuˈe nú niheju.

4

ˈAvena Nimaijine ˈEe ˈAvena IraˈatijinaEe ˈAvena Iraˈatijina

1 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije ja ˈavena mapokakija panimaa vetiˈavara.
ˈEnakaivo ˈavena kajija vene kive Godoni rena rou ho paˈajaho kiˈavara. Ijihuni
maijaho poropetia iraˈasina mapoka mweˈakino ojura.
2 Ikaho ˈunama kaˈene Godoni ˈAveniji hena kahunijina. ˈAvena irara Jesu Kerisoho
roe haha apenana ˈiamujaho Godi oni rena roana.
3 ˈEne ˈavena kaˈene Jesuho Godona parena roana ˈiavujija ˈavena kaˈene Keriso oni
nanaˈejiˈina kaˈene rohunaˈe jara hejajaho iviˈa ni iki mweˈi roana.
4 Sesahu nune ja Godoni jihunaˈe ja pu asitahara. Ijihuni maijaho ˈAvena kaˈene joni
vaji hinujara ˈavena kaˈene mweˈa kehunijaho nihoˈo asima paranana.
5 Pu mweˈa kehuni jihunaˈe pu mweˈa kehuneru ˈwavura. ˈEjuˈukamareˈe mweˈa
kehuni eijija puni iraru hejura. Mweˈa kehuni siseijara pu renaura.
6 ˈEnakaivo nú Godoni jihunaˈe ea irara Godi hena kamujaho hu núni ira henuna
kaivo ea kaˈene Godoni parene roajaho hu núni ira pahenuna. Ijara rejuˈe nú ˈAvena
nimaijaho kame ˈee ˈavena iraˈatijaho kahuna.

Godiho Oja MúhiˈinaGodiho Oja Múhiˈina

7 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihiˈinakije veje ea ˈaho puˈúmo oja ˈekaraˈavara.
Ijihuni maijaho oja ˈekaravujaho Godoni rena roana. ˈEnakaivo ea irara ea ˈahoˈa oja
mihujaho hu Godoni vaji nahejara ˈene Godi hena kamuna.
8 Ea irara ea ˈahoˈa oja pamihujaho hu nihoˈo Godi pahenuna. Ijihuni maijaho
Godiho oja ˈekaravujina.
9 Ikaho ˈunama kaˈene Godira nú oja kaˈene múhaji najuhajaho Huni Hariha nikwisu
ranavume mweˈi roajihunaˈe nú Huni vaji majama hihuna.
10 Ikaho oja ˈekaravujina. Nú Godi núni oja pamahara kaivo Hura nú oja
múhajihunaˈe Hu Huni Hariha ranavume roe núni sisea apejume paˈarenana.
11 Ehu nuna kaˈene na ja oja mihukije Godi Hu nihoˈo natohwa oja múhajihunaˈe nú
ˈuˈo ea ˈaho puˈúmo oja ˈekarahuna.
12 ˈEnakaivo naˈi pini ei pini Godi nihoˈo kahuna pana kaivo nú ea ˈaho puˈúmo
oja ˈekaravujaho Godi núni vaji hinuna. ˈEne Huni oja ˈekaravujaho núni vaja areri
renuna.
13 Nú niheju Hu Huni ˈAvena nú múhajihunaˈe nú Huni vaji hijuˈe Hu núni vaji hinu.
14 Amora Huni Hariha ranavume mweˈa kehuni NiˈajihiˈinaˈeNiˈajihiˈinaˈe reˈi roajaho nú núni
nii kavaji ea ˈwaravara.
15 Ea irara Jesuho Godoni Hariha ˈiamujaho Godiho huni vaji hinu ˈee hu Godoni vaji
hinu.

16 Godira oja ka'ene múhajaho nú hene nimaa roju. Godiho oja 'ekaravujina. 'Enajihuna'e ea irara oja 'ekaravuri vaji hinujaho hu Godoni vaji hiju'e Godi huni vaji hinuna.
17 Nú ijí hejajihuna'e núra oja mihujaho marasahura. Ijihuna'e nú vea ka'ene 'otua vehuni veijaho pajuhuna. Ijihuni maijaho Hura hinuja'ina'e nú iki mwe'i hiju.
18 Juvujaho oja 'ekaravu jihuni vaja pana. 'Enakaivo nimaa oja 'ekaravujara juvujaho veju'e pa'arenuna. Ijihuni maijaho juvujara reje eha sisea apehuna. 'Ena'omo ea irara jumujaho oja 'ekaravujaho huni vaja areri pana.
19 Núra Hu oja mahujihuni maijaho marako'a Hura núa oja múhajihuna'e mahu.
20 Ei pini ijá 'imujaho na Godi oja mahu 'i'i kaivo vweaha kame semujaho hu ira'ata apene avanu. Ei pini hu ea nii huni kamujaho oja pamahu kaivo ichá'ina'e Godi ka'ene hu pakamujaho oja ma'ena?
21 Ike tamana kaho nú Huni apejara. Ea irara Godi oja mahujaho hu vweaha 'u'o oja ma'amana.

5

Núra Mwe'ake Asivajina

1 Ea irara Jesuho Keriso nimaa ronujaho hu Godoni vaji nahejara. 'Ene ea irara Amo oja mahujaho hu Huni hariha ka'ene Huni rena roaji 'u'o oja mahu.
2 Nú Godoni harihija oja mihujihuna'e nú nihena kavu nú Godi oja mahe 'ee Huni tamana 'ararihae vejura.
3 Ikaho Godoni oja 'ekaravujina nú Huni tamanijaho hami 'ajohuna. Ijihuni maijaho Huni tamanijaho mai'o kisina pana.
4 Ijihuni maijaho ea ka'ene Godoni vaji nahenaajipo mwe'akaho asivara. Núni nimaa roijara vejume nú mwe'a ikaho asivara.
5 Ea irara mwe'akaho asimune? Ea irara Jesuho Godoni Harihiji nimaa ronujarana.

Ikaho Jara Hehunijihuna'e Vejara

6 Ikaho Ea ka'ene toa 'ee 'aa vaji roajina. Hu Jesu Kerisona toaru pana kaivo toa 'ee 'aiji'i roajina.
7 'Avenijara Huni vu'a nimaa venana. Ijihuni maijaho 'Avenijaho nimaijina.
8 Ijihuni maijaho ike no'opisu ikipo Huni vu'akaho nimaa vejara. 'Avenijine toijine 'ee 'aijina. 'Ee ike no'opisu ikipo ahume avacharavara.
9 Nú emaapuni vu'iji nimaa ve'avajaho Godira kime 'waramujara maho'o asitaha paranu. Godoni kima 'warumujaho ikena. Ijaho Hu Hariahoni vu'a nimaa vene 'waramana.
10 'Ene ea irara Godoni Harihiji nimaa ronujaho hu ori'ini hena kamuna. Ea irara Godi panimaa ronujaho hu Hua veju'e ira'asina'e renu. Ijihuni maijaho raka ka'ene Godira Huni Harihiji rone 'waramajaho panimaa ronu.
11 Iraka ka'ene 'warumajaho ikena. Godi majama hihuna múhana 'ee ike majama hihunakaho Huni Harihi jihuni vajina.
12 Ea irara Huni Harihiji apenujaho hu majama hihuna kaivo ea irara Godoni Harihiji papenujaho hu majama hihunijaho papenu.

Majama Hihuna

13 Ike raka ka'ene na vejukaho ja ea irahipo Godoni Harihi jihuni ihiji nimaa rojujihi puna'e veju. 'Ejakame ja majama hihuna ka'ene apejaji hena ka'avarono veju.
14 Ikaho nú Huni una'i nimaa rojujihuna'e uneunecha raka'e Huni ura ija'ina'e jarime 'waravujaho Hu henuna.
15 Hu henuhuna'e nú hena kavu. Ijihuna'e núra uneunecha iraka Hu jarivujija nú 'ekura.

16 Ea pini huni vwea kaˈeje sisea kaˈene pakwahuniji veje kaˈamajaho hu niˈajahe
Godoni siporua ˈoje hia huna maˈamana. ˈEne ˈuˈo Hura ea kaˈene sisea ike
pakwamasahuke pavejujija hia puna mihuna kaivo sisea pina venareje kwamasahuna
namu. Ijihunaˈe na ijaˈina paˈiavo hunijihunaˈe jarima ˈwaramama paˈiavu.
17 ˈUnama kaˈene ariramaa paˈajija mahoˈo sisea. Sisea pina venaˈe pakwahuna
namu.
18 Nú niheju. Ea kaˈene Godoni vaji nahejajaho sisea pavenuna. ˈEnakaivo Jesu
kaˈene Godoni Harihijara ˈajoahuˈe ˈavena siseijaho hu ija paˈunamuna.
19 Nú niheju. Nú Godona kaivo mweˈakaho mahoˈo ˈavena sisei jihuni harura hari
namu.
20 Nú niheju. Godoni Harihijaho niroana. Hu nimaiji hena kahuni henaka ijaho
múhana. ˈEjuˈe nú Huni hariha Jesu Keriso kaˈene nimai jihuni vaji hiju. Ijaho Godi
nimaa kaˈene majama hihunijina.
21 Sesahu nune godi iraˈata kaˈene iji vejujija oja pamiˈavara.

2 Joni

Vuʹa Anejijihina

1 Na eruta napara kaʹene iji pijahajine ʹee sesahwaha kaʹene nara nimaa vajijino oja
mihujiru pana vo ea mahoʹo nimaiji hena kaviʹinijihi punaʹe veju.
2 Nimaa kaʹene núni vaji name ʹee majama nama vahuni jihuni hahi veju.
3 Maiji vwihanúana ʹee numirumana ʹee matauviʹina kaʹene Godi Amo ʹee Jesu
Keriso kaʹene Amo oni Harihi jihuni nimaa ʹee oja mihujaho nú puʹúmuna.

Hura ʹWarama Jaʹinaʹe Oʹavara

4 Na sesahu jona ʹahoʹa kiʹeme nimai jihuni vaji ʹurahojajaho na teamanimana. Areri
núra vehuna kaʹene Amounaʹi apeja jaʹina vejara.
5 ʹEnakaivo na iviamaa napara kera a ʹwaravu na tamana pina maiuʹina paveju
kaivo núra nimarako amura hejara kaʹene ea ʹaho puʹúmo oja maʹarahuna kaʹene
ʹwaramaji veju.
6 Oja ʹekaravujaho Huni tamanijara ʹwarama jaʹinaʹe ʹuraha ohuna. Ikaho tamana
kaʹene jara nitama hejajinaʹomo ja ijihunijino ʹurahe ohuna.
7 Iraʹasina mapoka iki mweʹi ani rene vaʹu. ʹEnaʹomo pu Jesu Kerisoho haha
paapenana ʹwavura. Pu nihoʹo iraʹasine ʹee Keriso oni nanaʹejiʹina.
8 Nú raka kaʹene ja najahume rejajaho hami ʹajohakame papaʹareʹama jihunaʹe nú
ja puʹúmo eha mamaa mahoʹo areri apehuna.
9 Ea irara Kerisora najahuji paveʹi kaivo karokaha venujaho Godi huni oja vaja
pahinu. Ea irara Kerisora najahuji venujaho Omaheʹo Hariaheʹo huni oja vaji hiju.
10 Ea ʹahopo ja najaʹiro roʹi kaivo ijí raka kaʹene najahaji paapene roa kiʹavajaho
paʹwarave joni sea roe ʹee paʹajoʹavara.
11 Ea ijaʹiniji kame a ʹajoʹamajaho hura sisea venujaʹinaʹe a areri sisea ijaʹina
vehuna.

Vuʹa Túchamaijina

12 Na ura ja mapoka ʹwarahuna ura reniu kaivo na heha ʹahi vehuna ura pareniu.
ʹEnaʹomo na vuʹareje joni unaʹi urania kakaraviʹi ʹwaravakame nú ja puʹúmo nihoʹo
temari ituʹona parahuna.
13 Joni ʹuʹua kaʹene Godi iji pijaha jihipuni ehipo ja ʹajoravu.

3 Joni

Nimaijihuni Vaji ˈUrahoˈavara

1 Na erutai Keasi kaˈene na oja mahujihunaˈe veju.
2 Vwea nuna na oja mahiˈine na oni siporua ˈojuraˈomo uneunecha mapoka ja puˈúmo marasahe ˈee a hami hihuna areri oni oji vaji marana jaˈinaˈe rehuna.
3 Vwehu núpo roe ara ˈunama kaˈene nimaiji ˈurahe onuji ˈwarivume hejujaho na teamanimana.
4 ˈEjuˈukamareˈe sesahu núpo ˈunama mamaiji ojuji na hejujaho na nihoˈo teamanima paraniu.

Keasi Aromahajina

5 Vwea nuna kaˈene oja mahiˈiniji ara vwehu núpuna*a*ˈi vene ˈee apiora kaˈene vwea vwina vene niˈajihujaho mavarasaˈina venu.
6 Pu sosi vaji ara oja kaˈene mihuji rone ˈwaruvu jihunaˈe a pu irechamie vaˈavajaho hami ˈunama kaˈene Godi teamahuni jaˈinaˈe veˈamana.
7 Pu Huni Ihijihuni hahi usema vaˈajihunaˈe pu Jenitaru puna unenua ˈahoˈa paˈekara.
8 Ijihunaˈe nú ˈuˈo ea ijaˈinijija niˈajihuna. ˈEjakame nú pu puˈúmo ahume nimaijihuni kaukara vejiˈinaˈe rehuna.

Tiatiripisi ˈEe Timitiriasi

9 Na sosi huni vuˈa ˈahoˈa na heha ˈahi nivejuta. ˈEnakaivo Tiatiripisi hu nihoˈo niˈimaˈura reˈiro vwihaˈi kaivo núr*a* raka kaˈene ˈwaravajaho hu rarenana.
10 Ijihuni hahi nara roujaho hura uneunecha kaˈene sisei venajaho ˈeka ro najahuna. Hu núnuna*a*ˈi ira sisea ˈwarume ˈee namuhuna. Hu vwehu nún*a* kaˈene apiorijija paaherame ˈee ea ˈahoˈa tanuˈurihuˈe pu ˈuˈo ijaˈina vejura. ˈEne ea ˈahopo apiora ˈekaˈujaho hu pu tanuˈurihuˈe sosia paroˈi kaivo samai hijura.
11 Vwea nuna kaˈene na oja mahukera a pakaˈeje sisei jihuni ˈunamijaho matesaraˈamana kaivo mamai jihuni ˈunamijiru matesaraˈamana. Ea irara mamaaru venujaho hu Godi ona ˈee ea irara sisearu venujaho hu Godi pakamuna.
12 Ea mapoka Timitiriasi taˈarohe hina ˈwavura. Nú Timitiriasira raka kaˈene venuji nú kama hejuji ˈuˈo ˈwaravura. ˈEjuˈukame ja niheju núr*a* raka kaˈene ˈwaravujija nimaa nimaa.

Vuˈa Túchamaijina

13 Na nihoˈo mapoka mapoka ˈwaraˈi ˈahiu kaivo na heha ˈahi ijí vehuna ura pareniu.
14 Na vuˈe a kahuna ni samatuˈu renu. ˈEne nú noˈo urania kakaraviˈi ahuma ˈwama hehuna. Matauviˈinijaho a huˈúmun*a* ˈee napuhuana kaˈene iki hijujipo a ˈajoravu. ˈEne napuhu nuna ihi ˈurihiˈi ˈajoraˈamana.

Juta

Vuʻa Anejijihina

1 Juta kaʻene Jesu Keriso oni pwea ʻee Jemisi oni ʻuʻuijiʻi ea kaʻene Amo Godira oja mihe ʻumenauʻe Jesu Keriso onaʻe ʻajohaʻejuʻe hijujihi punaʻe veju.
2 ʻEne veje numisaraa ʻee matauviʻina ʻee oja mihujara joni vaja emarena paranama.

Sisei Najahiʻina Puni Jujuvuʻa

3 Napuhu nuna kaʻene na oja mihiʻinakije na ʻunama kaʻene nú venume maranú*ana* kaʻene nú apejaji asura vene ja ʻwaraʻirono amairiaravuta. ʻEnakaivo na iviamaa asurakaho vene ja jarirame ʻwaravujaho nimairoa kaʻene Godira Huni ehija mihajaho ja ija kisi ʻuname ʻajohunaʻe asurakaho veju.
4 Ijihuni maijaho ea ʻahoʻa iviamaa ja pakiʻejuʻe nisareri joni vaji vuʻe ijá ʻiavo Godira nú vwihanúe aremu jihunaʻe nú ʻunama sisea vejiʻi hihuna ʻiavu. Ea kajija nitama iji pijihareja ʻotua vetihunaʻe ʻwaramana. Pu ea siseaʻomo Godoni maiji vwihanú*aja*ho taʻarohe apene ʻuname sisea ʻuasa vene ʻee núni Natohwa kaʻene Jesu Kerisoho hemahu.
5 Ja nihejiʻina kaivo na kúʻo ja vwihaʻavarono ʻwaravu. Natohwijara ea Ijipiti niʻajihume roe usevara vo ea kaʻene panimaa rojajija Hu venaume paʻarejara.
6 ʻEne ʻona ojiʻina kaʻene puni tinia nimaa nimaijaho arevajija Hu senia kaʻene majama nahunijino kamorame irechamiuʻe nututi Godoni ʻotua kaʻene vea niʻiniji ʻajaha hiju.
7 Ijaho niareri Satami ho Kamora ʻee ara mamaʻina ʻahoʻa kaʻene ijihipuni rori navujipo hine sisea kaʻene ʻuasa vene ʻee ʻunama sisea kaʻene emaapo pavejujaho vene napapo napara ihanie ojuʻe parupo parua ihanie ojuraʻomo ea kajija iviamaa vena kaʻene majama rejiʻi namuji hiju. Ijihunaʻe nú ijí kime vwihahuna.
8 Ijí ʻunama nikwinuʻina kajino ea ikija ʻuʻo sisea navaha punaʻi rone ʻee puni haha ruarahe ʻee ea kaʻene mamaʻinijija pataarorahe ʻee ʻona ojiʻina puni mamaʻini jihipunaʻi ira sisea ʻwaravu.
9 ʻEnakaivo Maikeru kaʻene ʻona ojiʻina puni natohwijara Setaniʻi Mosisi oni hahiji pakama vahacharavajaho ira sisea paʻwaramana kaivo hu ma ijá ʻwamane Natohwijara a eha mahuha ʻwamana.
10 ʻEnakaivo ea ikija uneunecha kaʻene pu pahena pakivujija ronahe ʻee siripavura ʻee areri ʻua maha punaʻi puni vwihaijino vene ʻee pura uneunecha ijaʻina kaʻene vejujipo pu ruarahiura.
11 Pu eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho pu Keni oni ʻunamijino vaʻara ʻee eha apehuni jihunaʻe Peramura venajaʻinaʻe vejura ʻee Korara ninakarame rena paʻarena jaʻinaʻe vejura.
12 Ea ikijahija jara ahuma ʻiruma ijuri vaji vuʻujija areri naʻapo soha vaji navujaʻina pu vea kaʻene ja puʻúmo ʻirumaʻe ijujaho pu pajuvura ʻee pu pusumano ʻajoʻarame areri ʻimitia toa paʻanaʻe ʻasiasii ʻanae vaʻujaʻine ʻee ichi nahenareʻe ʻina paʻirima navujaʻina. Pu chinuma mahoʻo jahejuʻe sarasaha paraju jaʻina.
13 Pura sisea kaʻene vejujihuni juhijaho areri sohi ajira amene sapa reʻejuʻe chiha ani rene siserasahe navujaʻina. Pu areri chinapo majikari jaheusahu jaʻina. ʻEnaʻomo nututa kaʻene naʻi naʻii vajame navujaho punaʻe aneja pús*a* paʻanaʻe ranavuʻe ʻajiha namu.
14 ʻÈne ike ʻunama nikwinuʻina kaʻinaʻe Inakira Atamu oni amuhija iropu noʻo paʻareʻeme iraka kaʻene tún*a*ʻi rehuniji kime ijá ʻiama Kaha! Natohwijaho Huni ehija kaʻene arira maijihi puʻúmo ea nihoʻo mapoka mapoka asisame roara.

15 Hu ea mapoka maho'o aherame roe 'otua vetihuna 'ee ea sisesa ka'ene puni vaji
hine 'unama sisearu vejujija 'ee ira sisea ka'ene ea sisesa kajipo Hua niname 'warava
jihuna'e avahuna.
16 Ea ikija sui'ine 'ee ea nama'irono puni sisea sarame 'ee sisea iraka'e pu ura
renaujaho ma ijí vejura. Pu ira toa rukina'omo pu ea pisimi'i pununa'i uneunecha
maa ijí 'eka'iro avajura.

Ojono 'Ajohi'i Godira Oja Múhuni Vajiji Hi'avara

17 'Enakaivo ja vwehu nune na ja oja mihi'ine ira ka'ene núni Natohwa Jesu Keriso
oni apasorupo 'waravajaho vwiha'avara.
18 Pu ja ijá 'iavare Vea túchamaa re'eje ea matihi'ina mapoka'e puni hahijara sisea
ka'ene itunavujiru veji'i hihuna 'iavara.
19 Ea ikihipuni vwihaijaho mwe'a ikehuni ura ijara itu'one navujihuna'e pura veji'i
ea ahaame 'oi'oi hihuna. Ijihuni maijaho Godoni 'Avena puni vaja pa'ana.
20 'Enakaivo vwehu nuna ka'ene na ja oja mihi'inakije joni nimaaroijaho veje
emare'amana. 'E'eje Godoni 'Avena vajijino siporua 'o'avara.
21 'Ene Godira oja múhana vajijino hiji'i núni Natohwa Jesu Kerisora numiruma va'e
majama hihuniji 'e'uhuniji 'ajaha hi'avara.
22 'Ene ea 'aho'a ka'ene puruva reti'eju'e hijujija numira'avara.
23 'Ene ea 'aho'a ka'ene veni va'ujija sirirami'avara 'ee ea 'aho'a juvi'i numira'avara
kaivo ja paki'eje puni siseijara ja aruma'ama.

Ta'arohuni Siporua

24 'Enajihuna'e Hura areri 'ajoha'eje pa'amaaresume 'ee Hura veje ja Huni hanaji'ini
jihuni una'i arira'e teamana'eje namihuna.
25 Núni Godi nikwinu ka'ene núa venume maranúaji ta'aroha. 'Ene Jesu Keriso
ka'ene núni Natohwi jihuni vaji ta'aroha. Hanaji'ina Harura Ni'ina 'Ajohai'ina Ajira
Rukina ijija Huna. Hu nitama rene majama ija'ina. Ameni.

Revaresiani

Jesu Keriso Raka Túnaꞌi Rehunaka Vejume Samaa Renajina

1 Jesu Keriso oni hema kaꞌene maiꞌo rehuniji najaꞌiro Godira Keriso mahumakame
Hura Huni ꞌona ojiꞌina ranavume hura apena roe Huni iraru hene vejiꞌina Joni nahe
ꞌwaravakame Huni ehija kaꞌene Huni iraru hena vejiꞌinijija najaꞌena.
2 ꞌEne Godiꞌo Jesu Keriso vuꞌa raka kaꞌene Joni ꞌwaravume hu hene ꞌee raka kaꞌene
hu huni nii kimajaho ijá ike asura vajakino venana.
3 Iraka kaꞌene maiꞌo rehuni vuꞌa kaꞌene puka ikehuni vaji vejajaho nituꞌu renu. Ea
irara vuꞌakake tahe veꞌamajine ꞌee ea ꞌahopo hena veꞌavajaho Hura pu merajihuna.

Sosi Iropu Noꞌo ꞌAjoravajina

4 Na Jonira sosia iropu noꞌo Esia namiju jihipunaꞌe veju. Godi kaꞌene nitama
anejijaho ijí hinane ꞌee iviamaa ijí hinunaꞌomo maiꞌo kúꞌo rohunijara maiji vwihanie
oja soniji ja samahu. Godoni oja sona ꞌee maijaho Godoni ꞌAvena iropu noꞌo Huni
toronu unaꞌi hiju jihipuni ꞌuꞌo rena roana.
5 Jesu Keriso kaꞌene nú maiji vwihanúe oja soni samuhajara vuꞌakaho ꞌwarumu.
Eaka mapoka kaꞌene kwamasahiꞌinijipo kúꞌo ꞌurihuni amurijaho Jesura ꞌurinana. Hu
mweꞌa kakehuni ea mamaꞌini jihipuni ꞌAjoahiꞌina. Nú Jesu taꞌarohu jihuni maijaho
Hu nú oja múhe Huni ꞌaiji núni sisea somuhana.
6 Jesura nú ꞌekue Huni ehiji jihipuni vaji Huni ari irechamúana. ꞌEjuꞌukame nú Godi
kaꞌene Jesuni Omijihuni kaukara niꞌajahiꞌina rejara. Hura aneja púsa paꞌanaꞌe nú
ꞌajohua apena vahuna kajihunaꞌe nú ꞌuꞌo Hu ijaꞌina taꞌarohuna. Ameni.
7 Ike kaha! Hura roꞌamajaho Hu akúpa ꞌahi ꞌimitijiꞌi rohuna. ꞌEꞌeje ea mapoka Hu nii
mai kahuna. ꞌEje ea kaꞌene Huaꞌe ꞌanaa pijahajija ꞌuꞌo Hu kahuna. ꞌEjakame araraka
mapokakaho eaka mapoka kaꞌene hijujija pu puni niijikano mahoꞌo kamareje nihoꞌo
temukave niramaruhuna. Nara raka kaꞌene iviamaja ja ꞌwaravukaho nihoꞌo nimaa.
Ameni.
8 Na Aneja ꞌee Na Púsa. Godi kaꞌene Harusinijara ijá ꞌwarumana Hu nitama
anejijaho ijí hinanaꞌomo iviamaa ijí hinunaꞌomo Hu majama ijí hina apena vahunijina
ꞌúmana.

Patimosi Keriso Oni Visoni Kavajina

9 Vwehu nune na Jonira joni asurakaho mutumutu iha Patimasi hijiꞌi veju. Godoni
vuꞌa ꞌee Jesura núni maa kaꞌene venaji rone na ea ꞌahoꞌa ꞌwaravumakame senavume
na tipurai ranamiara. Nú ja puꞌúmo ꞌajori Jesuni vaji ahija vaji aruvara. ꞌEne Huni
harura hari hine ꞌee Hura niꞌajúꞌeje ata kairasahe ꞌunama ariri hiju.
10 Natohwi jihuni veijino na Godoni ꞌAveni vaji hijiꞌi hiꞌeme ira niꞌimaꞌura viatiꞌini
saꞌini nuni túnaꞌakino ijaꞌinaꞌe ꞌumenana.
11 Ikaꞌina ꞌwarimana. Ara raka kaꞌene hena kamajaho Esia vaji sosia iropu noꞌo
namiju jihipunaꞌe puka vaji venareje ranave vaꞌamana. Epasasi Simúna Púkamamu
Taiataira Satasi Pirateripia ꞌee Reatasia ranave vaꞌamana.
12 ꞌEjume irara na ꞌwarimu ronarejo ꞌurine arome niriujaho naheha kaꞌene korutia
vejajijahija iropu noꞌo kivuta.
13 Ijí naheha iropu noꞌo navari vaja kajino Ema Puni Harihiji vareꞌina ijí naminana.
Hu ateha jopatuꞌumaꞌura apúsame ꞌee korutia turea kaꞌene vejajaho túrata ꞌaha
iramana.
14 ꞌEne Huni húmata sapasijaho sajasaꞌimaa rene ꞌee Huni nia titijaho nihoꞌo vena
punaꞌi renana.

15 'Ene Huni mumorijaho Parasi puna'i hananana. Areri veni vaji hanasahu ja'ina'e hananana. 'Ene Huni ira anukijaho areri toa mapoka'e ahuma roare'e 'ovuja'ina'e renana.
16 'Ene Huni ija ka'ene mana'inija'i china iropu no'o 'uninamiana. 'Ene Huni ira tita kajino so'wa ka'ene ropu ropu 'ena reji'inijaho ro 'e'unana. 'Ene Huni niuri jihuni harurijaho niho'o vea puna'i hananana.
17 Na Hu kavujaho na 'one Huni mumora aneji kwavute puna'i navuta. 'Ejume Hu Huni ija mana'iniji nuni haha 'ahi ranamihi'i ika'ina'e 'warimana. A niho'o paju'amana. Na anejijina 'ee ura kahene Na majama hina apena vai'inijina.
18 'Ene Na majama hiji'inijina. Na kwama 'urijuta'omo pakwahuna kaivo majama hihuna. 'Ene Nara 'unama ka'ene kwamasahuniji'o Hetisi jihuni vwicha kiijaho 'ajohura.
19 'Enakúne iviamaja raka ka'ene ara kimajija ijá puka vaji ve'amana. 'Ee raka ka'ene iviamaja navukija ijá ve'amana. 'Ee raka ka'ene ikehuni túna'i mai'o rehunijaho ijá ve'amana.
20 'Ene china ka'ene iropu no'o Nuni ija mana'ini 'ahi navume korutia naheha ka'ene iropu no'o kimajihuni hemijaho ikena. China iropu no'o ijija Godoni sosia iropu no'o ijihipuni 'ona oji'ina iropu no'ohe'ina. 'Ene naheha iropu no'o ijija sosi iropu no'ohe'ina.

2

Epasasi Opuni 'Ona

1 Ike vu'a kakaho Epasasi sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ike vu'akaho Ea ka'ene china iropu no'ohe'i Huni ija mana'ini 'uninamie 'ee Hu naheha korutia veji'ini vaji 'urahonujara ika'ina 'waramana.
2 Jara raka ka'ene vejajijahija Na nihena kivu. Jara Nuni kaukara'e harura vena ve'eju'e erapo jaa'e sise'i 'ahiu'ukamare'e ja matauvujaho Na nihena kivu. 'Ee ea sisesa kivujaho senavura. Ea irahipo apasorua 'iavujija ja pu vena kivura. 'Ene ja pu vena kivajaho pu apasorua pana vo pu ira'ata kivara.
3 'Enakaivo ja Nuni ihijihuna'e sisea vaji hijara vo ja Na parana'o'uniara kaivo ja harura vene hijara.
4 'Enakaivo joni vaja unenu'u pina kwinu senimu. Ijaho ja nitama aneji Na oja mihaja'ina ja Na oja pamihu.
5 Ike vwiaha! Ja ichihachane rene arihaji vwihane joni sisea túchahae 'unama ro'avara. 'Ene jara amura'e vejaja'ina'e Na oja mi'avara. Vejuro'i Nara roe joni naheha veje 'utahuna.
6 Joni mamaijaho ikena. Jara ea ka'ene Nikoretani 'wavu jihipuni 'unama sisea senamu ja'ina'e Na 'u'o puni 'unama sisea kivujaho senimu.
7 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramujihi he'avara. 'Ene ei pini sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Na hu 'warave hu icha'ina ka'ene majama hihunijaho ihuna. Ichakaho Godoni ari Parataisi naminu. Na hu ika'ina 'wara'eju.

Simúna Opuni 'Ona

8 'Ene ike vu'a kakaho Simúna sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Eakaho Hu anejijina 'ee púsijina. Hu kwamarena kú'o 'urina hinujara ijá 'waramana.
9 Jara ichá'ina'e sisei hijajaho Na nihena kivu. 'Ene jara uneunecha pa'amai ijihuna'e sisei hijujaho Na nihena kivu. 'Enakaivo ja uneunecha mapoka rukina. Ea ka'ene pu Jua 'i'i kaivo pu ja sise'i 'ahiujija pu nimaa Jua pana kaivo pu Setani oni sinakoku.

10 'Enakúne jara sisea ka'ene piunihunijija niho'o pajuha'avara. Ike heha! Setaniho ja ea 'aho'a vena kime tipura samahuna 'ee na'ia iropu ropu ja ruarahe sise'i 'ahihuna. 'Ene hu ja sise'i 'ahie 'ania kwamasa'i ve'avajaho ja Na niho'o patúchahi'avara. 'Eje Nara ja majama hihuni koraunu vajihuna.
11 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara. 'Ene ea irara sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura vene ijí asita'amajaho hu 'u'o kwamareje haha hianahuna pa'arehuna.

Púkamamu Opuni 'Ona

12 'Ene ike vu'a kakaho Púkamamu sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene so'wa 'ena ropu ropu reji'inijara ijá 'waramana.
13 Ja ichá hijujaho Na niheju. Ijaho Setani oni toronu namujina kaivo ja Na pap-ataarorihara. Ja Nuni iha ija kisi 'unaname hiji'i Naa'e nimaa rojujaho ja patúchahiara. Etipasi oni vea kajino hu Nuni vua'e Setanira hinuni tiniji 'waravumakame 'anauma kwamana.
14 'Enakaivo Na uneunecha kwinu kwino jara vejujaho Na pateamanimu. Ja ea 'aho'a Perami oni vu'a sisea nimaa vejara. 'Ee ja ea 'aho'a Peraki oni vu'a sisea 'ararihau'e Isureri oni harihija ijí amaaresume arihu. Ijara reju'e pu godi ira'ati jihuni 'iruma swasa vena ine 'ee 'uasa vejura.
15 Ijihuna'e ja ea 'aho'a majamano Nikoretani opuni 'unama sisea 'ararihau.
16 Ijihuna'e ja 'unama siseiji patúchahae 'unama ro'avajaho Na ijí vu'areje ja pu'úmo 'arasaravuri so'wa ka'ene Nuni ira titi namujino 'anihuna.
17 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a ka'ene 'waramuji he'avara. 'Ene ei pini sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura vene ijí asita'amajaho Nara puretia pakivi'ina ka'ene Godoni rena roujaho mahuna. 'Ene Nara muna sajasa'ina 'ahi huni iha maiu'ina veji'ina mahuna. Iha kajihuni maijaho ea pahehuna kaivo anesurijara hehuna.

Tairataira Opuni 'Ona

18 'Ene ike vu'a kakaho Taiataira sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ike vu'a kakaho Godoni Hariha ka'ene nia tita vena puna'i reji'inijina. Huni mumora muna maa ka'ene Parasia 'wavuji vare'ina hanaji'ini jihuni vu'a.
19 Na joni kaukara 'ee jara ea oja vajihe 'ee joni nimairoa 'ee jara Godoni kaukara vejura 'ee jara 'ojuta anasame harura vene vena apena va'ujaho Na nihena kivu. Joni kaukara ka'ene iviamai vejajara mako vejajaho asimana.
20 'Enakaivo Na unenu kwinu jara vejuji Na kivujaho patea manimu. Ja napara Jesaperi ka'ene hu poropeti 'iamuji tinia aremahu'e hu Nuni ehija ka'ene Nuni iraru hena veji'ina najahi'i pisimie aherame ani ruva'una. 'Ejume pu 'uasa vene 'ee godi ira'ati jihuni 'iruma swasa vena ijura.
21 Na hura 'uasa venuji hu vwihane túchaha'amarono Na hu vea nimahuta kaivo hu ura parenana.
22 Ike heha! Na hu atakipuni tini pi'onahuna. 'Ene ea irahipo hu hu'úmo 'uasa vejujaho Na pu ahija sisea ni'ima'ura vajihuna. 'Enakaivo pu huni sisea kame túchaha'avajaho Na pu ahija sisea pamihuna.
23 'Eje Nara sesahwaha kwamasahunijine 'anihuna. 'Ejakame sosia maho'o hena ki'avajaho Na Godi ka'ene epuni vwiha 'ee oja tine kivi'iniji kihuna. 'Enareje jara iraka ka'ene vejajaho Na eha ija'ina'e areri vajihuna.
24 'Enakaivo ja ea 'aho'a ka'ene Taiataira hijujija Na ja ika'ina 'waravu. Vu'a ira'ata hema nimaa nimaa 'wavujaho Setani oni rena roujaho ja pahejura vo Na nimaa ja ahija 'aho'a pavajihuna.
25 'Enakaivo iraka ka'ene jara niapejajaho ija kisi 'unama hi'eje Na 'unama vu'uta.

26 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asitahe 'ee Nuni ira hene vena va'u va'u uri 'e'umajaho Na hu Jenitaru 'ajoahuni harura mahuna.
27 Hu pu hajaa ajani veji'ini 'ajoahe 'ee Hu pu si'ura puna'i 'anie mutua'e túa rehuna.
Ija'ina'e Nuni Oma harura nikwisu'ina kaji Na mihana.
28 'Eje Nara hu china ka'ene Moroa 'wavuji mahuna.
29 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

3

Satasi Opuni ʻOna

1 Ike vu'a kakaho 'ona oji'ina ka'ene Satasi sosi 'ajohuniji ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene Godoni 'Avena iropu no'ohe'i rukina 'ee china iropu no'ohe'i rukinijara ika 'waramana. Jara raka ka'ene vejajijahija Na nihena kivu. 'Enakaivo ja vwihajujaho ja iha rukina 'ee ja mai'o hiju roju kaivo nimaijaho ja nikwamasahara.
2 Iviamai 'uriimaraha! Jara uneka ka'ene aneja mamaa vejajaho nipa'are'i venukúne harura vene veje mara'amana. Ijihuni maijaho Nara kavujaho kaukara ka'ene jara vejujaho Nuni Godijihuni una'a mai'o papa'arenu.
3 'Enajihuna'e jara marako iraka ka'ene 'eke 'ee joni atai henareja ja ija kisi 'uname 'ee joni sisea kame ta'arohareje kú'o Nuni roaji'avara. Ijihuni maijaho ja pa'urimara'avajaho Na nesi ja tatatihuna. Areri nesa rukini rouja'ina'e Nara vea ka'ene roujaho ja pahena pakahuna.
4 'Enakaivo Satasi vaji ea 'aho'a niho'o puni ateha mai'o chiha parejara. Pu ateha sajasa'ina same Na Hu'úmo 'urahohuna. Ijihuni maijaho pu ea arire 'ee niho'o nimaa nimaa.
5 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho hu ateha sajasa'ina apúsahuna. 'Eje Na huni iha puka ka'ene majama hijuri vaji namujaho Na pata'aru'eju. 'Ene Na huni iha Nuni Oma 'ee Huni 'ona oji'ini jihipuni una'i nahama 'warahuna.
6 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Pirateripia Opuni ʻOna

7 Ike vu'a kakaho Pirateripia sosi 'ajohuni 'ona oji'ina ika'ina venareje 'wara'amana. Ea ka'ene niho'o ariramaa'e ea ka'ene niho'o nimaa nimaaru 'waravi'ine 'ee Teviti oni kia 'ajohi'ina'omo Hura vwicha tirasa'amajaho ei pini kuhuna areri pana. 'Ene Hura vwicha ka'ene ku'amajaho ei pini areri tirasahuna pana. Ijara ika'ina 'waramana.
8 Na joni kaukara nihena kivu. Ike heha! Na joni una'i vwicha ka'ene tatiranavujaho ei pini kunahuna areri pana. Ijihuni maijaho joni harura ma'u'ua 'ee ja Nuni ira hami hejara 'ee Nuni iha patúchahaara.
9 Ike heha! Ea ka'ene Setani oni sinakoku vaji hijujijahija pu ika'ina 'waravu Nú Jua. 'Enakaivo pu ira'ata veju. Ike heha! Nara veje pu roe joni una'i nitupari same Nara ja oja mihujaho pu ijí hena kahuna.
10 'Enajihuna'e ja Nuni ira hena majama vejujija Nara vea vutua sisea vena kihuni vajijaho tanurihe ja paaruhuna. Mwe'akaho maho'o 'ee ea ka'ene ijí hijujaho vena kihuni vea nituranu.
11 Vea ka'ene Nara rohunijaho niho'o tu'u'wi namukúne raka ka'ene jara hena kamareja apejajaho ija kisi 'unavakame joni koraunu ea 'aho'a areri pa'etuji'avara.
12 'Ene ea ka'ene sisea'e piunamareje harura ni'ima'ura ijí vene asita'amajaho Nara veje hu Nuni Omijihuni Temiporu vaji tukeja anesina rena namihuna. 'Eje hu Temiporu kajaho paraname samai'i vahuna. 'Ee Nuni Godijihuni iha 'ee Nuni Godijihuni ara natohwa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho 'ee Nuni iha maiu'ina ka'ene akúpa 'ahi rene roujaho Na huni haha 'ahi vehuna.
13 Ea irara ataa rukinijaho Godoni 'Avenijara sosijihi vu'a 'waramuji he'avara.

Reatasia Opuni ʻOna

14 Ike vuʻa kakaho Reatasia sosi ʻajohuni ʻona ojiʻina ikaʻina venareje ʻwaraʻamana. Ea kaʻene nimaa túchamaijine ʻee paseme pauchaviʻinijine ʻee Godoni vuʻa hena kime nimaa ʻwaraviʻinijine ʻee Hu Godira uneunecha mapoka kaʻene venajihuni Húmatijara ijá ʻwaramu.
15 Na joni kaukara nihena kivu. Ja nihoʻo paha pane ʻee nihoʻo ohoa pana. Nuni urijaho ja paha ho ohoa reʻipisa marajaʻa.
16 Ja nihoʻo paha pane nihoʻo ohoa pana kaivo ja rira muʻoi hijujihunaʻe Na ja nitupa punaʻi hwena atoʻurumahuna.
17 Ja ikaʻina ʻwavura. Nú niarerina. Nú kukua mapoka mapoka rukina ʻwavura. Ijihunaʻe nú unenuʻu ʻahoʻa papivusahu. ʻEnakaivo ja pahena pakavujaho ja nihoʻo pivusaha parajiʻine ʻee temukama parajiʻine ʻee uneunecha nihoʻo paʻane ʻee nia supaviʻine ʻee vwiha ateha paʻana.
18 Na ja ikaʻina ʻwaravu. Roe Nuni korutia kaʻene niveni vaji amairiaji ʻimeha. ʻEjakame ja uneunecha mapoka rukina reʻavara. ʻEne ateha sajasaʻini savakame joni haha kaʻene samaumai navume ja junamajaho paʻarehuna. ʻEe joni nia ʻúsia ʻonareje hami niriʻavara.
19 Ea kaʻene Na oja mihujaho Na pu ʻunama arira najahe ʻee eha kaisina mihuna. ʻEnakúne ja harura venareje joni sisea túchahae kúʻo ʻunama Nuni roʻavara.
20 Ike heha! Na vwicha jiami namine ʻanaʻanau. Ea irara Nuni ira hene vwicha tirasaʻamajaho Na ijí vaji huni vuʻe ʻee Na hu huʻúmo ʻiruma ije hu Na huʻúmo ihuna.
21 ʻEne ea kaʻene siseaʻe piunamareje harura niʻimaʻura ijí vene asitaʻamajaho Na hu tinia aremahe hu Na huʻúmo ahume Nuni toronua ʻahi hihuna. Areri Nara ahija sisea kaji harura niʻimaʻura vene ijí asitahareno Na Nuni Omijiʻi ahume Huni toronu ʻahi hijujaʻinaʻe hihuna.
22 Ea irara ataa rukinijaho Godoni ʻAvenijara sosijihi vuʻa ʻwaramuji heʻavara.

4

Toronua ʻEe Akúpa ʻAhi Oja Mahunijina

1 Ijihuni túnaʻi na niriʻi kamarene tatavuta. Na niriʻi kavujaho akúpa ʻahi vwicha jaraa namana. ʻEʻejume na ira amura hejujaho areri viatiʻina punaʻi ʻumenani vajiji ikaʻina ʻwarimana. Iki ajima roe Nara raka kaʻene ikehuni túnaʻi maiʻo rehuniji najahuma ʻwimana.
2 Niʻaha kwinu na ʻAveni vaji hijiʻi kavume akúpa ʻahi toronu namiʻeme ea pina ijihuni ʻaha kajine asuma hinana.
3 Ea kaʻene ijihuni ʻahi asuma hinajaho areri jasipa (muna) satisi saʻina. ʻEne toronu kajaho anuaki same tautihana. ʻEne ijaho emarori saʻina renana.
4 Toronu kajaho toronu ʻahoʻa mapoka (24) ijano same tautihara. ʻEʻeme ijihuni ʻaha kajine eruta mapoka (24) ijihuni ʻahi hijajaho ateha sajasaʻini same koraunua kaʻene korutia vejajija puni húmata ʻahi sama hijara.
5 Toronu vaja kaji rene vea piʻime akúpa ʻoʻi vajame taratarai mahana. ʻEne naheha iropu noʻo toronu unaʻi rejiʻi navara. Ijaho Godoni ʻAvena iropu noʻo kajihina.
6 Toronu kajihuni unaʻijaho soha saʻina kajaho nihoʻo pavarime pavenana kaivo maneʻa saʻina renana. Toronu rira muʻoa ʻee rora kajaho unenuʻa ʻahoʻa kaʻene maiʻo hijiʻina noʻona noʻo hine tautihara. Pu unaʻa túnaʻa nia ani rejiʻina.
7 Ijí uneka amurijaho raioni saʻina. ʻEjume pinijaho purumakau saʻina. Pinijihuni niʻurijaho emaa saʻina. Túchamaijaho púrúha saʻina.
8 ʻEne ijí uneka kaʻene noʻona noʻo maiʻo hijiʻinijija ʻoiʻoi taha iropu kwinu rukina. Puni taha hura hara nia ani rejiʻina. ʻEjuʻe veiriʻa naʻia pu ikaʻina ʻwaviʻi hiju.

Godi Natohwa harusimaˈura. Hu nihoˈo ariramaa! Hu nihoˈo ariramaa! Hu nihoˈo ariramaa! Hu nitama anejijaho ijí hinanaˈomo iviamaa ijí hinunaˈomo Hu maiˈo rohuna.
9 Ea kaˈene aneja púsa paˈajara toronu ˈahi hiˈeme uneka kaˈene maiˈo hijiˈinijipo Huni iha ahasirime taˈarohe temani ˈwaviˈi hijara.
10 ˈEˈeje eruta (24) ijipo heˈavajaho Ea kaˈene toronu ˈahi hinujihuni unaˈi ariha oja mahiˈi puni koraunua nitehe Huni toronu unaˈi irechaviˈi Majama Hijiˈinijaho ikaˈina ˈwaˈeja.
11 Oo núni Godi ˈee Natohwe A nihoˈo arerinaˈomo Oni iha ahasirime taˈarorahe harura ˈekahuna. Ijihuni maijaho Ara uneunecha mahoˈo vesihana. Ara oni ura ijí vena irechamana.

5

Puka ˈEe Aja Iropu Noˈona

1 Ea kaˈene toronu ˈahi hinajara puka kaˈene asura vaja vene ˈee hura vejiˈinijaho ija manaˈinijaˈi ˈunanavume kavuta. Puka kajaho aja iropu noˈo tahuhara.
2 Na kaˈeme ˈona ojiˈina harusinijara ira ajira ikaˈina ˈumenana. Ea irara areri pukakaho jarae aja turakuˈena?
3 Ei pini akúpa ˈahi hinuna ho mweˈi hinuna ho mweˈi hari hinuni areri pukake rasame kahuna pana.
4 ˈEne na ijihunaˈe ajira niravuta. Ijihuni maijaho ea kaˈene areri pukake jarae kahuna paˈana.
5 ˈEne eruta pini ijá ˈwarimana. Niramujaho areˈi kaivo ike hena. Juta opuni Raioni kaˈene Teviti oni amujijara sisea asitahanaˈomo Hu areri pukakaho jarae aja iropu noˈo rasahuna.
6 Na niriˈi kavujaho toronu riri unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta puni vaji Remua kaˈene ˈanaume kwama jaˈinaˈe ijí naminana. Huni atana iropu noˈone ˈee nia iropu noˈona. Ijijahija Godoni ˈAvena iropu noˈo kaˈene irechamiume mweˈi mahoˈo vaˈajivajina.
7 Hura ro ˈeˈuna roe toronu ˈahi hina jihuni ija manaˈina vaji puka kaˈene namajaho apenana.
8 Hu puka kaji apenajaho unenu ˈahoˈa maiˈo hijiˈina noˈona noˈo ˈee eruta (24) ijija Huni unaˈi arihara. Pu ˈoiˈoi kita saˈina ˈee tevua korutia vejiˈini jijahija venuˈa amua mamaa ituˈona tuama ajiviˈina ˈekara. Ijijahija Godoni ehipuni siporua.
9 Pu javaa maiuˈina ikaˈina vejara.
A pukakaho areri apene huni aja rasahuna. Ijihuni maijaho A kwamajine A kachiˈina amuja ˈee kwaa ara mapoka Godonaˈe Oni ˈaiji ˈimena ˈekana.
10 Ara venaume pu ara kwaa kaˈene kiniepo ˈajohujihi rejara. ˈEne núni Godijihuni pirisitia rejara. ˈÈnajihunaˈe pura eaka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujija ˈajoahuna.

Remuiji Aromahajina

11 Na niriˈi hejujaho ˈona ojiˈina mapoki jihipuni ira toronu rori hejuta. ˈEne unenu ˈahoˈa kaˈene maiˈo hijiˈina ˈee eruta mapoka ijí hijara. ˈEˈeme ea kaˈene ijí hijaha ˈona namajaho nihoˈo ajarasa rena navaraˈomo nihoˈo areri patahuna renana.
12 Pu ira ajira ikaˈina ˈwavara
Remua kaˈene ˈanaajaho Hu arerinaˈomo Hu harura uneunecha mapoka vwiha mamaa ajisina hura ˈee hanajiˈina ijija Huna. Iha ahasirihuna ˈee merajihuna ˈekahuna ˈwavara.
13 Uneunecha kaˈene akúpi ˈahi hijura ˈee mweˈa ˈahi hijura ˈee mweˈa hari hijura ˈee soha ˈaha ˈee vaji hijujipo na heˈeme ijaˈina ˈwavara.
Merajihuna ˈee taˈarohuna ˈee iha ahasirihuna ˈee harura majamano toronu ˈahi hinujiˈo Remui jihipuna ˈwavara.

14 Unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'ina no'ona no'o majamano nimaa nimaa 'wa'eme eruta ijija Huni una'i mwe'i arihe pu oja mihara.

6

Aja Iropu No'ona'omo Aja Amuriji Rasa'eme Keriso Ira'asinijaho Roa Renana

1 Na ka'eme vea ka'ene Remuijara aja iropu no'o vajijino kwinu rasamana. Na he'eme unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'ina no'ona no'o puni vaji kwinu ira ajira akúpa puna'i ika'ina 'wamana. Roa!
2 Kama! 'Ejume na niri'i kavujaho ea ka'ene hosi sajasa'ina 'ahi hinajaho juaha rukina. Ea kajaho koraunua mahumakame hu ara 'e'unie apena va'ana.

Aja Amuri Jihuni Roriji Rasa'eme Ajira Vehuna Renana

3 Vea ka'ene aja amuri jihuni roriji Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa!
4 'E'eme ea ka'ene hosi avi'ina 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajaho harura 'ee so'wa jopatu'ura mahumakame hu mwe'aki matauvi'ina ka'ene namuji 'etujihakame 'eka mapokijija opuipo 'ana'arahuna.

Aja No'opisuji Rasa'eme Matuna Vea Renana

5 Vea ka'ene aja no'opisu ijí Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina pinijara ijá 'wamana. Roa kama! 'E'eme ea ka'ene hosi aja 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajihuni ija 'ahi sikeria no'o navara.
6 'Ene unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'ina no'ona no'o kajihipuni vaji ira rena roe ika'ina 'wamana. Harava kapusi kwinu monia mapoka mapoka (K40) 'imehuna. 'Ene sikoni no'opisu monia mapoka mapoka 'imehuna. Varea 'ee 'wainia paniisa'avara 'wamana.

Aja No'ona No'oji Rasa'eme Kwamasahuna Renana

7 Vea ka'ene aja no'ona no'o ijí Hu rasamajaho na he'eme unenu mai'o hiji'ina túchamaijara ijá 'wamana. Roa kama!
8 'E'eme ea ka'ene hosi haha pasa 'ahi hinajaho ro 'e'unana. Ea kajihuni ihijaho Kwamasahujina. 'E'eme Hetisi túna'i 'ararihae roana. Ea kajija harura mihume mwe'a pwinakine so'wi 'anie matuni 'anie atama 'anie mwe'akihi puni hanuha sisesapo ruarahuna mihana.

Aja Iropuji Rasa'eme Godoni Eijihuna'e 'Anie Kwamasahuna Renana

9 Vea ka'ene aja iropu ijí Hu rasamajaho na kavume swasa vejuri 'aiju hariji ea ka'ene Godoni ira rone 'warame 'ee ihajinanava jihuna'e 'aniume kwamasaha jihipuni 'avena kivuta.
10 Pu ira ajira ika'ina 'umejara. Natohwe! A nimaa nimaa ariramaa! A vea vecha ea ka'ene vejume mwe'i núni 'aa arihajija eha mihune?
11 'Enavo eakija ateha sajasa'ini vajihume savara. 'Ejumakavi'i ijá 'iama Ma'uko 'ajahi'i siheria ve'avara. Ea ka'ene ja pu'úmo kaukara veji'ina 'ee joni vwehija 'aniume kwamasaha ja'ina'e ja 'ania kwamasahakama'e iji'a Na eha ve'eju 'iamana.

Aja Iropu Kwinuji Rasa'eme Niho'o Tejuha Ni'ima'ura Renana

12 Vea ka'ene aja iropu kwinu ijí Hu rasamajaho na kavume mwevarivura ni'ima'ura vari'eme ike veakaho ni'ima'ura nutuma rena niho'o na'ina'i vajama namana. 'E'eme masapa 'aa puna'i rena naminana.
13 'E'ejume akúpi 'ahi china kahija jahe'usahe areri turipapo hwasisiapo hwasi'eju'e arihu ja'ina'e jahe'usunahe arihara.
14 'Ene akúpa kahaho riri isoma vaja'eme atehapo ronu ronu mwama va'uja'ina'e mwama va'ana. 'E'ejume huri'a 'ee mutumutua tira'usahara.

15 Ija'ina renani veijaho mwe'a kehuni kinia ea mama'ina amia 'ajohuri natohwa ea uneunecha rukina ea harusina pwea 'ee ea matausahi'ina juhaha va'e huri'a vaji muna ara 'ee mi'ira vaji tanasahara.
16 'Eji'i pu huri'a 'ee muna ijí 'waramareja ijá 'iava Toronu 'ahi hinujihuni unaijí 'ee Remuijihuni seniji 'auma 'ee tahu'o'une roe nuhúha.
17 Ijihuni maijaho Puni senijihuni vea ni'inijara roana'omo 'ú irara areri Puni una'a namiu'ena?

7

Isureri Ora Mapoka Mapoka (144,000) Maraniana

1 Ija'ina renani túna'iji na kavume 'ona oji'ina no'ona no'o mwe'a kehuni kúra no'ona no'o ijí namijara. Pu mwe'a kehuni hwasisia no'ona no'o ijí 'uninamie namijara. 'Ejakame hwasisia ike mwe'a soha 'ee icha 'aha paro'amarono 'uninamiara.
2 Na ka'eme vea ajimuni tinijino 'ona oji'ina pina ariha roana. Hu Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni 'ahaavi'ina apena roana. Ona'oji'ina no'ona no'o ka'ene ike mwe'a 'ee soha ruara'avarono harura miha jihipuni roe ira ajira ika'ina 'waramana.
3 Ja mwe'a soha 'ee icha paruara'avara. 'Enavo are'eje nú Godoni kaukara veji'ini jihipuni varipata aacha irecha'avara.
4 Isureri oni harihiji jihipuni amuhija icharo 'oi'oi aha'avajaho na nihejuta. Ea ka'ene ahaavajaho niho'o mapoka mapoka (144,000) tahuma hejuta.
5 Juta ona mapoka mapoka (12,000)
Rupeni ona mapoka mapoka (12,000)
Kati ona mapoka mapoka (12,000)
6 Aseri ona mapoka mapoka (12,000)
Napitarai ona mapoka mapoka (12,000)
Manasa ona mapoka mapoka (12,000)
7 Simiani ona mapoka mapoka (12,000)
Rivai ona mapoka mapoka (12,000)
Isaka ona mapoka mapoka (12,000)
8 Sepurani ona mapoka mapoka (12,000)
Josapi ona mapoka mapoka (12,000)
Penijimani ona mapoka mapoka (12,000) ahaavara.

Ea Mapoka Ka'ene Siserana Paranaji Rena Roajina

9 Ija'ina renani túna'i na kavujaho ea mapoka mapoka areri patahuna kivuta. Ea ka'ene ijí hijajaho kwaa ani ani'ine ara ani ani'ine ea ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijija toronu 'ee Remui jihipuni una'i ateha sajasa'ina same haraja'a 'uninamie namijara.
10 'Eji'i pu ira ajira ijá 'wava Núni Ni'ajúhi'inijaho Godi ka'ene toronu 'ahi hinuji'o Remui jihipuna'i rena roana 'wavara.
11 Toronu eruta 'ee unenu 'aho'a mai'o hiji'ina no'ona no'o ijihipuni rora kaji 'ona oji'ina maho'o tautiha namijara. 'Ena'omo ijipo toronu kajihuni una'i mwe'i arihe Godi oja mahi'i ijá 'wava
12 Nimaa! Merajihi'ina ta'arohi'ina henaka nimaijina temaravi'ina iha ta'arohi'ina harura 'ee ajira ijaho majamano núni Godijihuna. Ameni! 'wavara.
13 'Ene eruta kwinu na aporima ijá 'wima Ea ka'ene ike ateha sajasa'ina savi'inakija irahije 'ee pu ichihi rena roare? 'wimana.
14 'Ejume na ijá 'wavo Nuni natohwe! Na pana vo a heji'ina 'wavuta. Hu ijá 'wima Ea ikijahija sisea ni'ima'ura vajijino roe usevara. Pu Remui jihuni 'aijino puni ateha sovume sajasa'ina rejara.

15 Ijihuni hahi pu Godoni toronu unaˈina. ˈEnajihunaˈe pu vea rira naˈia Huni Temiporu kaukara vejura. ˈEjukame toronu ˈahi hinujara Huni harai ari pu raurihe raajihuna.
16 ˈEjakame pu kúˈo pamatunahuna. ˈEne toa kúˈo pahuaname vea kúˈo paˈanie ˈee vea kúˈo paraturihuna.
17 Ijihuni maijaho Remuijara toronu huni rira muˈoa rene puni ˈAjohaˈina rehuna. ˈEne aherame majama hihuni toúji vahuna. ˈEjakame Godira puni niatoa mahoˈo ukunihuna.

8

Aja Iropu Noˈoji Rasaˈeme Onaˈojiˈina Tauja Iropu Noˈo ˈEkara

1 Vea kaˈene aja túchamaa iropu noˈo ijí Hu rasamajaho ira noˈa mahoˈo paˈarena naˈeme vea oma kwinu paranana.
2 Na kiˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo Godoni unaˈi namijajaho tauja iropu noˈo vajihana.
3 ˈEˈeme ˈona ojiˈina pina roe swasa vejuri tini korutia tevua ˈunanama naminana. Uneka kaˈene jae amua mamaa ˈuhunijaho nihoˈo mapoka mapoka vajahana. ˈEjakame hura ijí ˈeke Godoni ehiji jihipuni siporua kaˈene toronu huni unaˈi koruti ˈaiju kaˈene swasa vejuri ˈahi navuji ahuma irechaˈamarono vajahana.
4 ˈEˈeme inisenisia huni uˈa ˈee Godoni eijihipuni siporujiˈi ahuma ˈona ojiˈina huni ija tahi ajima Godoni unaˈi vaˈana.
5 ˈEˈeme ˈona ojiˈini tevua apene swasa vejuri ˈahi vena ˈeke vaji irechavume ituˈoˈunana. ˈEjumakaviˈi hu apene mwei piˈonavume niˈaha kwinu akúpi ˈanúˈeme vea niˈimaˈura piˈime ira ani ani reˈeme mwevarivura niˈimaˈuri roana.

Tauja Hwasihara

6 ˈEˈeme ˈona ojiˈina iropu noˈo tauja iropu noˈo ˈekajija hwasiˈiro amairiaravara.
7 Tauja amurijara ˈumenajino muna vena ˈaijiˈi ahuvajaho mwei piˈonavara. ˈEjume mwea pwinanaˈa rena paranana. ˈEne icha ˈee ija pwinanaˈa rene paranana.
8 ˈEˈeme ˈona ojiˈina amurijihuni rorijara tauja hwasiˈeme unenu pina huriˈa niˈimaˈura saˈina veni rejiˈinijaho apene sohi vaji piˈonavara. ˈEjumakame soha pwinanaˈa ˈaa renana.
9 ˈEjumakame ijí soha vaji uneunecha kaˈene maiˈo hijiˈinijija pwinanaˈa kwamasahume sisima pwinanaˈa siserasahara.
10 Onaˈojiˈinaˈnoˈopisu ijara tauja hwasiˈeme akúpi ˈahi china nihoˈo niˈimaˈura tajaheˈune naheha punaˈi reˈeme toa ˈee toújа pwinanaˈa ˈahi ˈonana.
11 China kajihuni ihijaho Umupaviˈina. ˈEnaˈomo toa Umupaviˈina rejumakame ea mapoka toa kaji ine tirahara. Ijihuni maijaho toa umupaviˈina.
12 Onaˈojiˈiniˈnoˈonaˈnoˈonijara tauja hwasiˈeme vea masapa ˈee china pwinanaˈa vejume nutumana. Ijihuni hahi vea hamia parenana ˈee masapa hamia pahananana.
13 ˈEˈeme na ˈaˈama niriˈi kavume akúpa ˈaha kahino púrúha niˈimaˈurijaho emojiˈi ira ajira ikaˈina ˈumenana. Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Joni eha sisea namu! Ea mapoka kaˈene ja mweˈi hiju jihija eha sisea apehuna. Ijihuni maijaho ˈona ojiˈina noˈopisu tauja hwasiˈavaji ja ˈeka mapoka kaˈene mweˈakaki hijujija sisea niˈimaˈura joni haha ˈahi reˈena ˈumenana.

9

Tauja Iropuji Hwasiˈeme Maˈoa Teha Paˈajihuni Kia Mahana

1 ˈEˈeme ˈona ojiˈina pina kaˈene iropu ijara tauja hwasiˈeme china akúpi ˈahi rene mwei ˈojume kavuta. ˈEnavo maˈoa kaˈene tiha paˈajihuni kia mahana.

2 'Enarena hu ma'oa tiha pa'a kajihuni vwicha tirasa'eme eja jau'e venu'apo ajivu ja'ina'e ajime vea akúpa niho'o tanuma paranana.
3 'E'ejume venu'a vaja kaji púújúha rena roe mwe'i arihara. Púújúha kajija mwe'a kehuni suaka puni haruriji mihana.
4 Hu púújúha kajija mwe'a kehuni ija uneunecha ka'ene icha'a sa'ina 'ee icha paruarahuna. 'Enakaivo ea ka'ene Godoni aacha puni varipata 'aha panavi'inijiru ruara'avara 'iamana.
5 Hu pu ea 'anie kwamasahuna pamihana vo masapa iropu vajijaho vena'e hianama parahuna. Areri suakapo ea mwavahavu'e hianavu ja'ina'e hianahuna.
6 Ijihuni veijaho ea 'unama same kwa'iro vehuna vo pakwahuna. 'Ene pu kwamasahuna ura rena para'ena vo kwamasahujara pu asinami'ena.
7 Púújúha kajija hosiepo ajiri va'i 'ahiu'e amairiaravu ja'ina'e kivuta. Puni húmata 'ahi koraunu ijaho korutia sa'ine 'ee puni niura emaapuni niura sa'ina.
8 Puni húma sapasijaho jojora napapuni húma sapasa sa'ine 'ee puni upajijaho raioni puni upaja sa'ina.
9 Puni túrata vahava jihuni tarerijaho ajani huni tarera sa'ina. 'Ene puni taha noijaho areri hosiapo chariati irisame ajiri va'iro ninukujahu ja'ina'e renana.
10 Puni vinijaho suakapo ea mwavahivu'e hianavu ja'ina. 'Ena'omo harura puna vina vaja kajino namuja masapa iropu hina mwavahivakame hianama parahuna.
11 Puni kinijaho 'ona oji'ina ka'ene ma'oa tiha pa'aji 'ajohi'inijina. Huni ihijaho Hipuru puni iri Apatoni 'wavura. 'Ene vu Kuriki opuni irijaho Apariani 'wavura.
12 Eha sisea amurijaho nirejuma parananakúne ike heha. Ikihipuni túna'ijaho eha sisea no'ohe'i mai'o ro'eja.

Tauja Iropu Kwinuji Hwasi'eme Vea Ajimuja'i Amia Rena Roara

13 Ona'oji'ina iropu kwinujara tauja hwasi'eme Godoni una'i swasa vejuri 'aijua ka'ene korutia vejajihuni 'ahijino atana no'ona no'o vaji ira rena roume na hejuta.
14 Ira kajara 'ona oji'ina iropu kwinu tauja 'unanamaji ijá 'wama Ona'oji'ina sisea no'ona no'o toa ni'ima'ura ka'ene Uparetisi vaji i'ivananamiu'e hijuji rasananamia 'wamana.
15 'Ejume 'ona oji'ina sisea no'ona no'o kajija masapa juara vea oma ranamaji apejumakavi'i rasamie irechavume va'ajivara. 'Enareja pu va'e ea mapoka ka'ene mwe'aki hijajija pwinana'a 'aniume tiraa parajara.
16 Hosia 'ahi 'arahuri amia ijija mapoka mapoka (200,000,000) 'urahuma hejuta.
17 Visoni vaja kajino hosia 'ee ea ijihuni toi hijajija ika'ina kivuta. 'Ene ijí amia ka'ene hosi 'ahi hija kajihipuni túra tarerijaho vena puna'i rene akúpa hahasa rene 'ee vena mareka sa'ina rejara. 'Ene hosiepuni húmatijaho raioni puni húmata sa'ine 'ee puni ira ohoijaho vena venu'a 'ee vena marekiji'i rena ro usevara.
18 Ea pwinana'a ike unekake no'opisukipo vena 'ee venu'a 'ee vena mareka ka'ene puni iratiti rena roe usevajipo renaume tirahara.
19 'Ene hosia kajihipuni harurijaho iratita 'ee vina vajina. Puni vinijaho tapara sa'ina. 'Ene húmata rukina'omo ijipo venae pu hianahuna.
20 'Ene ea 'aho'a unekakaho pu parenaume pakwamasahara. Pu raka ka'ene puni iji godi ira'ata ka'ene pakivi'ina paheji'ina 'ee pa'urahoji'ina ka'ene korutia siriva parasi muna 'ee ichi 'eke vejaji pu 'avena sisea oja mahajaho pavwihana aremamaa arevara.
21 'Ene pu ea 'aniume kwamasahe masia vene 'uasa vene 'ee nesa apejajaho pavwihana aremamaa arevara.

10

Ona'oji'ina 'Ee Puka Ma'u'uijina

1 Na kaˈeme ˈona ojiˈina pina harusimaˈura akúpa ˈahi rene ariha rouma kavuta. Hu ˈimiti ateha punaˈi apúsarame ˈee huni húmata ˈahi anuaka namana. ˈEne huni niura vea saˈina ˈee huni mumorijaho vena uruˈurua saˈina.
2 ˈEˈeme puka maˈuˈua rasaviˈinijaho huni ija tahi namana. ˈEjumakaviˈi huni mumora manaˈinijaho sohi ˈahi pimuˈi vo anaˈinijaho mwea ˈahi pimuana.
3 ˈEjiˈi nihoˈo ira ajira raioni punaˈi ˈumenana. Hu ˈumeˈeme akúpa iropu noˈo taratarai mahajaho ijihuni eha venana.
4 Akúpa iropu noˈo taratarai vajaviˈi ˈwaraˈeme na asura veˈi veˈeme ira akúpi ˈahi rene ikaˈina ˈwarimana. Vuˈa iropu noˈo kaˈene taratarai vajamuni vajiji ˈwaramujaho kuˈamana kaivo asura paveˈamana ˈwimana.
5 Onaˈojiˈinakaˈene na kaˈeme soha ˈahi pimu namine ˈee mweˈa ˈahi pimu naminujaho ija manaˈinijaho akúpa ˈahi ahasirimana.
6 Godi majama hijiˈina kaˈene akúpa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene ˈee mweˈa vene uneunecha mapoka ijihuni toi navuji vene soha vene uneunecha mapoka kaˈene ijihuni vaji navuji venajara na kiˈejuˈe ˈwaravuraˈomo raka kaˈene rehunijaho ˈaha jora pareˈeje rehuna.
7 ˈEnakaivo Godoni ˈona ojiˈina iropu noˈo kaˈene túchamaijara tauja hwasiro veˈeje Godoni hema paˈarehuna. ˈEjakame poropetia kaˈene Huni kaukara vejiˈinijihi ˈwarama jaˈinaˈe reˈena.
8 ˈEne na marako ira kaˈene akúpi ˈahi hejujara kúˈo ikaˈina ˈwarimana. Vaˈe ˈona ojiˈina kaˈene soha ˈahi pimue ˈee mweˈa ˈahi pimujihuni ija tahi puka rasaviˈina kaˈene namuji apeˈamana ˈwimana.
9 ˈEjume na ˈona ojiˈina kajihuni vaˈe puka maˈuˈua miha ˈwavuta. Hu ijá ˈwima Apene iˈamana! A iˈamajaho ira vwename aneura riha saˈina reˈena vo tea vaja umupaˈena ˈwimana.
10 ˈEjumakame na puka maˈuˈua kajaho ˈona ojiˈina huni ija ˈahi apena ijujaho ira vaja aneura riha saˈina reˈeme ijuta vo nuni tea vaja nihoˈo umupimana.
11 ˈEjumakame pu ijá ˈwiva Ea mapoka kwaa kwaa ira ani aniˈina ˈee kinia ijihipuni hahijihunaˈe raka kaˈene maiˈo rehunijaho nahama ˈwaraˈamana ˈwimana.

11

Ea Noˈo Nii Kivajina

1 ˈEne hu na mina vejuri pijuha mihe ijá ˈwima Vaˈe Godoni Temiporua ˈee swasa vejuri ˈaijua mina vene ˈee ea kaˈene ijino vaji Godi oja mahujaho taˈamana.
2 Temiporu huni maˈahijaho pamina vehuna. Ijihuni maijaho ijí maˈaha kajaho Jenitaru mihana. ˈEjume pu ara natohwa akuaviˈina ˈaha kajino masapa mapoka mapoka (42) namina ohuna.
3 ˈEjakame Nara Nuni vuˈa ˈwaraviˈina noˈoheˈi ateha tatari saviˈina irechamiakame pura Nuni vuˈa naˈia mapoka mapoka (1,260) ˈwarahuna ˈwimana.
4 ˈEjiˈi ea kajija icha noˈoheˈi kaˈene Arivi ˈwavujine ˈee naheha noˈoheˈi kaˈene mweˈa kehuni Natohwi jihuni unaˈi namijujina.
5 ˈEne ea ˈahopo pu siseˈi ˈahiˈi veˈavajaho puni ira vaji veni useme puni naka kajijahija swirasaha parahuna. Ei pini ˈunama nikwisuˈina kajino siseˈi ˈahiˈi veˈamajaho hu ˈanaa kwahuna.
6 Vea kaˈene pu Godoni vuˈa ˈwaravuri veijaho harura kaˈene akúpa kuve neha papihunijaho pu nunaˈi navu. ˈEne puni harura kajaho areri toa veje ˈaa rehuna. ˈEe mweˈakaho atama sisesa ani aniˈina areri veje rehuna.
7 Vea kaˈene pu puni vuˈa ˈwarava paˈareˈavajaho hanuhijara maˈoa kaˈene tiha paˈanijino roˈeˈune pu puˈúmo ˈarahe hura pu ˈanie kwamasahuna.

8 'Ene puni hahijaho ijí ara ni'ima'ura kajihuni ma'aha riri nahuna. Ara natohwa kaji hemahare'e 'wavujaho Satami 'ee Ijipiti 'wavujino puni Natohwa 'u'o 'anaume kwamana.
9 Ea ka'ene ea ani'ina kachi'ina ira ani'ina 'ee kwaa kwaa puni haha ka'ene kwamasahi'inijija ki'eje na'ia no'opisu pa'areje 'ee puni hahijaho tanuvara'omo pakwa'ananamihuna.
10 Vea ka'ene poropeti no'ohe'i kwamasa'avajaho ea ka'ene iki mwe'i hiju jihipuni hia ruarahia jihuna'e pu temarasahe mari'ume 'ee swara vajúsarahuna.
11 'Ejume vea no'opisu pa'are'eme ura ohoa Godina'i rene puni vaji roume pu 'urine namijara. 'E'eme ea ka'ene pu kivajija niho'o tea junamana.
12 'Ejume pu he'eme kahi akúpa 'ahi ira natohwijara ijá 'iama Iki ajima roaha! 'iamana. 'Ejume pu kahi akúpa 'ahi 'imiti vaji va'ume puni naka pu kivara.
13 'Ejume ijí vea nikwisu'ina vaja kajino mwevarivura ni'ima'ura roana. Ara natohwa pwinana'a tirausahume 'ee ea mapoka mapoka (7,000) mwevarivura kajara 'aniume kwamasahara. 'E'eme ea ka'ene mai'o hijajija tea junavume akúpi jihuni Godiji ta'arohara.
14 Eha sisea no'ohe'i paraju kaivo heha! Eha sisea no'opisu ijaho mai'o marako rohuna.

Aja Iropu No'oji Rasa'eme Kerisora Ea 'Ajoahuniji Kavuta

15 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o ijara tauja hwasi'eme ira mapoka kahi akúpa 'ahi ijá 'wava Mwe'a kehuni 'ajohi'ini jihuni tinijaho núni Natohwa 'ee Huni Keriso'o rene mwe'akaho majama 'ajohuna 'wavara.
16 'Ejume eruta mapoka (24) ka'ene puni toronu 'ahi Godoni una'i hijajihija mwe'i arihi Godi oja mahi'i ijá 'wava
17 Oo Godi niho'o harusima'ure A nitama hine 'ee iviamaa hinuna'omo nú A teimani 'wavu. Ijihuni maijaho A Oni harura natohwijara reju'e A mwe'akaho aneja vene 'ajoahu.
18 Ea ka'ene ikino mwe'i hijujija Onuna'i senavara kaivo iviamaa vu Oni senijara roana. Vea ka'ene kwamasahi'iniji 'otua vetihuna roume 'ee vea ka'ene Oni kaukara veji'ina poropetia Oni ehija 'ee ea ma'u'umaa 'ee ea mama'ina ka'ene Oni hura veji'ini jihipuni eha mamaa vajihuna 'u'o roana. 'Ene ea ka'ene mwe'ake veju'e siserana jihuna'e pura tirahuni vei roana 'wavara.
19 'E'eme Godoni Temiporu ka'ene akúpi 'ahi namujaho jara'eme Huni nimaa veti'aravuri pukisijaho samaahiravume kahuna renana. 'Ene vea pi'ivume akúpa natohwa 'umene mwevarivura roe 'ee puura ni'ina hiramana.

12

Naparijaho Isurerina

1 'Ejume na akúpa 'ahi niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Uné kajaho napara'omo vei huni ateha vena iruhe masapa 'ahi namine 'ee huni húmata 'ahijaho koraunu china iropu ropu no'o ijihuni hahuna vene emavaji'i niramana.
2 'Ene hu hari'ina'omo hariha nahe'i 'ahaume hahuna vene emavaji'i niramana.

Anaka Avi'ina 'Ee Setanina

3 'Ejume na akúpa 'ahi kú'o niri'eme unenu pina 'e'una samai roana. Ike heha! Anaka avi'ina ni'ima'ura húmata iropu no'one atana iropu ropu navara. Ijí huni húmata 'oi'oi 'ahijaho koraunu iropu no'o ija'ina navara.
4 Huni vinijara china mapoka mapoka anikuvume roe mwe'i arihara. 'E'ejume anakijaho roe napara ka'ene hariha nahe'irono venajihuni una'i naminana. Ijihuni maijaho vea ka'ene napara kajara hariha nahe'amajaho hu hariha kajaho apene maho'o ija pa'arehuna'e 'ajaha naminana.

Hariha ˈUˈuijaho Kerisona

5 ˈEˈeme napara kajaho parua nahenanaˈomo Hariha kajaho kwaa ara mapokakaho haruriji ˈi ˈajohuna. ˈEne huni Harihijaho Godi ˈee Huni toronu ijí vaˈana.
6 ˈEˈeme napara kajaho asehe nechi riri Godira huni tinia kaˈene amairiajino vaˈana. Ijihuni maijaho hu naˈia mapoka mapoka (1,260) hami ˈajohe ˈiruma mamaa ijiˈi hihuna.

Onaˈojiˈina Maikeruna

7 ˈEˈeme Maikeruho huni ˈona ojiˈina ijá rejume anaka niˈinijaho huni ˈona ojiˈina ijano akúpa ˈahi ajira vejara.
8 Anaka ˈee huni ˈona ojiˈina pu harura areri panaˈomo pu akúpa ˈaha tinia paˈarenahana.
9 Ijí anaka niˈina kaˈene piˈonavajaho hu tapara nitama orijine huni iha ˈuˈo ˈavena sisea ˈee Setanina. Hu ea mahoˈo kaˈene iki mweˈi hijujaho pisimiu jihunaˈe hu huni ˈona ojiˈinijihi puˈúmo atoˈarumaume mweˈi roara.
10 ˈEne na ira niˈina akúpa ˈahi heˈeme ikaˈina ˈwaramana. Iviamai niˈajúhe maranihuna ˈee harura ˈee núni Godi jihuni ara ˈee Keriso oni harura niroara. Ijihuni maijaho vwehu núna naˈia ˈee vea rira Godoni unaˈi namahiˈinijaho nipiˈonavume vaˈana.
11 Pura hu asitaha ijihuni maijaho Remui jihuni ˈaijine puni nimaaroa kaˈene rona ˈwaravajina. ˈEne puni hiijaho oja pamaha jihunaˈe kwamasahunijaho pavwihajara.
12 ˈEnakúne ea kaˈene akúpa ˈahi hijujijahija ijihuni hahi teamanaˈavara. ˈEnavo mwea ˈee soha joni eha sisea niˈimaˈura namu. Ijihuni maijaho Setani huni sena niˈimaˈura apena joni vuˈana. Hu nihenujaho huni vea tuˈu namu ˈwamana.
13 ˈEjumakame vea kaˈene anakiji piˈonavume mwei ˈonanaˈomo kamarena hu napara kaˈene Hariha nahenajaho siseˈi ˈahaana.
14 ˈEjumakame púrúha niˈimaˈura huni taha noˈo napara kajara jaime vahuna vajahanaˈomo jaima nechiˈi huni tiniji taparijaho pakaˈene vaˈe ˈiruma hami ijiˈi hiˈeme juara noˈopisune masapa iropu kwisu ijá paˈarenana.
15 Tapara kajara vejume huni ira vaji toa natohwa ro ˈeˈune saa punaˈi hiramana. Ijihuni maijaho huni urijaho saa kajara hiraˈamajino napara kajaho apene vahuna avanana.
16 ˈEjume mweijara napara kajaho niˈajahe huni ira jaraˈeme toa kaˈene tapara kajihuni iratiti rena roajaho iˈisúmana.
17 ˈEjume anakijaho naparijara nihoˈo ajima parajume huni amuhija kaˈene Godoni varapa ˈajohe ˈee Jesuni vuˈa ˈunanavu jihipuˈúmo ajira veˈiro vaˈana.

13

Hanuha Soha Vaji Rena Roe Ajimana

1 Na soha rori ajara ˈahi namijiˈi kavume hanuha soha vaji rene ajima ro ˈeˈunana. Huni húmata iropu noˈone atana iropu ropune ˈee huni atana ˈaha koraunu iropu ropu navume ˈee huni húmata ˈahijaho iha siseapo navara.
2 ˈEnakaivo hanuha kaˈene nara kavujaho pusia niˈimaˈura saˈine huni mumorijaho pea saˈine huni irijaho raioni jihuni irijaˈina. ˈEjume anakijara huni harura ˈee huni toronua ˈee hura ˈajohujaho mahoˈo mahana.
3 ˈEˈejume na kavume huni húmata pina kwamajaranana. ˈEˈeme huni matana kaˈene rejume hu kwamajaranajaho vejume maranana. Ea mapoka kaˈene iki mweˈi hijujija ijí kame oja hwaˈusaˈahume hanuha kaji ˈararihaara.
4 ˈEne pu anakiji oja mahara. Ijihuni maijaho hu huni harurijaho hanuha mahana. ˈEe pu hu oja mahe ijá ˈwava Ea irara hanuha ike vareˈine ˈee ea irara hu huˈúmo ajira veˈena? ˈwavara.

5 'Ene hu masapa mapoka mapoka (42) vajijino hine ira sisea 'warame 'ee Godi matahana. 'Eji'i hu areri ani ani vehuni harura mahana.
6 'Ejumakame hu ira avwame Godi 'ee Huni iha matahe 'ee Huni hari ara matahana. Ijaho ea ka'ene akúpi 'ahi hijujija matiha avanana.
7 'Ene Godoni eijihi pu'úmo 'arahe asitahuni harura mahana. 'Ee harura ka'ene kachi'ina ea ira ani ani'ina 'ee kwaa ara 'ajoahunijaho mahana.
8 'Ejakame ea mapoka ka'ene mwe'a kaki hijujija 'ee mwe'akaho mai'o pareji'inijino ea irahuni iha majama hihuni puka vaji panavajipo hanuhiji oja mahuna. Ijí majama hihuni puka ijaho Remu ka'ene kwamaji Huna.
9 'Enakúne ea irara ataa rukina re'amajaho ataa apúsama hena.
10 Ea irara tipurai vahuna re'amajaho hu tipurai vahuna. Ea irá so'wi ea 'anaa kwa'amajaho hu 'u'o so'wi 'anaa kwahuna. Ijihuni hahi Godoni ehija masuani hine puni nimaaroa ija kisi 'unanahuna.

Hanuha Mwe'a Vaji Rena Roe Ajimana

11 'Enarena na ka'eme hanuha pina mwe'a vaji rena ro ajimana. Huni atana no'ohe'ijija sipi 'u'ua sa'ina. 'Ene hu anaka huni iri 'waramana.
12 Hu hanuha amuri jihuni haruriji apene huni una'i mina piramana. Hura venaume mwe'a 'ee ea ka'ene ijí hijujija hanuha amuriji oja mahara. Ijihuni maijaho huni matana ka'ene rejume hu kwamajaranajaho vejume marana jihuna'e pu oja mahara.
13 Hanuha ka'ene túna'i roajarahara uneunecha ea areri pavehunijija venana. 'Ene hu vejume vena akúpi 'ahi rena ariha emaapuni una'i roana.
14 Uneunecha ani ani'ina ka'ene hu venajaho hanuha amuri jihuni una'i huna venahana. 'Ene hu mwe'a ikehuni ehijijija maho'o pisimisamana. Hu mwe'a ke'ura 'waravume hanuha amura ka'ene so'wi pijahara'omo 'urinajihu vare'ina veha 'iamana.
15 Hanuha ka'ene hanuhijihu vare'ina oja rukina rene ira 'wara'amarono harura mahana. 'Ejakame ijí hanuha kajara ira 'warave ea hu oja pama'avajaho 'anie kwamasahuna.
16 Hu venaume ea maho'o ea ma'u'ua ea mama'ina kukua rukina pivusahi'ina matauma oji'ina 'ee pwea ijijahija ijá puni ija mana'ina 'ee puni varipata 'ahi huni aacha irechahuna 'waramana.
17 Ea irara aacha ka'ene hanuhi jihuni iha ho iha kajihuni asura paape'amajaho hu areri pa'imene 'ee kukua pa'eka va'e 'imehuna.
18 Henaka nimaijaho ikena. Ea irara kama heji'ina re'amajaho hanuha kehuni asura kehuni maijaho sama piuna'amana. Emai huni asura ka'ene tahunijaho 666.

14

Remuijine 'Ee Huni Ea 144,000 Ijina

1 Ike heha! Na kavume Remuijaho Saiani huri'i naminana. 'E'ejume ea mapoka mapoka (144,000) ka'ene Hu hu'úmo namija jihipuni varira 'ahi Huni Iha 'ee Huni Omijihuni Iha navara.
2 'Ejume na ira kahi akúpa 'ahi rene roume hejuta. Ijí ira kajaho toa mapoka rouja'ine 'ee akúpi ajira 'umenu ja'ina. 'Ene ira kaji nahejujaho ea mapoka hurisia hwasihue hejuja'ina renana.
3 'Ene pu javaa maiu'ina toronu una'i 'ee unenu 'aho'a no'ona no'o ka'ene mai'o hiji'ini jihuni una'a 'ee eruta ijihipuni una'i vejara. 'Enakaivo ea 'ahopo javaa kaji hena vehuna areri pana kaivo ea mapoka mapoka (144,000) ka'ene iki mwe'i 'imene kú'o 'ekahajihipo pupuso javaijaho hena vejara.

4 Ea kajijahija ea 'ahopo napara pu'úmo ruasaravu ja'ina pu pavejara kaivo pu mota rena hijara. Ea ikehipo Remuijaho 'ararihae ojura. Ea kajijahija Godi kaivo Remui jihipuni 'ina amura ka'ene emaapuni riri 'imene 'ekahajina.
5 'Ene ira'ata puni ira vaja panavume ea pu areri panamahura.

'Ona Oji'ina No'opisu Godoni Vu'a Maiu'iniji'ina

6 'Ejume vukú'o na ka'eme 'ona oji'ina pina ichutoi jaivi'i Godoni majama hihuni vu'a maiu'ina apene ea ka'ene mwe'i hijuji kwakwa maho'one 'ee arara 'ee ira ani ani'ina 'ee amuja mapoka 'waramana.
7 'Ene hu ira ajira ika'ina 'waramana Godi juhame Hu ta'aroha! Ijihuni maijaho Huni 'otui namihuni vea apenana. 'Enakúne Godi ka'ene akúpa mwe'a soha 'ee toa 'újа venajaho oja ma'avara.
8 'Ene 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara túna'i 'ararihai'i ika'ina 'waramana. Papirani ka'ene natohwijaho ni'onana. Ni'onana! 'Ene hu vejume kwaa ara mapoka huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara.
9 'Ene 'ona oji'ina no'opisu ijara túna'i 'ararihii'i ira ajira ika'ina 'waramana. Ea irara hanuhijina ho hu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahe 'ee huni aacha huni varira 'ahina ho huni ija 'ahi ape'amajaho
10 hu Godoni senijaho 'waini puna'i ihuna. Ijí Huni ajira kajaho haruriji'i rohuna. 'Ene 'ona oji'ina arira maijija 'ee Remuiji'o puni una'i hu vena 'ee vena marekiji'i ruarahuna.
11 Ea ka'ene hanuhijina ho hu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahe 'ee huni ihijihuni aacha ape'amajaho vena ka'ene pua ruarahu jihuni u'ijaho majama ajivi'i nahuna. 'Eje pu na'ia 'ee veiri'a 'ojuta pahwehuna.
12 Ea ka'ene Godoni varapa hena vene 'ee Jesuni vaji nimai rojujihija ata kisina namine sisea piunivuri veijaho mataume hihuna.
13 'Ejume na ira kahi akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Asura vena! Ea ka'ene iviasi rene iki kahino Natohwi jihuni vaji kwamasahujaho teamanama parahuna. Godoni 'Avenijara ijá 'iamu I'a. Pu teamanahuna. Ijihuni maijaho pura kaukara ka'ene vejajihuni ojuta hweju. 'Ene pura raka ka'ene vejajihuni ehijaho pu túna'i 'ararihie vahuna 'iamana.

Mwe'aki Ea Nianae Ahuhunijina

14 Ike heha! Na kavume 'imitia sajasa'ina 'ahijino Ea pina Emaa Puni Harihiji vare'inijaho hinana. 'Ene Huni húmata 'ahijaho koraunu ka'ene korutia vejajaho navume Huni ija vaji so'wa echima'uri namana.
15 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu vaji rena ro 'e'unana. Hu ea ka'ene 'imitia 'ahi hinaji ira ajira 'umena ijá 'wama Oni so'wa apena va'e 'uhusame 'eka roa. Ijihuni maijaho juara sahuni vea niroukúne 'ee mwe'a kehuni juara nituma jihuna'e va'e sahuna 'umenana.
16 'Enarena ea ka'ene 'imiti 'ahi hinajara huni so'wa apena mwe'a huri 'aha kwinu achihi'i mwe'akaho nimarana jihuna'e nianaana.
17 'Ejume 'ona oji'ina pini Temiporu ka'ene akúpa 'ahi namuji huni vaji rena ro 'e'unana. 'Enarena hu so'wa echima'ura 'unanamana.
18 'Ene 'ona oji'ina pina mwe'ake veje veni rehuni harura navi'inijara swasa vejuri 'aijua vaji rene ro 'e'unana. 'E'eme hu 'ona oji'ina ka'ene so'wa echima'ura apenarena ira ajira 'umenaji ijá 'wama Oni so'wa apena va'e iki mwe'i aja 'ina mapoka ahesiji'i 'uhue 'eka'amana. Ijihuni maijaho 'ina kajija nipava jihuna'e 'uhue 'eka'amana 'wamana.

19 'E'eme 'ona oji'ina kajara huni so'wa apena mwe'a huri 'aha kwinu achihume mwe'a kehuni aja 'ina ahesiji'i 'uhusahume 'ekana. Godoni sena namuni tinia ka'ene aja 'ina musavuri tinia sa'inijino irechavara.
20 Aja 'ina musavuri tini ijaho ara natohwa vaja panavo samai tautiara. 'Ejumakame aja 'ina tinia kajino 'aa roe usema rena saa puna'i hirama va'e nahúna ajima roe hosi puni sanoa hari 'e'unana. 'Ene kwaa jora nahúna apena va'ana.

15

'Ona Oji'inapo Sisea Túchamaa Rehuniji 'Eka Roajivajina

1 'E'eme na ka'eme kahi akúpa 'ahi unenu'u pina ni'ima'ura mavarasa'ini renana. 'E'ejume na kivume 'ona oji'ina iropu no'o túchamaa huni siseiji iropu no'o 'uninamiara. Ijihuni maijaho ijaho Godoni senijara pa'are parahunijina.
2 'E'ejume na kavume soha mane'a 'ee vena puna'i renana. 'Ejumakavi'i ea ka'ene hanuhiji pataarohe hua'ina ka'ene iji vejaji pataarohe 'ee huni ihijihuni asura ka'ene vejaji harura vena pataarohajija pu soha ka'ene mane'a sa'ina 'ahiji Godoni hurisia 'uninamie namijara.
3 'Ene pu Mosisi ka'ene Godoni kaukara veji'ini jihuni javaa vejara. 'Ene Remui jihuni javaa 'u'o venareja ika'ina vejara.
Raka ka'ene A venujaho ni'ima'ura 'ee mavarasa'ina. Oo Godi Natohwa A harusima'ura ariramaa 'ee Oni 'unama nimaa nimaa 'ee A kwaa kwaa kihipuni Kinia.
4 'Ene ea irara Oni iha ta'arorahe 'ee A pajuha'ena? A a'asu nimaa arira maa. 'Ene kwaa kwaakija Oni una'i roe oja mahuna. Ara ariramaa ka'ene venujara roe samaahirahuna 'wame vejara.
5 Uneunecha ikihipuni túna'ijino na niri'i kavume Hu Godi ichá'ini jihuni vu'a Temiporu ka'ene harai vejara'omo akúpa 'ahi namujaho jarausahana.
6 'E'eme 'ona oji'ina iropu no'o puni ija vaji sisea iropu no'o 'uninamie Temiporu vaji rene roe usevara. 'Ene pu ateha niho'o sajasa'ini same 'ee túra hwana ka'ene korutia vejajino puni túra hwavara.
7 'Ejume unenu'u 'aho'a mai'o hiji'ina no'ona no'o puni vajijino pini 'ona oji'ina iropu no'o ijihija tevua korutia veji'ina iropu no'o vajihana. Ijí tevua kajaho Godi ka'ene majama hiji'ini jihuni seni itu'o'uma navi'ina.
8 'Ejumakame Temiporu vajijaho Godoni hanaji'ina 'ee Huni harurijara u'a puna'i itu'o'una paranana. Ea pina Temiporu vaja kajaho niho'o areri pava'eje sisea iropu no'o ka'ene 'ona oji'ina iropu no'o ijipo 'uninamiajaho pa'are'eje iji'a túna'i ea va aruhuna areri re'ena.

16

Godi Semuni Tevua Iropu Kwinuna

1 'Ejume na he'eme ira natohwijara Temiporu vajijino ika'ina 'waramana. Va'e mwe'a ikino tevua iropu no'o ka'ene Godoni seni itu'o'una navujaho useku'avara 'iamana.
2 'E'eme 'ona oji'ina amurijaho va'e huni tevuijaho mwe'i usekunana. 'Ene ea ka'ene hanuhi jihuni aacha rukina 'ee hua'ina iji vejaji oja maha ijihipuni haha 'ahi ajúa amua sakaha uvi'inapo renahara.
3 'E'eme 'ona oji'ina amuri jihuni rorijara va'e huni tevuijaho soha 'ahi usekujume ea kwavi'ini jihuni 'aa puna'i renana. 'Ejume uneunecha ka'ene soha vaji hijujija maho'o kwamasahara.
4 'E'eme 'ona oji'ina no'opisu ijara va'e huni tevuijaho toa mama'ina mapoka 'ee toa úja vajijino usekuvume 'aa rejara.

5 'Ejume na he'eme toa puni 'ona oji'inijara ika'ina 'waramana
A ariramaa'e A nitama hine iviamaa hinu. A nimaa vene eha sisea ikaho mihajihuna'e
A nimaa ariramaa.
6 Ijihuni maijaho pura Oni ea 'ee poropetia 'aniume kwamasahe puni 'aa ariha jihuni ehijaho vu 'aa ka'ene Ara usekunujaho pu ihuna. Ijaho puni ehiji'i arerina.

7 Na hejume swasa vejuri 'aiju vajijino ira pini ika'ina'e 'waramana I'a A Nimaa Godi Natohwe Harusima'ure Nimaa Nimaa 'ee Ara raka ka'ene venujaho nimairuna 'iamana.

8 'E'eme 'ona oji'ina no'ona no'o ijara va'e huni tevuijaho vea 'ahi usekunana. 'Ejume vea ohoa ni'ima'ura rene ea renahana.

9 'Ejumakame veuhoijara ni'ima'ura ea renahume pu Godi ka'ene Huni harura hari sisea rejajihuni ihijaho ira sisea ni'ina 'waravara. 'Ene pu puni sisea pavwihane areme 'ee Godiho pata'arohara.

10 'E'eme 'ona oji'ina iropu ijara va'e huni tevuijaho hanuhi jihuni toronu 'ahi usekumana. 'Ejume hura kwaa ara ka'ene 'ajohujaho nututi apena paranana. 'Ene ea ka'ene ijino hejajaho tea junama parajume pu niho'o puni mitara mwatunanamie hijara.

11 'Enareja pu puni sisea pavwihane are'i kaivo pu Godi ka'ene akúpi 'ahi hinujaho ira sisea 'warava jihuni maijaho pura haha hianame 'ee ajú*a* ka'ene renaha jihuna'e avajara.

12 'E'eme 'ona oji'ina iropu kwisu ijara va'e huni tevuijaho Uparetisi toa natohwijino usekujume toa ni'aha kwino pa'arenana. Ijihuni maijaho 'unama vejakame kinia ka'ene vea ajimuja'i hijujaho areri rohuna.

Hamaketani

13 'Ejume na ka'eme anaka 'ee hanuha 'ee poropeti ira'ati jihipuni ira vajijino 'avena sisesamaa no'opisu kuata sa'inapo roe usevara.

14 'Ejakame pu 'avena sisea ka'ene uneunecha areri emaa pavehuniji vejura. Pu mwe'a sisa mapoka kihipuni kinia va'e 'eka ahumahareje Godi Ni'ima'uri jihuni vea natohwa ka'ene ajira vehuniji 'ajahuna.

15 Ike heha! Na nesa apeji'inapo vu'uja'ina'e ea pahena paki'eje Na vuhuna. 'Ena'omo ea irara nia niri'i hine 'ee huni ateha amairiaravi'i hi'amajaho hu mera-jahuna. 'E'ama jihuna'e hu patatame 'ee ateha pa'ajipo junavu ja'ina pave'ena.

16 'Ejume pu nianaume rira kwinu Hipuru puni iri Hamaketani 'wavuji ahuvara.

Godoni Senijihuni Tevua Iropu No'ona

17 'E'eme 'ona oji'ina ka'ene túch*a*m*a*i iropu no'o ijara va'e huni tevuijaho ichutoi useku'eme Temiporu vaji toronu 'ahi ira ajira rena roe ika'ina 'waramana Niparanu! 'wamana.

18 'E'eme vea pi'i'eme akúp*a* taija taijamana. 'Ene mwe'a niho'o ni'ima'ura varima-jaho mwe'akara aneja renaji ea mai'o ija'ina pakavi'inijara varimana. Mwevarivura kajaho niho'o ni'ima'ura 'ee niho'o harusima'ura.

19 Ara natohwa ka'ene ni'ima'urijaho riri marame no'opisu renana. 'E'eme mwe'a kehuni ara natohwa mapokijija tira'usahara. 'Enakaivo Papirania ka'ene ara natohwijaho Godira Huni seniji kapusi vaji 'waini epuna'i vena vajihunijaho parumana.

20 'E'eme mutumutua arira rene 'ee huri'a mutuusahe amara renana.

21 'E'eme muna mama'ina mapoka ahija kwinu kwinu (40 kiro) ka'ene pahamaijija kahi akúp*a* 'ahi rena ariha ninamaana. Ijí muna paha kajipo ninamau'e hianama parana jihuna'e pu Godi ira sisea 'waravara.

17

Papirani Ruarahunijina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana Iki roa! 'Ejakame napara ka'ene ni'ima'ura 'uasa veji'ina ka'ene toa mapoka 'ahi hinu jihuni eha siseiji najahuma.
2 Mwe'a ikehuni kiniepo va'e hu hu'úmo 'uasa vejura. 'Ene mwe'a ikehuni ehija huni 'uasa vejuri 'wainiji inare'e nanamiura 'wimana.
3 'Enarena 'ona oji'ina kajara na 'Aveni vaji aherima apenie nechi'i va'ana. 'Eji'i na kavujaho napara pina hanuha amapu'ura 'ahi asuma hinana. Hanuha kajaho húmata iropu no'one 'ee atana iropu ropuna. 'Ene iha sisesa eru ani rena namana.
4 Napara kajaho ateha avi'ina 'ee amapu'uri apúsamana. 'Ene huni haha sarira e'ajaramajaho korutia muna mavarasa'imaa 'ee perua ijí sarira 'enana. Huni ija tahi korutia kapusijaho hura 'uasa venujihuni sisemai 'ee sakahijara itu'o'una namana.
5 'Ene huni varipata 'ahi hema iha ika'ina vejara Papirani niho'o ni'ima'ura. Hu 'uasa venuni ohe 'ee mwe'a kehuni sisee maiji venuni oha 'wame vejara.
6 'Enarena napara kajaho na ka'eme Godoni ehija 'ee Jesuni vu'a 'waravi'ini jihipuni 'aa ine nanamana. 'Ejumakame na ijí kamarejo niho'o ni'ima'ura vwihajuta.
7 'E'eme Godoni 'ona oji'ini ijá 'wima A irakijihuna'e vwihano? Na iviamaa naparijaho 'ee hanuha ka'ene húmata iropu no'one 'ee atana iropu ropu ijihipuni hema vu'ijihuni maa 'warahuna.
8 Hanuha ka'ene kamajaho hu marako hinana kaivo iviamaa pahihuna'omo túna'i ma'oa ka'ene tiha pa'aji ro ajimareje va'e eha sisea apehuna. 'Eje mwe'a kehuni ehija ka'ene mwe'akaho mai'o paveji'ini puni iha majama hihuni puka vaja paveji'inijija hanuha kajara kwama 'urinaji kamareje niho'o oja hwa'usahuna.
9 Ikaho vwiha ka'ene vwiha maa vwihaji'ini jihuni vu'a. Húmata iropu no'ohe'ijaho huri'a ka'ene napara kajara asuma hinajihina.
10 Huri'a kajija kinia iropu no'ona. Kinia iropu nirejume paranana. 'Ene kinia kwinu iviamaina. 'Enavo kinia pinijaho mai'o pareji'ina. 'Ena'omo hu re'amajaho 'aha josu'a parena hi'ena.
11 Hanuha ka'ene marako hinana kaivo iviamaa pahinujaho hu iropu no'opisujina. Hu kinia iropu no'o ijihipu vare'ina'omo 'u'o va'e eha sisea apehuna.

Remuijara Asitahajina

12 'Enakaivo atana iropu ropu a kimajihuni maijaho kinia iropu ropuna. 'Enakaivo pu mai'o ea pa'ajoahara vo pu hanuhi jihuni harura ka'ene pu pu'úmo vea oma kwinu kinia rehuniji mihana.
13 Kinia kipo vwiha kwinu vwihanareje puni harura 'ee ea 'ajo'ahuni harura ijá hanuhiji mahuna.
14 Pu Remuijihi pu'úmo ajira vehuna vo Remuijara pu asitahuna. Ijihuni maijaho Hu natohwe puni Natohwa 'ee kini epuni Kinia. Ea ka'ene Hu hu'úmo rejajija iji pijihajine 'umenajine 'ee Hununa'i hami veji'inijina.
15 'Ene hu ijá 'warimana A toa ka'ene ki'eme napara 'uasa veji'inijara ijihipuni 'ahi asuma hinajaho ea mapokijihine ea ani ani'inijihine kwaa ani ani'ine 'ee ira ani ani'inijihina.
16 'Ene atana iropu ropu 'ee hanuha ijí a kimajaho pura napara ka'ene 'uasa veji'inijaho sena'ena. 'Ejakame pura veje hu temume 'ee ateha jahekunahe maisu nami'eje huni haha puama ine veni aporuve re parahuna.
17 Godira puni ura ijí kivi'i mihumakame pu vwiha nikwinu vwihaji'i Huni ura ijí vejara. 'Ena'omo pu ea ka'ene 'ajoahunijaho hanuhiji vajahara. 'Ejakame Godoni iri 'waramajara nimaa re'amarono avajara.

18 'Enakaivo napara ka'ene a kamajaho ara natohwa ni'ima'urijina. 'Ena'omo ara natohwa kajara mwe'a kehuni kinijija 'ajoahuna.

18

Papiranira Tira'usahajina

1 Ija'ina rejuma pa'are'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina akúpa 'ahi rene roana. Hu harura ni'ima'ure 'ee huni hanaji'inijara mwe'akaho hanana paranana.
2 Hu ira ni'ima'ura 'umene ika'ina 'waramana. Papirani ka'ene natohwijaho ni'onana! Ni'onana! 'Enajihuna'e hu tinia ka'ene 'avena sisesa 'ee 'avena sisea ka'ene chiha rukini jihipuni tipura tinia rene uka chiha rukina 'ee senavi'ini jihipuni tinia renana.
3 Kwaa ara mapokakija huni 'unama ka'ene 'uasa vehuna ituanamujaho pu 'waini inare'e nanamiu ja'ina'e rejara. 'Ejumakame mwe'a kehuni kinijija hu hu'úmo 'uasa vejara. 'Eju'e mwe'a kehuni 'imeji'inijija hura 'uasa venuni 'unamiji kukua mapoka rukina rejara 'wamana.
4 'Enarejo na ira pina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana.
Ehu nune! Napara kajaho pataaro'ika'i roe useha! 'Enareje hura sisea ka'ene venajaho pave'avara. 'E'irakúne hu hu'úmo eha sisea paape'avara.
5 Ijihuni maijaho huni sisea hura hara rena ajima va'e akúpiji'i areri rena namu. 'Ena'omo Godi huni sisemaijaho niho'o paru'ena.
6 Hura raka venaja'ina'e eha ija'ina mahuna. 'Ene hura raka ka'ene venajaho ija'ina hura hara vajahuna. Hu kapusia vaji ea ruarahe vajihu'e ijuja'ina'e hu 'u'o ija'ina hura hara ruaraha vajaha ihuna.
7 Hura ichá'ina mamaa hine 'ee kukua rukima'ura renaja'ina'e ta'arohe sisemaa ka'ene haha hiame niho'o temuka ni'ima'ura apene pivuhuna. Ijihuni maijaho hu ika'ina huni oja vaji ronuna. Na kwinia sa'ina. Na amuna pana'omo na areri temuka papiuna'eju ronuna.
8 Ijihuni hahi na'ia kwinu'wi vajijino eha sisea ro'ena. Ahija ni'ima'ura apene temume nirame matuna vea reje 'ee hu veni aporuve rehuna. Ijihuni maijaho Godi Natohwijara eha ka'ene hu mahunijaho niho'o harusima'ura.

Papiranira Temumajina

9 'E'eje mwe'a ikehuni kinia ka'ene pu pu'úmo 'uasa vene 'ee pu pu'úmo kukua rukima'ura reji'inijija hura veni re'eje huni 'ua ka'ene tuama aji'amaji kamareje niho'o hura temukave niramarume úchia 'ehuna.
10 Vena ka'ene hu renajihuni haruri raturiume kwaa jori namiji'i ijá 'wava Papirani ka'ene ara ni'ima'ure 'ee harusima'ura eha sisea apeno! Eha sisea apeno! Ijihuni maijaho oni eha sisea vea oma kwinu vajaki roana.
11 'E'eje mwe'a kakehuni 'imeji'inijija hu'amu vene temukave niramaruhuna. Ijihuni maa ea pina puni kukua kú'o pa'imehuni jihuna'e niramaru'eja.
12 Puni kukua ka'ene 'imehunijija ikena. Korutia siruvae muna mavarasa'ine perue ateha mavarasa'ina ka'ene monia ni'ima'ura 'imeji'inijine 'ee ateha amapu'ura ka'ene kiniepo savujine 'ee ateha sasaka 'ee ateha 'aa sa'inijine 'ee icha ani ani'ina ka'ene amua rukinijine 'ee aivori ka'ene uneunecha ani'ina iji vejujine 'ee icha ajania Parasie maporua ka'ene tevua ani ani iji vejura.
13 'Ene sinimoni sipaisi inisenisi pepiumu senisia ka'ene kiniepo 'ojujine 'wainia orivihuni 'werua harava mavarasa'inijine 'witia purumakaua sipia hosi puni kukua charotia pwea rehuna 'imena ijine 'ee ea 'aho'a 'ania kwamasa'avarono moni vajihujina.

14 Icha'ina ka'ene ja ura renaajaho niparanana. 'Ene uneunecha mavarasa'imaa ka'ene mapoka onuna'i navu'e teamanavujaho pa'arenana. 'Ena'omo ea pina niho'o kú'o kukua ija'ina papiunihuna.
15 'Enajihuna'e ea ka'ene hununa'i kukua 'imenare'e kukua rukina rejujija hura veni re'ama jihuna'e tea junave kwaa jori namiji'i temukave niramaruhuna.
16 'Eji'i ijá 'wahuna Ara ni'ima'urijara moni ni'ima'ura huni atehiji apúsame kini puni ateha amapu'ura 'ee avi'ina apúsame 'ee korutia 'ee muna mavarasa'ina 'ee perui unecha vene huni haha ho'o samana'omo eha sisea apeno! Eha sisea apeno!
17 Ijihuni maijaho vea oma kwinu vajijino uneunecha mavarasa'inijija ni'aha kwinu maa pa'ana renana. Sisima puni ea mama'ina puni pasinitia puni pwea 'ee ea ka'ene sohi 'ahi kaukara veji'inijija hura veni renaji kamareje kwaa jori namiji'i kavara.
18 Ea kajipo hura veni renani uiji kavi'i ijá 'ume'eja Ara 'aho'a ni'ima'ura hua'inijaho ichihine? 'umehuna.
19 'Eji'i úchia puni húmata 'aha 'oji'i emaavarame niramaruvi'i ijá 'wava Ara ni'ima'urijara reju'e sisima ka'ene soha 'ahi kaukara vejujija kukua rukina rejara'omo vea oma kwinu vajakino maa pa'ana renana'omo eha sisemaa apeno! Eha sisemaa apeno! 'wavara.
20 Ea ka'ene akúpi 'ahi hijura 'ee Godoni ehija 'ee apasoru 'ee poropetia ijá temarasaha. Ijihuni maijaho Godi joni jihuni hahi hu eha sisea mahana.
21 'E'eme Godoni 'ona oji'ina harusinijara niho'o muna ni'ima'ura apenapi soha vaji 'onavi'i ijá 'waramana. Papirani ka'ene ara natohwa niho'o ni'ima'urijaho huni vaji 'uraa 'ee chicharaa ka'ene namujaho veje pa'arejakame kú'o ara natohwa kajaho pakahuna.
22 Oni vaji kita same javaa vene hurisia hwasihe tauja ka'ene hwasihujaho kú'o pahehuna. 'Ene oni vaji ea ka'ene ichi 'eke unenu'u 'aho'a vejujija kú'o papiunihuna. 'Ene oni vaji kaukara mama'ina veju'e ira hejuja'ina kú'o pahehuna.
23 'Ene oni vaji naheha ka'ene hanamujaho kú'o pahanahuna. 'Ene oni vaji paruinene napasi neju jihipuni ira kú'o pahehuna. 'Ene oni vaji ea ka'ene kukua 'imeji'inijija mwe'a kehuni ea mama'ina rejara. Ijihuni maijaho kwakwa mapokakaho oni masiiji pisimisamuna.
24 Huni vaji poropetia 'ee Godoni ea 'ee eaka mapoka ka'ene mwe'a kaki tiraha jihipuni 'aa piunivara.

19

'Aha No'ona No'o Hareruia 'Wavajina

1 Ija'ina renani túna'ijaho na ea mapoka puni ira nuaka sa'ina akúpa 'ahi he'eme ika'ina 'waramana. Hareruia maranúi'ina hanaji'ine 'ee harura ijá núni Godijihuna.
2 Hu iraka ka'ene venajaho nimaa'e 'ee arira. Napara kajara 'uasa venuni 'unamiji mwe'ake veju'e siseranajaho eha sisea mahana. 'Ene Huni pwehija 'aniume kwamasaha jihuna'e Godira hu eha sisea mahana 'wamana.
3 Kú'o pinijaho pu ijá 'wavara Hareruia napara kajihuni 'u'a niho'o majama tuvi'i namu 'wavara.
4 'E'eme eruta mapoka (24) 'ee unenu 'aho'a ka'ene mai'o hiji'inijija no'ona no'o ijá ariha navi'i Godi ka'ene toronu 'ahi hinuji oja mahi'i ijá 'wava Hareruia Ameni! 'wavara.
5 'Enavo na he'eme ira toronu 'ahi rene ika'ina 'waramana Ja Huni pwea Huni ea mama'ina 'ee Huni ea ma'u'umaa ka'ene Hu juhavi'inijija núni Godiji ta'aroha 'wamana.
6 'Ene na he'eme ea mapoka puni ira auaka toa mapoka puni irasa rene 'ee akúpi 'aniu'e tararimahu jara'eme ika'ina 'waramana. Hareruia! Núni Godi Natohwa ka'ene nija'ina ni'ima'ura rene hiji'inijina.

Remuijara Napasi Nehunijina

7 'Enakúne roe temarasahe 'ee mari'uha 'ee Huni iha ahasiriha! Ijihuni maijaho Remuijara napasi nehuni vea nirou. 'Ene 'asúra ka'ene parui nehuniji 'u'o amairiarama hinu 'wamana.
8 Hu ateha mavarasa'imaa ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino apúsamana. Ateha maa mavarasa'ini jihuni maijaho Godoni eapo ariramaa ka'ene rejaja'ina.
9 'E'eme Godoni 'ona oji'inijara ijá 'wima Vu'akaho ve'amana. Ea ka'ene Remui jihuni napasi nejari 'iruma ihuna'e ona 'waravajija teamana'avara 'wimana. 'Ene hu kú'o ika'ina 'warimana Ikija Godoni ira ka'ene nimaa nimaijina 'wimana.
10 'Ejume na huni una'i one oja ma'i ve'eme hu ika'ina 'warimana. A paka'eje ija'ina'e ve'ama. Na 'u'o pwea areri a 'ee oni vwehija ka'ene Jesu rona 'waravi'inijihipu vare'ina. 'Enakúne Godiru oja ma'amana. Poropesi jihuni maijaho Jesuni vu'a ka'ene samaumai najahujina 'wimana.

Kerisora Rohunijina

11 'Ene na ka'eme akúpa 'aha vwicha jara'eme hosi sajasa'ina ijí naminana. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajaho huni iha Pauchavi'ina 'ee Nimaa Nimaijina. Ijihuni maijaho Hu 'otua arira vene 'ee ajira veji'ina.
12 Huni nia vajijaho vena harurasa renana. Huni húmata 'ahijaho koraunua mapoka mapoka samana. Huni haha 'aha iha namana vo ea ijihuni maijaho pahejara kaivo Huhusu ijihuni maa henana.
13 'Ene hu ateha jopatu'ura 'aa vaji apúsamarena iruhana. Huni iha Godoni Ira 'wavara.
14 'E'eme amia ka'ene kahi akúpi 'ahi hijajija ateha niho'o mavarasa'ina ka'ene sajasa'ina 'ee chiha pa'ajino same hosia sajasa'ina 'ahi Huni túna'i roara.
15 Huni ira titi so'wa echima'ura roe 'e'unana. 'E'ira'omo so'wa kajine kwakwa kehi 'anihuna. Hura pu 'ajoha'amajaho pijuha ajani vejare puna'i rene 'ajoahuna. 'Ene Hu Godi ni'ima'uri jihuni sena vajiji 'waini puna'i tautihuna.
16 'Ene huni ateha jopatu'ura 'aha 'ee Huni vuana 'ahijino iha ika'ina venana. Kini puni Kinijine 'ee natohwe puni Natohwajina 'wame venana.
17 'E'eme na kavume Godoni 'ona oji'ina pina vea 'ahi namiji'i ira ajira uka maho'o ka'ene ichutoi jaijasahe ojajaho ika'ina 'waramana. Godi joni 'iruma ni'ima'ura amairiaravu'e namukúne nianae ro ahuha.
18 'Enareja ja kini puni haha ine ajira vejuri ea mama'ina puni haha ine harusima'uri jihipuni haha ine hosi puni haha ine hosi 'ahi asuma hija jihipuni haha ine emaapuni haha ine ea mahijura 'ee pwea ea mama'ina 'ee ea ma'u'umai puni haha ihuna.

Hanuhijine 'Ee Poropeti Ira'asiniji'i Sise'i 'Ahiajina

19 Na hanuha 'ee mwe'a ikehuni kinia 'ee puni ami ijihi pu'úmo nianaa roe Ea ka'ene hosi 'ahi hinujine 'ee Huni amia ijihi pu'úmo ajira ve'iro roe ahuvara.
20 Hanuhijine 'ee poropetia ira'asina ka'ene ea areri pavehuni uneunecha hanuhi jihuni una'i venaji ija kamoravara. 'Ene ea ka'ene hura pisimiume hanuhi jihuni aacha apene 'ee ea hanuhijihu vare'ina ka'ene iji vejaji oja mahajihuna'e pu no'o mai'o hi'eme veni vaji ato'arumaume vena ka'ene marekiji'i reji'i namuji reju.
21 'E'eme ea ka'ene huni iratiti so'wa roa 'e'u'eme hosi 'ahi hinujara ea 'aho'ijaho so'wa kaji 'aniana'omo puni hahijaho ukapo túasavara.

20

Setani Kamome Juara Mapoka (1,000) Ranavajina

1 'Ene Godoni 'ona oji'ina pina na ka'eme ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni kia apene 'ee ija ropuna'a senia niho'o ni'ima'ura apene akúpi 'ahi rena roana.

2 Anakijaho hu tapara nitama orijine huni iha 'u'o 'avena sisea 'ee Setanina. 'Ena'omo 'ona oji'ina kajara aharu 'oname kamomarena juara mapoka mapoka (1,000) ranavuma hinana.
3 'Enarena ma'oa ka'ene tiha pa'ajihuni vaji pi'ona'ika'i vwicha kuturahe tanuma paranana. 'Ejakame hu kú'o kwaa kwaki ea papisimi'amarono avanana. 'E'eje ijí juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a vwicha tirasame 'ee senia rasamahakame 'aha ma'uako 'urahohuna.
4 Na toronu mapoka kivuta. Ea ka'ene ijihuni toi hijajija 'otua vehuni harura mihana. 'Ene ea ka'ene Jesu rona 'warame 'ee Godoni ira ka'ene 'warava jihuna'e uroa 'uhuahe 'ee ea ka'ene hanuhiji oja pamahe 'ee hua'ina ka'ene vejaji oja pamahe 'ee huni aacha puni varipata 'aha 'ee ija 'aha pairechamiha jihipuni 'avena kivuta. 'Ena'omo ea kajija kú'o haha apene 'urimarame Keriso pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hijara.
5 Ijija amura 'urijajina. 'Enavo ea 'aho'a ka'ene kwamasahajija pa'urijara'omo juara mapoka mapoka (1,000) para'eme iji'a 'urijara.
6 Ea ka'ene amura 'urijajija pu ariramaa'omo merajihana. Pu kú'o kwahuni harurijaho paasitahana. 'Enakaivo pu Godi'o Jesu puni pirisiti jihuna'e Jesu pu'úmo juara mapoka mapoka (1,000) ea 'ajoaha hihuna.

Setaniho Rasananamareja Eha Sise'i 'Ahae Pi'onavara

7 Juara mapoka mapoka (1,000) pa'are'eje iji'a Setaniho tipura hinajaho rasame ranahuna.
8 'Enareje hu ro 'e'ume kwakwa ka'ene mwe'a kehuni kúra no'ona no'o ijí va'e ea pisimisahuna. 'Ene hu Koki 'ee Mekoki ajira ve'avarono aherave nianae roe rira kwinu ahuhuna. Ea kajipo roareje na'avajaho soha rora huni ajarasa renana'eja.
9 'Ejakame pu mwe'a kehuni amara ni'ima'uriji roe Godoni ehipo hine 'ee ara natohwa ka'ene Hu oja mahuji júhoturihe 'ani'iro ve'eje veni akúpa 'ahi rena ariha roe renae paranana.
10 'Avena sisea ka'ene pu pisimiajaho pi'onavume vena marekiji'i reji'i namuji hanuhijine 'ee poropeti ira'asiniji'o rejaji 'onamana. 'Ejakame veiri'a na'ia majama hianama apena vahuna.

Túchamaa 'Otua Ka'ene Godoni Toronu Una'i Vehunijina

11 'E'eme toronu sajasa'ina ka'ene ni'ima'urijaho kavuta. Ea ka'ene ijihuni toi asuma hinajihuni una'i mwe'a 'ee akúpa juhaha pu vahuna tinia pa'arenana.
12 'Ena'omo ea kwamasahi'ina kivuta. Ea mama'ina ea ma'u'umaa ijá toronu una'i nami'eme puka jarasamana. 'Enarena puka pina apena jaraajaho majama hihuni puka. 'Ena'omo ea ka'ene kwamasahajija pura raka ka'ene vejajija puka 'ahi kivi'i 'otua vetiana.
13 'Ene ea ka'ene soha vaji kwamasahe 'ee kwamare'e veni rejujija ni'aha kwinu 'urimara'eme pura raka ka'ene vejaji kivi'i 'otua vetiana.
14 'Enavo kwamasahujine 'ee tinia ka'ene kwamasahi'inapo hijajaho ijá apene vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namajihuni vaji ato'arumana. Ijí vena ni'ima'ura ka'ene nahúna namu kajaho kú'o kwahunijina.
15 'Ena'omo majama hihuni puka vajijino ea irahuni iha pana'amajaho vena ni'ima'ura nahúna na'amajino pi'onahuna.

21

Akúpa Maiu'ina 'Ee Mwe'a Maiu'inijina

1 'Enakaivo na akúpa 'ee mwe'a maiu'ina kavuta. Ijihuni maijaho akúpa mwe'a sahasijaho sohiji'i pa'are ranamana.

2 'E'eme ara natohwa nimaa nimaa ka'ene Jerusaremi maiu'inijaho kahi akúpi 'ahi Godoni rene ariha roana. Areri 'asúra parua 'aja'irore'e amairiu ja'ini ariha roana.
3 'E'ejume na hejume toronu 'ahi ira ajira ika'ina 'waramana. Ike heha! Godoni harai arijaho emaapuni roana. 'Ena'omo Hu pu pu'úmo ahuma hije pu Huni ehija reje Godiho ori'ini pu pu'úmo hihuna.
4 'Ejakame Hura puni nia toa maho'o ukunihuna. 'Ene kú'o pakwamasahuna. 'Ene kú'o temuka apehuna pane niramaruhuna pane hianahuna pa'ana. Ijihuni maijaho uneunecha marako orijija nipa'arenana.
5 'Enavo Ea ka'ene toronu 'ahi hinajara ika'ina 'warimana. Heha! Na uneunecha maiu'ina maho'o vejuta 'wimana 'Ene Hu kú'o ika'ina 'warimana. Vu'a ka'ene Nara 'waravukaho nimaa nimaakúne heha 'ahi ve'amana 'wimana.
6 'Ene Hu ika'ina 'warimana Niparanana. Na aneja kahene púsa kamena. 'Enavo ea irara toa hua'amajaho toúja ka'ene majama hihunijaho pa'ime'eje mamahuna.
7 Ea irara sisea'e piunamareje asita'amajaho uneunechakija 'ekahuna. 'Ejakame Na huni Godi reje hu Nuni hariha rehuna.
8 'Enakaivo ea ka'ene juvi'ina panimaa roji'ina sisea mama'ina veji'ina ea 'aniu kwamasahi'ina 'uasa veji'ina ea masihavi'ina icha muni godi ira'ata veji'inijija 'ee ira'asina ea ija'ini jihipuni tinijaho vena ni'ima'ura marekiji'i reji'i nahúna namuji rehuna. Ijaho kú'o kwamasahunijina.

Jerusaremi Maiu'inijina

9 'E'eme Godoni 'ona oji'ina ka'ene iropu no'o tevua iropu no'o 'ekari vajijaho Godoni sena iropu no'o ijija itu'o'una navajihipuni vaji 'ona oji'ina kwinu ika'ina 'warimana. Iki roa kame na Remuijara 'asúra ka'ene 'wahuniji najahuma 'wimana.
10 Hu na 'Aveni vaji aherime apenie huri'a niho'o ni'ima'ura 'ahi va'ana. 'Enarena ara natohwa mamaa ka'ene Jerusaremiho akúpa 'ahi Godoni rene ariha roana.
11 Ara natohwa kajaho Godoni hanaji'ini ja'ina. 'Ene hura hanamajaho areri muna ka'ene jasipa moni mapoka 'imejura'omo ijipo hanama paraju ja'ina.
12 Ara natohwa kajihuni verijaho niho'o jojora ichutomaa. 'Ene vwicha iropu ropu no'one 'ee vwicha kajija 'ona oji'ina iropu ropu no'o namijara. Vwicha 'aha kaji iha ka'ene vejajaho Isureri oni harihi puni kachi'ina iha vejara.
13 Vera kajaho vwicha iropu ropu no'una. 'Ena'omo no'opisu kara'ine no'opisu kaha'ine no'opisu kama'ine 'ee no'opisu karo'ina.
14 Vera kajihuni kutejijaho muna iropu ropu no'ona. Ijihuni toijaho Remui jihuni apasoru iropu ropu no'o puni iha vejara.
15 Godoni 'ona oji'ina ka'ene na 'warimajara mina vehuni pijuaha ka'ene korutia vejajino apene ara natohwa kajaho mina vene 'ee vwicha 'ee vera mina venana.
16 Ara natohwa kajihuni nupiijaho arearerina. Ara natohwa kaji pijuahi mina vena-jaho kiromita mapoka mapoka (2,400). Hahuna 'ee huhuna nupiijaho nikwisu'ina.
17 'Ejumakame Godoni 'ona oji'ina kajara iji vera ka'ene mina vejajaho emaapuni miniji venana. Vera kajara poma joranajaho mita mapoka (72) renana.
18 Vera kaji vejajaho jasipai vejara. Ara natohwa kajaho korutiru venana'omo mane'a puna'i hanana paranana.
19 Ara natohwa kajihuni vera kutejijaho muna ani ani'ina mavarasa'ini savara. Muna amurijaho jasipa muna pinijaho sapaia muna pinijaho charasitoni muna pinijaho emaroria.
20 Muna pinijaho saratoniki muna pinijaho saratiasi muna pinijaho kurisoraiti muna pinijaho perairu muna pinijaho topasi muna pinijaho kurisoparasi muna pinijaho jesiniti muna pinijaho ametisitina.

21 Vwicha iropu ropu noˈujaho perua ˈoiˈoi iropu ropu noˈo kaji venana. Vwicha kwinu kwino perua eru venana. Ara natohwa kajihuni ˈunamijaho korutiru venanaˈomo maneˈa epunaˈi hanana paranana.
22 ˈEnakaivo Na niriujaho ara natohwa vaja kajaho Temiporu pana. Ijihuni maijaho Godi Niˈina ˈee Remuijaho ara natohwa kajihuni Temiporu.
23 Ara natohwa kajaho vea ˈee masapa ijipo hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godoni hanajiˈinijara veje hanahuna. Ara natohwa kajihuni nahehijaho Remuijina.
24 ˈEne kwakwa keˈura ara natohwa kajihuni hanajiˈinijara hananiˈeje ohuna. ˈEje mweˈa kehuni kinijija puni pinana ˈeka roe ara natohwa kaji vajahuna.
25 Ara natohwa kajaho naˈimujaho paˈajihuni hahi veiriˈa rena navakame vwicha pakuhuna.
26 ˈEjakame pu kwaa ara mapoka kehipuni pinana ˈee mamaijaho ˈeka roe ara natohwa kaji vajahuna.
27 ˈEnavo uneunecha chiha rukina ea sisesa ea iraˈasina ijija ara natohwa kajihuni vwichijaho pavaˈe aruhuna. ˈEnakaivo ea irahuni iha Remui jihuni puka kaˈene majama hihuniji naˈamajara pupusu ijí ara natohwa vaja kajaho vaˈa aruhuna.

22

Toa ˈEe Icha Kaˈene Majama Hihunijina

1 ˈEnarena ˈona ojiˈinijara toa kaˈene majama hihuni toijaho najihana. Toa kajaho chiha nihoˈo paˈa maaˈomo Godiˈo ˈee Remuijiˈo puni toronu ˈahi rena roana.
2 Ara natohwa kajihuni ˈunama rira muˈoa kaji toa kajaho roana. ˈEˈeme toa kajihuni rori majama hihuni ichijaho ronu ronu namijara. ˈEnaˈomo ˈina ani aniˈina iropu ropu noˈo masapa kwinu kwino vaji irivura. ˈEne icha kajihipuni aˈijaho kwaaka mapokakihi vejuˈe maraniuna.
3 ˈEnaˈomo unenu pina sisea siripavujaho panahuna. ˈEˈeje Godiho ˈee Remuijiˈo toronueru naˈeje Huni pwehipo kaukara Huna venahuna.
4 ˈEjakame pu Huni niura kame ˈee puni varipata ˈaha Huni ihijaho nahuna.
5 ˈEnavo ara natohwa kajaho panaˈihuna. ˈEne nahehapo hanahuna pane ˈee vea hanahuna pana. Ijihuni maijaho Godi Natohwi jihuni hanajiˈinijara hanahuna. ˈEˈeje Pu majama ˈajoaha apena vahuna.
6 ˈEˈejume Godoni ˈona ojiˈina kajara ijá ˈwarimana Ike irakaho majama nimaa ˈwimana. Poropeti puni ˈaveni jihipuni Godi Natohwijara Huni ˈona ojiˈina ranavuˈe raka kaˈene iviamaa maiˈo reˈi venuji Huni pwehija najahana.
7 Ike heha! Na marako roˈeju. ˈEnaˈomo ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri ˈwaravaji hena veˈamajaho Na hu merajahuna.
8 Na Jonira puka vajaki vuˈa ˈee uneunecha raka kaˈene ˈwaramajija hena kivuta. ˈEne na vea kaˈene ijí hena kavuti veijaho na ˈona ojiˈina kaˈene na najihajihuni mumora rori one oja maˈi vejuta.
9 ˈEjumakame hu ikaˈina ˈwarimana Ijaˈina pavena! Na ˈuˈo pwea areri a ˈee oni vwehija kaˈene poropetia ˈee ea kaˈene puka kehuni vaji vuˈiji hena vejajihipu vareˈina. ˈEnakúne Godiru oja maˈamana ˈwimana.

Vuˈa Túchamaijina

10 ˈEne hu kúˈo ikaˈina ˈwarimana. Uneunecha maiˈo rehuna kaˈene ike puka vajakino navujaho vea nituˈu renukúne paapene kuve naˈamana.
11 ˈEje ea irara areri parehuniji venujaho makaˈeje veˈamana. Ea irara huni oja chiha renajaho makaˈeje ijaˈina naˈamana. Ea irara ariramaa renajaho makaˈeje ariramaa rena apena vaˈamana. Ea irara nimaa ariramaa renajaho makaˈeje nimaa ariramaa rena apena vaˈamana.

12 Ike heha! Na marako roˈeju. ˈEnavo Na emaapo raka kaˈene vejaji kiviˈi eha kaˈene
vajihunijaho areri ijá ˈeka rohuna.
13 Na Aupa ˈee Omeka. Na aneja kamene ˈee púsa kahena. Na amure ˈee
túchamaijina.
14 Ea irahipo puni ateha jojoriji soˈavajija pu merajihuna. ˈEnaˈomo pu areri ara
natohwa kajihuni vwichijaho arume majama hihuni ichi jihuni vahuna.
15 ˈEnakaivo ara natohwa kajihuni samaijaho ˈua ˈee ea masia rukina ˈuasa vejiˈina
ea ˈaniuˈe kwamasahiˈina godi iraˈata icha muni vejiˈiniji oja mihura ˈee ea kaˈene
iraˈata vehuniji oja mihiˈinijija samai hina apena vahuna.
16 Na Jesura Nuni ˈona ojiˈina ranavuˈe hura vuˈakaho ara sosi ˈwaraˈamarono
ˈwaramu. Na Teviti oni anejijina ˈee huni amuje ˈee Na súˈusúˈu huni moroa kaˈene
hanama paranujina.
17 ˈEˈejume Godoni ˈAvenijaho ˈee Napasi nehunijiˈo ikaˈina ˈwaravara Roa! Ea
irara heˈamajaho hu ikaˈina ˈwaraˈamana Roa! ˈEne ea irara toa huaˈamajaho hu
ikaˈina ˈwaraˈamana Roa! ˈEnaˈomo ea irara majama hihuni toiji apeˈiro veˈamajaho
paˈimehuna vo maapeˈena.

Túchamaahuni Jujuvuˈa

18 Na ja ea mahoˈo ˈwaravujaho ea irara puka kehuni vaji poropeti epuni iri ˈwaravaji
huni vwiha ijí huri iheˈamajaho Godira huri ihenareje ea kajaho sena sisea kaˈene
puka vaji vene ˈwaravakino mahuna.
19 ˈEnaˈomo ea irara poropeti epuni iri ˈwaravara kaˈene puka kehuni vaji namuji
aperu vaˈamajaho puka kehuni vaji vejajaˈinaˈe Godira huni pwina kaˈene majama hi-
huni icha vaji navuˈe ˈee pwina kaˈene ara natohwa mamaiji namuji ˈuˈo apetujahuna.
20 Ea kaˈene ike uneunechake ˈwaramujara ikaˈina ˈwaramu. Iˈa! Na marako
rohuna! Nimaa! Jesu Natohwiji roa!
21 Jesu Natohwi jihuni maiji vwihaniˈinijaho ja puˈúmuna. Ameni.

Read the New Testament daily

January

date	Scripture
1	Matiu 1:1–2:12
2	Matiu 2:13–3:6
3	Matiu 3:7–4:11
4	Matiu 4:12-25
5	Matiu 5:1-26
6	Matiu 5:27-48
7	Matiu 6:1-24
8	Matiu 6:25–7:14
9	Matiu 7:15-29
10	Matiu 8:1-17
11	Matiu 8:18-34
12	Matiu 9:1-17
13	Matiu 9:18-38
14	Matiu 10:1-23
15	Matiu 10:24–11:6
16	Matiu 11:7-30
17	Matiu 12:1-21
18	Matiu 12:22-45
19	Matiu 12:46–13:23
20	Matiu 13:24-46
21	Matiu 13:47–14:12
22	Matiu 14:13-36
23	Matiu 15:1-28
24	Matiu 15:29–16:12
25	Matiu 16:13–17:9
26	Matiu 17:10-27
27	Matiu 18:1-22
28	Matiu 18:23–19:12
29	Matiu 19:13-30
30	Matiu 20:1-28
31	Matiu 20:29–21:22

February

date	Scripture
1	Matiu 21:23-46
2	Matiu 22:1-33
3	Matiu 22:34–23:12
4	Matiu 23:13-39
5	Matiu 24:1-28
6	Matiu 24:29-51
7	Matiu 25:1-30
8	Matiu 25:31–26:13
9	Matiu 26:14-46
10	Matiu 26:47-68
11	Matiu 26:69–27:14
12	Matiu 27:15-31
13	Matiu 27:32-66
14	Matiu 28:1-20
15	Maka 1:1-28
16	Maka 1:29–2:12
17	Maka 2:13–3:6
18	Maka 3:7-30
19	Maka 3:31–4:25
20	Maka 4:26–5:20
21	Maka 5:21-43
22	Maka 6:1-29
23	Maka 6:30-56
24	Maka 7:1-23
25	Maka 7:24–8:10
26	Maka 8:11–9:1
27	Maka 9:2-29
28	Maka 9:30–10:12

March

date	Scripture
1	Maka 10:13-31
2	Maka 10:32-52
3	Maka 11:1-26
4	Maka 11:27–12:17
5	Maka 12:18-37
6	Maka 12:38–13:13
7	Maka 13:14-37
8	Maka 14:1-21
9	Maka 14:22-52
10	Maka 14:53-72
11	Maka 15:1-47
12	Maka 16:1-20
13	Ruku 1:1-25
14	Ruku 1:26-56
15	Ruku 1:57-80
16	Ruku 2:1-35
17	Ruku 2:36-52
18	Ruku 3:1-22
19	Ruku 3:23-38
20	Ruku 4:1-30
21	Ruku 4:31–5:11
22	Ruku 5:12-28
23	Ruku 5:29–6:11
24	Ruku 6:12-38
25	Ruku 6:39–7:10
26	Ruku 7:11-35
27	Ruku 7:36–8:3
28	Ruku 8:4-21
29	Ruku 8:22-39
30	Ruku 8:40–9:6
31	Ruku 9:7-27

date	Scripture
1	Ruku 9:28-50
2	Ruku 9:51–10:12
3	Ruku 10:13-37
4	Ruku 10:38–11:13
5	Ruku 11:14-36
6	Ruku 11:37–12:7
7	Ruku 12:8-34
8	Ruku 12:35-59
9	Ruku 13:1-21
10	Ruku 13:22–14:6
11	Ruku 14:7-35
12	Ruku 15:1-32
13	Ruku 16:1-18
14	Ruku 16:19–17:10
15	Ruku 17:11-37
16	Ruku 18:1-17
17	Ruku 18:18-43
18	Ruku 19:1-27
19	Ruku 19:28-48
20	Ruku 20:1-26
21	Ruku 20:27-47
22	Ruku 21:1-28
23	Ruku 21:29–22:13
24	Ruku 22:14-34
25	Ruku 22:35-53
26	Ruku 22:54–23:12
27	Ruku 23:13-43
28	Ruku 23:44–24:12
29	Ruku 24:13-53
30	Joni 1:1-28

date	Scripture
1	Joni 1:29-51
2	Joni 2:1-25
3	Joni 3:1-21
4	Joni 3:22–4:3
5	Joni 4:4-42
6	Joni 4:43-54
7	Joni 5:1-23
8	Joni 5:24-47
9	Joni 6:1-21
10	Joni 6:22-40
11	Joni 6:41-71
12	Joni 7:1-29
13	Joni 7:30-52
14	Joni 7:53–8:20
15	Joni 8:21-30
16	Joni 8:31-59
17	Joni 9:1-41
18	Joni 10:1-21
19	Joni 10:22-42
20	Joni 11:1-53
21	Joni 11:54–12:19
22	Joni 12:20-50
23	Joni 13:1-30
24	Joni 13:31–14:14
25	Joni 14:15-31
26	Joni 15:1-27
27	Joni 16:1-33
28	Joni 17:1-26
29	Joni 18:1-24
30	Joni 18:25–19:22
31	Joni 19:23-42

date	Scripture
1	Joni 20:1-31
2	Joni 21:1-25
3	Akisi 1:1-26
4	Akisi 2:1-47
5	Akisi 3:1-26
6	Akisi 4:1-37
7	Akisi 5:1-42
8	Akisi 6:1-15
9	Akisi 7:1-29
10	Akisi 7:30-50
11	Akisi 7:51–8:13
12	Akisi 8:14-40
13	Akisi 9:1-25
14	Akisi 9:26-43
15	Akisi 10:1-33
16	Akisi 10:34-48
17	Akisi 11:1-30
18	Akisi 12:1-23
19	Akisi 12:24–13:12
20	Akisi 13:13-41
21	Akisi 13:42–14:7
22	Akisi 14:8-28
23	Akisi 15:1-35
24	Akisi 15:36–16:15
25	Akisi 16:16-40
26	Akisi 17:1-34
27	Akisi 18:1-21
28	Akisi 18:22–19:12
29	Akisi 19:13-41
30	Akisi 20:1-38

date	Scripture
1	Akisi 21:1-16
2	Akisi 21:17-36
3	Akisi 21:37–22:16
4	Akisi 22:17–23:10
5	Akisi 23:11-35
6	Akisi 24:1-27
7	Akisi 25:1-27
8	Akisi 26:1-32
9	Akisi 27:1-20
10	Akisi 27:21-44
11	Akisi 28:1-31
12	Romani 1:1-17
13	Romani 1:18-32
14	Romani 2:1-24
15	Romani 2:25–3:8
16	Romani 3:9-31
17	Romani 4:1-12
18	Romani 4:13–5:5
19	Romani 5:6-21
20	Romani 6:1-23
21	Romani 7:1-14
22	Romani 7:15–8:6
23	Romani 8:7-21
24	Romani 8:22-39
25	Romani 9:1-21
26	Romani 9:22–10:13
27	Romani 10:14–11:12
28	Romani 11:13-36
29	Romani 12:1-21
30	Romani 13:1-14
31	Romani 14:1-23

date	Scripture
1	Romani 15:1-21
2	Romani 15:22–16:7
3	Romani 16:8-27
4	1 Koritia 1:1-17
5	1 Koritia 1:18–2:5
6	1 Koritia 2:6–3:4
7	1 Koritia 3:5-23
8	1 Koritia 4:1-21
9	1 Koritia 5:1-13
10	1 Koritia 6:1-20
11	1 Koritia 7:1-24
12	1 Koritia 7:25-40
13	1 Koritia 8:1-13
14	1 Koritia 9:1-18
15	1 Koritia 9:19–10:13
16	1 Koritia 10:14–11:1
17	1 Koritia 11:2-16
18	1 Koritia 11:17-34
19	1 Koritia 12:1-26
20	1 Koritia 12:27–13:13
21	1 Koritia 14:1-17
22	1 Koritia 14:18-40
23	1 Koritia 15:1-28
24	1 Koritia 15:29-58
25	1 Koritia 16:1-24
26	2 Koritia 1:1-11
27	2 Koritia 1:12–2:11
28	2 Koritia 2:12-17
29	2 Koritia 3:1-18
30	2 Koritia 4:1-12
31	2 Koritia 4:13–5:10

date	Scripture
1	2 Koritia 5:11-21
2	2 Koritia 6:1-13
3	2 Koritia 6:14–7:7
4	2 Koritia 7:8-16
5	2 Koritia 8:1-15
6	2 Koritia 8:16-24
7	2 Koritia 9:1-15
8	2 Koritia 10:1-18
9	2 Koritia 11:1-15
10	2 Koritia 11:16-33
11	2 Koritia 12:1-10
12	2 Koritia 12:11-21
13	2 Koritia 13:1-14
14	Karesia 1:1-24
15	Karesia 2:1-16
16	Karesia 2:17–3:9
17	Karesia 3:10-22
18	Karesia 3:23–4:20
19	Karesia 4:21–5:12
20	Karesia 5:13-26
21	Karesia 6:1-18
22	Epasasi 1:1-23
23	Epasasi 2:1-22
24	Epasasi 3:1-21
25	Epasasi 4:1-16
26	Epasasi 4:17–5:2
27	Epasasi 5:3-33
28	Epasasi 6:1-24
29	Piripai 1:1-26
30	Piripai 1:27–2:18

date	Scripture
1	Piripai 2:19–3:6
2	Piripai 3:7–4:1
3	Piripai 4:2-23
4	Korasia 1:1-20
5	Korasia 1:21–2:7
6	Korasia 2:8-23
7	Korasia 3:1-17
8	Korasia 3:18–4:18
9	1 Tesaronia 1:1–2:9
10	1 Tesaronia 2:10–3:13
11	1 Tesaronia 4:1–5:3
12	1 Tesaronia 5:4-28
13	2 Tesaronia 1:1-12
14	2 Tesaronia 2:1-17
15	2 Tesaronia 3:1-18
16	1 Timoti 1:1-20
17	1 Timoti 2:1-15
18	1 Timoti 3:1-16
19	1 Timoti 4:1-16
20	1 Timoti 5:1-25
21	1 Timoti 6:1-21
22	2 Timoti 1:1-18
23	2 Timoti 2:1-21
24	2 Timoti 2:22–3:17
25	2 Timoti 4:1-22
26	Taitasi 1:1-16
27	Taitasi 2:1-14
28	Taitasi 2:15–3:15
29	Pairimani 1:1-25
30	Hipuru 1:1-14
31	Hipuru 2:1-18

date	Scripture
1	Hipuru 3:1-19
2	Hipuru 4:1-13
3	Hipuru 4:14–5:14
4	Hipuru 6:1-20
5	Hipuru 7:1-19
6	Hipuru 7:20-28
7	Hipuru 8:1-13
8	Hipuru 9:1-10
9	Hipuru 9:11-28
10	Hipuru 10:1-18
11	Hipuru 10:19-39
12	Hipuru 11:1-16
13	Hipuru 11:17-31
14	Hipuru 11:32–12:13
15	Hipuru 12:14-29
16	Hipuru 13:1-25
17	Jemisi 1:1-18
18	Jemisi 1:19–2:17
19	Jemisi 2:18–3:18
20	Jemisi 4:1-17
21	Jemisi 5:1-20
22	1 Pita 1:1-12
23	1 Pita 1:13–2:10
24	1 Pita 2:11–3:7
25	1 Pita 3:8–4:6
26	1 Pita 4:7–5:14
27	2 Pita 1:1-21
28	2 Pita 2:1-22
29	2 Pita 3:1-18
30	1 Joni 1:1-10

December

date	Scripture
1	1 Joni 2:1-17
2	1 Joni 2:18–3:2
3	1 Joni 3:3-24
4	1 Joni 4:1-21
5	1 Joni 5:1-21
6	2 Joni 1:1-13
7	3 Joni 1:1-14
8	Juta 1:1-25
9	Revaresiani 1:1-20
10	Revaresiani 2:1-17
11	Revaresiani 2:18–3:6
12	Revaresiani 3:7-22
13	Revaresiani 4:1-11
14	Revaresiani 5:1-14
15	Revaresiani 6:1-17
16	Revaresiani 7:1-17
17	Revaresiani 8:1-13
18	Revaresiani 9:1-21
19	Revaresiani 10:1-11
20	Revaresiani 11:1-19
21	Revaresiani 12:1-18
22	Revaresiani 13:1-18
23	Revaresiani 14:1-20
24	Revaresiani 15:1-8
25	Revaresiani 16:1-21
26	Revaresiani 17:1-18
27	Revaresiani 18:1-24
28	Revaresiani 19:1-21
29	Revaresiani 20:1-15
30	Revaresiani 21:1-27
31	Revaresiani 22:1-21